

ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู
EFFECTIVENESS OF BEHAVIORAL SCIENCE PROGRAM
TO DEVELOPMENT TEACHER'S SPIRITUALITY OF TEACHING STUDENTS

ประภัสสร ชโลธร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2562

ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

EFFECTIVENESS OF BEHAVIORAL SCIENCE PROGRAM
TO DEVELOPMENT TEACHER'S SPIRITUALITY OF TEACHING STUDENTS

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Applied Behavioral Sc.Research)
BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH INSTITUTE, Srinakharinwirot University
2019
Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู
ของ
ประภัสสร ชโลธร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป จินนี)	(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ตัญคำภีร์)
..... ที่ปรึกษาร่วม	 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล)

ชื่อเรื่อง	ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู
ผู้วิจัย	ประภัสสร ชโลธร
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2562
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป จิน่ง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริศรา พิงโพธิ์สม

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ โดยการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครูศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ที่รับผิดชอบคัดเลือกจากนักศึกษาครูและเพื่อนร่วมงานให้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบดังนี้ 1) จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจิตใจในทิศทางบวก 4 ประการ คือ (1) การเห็นคุณค่าตนเอง (2) ศรัทธาในวิชาชีพครู (3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู และ (4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ 2) การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติเนื้อหาตัวแทน และกลวิธีการถ่ายทอด 3) เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 3 เงื่อนไข ได้แก่ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวจะนำความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยมาสร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู กลวิธีการถ่ายทอดจากการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและตัวแปรเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูทั้งสามตัวแปรมาใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ที่เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู และศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยระยะที่ 2 เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครูศาสตร์ จำนวน 20 คน โดยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ทั้งสุ่มกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม และสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง (Experimental Group) 10 คน และกลุ่มควบคุม (Control Group) 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance: ANCOVA) ผลการศึกษาพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยขอเสนอแนะเนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งพบว่าตัวแบบเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูสำคัญที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาวิชาชีพครูควรให้ความสำคัญกับครูซึ่งเป็นตัวแบบที่แสดงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เรียนรู้การมีจิตวิญญาณความเป็นครูจากครูที่เป็นตัวแบบ

คำสำคัญ : จิตวิญญาณความเป็นครู, โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์, นักศึกษาวิชาชีพครู

Title	EFFECTIVENESS OF BEHAVIORAL SCIENCE PROGRAM TO DEVELOPMENT TEACHER'S SPIRITUALITY OF TEACHING STUDENTS
Author	PRAPATSORN CHALOTHORN
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Prateep Jinngae
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Narisara Peungposop

This research aims to study the effectiveness of the Behavioral Science Program for developing spirituality for teachers among teaching students. The research was conducted in two phases. Phase One was a qualitative research to synthesize the spirit of teachers in the Thai social context with documents and in-depth interviews with lecturers, to understand the socialization of spiritual teachers and to study the conditions of spiritual teachers at the Faculty of Education at Rajabhat University in Northeast Thailand. The content analysis method was used and the data was obtained from in-depth interviews with 16 lecturers, selected by students and colleagues and spiritual teachers. The results found that the meaning of a spiritual teacher in the Thai social context was someone with positive feelings and thoughts, as follows: (1) self-respectful; (2) faithful to the teaching profession; and (3) a realization of the role of teachers; and (4) the work engagement of teachers. The process of socialization among spiritual teachers was divided into three aspects: contents, agents and tactics. The conditions for spiritual teachers were inspiration to teach, attitudes to teaching, and social support. The meanings of spiritual teachers were used to create a measure for their behavior, socialization strategies and conditions used to make activities for spiritual teachers. Phase two was experimental research, a randomized sample was applied to divide the sample into two groups, with ten students randomly assigned to the experimental group and ten students randomly assigned to the control group. The instruments for Phase One data collection was a five-level rating scale, with an overall reliability value of 0.82. The data was analyzed by Statistical Analysis of Covariance (ANCOVA). The results of the study were as follows: students with higher levels of spiritual teacher behavior than students who did not study in the Behavioral Science Program with a statistical significance of .05. This research found that modeling of the socialization of spiritual teachers was the most important. Therefore, agencies involved with teachers and students perceived teachers as behavioral models of the spirit of teachers so both students and teachers can learn about the spirit of teachers.

Keyword : Spirituality in Teacher, Behavioral Science Program, Student teachers

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลต่างๆ หลายท่าน ท่านแรก คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป จินฺงี อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์หลัก ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ และที่สำคัญได้รับความรู้ทางจิตวิทยาโดยเฉพาะการปรับพฤติกรรมทั้งในทางทฤษฎีและการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งนับว่ามีคุณค่ามหาศาลต่อการฝึกฝนด้านการวิจัย และการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่นอกเหนือจากให้ความรู้ทางวิชาการแล้วยังเป็นครูที่เอาใจใส่และมีเมตตาสูงมากต่อผู้วิจัย คอยติดตามอย่างใกล้ชิด รวมทั้งให้กำลังใจตลอดมา และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ร่วมที่ได้ให้ความรู้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพและยังให้ความเมตตากรุณากับผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง ให้คำปรึกษาแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ตัญย์คำภีร์ ที่เป็นประธานสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล ที่ให้ความเมตตาและกรุณาต่อผู้วิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์ ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมร แสงอรุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรพงษ์ พวงเล็ก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาศกร จันประเสริฐ อาจารย์ ดร.ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง อาจารย์ ดร. คันธทรัพย์ ชมพู พาทย์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางการวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่คอยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานจนทำให้ข้าพเจ้าสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นและรุ่นพี่ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือกันมาตลอด

ขอขอบคุณอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 4 แห่ง ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนามในทุกครั้งและขอขอบคุณนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมกรณีจิตวิญญาณความเป็นครูในครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่ได้มอบโอกาสให้ข้าพเจ้าได้มาศึกษาต่อเพื่อพัฒนาตนเอง รวมทั้งขอขอบคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่คอยช่วยเหลือ ประสานงานและให้กำลังใจจนข้าพเจ้าสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้าทั้งครอบครัวชโลธร ครอบครัวครองสุขและครอบครัว Werrell ทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา จนทำให้การเรียนปรัชญาดุษฎีบัณฑิตในครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณตัวเองที่ตั้งใจและพยายามศึกษาเล่าเรียน ขอขอบคุณที่ฉันมีจิตใจและร่างกายที่แข็งแรง จนสามารถผ่านมาได้ในทุกกิจกรรมที่ต้องทำในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณ ขอขอบคุณ และขอขอบคุณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	13
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	15
ส่วนที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู	16
ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ.....	41
ส่วนที่ 3 แนวคิดสำหรับการพัฒนาให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครู	56
ส่วนที่ 4 การวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Method)	86
ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย	88
ส่วนที่ 6 นิยามปฏิบัติการ.....	93
ส่วนที่ 7 สมมติฐานการวิจัยระยะที่สอง	94

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	95
ระยะที่ 1 การดำเนินงานวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	95
ระยะที่ 2 การดำเนินงานวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงทดลอง	116
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	146
ส่วนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ	147
ส่วนที่ 2 การผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพสู่การวิจัยปริมาณ.....	203
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย 207	
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	222
ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย	224
ส่วนที่ 2 การอภิปรายผลการวิจัย	234
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	245
บรรณานุกรม	248
ภาคผนวก.....	263
ประวัติผู้เขียน.....	388

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การนำเสนอขอบเขตของการวิจัย	10
ตาราง 2 สรุปการสังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบสำคัญที่ถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู	22
ตาราง 3 ตัวอย่างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	104
ตาราง 4 ตัวอย่างการทำ Open Coding ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู	108
ตาราง 5 ตัวอย่างการทำ Open Coding การถ่ายทอดทางสังคมของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู	109
ตาราง 6 ตัวอย่างการทำ Open Coding เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู	110
ตาราง 7 ตัวอย่างการเชื่อมโยงแนวคิดย่อย หรือการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding) เพื่อให้เกิดกลุ่มความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู	111
ตาราง 8 ตัวอย่างการเชื่อมโยงแนวคิดย่อย หรือการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding) เพื่อให้เกิดกลุ่มความหมายการถ่ายทอดทางสังคมของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู	112
ตาราง 9 ตัวอย่างการเชื่อมโยงแนวคิดย่อย หรือการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding) เพื่อให้เกิดกลุ่มความหมายเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู	113
ตาราง 10 แบบแผนการทดลองของการใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู	118
ตาราง 11 สรุปการวัดผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	121
ตาราง 12 ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	126
ตาราง 13 ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	128
ตาราง 14 ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม	130

ตาราง 15 กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 600 นาที (10 ชม.)	133
ตาราง 16 กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 600 นาที (10 ชม.).....	136
ตาราง 17 กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม 540 นาที (6 ชม.)	140
ตาราง 18 ความถี่และร้อยละ จำแนกตามลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 14 เรื่อง	148
ตาราง 19 สรุปตารางความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารงานวิจัย	157
ตาราง 20 สรุปลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม	160
ตาราง 21 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลัก	162
ตาราง 22 เปรียบเคียงความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากการวิเคราะห์เอกสารกับการ สัมภาษณ์.....	173
ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรม	210
ตาราง 24 ภาพรวมของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยใช้แนวทางการปรับพฤติกรรมทาง ปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม	217
ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในแต่ละช่วงเวลาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง สองกลุ่ม	220
ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของจิตวิญญาณความเป็นครูในระยะหลังการ ทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate variable)	221
ตาราง 27 ภาพรวมของกิจกรรมวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโดยใช้แนวทางการปรับพฤติกรรมทาง ปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม	232

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ในลักษณะ Interaction.....	59
ภาพประกอบ 2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม กับปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อม.....	61
ภาพประกอบ 3 แสดงถึงลักษณะของกระบวนการเสนอตัวแบบ.....	62
ภาพประกอบ 4 กระบวนการในการเรียนรู้จากการสังเกต.....	64
ภาพประกอบ 5 การวิเคราะห์พฤติกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ.....	78
ภาพประกอบ 6 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1	90
ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2	91
ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย	92
ภาพประกอบ 9 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2.....	144
ภาพประกอบ 10 ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์.....	172
ภาพประกอบ 11 กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู	184
ภาพประกอบ 12 การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในช่วงระหว่างการเป็นอาจารย์ครุศาสตร์.....	196
ภาพประกอบ 13 เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์	203
ภาพประกอบ 14 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2.....	206

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดที่ช่วยพัฒนาคนในด้านต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิดให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ มีความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยได้รับการอบรมบ่มเพาะจากครูผู้ศึกษาที่ต้องเพียบพร้อมด้วยความรู้คุณธรรมจิตวิญญาณที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของวิชาชีพนั้นๆ เพื่อวัดหรือประมาณค่าผู้ปฏิบัติการวิชาชีพตามมาตรฐานด้านความรู้ ทักษะและประสบการณ์วิชาชีพซึ่งมาตรฐานด้านความรู้ที่ดี มาตรฐานด้านประสบการณ์และทักษะวิชาชีพก็ตามจะต้องถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กรหรือสมาคมวิชาชีพของแต่ละวิชาชีพ

การที่องค์กรด้านวิชาชีพต่างๆ ได้กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพของตนถือเป็นภาระหน้าที่เพื่อความมุ่งประสงค์ในการรักษาส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของตนให้มีมาตรฐานสูงที่สุดโดยให้ผู้ปฏิบัติการ ผู้รับบริการ ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้เห็นความสำคัญของการอาชีพนั้นๆ และเพื่อให้การอาชีพนั้นๆ สามารถคงอยู่ได้ด้วยควมมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับนับถือและได้รับการยกย่อง (สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัติ คุณแก้ว, 2555: 3) สอดคล้องกับคุรุสภา (2558: ออนไลน์) ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้านคือ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) โดยจรรยาบรรณของวิชาชีพได้มีการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพเพื่อประมวลพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างของการประพฤติปฏิบัติประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นจะเห็นว่าวิชาชีพครูเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) (สมบัติ ศรีทองอินทร์, 2549,น. 2) และยังต้องใช้เวลาในการศึกษาวิทยาการการฝึกฝนอบรมให้มีความชำนาญ มีระเบียบวินัย มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและมีองค์กรควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2537)

ในขณะเดียวกันวิชาชีพครูก็ได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าครูคือแบบอย่างที่ดีของศิษย์ เป็นผู้สร้างสมาชิกใหม่ของสังคมให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแก่สังคม (ญาดา นิลประดิษฐ์, 2553,น. 2) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม งานของครูจึงเป็นการวางรากฐานความรู้ ความดีและความสามารถทุก ๆ ด้านแก่เด็กและเยาวชน สอดคล้องกับพระราช

คำรัสต่อนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชรัชกาลที่ 9 พระองค์ได้เน้นให้ครูยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมและศีลธรรมเสมอ ซึ่งได้พระราชทานแก่ครูอาวุโสประจำปี พ.ศ. 2522 ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ไว้ว่า“...ครูที่แท้จริงเป็นผู้ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอดสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต้องหนักแน่น อดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในแบบแผนที่ ดีงามต้องปลื้มตัวปลื้มใจจากความสะอาดสบายและความสนุกรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลางไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งด้านวิชาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุผล...” (พระราชดำรัสสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9. 2558: ออนไลน์) ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ครูให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพครบถ้วนและมีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้นั้นครูก็ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ พัฒนาตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ทนเหตุการณ์ รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความเสียสละ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และสังคม (ธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์. 2552, น.12) ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู

จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงพฤติกรรมเชิงประจักษ์นำขึ้นชมและเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติ ประารถนาดีมีความเข้าใจที่จะพัฒนาศิษย์ตามศักยภาพพร้อมกับตระหนักถึงการพัฒนาอย่างองค์รวมด้วยความจริงใจ เสียสละ ใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝังและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม (สจิวรรณ ทรรพวุธ. 2559, น. 2) ซึ่งจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะทางจิตและพฤติกรรมการทำงานที่สะท้อนถึงการเป็นครูที่ดี โดยสิ่งที่ปรากฏเป็นลักษณะทางจิตนั้นจะเกี่ยวข้องกับความคิดที่มีต่อวิชาชีพ ประกอบด้วยการเห็นคุณค่าของบทบาทหน้าที่ การมีศรัทธาในวิชาชีพ การมีและยึดมั่นต่ออุดมการณ์ในการทำงานครูมีจิตสำนึกตามกรอบคุณธรรมจริยธรรม การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าผู้อื่นและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในขณะที่จิตวิญญาณความเป็นครูปรากฏเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความเมตตา ช่วยเหลือ เสียสละ อดทน การพัฒนาตนอย่างต่อเนื่องให้เกิดความเชี่ยวชาญในการสอนโดยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมสร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝังและการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งของศิษย์ เพื่อนร่วมงานและคนในสังคม (ณัฐฐภรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. 2553, ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง. 2554, ภาวัต ตั้งเพชรเดโช. 2556, กิตินันท์ โนสุ และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2557, สุพิชญา โคทวิ. 2558, วลัยกา ฉลากบาง. 2559)

ดังนั้นจะเห็นว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นลักษณะที่สำคัญของบุคคลที่จะประกอบวิชาชีพครู วิชาชีพครูก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะครูก็คือผู้ส่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์มีจิตสำนึก ความคิด ทศนคติ พฤติกรรม การแสดงออกที่ดีที่เป็นไปตามกรอบของจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม จารีตประเพณี วัฒนธรรม และความคาดหวังของสังคม อันเป็นองค์รวมธาตุแท้ของบุคคลผู้ใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝังและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม (ธวัชชัย เพ็งพินิจ. 2550,น.49) ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2550: ออนไลน์) เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีความสุขได้ ล้วนเกิดมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้จากครูทั้งสิ้น (วิจิตร ศรีสอ้าน. 2550: ออนไลน์)

วิชาชีพครูถึงแม้ว่าจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติแต่อาชีพครูกลับไม่ได้รับความสนใจหรือดึงดูดใจให้ผู้ที่มีความตั้งใจจริงมาเป็นครูมากนัก นักเรียนนักศึกษาที่เก่งๆ ส่วนใหญ่จะไม่เลือกเข้าศึกษาในสาขาศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์เพื่อที่จะจบออกมาเป็นครูทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เข้าเรียนทางด้านการศึกษาคือเป็นผู้ที่ไม่สามารถสอบเข้าเรียนที่อื่นได้หรือเป็นผู้ที่ไม่มีความพร้อมในการที่จะเรียนในระดับอุดมศึกษา (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2549: ออนไลน์) ทำให้เมื่อเข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ขาดความตระหนักความรักความศรัทธาในวิชาชีพตั้งแต่ต้น และเมื่อจบการศึกษาออกไปและเข้ารับราชการครูจึงส่งผลให้ครูเหล่านั้นขาดความตระหนัก ความรักความศรัทธาในวิชาชีพตามไปด้วยขณะที่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและผู้เกี่ยวข้องต่างเรียกร้องหาจิตวิญญาณของความเป็นครูจากครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบันเพื่อที่ครูจะได้กิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จนจบการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอีกทั้งความคาดหวังของผู้ปกครองชุมชน สังคมและประเทศชาติต้องการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 2551: ออนไลน์)

ซึ่งจากประเด็นนี้ได้แสดงว่าในสังคมปัจจุบันก็ยังคงพบปัญหาของครูที่ขาดจิตวิญญาณความเป็นครูอยู่ ดังงานวิจัยของ รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2558,น.1) ได้กล่าวว่าที่ผ่านมามีการปฏิบัติหน้าที่ครูของผู้ประกอบวิชาชีพครูยังประสบกับปัญหากล่าวคือจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนได้สำรวจความคิดเห็นครูสอนดีจำนวน 210 คน โดยกลุ่มตัวอย่างกระจายใน 4 ภูมิภาคของประเทศเพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครูและแนวทางการส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นซึ่งพบ 6 ปัญหาที่สำคัญที่กลายเป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครูประกอบด้วย 1) ภาระหนักนอกเหนือจากการสอน 22.93% 2) จำนวนครูไม่เพียงพอ สอนไม่ตรงกับวุฒิ 18.575% 3) ขาดทักษะด้านไอที 16.81% 4) ครูรุ่นใหม่

ขาดจิตวิญญาณขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว 16.49% 5) ครูสอนหนักส่งผลให้เด็กเรียนมากขึ้น 14.33% 6) ขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน 10.88% ซึ่งจากผลของการสำรวจครั้งนี้ทำให้ได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูยังไม่ประสบผลสำเร็จและคุณภาพทางการศึกษา ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรซึ่งประการหนึ่งก็คือครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งจิตวิญญาณความเป็นครูมีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูตามมาตรฐานวิชาชีพ (สจ๊วตรณ ทรพพสุ. 2559: 4) นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่ได้ปรากฏตามข่าวในสื่อบริการหนึ่งของไทยรัฐออนไลน์ (2563) ได้นำเสนอหัวข้อข่าวว่าปมครูที่หนีในโรงเรียน เหตุข่มขืนวังวนได้พรมที่ได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับปมเหตุการณ์ล่องละเมิดทางเพศที่นับวันก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ไม่เว้นแม้แต่ “การล่องละเมิดทางเพศในโรงเรียน” มักเกิดจากการกระทำ “ครูบาอาจารย์บางคนที่ทำต่อศิษย์” ซึ่งสร้างความหตุหู่เสื่อมเสียชื่อเสียงกับวงการการศึกษาไทยมาอยู่เป็นระยะ ตามข้อมูลของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ตั้งแต่ปี 2556-2560 มีเด็กถูกล่องละเมิดทางเพศ 727 ราย ในจำนวนนี้เป็นบุคลากรทางการศึกษา 53 ราย ในปี 2560 มีข่าวในหนังสือพิมพ์ พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ถูกล่องละเมิดทางเพศ 42 เรื่อง อายุ 11-20 ปี มี 145 เรื่อง (ไทยรัฐ ออนไลน์.2563) เช่นเดียวกับกรณีเหตุการณ์...“ครูล่องละเมิดทางเพศเด็กนักเรียน จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า ในจำนวนครูก่อเหตุนี้มีหนึ่งคนเคยกระทำล่องละเมิดเด็กนักเรียนลักษณะนี้มาแล้ว และมีการเคลียร์ตกลงค่าเสียหายกัน จนผู้ปกครองของเด็กยอมความ ก่อนจะมาก่อเหตุล่องละเมิดเด็กซ้ำอีก (ผู้จัดการออนไลน์ 2563: ออนไลน์) จะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวแสดงถึงพฤติกรรมของครูที่ขาดจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งสาเหตุการล่องละเมิดทางเพศในโรงเรียนซึ่งเกิดจากการที่ครูได้ใช้อำนาจบังคับหรือหลอกล่อเด็กนักเรียนประคบกับ “ครูบางคน” ก็ไม่ได้ถูกหล่อหลอมให้ต้องเคารพสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของนักเรียน อีกทั้ง “ครู” มีอำนาจจากฐานทางวัฒนธรรมเพราะคนไทยถูกสอนเกี่ยวกับ “ครูบาอาจารย์” เป็นบุคคลผู้มีพระคุณโดยสังเกตได้จากต้องมี “วันครู” หรือ “พิธีไหว้ครู” ทุกปี ทำให้ “ครูบางคน” ฉวยโอกาสข้อฉลใช้อำนาจในทางที่ผิด เพื่อแสวงหาประโยชน์และกระทำความรุนแรงต่อเด็กหรือการล่องละเมิดกับเด็กเมื่อเกิดเรื่องก็มัก “ข่มขู่” กล่าวหาว่า “เด็กเนรคุณ” จนเด็กหวาดกลัว ไม่กล้าออกมาเปิดเผยข้อมูลกันซึ่งปัญหาการล่องละเมิดทางเพศในโรงเรียนก็ยังมีอยู่อีกมากมายที่ถูกเก็บซุกไว้ได้พรม(ไทยรัฐ ออนไลน์.2563)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการกระทำของครูวิชาชีพนั้นเป็นลักษณะของครูวิชาชีพที่ขาด จิตวิญญาณความเป็นครูย่อมส่งผลเสียต่อวงการการศึกษาไทยทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู แต่จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ จิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า มีงานวิจัยส่วนน้อยที่ได้ทำการศึกษาถึงวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณ

ความเป็นครู ดังเช่น งานวิจัยของสุพิชญา โคทวิ (2558) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แนวคิดปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ งานวิจัยของดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2558) ได้ศึกษาระดับปฏิบัติการการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และงานวิจัยของ สจิวรรณ ทรรพวสุ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูวิชาชีพและเสนอกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีนักวิชาการได้ศึกษาถึงวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูมาบ้างแล้วแต่ก็ยังน้อยอยู่ ส่วนงานวิจัยที่มีอยู่ก็ศึกษาเฉพาะการพัฒนาที่พฤติกรรมภายในเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์มาร่วมสร้างวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่พัฒนาทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกพร้อมกันจะทำให้ได้วิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีความเหมาะสมและช่วยเติมเต็มช่องว่างงานวิจัยในอดีตให้มีวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้ผลดีมากยิ่งขึ้นต่อการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า หากนักศึกษาวิชาชีพครูได้รับวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้ผลและเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครูแล้วก็จะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวนักศึกษาวิชาชีพครูดังต่อไปนี้ 1) ช่วยพัฒนาหรือยกระดับความคิดและทักษะที่จำเป็นในการสอน 2) มีศีลธรรมคุณธรรมและมีความรับผิดชอบมากขึ้น 3) มีความยืดหยุ่นและเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น 4) มองนักเรียนว่ามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีศักยภาพ 5) มีแรงจูงใจให้แสดงภาวะผู้นำออกมาเพิ่มขึ้น 6) มีความสุขและมีความภาคภูมิใจในอาชีพครู และ 7) ได้รับการยอมรับและความศรัทธาจากผู้พบเห็น (วัลนิกา ฉลาดบาง, 2559, น. 126) แต่ถ้าขาดการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูผลกระทบที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้รับดังต่อไปนี้ 1) ขาดการพัฒนาหรือยกระดับความคิดและทักษะที่จำเป็นในการสอน 2) ขาดศีลธรรมคุณธรรมและขาดความรับผิดชอบ 3) ขาดความยืดหยุ่นและขาดความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลง 4) มองนักเรียนว่าไม่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่มีศักยภาพ 5) ขาดแรงจูงใจที่จะแสดงภาวะผู้นำออกมา 6) ขาดความสุขและขาดความภาคภูมิใจในอาชีพครู และ 7) ขาดการยอมรับและขาดความศรัทธาจากผู้พบเห็น ดังนั้นหากมีการศึกษาถึงวิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีความเหมาะสมและตรงกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครูก็อาจจะทำให้ได้วิธีการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาในบริบทของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ได้นำเสนอข้างต้นนั้นเป็นการศึกษาในบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคเหนือและภาคกลางแล้วนั้น ทำให้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในบริบทของคณะครุศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อผลของการวิจัยที่ได้สามารถเติมเต็มงานวิจัยในอดีตได้ นอกจากนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏถือเป็นสถาบันการผลิตครูวิชาชีพที่มุ่งผลิตครูโดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้บัณฑิตคณะครุศาสตร์มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูและให้ความสำคัญของการปลูกจิตวิญญาณความเป็นครูที่เป็นรากฐานของแก่นแท้ทางด้านจิตใจที่จะนำไปสู่คุณลักษณะของครูที่ดีและการเป็นครูที่มีคุณภาพ ซึ่งที่ผ่านมาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ยาวนานมาอยู่แล้วและจากประเด็นนี้เองทำให้ผู้วิจัยอยากทราบว่าอาจารย์ครุศาสตร์เคยใช้กระบวนการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างไรบ้างให้นักศึกษาวิชาชีพครูและเคยได้รับกระบวนการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูมาอย่างไรบ้างรวมทั้งศึกษาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้ไปสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อศึกษาผลของจิตวิญญาณความเป็นครูต่อไป ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาทางครุศาสตร์ได้มีการจัดโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ทุกปีเพื่อให้นักศึกษาเกิดความพร้อมในการเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 5 แต่จากการสอบถามรายละเอียดของอาจารย์ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นพบว่ามีการปฐมนิเทศเกี่ยวกับบุคลิกภาพและความเหมาะสมของการเป็นครูที่จะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเท่านั้นซึ่งยังขาดการจัดกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูโดยตรง ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักว่าหากเรามีกิจกรรมที่พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่พัฒนาได้ทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกพร้อมกันจะช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้นได้ และเมื่อออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 5 กิจกรรมนั้นนอกจากจะเสริมสร้างการมีจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้วยังจะช่วยให้นักศึกษาเกิดทั้งความพร้อมเพิ่มความมั่นใจที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อีกด้วย ซึ่งพื้นที่ที่ใช้ในการทดลองคือคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเลือกใช้เพื่อเป็นต้นแบบแก่คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอื่นๆ ต่อไปได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มีผลหรือไม่อย่างไรต่อการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งนี้ข้อค้นพบจากการวิจัยจะสร้างประโยชน์ให้แก่วงการศึกษานี้ใน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างความรู้ใหม่ ๆ เพื่อตรวจสอบความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูจากการสังเคราะห์เอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีบริบทสอดคล้องกับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ และเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ และ 2) ด้านการปรับปรุงนโยบายคณะ ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนายุทธศาสตร์ นโยบายและแผนงานด้านการผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่เป็นรูปแบบเดียวกันและมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตามที่ ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2560: ออนไลน์) ได้กล่าวว่าในอดีตใครที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยครูถือว่า“สุดยอด”กล่าวคือเป็นครูที่มีคุณภาพ ดังนั้นการที่มีแนวทางดำเนินการให้ครูที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏในปัจจุบันได้กลับมามีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับแบบในอดีตได้และต้องการให้แต่ละสถาบันอุดมศึกษามีจุดเด่นของตนเอง มหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีความสามารถในการผลิตบัณฑิตจบออกมาเป็นครูที่มีคุณภาพรวมถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่พร้อมจะนำไปประกอบอาชีพครูในอนาคตได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: ออนไลน์)

คำถามการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1

1. จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทของสังคมไทย มีความหมายอย่างไร
2. มีการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติใดบ้างที่อาจารย์คณะครุศาสตร์เคยได้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูมา
3. มีการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติใดบ้างที่อาจารย์คณะครุศาสตร์เคยใช้ถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู

4. มีเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูอะไรบ้างที่ทำให้อาจารย์ครุศาสตร์มีจิตวิญญาณความเป็นครู

การวิจัยระยะที่ 2

1. โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรเป็นอย่างไร

2. ผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed methods research) แบบสำรวจตามลำดับ (Sequential Exploratory Mixed Methods Design) ของ Creswell; & Plano Clark (2011) โดยผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1

1. เพื่อสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มียุทธศาสตร์ความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยระยะที่ 2

เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสำคัญของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นประโยชน์เชิงวิชาการ ประโยชน์เชิงนโยบาย และประโยชน์ในการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ประโยชน์เชิงวิชาการ: ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเชิงทดลองทำให้ได้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู และได้ทราบถึงผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์เชิงนโยบาย: องค์ความรู้ในเชิงวิชาการจะเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะให้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาวิชาชีพครูสามารถใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏโดยผ่านโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ประโยชน์ของผลการวิจัยสู่ช่องทางการถ่ายทอด: ข้อค้นพบจากผลจากการวิจัยสามารถนำเสนอและเผยแพร่สู่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในรูปของความรู้ทางวิชาการ เช่น บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในวารสารวิชาการที่เป็นที่ยอมรับระดับชาติหรือนานาชาติรวมทั้งการนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการในรูปของการนำเสนอทางโปสเตอร์หรือนำเสนอผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ตาราง 1 การนำเสนอขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มเป้าหมาย	การเก็บข้อมูล
การวิจัยระยะที่ 1			
1. เพื่อสังเคราะห์ ความหมายของ จิตวิญญาณ ความเป็นครู จากเอกสารจิตวิญญาณ ความเป็นครูร่วมกับการ สัมภาษณ์เชิงลึกของ อาจารย์ ครูศาสตร์	การสังเคราะห์ ความหมายจิต วิญญาณความเป็นครู (Systematic Literature Review)	เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับจิต วิญญาณความเป็นครู - ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2560 จำนวน 17 เรื่องกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการสังเคราะห์ครั้งนี้ ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าจำนวน 14 เรื่อง - ปรากฏอยู่บนฐานข้อมูล ออนไลน์ในโครงการเครือข่าย ห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลของ หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสามารถ ดาวน์โหลดเอกสารได้ทั้งหมด รวมถึงรายงานการวิจัยฉบับ สมบูรณ์ที่ปรากฏอยู่ใน ห้องสมุดของ สถาบันการศึกษาต่างๆ	การวิเคราะห์เนื้อหา
	การศึกษาเชิงคุณภาพ	อาจารย์คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) แบบ กึ่งโครงสร้าง (Semi- Structured Interview)

ตาราง 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการศึกษา	กลุ่มเป้าหมาย	การเก็บข้อมูล
2. เพื่อทำความเข้าใจ การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการ และตัวแทน	การศึกษาเชิงคุณภาพ	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การศึกษาเชิงคุณภาพ	อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
การวิจัยระยะที่ 2			
1. เพื่อศึกษาผลของ พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์	การวิจัยเชิงทดลอง	นักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2562 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย จำนวน 20 คน	แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วยความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย องค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครู แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู

การวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วยแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) กระบวนการการเสนอตัวแบบ (Modeling) แนวคิดการเปลี่ยนเจตคติ

ตามแนวคิดของแบนดูรา แนวคิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู แนวคิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู และแนวคิดการสนับสนุนทางสังคม

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นเชิงทดลองประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) แบ่งเป็นดังนี้

1.1 ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ แบ่งเป็น

- การได้รับโปรแกรมฯ
- การไม่ได้รับโปรแกรมฯ

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่

- จิตวิญญาณความเป็นครู

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เอกสารจิตวิญญาณความเป็นครู รายงานการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ และการศึกษาอิสระฉบับสมบูรณ์ในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกของนักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2560 จำนวน 17 เรื่อง ที่ปรากฏอยู่บนฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งสามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ทั้งเล่ม รวมถึงรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ปรากฏอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสังเคราะห์ครั้งนี้ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าจำนวน 14 เรื่อง

และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 16 คน

ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2562 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย จำนวน 20 คน โดยมีการสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านวิธีวิทยา

ในงานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงผสมวิธี โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสังเคราะห์ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูและสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครุศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน และเพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 2 เป็นงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยจัดกระทำโดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2543: 308) ซึ่งเกิดจากตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งปัจจัยภายในประกอบด้วย แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม โดยพัฒนาพฤติกรรมผ่านแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้ 1) การพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 2) การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ 3) การพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม รวมกิจกรรมทั้งหมดกิจกรรมละ 5 ครั้ง ใช้เวลาทั้งหมด 26 ชั่วโมง

2. การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ หมายถึง การถ่ายทอดทางสังคมเมื่อบุคคลเข้าสู่วิชาชีพ ทั้งระยะก่อนเข้าสู่วิชาชีพและระหว่างอยู่ในวิชาชีพ ในมิติเนื้อหา ตัวแทนและกลวิธีการถ่ายทอดเพื่อให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและยังรวมไปถึงการซึมซับวัฒนธรรมของวิชาชีพ ค่านิยมของวิชาชีพ และบรรทัดฐานของวิชาชีพ

3. กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง กลวิธีหรือวิธีการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูตั้งแต่การเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูจนเข้าสู่การเป็นครูวิชาชีพแล้วเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครูผ่านกลวิธีการสร้างประสบการณ์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดีจนทำให้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ การบรรยายและเทคนิคการจดจำ การมอบหมายงาน การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. นักศึกษาวิชาชีพครู หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ภาคปกติ) ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผู้วิจัยใช้บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏนี้ในการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนการดำเนินงานวิจัยเชิงทดลองผู้วิจัยได้เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นพื้นที่ทดลองเพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างโปรแกรมฯ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู

- 1.1 ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู
- 1.2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู
- 1.3 แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู
- 1.4 แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู
- 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู

ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

- 2.1 ความหมายของการถ่ายทอดทางสังคมวิชาชีพ
- 2.2 แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ
- 2.3 แนวคิดและงานวิจัยของตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ
- 2.4 แนวคิดและงานวิจัยของเนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ
- 2.5 แนวคิดและงานวิจัยของกลวิธีในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ
- 2.6 แนวคิดหลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการถ่ายทอด

ส่วนที่ 3 แนวคิดสำหรับการพัฒนาให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครู

- 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
- 3.2 แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา
- 3.3 ทฤษฎีปัญญาสังคม
 - 3.3.1 แนวคิดกระบวนการการเสนอตัว
 - 3.3.2 ประเภทของตัวแบบ
 - 3.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตัวแบบในการพัฒนาพฤติกรรมที่

เหมาะสม

3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู

3.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู

3.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

3.4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

ส่วนที่ 4 การวิจัยผลฐานวิธี

ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ส่วนที่ 6 นิยามปฏิบัติการ

ส่วนที่ 7 สมมติฐานการวิจัยระยะที่สอง

ส่วนที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู

1.1 ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู

คำว่า “จิตวิญญาณความเป็นครู” (Teacher spirituality) ในประเทศไทยเรานั้นใช้กันมากในวงการการศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการที่ให้ความสำคัญทางวิชาการที่มีความหมายใกล้เคียงกันอาจมีความแตกต่างกันในบางประเด็นเพียงเล็กน้อย ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งจากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นผู้วิจัยไม่แน่ใจว่านักวิชาการให้ความสำคัญจิตวิญญาณความเป็นครูในแต่ละท่านนั้นทบทวนวรรณกรรมเฉพาะในบริบทสังคมไทยเท่านั้นหรือเปล่าซึ่งไม่ได้ระบุนายละเอียดไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยขอเสนอแยกเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดที่หนึ่งมองว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเป็นครูที่ดี และแนวคิดที่สองมองว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงไปสู่การเข้าถึงความจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน (transcendence) และรวมถึงความรักความเมตตาที่เป็นความรักที่มีใช้รักแบบซาบซึ้ง ดังนี้

แนวคิดที่หนึ่งมองว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเป็นครูที่ดีซึ่งแนวคิดที่สนับสนุนประเด็นแรก พบว่า สไนเดอร์และลอป (Snyder & Lopez, 2007) ได้ให้ความหมายของคำว่า “Spirituality” ว่าเป็นการหาหนทางที่นำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในตนเอง พาลเมอร์ (Palmer, 2003) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่า ไม่ลังเลใจในการช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากเด็กที่ด้อยโอกาสและเด็กที่เรียนอ่อนโดยหน้าที่ครูต้องช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้ค้นพบตนเอง แล้วเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเองโดยครูต้องเสียสละและทุ่มเทกับเด็กรวมทั้งต้องเชื่อมั่นว่าคนเป็นครูสามารถเปลี่ยนหรือพัฒนาจิต

วิญญาณได้ กิลเบิร์ต (Gilbert. 1979) ได้กล่าวว่าจิตวิญญาณความเป็นครูจะต้องประกอบด้วยครูที่ใจกว้าง รู้จักเด็ก อารมณ์ขัน มีความเมตตา รักในวิชาที่สอน มีความรู้กว้างขวาง มีความแม่นยำ และมีความหวังในชีวิต สอดคล้องกับ ปาจักซ์ และเบลส (Pajak & Blaise. 1989) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่า จิตวิญญาณความเป็นครูจะทำให้คนที่เป็นครูประกอบอาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและครูที่มีจิตวิญญาณมักจะเป็นมิตร ดูแลเอาใจใส่ ต้องเข้าใจ ยอมรับและอดทนต่อนักเรียนของตน สอดคล้องกับ เฮสซงและวีค (Hessong and Week. 1987) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณลักษณะของครุควรมีจิตวิญญาณความเป็นครูในด้านเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอน เป็นผู้มีอารมณ์ขัน สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีมีความยืดหยุ่นผ่อนปรน แก้ไขได้ตามสถานการณ์และสามารถปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมตามสถานการณ์ เป็นผู้มี ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน รักเด็ก ยินดีที่จะสอน พร้อมอุทิศเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ มีความซื่อสัตย์ จริงใจกับลูกศิษย์ ลูกศิษย์มีความมั่นใจที่จะปฏิบัติตามคำสอนของครู เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นผู้มีความอดทน พากเพียร และขยันขันแข็ง รวมถึงมีความอดทนต่อพฤติกรรมของนักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีศิลปะในการสอนและมีบุคลิกดี เหมาะสมกับความเป็นครู สอดคล้องกับ Carroll (1963 อ้างถึงใน ธราญา จิตรชนวนวิช. 2560) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครูของคนที่จะเป็นครูที่ดีนั้นจะต้องสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้เวลาผู้เรียน แต่ละคนในการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิชาที่สอนและจัดกิจกรรม และประสบการณ์เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ พะนอม แก้วกำเนิด (2552) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากความตระหนัก (เห็นคุณค่าตนเอง) และศรัทธา (ความเชื่อและความเคารพในความเป็นตนเอง) เป็นความเชื่อที่อยู่เหนือเหตุผลให้ความสำคัญความมีคุณค่าของบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชน มีความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด พรณรงค์ สิงห์สำราญ (2554) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู ไว้ว่าต้องเป็นครูด้วยใจรักและความห่วงใยต่อลูกศิษย์เหมือนลูกของตน และสุพิชญา โคทวิ (2558) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นการรับรู้ และแสดงออกถึงด้านจิตใจ ที่ตั้งามควรค่าแก่การเคารพบูชาในลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าผู้อื่น และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนประเด็นที่สองมองจิตวิญญาณความเป็นครูทั้งเป็นคุณลักษณะทางจิตและเป็นพฤติกรรมการทำงานที่แสดงออกถึงความเป็นครูทั้งสองด้าน พบว่า สุมน อมรวิวัฒน์ (2535) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความ

เป็นครูไว้ว่าประกอบด้วยการเป็นกัลยาณมิตร การเป็นผู้นำทางปัญญาและวิญญาณ การมีความเป็นมนุษย์และดำรงความเป็นไทยและมีศาสตร์และศิลป์ในการสอน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.(2550) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะของการเป็นครูด้วยจิตวิญญาณครูไว้ว่าต้องมีศรัทธาในวิชาชีพ มีความอดทนและรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความรักเมตตาและปรารถนาดีต่อศิษย์ ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม แบ่งครึ่งชีวิตให้กับตนเองและสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม รวมทั้งสร้างค่านิยมให้สังคม ชูชาติ พวงมาลี (2550) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นครูที่มีความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความเป็นกัลยาณมิตร รักและเมตตาศิษย์ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ธวัชชัย เพ็งพินิจ (2550) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นจิตสำนึก ความคิด เจตคติ พฤติกรรมการแสดงออกที่ดี ลุ่มลึก สงบเย็น เป็นประโยชน์ตามกรอบของจริยธรรมคุณธรรม ค่านิยม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม และความคาดหวังของสังคมอันเป็นองค์รวมธาตุแท้ของบุคคลผู้ใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝัง และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมซึ่งมีขึ้นได้ในทุกคนไม่เฉพาะผู้ประกอบอาชีพครูเท่านั้น ณัฐภรณ์ หลาวทองและปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคลในการมีจิตใจที่ปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความรักในอาชีพ ความรักและเมตตาเพื่อนมนุษย์ ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรมและการเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของการเป็นครูที่ดีอีกด้วย สุพัตรา ไวยะพิศาล (2554) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่า เป็นครูที่ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอดทนเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่นอดทนและอดกลั้น สรรวมระวังความประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงามรวมทั้งต้องซื่อสัตย์ นรินทร์ สังข์รักษา (2554) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าครูต้องรักและเมตตาศิษย์อย่างเท่าเทียมกัน รักและผูกพันกับวิชาชีพครูและตั้งใจจริง ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู เป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความรู้ดี รู้กว้างขวาง ลึกซึ้ง มีความคิดก้าวหน้ามีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นขยันตั้งใจทำงานเสียสละและเมื่อตัดสินใจทำแล้วต้องทำจนสำเร็จ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อม มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เป็นคนช่างสังเกต การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน การทำงานเชิงรุก

การพูดจาไพเราะและให้เกียรติผู้เรียน มีความสามารถในการจัดสรรเวลาที่ดี ไม่เคยปฏิเสธงาน
 ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล ประหยัดและสอนให้นักเรียนประหยัด ยึดพระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัวเป็นหลักชัย การถือว่าลูกศิษย์เป็นแรงผลักดันมากที่สุด มีความสุขกับการสอนและเข้าใจ
 ในตัวลูกศิษย์และการยกย่องให้เกียรติครูผู้สอนตนเอง ภาวัต ตั้งเพชรเดโช (2556) ได้ให้
 ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีของครูที่มีต่อศิษย์
 ซึ่งบุคคลที่จะมาประกอบวิชาชีพครูต้องพึงมีและพึงปฏิบัติและอุทิศตนอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มี
 ความรู้คู่คุณธรรมเพื่อเป็นกำลังในการที่จะสร้างประเทศชาติต่อไป ประกอบด้วยเจตคติที่ดีต่อ
 อาชีพครู ความรักความเมตตาต่อศิษย์ ความเสียสละ ความอดทน ความซื่อสัตย์และการเป็น
 แบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ กิตตินันท์ โนสุ และเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2557) ได้ให้ความหมายของจิต
 วิญญาณความเป็นครูไว้ว่าครูต้องมีการพัฒนาตนเอง ความมีเหตุผลในการปฏิบัติงาน ความคิด
 ริเริ่ม สร้างสรรค์ การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ความวิริยะ อุตสาหะ ความมีเมตตากรุณา
 ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ความดี ความรักศรัทธาในวิชาชีพ การปฏิบัติการสอน อมรรัตน์ แก่นสาร
 (2558) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ
 การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร การเป็น
 แบบอย่างที่ดี การมีจิตวิทยาในการสอน ความรักและศรัทธา ในวิชาชีพ การมีคุณธรรมและ
 จริยธรรม และความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ ดวงใจ ชนะสิทธิ์; ชัยยุทธ มณีรัตน์ และพงศ์เทพ จิระ
 โร (2559) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่ามีความเมตตาต่อศิษย์ บุคลิกภาพดี
 มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน ถ้ายทอดเป็น มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย มีจิตอาสา
 และจิตสาธารณะ วลัยนิภา ฉลากบาง (2559) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่า
 เป็นจิตสำนึกตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมซึ่งทำให้เกิดการใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ้ายทอด ปลุกฝัง
 และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งของศิษย์ เพื่อนร่วมงานและคนในสังคม ประกอบด้วยคุณลักษณะส่วนตัว
 และการมีคุณธรรมจริยธรรม การตระหนักรู้และปฏิบัติตนบนวิถีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
 ความเชี่ยวชาญในการสอนและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสัจจวรรณ ทรรพพสุ (2559) ได้
 ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงพฤติกรรมที่เป็น
 ประจักษ์ น่าชื่นชมและเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ครู ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
 ด้วยคุณธรรมจริยธรรมและความปรารถนาดี มีความเข้าใจที่จะพัฒนาศิษย์ตามศักยภาพด้วย
 ความจริงใจเสียสละอย่างมีความสุข อรุณา เจริญสุข (2559) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณ
 ความเป็นครูไว้ว่ามีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความรักและปรารถนาดีต่อศิษย์
 เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ การอุทิศตนต่อองค์กร ความมุ่งมั่น

ในการพัฒนาผู้เรียน มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อวิชาชีพ จันทรศัม ภูติอริยวัฒน์ (2560) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์มีคุณธรรมจริยธรรมครู การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการปฏิบัติตนตามหน้าที่ครู ปิยะวัฒน์ กรมระรวย,ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรมและยุวรี ผลพันธิน (2560) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่ามีศรัทธาในวิชาชีพครู มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความอดทน การรับทบทวนหน้าที่ มีความมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ มีความรักและเมตตาช่วยเหลือต่อศิษย์ มีความเข้าใจเคารพการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม และอมรรัตน์ แก่นสารและคณะ (2560) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่ามีความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ มีจิตวิทยาในการสอน การเป็นแบบอย่างที่ดี การมีคุณธรรมและจริยธรรม ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร

แนวคิดที่สองมองว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงไปสู่การเข้าถึงความจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน (transcendence) และรวมถึงความรักความเมตตาที่เป็นความรักที่มีไร้รักแบบฉาบฉวยซึ่งแนวคิดที่สนับสนุนประเด็นแรก พบว่า เคอร์โนชาน, แมคคอร์มิก และไวท์ (Kernochan, McCormick; & White. 2007) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่ามีความเมตตากรุณา (Compassion) สติ (Mindfulness) และอนัตตา (Selflessness) ในการเรียนการสอน ความเมตตากรุณาเป็นการกระทำเพื่อการหยุดความทุกข์ลำบากของตนเอง ผู้อื่น เป็นการละวางเกณฑ์ความถูกต้องของตนเอง ไม่ไปตัดสินว่าผู้อื่นมีหรือเป็นน้อยกว่าที่ตนเองมีหรือเป็นการกระทำสิ่งใดโดยไม่คำนึงว่าจะส่งผลอย่างไรต่อผู้อื่น หรือสิ่งอื่นๆ ในห้องเรียน ครูอาจต้องสอนนักเรียนที่มีความเห็น ความเชื่อ ความสามารถ แตกต่างจากครู แต่ความมีเมตตากรุณาจะทำให้ครูสามารถเข้าใจ และให้ความช่วยเหลือ มากกว่าการไม่พอใจหรือการปล่อยให้ผู้เรียนต้องฝ่าฟันอุปสรรคโดยลำพัง ส่วนการมีสติ คือการอยู่ร่วมกับปัจจุบันอย่างรู้เนื้อรู้ตัว การไม่ปล่อยใจให้จิตพะวงถึงอดีตและอนาคต การสอนนักเรียนนั้น ถ้าผู้สอนมีสติจะทำให้ผู้สอนมีทิศทาง มีความหมายมากขึ้น เพิ่มความสามารถในการเข้าอก เข้าใจความต้องการของผู้เรียน ช่วยทำให้การสอนมีความสุขสำหรับครู เมื่อครูต้องสอนผู้เรียนที่ไม่ร่วมมือในการสอน เช่น ผู้เรียนที่ไม่ตั้งใจ ผู้เรียนที่ก้าวร้าว และช่วยทำให้ครูก้าวข้ามความคาดหวัง อคติของตนเองที่มีต่อนักเรียน ไปสู่ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และอึดตาเป็นลักษณะที่มุ่งความเป็นตัวตน ความต้องการของตนเองเป็นหลัก อนัตตาเป็นการละลายขอบเขตของตัวตนกับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ดังนั้นจึงทำให้ความเป็นตัวตนของเราลดลง ในห้องเรียน ครูอาจมีขอบเขตของ

ความเป็นครู ความเป็นนักเรียน การละลายขอบเขตนี้โดยการที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก อย่างเท่าเทียมเป็นการสร้างให้เกิดความเชื่อมประสานความสัมพันธ์ที่ระหว่างครูและนักเรียน ดุษฎี โยเหลาและคณะ (2553) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณของกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาไว้ว่าเป็นลักษณะและภาวะทางจิตที่บุคคลเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงการมีอุดมการณ์ในการทำงานครู เข้าถึงและเข้าใจตนเอง เข้าถึงและเข้าใจผู้อื่น ศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือในความจริงที่เหนือธรรมชาติ เข้าถึงคุณค่าของจิตใจมากกว่าวัตถุ ในงานวิจัยนี้เรียกว่า “แก่นของจิตวิญญาณความเป็นครู” นอกจากนี้มีสิ่งกัปที่เกี่ยวข้องกับแก่นของจิตวิญญาณ คือ แรงบันดาลใจสู่การมีจิตวิญญาณ ผลของจิตวิญญาณและสุขภาวะทางจิตของผู้มีจิตวิญญาณ ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง (2554) ได้ให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ว่าเป็นคุณลักษณะทางจิตและพฤติกรรมการทำงานที่สะท้อนถึงการเป็นครูที่ดี จิตวิญญาณความเป็นครูที่ปรากฏเป็นคุณลักษณะทางจิตนี้จะเกี่ยวข้องกับความคิดที่มีต่อวิชาชีพครู ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าของบทบาทหน้าที่ การมีศรัทธาในวิชาชีพ และยึดมั่นต่ออุดมการณ์ในการทำงานเป็นครูมีความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น ในขณะที่จิตวิญญาณความเป็นครูที่ปรากฏเป็นพฤติกรรมประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความเมตตา ช่วยเหลือ เสียสละอดทน การเป็นแบบอย่างที่ดีรวมทั้งการพัฒนาตนเองโดยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าจิตวิญญาณความเป็นครูแบ่งออกเป็นสองแนวคิด คือ แนวคิดที่หนึ่งได้ให้ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเป็นครูที่ดี และแนวคิดที่สองได้ให้ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงไปสู่การเข้าถึงความจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน (transcendence) และรวมถึงความรักความเมตตาที่เป็นความรักที่มีไร้รักแบบฉาบฉวย ซึ่งทั้งสองแนวคิดนี้ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงถึงความรู้สึก นึกคิดของบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับความตระหนักรู้ในการเห็นคุณค่าตนเอง ศรัทธาในวิชาชีพ ให้ความสำคัญในการพัฒนาความมีคุณค่าของบทบาทหน้าที่ มีความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมเพื่อสร้างค่านิยมที่ดีให้สังคมต่อไป ซึ่งข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะสำคัญที่ปรากฏในนิยามทั้งสองแนวคิดนี้ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นกรอบในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู

ในการศึกษารวบรวมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปผลดังตารางการสังเคราะห์ต่อไปนี้

ตาราง 2 สรุปการสังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบสำคัญที่ถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู

องค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครู	ณัฐการณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษวรรณภูมิ (2553)	ธรรมนันท์ กาแจ้งสว่าง (2554)	นรินทร์ สังข์รักษา (2554)	ภาวิดา ตั้งเพชรโคธ (2556)	กิตตินันท์ ในสุและเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2558)	ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2558)	สุพิชญา ไชยศรี (2558)	ดวงใจ ชนะสิทธิ์; ชัยยุทธ มณีรัตน์และ พงศ์เทพ จิระโร (2559)	วัลลิกา จุลากบาง (2559)	สัจจวรรณ ทรรพวงศ์ (2559)	อรอุมา เจริญสุข (2559)	อมรรัตน์ แก่นสารและคณะ (2560)	จันทร์ศรี นฤดิธิวัฒน์ (2560)	ปิยะวัฒน์ กรมระวญ, ไชยเดช โพธิ์ยศิริธรรมและบุรุษ แลพันธ์ (2560)	ความถี่	ร้อยละ
1. มองเห็นคุณค่าในอาชีพครู		✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	71.42
2. ความเชื่อว่าอาชีพครูคือการทำบุญ		✓			✓				✓			✓	✓		5	35.71
3. หัวใจในการทำงานอยู่ที่ลูกศิษย์		✓	✓								✓			✓	4	28.57
4. ความมุ่งมั่นทำงานเพื่อเด็ก		✓	✓											✓	3	21.43
5. ทำงานด้วยความต้องการจากภายใน		✓	✓		✓		✓	✓		✓				✓	7	50
6. มีแรงพลังในการทำงาน		✓	✓	✓	✓	✓					✓			✓	7	50
7. เป็นครูตลอดเวลา	✓	✓	✓	✓	✓						✓	✓	✓		8	57.14
8. วางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	13	92.86
9. มีความรักและเมตตาต่อเด็ก		✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓		✓	9	64.29
10. สังเกตและเอาใจใส่เด็ก		✓	✓									✓			3	21.43
11. ใช้เหตุผลในการลงโทษเด็ก		✓	✓												2	14.29
12. การพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์เพื่อการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก		✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓		9	64.29
13. ให้ความสำคัญกับการปลูกจิตสำนึกที่ดี		✓							✓						2	14.29
14. เชื่อในความสามารถและเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนา	✓	✓	✓							✓	✓	✓			6	42.86
15. ถ่ายทอดความรู้ที่มีโดยไม่ปิดบัง		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓						7	50
16. ยึดหลักเสมอภาคและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียม	✓	✓	✓				✓							✓	5	35.71
17. การมีความสามารถในการจัดสรรเวลาที่ดี			✓												1	7.14
18. การสอนให้นักเรียนรู้จักประนีประนอม			✓												1	7.14

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครู ได้พิจารณาจากความถี่และค่าร้อยละ 50 ขึ้นไป มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการกำหนดจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่ามี 5 ประเด็น คือ 1) วางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีความถี่สูงสุดอันดับหนึ่ง 2) มองเห็นคุณค่าในอาชีพครู มีความถี่สูงสุดอันดับสอง 3) มีความรักและเมตตาต่อเด็ก กับการพัฒนาตนเองให้ทันต่อ

เหตุการณ์เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก มีความถี่เท่ากันสูงสุดอันดับสาม 4) เป็นครูตลอดเวลา มีความถี่สูงสุดอันดับสี่ และ 5) ทำงานด้วยความต้องการจากภายใน กับมีแรงพลังในการทำงาน เท่ากับถ่ายทอดความรู้โดยไม่ปิดบัง มีความถี่เท่ากันสูงสุดเป็นอันดับที่ห้า

จากองค์ประกอบดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้จากการสังเคราะห์ความหมาย จิตวิญญาณความเป็นครูจะเห็นถึงลักษณะร่วมกันหลายประการ ทั้งลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความ รักในอาชีพ หน้าที่ความรับผิดชอบที่เชื่อมโยงได้กับการให้ความสำคัญในคุณค่าของบทบาทหน้าที่ รวมทั้งการมีศรัทธาในวิชาชีพครู ซึ่งจิตวิญญาณความเป็นครูก็ยังคงประกอบด้วยสิ่งที่เป็นสภาวะ ทางจิตและพฤติกรรมการทำงานของผู้นประกอบวิชาชีพครู

1.3 แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู

จากแนวคิดของนักวิชาการพบว่า การสร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูในส่วน ของงานวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนมากจะใช้แบบสอบถามแบบมาตร ประเมินค่า ที่ให้ผู้ตอบรายงานว่าตนได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับใดโดยมีผู้สร้างแบบ วัดจิตวิญญาณความเป็นครูไว้ดังนี้

ณัฐสุภรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ได้สร้างแบบวัดจิต วิญญาณความเป็นครูที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบวัดประเภทลิเคิร์ตสเกล 5 ระดับภายหลังจากการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีจำนวน 4 องค์ประกอบย่อย จำนวน 21 ข้อคำถาม ได้แก่ การ ปฏิบัติตนตามหน้าที่ครู (13 ข้อคำถาม) การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค (2 ข้อคำถาม) ความ เชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ (3 ข้อคำถาม) ความเสียสละในงานครู (3 ข้อคำถาม)

ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2553) ได้สร้างเครื่องมือวัดจิตวิญญาณความเป็นครู เป็น 3 ลักษณะ คือ เครื่องมือการประเมินในลักษณะที่เป็นแบบวัด Rating Scale เครื่องมือเชิง คุณภาพ และเครื่องมือวัดพฤติกรรมซึ่งเครื่องมือการประเมินในลักษณะที่เป็นแบบวัด Rating Scale ประกอบด้วยแบบวัดทั้งหมดจำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดการมีอุดมการณ์ แบบวัดการ เข้าถึงเข้าใจตัวเอง แบบวัดการเข้าถึงเข้าใจผู้อื่น แบบวัดความศรัทธาในความจริงที่เหนือธรรมชาติ และแบบวัดการเข้าถึงคุณค่าของจิต (มิใช่วัตถุ) ส่วนเครื่องมือเชิงคุณภาพประกอบไปด้วยเทคนิค เหตุการณ์สำคัญ (Critical Incident Technique) และวิธีประวัติชีวิต (Life History Approach) สำหรับเครื่องมือวัด พฤติกรรมประกอบไปด้วยแบบวัดพฤติกรรม 3 ด้าน ด้านละ 1 ฉบับ โดยในฉบับที่ 1 จะเป็นแบบวัด Rating Scale ส่วนอีก 2 ฉบับ จะมีการวัดเป็น 2 กรณี คือ กรณีใช้การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม และกรณีที่ใช้เป็นแบบวัดพฤติกรรมซึ่งประกอบไปด้วยการ ทำภารกิจในชีวิตอย่างมีพลัง พฤติกรรมปฏิบัติต่อศิษย์โดยเมตตากรุณา และพฤติกรรมการสร้าง

จิตวิญญาณแก่นักเรียน การใช้เครื่องมือวัดที่ได้จากงานวิจัยยังคงเป็นการใช้ที่มีข้อจำกัด เนื่องจากคุณภาพของข้อคำถามและของเครื่องมือทุกชุด และความเกี่ยวข้องของเครื่องมือทั้งหมด ยังมิได้รับการตรวจสอบรวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การตีความคะแนน แต่เนื่องจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและโครงสร้างของเนื้อหาแล้ว จึงอาจมีการใช้ประโยชน์ได้บ้างโดยการประเมินภาพรวมของบุคคลเพื่อทำความเข้าใจจิตวิญญาณในแต่ละด้าน

อรอุมา เจริญสุข (2559) ได้สร้างเครื่องมือวัดจิตวิญญาณความเป็นครูแบบมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ความรักและปรารถนาดีต่อศิษย์ 3) เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ 4) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ 5) การอุทิศตนต่อองค์กร 6) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน และ 7) ความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อวิชาชีพ คุณภาพด้านความเที่ยงในภาพรวมทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .950

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยวัดจิตวิญญาณความเป็นครูแบบวัดมาตรฐานประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดความรู้สึกเกี่ยวกับการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยสร้างครอบคลุมนิยามจิตวิญญาณความเป็นครู 4 องค์ประกอบคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ คือ มีความรู้สึก/นึกคิดในระดับมากที่สุด มีความรู้สึก/นึกคิดในระดับมาก มีความรู้สึก/นึกคิดในระดับปานกลาง มีความรู้สึก/นึกคิดในระดับน้อย และมีความรู้สึก/นึกคิดในระดับน้อยที่สุด

1.4 แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ในการศึกษารวบรวมแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนี้

ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง (2554, น.106-115) พบว่า ส่วนที่เสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 5 ประเด็น ดังนี้

(1) การมีตัวแบบจิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง การที่ครูมีผู้ที่เป็นต้นแบบในการทำงานของครู จากการศึกษาค้นคว้า ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 ราย รายงานตรงกันว่า มีครูของตนเองเป็นต้นแบบของการทำงานเป็นครูที่ดี และยังได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับครูต้นแบบของตนเองในลักษณะต่างๆ เช่น ได้พบเห็นการกระทำหรือการแสดงออกของครูต้นแบบที่ปฏิบัติต่อนักเรียน หรือมีโอกาสได้ใกล้ชิดและได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูต้นแบบ

(2) แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู หมายถึง พลังผลักดันให้บุคคลมีเป้าหมายและเลือกทำงานในอาชีพครู จากการศึกษาค้นคว้า แรงจูงใจสำหรับการเข้าสู่อาชีพครูของผู้ให้ข้อมูล

หลักแต่ละคนนั้น แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละคน สามารถจำแนกแรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครูออกได้เป็น 2 แบบ คือ แรงจูงใจที่มาจากภายในตนเองซึ่งอยู่ในลักษณะของการตั้งเป้าหมาย (อุดมการณ์ที่จะเป็นครู) และแรงจูงใจที่มาจากภายนอก เช่น ทำเพื่อครอบครัวหรือบุคคลที่ตนเองศรัทธา

(3) มีประสบการณ์ในการเผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก หมายถึงการที่ครูสัมผัสอย่างใกล้ชิดและพบเห็นถึงสภาพการณ์ที่มีความทุกข์ยากของชีวิตของเด็กนักเรียนและผู้อื่น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 คน ต่างมีประสบการณ์ที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากในพื้นที่ปฏิบัติงานและได้พบเห็นสภาพยากจนและด้อยโอกาสของเด็ก

(4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ คือ ความรู้สึกของครูที่เชื่อมโยงระหว่างตนเองกับลูกศิษย์เป็นความรู้สึกในด้านบวก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 คน ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า การมีโอกาสได้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด สร้างให้เกิดความผูกพันระหว่างตัวผู้ให้ข้อมูลหลักกับเด็ก แสดงให้เห็นว่า ความผูกพันนี้เกิดจากเครือข่ายของความสัมพันธ์ทางสังคมที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก และทำให้ผู้วิจัยทุกคนเกิดความรู้สึกรักเห็นอกเห็นใจและร่วมรู้สึกไปกับสภาพชีวิตของเด็ก

(5) คุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา เป็นคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยานี้ ได้ดึงเอาเฉพาะคุณลักษณะร่วมกันของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนเสริมสร้างให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนี้

5.1 ศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน เป็นความศรัทธาที่ตนเองมีต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่านั้นเป็นความศรัทธาและรู้สึกซาบซึ้งใจในการทำภารกิจของบุคคลนั้นกระทำอย่างทุ่มเททำเพื่อผู้อื่นและแผ่นดิน

5.2 การเข้าถึงเข้าใจตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้องมีการประเมินตนเองและจัดการได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของการเข้าถึงเข้าใจตนเองเป็นคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยาร่วมกันที่พบอยู่ในผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 คน ได้แก่ การทบทวนตนเองและความพอเพียงในตนเอง

5.3 การเข้าใจผู้อื่น หมายถึง การมีความตระหนักถึงความรู้สึก ความต้องการของคนอื่น จากการศึกษาพบ คุณลักษณะของการเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยาที่พบอยู่ในผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 ราย ได้แก่ การรู้สึกสะท้อนใจต่อความยากลำบากของเด็ก การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และให้เกียรติ เปิดโอกาส และสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

5.4 การเข้าถึงคุณค่าทางจิตใจมากกว่าวัตถุ เป็นคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยาที่ปรากฏอยู่ในตัวผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 คนนี้ ซึ่งพบในประเด็นของ “การทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน” ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า สิ่งที่ตนเองได้รับกลับคืนมาจากการกระทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นการช่วยเหลือผู้

นรินทร์ สังข์รักษา (2554: 25) พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการอบรมบ่มเพาะลูกศิษย์ด้วยหัวใจโดยใช้วิธีการสังเคราะห์ความรู้จากเรื่องเล่าของผู้บริหารและครูที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4 เวทีๆ ละ 3 ครั้ง พบประเด็นดังนี้

ปัจจัยที่ส่งเสริมการอบรมบ่มเพาะแห่งความสำเร็จที่เป็นปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่

- 1) การรู้เท่าทันตนเอง กล้าเปลี่ยนแปลง
- 2) การสร้างความศรัทธาและความไว้วางใจ
- 3) การรู้ในคุณค่า
- 4) การสร้างแรงบันดาลใจ/กำลังใจ
- 5) ความมุ่งมั่น เอาจริงเอาจัง
- 6) ความภาคภูมิใจในตนเอง
- 7) การเป็นแบบอย่างที่ดี
- 8) การเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
- 9) การเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 10) การเป็นตัวแบบทางสุขภาพ ความศรัทธา ความเสียสละ และความ

ภาคภูมิใจ

ปัจจัยที่ส่งเสริมการอบรมบ่มเพาะแห่งความสำเร็จที่เป็นปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ได้แก่

- 1) การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหาร กลยุทธ์ที่ 1 คือ การพัฒนาโรงเรียนให้พร้อมบริการ กลยุทธ์ที่ 2 คือ พัฒนานาวิชาการ กลยุทธ์ที่ 3 คือ พัฒนาตัวครู และกลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์ในการดำรงคุณภาพที่ยั่งยืน
- 2) การสร้างความแตกต่าง
- 3) การทำงานเป็นทีม
- 4) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรที่เข้มแข็ง

ธวัชชัย เพ็งพินิจ (2558 : 51- 52) พบว่า วิธีปฏิบัติสู่ความถึงพร้อมแห่งจิตวิญญาณครูที่ช่วยในการเสริมสร้างความดีอันเจริญงอกงามให้มีขึ้นทั้งต่อบุคคล และสังคมอย่างยั่งยืน (Sustainable) นั้น ประกอบด้วย

(1) มีความเจริญ และสมดุลทั้งด้าน IQ และ EQ (I.Q. ย่อมาจาก Intelligence Quotient หมายถึง ความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา ส่วน E.Q. ย่อมาจาก Emotional Quotient หรือ Emotional Intelligence หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์) ซึ่ง IQ นั้นเกิดจากการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ พินิจพิจารณาสร้างความรู้ให้มีขึ้นในตัวเอง ส่วน E.Q นั้นเกิดจากการฝึกฝนและพัฒนาภายในตัวตนของบุคคล ซึ่งคนที่มี IQ สูงหรือมีอัจฉริยภาพเพียงอย่างเดียว นั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้เพราะภาวะสังคมที่เป็นพิษทำให้จิตใจคนแปรเปลี่ยนไป สมองเฉื่อยชาไม่รู้จักจัดระบบให้กับตัวเอง ทั้งนี้คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต EQ มักจะนำ IQ ดังนั้นในความเป็นครูทั้งสองนี้ต้องสมดุลกัน มิฉะนั้นจะเป็นไปได้ยากที่จะพัฒนาผู้อื่นได้

(2) ยึดหลักศาสนธรรม ทั้งนี้เพราะศาสนธรรมเป็นหลักพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นศีล 5 มรรค 8 (อภิสังคกมรรค) พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 หิริ-โอตตปปะ (ความละอายเกรงกลัวต่อบาป) เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินชีวิตไปด้วยความสุจริตสุ่มลุ่มลึก มีสติและซัดเกล้าจิตใจให้มีความนบ้น้อมอ่อนโยน เมตตาจิตมีจิตประภัสสรเชื่อมั่นในเรื่องผลแห่งกรรม (การกระทำ) ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ธม.โม สุจิณ.โณ สุขมา วหาติ ผู้ประพฤติดีแล้วย่อมนำความสุขมาให้”

(3) เคารพตนเองและผู้อื่น เชื่อมมั่นในสิ่งที่ทำมองเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้รวมทั้งมีสำนึกดีต่อสังคม มุ่งมั่นในการทำความดีในทุกขณะ มองโลกในแง่ดีศรัทธาในพุทธพจน์ที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

(4) ใช้ชีวิตอยู่ทั่วจักรวาล มีคำกล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่อยู่ทั่วจักรวาล ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีอดีต มีปัจจุบันและมีอนาคตดังนั้นครูจะต้องเชื่อมโยงทั้ง 3 มิตินี้เข้าด้วยกัน โดยนำเอาอดีตมาเรียบร้อยประสานเข้ากับปัจจุบันแล้วมองภาพอนาคต (Scenario) ที่พึงปรารถนาให้เห็นโดยมีสมมติฐานว่า อนาคตที่ดีมาจากการวางรากฐานของปัจจุบันที่พัฒนามาจากประสบการณ์ของอดีต

(5) ครึ่งหนึ่งของชีวิตอุทิศเพื่อสังคม คนเราไม่ได้เกิดมาด้วยตัวคนเดียวใดๆ แต่ชีวิตคือผลรวมของความมุ่งมั่นจากสิ่งรอบตัวเพราะฉะนั้นชีวิตแต่ละชีวิตต่างติดหนี้สังคมอยู่ครึ่งชีวิตการกระทำที่ยุติธรรมทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น คือการแบ่งผลประโยชน์ครึ่งหนึ่งของชีวิตคืนให้สังคม เปิดกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของตัวเองให้พ้นกรอบของความเห็นแก่ตัวความยึดมั่นถือ

มันและการไขว่คว้าเพื่อสนองตัณหาเฉพาะในช่วงชีวิตของตัวเองต้องระลึกลู่เสมอว่ามนุษยชาติ
นั้นมีระยะเวลาที่ยาวไกลมากนักเราในฐานะ“ผู้มาเยือน”จะหลงเหลืออะไรไว้บ้างนั้นจะเป็นคำ
“ขอบคุณ” หรือ “ประณาม”

(6) ครูคือผู้สร้างค่านิยม - กระแสสังคมการกระทำใดๆ จะต้องใส่ใจและ
รับผิดชอบต่อสังคม ไม่ใช่เพื่อสนองตอบต่อมายาคติของตนเองเท่านั้น ทั้งนี้เพราะบทบาทของครู
นั้นมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่านิยมเจตคติและกระแสสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นตัวอย่างที่ดี
ย่อมมีความสำคัญเสมอ

ปฏาวุฒิ สุจินตมณีนัยและคณะ (2558:125) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการ
นำไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตวิญญาณของครูจากงานวิจัยเรื่องการยอมรับตนเองและ
บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่พยากรณ์ความฉลาดจิตวิญญาณของครูโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่

(1) จากการวิจัยพบว่า การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความ
ฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10
จังหวัดสมุทรสาคร ดังนั้นองค์กรทางการศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการยอมรับตนเอง
ของครู เช่น จัดกิจกรรมฝึกฝนการแสดงออกโดยใช้เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติและเปิดโอกาส
ให้ครูได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ครูได้แสดงศักยภาพและความสามารถ
ในการทำงานอย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นและเสริมให้ครูมีความฉลาดทางจิตวิญญาณ
เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

(2) จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า บุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกมีความสัมพันธ์
ทางบวกกับความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร โดยบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกเป็นบุคลิกภาพที่มี
ความสัมพันธ์สูงสุดของบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ดังนั้นองค์กรทางการศึกษาควรส่งเสริมให้ครู
มีความรู้สึกรักในอาชีพของตนเอง เช่น การจัดโครงการฝึกอบรมโดยใช้เทคนิคการบรรยายเพื่อให้
ครูได้เห็นถึงคุณค่าในอาชีพของตนและมีความรู้สึกรักในอาชีพของตนเองมากขึ้น จะส่งผลให้ครู
เป็นคนเอาใจจริงเอาใจกับการทำงาน มีความรับผิดชอบและสามารถควบคุมตนเองได้ ซึ่งเป็นการ
เสริมสร้างบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกและความฉลาดทางจิตวิญญาณได้อีกด้วย

(3) จากการวิจัยพบว่าบุคลิกภาพด้านการมีจิตสำนึกบุคลิกภาพด้านการเปิด
กว้าง การยอมรับตนเองและบุคลิกภาพด้านการแสดงตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาด

ทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดสมุทรสาครได้

สจิวรรณ ทรรพวุธ (2559 : 55-56) พบว่า แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มีดังนี้

(1) การจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาชีพครู สิ่งแรกที่จำเป็นต้องพัฒนาจิตสำนึกของความ เป็นครู ปลุกฝังความเป็นครู เข้าใจในบทบาทหน้าที่ครูก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงส่งเสริมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ครูในการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนและกระบวนการตามหลักวิชาโดยมุ่งเน้นให้เข้าใจ ความสำคัญของวิชาที่เรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบผ่านประสบการณ์หรือใช้กรณีศึกษา รวมทั้งการพัฒนาตนเองตามหลักวิชาเพื่อเพิ่มเติมจนทำให้นักศึกษา มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างยั่งยืนได้พร้อมกับเชิญอาจารย์พิเศษในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่เป็นต้นแบบของวิชาชีพครูมาพัฒนานักศึกษาในภาคปฏิบัติ รวมทั้งจำนวนนักศึกษาควรมีอัตราสัดส่วนที่เหมาะสมกับอาจารย์ผู้สอน

(2) การจัดการเรียนการสอนวิชาเอกในแต่ละโปรแกรมวิชาการจัดการเรียนการสอนนั้นอาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจบทบาทและความเป็นครู เตรียมวางแผนการสอนแล้วถ่ายทอดความรู้ หลักการตามหลักสูตรที่กำหนด เน้นการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่เข้มข้น เน้นให้นักศึกษาเรียนรู้และสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติ ใช้เรียนรู้แบบร่วมมือที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูอยู่ในสิ่งแวดล้อมบรรยากาศที่มีลักษณะและธรรมชาติเป็นพลวัตให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงของศาสตร์ในวิชาเอกอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวเกิดจิตใฝ่รู้ ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีวิจารณญาณติดตามความก้าวหน้าของศาสตร์นั้นได้ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในวิชาชีพจะนำไปใช้ประกอบการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงอย่างมืออาชีพด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้จากการสอนและมีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

(3) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและคณะครุศาสตร์ต้องเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือในการตั้งจุดประสงค์ให้ชัดเจน นักศึกษาเข้าใจจุดประสงค์ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้วิชาความรู้ที่เรียนมาทดลองสอนเต็มรูปแบบตามหลักวิชา โดยการประเมินร่วมกัน การประเมินอย่างต่อเนื่องจะทำให้นักศึกษามีความเชี่ยวชาญ มีจิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพรวมทั้งควรใช้แนวทาง Coaching และ Mentoring เป็นกลวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนา การจะส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูได้นั้นต้องเลือก

โรงเรียนที่มีคุณภาพ มาตรฐานครูที่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในการครองคน ครองตนและครองงาน แนะนำศึกษาให้มีความรู้ ประสบการณ์และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูมืออาชีพ

(4) การจัดกิจกรรมสร้างสรรคจิตวิญญาณความเป็นครู แนวทางการจัดกิจกรรมควรเน้นส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมความเป็นครูและมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครู เป็นหลักจะทำให้ให้นักศึกษาเกิดความตระหนัก เข้าใจและเกิดจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วจะสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมใดก็ตามจะต้องมีวัตถุประสงค์และกระบวนการที่สอดคล้องกันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามสมรรถนะและทักษะที่กำหนดไว้ กิจกรรมที่จัด ได้แก่ กิจกรรมเสริมความรู้ ทัศนศึกษาเสริมความรู้ปฏิบัติ กิจกรรมเสริมการค้นคว้าและการวิจัย จรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมนุษย์สัมพันธ์โดยเน้นให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมมีการประเมินผลจะทำให้ให้นักศึกษาเข้าร่วมอย่างจริงจัง

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2562) พบว่า ปัจจัยการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเจตคติต่ออาชีพครู ปัจจัยด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีและความก้าวหน้าในอาชีพ และปัจจัยการยอมรับและการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

จากแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่ายังขาดการนำขั้นตอนก่อนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาเสริมสร้างเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งในงานวิจัยของ สจิวรรณ ทรรพพสุ (2559) ได้กล่าวถึงเฉพาะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ว่าเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ได้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณะ บรรจง (2551 : 68) ได้กล่าวว่าการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างเสริมคุณภาพของการผลิตครูให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้นักศึกษาได้นำทฤษฎีสู่การปฏิบัติเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู รวมทั้งเสริมสร้างให้เกิดความศรัทธาในวิชาชีพ เพิ่มความมั่นใจในวิชาชีพทำให้นักศึกษาพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นสถาบันฝึกหัดครูนอกจากจะให้ความสนใจในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบแก่นักศึกษาวิชาชีพครูแล้วควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนและกิจกรรมที่นักศึกษาควรได้รับก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วยเช่นกัน อย่างเช่น กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ก็ค่อนข้างมีความสำคัญมาก หากมีโปรแกรมที่สามารถเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูเข้ามาร่วมพัฒนาในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น และมีความพร้อมมากขึ้นในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบต่อไปใน

อนาคตได้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะสร้างโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูแก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู

ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพรรณนาและบรรยายประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มครูที่ได้รับรางวัลในโครงการครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครู และ 2. เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มครูที่ได้รับรางวัลในโครงการครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครูโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ข้าราชการครูในสายสอนที่ได้รางวัลในโครงการตามรอบเกียรติยศครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน และผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบโครงสร้างอันเป็นแก่นสาระของประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 3 ช่วง ได้แก่ 1. ช่วงการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การเกิดสภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูขึ้นภายในตัวบุคคลแสดงให้เห็นถึงความหมายของ “การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู” ซึ่งประกอบด้วยการที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู ปฏิบัติตนอยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็กและการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและความเมตตา 2. ช่วงพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิตและพฤติกรรมจากการทำงานในอาชีพครูไปสู่สภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งจากผลการศึกษาพบ มูลเหตุที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เรียกว่า ส่วนเสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 5 ประเด็น ได้แก่ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู มีประสบการณ์ในการเผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 3. ช่วงการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคือ ระยะเวลาที่สภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคงอยู่ในตัวบุคคลซึ่งจากผลของการศึกษาพบมูลเหตุที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของสภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เรียกว่า ส่วนที่ช่วยค้ำจุนการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 4 ประเด็น ได้แก่ ความสุข ความภาคภูมิใจ ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน

นรินทร์ สังข์รักษา (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสังเคราะห์ความรู้ทางด้านการพัฒนาจิตวิญญาณจากเรื่องเล่าความสำเร็จของครูและนักเรียนในระบบการศึกษา: การพัฒนาหน่ออ่อนทางการศึกษาสร้างจิตปัญญาในการเรียนรู้สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับครูในจิตวิญญาณที่ดีของผู้สอน 2. วิธีการพัฒนาตนเองของครูที่บ่มเพาะลูกศิษย์ด้วยหัวใจ และ 3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการอบรมบ่มเพาะลูกศิษย์ด้วยหัวใจใช้วิธีการสังเคราะห์ความรู้จากเรื่องเล่าของผู้บริหารและครูที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4 เวที ฯ ละ 3 ครั้ง โดยมูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์ ได้เป็นผู้คัดเลือกจากผู้บริหารครูในโรงเรียนที่มีผลงานจำนวน 22 โรงเรียน จำนวนผู้บริหาร 22 คน และครูจำนวน 26 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 4 เวทีทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเหนือ และภาคใต้ซึ่งดำเนินการจัดเวทีภาคละ 3 ครั้งๆ 3 วันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4 วง 3 รอบ) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารและครูมีการสร้างอุดมการณ์ความเป็นครู มีความเข้าใจในระบบการศึกษา สามารถเข้าถึงหัวใจลูกศิษย์และชุมชนผ่านชีวิตการศึกษา มีการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ 2. วิถีในการพัฒนาตนเอง มีการทบทวนตนเอง เปลี่ยนวิธีคิดใหม่เน้นการให้มากกว่าการรับ ทุ่มเทเสียสละ มีการปฏิบัติที่ดีมีการจัดทำโครงการที่หลากหลาย 3. ปัจจัยความสำเร็จด้านปัจจัยภายใน ได้แก่ การรู้เท่าทันตนเอง ความเสียสละ และความภาคภูมิใจ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ บรรยาการองค์การการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เครือข่ายพันธมิตรที่เข้มแข็ง และความร่วมมือของหมู่คณะ

ภาวัต ตั้งเพชรเดโช (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องจิตวิญญาณความเป็นครูกับความก้าวหน้าในอาชีพที่พยากรณ์ความทุ่มเทในการทำงานของครู มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความทุ่มเทในการทำงานของครู จิตวิญญาณความเป็นครู และความก้าวหน้าในอาชีพ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณความเป็นครูกับความทุ่มเทในการทำงานของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในอาชีพกับความทุ่มเทในการทำงานของครู 4) พยากรณ์ความทุ่มเทในการทำงานของครูด้วยจิตวิญญาณความเป็นครูและความก้าวหน้าในอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งหมด 387 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า 1) ความทุ่มเทในการทำงานของครู จิตวิญญาณความเป็นครูและความก้าวหน้าในอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับสูง 2) จิตวิญญาณความเป็นครูโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความทุ่มเทในการทำงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความก้าวหน้าในอาชีพโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

ความทุ่มเทในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) จิตวิญญาณความเป็นครูด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ด้านความรักความเมตตาต่อศิษย์ ด้านความซื่อสัตย์ และ ความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง ด้านความก้าวหน้าในเงินเดือน สามารถร่วมกันพยากรณ์ ความทุ่มเทในการทำงานของครูได้ร้อยละ 52.60

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการสอนด้านจิตพิสัย เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับพฤติกรรมการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 2) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 3) ระดับพฤติกรรมการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) ระดับพฤติกรรมการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 5) เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้านจิตพิสัย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชาบริหารและการจัดการสถานศึกษา ปีการศึกษา 1/2557 จำนวน 148 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบ แบบวัดพฤติกรรม และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนและการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า 1) ระดับพฤติกรรมการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 มีจิตวิญญาณความเป็นครูอยู่ในระดับมาก 3) พฤติกรรมการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 13 4) พฤติกรรมการเรียนการสอนด้านจิตพิสัยส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 68.90 และ 5) คะแนนหลังจากการใช้กระบวนการสอนด้านจิตพิสัยเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

สุพิชญา โคทวี (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครุศาสตรมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้จิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครุศาสตรมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยใช้ระเบียบวิจัยและพัฒนามีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการ

จัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ การเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองงานวิจัยคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 40 คนที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบบันทึกการเรียนรู้และแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t test และการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1. คุณลักษณะของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง: มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความรักศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น: มีความเสียสละมีความรักและเมตตาผู้อื่นและสรรพสิ่งรอบตัว 3) การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ : เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม คิดดีหรือคิดบวก และทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ส่วนด้านวิธีการ และเทคนิคในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยจิตตปัญญาศึกษาขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์การสอนและสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ส่วนด้านกระบวนการที่จะนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การทำสมาธิ สุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง การน้อมสว้ใจอย่างใคร่ครวญ การสะท้อนความรู้อยู่ 2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ที่มาของรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 ตัวรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนการวัดและประเมินผล ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Check in) 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการเล่าเรื่อง (Conversation) 3) การสรุปบทเรียน (Conclusion) 4) การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและ 3) ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งมีผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ จิตวิญญาณความเป็นครูในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีจิตวิญญาณความเป็นครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 2) เปรียบเทียบระดับจิต

วิญญานความเป็นครู จำแนกตาม เพศ โปรแกรมวิชา กิจกรรมที่เข้าร่วม รายได้ผู้ปกครองเกรดเฉลี่ยและชั้นปีของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2558 จำนวน 310 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน คณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า

- 1) ระดับจิตวิญญานความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับคือด้านบุคลิกภาพดี ด้านเทคนิคการสอน และด้านความรอบรู้ตามลำดับ
- 2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับจิตวิญญานความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมพบว่า เพศ โปรแกรม/สาขาวิชา รายได้ผู้ปกครอง เกรดเฉลี่ยและชั้นปีของนักศึกษามีระดับจิตวิญญานความเป็นครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกิจกรรมที่เข้าร่วมต่างกันมีระดับจิตวิญญานความเป็นครูในภาพรวมไม่แตกต่าง

วัลนิกา ฉลากบาง (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องจิตวิญญานความเป็นครู : คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปถึงจิตวิญญานความเป็นครูเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ พบว่า จิตวิญญานความเป็นครูจัดว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญานเป็นการทำหน้าที่ด้วยใจซึ่งทำให้เกิดความรักศรัทธาและยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ มุ่งมั่น ทุ่มเทในการทำงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่ ดูแลและหวังดีต่อศิษย์ เมื่อครูทำงานด้วยจิตวิญญานความเป็นครู แน่ใจว่าศิษย์ซึ่งเป็นผลผลิตของครูย่อมมีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และครูที่ทำเช่นนั้นก็จัดว่าเป็นครูมืออาชีพ

สจิวรรณ ทรรพสุ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญานความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาจิตวิญญานความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญานความเป็นครูวิชาชีพ 3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญานความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 175 คน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูต้นแบบหรือครูดีเด่น และอาจารย์คณะครุศาสตร์ จำนวน 8 คน สอนในกลุ่มจำนวน 14 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการศึกษาจิตวิญญานความเป็นครูและแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดกลยุทธ์และประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทั้งวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูอันดับแรก เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีพลวัตเท่าทันการเปลี่ยนแปลงศาสตร์ติดตามความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์และกลยุทธ์รอง 12 กลยุทธ์

อรอุมา เจริญสุข (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครู ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนโมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครูระหว่างนิสิตเพศชายและหญิง ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 5 ที่อยู่ระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จาก 6 คณะ 18 สาขาวิชา ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และคณะพลศึกษา รวมนิสิตทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย มีลักษณะกระจายครอบคลุมทุกคณะและสาขาวิชา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ความรักและปรารถนาดีต่อศิษย์ 3) เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ 4) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ 5) การอุทิศตนต่อองค์กร 6) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน และ 7) ความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อวิชาชีพ คุณภาพด้านความเที่ยงในภาพรวมทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .950 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2 (9, N = 400) = 12.274, p = .198, RMSEA = .030, RMR = .004, GFI = .991, AGFI = .973) และ 2) โมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครูระหว่างนิสิตเพศชายและเพศหญิงมีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล และมีความไม่

แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายนอก หรือค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (χ^2 (29, N=400) = 36.349, $p=.164$, RMSEA = 0.036, CFI = 0.996, RFI = 0.977, NFL=0.984)

อมรรัตน์ แก่นสาร และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ ประกอบด้วยระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู โดยสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ และระยะที่ 3 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ได้รับคัดเลือกในโครงการครูดีในดวงใจของคุรุสภาและโครงการยอดครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครูประจำปี 2555 – 2557 จำนวน 535 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าสถิติพื้นฐานวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) ผลการวิจัยพบว่า 1) จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย และ 135 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ จำนวน 14 ตัวบ่งชี้ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีจิตวิทยาในการสอน จำนวน 24 ตัวบ่งชี้ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 22 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีคุณธรรม และจริยธรรม จำนวน 22 ตัวบ่งชี้ ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร จำนวน 15 ตัวบ่งชี้ 2) โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 44.53$, $df = 45$, $P = 0.989$, GFI = 0.99, AGFI = 0.95, RMSEA = 0.000, CN = 818.29) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเป็น ดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ (2.32) 2) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร (2.29) 3) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (2.23) 4) ด้านการมีจิตวิทยาในการ

สอน (2.22) 5) ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ (2.21) 6) ด้านการมีคุณธรรม และจริยธรรม (1.75) และ 7) ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ (1.00) ตามลำดับ

จันทร์ศม ภูติอริยวัฒน์ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับจิตวิญญาณความเป็นครู ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานของครูกับจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 และ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 จำนวน 360 คนได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านอยู่ระหว่าง 0.85-0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) จิตวิญญาณความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากและแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กับจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 3) แรงจูงใจในการทำงานของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กับจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 และ 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการทำงานของครูสามารถร่วมกันพยากรณ์จิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ได้ร้อยละ 23.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยแรงจูงใจในการทำงานของครูด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ในโรงเรียน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านค่าตอบแทนและประโยชน์เกื้อกูลและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างบารมีส่งผลต่อจิตวิญญาณความศรัทธาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ปิยะวัฒน์ กรมระววย, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรมและยุวี ผลพันธิน (2560) ได้ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 675 คน ได้มาจากการสุ่มสองขั้นตอน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรภายในแฝง 1 ตัวแปร คือ จิตวิญญาณความเป็นครู ตัวแปรภายนอกแฝง 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 19 ตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน สมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลด้วยโปรแกรมลิซเรล ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตวิญญาณความเป็นครูได้ร้อยละ 83.7

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาควัดตะวันออก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาควัดตะวันออก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาควัดตะวันออก และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาควัดตะวันออก 4) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาควัดตะวันออกและผู้ใช้บัณฑิต รวมจำนวน 390 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนและนำมาเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางศ์เพื่อให้ตัวอย่างกระจายไปครูผู้สอน นักศึกษาคณะครุศาสตร์และผู้ใช้บัณฑิตตามมหาวิทยาลัยกลุ่มราชภัฏตะวันออก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การ

วิเคราะห์เส้นทางและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก พบว่า องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูมี 6 องค์ประกอบประกอบด้วย (1) รักการสอนมีความสุขในการสอน (2) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู (3) เสียสละจิตอาสา (4) เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ (5) ช่วยเหลือเอื้ออาทรเมตตาต่อศิษย์ และ (6) รอบรู้ความเป็นครู 2) ปัจจัยการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก พบว่า มี 4 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยการพัฒนาด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีและความก้าวหน้าสู่อาชีพ (2) ปัจจัยด้านการยอมรับและการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (3) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลิกภาพและการส่งเสริมสนับสนุน และ (4) ปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู 3) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตกมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุจากค่าต่าง ๆ พบว่า ทุกค่าดัชนีมีความสอดคล้องกันทุกตัว ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Goodness-of-fit: GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 คือ ค่า $GFI = .997$ ค่า $AGFI = .949$ ค่า $CFI = 1.00$ ค่า Relative fit index: $RFI = .963$ ค่า Root mean squared residual: RMR มีค่าเท่ากับ $.000$ และรากของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximation: $RMSEA$) มีค่าเท่ากับ $.000$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก พบว่า ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ทางบวก สำหรับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดเป็นเส้นอิทธิพลตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติโดยการพัฒนาด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีและความก้าวหน้าสู่อาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพและการส่งเสริมสนับสนุน การยอมรับและการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรรวมถึงเจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู สรุปได้ว่ามีงานวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู โดยแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มที่ศึกษาการ

พัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่ศึกษาประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณ กลุ่มที่สามคือกลุ่มที่สังเคราะห์ความรู้ทางด้านการพัฒนาจิตวิญญาณเพื่อจะพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู กลุ่มที่สี่คือกลุ่มที่ศึกษาระดับและความสัมพันธ์ของจิตวิญญาณความเป็นครู กลุ่มที่ห้าคือกลุ่มที่ศึกษาการพัฒนาในรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู กลุ่มที่หกคือกลุ่มที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลุ่มที่เจ็ด คือ กลุ่มที่ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งตัวผู้วิจัยเล็งเห็นว่ายังขาดการศึกษาถึงการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูแก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าผลที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้ อาจเป็นประโยชน์ในเชิงการวางนโยบายและยุทธศาสตร์การผลิตครูเพื่อเร่งรัดการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูแก่สถาบันการผลิตครูวิชาชีพตามข้อเสนอแนะ นโยบายและพัฒนาศึกษาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

2.1 ความหมายของการถ่ายทอดทางสังคมวิชาชีพครู

การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู (teacher socialization) ได้ประยุกต์มาจากความหมายทั่วไปของคำว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ (professional socialization) ที่หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลได้รับการซึมซับค่านิยม เจตคติและความเชื่อที่จะสนับสนุนให้บุคคลแสดงบทบาทในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพนั้น (Siegel. 1968) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้อันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้รับการถ่ายทอดวิชาชีพในระหว่างการศึกษา กับระบบการศึกษาในสถาบันวิชาชีพนั้น (Hayden. 1995) ทั้งนี้ ซิมสัน (Simpson. 1979) กล่าวว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพเป็นกระบวนการถ่ายทอดลักษณะทางพฤติกรรมและปทัสถานเฉพาะแบบเพื่อเข้าสู่อาชีพตลอดจนสร้างบุคลิกภาพเพื่อให้เป็นไปตามบทบาทและเอกลักษณ์วิชาชีพ โดยจะเกิดขึ้นขณะกำลังศึกษาวิชาชีพ ซึ่งเป็นระยะของการปรับเปลี่ยนสภาพจากการเป็นนักศึกษาสู่บทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพอย่างเด่นชัด นิยามดังกล่าวสอดคล้องกับโคเฮน (Cohen. 1981, p.14) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพเป็นกระบวนการอันซับซ้อนที่บุคคลได้มาซึ่งความรู้ ทักษะและเอกลักษณ์วิชาชีพ จนทำให้บุคคลกลายเป็นสมาชิกของวิชาชีพนั้นๆ จึงตรงกับแนวคิดของ สไตรเกอร์และสตาธัม (Stryker & Statham. 1985, p.334) ที่

กล่าวว่าการถ่ายทอดทางสังคมจะทำให้บุคคลได้มาซึ่งคุณลักษณะของบุคคล (disposition) ในฐานะสมาชิกภาพวิชาชีพคนหนึ่งโดยในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะวิชาชีพครู ผู้วิจัยจึงอธิบายเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคม เชิงวิชาชีพครู ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู ดังนี้

เลซีย์ (Lacey.1987, p.634 ; 1994, p.612) กล่าวว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูเป็นกระบวนการกลายสภาพของบุคคลสู่การเป็นสมาชิกของวิชาชีพครูที่มีวุฒิภาวะทั้งด้านบทบาทและสถานภาพของความเป็นครู ส่วนไซซ์เนอร์และกอร์ (Zeichner & Gore. 1990 : 324) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกภาพของสังคมวิชาชีพครู ต่อมาลอว์สัน (Lawson. 1992 : 164) ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้บุคคลรับรู้ถึงการมี ส่วนร่วมเชิงปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างแนวคิดด้านประสบการณ์วิชาชีพครูและสภาพการณ์ทางสังคมของบุคคล นอกจากนี้ สเตตันและฮันท์ (Staton & Hunt. 1992 : 109) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลซึมซับค่านิยมและเจตคติ ความสนใจ ทักษะและความรู้ จนกลายเป็นสมาชิกภาพของสังคมวิชาชีพครู

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู หมายถึงกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ คุณลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู

2.2 แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนและรวบรวมแนวคิดของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยไว้ดังนี้

แคทซ์ และคานัน (Katz; & Kahn. 1978, p.377-378) ได้แบ่งการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ ออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) การถ่ายทอดทางสังคมในระยะแรก (Early Socialization) เป็นการถ่ายทอดในวัยเด็กซึ่งเป็นกระบวนการภายในครอบครัว เป็นการสร้างภาพของตนเองและถูกถ่ายทอดให้เป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคม 2) การถ่ายทอดทางสังคมล่วงหน้า (Anticipatory Socialization) เป็นการถ่ายทอดและฝึกให้บุคคลรู้จักบทบาทในวัยผู้ใหญ่ในด้านต่างๆ ก่อนที่จะเข้าสู่บทบาทนั้นอย่างเต็มตัวตามกระบวนการที่สังคมกำหนดไว้ โดยการถ่ายทอดความรู้ บรรทัดฐานและคุณค่าภายในระบบการศึกษา และเป็นการเตรียมสมาชิกเพื่อเข้าสู่วิชาชีพหรือองค์กรต่างๆ และ 3) การถ่ายทอดทางสังคมเพื่อเข้าสู่สมาชิกขององค์กร (Socialization Practice of Organizations) กระบวนการนี้ จะเกิดขึ้นภายหลังจากบุคคลเข้าสู่สถานะขององค์กร

หรือประกอบอาชีพแล้ว องค์การจะเตรียมการฝึกและอบรมให้ยอมรับกฎระเบียบ ตลอดจนเป้าหมายขององค์การ บุคคลจะยอมรับและแสดงตนเป็นสมาชิกขององค์การ

ซึ่งแนวคิดของ แคทซ์และคานัน ได้สอดคล้องกับแซมพูค (จรัล อุ่นฐิติวัฒน์. 2548, น.12-13; อ้างอิงจาก Champoux. 2000, p.101) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการถ่ายทอดทางสังคมขององค์การประกอบด้วย 1) ขั้นการเลือกหรือการถ่ายทอดทางสังคมล่วงหน้า (Choice: Anticipatory Socialization) เป็นขั้นแรกของการถ่ายทอดทางสังคมที่เกิดขึ้นก่อนบุคคลจะเข้าไปทำงานในองค์การ เป็นการให้แต่ละบุคคลได้เตรียมตัวสำหรับเข้าไปทำงาน ในฐานะพนักงานใหม่ขององค์การบุคคลจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน และองค์การที่ต้องการสมัครงานเข้าไปทำงานโดยจะพิจารณาว่าตนเองมีความเหมาะสมหรือไม่ ตนเองมีความคาดหวังต่องานและองค์การอย่างไร 2) ขั้นเข้างานหรือเผชิญงานใหม่ (Entry : Encounter) เมื่อผ่านการคัดเลือกเป็นพนักงานใหม่ขององค์การแล้ว วันแรกของการทำงานเป็นขั้นที่สองของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมขององค์การพนักงานใหม่ จะเรียนรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และกฎระเบียบขององค์การซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญทำให้พนักงานใหม่เกิดความวิตกกังวลขาดความมั่นใจ แต่ถ้าองค์การได้ทำหน้าที่วางแผนให้พนักงานใหม่อย่างเหมาะสมก็จะส่งผลดีต่อการทำงานในองค์การต่อไป 3) ขั้นการเปลี่ยนเป็นสมาชิกขององค์การ (Change : Metamorphosis) ขั้นนี้พนักงานใหม่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความต้องการหลายๆอย่างจากองค์การพนักงานใหม่รู้สึกสบายในบทบาทใหม่ความวิตกกังวลลดลง ยอมรับค่านิยมขององค์การอย่างชัดเจนและปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนร่วมงานได้

จากแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของ แคทซ์ และคานัน และแซมพูค สอดคล้องกันในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพที่มีลักษณะ 2 ด้าน คือ การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของบุคคลก่อนเข้าสู่วิชาชีพเพื่อเรียนรู้ ทักษะ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมตนเองก่อนเข้าทำงานในกลุ่มวิชาชีพหรือองค์การในการทำงาน และการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพหลังการเข้าสู่วิชาชีพแล้วเพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวกับบทบาทใหม่ที่ได้รับจนสามารถพัฒนาตนเองจนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มอาชีพหรือองค์การนอกจากนี้ การราแวนและมอเลย์ (จรัล อุ่นฐิติวัฒน์. 2548, น.12-13 อ้างอิงจาก Garavan; & Morley. 1997, pp.119-125) ได้แบ่งขั้นตอนศึกษาการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพให้ละเอียดมากขึ้นเพื่อที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นคือ 1) ขั้นการถ่ายทอดทางสังคมล่วงหน้า (Anticipatory Socialization) เป็นขั้นที่เกิดก่อนที่บุคคลจะเข้ามาทำงานโดยที่บุคคลจะได้รับประสบการณ์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะงานและองค์การ 2) ขั้นมีความผูกพันทางใจ (Initial

Psychology Contract) เป็นขั้นที่เกิดจากการเรียนรู้ในอดีตทำให้บุคคลมีความคาดหวังในการทำงานในอนาคต เช่น ค่าจ้างโอกาสความก้าวหน้า เป็นต้นส่วนองค์การก็คาดหวังต่อบุคคลที่เข้ามาทำงานว่ามีความสามารถในการทำงานหรือสามารถทำงานกับองค์การได้ตลอดไป 3) ขั้นเข้าสู่องค์การ (The Organizational Encounter) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่วันแรกเมื่อบุคคลเข้าไปทำงานบุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับงานและองค์การในสภาพแวดล้อมใหม่ 4) ขั้นการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการปรับตัว (Change and Acquisition Process) เป็นขั้นที่บุคคลพบกับสภาพแวดล้อมในการทำงานใหม่ทำให้บุคคลทำความเข้าใจกับสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความไม่แน่นอน ความเครียดหากปรับตัวได้ก็จะเกิดการเรียนรู้ในการทำงานแต่หากปรับตัวไม่ได้จะต้องออกจากงานไป และ 5) ผลของการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization outcomes) หากบุคคลผ่านกระบวนการในขั้นการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการปรับตัวได้โดยไม่ออกจากงานก่อน ถือว่าประสบความสำเร็จในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมคือบุคคลจะมีความพึงพอใจในงานและความผูกพันในองค์การเพิ่มขึ้น

และในขณะที โด และไรท์แมน (บังอร โสฬส.2537, น.100-101; อ้างอิงจาก Deaux & Wrightman. 1988.) ได้แบ่งขั้นตอนของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพในองค์การที่มากกว่าแนวคิดอื่นโดยอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงอาชีพของบุคคล แบ่งไว้ 9 ขั้นไว้ดังนี้ 1) ขั้นแสวงหาและคัดเลือก (investigation) เป็นระยะก่อนการเป็นสมาชิกขององค์กร คือ เป็นระยะของการสืบเสาะเพื่อให้รู้จักและเข้าใจระหว่างองค์กร และบุคคลเป็นขั้นที่บุคคลแสวงหากลุ่มหรือองค์กรที่ตนปรารถนาจะเข้ามาเป็นสมาชิกโดยการพิจารณาจากความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรนั้นที่ตนจะหาได้ จัดการถ่ายทอดทางสังคมขององค์กรให้กับบุคคลที่เข้าสมัครรับการคัดเลือกเข้าทำงาน นอกจากนี้กระบวนการของการคัดเลือกซึ่งประกอบไปด้วยการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร การทดสอบความสามารถ การสัมภาษณ์ ฯลฯ ล้วนมีส่วนในการอบรมถ่ายทอดระบบวัฒนธรรมและสังคมขององค์กรทั้งสิ้น ซึ่งช่วยให้ผู้สมัครยอมรับสังคมขององค์กรอย่างเข้มข้น 2) ขั้นบรรจุเข้าทำงาน (Entry) เป็นช่วงที่อยู่ระหว่างระยะก่อนการเป็นสมาชิกกับการเป็นสมาชิกใหม่ ในขั้นนี้องค์กรมักจะจัดให้มีการปฐมนิเทศ มีงานเลี้ยงต้อนรับน้องใหม่ หรืออาจมีพิธีการสาบานตนก่อนเข้ารับตำแหน่ง ขั้นนี้จะเป็นการอบรมถ่ายทอดทางสังคมแบบเป็นทางการเพื่อชี้แจงระเบียบนโยบาย สวัสดิการต่างๆ แนะนำบุคคล สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมไปถึงการสร้างข้อผูกมัดและการแสดงความจริงใจและความพร้อมของสมาชิกใหม่ 3) ขั้นเรียนรู้ (Socialization/Learning) บุคคลเกิดการเรียนรู้จากคำชี้แนะพร้อมทั้งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติตนในที่ทำงานต่อการฝึกอบรมในหน้าที่ซึ่งกระทำต่อเนื่องจากขั้นที่ 2 ในระยะการเรียนรู้นี้ สมาชิกใหม่จะได้รับการอบรมถ่ายทอดทางสังคมที่ไม่เป็นทางการจากหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมงานและ

ผู้บังคับบัญชา ขั้นนี้บุคคลจะได้รับการกระตุ้นให้ซึมซับวัฒนธรรมระเบียบประเพณีองค์กรจากสื่อหรือบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาและเป็นขั้นของการปรับตัวเข้าสวามบทบาทใหม่ในองค์กรด้วย 4) ขั้นยอมรับ (Acceptance) เป็นช่วงเปลี่ยนอีกช่วงหนึ่ง บุคคลที่เข้าทำงานในองค์กรหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มเกิดการยอมรับและเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม เจตคติและจิตลักษณะต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรมากขึ้นมีความผูกพันกับองค์กรและบุคคลอื่นๆ ในองค์กรโดยผ่านขั้นตอนการเป็นสมาชิกใหม่ที่เป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์ ความสงสัยในบทบาทและความสามารถของตนรวมทั้งความคลางแคลงใจที่เพื่อนร่วมงานมีต่อตนได้หมดไปการถ่ายทอดทางสังคมของบุคคลเด่นชัด คือ การผ่านข้อมูลผูกพันเรื่องของการทดลองงาน ถึงขั้นนี้แล้วความผูกพันในองค์กรของบุคคลจะสูงขึ้นอย่างมาก 5) ขั้นดำรงรักษา (Maintenance) เป็นขั้นที่บุคคลมีความรู้สึกเป็นสมาชิกขององค์กรอย่างเต็มที่ องค์กรจะพยายามจะรักษาสมาชิกไว้ด้วยค่าตอบแทน การให้การเสริมแรงต่างๆ โดยให้รางวัล โบนัส เลื่อนขั้นหรือผลตอบแทนอื่นๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาสมาชิกให้ทันความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในขั้นนี้บุคคลได้ผ่านการเป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ขององค์กร บุคคลมักรู้สึกสบายใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอัตโนมัติด้วยความเชี่ยวชาญและคุ้นเคย 6) ขั้นหักเห (Divergence) การเจรจาต่อรองบางครั้งไม่ประสบความสำเร็จ กลุ่มหรือองค์กรไม่อาจตอบสนองความต้องการของบุคคลได้ต่อไป บุคคลจะเริ่มหันหนี มองที่ทำงานใหม่ มีปัญหาและข้อคำถามต่างๆ เกิดขึ้นในใจ ความรู้สึกผูกพันกับกลุ่ม หรือองค์กรเดิมลดลง ในขณะที่เริ่มหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกลุ่มหรือองค์กรใหม่ 7) ขั้นถ่ายทอดทางสังคมอีกครั้ง (Resocialization) เป็นความพยายามของกลุ่มหรือองค์กรที่จะเรียกความสำนึกในสมาชิก เรียกความสำนึกในสมาชิกภาพกลับมา องค์กรจะต้องพยายามจูงใจหรือให้การเสริมแรงจนเป็นที่พึงพอใจแก่ทั้งฝ่ายบุคคลและองค์กร เช่น การให้รางวัล โบนัส เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น 8) ขั้นลาออกจากการเป็นสมาชิก (Exit) อาจจะเป็นตามวาระ การเกษียณอายุหรือวาระถูกเงิน คือ ลาออกหรือให้ออก ทั้งกลุ่มและองค์กรต่างย่อมมีการเตรียมตัวเพื่อวาระนี้ สำหรับการเกษียณอายุ กลุ่มหรือ องค์กรมีการโยกย้ายบุคคล ไปอยู่ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลน้อยลง และ 9) ขั้นจดจำความหลัง (Remembrance) แม้ว่าความผูกพันจะลดลงแต่ความจดจำความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับบุคคลทั้งที่น่าพอใจและไม่น่าพอใจยังคงอยู่และสะท้อนถึงอนาคตขององค์กรด้วย บุคคลรุ่นต่อไปมีการรับรู้ในส่วนนี้ลำนามาใช้ประกอบการประเมินกลุ่มหรือองค์กรหลายๆ องค์กร องค์กรตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้และพยายามกล่าวถึงผู้เกษียณออกไปในทางที่ดีและเป็นตัวแบบแก่คนรุ่นหลังต่อไป

นอกจากนี้ ซุปเปอร์ (Super, 1975) และผู้ร่วมงานได้ศึกษาแบบฉบับของการประกอบอาชีพ เป็นการศึกษาระยะยาว 20 ปี ได้ลำดับขั้นพัฒนาการทางอาชีพเป็น 5 ระยะดังนี้ (อ้อมเดือน สดมณี. 2543: 17) 1) ระยะเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึง 14 ปี ลักษณะทั่วไปได้แก่การพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้วยการเลียนแบบจากบุคคลสำคัญในครอบครัวและโรงเรียน เด็กจะเริ่มสนใจในอาชีพในช่วงอายุ 11-14 ปี จะมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น ความสนใจนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการเลือกเป้าหมายและกิจกรรมที่ทำ และจะเริ่มพิจารณาความสามารถของตนเองซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเกี่ยวกับอาชีพ 2) ระยะสำรวจ (Exploration Stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ในระยะนี้บุคคลจะสำรวจตัวเองและสำรวจอาชีพเพื่อแสวงหาข้อมูลและประสบการณ์ ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียนการทำงานพิเศษ โดยในช่วงอายุ 15-17 ปี จะมีการทดลองเลือกอาชีพโดยอาศัยเหตุผลหลายประการ เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ แต่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอนจนอายุ 18-21 ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากปัจจัยต่างๆที่เป็นจริง เช่น โอกาสที่จะได้ประกอบอาชีพนั้นๆ ในระยะนี้บุคคลเริ่มฝึกหัดเฉพาะด้าน และหลังจากนั้นจะทดลองปฏิบัติงานและเริ่มเข้าสู่อาชีพงาน 3) ระยะเริ่มต้นประกอบอาชีพ อยู่ในช่วงอายุ 25-44 ปี บุคคลเริ่มทำงานที่ถาวรเมื่อได้พบงานที่เหมาะสมหรืองานที่พอใจ ในช่วงอายุ 25-30 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้ตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว แต่ถ้าอาชีพยังไม่มีที่เหมาะสม หรือยังไม่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ได้จนในช่วงอายุ 31-44 ปี บุคคลได้พบอาชีพที่เหมาะสม บุคคลเริ่มมีความมั่นคงในอาชีพเพื่อสร้างหลักฐานให้ตนเอง 4) ระยะความมั่นคงในอาชีพ ระยะนี้อยู่ในช่วง 45-64 ปี เป็นช่วงที่ชีวิตมีความมั่นคงและแสวงหาความก้าวหน้าในการทำงาน บุคคลจะยึดมั่นในอาชีพเดิมและพยายามรักษางานที่เหมาะสมกับตนไว้ และ 5) ระยะประสิทธิภาพการทำงานลดลง อายุ 65 ปี จนกระทั่งเสียชีวิต เป็นช่วงที่มีส่วนร่วมในงานลดลง

โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละแนวคิดมีการแบ่งระยะของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพที่แตกต่างกันออกไป และการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาในระยะก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูและระยะเข้าสู่วิชาชีพครูสองช่วงเท่านั้นเนื่องจากผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อนำผลที่ได้ไปสร้างโปรแกรมการพัฒนา จิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูต่อไปโดยเลือกใช้แนวคิดและทฤษฎีที่ศึกษาไว้ข้างต้นมาเป็นเพียงแนวทางในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเท่านั้น จะไม่นำมาครอบงำปรากฏการณ์และข้อค้นพบในการศึกษา และเพื่อให้เห็นถึงช่องว่างของ

ความรู้ (Gap of Knowledge) เกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพผู้วิจัยได้ทำการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศดังในหัวข้อต่อไป

2.3 แนวคิดและงานวิจัยของตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

สเมลเซอร์ (Smelser.1998) ได้กล่าวเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคมไว้ว่า คือ การที่ คนเรียนรู้ทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมของตนและคนจะพัฒนาบุคลิกภาพ ของตนจากการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม คนทั้งหลายจึงกลายเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมของ เขาโดยผ่านทางอิทธิพลของพ่อแม่ ครู เพื่อนและตัวแทนอื่น ๆ (งามตา วนิทานนท์. 2545, น.7; อ้างอิงจาก Smelser. 1998) จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสิ่งที่บุคคลได้รับจากการ ถ่ายทอดทางสังคมมีอิทธิพลมาจากตัวแทนในการถ่ายทอด การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพก็ เช่นเดียวกัน บุคคลจะสามารถเป็นสมาชิกของวิชาชีพ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ วัฒนธรรม ตลอดจนบุคลิกภาพที่จะสามารถนำไปประกอบวิชาชีพได้นั้นก็จำเป็นต้องมีตัวแทนในการ ถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ ทั้งนี้ตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของนักออกแบบ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้กับบุคคลประกอบไปด้วยครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนและที่ ทำงานหรือกลุ่มอาชีพ ฯลฯ

มีงานวิจัยหลายเรื่องพบว่าตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพมีอิทธิพลต่อ การประกอบอาชีพของบุคคล เช่น การศึกษาของ ภานุภา แจ่มดอน (2551) เกี่ยวกับกระบวนการ เข้าสู่อาชีพและสภาพการทำงานของผู้รับงานไปทำที่บ้าน พบว่า กระบวนการเข้าสู่อาชีพในกิจการ ตัดเย็บเสื้อผ้าเกิดจากการแนะนำของญาติพี่น้อง เพื่อนและคนรู้จัก และยังเกิดจากการที่สมาชิกใน ครอบครัวประกอบอาชีพเย็บผ้าอยู่ก่อนซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของสถาบันครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มี ต่อการเลือกอาชีพและปลูกฝังค่านิยม ความสามารถของบุคคลให้สามารถประกอบอาชีพได้ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพล มาสุปรีดี (2548) เกี่ยวกับกระบวนการเข้าสู่อาชีพและการ ดำรงอาชีพของอาชีพตัวตลก ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแทนในการถ่ายทอด ทางสังคมเชิงวิชาชีพ คือ ในขั้นที่หนึ่งขั้นก่อนการเข้าสู่อาชีพตัวตลกการเข้าสู่กลุ่มอาชีพโดยผ่าน การแนะนำชักชวนของเพื่อนที่ทำอาชีพตัวตลกและรู้จักอาชีพตัวตลกผ่านสื่อ เช่น ภาพยนตร์ ต่างประเทศ รายการโทรทัศน์ และระยะที่สองเมื่อตัดสินใจก้าวเข้าสู่อาชีพตัวตลกแล้ว ตัวตลกแต่ละคนต้อง มีการฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมโดยกระทำผ่านเพื่อนร่วมงาน ศึกษาจากสื่อ เช่นวิดีโอ ซีดี หนังสือของต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพคือ กลุ่มเพื่อนร่วม อาชีพและสื่อมวลชน และการศึกษาของ กมลวรรณ คารมปราชญ์ (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการอบรมกล่อมเกลากฎทางกาเมืองด้านจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดย

ทำการศึกษาเชิงลึกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 3 ราย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ตัวแทนในการอบรมกลุ่มมเกลลา ทางการเมืองด้านจริยธรรมให้กับกรณีศึกษาได้แก่สถาบันครอบครัวสถาบันศาสนาสถาบันการศึกษาสื่อมวลชน และพรรคการเมืองโดยตัวแทนเหล่านี้จะเป็นตัวแทนในการกลุ่มมเกลลาให้นักการเมืองมีจริยธรรมด้านการเมือง ซึ่งการศึกษาแสดงถึงการที่บุคคลจะสามารถประกอบอาชีพให้มีจริยธรรมได้นั้นจะต้องมีการกลุ่มมเกลลาหรืออีกนัย คือ การถ่ายทอดทางสังคมจากตัวแบบต่างๆ ในสังคม และมีการศึกษาที่แสดงถึงอิทธิพลของตัวแทนเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาของ สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ (2545) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์วิชาชีพและพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนว ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า ผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพครูผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมของโรงเรียนและยังพบว่า ปฏิสัมพันธ์เชิงถ่ายทอดวิชาชีพกับตัวแทนในสถาบันฝึกหัดครูส่งผลโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูปฏิสัมพันธ์เชิงถ่ายทอดวิชาชีพกับตัวแทนในโรงเรียนส่งผลโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมของโรงเรียนและผ่านผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู และยังมีผลการศึกษาที่แสดงถึงตัวแทนในองค์การดำเนินงานของ ปิ่นนก วงศ์ปิ่นเพชร (2551) ที่ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมในการทำงาน และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของการปรับตัวในการทำงานของนายทหารชั้นประทวนของกองทัพบกที่บรรจุเข้ารับราชการใหม่สังกัดเหล่ากำลังรบ : การศึกษา 3 ระยะ พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและสัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชาโดยตรงกับนายทหารชั้นประทวนบรรจุใหม่ส่งผลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของทหาร และการปรับตัวในการทำงาน ซึ่งแสดงถึงตัวแทนที่สำคัญในการถ่ายทอดทางสังคมวิชาชีพ คือ พี่เลี้ยงจะสามารถช่วยบุคคลในการปรับตัวในการทำงานได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแทนในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพพบว่าตัวแทนในการถ่ายทอดมีความสำคัญต่อการที่บุคคลจะสามารถประกอบวิชาชีพต่างๆ ได้โดยมีตัวแทนในการถ่ายทอดแตกต่างกันไปในแต่ละวิชาชีพ ซึ่งตัวแทนที่สำคัญได้แก่ สถาบันครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน องค์การในการทำงานหรือกลุ่มอาชีพและแน่นอนการที่บุคคลจะเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูได้นั้นต้องเคยได้รับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากตัวแทนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ด้วยกัน เพราะตัวแทนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะหล่อหลอมให้บุคคลได้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูได้

2.4 แนวคิดและงานวิจัยของเนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพที่ได้ผ่านการถ่ายทอดจากแต่ละตัวแทนของสังคม แล้วนั้นในแต่ละวิชาชีพล้วนแต่มีความแตกต่างและมีจุดเด่นของความรู้ ทักษะ ความสามารถ บุคลิกภาพ ค่านิยมรวมถึงวัฒนธรรมของแต่ละวิชาชีพแตกต่างกันออกไป เนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพก็เป็นสิ่งสำคัญที่ตัวแทนในแต่ละวิชาชีพจะต้องถ่ายทอดต่อบุคคลซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสาขาวิชาชีพซึ่ง เชาว์และคนอื่นๆ (Chao; et al.1994: 730-743) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพไว้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบจากบุคคลที่เข้าทำงานใหม่ขององค์การ พบว่า เนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพมี 6 ประการ คือ

1. ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน (Performance Proficiency) คือ การเรียนรู้เพื่อให้บุคคลแสดงการทำงานที่ถูกต้องซึ่งเป็นเนื้อหาในส่วนที่ยากของการถ่ายทอดทางสังคม เฟรดแมน (Feldman. 1981) อธิบายว่า ไม่ว่าจะให้การถ่ายทอดกับพนักงานมากเท่าไรถ้าพนักงานไม่มีศักยภาพหรือความสามารถในการทำงานที่มากพอโอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็มีน้อยมาก ดังนั้นความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานมีความเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมโดยก่อนเข้าสู่อาชีพ เช่น การฝึกอบรม ประสบการณ์เดิม และการศึกษาการระบุความต้องการด้านไหนที่ต้องเรียนรู้ ต้องมีความสามารถอย่างไรถึงจะทำงานได้ดีซึ่งส่งผลโดยตรงจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ (People) คือ สิ่งที่ได้จากการมีสัมพันธภาพร่วมกันของสมาชิกในองค์การเป็นเนื้อหาที่มีผลต่อความสำเร็จและความพึงพอใจต่อการทำงาน สมาชิกในองค์การหรือกลุ่มอาชีพจะมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดทางสังคมเป็นเนื้อหาที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน บุคคลจะเรียนรู้คุณลักษณะทางบุคลิกภาพของกลุ่ม พลวัตรของกลุ่ม ความสนใจร่วมกันทั้งที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานซึ่งเนื้อหาด้านนี้จะทำให้บุคคลมีทักษะทางสังคมและพฤติกรรมที่ยอมรับของสมาชิกในองค์การ

3. การเมืองในองค์การ (Politics) คือ เนื้อหาการถ่ายทอดทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของงานและโครงสร้างทางอำนาจในกลุ่มหรือองค์การ สมาชิกใหม่จะเรียนรู้และปรับตัวสำหรับการเข้าสู่อาชีพหรือองค์การบุคคลจะต้องรู้ว่าใครมีความรู้ และมีอำนาจมากกว่าผู้อื่นในกลุ่มองค์การ บุคคลจะเรียนรู้แบบแผนของพฤติกรรมที่เหมาะสมในบทบาทใหม่ของตนในมิติของการเมืองในองค์การ

4. ภาษา (Language) คือ เนื้อหาเกี่ยวกับภาษาทางเทคนิคของแต่ละบุคคลหรือคำศัพท์เฉพาะกลุ่มในองค์กรหรือกลุ่มอาชีพ สมาชิกในองค์กรจะถูกถ่ายทอดเนื้อหาการเรียนรู้ภาษาที่เขาไว้อิสสารกันเอง กับคนในองค์กรหรือกลุ่มอาชีพซึ่งจะเป็นคำเฉพาะสำหรับคนในกลุ่มนี้เท่านั้น

5. เป้าหมายและค่านิยมขององค์กร (Organizational Goals and Values) คือ เนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมาย ค่านิยมและบรรทัดฐานที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละองค์กรหรือกลุ่มอาชีพ เนื้อหาจะทำให้สมาชิกเข้าใจในองค์กรเกี่ยวกับกฎและหลักการขององค์กรเพื่อให้บุคคลมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร

6. ประวัติขององค์กร (History) คือ การรู้ประวัติวัฒนธรรม ความเชื่อ ข้อปฏิบัติต่างๆขององค์กรก็ทำให้เข้าใจสมาชิกในองค์กรมากขึ้นรวมถึงรู้ประวัติของผู้อื่นในองค์กรก็ทำให้รู้ว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไรให้เหมาะสม

มีงานวิจัยหลายเรื่องได้พบว่า เนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของบุคคล เช่น การศึกษาของ สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู พบว่า บุคคลซึมซับเอกลักษณ์วิชาชีพครูและแนวทั้งในมิติของความรู้สึกเป็นปมเด่นและลักษณะเด่นทางบุคลิกภาพตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพครูและแนวโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและแนวที่บรรจุใหม่จะซึมซับเอกลักษณ์วิชาชีพ จากการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูจากโรงเรียนในเนื้อหาต่างๆ ได้แก่ การรู้เป้าหมาย การใช้ภาษาเฉพาะในงานการรับรู้ประสิทธิภาพในงานการเมืองในองค์กรความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติและวัฒนธรรมการทำงานและการศึกษาของ จรัส อุณัฐวิวัฒน์ (2548) พบว่า ความพึงพอใจในงานและความผูกพันในองค์กรพนักงานสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ มีผลมาจากเนื้อหาในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมขององค์กร ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับองค์กร ความรอบรู้ในงานและความชัดเจนในบทบาทโดยที่งานวิจัยของ ออสโตรฟ และโคสโลสกี (Ostroff & Kozlowski, 1992) ที่ศึกษาการถ่ายทอดทางสังคมขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า พนักงานใหม่จะสนใจเนื้อหาความรู้เรื่องงานและบทบาทการทำงานมากกว่าเนื้อหาความรู้เรื่ององค์กรและหัวหน้างานเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสัมพันธ์สูงกับความพึงพอใจในงานความผูกพันในองค์กรการปรับตัวความเครียด ความตั้งใจและการลาออก

จะเห็นได้ว่าบุคคลในแต่ละวิชาชีพก็มีเนื้อหาในการถ่ายทอดที่สำคัญต่อวิชาชีพที่แตกต่างกันออกไปไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหาที่ตายตัวเหมือนกันในทุกวิชาชีพ โดยการศึกษาเนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูก็เช่นเดียวกันเนื้อหาของถ่ายทอดก็จะมีรายละเอียดที่

แตกต่างจากวิชาชีพอื่นๆ และยังต้องมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูอีกด้วย ซึ่งอาจสอดแทรกไว้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาชีพครูโดยอาจจะสอดแทรกขึ้นระหว่างการสอนกลุ่มรายวิชาชีพครูหรืออาจจะมีการเสริมสร้างเพิ่มเติมในส่วนของกิจกรรมของสถานศึกษาหรือองค์การวิชาชีพครูได้ซึ่งต้องผ่านกลวิธีการถ่ายทอดที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของเนื้อหา

2.5 แนวคิดและงานวิจัยของกลวิธีในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูเพื่อผลที่ได้จากงานวิจัยคุณภาพนำมาร่วมสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูโดยกลวิธีการถ่ายทอดหรือวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพให้แก่บุคคลนั้น แวน มาเนนและ ชีน (Van Mannen & Schein. 1979) ได้พัฒนาโมเดลกลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพโดยองค์การสามารถสร้างประสบการณ์ให้พนักงานใหม่ได้เรียนรู้ค่านิยมบรรทัดฐานทางสังคมและทักษะในการปฏิบัติงานมีทั้งหมด 6 รูปแบบและมองว่ากลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมขององค์การจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของพนักงานใหม่ในองค์การซึ่งแต่ละกลวิธีประกอบด้วยมิติที่เป็นคู่ที่ตรงข้ามต่อเนื่องกัน (จรัล อุ่นฐิติวัฒน์. 2548: 14-16; อ้างอิงจาก Van Mannen & Schein. 1979) ได้แก่

1. การถ่ายทอดทางสังคมแบบเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล (Collective vs. Individual) กลวิธีการถ่ายทอดแบบเป็นกลุ่ม คือ การจัดเนื้อหาประสบการณ์ชุดเดียวกันพร้อมกันให้บุคคลที่เข้ามาใหม่เรียนรู้ในสิ่งเดียวกันและพร้อมกันเป็นกลุ่ม ส่วนกลวิธีการถ่ายทอดเป็นรายบุคคลเป็นการให้เนื้อหาประสบการณ์ต่อสมาชิกใหม่แยกลำพังเพียงคนเดียวโดยแยกจากบุคคลอื่นในองค์การ

2. การถ่ายทอดทางสังคมแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ (Formal vs. Informal) กลวิธีการถ่ายทอดแบบเป็นทางการ คือ กิจกรรมหรือมีโปรแกรมเนื้อหาการฝึกอบรมที่จัดแยกสำหรับผู้เข้าทำงานใหม่อย่างชัดเจนและเป็นทางการ ส่วนกลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่เป็นทางการจะไม่มีกระบวนการบทบาทของพนักงานใหม่อย่างเฉพาะเจาะจง และไม่แยกกิจกรรมหรือเนื้อหาในการฝึกอบรมออกจากสมาชิกคนอื่นๆ ที่มีประสบการณ์มากกว่า โดยพนักงานใหม่จะเรียนรู้บทบาทใหม่ตามสบายหรือไม่เป็นทางการ

3. การถ่ายทอดทางสังคมแบบยอมรับลักษณะเดิมหรือแบบถอดถอนลักษณะเดิม (Investiture vs. Divestiture) การถ่ายทอดทางสังคมแบบยอมรับลักษณะเดิม คือ กระบวนการที่พนักงานใหม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถทักษะของตนเองที่มีอยู่อย่างเต็มที่โดย

องค์การจะไม่พยายามเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะพนักงานใหม่ ส่วนการถ่ายทอดทางสังคมแบบ ถอดถอนลักษณะเดิม คือ พนักงานเข้าใหม่จะถูกปฏิเสธคุณลักษณะส่วนบุคคลบางประการ และ ให้นื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและทักษะใหม่เข้าไปแทน

4. การถ่ายทอดทางสังคมแบบตามลำดับขั้นตอนหรือแบบไม่เป็นขั้นตอน (Sequential vs. Random) การถ่ายทอดทางสังคมแบบตามลำดับขั้นตอน คือ องค์การหรืออาชีพ นั้นๆ จะกำหนดขั้นตอนของเนื้อหาในการถ่ายทอดที่เป็นขั้นตอนตามลำดับจนกว่าจะสามารถ ปฏิบัติงานในขั้นนั้นๆ ได้ ส่วนการถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่เป็นขั้นตอน คือ การถ่ายทอดที่มี ลำดับขั้นตอนของเนื้อหาในการถ่ายทอดที่ไม่ชัดเจนหรือมักเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอสามารถจัดให้ เนื้อหาประสบการณ์ใดก่อนหรือหลังก็ได้

5. การถ่ายทอดทางสังคมแบบมีตัวแบบหรือแบบที่ไม่มีตัวแบบ (Serial vs. Disjunctive) การถ่ายทอดทางสังคมแบบมีตัวแบบ คือ การจัดผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าและมี ตำแหน่งใกล้เคียงกัน ให้การดูแลและถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ให้กับพนักงานใหม่ในการทำงานอย่าง ใกล้ชิด ส่วนการถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่มีตัวแบบคือ พนักงานใหม่ไม่มีผู้ที่มีประสบการณ์หรือตัว แบบ ที่จะบอกพนักงานใหม่เกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญในการทำงาน

6. การถ่ายทอดทางสังคมแบบตารางเวลาคงที่หรือแบบที่ตารางเวลาไม่คงที่ (Fixed vs. Variable) การถ่ายทอดทางสังคมแบบตารางเวลาคงที่คือ การจัดเนื้อหาในการอบรม แก่พนักงานใหม่ตามกำหนดเวลาที่แน่นอนให้สัมพันธ์กับการทำงานแต่ละขั้นตอน ส่วนการ ถ่ายทอดทางสังคมแบบตารางเวลาไม่คงที่คือ พนักงานใหม่จะได้รับเนื้อหาในการถ่ายทอดที่ไม่ มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน

ดังนั้นกลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพทั้ง 6 รูปแบบ มีอิทธิพลต่อบุคคลที่เข้า ทำงานใหม่แตกต่างกันเพราะเนื้อหาและประสบการณ์ที่องค์การหรือกลุ่มวิชาชีพจัดให้แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละสาขาวิชาชีพก็มีเนื้อหาในการถ่ายทอดที่แตกต่างกัน กลวิธีในการถ่ายทอดก็อาจจะมี ความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทของวิชาชีพนั้นๆ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู พบว่า ยัง ไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการถ่ายทอดวิชาชีพครูโดยตรง มีเพียงแต่งานวิจัยที่ศึกษากลวิธี ในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพอื่นๆ ดังเช่นงานวิจัยของ วิริติ ปานศิลา (2542) ผลการวิจัย พบว่าบุคลากรด้านสาธารณสุขได้รับการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพด้วยกลวิธีทั้งแบบเป็น ทางการและ ไม่เป็นทางการโดยแบบเป็นทางการในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการ ทำงานจากการอบรมปฐมนิเทศ การจัดประชุมหรือการนิเทศงานจากหน่วยงานราชการที่

เกี่ยวข้องและการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพแบบไม่เป็นทางการในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการการทำงาน จากการบอกเล่า สั่งสอน ชี้แนะหรือการทำตามอย่างจากเพื่อนร่วมงานในวงการศึกษาด้วยกันมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานด้านการปฏิบัติงานสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาชนบทซึ่งสอดคล้องกับ สมพล มาสุปรีดี (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเข้าสู่อาชีพและการดำรงอาชีพของอาชีพตัวตลก ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงกลวิธีในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพเกี่ยวกับการฝึกทักษะความสามารถของการเป็นตัวตลก โดยมีการฝึกฝนทักษะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยกระทำผ่านเพื่อนร่วมงานศึกษาจากสื่อเช่น วีดีโอ ซีดี หนังสือของต่างประเทศและจากการลองผิดลองถูกด้วยตนเองโดยยังมีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีมากกว่าหนึ่งกลวิธี คือการศึกษาของ จรัล ชุนจิพัฒน์ (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีถ่ายทอดทางสังคมขององค์การที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันในองค์การสำหรับพนักงานสถาบันการเงินพิเศษของรัฐผลวิจัยพบว่า พนักงานที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมแบบตามลำดับขั้นตอนมากย่อมมีความพึงพอใจในงานมากโดยผลนี้ ส่งผ่านตัวแปรความรู้เกี่ยวกับองค์การและความรอบรู้ในงานในขณะเดียวกับพนักงานที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมแบบตามลำดับขั้นตอนมากย่อมมีความผูกพันในองค์การมากโดยผลส่งผ่านมาทางความชัดเจนในบทบาทพนักงานที่ได้รับการถ่ายทอดสังคมแบบมีตัวแบบมากย่อมมีความพึงพอใจในงานมากโดยผลนี้ส่งผ่านความรู้เกี่ยวกับองค์การพนักงานที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมแบบยอมรับลักษณะเดิมมากย่อมมีความชัดเจนในบทบาทมาก ส่วนพนักงานที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมแบบไม่เป็นทางการมากมีความพึงพอใจในงานมากซึ่งจะเห็นได้ว่าบุคคลในแต่ละวิชาชีพก็ได้รับเนื้อหาผ่านกลวิธีในการถ่ายทอดเชิงวิชาชีพที่แตกต่างกันออกไป โดยไม่มีเนื้อหาที่ตายตัวเหมือนกันในทุกวิชาชีพโดยการศึกษากลวิธีในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครูก็เช่นกัน กลวิธีของการถ่ายทอดก็จะมีรายละเอียดที่แตกต่างจากวิชาชีพอื่นๆ รวมถึงเนื้อหาของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพเพื่อส่งเสริมรูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งการประมวลเอกสารทั้งแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพจะเป็นเพียงแนวทางในการศึกษาเท่านั้นโดยกลวิธีในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของนักศึกษาวิชาชีพครูอาจจะมีกลวิธีที่เหมือนหรือแตกต่างจากนี้ได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาและสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมวิชาชีพครูนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาถึงกลวิธีถ่ายทอดทางสังคมวิชาชีพครูที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำผลที่ได้มาสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็น

ครูให้นักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แนวคิดนี้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแนวการสัมภาษณ์ในการวิจัยระยะที่ 1 ที่ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งกลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งผลที่ได้จะนำมาสร้างโปรแกรมฯ ในงานวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลองต่อไป

2.6 แนวคิดหลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา

จากข้อค้นพบในงานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า มีตัวแปรเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเป็นเงื่อนไขภายในที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีจิตวิญญาณความเป็นครูและตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเป็นเงื่อนไขภายนอกที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนาที่สรุปว่าเป็นความเห็นชอบหรือปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริงเป็นทางเกิดแห่งแนวคิดที่ถูกต้องเป็นต้นทางของความดีงามทั้งปวงซึ่งการปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถและพลังของความคิดบวกของแต่ละคนและระดับสติปัญญาซึ่งต้องอาศัยเหตุปัจจัย 2 อย่างคือ (1) ปรโตโมสะเป็นการฟังเสียงจากผู้อื่นเพื่อการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก และ (2) โยนิโสมนสิการเป็นการใช้ความคิดที่ถูกต้อง การรู้จักคิด คิดเป็น คิดเป็นระบบ มองสิ่งทั้งหลายโดยใช้สติพิจารณา โดยมีรายละเอียดในส่วนของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ทำให้บุคคลเกิดความเห็นชอบและปฏิบัติตนในทางที่ดีเชื่อมโยงไปยังผลของเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครู เนื่องจากจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นลักษณะของความคิด ความเข้าใจอันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูได้ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดหลักสัมมาทิฐิมาร่วมอภิปรายในงานวิจัยครั้งนี้

2.6.1 ความหมายหลักสัมมาทิฐิ

สัมมาทิฐิ (Right Understanding) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมหลายนัยแยกเป็น 2 คำ คือ สัมมา หมายถึง ดีชอบ ถูกต้อง สมบูรณ์จริงแท้ และคำว่า ทิฐิ หมายถึง ความเห็น ความเข้าใจ ความเชื่อถือ เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกันจึงเป็นสัมมาทิฐิ หมายถึง ปัญญาเห็นชอบในอริยสัจ ๔ (พระพรหมคุณาภรณ์ 2551) สอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้ให้ความหมายคำว่าสัมมาทิฐิ หมายถึง ปัญญาเห็นชอบหรือความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม เช่น มีความเห็นว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เช่น เห็นว่าบิดามารดามีคุณธรรมที่บุตรควรเคารพนับถือหรือเห็นว่าการอนุเคราะห์กัน การเกื้อกูลกันการพึ่งพาอาศัยกัน การให้อภัยกันเป็นแนวทางก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในสังคม ดังนั้นสัมมาทิฐิที่ใช้ในที่นี้ หมายถึง ความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมการคิดเป็นระบบอย่างสร้างสรรค์มีความถูกต้องตามหลักแห่งเหตุและผลในอริยสัจ 4 รู้ตัวชั่วไม่แอบแฝงด้วยผลประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้องยึดประโยชน์สุขของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

แบ่งระดับความเห็นชอบนี้ออกเป็น 2 อย่าง คือ 1) สัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ หมายถึง ความคิด ทฤษฎี ค่านิยมที่ดำเนินไปตามวิถีของชาวโลก คนที่มีสัมมาทิฐิชนิดนี้จะมีความเชื่อและการ ยอมรับการกระทำและผลการกระทำของตน หรือมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อการกระทำ ของตนเองและสังคม และ 2) สัมมาทิฐิที่เป็นโลกุตตระ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามสภาวะของมันเอง ไม่เอนเอียงไปตามความชอบของตนเองหรือหมู่คณะ ความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับความเป็นจริงตามหลักไตรลักษณ์ สัมมาทิฐิแบบนี้เป็นขั้นสัจธรรม ได้แก่ มรรค ผล และนิพพานได้

ดังนั้นสัมมาทิฐิทั้ง 2 ประเภทนี้ ถือว่าเป็นทางเกิดแห่งแนวคิดที่ถูกต้อง เป็นต้น ทางของความดีงามทั้งปวง ซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกคน คนเราจะปฏิบัติตามหลักสัมมาทิฐิระดับใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและพลังของความคิดบวกของแต่ละคน และระดับสติปัญญาของแต่ละ คน ยิ่งไปกว่านั้นสัมมาทิฐิจะก่อให้เกิดประโยชน์อันน่าพอใจและนำไปสู่การแก้ปัญหาทุกอย่างได้ จริงก็ต้องอาศัยเหตุปัจจัย 2 อย่างนี้เสมอ คือ ปรโตโฆสะการฟังเสียงจากผู้อื่น และโยนิโสมนสิการ การคิดเป็น คิดถูกวิธี มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ปรโตโฆสะ หมายถึง เสียงจากผู้อื่นการกระตุ้นหรือชัก จูงจากภายนอก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปัจจัยภายนอก คือ การรับฟังคำแนะนำสั่งสอน การศึกษา เล่าเรียนการสนทนาซักถามการฟังคำบอกเล่าชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะการสดับพระสัทธรรมจาก ท่านผู้เป็นกัลยาณมิตรนอกจากนั้น ข้อนี้ยังรวมไปถึงการโฆษณา ข่าวสารสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หรือข่าวสารต่างๆ เป็นต้น แต่เสียงหรือคำเหล่านี้จะต้องตั้งอยู่บนฐานแห่งความ ดี ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝงและปราศจากอคติ 4 ประการ และ 2) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การ ใช้ความคิดถูกวิธี การรู้จักคิด คิดเป็น คิดเป็นระบบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปัจจัยภายในคือการกระทำ ในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายโดยใช้สติพิจารณารู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ได้ เพื่อให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยของมันเองรู้จัก มองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ใช่มองเหตุปัจจัยทั้งหลายเพราะเราต้องการให้มันเป็นตามที่เรา ต้องการปัจจัยที่ก่อให้เกิดสัมมาทิฐิทั้งสองอย่างนี้จะต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่ง ไปไม่ได้ และตั้งอยู่บนฐานแห่งความถูกต้องตามหลักธรรมและสอดคล้องกับเหตุผล

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสัมมาทิฐิ

ธนกร ชูสุขเสริม (2560) ได้การประยุกต์ใช้สัมมาทิฐิเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ในสังคมไทยที่กำลังประสบอยู่ขณะนี้ หลักสัมมาทิฐิเป็นระบบความคิดเห็นถูกต้อง เป็นแสงทอง เบื้องต้นของความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถสร้างประโยชน์มหาศาลแก่มนุษย์ทุกคน ตั้งแต่ระดับต้น จนถึงระดับสูงสุดและเป็นกระบวนการทางความคิด มีระบบที่ประกอบด้วยเหตุและผลตามหลัก

ของอริยสัจ 4 ไม่อิงอาศัยประโยชน์ของตนหรือพวกพ้อง หลักการข้อนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้จริง ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวก็ดี ในสังคมก็ดี ส่วนใหญ่จะเกิดจากความคิดที่ไม่ถูกต้องไม่มีเหตุผล มักถือตนเองเป็นศูนย์กลาง มีผลประโยชน์แอบแฝง ไม่ยึดถือเหตุผลและความถูกต้องในการขับเคลื่อนสันติสุขสู่สังคม ไม่เคารพเหตุผลของแต่ละฝ่าย และไม่หาวิธีพูดคุยระดมความคิดกันถ้าฝ่ายตนเองได้รับประโยชน์ก็จะบอกว่าเป็นความคิดดี มีความถูกต้อง แต่ถ้าฝ่ายตนเสียประโยชน์ก็จะบอกว่า เป็นความคิดที่ใช้ไม่ได้ พยายามหาวิธีการยับยั้งหรือประท้วงฝ่ายตรงกันข้ามด้วยรูปแบบต่าง ๆ ในทางกลับกัน ถ้าครอบครัวดีหรือกลุ่มคนในสังคมดี รู้จักใช้ทางสายกลางคือมีสมาธิปฏิบัติที่มีสัมมาทิฐิเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนความคิดไปสู่การกระทำที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ก็จะลดลงตามลำดับ และก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นแก่คนทุกกลุ่มในสังคมได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

ส่วนที่ 3 แนวคิดสำหรับการพัฒนาให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครู

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) ของนักจิตวิทยานั้นเป็นคำที่นักจิตวิทยาทุกกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorists) กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive) และกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ใช้ในการศึกษาหาความรู้โดยให้ความหมายของการเรียนรู้ในลักษณะที่ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมของอินทรีย์ต่อสถานการณ์หนึ่งที่เกิดจากการที่อินทรีย์มีประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมกับสภาพการณ์นั้น และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรเป็นไปในลักษณะที่ค่อนข้างถาวรโดยไม่รวมการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากวุฒิภาวะ แนวโน้มการตอบสนองของเฝ้าพันธุ์หรือสภาวะชั่วคราวต่างๆ เช่น ความเหนื่อยล้า ความเมา แรงขับพฤติกรรมและสภาวะอื่นๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมหรือไม่ก็ได้ โดยภาพรวมจะเห็นว่านักจิตวิทยาทุกกลุ่มต่างๆ มีมุมมองในสิ่งที่เหมือนกันคือ การพิจารณาพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้น จะพิจารณาจากพฤติกรรมที่สังเกตได้ด้วยมุมมองที่ต่างกัน ทำให้นักจิตวิทยาแต่ละกลุ่มมีความคิดต่างกันในแต่ละประเด็นต่างๆ เช่น การอธิบายการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม การอธิบายจากการพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนจากปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลที่แสดงออกเมื่อมีสิ่งเร้า ส่วนกลุ่มปัญญานิยมอธิบายการเรียนรู้โดยเน้นที่กระบวนการในสมองซึ่งเป็นตัวบูรณาการ (Integrators) ที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ นักจิตวิทยาทุกกลุ่มพฤติกรรมนิยมเห็นว่าการเรียนรู้ทำให้เกิดลักษณะนิสัย (Habits) เน้นพัฒนาการของการตอบสนองว่าจะมีการคงทนมากขึ้น แต่กลุ่มปัญญานิยมเห็นว่าการเรียนรู้ทำให้เกิด

โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) หรือทำให้เกิดการเรียนรู้ในข้อเท็จจริง (Factual Knowledge) กล่าวคือ เมื่อเกิดการเรียนรู้นั้นบุคคลจะได้รับความรู้ในข้อเท็จจริงซึ่งสามารถไปปรับใช้ในสถานการณ์อื่นได้ สำหรับการเกิดการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยมอธิบายว่า เกิดจากการรวบรวมลักษณะนิสัยจากสถานการณ์ครั้งก่อนที่เหมาะสมมาแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ แต่ถ้าไม่ได้ผลก็จะใช้วิธีการลองผิดลองถูกใหม่ จนกว่าจะได้วิธีการแก้ปัญหาที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายแต่สำหรับกลุ่มปัญญานิยมนั้นอธิบายว่า บุคคลใช้โครงสร้างของปัญญาหรือความคิดจากสถานการณ์เดิมมาพิจารณาสภาพของปัญหาใหม่จนเกิดการหยั่งรู้หรือความคิดที่จะแจ้ง (Insight) แล้วจึงใช้ความคิดนั้นแก้ปัญหาจนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย (ประทีป จินฺงี; และคนอื่นๆ. 2558)

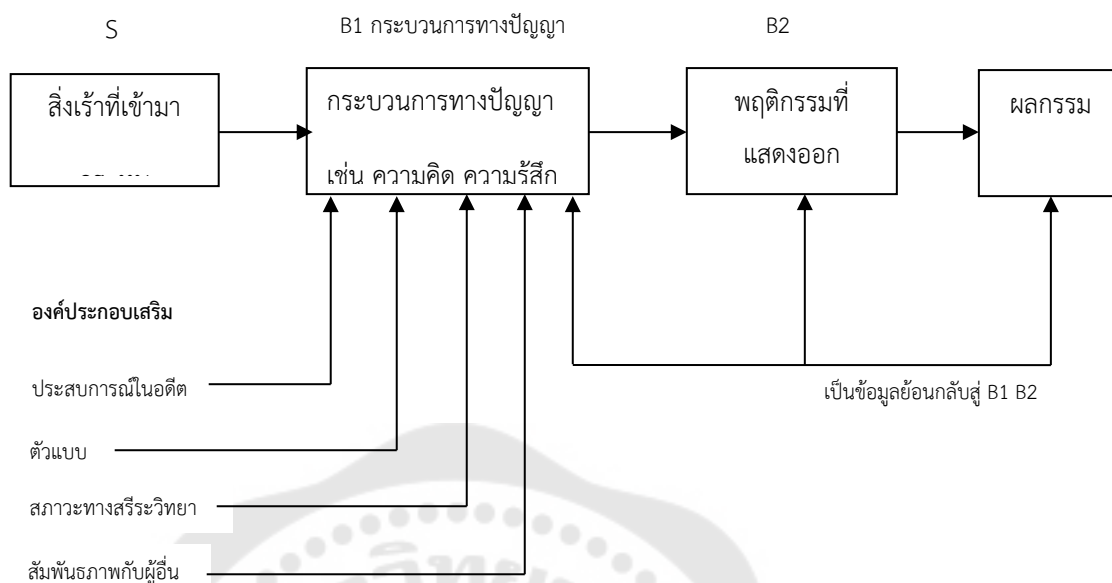
ซึ่งจากคำอธิบายดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้สนใจนำแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) มาพัฒนาโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ทางอ้อมให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะขึ้นชั้นปีที่ 5 ได้เรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อนักศึกษาวิชาชีพครูได้เรียนรู้อันเกิดจากประสบการณ์ทางอ้อมที่ผู้วิจัยได้จัดโปรแกรมให้ นั้นจะทำให้ นักศึกษาวิชาชีพครูเกิดการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึกแล้วส่งผลให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้นด้วย

3.2 แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification)

จากแนวคิดของแคลิซ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2560 ; อ้างอิงจาก H. Kalish : 1981) กล่าวว่า การปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์มีหลายวิธีแต่วิธีที่เป็นระบบและสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เพราะเป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ การวางเงื่อนไขและแนวคิดทางจิตวิทยาต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ แนวคิดของการใช้หลักการพฤติกรรม นำมาเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพฤติกรรมนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 วิธี (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2560) วิธีแรกคือ วิธีการควบคุมจากภายนอก (External Control) เป็นวิธีการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลอื่น ในกรณีที่ที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ก็สามารถพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขจัดการกระทำกับพฤติกรรมโดยตรง ด้วยการควบคุมสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ได้ เช่น การเสริมแรงด้วยรางวัลหรือสิ่งของเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ยังมีข้อจำกัดของวิธีการควบคุมจากภายนอก ซึ่งเห็นได้จากงานของ อิลลอนและแอซริน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2560; อ้างอิงจาก Ayllon & Azrin: 1965) ได้

ศึกษาว่าหลังจากที่ให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกร บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น แต่หลังจากที่ถอดถอนเบี้ยอรรถกรออกแล้วจะส่งผลให้พฤติกรรมลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะเบี้ยอรรถกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากในการเพิ่มพฤติกรรมแต่เนื่องจากการเสริมแรงไม่ได้เน้นที่กระบวนการฝึกให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายด้วยตนเองแต่เป็นการฝึกให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายด้วยการควบคุมจากภายนอก ทำให้บุคคลไม่ตระหนักถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตนเอง (โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์. 2538: 82) ดังนั้นอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มพฤติกรรมเป้าหมายคือวิธีการควบคุมจากภายใน (Internal Control) หากต้องการจะพัฒนาพฤติกรรมซึ่งไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมของบุคคลที่จะพัฒนาได้โดยตรงอาจเลือกวิธีการเปลี่ยนที่ความรู้สึก (Feeling) หรือที่กระบวนการทางปัญญา (Cognitive) เพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของ แคชดิน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2560; อ้างอิงจาก H. Kazdin : 1978) ได้เสนอหลักการพื้นฐานของแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งข้อสันนิษฐานให้ส่งผลไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกโดยนักปรับพฤติกรรมทางปัญญามีความเชื่อดังนี้ 1) กระบวนการทางปัญญานั้นมีผลต่อพฤติกรรม 2) กระบวนการทางปัญญาสามารถจัดให้มีขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ และ 3) พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา ดังนั้นจุดมุ่งหมายของนักปรับพฤติกรรมทางปัญญาจึงมุ่งที่การเปลี่ยนแปลงทางปัญญาเพื่อส่งผลให้พฤติกรรมภายนอกเปลี่ยนแปลง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2560; อ้างอิงจาก Mahoney.1974) ทั้งนี้เพราะกระบวนการทางปัญญาและพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กัน โดยคาลิช (Kalish. 1981) ได้เสนอความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า กระบวนการทางปัญญา พฤติกรรมและผลกรรมว่ามีลักษณะแบบปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) กล่าวคือ บุคคลแสดงพฤติกรรมภายนอกด้วยการชี้แนะ(Prompting) จากกระบวนการทางปัญญาและในขณะเดียวกันพฤติกรรมภายนอกก็มีอิทธิพลต่อกระบวนการทางปัญญา ดังแสดงให้เห็นถึงภาพสรุปความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า กระบวนการทางปัญญา พฤติกรรมและผลกรรม ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ในลักษณะ Interaction

ที่มา: แคลิช (ดราเวอร์รอน ตีพิมพ์ปี 2534 ; อ้างอิงจาก Kalish. 1981)

จากภาพที่แสดงข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า ตัวแปรภายในบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก การปรับพฤติกรรมดังกล่าวจึงเรียกได้ว่าการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification หรือ CBM) ซึ่งแนวคิดนี้บูรณาการมาจากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมปัญญานิยม และแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยมมีความเชื่อว่าพฤติกรรมภายนอกของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาภายใน ดังนั้นแนวคิดพฤติกรรมปัญญานิยมจึงเชื่อว่ามียุทธวิธีที่อยู่ระหว่างสิ่งเร้า (S) กับพฤติกรรมภายนอก (B2) ซึ่งได้แก่ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ความคาดหวังที่เป็นพฤติกรรมภายใน (B1) โดยที่กระบวนการทางปัญญาเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับพฤติกรรมภายนอกของบุคคล ดังนั้นถ้าสามารถเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาได้ พฤติกรรมภายนอกของบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมจะพัฒนาไปมากน้อยเพียงใดนั้น ยังขึ้นกับผลกรรมที่บุคคลนั้นได้รับต่อการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย (ประทีป จินฉ. 2540)

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอแนวคิดการเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาของบุคคลซึ่งกระทำได้หลายวิธีไว้อย่างน่าสนใจ ดังเช่น มิเชนบาวม (Meichenbaum. 1971) ได้ใช้การฝึกสอนตนเอง (Self-Instruction Training) ที่ใช้วิธีพูดภายในใจตนเองหรือ SRR (Systematic Rational

Restructuring) การเปลี่ยนโครงสร้างพิจารณาเหตุผลอย่างเป็นระบบของ โกลด์เฟร็ด (Goldfried. 1973) และ แนวคิด RET (Rational Emotive Therapy) ของ อีลลิส (Ellis.1979) ที่เชื่อว่า อารมณ์ของบุคคลเปลี่ยนได้โดยใช้ความคิดที่มีเหตุผลซึ่งในเวลาต่อมาก็มีการเรียนรู้จากการสังเกตตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura.1986) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากการสังเกตผ่านตัวแบบ ดังนั้นตามแนวคิดนี้วิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมภายในจึงเปิดกว้าง เพราะถ้าทำให้กระบวนการทางปัญญาเปลี่ยนแล้วก็จะส่งผลถึงพฤติกรรมภายนอกในที่สุด (ประทีป จินฺงี. 2540, น. 233 - 238)

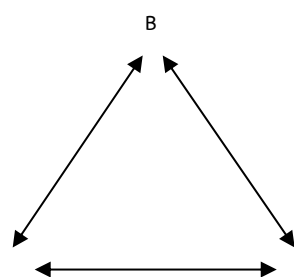
สำหรับรูปแบบของกระบวนการคิด Meichenbaum (ทิพย์วัลย์ สุทิน. 2539: 30; อ้างอิงจาก Meichenbaum. 1986: 346-350) อธิบายกระบวนการคิดแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1) กระบวนการคิดในความหมายของสิ่งที่เกิดขึ้นในความคิด (Cognitive events) มีลักษณะเป็นการคิด และการมีภาพในใจโดยรู้สึกตัวของบุคคลและสามารถดึงออกมาใช้เมื่อต้องการ ซึ่ง เบค (Beck) เรียกว่าเป็นความคิดอัตโนมัติ (Automatic thought) ซึ่งเป็นการพูดในใจ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นภายใน และเป็นตัวกลางประสานระหว่างความเป็นเหตุผล ความคาดหวังและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความคิด ดังนั้น การคิดอัตโนมัติจึงรวมถึงภาพในใจ คำสัญลักษณ์ต่างๆ ของบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เรียนรู้สิ่งใหม่ สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจหรือเมื่อมีความคาดหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ความคิดในลักษณะกระบวนการคิด (Cognitive process) เป็นกระบวนการที่จัดการกับข้อมูลที่เข้ามาสู่บุคคล ซึ่งจะทำให้ต้องเลือกว่าจะให้ความสนใจในเรื่องใดบ้างในเวลาใดและเลือกวิธีการประเมินข้อมูลโดยกระบวนการที่เกิดขึ้นนี้เป็นไปอย่างอัตโนมัติ และบุคคลมักไม่ทราบว่าตนเองมีกระบวนการจัดการกับข้อมูลอย่างไร และ 3 กระบวนการคิดในลักษณะโครงสร้าง (Cognitive structures) ซึ่งโครงสร้างของความคิดประกอบด้วย บุคลิกลักษณะนิสัยส่วนตัวของแต่ละบุคคล การตระหนักในสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ความต้องการที่ซ่อนแฝงอยู่ ความเชื่อ การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ คำสัญญาและเป้าหมายส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการประมวลผลข้อมูล (Information processing) และการจัดการกับพฤติกรรมทันใดของคนและมีอิทธิพลต่อการประเมินสถานการณ์ต่างๆ โดยเน้นตัวกรองและการเลือกข้อมูลต่างๆ เข้าไปในกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ฮอลล์ตัน (ทิพย์วัลย์ สุทิน. 2539, น. 31; อ้างอิงจาก Haw 1990, p. 40-44) ได้สรุปลักษณะกระบวนการคิดของบุคคลที่เป็นสาเหตุของปัญหามี 2 ลักษณะคือ 1) ปัญหาที่เกิดจากการที่บุคคล ควบคุมกระบวนการทางความคิดของตนเองได้น้อยเกินไป (Under control) คือเมื่อมีสิ่งเร้ามากกระทบจะได้ตอบกลับไปอย่างทันทีทันใดไม่สามารถที่จะรอหรือประวิงเวลาการ

ตอบได้ เพื่อให้พฤติกรรมของตนเองได้รับผลกระทบระยะยาว โดยเฉพาะผู้ติดสุรา และสารเสพติด ส่วนใหญ่มักมีความรู้สึกไวต่อความไม่พึงพอใจและไวต่ออารมณ์ทางลบมากเกินไปกว่าความเป็นจริง ทำให้มีปฏิกิริยาที่รุนแรงเกินไป ไม่ทนต่อความรู้สึกผิดหวังหรืออารมณ์ทางลบและขาดแรงจูงใจที่จะควบคุมตนเอง และ 2) ปัญหาที่เกิดจากการที่บุคคลควบคุมกระบวนการทางความคิดมากเกินไป (Over control) จนเกิดปัญหาขึ้นเพราะเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบก็จะคิดในทางลบต่อตนเอง เช่น การตำหนิตนเอง คิดไม่มีเหตุผล จนไม่สามารถตัดสินใจ แสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมาได้ในลักษณะที่เหมาะสมหรือแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหาออกมา

3.3 ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบทั้งตัวแปรปัจจัยภายใน ประกอบด้วยแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม ซึ่งตัวแปรปัจจัยภายในมีจำนวนมากว่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วว่าสามารถเลือกพัฒนาที่กระบวนการทางปัญญาเพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้ตามแนวคิดจากทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Albert Bandura, 1986) เสนอว่าความหมายของการเรียนรู้ (Learning) ไม่จำเป็นต้องพิจารณาในแง่ของการแสดงออก (Performance) หากเพียงแต่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ (Acquired) ก็ถือว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าจะไม่แสดงออกก็ตาม ดังนั้นการเรียนรู้ตามแนวคิดของแบนดูราจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในโดยไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก และแนวคิดพื้นฐานของแบนดูราเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factor หรือ P) ซึ่งได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความคาดหวัง ฯลฯ ของบุคคลกับปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environmental Factor หรือ E) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้จะมีลักษณะที่มีอิทธิพลซึ่งเหตุ - ผล ซึ่งกันและกัน ดังนี้

B = พฤติกรรม (Behavior)

P = ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factor)

E = สภาพแวดล้อม (Environmental Factor)

ภาพประกอบ 2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม กับปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อม

ที่มา: แบนดูรา (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2543 : 48 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1989)

3.3.1 แนวคิดกระบวนการการเสนอตัวแบบ (Modeling)

การเสนอตัวแบบนั้นเป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูราที่มีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เป็นผลมาจากการที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่เท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้สึกอีกด้วย ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 นี้ (พฤติกรรม สภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล) จะมีลักษณะของการกำหนดซึ่งกันและกัน ถ้าปัจจัยใดเปลี่ยนแปลงไปอีกสองปัจจัยที่เหลือก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเสนอตัวแบบนี้จะพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้บุคคลเกิดความคาดหวังถึงผลที่จะเกิดขึ้นบางอย่าง ซึ่งความคาดหวังถึงผลที่จะเกิดขึ้นนี้จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือไม่แสดงพฤติกรรม ลักษณะของกระบวนการการเสนอตัวแบบดูได้จากภาพดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงถึงลักษณะของกระบวนการเสนอตัวแบบ

โดยที่ A	=	การเสนอตัวแบบ
B ₁	=	ความคิดหรือความรู้สึกของผู้สังเกตตัวแบบ
B	=	พฤติกรรมที่แสดงออก
C	=	ผลกรรม

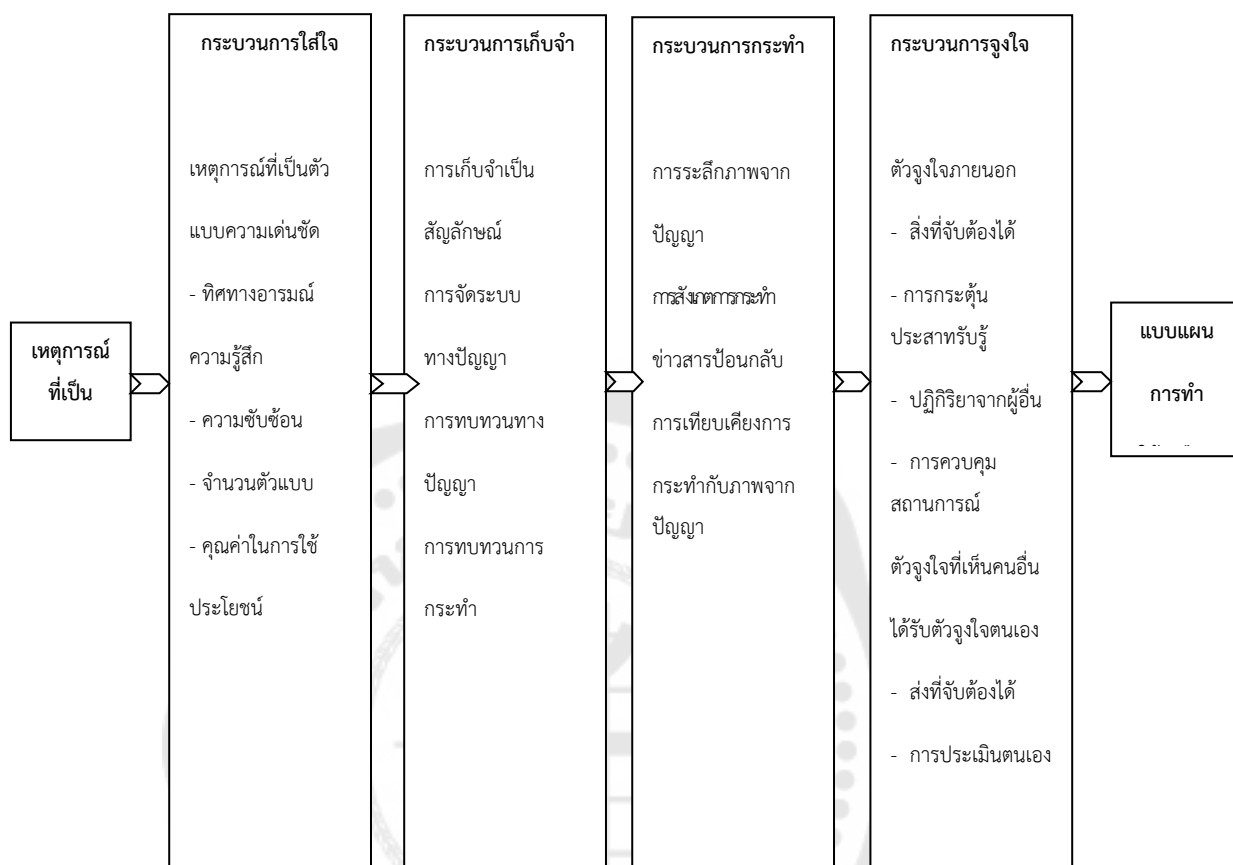
จากกระบวนการแสดงตัวแบบนั้นจะต้องมีการเสนอตัวแบบ (A) ที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจและคิดอยากจะทำตาม (B₁) เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรม (B) ตามตัวแบบแล้วสิ่งที่ตามมาคือผลกรรม (C) ที่เกิดขึ้นต่อพฤติกรรมนั้น ถ้าพฤติกรรมที่ทำตามตัวแบบนั้นได้รับการเสริมแรงทางบวกพฤติกรรมนั้นก็จะเกิดบ่อยครั้งขึ้น แต่ถ้าพฤติกรรมที่ทำตามตัวแบบนั้นได้รับการลงโทษพฤติกรรมนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นอีก (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2543, น. 254) แบนดูรา (Bandura.1986) ได้กล่าวว่าตัวแบบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล 3 ด้าน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ หรือทักษะใหม่ๆ ซึ่งจากผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้ทำให้เราสามารถนำเอาวิธีการเสนอตัวแบบไปสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ ให้กับบุคคลที่ยังไม่เคยกระทำพฤติกรรมดังกล่าว

2. มีผลทำให้เกิดการระงับ (Inhibition) หรือการยุติการระงับ (Disinhibition) การแสดงพฤติกรรมของผู้สังเกตตัวแบบได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับว่าเมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกระทบเช่นใด ถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกระทบที่ไม่พึงพอใจ แนวโน้มที่ผู้สังเกตตัวแบบจะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นมีสูงมากเท่ากับว่าตัวแบบทำหน้าที่ระงับการเกิดพฤติกรรม

3. ช่วยให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออกหรือถ้าเคยแสดงออกแล้วแต่ไม่ค่อยได้แสดงออกมากนัก ให้แสดงออกมากขึ้น ผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้ก็จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

จากแนวคิดพื้นฐานที่แบนดูรานำเสนอนั้นเน้นว่าพฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หากแต่มีผลมาจากกระบวนการทางปัญญาด้วย กล่าวคือ ถ้ากระบวนการทางปัญญาเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งแบนดูราได้เสนอวิธีการหนึ่งที่สามารถใช้เปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาหรือพฤติกรรมภายในไว้คือ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) ที่ว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้จากการสังเกตเป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบจะเป็นบุคคลในครอบครัว สังคม สื่อหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แบนดูราได้เสนอกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบว่ามีด้วยกัน 4 กระบวนการ ซึ่งสามารถเขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กระบวนการในการเรียนรู้จากการสังเกต

ที่มา: แบนดูรา (ประทีป จินฉี. 2540 : 95 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1986)

การเรียนรู้จากการสังเกตโดยผ่านตัวแบบดังกล่าวมีกระบวนการที่สำคัญ 4 กระบวนการที่จำเป็นต่อการเรียนรู้จากการสังเกตหรือการเรียนรู้จากตัวแบบถ้าขาดกระบวนการใดไปการกระทำตามตัวแบบย่อมไม่สมบูรณ์ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) กระบวนการใส่ใจ (Attentional Processes) คนจะไม่สามารถเรียนรู้ได้โดยถ้าขาดความใส่ใจและขาดการรับรู้พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมา สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่ใจนี้มีอยู่ 2 ประการ คือ (1.1) ลักษณะของตัวแบบ ตัวแบบที่มีความเด่นชัด จดจำได้ง่าย มีความดึงดูดใจสูง มีความซับซ้อนของพฤติกรรมน้อยจะมีโอกาสทำให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก นอกจากนี้พฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกมามีประโยชน์ต่อผู้สังเกตจะโน้มน้าวจิตใจผู้สังเกตให้ใส่ใจได้มาก และ (1.2) ลักษณะของผู้สังเกต ผู้สังเกตจะต้องมีประสาทการ

รับรู้การกระทำของตัวแบบที่ดีมีระดับความตื่นตัวในการใส่ใจพฤติกรรมของตัวแบบนั้น 2) กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) ในการเรียนรู้โดยการสังเกต คนเราไม่สามารถจะเรียนรู้ได้มาก ถ้าปราศจากการเก็บจำเพราะกระบวนการจำนั้นเป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้สังเกตเห็นทุกครั้งแล้วนำมาวางรูปแบบของพฤติกรรมที่แน่ชัด การเก็บจำจะเป็นในรูปแบบของสัญลักษณ์ซึ่งเป็นมโนภาพ (Imaginal) หรือภาษา (Verbal) การจำในลักษณะนี้จะช่วยให้การจดจำทำได้ง่ายกว่าและคงทนกว่า ส่วนการฝึกฝนโดยการทบทวนในใจหรือโดยกระทำจริงจะส่งเสริมให้ผู้เห็นจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดียิ่งขึ้น 3) กระบวนการกระทำ (Production Processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตดัดแปลงสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสม กระบวนการนี้จะเน้นถึงความสามารถและความพร้อมทางร่างกายในการกระทำตามตัวแบบ อุปสรรคของกระบวนการกระทำก็คือ การดัดแปลงสัญลักษณ์ให้มาเป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นทำได้ยากมากในระยะแรกแต่เมื่อทราบถึงข้อบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการดัดแปลงให้เป็นพฤติกรรมจะช่วยให้การกระทำตามตัวแบบในคราวต่อไปถูกต้องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะมีการสังเกตการณ์กระทำตามตัวแบบได้ดีแล้ว จะต้องมีการติดตามการกระทำซึ่งการติดตามนี้จะต้องเป็นข้อมูลย้อนกลับที่แม่นยำด้วย จึงจะช่วยให้การกระทำตามตัวแบบได้ดียิ่งขึ้น 4) กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้มา (Acquisition) กับการแสดงออก (Performance) เพราะในชีวิตจริงแล้วมนุษย์ไม่สามารถจะกระทำตามตัวแบบได้ทั้งหมด มนุษย์จึงเลือกที่จะกระทำตามตัวแบบเมื่อการกระทำนั้นให้ผลกรรมทางบวกมากกว่าจะเลือกทำตามการกระทำที่ให้ผลกรรมทางลบ ดังนั้นกระบวนการจูงใจจึงมีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ดังนั้นทั้ง 4 องค์ประกอบจะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งการกระทำตามตัวแบบย่อมไม่สมบูรณ์เพราะการจัดองค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนี้เกิดจากการกระตุ้นให้ผู้สังเกตใส่ใจกับตัวแบบอย่างแท้จริงจนสามารถจดจำและนำมาสร้างสัญลักษณ์ได้ ตลอดจนสามารถดัดแปลงสัญลักษณ์นั้นและนำออกมาใช้ได้ภายในภายหลัง โดยมีองค์ประกอบสุดท้ายคือ แรงจูงใจที่ทำให้ผู้สังเกตแสดงการตอบสนองออกมาโดยเมื่อบุคคลสังเกตเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ แนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้นจะมีสูงขึ้น แต่เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับผลกรรมที่ไม่พึงพอใจ บุคคลก็จะไม่เลียนแบบพฤติกรรมนั้น

ส่วนปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการใส่ใจ ได้แก่ ลักษณะของตัวแบบที่ใกล้เคียงกับผู้สังเกต เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ เจตคติ ซึ่งทำให้ผู้สังเกตรู้สึกว่าจะเหมาะสมกับตนและทำให้เกิด

ความคาดหวังว่า ถ้าตนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นก็จะได้รับผลกรรมในทำนองเดียวกัน (สุวรรณา วิริยะประยูร. 2529, น. 13) นอกจากนี้ตัวแบบต้องมีลักษณะเด่นชัดเป็นพิเศษ ตัวแบบที่มีความเด่นชัดย่อมดึงดูดใจให้ ผู้สังเกตสนใจได้มากกว่าตัวแบบที่ไม่เด่นชัด ควรคำนึงถึงทิศทางของอารมณ์และความรู้สึกที่ผู้สังเกตมีต่อตัวแบบ หากผู้สังเกตชอบตัวแบบก็จะให้การใส่ใจกับตัวแบบมากกว่าผู้สังเกตที่ไม่ชอบตัวแบบซึ่งเหตุการณ์ที่เป็นตัวแบบถ้ามีความซับซ้อนน้อยจะทำให้ผู้สังเกตมีความสนใจมากกว่าเหตุการณ์ที่เป็นตัวแบบมีความซับซ้อนมาก จำนวนตัวแบบในพฤติกรรมหนึ่งๆ หากมีตัวแบบแสดงหลายคนหรือกระทำซ้ำๆ จะเรียกความใส่ใจจากผู้สังเกตได้มากกว่า ประกอบกับตัวแบบที่มีความหลากหลายก็สามารถทำให้บุคคลใส่ใจได้เช่นกัน (ประทีป จินนี. 2540, น. 97 – 98) ส่วนกระบวนการเก็บจำตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมแล้วเกิดผลกรรมบางอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สังเกตก็จะทำให้ระลึกถึงตัวแบบได้ง่ายขึ้นต่อมาคือกระบวนการกระทำ ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตัวแบบได้ถูกต้องเพียงใด ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตและสำหรับกระบวนการ จูงใจ ผู้สังเกตจะได้รับการจูงใจด้วยผลกรรมที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบถ้าพฤติกรรมของตัวแบบได้รับผลกรรมที่พึงพอใจหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจได้ ผู้สังเกตก็มีแนวโน้มสูงที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น เพราะเกิดความคาดหวังว่าจะได้รับผลกรรมตามที่ตัวแบบได้รับ (อังสนา ภัทรายุทธวรรณ. 2533, น. 7)

3.3.2 ประเภทของตัวแบบ

ตัวแบบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) การเสนอตัวแบบวิธีนี้เป็นทำให้ผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบในสภาพการณ์จริงซึ่งมีข้อดีคือ ตัวแบบสามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้แสดงพฤติกรรมได้ชัดเจนหรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากยิ่งขึ้น การเสนอตัวแบบโดยวิธีนี้ทำให้ผู้สังเกตสนใจในตัวแบบและเลียนแบบพฤติกรรมตามตัวแบบได้ดีกว่าการเสนอตัวแบบด้วยวิธีอื่น (Bandura. 1969, น. 178-186) แต่การเสนอตัวแบบด้วยวิธีนี้ต้องคำนึงถึงผลกรรมเพราะอาจเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดไว้ล่วงหน้าเกิดขึ้นทำให้ตัวแบบไม่ได้รับผลกรรมที่พึงพอใจตามที่ควรได้รับตัวแบบที่มีชีวิตซึ่งผู้สังเกตสามารถปฏิสัมพันธ์โดยตรง เช่น พ่อ แม่ คนในครอบครัว ครู และเพื่อน

2. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือการ์ตูน หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น มนุษย์ในปัจจุบันเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านสื่อเหล่านี้ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น การแต่งกาย การใช้สินค้า การแสดงออกปฏิกิริยาต่างๆ และที่เป็นนามธรรม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ เป็นต้น แบนดูรา (ประทีป จินนี. 2540, น. 97; อ้างอิงจาก

Bandura. 1975) เห็นว่าตัวแบบสัญลักษณ์เป็นตัวแบบที่จะมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากขึ้นเพราะการเผยแพร่ตัวแบบอย่างกว้างขวาง ทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์จำนวนมากผ่านตัวแบบสัญลักษณ์ทางสื่อมวลชน ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้มนุษย์สามารถเก็บภาพการกระทำกิจกรรมพฤติกรรมหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาศึกษาแบบภาพต่อภาพได้อย่างละเอียด เช่น ตัวแบบที่เกี่ยวกับการสาธิตการเล่นกีฬา ฯลฯ

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ทั้งตัวแบบที่มีชีวิตจริงกับตัวแบบสัญลักษณ์เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู โดยผู้วิจัยเชื่อว่าตัวแบบน่าจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะไปปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาและส่งผลถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่เพิ่มขึ้นได้

3.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตัวแบบในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม

จากการประมวลเอกสารงานวิจัย พบว่า ผู้วิจัยหลายท่านได้นำเอาเทคนิคการใช้ตัวแบบมาพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น งานวิจัยของ นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) ได้ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะและ เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาสเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายแล้วจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 1 ห้องเรียน ในแต่ละห้องสุ่มนักเรียนแบ่งเป็นเพศชาย 15 คน เพศหญิง 15 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 กลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 24 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีตัวแบบจิตสาธารณะจำนวน 12 เล่ม สำหรับกลุ่มทดลองและหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ไม่มีตัวแบบจิตสาธารณะจำนวน 12 เล่ม สำหรับกลุ่มควบคุม งานวิจัยของธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2547) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัว

แบบกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 68 คน โดยสุ่มเลือกห้องด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและเป็นกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 1 ห้องเรียน เป็นเพศชาย 17 คน เพศหญิง 17 คน การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ จำนวน 12 เรื่อง กับกลุ่มทดลองและบทละครที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะจำนวน 12 เรื่องกับกลุ่มควบคุม งานวิจัยของสุคนธรส หุตะวัฒนะ (2550) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจากับการอบรมเลี้ยงดูของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพิชญชนก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียนโดยจับฉลากเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และเป็นนักเรียนกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวนห้องละ 36 คน ในแต่ละห้องจะมีการแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มโดยการวัดการอบรมเลี้ยงดูแบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 18 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โปรแกรมพัฒนา จิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา จำนวน 12 ภาพ สำหรับกลุ่มทดลองและภาพการ์ตูนที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะจำนวน 12 ภาพสำหรับกลุ่มควบคุม จากงานวิจัยของวิไล พังสะอาด (2542) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม โดยศึกษาผลของการเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบซึ่งแสดงโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกจากผลศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้แม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการทดลองของแบนดูราและรอส (Bandura, Ross and Ross, 1963, p. 3) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบต่อการเลียนแบบโดยจัดแบ่งตัวแบบเป็น 3 ลักษณะ คือ แม่แบบที่เป็นชีวิตจริง แม่แบบที่เป็น

ภาพยนตร์แสดงโดยคนจริงและแม่แบบที่ทำเป็นภาพยนตร์การ์ตูน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า เด็กที่ได้รับตัวแบบก้าวร้าว แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้นแต่กลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแบบไม่ค่อยมีพฤติกรรมก้าวร้าวปรากฏและตัวแบบที่เป็นภาพยนตร์มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สังเกตหัดเทียบกับ ตัวแบบจากชีวิตจริง

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบ สรุปได้ว่า การเลือกใช้ตัวแบบสามารถปรับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาจริยธรรมด้านต่างๆ พัฒนาจิตสาธารณะ พัฒนาเจตคติ พัฒนาสุนิสา ความสามารถทางการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแบบมาใช้ในการสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระบวนการทางปัญญาแล้วส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู

สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากจิตลักษณะตามสถานการณ์หรือการปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic Interaction) ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมของบุคคลกับสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลเผชิญอยู่ เป็นจิตลักษณะที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์หรือเป็นจิตลักษณะที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องสำคัญกับพฤติกรรมของบุคคล เช่นเดียวกันจากข้อค้นพบตัวแปรที่สำคัญของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากการวิจัยคุณภาพในระยะที่ 1 พบว่า มี 3 ตัวแปรที่สำคัญ คือ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งในงานวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรทั้งสามตัวนี้มาใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูโดยเลือกพัฒนาที่กระบวนการทางปัญญาเพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

3.4.1 แนวคิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูกับพฤติกรรมที่ดี

แรงบันดาลใจเป็นตัวแปรสำคัญที่เป็นปัจจัยภายในของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากข้อค้นพบในงานวิจัยเชิงคุณภาพระยะที่ 1 เพราะแรงบันดาลใจเป็นเรื่องของความรู้สึกที่มีอิทธิพลที่สำคัญต่อพฤติกรรมในทางจิตวิทยา ดังตัวอย่างงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2556) ได้กล่าวว่า แรงบันดาลใจเป็นพลังอำนาจในตนเองชนิดหนึ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนความคิดและการกระทำใดๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้ ไม่ว่าสิ่งใดที่ตนกระทำนั้นจะยากสักเพียงใด ตนก็พร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายสู่ความสำเร็จที่ต้องการให้จงได้ แม้จะต้องเสียสละ

บางสิ่งของตนเองไปบ้างก็พร้อมที่จะเสียสละได้เสมอ ถ้าจะช่วยนำมาซึ่งผลสำเร็จที่ต้องการนั้น สอดคล้องกับทัศนะของ ฌูเบสร์ สมุทจักร(2552) ที่อธิบายที่มาของคำว่า “แรงบันดาลใจ” (inspiration) ว่ามาจากภาษาละตินว่า สปิราเร่ (Spirare) หมายถึง ลมหายใจซึ่งเป็นรากศัพท์ของคำว่า Spirit ที่แปลว่า จิตวิญญาณ คำว่า Inspire จึงแปลว่า การผ่านลมหายใจหรือการผ่านจิตใจของคนหนึ่งเข้าไปในอีกคนหนึ่งลมหายใจหรือจิตใจที่ผ่านเข้าไปนี้ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รับนั้นดำเนินชีวิตได้ นอกจากนั้นยังระบุว่าแรงบันดาลใจน่าจะจัดเป็นแรงจูงใจ (Motivation) แต่ว่าตำราและแนวคิดทฤษฎีไม่ได้กล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจด้วยการสร้างแรงบันดาลใจมีเพียงประเด็นภาวะผู้นำที่กล่าวถึงเทคนิคการสร้างแรงจูงใจที่เชื่อมโยงกับเทคนิคการเป็นผู้นำ โดยมีหลักคิดว่าการเป็นผู้นำต้องรู้จักการจูงใจคนด้วยวิธีการต่างๆ ดังเช่น การอธิบายตามแนวคิดทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ทฤษฎี ERG ของ Clayton Alderfer ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg เป็นต้น อย่างไรก็ตามแรงบันดาลใจอาจไม่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นใดๆ ไม่มีสิ่งตอบแทนจากภายนอกมาให้เปรียบเทียบกับความต้องการเพื่อบอกว่าเท่ากับที่คาดหวังหรือน้อยกว่าที่คาดหวัง ในทางกลับกันแรงบันดาลใจเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลหนึ่งเกิดความรู้สึกประทับใจ เลื่อมใส ศรัทธา ในคำพูด แง่คิดหรือการกระทำบางอย่างของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจนกระทั่งสามารถมากำกับเจตคติและพฤติกรรมของตนและกลายเป็นพลัง หลักการและตัวตน เช่น โอบามาสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ชาวอเมริกันด้วยคำว่า Change และ We can พจน์ ใจชาญสุขกิจ.(มปพ. :3-4, Online) ได้กล่าวถึงที่มาของแรงบันดาลใจในบริบทของการบริหารงานองค์กรของผู้นำไว้ว่า แรงบันดาลใจนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้สภาวะการณ์ที่หลากหลายขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่รายล้อมตัวเราและสังคมในแต่ละช่วงเวลารวมถึงความปรารถนาที่แตกต่างกันออกไปซึ่งอาจแบ่งได้ ดังนี้ 1) แรงบันดาลใจจากเป้าหมาย (Inspiration by Goal) แต่ละองค์กรต่างก็มีเป้าหมายที่แตกต่างกันบางแห่งตั้งเป้าหมายไว้สูงเพื่อความท้าทายและต้องการไปให้ถึงซึ่งจุดหมายนั้นให้ได้ขณะที่บางองค์กรตั้งเป้าหมายกลางๆ ความเป็นไปได้ไม่สูงเกินไปไม่ต่ำเกินไปเพื่อความไม่สมหวังที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะตั้งเป้าหมายไว้สูงหรือต่ำเพียงใดหากองค์กรสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานเหล่านั้นเลือกที่จะตามหาจุดหมายหมายของตนเองให้ได้คนที่ตั้งไว้สูง อาจต้องใช้ความพยายามทุ่มเทมากกว่าแต่ความสำเร็จที่รออยู่ก็นับเป็นความคุ้มค่าแห่งการรอคอยโดยมีแรงบันดาลใจคอยกระตุ้นไม่ให้เกิดความท้อแท้แรงบันดาลใจจากเป้าหมายก่อให้เกิดการวางตำแหน่งที่เหมาะสมตรงกับเส้นทางในการเข้าถึงจุดหมายขององค์กร 2) แรงบันดาลใจจากต้นแบบ (Inspiration by Role Model) การที่องค์กรเลือกทิศทางการขององค์กรอื่นที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างหรือผู้บริหารพนักงานที่มีความโดดเด่น ก็สามารถสร้างความเป็น

ต้นแบบก่อให้เกิดความศรัทธา เชื่อถือ ความรู้สึกดังกล่าวย่อมพัฒนาออกมาเป็นความรู้สึกที่ต้องการยึดถือไว้เป็นแบบอย่างซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับแล้วแต่ว่าจะเกิดขึ้นจากการรับรู้ข่าวสารการเข้าไปมีส่วนร่วมการปฏิสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม แรงบันดาลใจจากต้นแบบย่อมมีผลต่อการใช้ชีวิตการเลือกทางเดินให้กับชีวิตเจตคติมุมมองความคิดรวมถึงการตัดสินใจจากเรื่องต่างๆ ในทิศทางที่สอดคล้องกับต้นแบบ 3) แรงบันดาลใจจากแรงกระตุ้น (Inspiration by Motivation) การที่องค์กรเลือกการใช้เหตุการณ์สถานการณ์ช่วงจังหวะเวลาเงื่อนไขต่างๆ สามารถทำให้พนักงานเกิดแรงบันดาลใจ ที่อาจไม่ได้มีการตั้งใจหรือเตรียมการเอาไว้ล่วงหน้าเมื่อถึงเวลานั้นๆ ก็สามารถทำให้เกิดแรงบันดาลใจได้ การใช้แรงบันดาลใจในลักษณะนี้อาจนำไปใช้ในการตัดสินใจการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจมีความสำคัญต่อองค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องเป็นแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นจากการถูกการกระตุ้นให้เกิดขึ้นจึงต้องอาศัยความรอบคอบแม่นยำ และต้องคำนึงถึงประสิทธิผลมากกว่าแรงบันดาลใจนั้น นอกจากนี้แรงบันดาลใจที่เกิดจากแรงกระตุ้นยังครอบคลุมถึงการเลือกบริโภคการตัดสินใจภายใต้ข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระที่ได้รับและฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วย และ 4) แรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อน (Inspiration by Dynamic) เป็นแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติแล้วแต่จังหวะของช่วงวิถีชีวิตว่าในช่วงนั้นจะพบเจอกับอะไรที่จะส่งผล และมีอิทธิพลในช่วงเวลานั้นๆ แรงบันดาลใจที่เกิดจากการขับเคลื่อนนี้อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้บ่อยและมีผลต่อองค์กรในช่วงเวลาที่ไม่ยาวนาน

ดังนั้น แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู สามารถสรุปได้ว่า การที่บุคคลได้เกิดพลังอำนาจในตนเองที่ใช้ในการขับเคลื่อนความคิดและการกระทำพฤติกรรมเกี่ยวกับวิชาชีพครูเพื่อให้บรรลุสู่ความสำเร็จที่ต้องการ

การวัดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ในงานวิจัยของ Thrash and Elliot. (2003) ได้ศึกษาโครงสร้างทางจิตของตัวแปรแรงบันดาลใจและได้พัฒนาแบบวัดแรงบันดาลใจขึ้นโดยแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 7 ระดับหลังจากแบบวัดนี้ถูกพัฒนาขึ้นมาก็ได้มีการนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับแรงบันดาลใจได้นำแบบวัดของ Thrash and Elliot. (2003) มาใช้วัดแรงบันดาลใจ ต่อมา Fulmer. (2007) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลทางบวกภาวะทางอารมณ์กับแรงบันดาลใจของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจำนวน 145 คน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แรงบันดาลใจ ผลทางบวก (Positive Effect) และภาวะทางอารมณ์ (Temperament) เครื่องมือที่ใช้วัดแรงบันดาลใจเป็นแบบวัดของ Thrash & Elliot. (2003) แบบวัดผลทางบวก (Positive Effect) ของ Watson et al (1988) และแบบวัดภาวะทางอารมณ์

(Temperament) ของ Keirsey. (1969) ผลการวิจัยพบว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะทางอารมณ์กับแรงบันดาลใจแต่พบว่าผลทางบวก (Positive Affect) ส่งผลต่อแรงบันดาลใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ($R=.35$) ในงานวิจัยของ Milyavskaya. (2011) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของลักษณะแรงบันดาลใจและแรงบันดาลใจในเป้าหมายต่อความก้าวหน้าของเป้าหมายซึ่งทำการศึกษากับนักศึกษาจำนวน 193 คน โดยตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ แรงบันดาลใจ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ Goal descriptions, Goal inspiration, Goal progress เครื่องมือที่ใช้วัด ได้แก่ แบบวัดแรงบันดาลใจของ Thrash & Elliot. (2003) แบบวัดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบของ Gosling, Rentfrow & Swann. (2003) แบบวัด Goal descriptions ของ Koestner และคณะ. (2008) แบบวัด Goal inspiration และ Goal progress ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองซึ่งผลการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพแบบเปิดเผย ($R=.18$) และลักษณะแรงบันดาลใจ ($R=.20$) ส่งผลต่อความก้าวหน้าของเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในงานวิจัยเชิงทดลองที่ Gonzalez, Metzler, and Newton. (2011) ได้ทำการศึกษาผลของการพูดกระตุ้นที่มีต่อแรงบันดาลใจ แรงจูงใจตามสถานการณ์และอารมณ์ของนักกีฬา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักกีฬาฟุตบอลจำนวน 151 คน และแบ่งนักกีฬานออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองซึ่งกลุ่มนี้จะได้รับการทดลองโดยให้ดูคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการพูดกระตุ้นของโค้ชซึ่งเป็นการพูดกระตุ้นเสริมพลังและเป็นช่วงเวลาของการพักครึ่งการแข่งขัน ส่วนกลุ่มควบคุม ได้ดูคลิปที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนเทคนิคและรูปแบบการเล่นโดยเครื่องมือที่ใช้วัดแรงบันดาลใจเป็นแบบวัดของ Thrash & Elliot. (2003) แบบวัดแรงจูงใจสถานการณ์ของ Guay, Vallerand, and Blanchard. (2000) และแบบวัดอารมณ์ของ Lang (1985) ซึ่งผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีแรงบันดาลใจเพิ่มมากขึ้นจากการที่ได้ดูคลิปและมีสภาวะอารมณ์ที่ฮึกเหิมมากกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนแรงจูงใจตามสถานการณ์มีไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูกับพฤติกรรมที่ดีในงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลาและคณะ (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการประเมินผลจากภาพยนตร์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินผลลัพธ์ของการชมภาพยนตร์สร้างแรงบันดาลใจที่จัดขึ้นในปีการศึกษา 2555 ที่มีต่อจิตใจและพฤติกรรม และมีวัตถุประสงค์รองเพื่อทำความเข้าใจความหมายของแรงบันดาลใจของนิสิตที่ชมภาพยนตร์สร้างแรงบันดาลใจและเพื่อสร้างและพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของการอธิบายแรงบันดาลใจของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การวิจัยเป็นแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่หนึ่งเพื่อทำความเข้าใจความหมายของแรงบันดาลใจและใช้การวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่สอง

เพื่อสร้างและพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุและผลของแรงบันดาลใจ ทั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่ชมภาพยนตร์สร้างแรงบันดาลใจ ปีการศึกษา 2556 แบ่งออกเป็นผู้ให้ข้อมูลในระยะแรกเป็นนิสิตปริญญาตรี จำนวน 40 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างในระยะที่สองมีจำนวนตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล 462 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Grounded Theory (GT) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้น ผลจากการวิจัยพบว่า การชมภาพยนตร์มีผลให้เกิดแรงบันดาลใจโดยแรงบันดาลใจนี้นิสิตให้ความหมายของแรงบันดาลใจหลังจากชมภาพยนตร์แล้ว ประกอบด้วยประเด็นหลัก (Core categories) 3 ประเด็นคือ แรงส่งไปสู่เป้าหมาย แรงในตนเองและแรงรับจากผู้อื่นโดยที่แรงส่งไปสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ไฟจุดประกายตามฝัน หมายถึง ความรู้สึกกระตุ้นที่นิสิตเกิดขึ้นในขณะนั้นที่ต้องการทำอะไรสักอย่าง สิ่งหนึ่ง ความรู้สึกกระตุ้นให้ไปสู่เป้าหมาย ความรู้สึกที่ก่อให้เกิดกำลังใจ ทำตามเป้าหมายที่เคยตั้งไว้ และ 2) ความต้องการฝ่าฟันที่จะทำให้สำเร็จ หมายถึง ความรู้สึกที่จะทำให้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ส่วนแรงในตนเอง ประกอบด้วย 1) การเข้าใจความหมายในชีวิต 2) การมีความหวัง 3) การอดทนไม่ยอมแพ้ และ 4) ความตั้งใจอย่างแน่วแน่มั่นในขณะที่ได้รับแรงจากผู้อื่น หมายถึง การมีพลังที่เกิดจากความรักที่ได้รับ ประกอบด้วย 1) ความรักของพ่อและแม่ และ 2) ความรักจากคนแปลกหน้า ส่วนผลจากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า แรงบันดาลใจที่เกิดจากการชมภาพยนตร์เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของตัวแปรแฝงแรงบันดาลใจ สาเหตุที่สำคัญของตัวแปรแฝงแรงบันดาลใจ คือ บุคลิกภาพการมีอุดมการณ์และการถ่ายทอดทางสังคม ด้านการมีเป้าหมายตามลำดับจากสำคัญมากที่สุด ผลลัพธ์ที่สำคัญของตัวแปรแฝงแรงบันดาลใจ คือ แรงจูงใจในการลิขิตตนเองโดยมีน้ำหนักของตัวแปรบ่งชี้ที่สำคัญคือ การลิขิตตนเองจากแรงจูงใจภายใน สรุปโดยรวมงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การชมภาพยนตร์สร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงบันดาลใจได้และแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นมีผลต่อพฤติกรรมที่ดีในอนาคตจึงควรสนับสนุนให้มีโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการเพิ่มกิจกรรมก่อนและหลังจากการชมภาพยนตร์และเพิ่มรายชื่อภาพยนตร์เพื่อให้ผู้ดูแล้วได้มีทางเลือกใหม่เพิ่มขึ้น งานวิจัยของ ละเอียด แจ่มจันทร์ จินตนา อาจสันเทียะ และสุภาวดี สมจิตต์ (2556) ได้ศึกษาเจตคติและแรงบันดาลใจของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล มีวัตถุประสงค์ศึกษาเจตคติและแรงบันดาลใจของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล โดยใช้วิธีการวิจัยผสมผสานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมต่อไป กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปี

การศึกษา 2555 และชั้นปีที่ 2, 3, 4 ปีการศึกษา 2556 รวม 193 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์เจาะลึกบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สาระสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า 1) เจตคติของนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูง ได้แก่ เรื่องความคาดหวังต่อการสอบผ่าน 8 วิชาในครั้งแรก มีความพยายามในการหาวิธีชนะอุปสรรคโดยได้รับแรงสนับสนุนกำลังใจจากครอบครัวคนใกล้ชิด กิจกรรมที่ปฏิบัติได้ไม่เต็มที่เรื่องการอ่านเอกสาร/ตำราก่อนทำข้อสอบ ทำกิจกรรมไม่ทันเวลาและการทบทวนความรู้ขณะฝึกภาคปฏิบัติไม่สมบูรณ์ 2) นักศึกษามีแรงบันดาลใจในการสอบผ่านเพื่อบุคคลที่รักสมศักดิ์ศรี กลัวอายเพื่อน ความภูมิใจตนเอง ได้รับเงินค่าใบอนุญาตฯ เริ่มต้นดีมีชัยกว่าครึ่ง มีแรงกดดันจากรุ่นพี่ และเพื่อวิทยาลัยและอาจารย์ และงานวิจัยของ มิสซนิษฐา สิงห์เพชร (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจจากข้อคิดคำคมเพื่อใช้ในการสร้างแฟ้มสะสมผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจจากข้อคิดคำคมของบุคคลต่างๆ เป็นแนวทางในการค้นหาจุดเด่น ความน่าสนใจเป้าหมายของตนเอง และเพื่อให้นักเรียนได้มีการปรับปรุงพัฒนาการจัดรูปแบบในจัดทำแฟ้มสะสมผลงานทัศนศิลป์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างแรงบันดาลใจจากข้อคิดคำคมเพื่อใช้ในการสร้างแฟ้มสะสมผลงานทัศนศิลป์ สรุปผลนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 491 จากการสังเกตพฤติกรรมและการประเมินการนำเสนอข้อคิดคำคมสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างแฟ้มสะสมผลงานทัศนศิลป์ นักเรียนห้อง ม.4/1 ผ่าน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.90 นักเรียนห้อง ม.4/2 ผ่านจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 14.95 นักเรียนห้อง ม.4/3 คิดเป็นร้อยละ 13.19 นักเรียนห้อง ม.4/4 คิดเป็นร้อยละ 14.36 นักเรียนห้อง ม.4/5 คิดเป็นร้อยละ 7.66 นักเรียนห้อง ม.4/6 คิดเป็นร้อยละ 7.33 นักเรียนห้อง ม.4/7 คิดเป็นร้อยละ 5.86 นักเรียน ม.4/8 คิดเป็นร้อยละ 9.97 นักเรียน ม.4/A คิดเป็นร้อยละ 6.45 นักเรียน ม.4/B คิดเป็นร้อยละ 7.33 จากจำนวนนักเรียน 491 คน มีนักเรียนผ่านจำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 69.45 การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เกิดแนวคิดแรงบันดาลใจใน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียน การปฏิบัติงาน การมีเป้าหมายในชีวิตมีบุคคลต้นแบบที่เป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงบันดาลใจ สรุปได้ว่า แรงบันดาลใจเกิดจากตัวแปรที่เกิดจากตัวบุคคลซึ่งอาจเป็นตัวแปรลักษณะทางจิต การรู้คิด หรือเป็นตัวแปรลักษณะบุคลิกภาพ และแรงบันดาลใจสามารถเกิดได้จากสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพแวดล้อมทางการศึกษา สภาพการจัดการเรียนรู้ การเห็นแบบอย่างของผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็น

ต้น ดังนั้นในงานของผู้วิจัยได้สนใจที่จะพัฒนาตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมประชุมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.4.2 แนวคิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูกับพฤติกรรมที่ดี

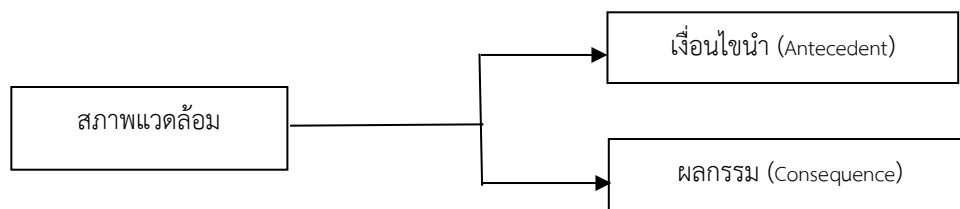
เจตคติเป็นตัวแปรสำคัญที่เป็นปัจจัยภายในของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากข้อค้นพบในงานวิจัยเชิงคุณภาพระยะที่ 1 เพราะการที่บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดีต่อวิชาชีพครูย่อมส่งผลให้เกิดความคิดว่าวิชาชีพครูมีประโยชน์แล้วก็แสดงออกถึงแนวโน้มที่แสดงถึงเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูนั่นเอง เพราะเจตคติดี้อิทธิพลที่สำคัญต่อพฤติกรรมในทางจิตวิทยาและเป็นสาเหตุให้บุคคลมีพฤติกรรมในวิถีทางที่แน่นอน เจตคติมีความเชื่อมโยงกับบุคลิภาพการรับรู้และแรงจูงใจของบุคคล ซึ่งเจตคติเป็นสภาวะแห่งความพร้อมทางด้านจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์สภาวะความพร้อมนี้เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น วัตถุสิ่งของและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542, น. 31; อ้างอิงจาก Allport.1935, p. 810) เจตคติเป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคลที่อยู่ในรูปของความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีประโยชน์หรือโทษมากน้อยเพียงใดจนเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบซึ่งจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะกระทำสิ่งนั้นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความชอบหรือไม่ชอบของบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2530, น. 125) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ เฟอว์กูสัน (อ้อมเดือน สดมณี ;พรเทพ เสถียรนพแก้ว; และสุชมาล เกษมสุข.2548, น. 25; อ้างอิงจาก Ferguson.1952;1962, p. 91) ที่อธิบายว่าเจตคติเป็นการแสดงออกของความเชื่อว่าจะไร้อะไรจะไร้อะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งเจตคติมีใช้สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดแต่เกิดจากการเรียนรู้และได้รับจากประสบการณ์ (แสงดาว วัฒนาสกุลเกียรติ. 2547, น. 58) เจตคติเกิดจากการเรียนรู้จากการกระทำและประสบการณ์ของบุคคลทั้งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากการกระทำมีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยการปฏิบัติจริงและยังได้จากการได้รับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น (พรณี ช.เจนจิต.2539, น. 544) เจตคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะแตกต่างกันออกไปซึ่งเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลซึ่งไม่สามารถสังเกตวัดได้โดยตรงแต่จะรู้จากการเกิดพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออก (อ้อมเดือน สดมณี; พรเทพ เสถียรนพแก้ว; และสุชมาล เกษมสุข. 2548, น. 28) เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปเจตคติดี้อาจเปลี่ยนแปลงไปด้วย (อ้อมเดือน สดมณี; พรเทพ เสถียรนพแก้ว; และสุชมาล เกษมสุข. 2548, น. 28 อ้างอิงจาก กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2523) สอดคล้องกับ ประทีป จินฺ (2557) ได้สรุปว่าเจตคติมีที่หมาย (Attitude Object) ซึ่งที่หมายเหล่านี้ ได้แก่ สิ่งของ คน สถานที่ แนวความคิด

สถานการณ์ เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นรูปเอกพจน์หรือพหูพจน์ก็ตาม โดยมีการระบุในแง่ดี-ไม่ดี มีลักษณะค่อนข้างยืดหยุ่นคงทนมีความพร้อมในการตอบสนองรวมทั้งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติประกอบด้วย 1) องค์ประกอบทางปัญญา (Cognitive component) ได้แก่ ความคิด ความเชื่อที่มีต่อที่หมายของเจตคติ 2) องค์ประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึก (Affective component) ได้แก่ ความรู้สึกในทางดี-ไม่ดีหรือชอบ-ไม่ชอบหรือการเห็นคุณค่า-ไม่เห็นคุณค่า 3) องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral component) ได้แก่ แนวโน้มโดยส่วนรวมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของเจตคติ

ดังนั้น เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สามารถสรุปได้ว่าเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ประกอบด้วยความรู้คิดเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจและความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งผลที่ได้จากข้อค้นพบในการวิจัยระยะที่ 1 คือ ตัวแปรเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้นำตัวแปรนี้มาพัฒนาเพราะหากครูมีคุณภาพของการสอนไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใดก็ตามส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับเจตคติต่ออาชีพของผู้สอนและเจตคติของผู้สอนย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กด้วย (Serenson, 1948) ดังนั้นคุณภาพของครูจึงเป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับจากการศึกษา พบว่า ครูที่มีเจตคติไม่ดีต่อวิชาชีพของตน เช่น ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพ ตลอดจนไม่มีความภาคภูมิใจ อีกทั้งไม่คิดที่จะปรับปรุงวิชาชีพให้ก้าวหน้าและไม่กระทำตนเป็นครูที่ดีในสายตาของเด็กนักเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน (บุหงา วัฒนา, 2533) อันเป็นเหตุให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เยาวชน ซึ่งจะส่งผลกระทบถึงความมั่นคงของชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในที่สุด นั่นคือ สรุปได้อีกนัยหนึ่งว่าหากจะให้การสอนได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำการสอนควรจะเป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพราะถ้าผู้ประกอบวิชาชีพครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของตนแล้ว ก็ย่อมจะไม่มี ความพอใจและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและไม่ชวนชวนายที่จะทำงานให้ได้ผลเต็มที่ นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลหรือเยาวชนอย่างมาก

ดังนั้นการนำความรู้เรื่องเจตคติมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์จึงสามารถกระทำได้โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ให้ ความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่ง ๆ นั้น เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่าแล้ว หลังจากนั้น ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบและความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นก็จะเกิดตามมาโดยอัตโนมัติ ซึ่ง

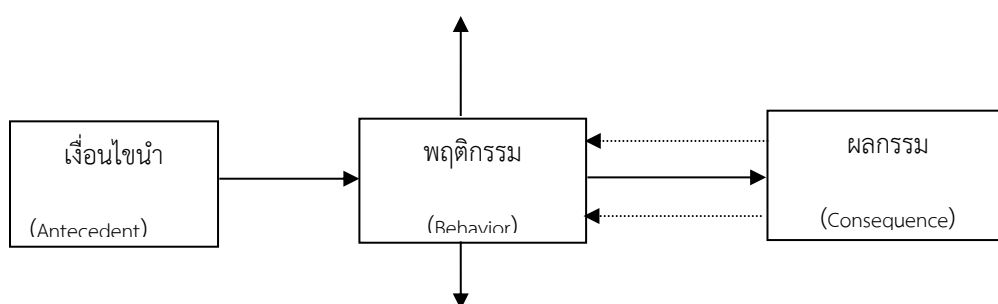
งานวิจัยนี้ได้เลือกการเปลี่ยนแปลงเจตคติเป็นหลัก เพราะเจตคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้สึก องค์ประกอบที่ 2 ด้านความรู้เชิงประเมินค่า และองค์ประกอบที่ 3 ด้านแนวโน้มที่จะกระทำ ดังนั้นในด้านของความรู้สึกได้นำตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู มาร่วมพัฒนาในขั้นตอนนี้ด้วยเนื่องจากแรงบันดาลใจเป็นในเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกซึ่งนำมา พัฒนาร่วมในขั้นของเจตคติได้ ดังนั้นทั้งตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้พัฒนาการเปลี่ยนเจตคติบนฐานแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม (Social cognitive theory) ของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ที่ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนเจตคติใน ระดับพื้นฐานก็สามารถใช้วิธีการแนวเดียวกับการเรียนรู้เจตคติแต่ละวิธี และเพิ่มเติมด้วยวิธีอื่นๆ ตัวอย่างเช่น การให้บุคคลได้พบเห็นสิ่งเร้าที่บุคคลไม่คุ้นเคยและไม่เคยเชื่อมโยงกับสิ่งอื่นที่มี ความหมายทางบวกหรือทางลบมาก่อน ก็ทำให้บุคคลชอบพอสสิ่งนั้นได้ หรือการเปลี่ยนเจตคติโดย การเหนี่ยวนำให้บุคคลทำพฤติกรรมสวนทางกับเจตคติเดิม การเหนี่ยวนำนี้จะต้องเกิดขึ้นโดยไม่มี รางวัลก่อนโตและไม่มีการบังคับให้บุคคลทำตาม หากบุคคลทำตามก็จะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นมีเจต คติไปตามทิศทางที่ทำพฤติกรรมได้ (ธีระพร อุวรรณโน 2558) ซึ่งทฤษฎีการเปลี่ยนเจตคติของ อัลเบิร์ตแบนดูรา (Albert Bandura, 1986) ที่ได้พัฒนาทฤษฎีปัญญาทางสังคมมาจากทฤษฎีอีก ทฤษฎีหนึ่งชื่อทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive theory) โดยหลักการพื้นฐานประการ หนึ่งของทฤษฎีปัญญาสังคม คือ การเรียนรู้จากตัวแบบ (model) เมื่อบุคคลสังเกตตัวแบบว่าทำ พฤติกรรมอะไร แล้วมีผลอะไรเกิดขึ้นตามหลัง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังการกระทำของตัวแบบนี้จะมี อิทธิพลให้ผู้สังเกตอยากหรือไม่อยากทำตามตัวแบบ หากผลที่เกิดขึ้นเป็นผลทางบวกในทัศนะของ ผู้สังเกตและผู้สังเกตเชื่อว่าหากตนทำตามตัวแบบได้ตนก็จะได้รับผลทางบวกด้วย ผู้สังเกตก็มี แนวโน้มจะทำพฤติกรรมนั้นๆ ตามตัวแบบได้ แต่หากผลที่เกิดขึ้นเป็นผลทางลบในทัศนะของผู้ สังเกตและผู้สังเกตเชื่อว่าหากตนทำตามตัวแบบ ตนก็จะได้รับผลทางลบด้วย ผู้สังเกตก็มีแนวโน้ม จะไม่ทำพฤติกรรมนั้นตามตัวแบบ โดยผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์พฤติกรรมของ ประทีป จินฉี (2557, น. 58-61) ที่ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำนั้น อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ในการ ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมซึ่งสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำจะ ประกอบด้วย เงื่อนไขนำและผลกรรม ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การวิเคราะห์พฤติกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ

วิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ที่พบว่า เงื่อนไขจะเป็นตัวทำให้เกิดพฤติกรรมและเมื่อพฤติกรรมเกิดขึ้นแล้วย่อมมีผลกรรมเกิดขึ้นตามหลังพฤติกรรมด้วย และผลกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะส่งผลทำให้พฤติกรรมแปรเปลี่ยนไป ซึ่งอาจเป็นไปในลักษณะเพิ่มความถี่ของการเกิดพฤติกรรมหรือลดพฤติกรรมก็ได้

ภาพแสดงความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปร

โดยทั่วไป จะใช้อักษรย่อตัวหน้าของคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาเป็นตัวแทน ชื่อตัวแปรแต่ละตัวดังนี้

A	หมายถึง	เงื่อนไข (Antecedent)
B	หมายถึง	พฤติกรรม (Behavior)
C	หมายถึง	ผลกรรม (Consequence)

เงื่อนไข (Antecedent) หมายถึง เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม ซึ่งเงื่อนไขนี้จะทำหน้าที่เป็นสิ่งที่เร้า 3 ลักษณะ คือ

1. สิ่งเร้าที่แยกแยะได้ (Discriminative Stimulus) หมายถึง สิ่งที่ยกให้บุคคลรู้ว่าหากทำพฤติกรรมตามที่บอกไว้แล้วบุคคลจะได้ผลกรรมตามที่ต้องการ

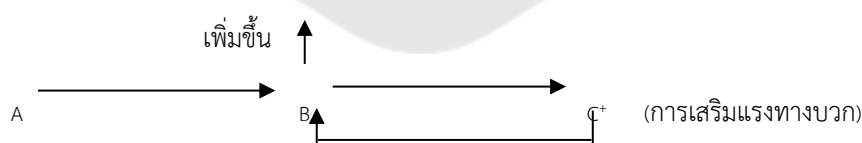
2. สิ่งเร้าที่แยกแยะได้ว่าจะถูกลงโทษ (Discriminative Stimulus of Punishment) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นก่อนพฤติกรรมแล้วบอกให้บุคคลรู้ว่าหากทำพฤติกรรมนั้นแล้ว จะได้รับการลงโทษ

3. สิ่งเร้าที่ไม่มีผลใดๆ ต่อพฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นก่อนพฤติกรรมแล้ว บอกให้บุคคลรู้ว่า หากทำพฤติกรรมตามที่บอกหรือเห็นแล้วจะได้รับผลกระทบบางอย่างตามมาแต่ ความเป็นจริงแล้วปรากฏว่าไม่มีผลกระทบใดเกิดขึ้นหลังจากทำพฤติกรรมนั้น

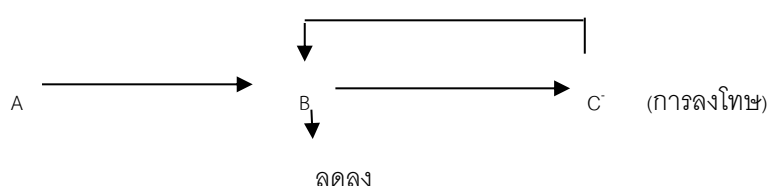
พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกที่สามารถวัดได้ และสังเกตเห็นได้ตรงกันในการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายนั้น ต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ ประการแรก สามารถสังเกตเห็นได้ว่าบุคคลกำลังทำพฤติกรรมอะไรอยู่ ประการที่สอง มีความ ชัดเจน นั่นคือเมื่อพูดถึงพฤติกรรมนั้นๆ กับบุคคลอื่นแล้ว บุคคลกลุ่มนั้นสามารถบอกได้ทันทีว่า สังเกตพฤติกรรมอะไร และประการสุดท้าย มีความสมบูรณ์ นั่นคือ สามารถแยกแยะได้ว่า พฤติกรรมใดบ้างอยู่ในขอบเขตของพฤติกรรมเป้าหมายที่เราสนใจ

ผลกระทบ (Consequence) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามหลังพฤติกรรมแล้ว มีผลทำให้พฤติกรรมแปรเปลี่ยนไป ผลกระทบที่ทำให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้น แปรเปลี่ยนไปนั้นมี 3 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 กรณีผลกระทบซึ่งหมายถึง สิ่งใดก็ได้ที่เกิดขึ้นตามหลังพฤติกรรม แล้วทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น เราเรียกผลกระทบประเภทนี้ว่า การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ลักษณะที่ 2 กรณีผลกระทบซึ่งหมายถึง สิ่งใดก็ได้ที่เกิดขึ้นตามหลังพฤติกรรม แล้วทำให้พฤติกรรมนั้นลดลง เราเรียกว่า ผลกระทบประเภทนี้ว่า การลงโทษ (Punishment) ซึ่งเขียน เป็นแผนภาพได้ดังนี้

ความรู้สึกอยากจะเป็นครู เกิดความคิดว่าวิชาชีพครูมีประโยชน์และทำให้เกิดแนวโน้มที่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบเพื่อจะได้รับการเสริมแรงทางบวกแบบตัวแบบบ้าง

การวัดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ในงานวิจัยของ ไพศาล หวังพานิช (2530, น. 147) ได้กล่าวว่าการวัดเจตคตินั้นเป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคลเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกซึ่งมีการแปรเปลี่ยนได้ง่ายจึงต้องยึดหลักสำคัญดังนี้ 1) ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดเจตคติว่า 1.1) มีลักษณะคงที่หรือคงเส้นคงวาอยู่ช่วงเวลาหนึ่งไม่ได้ผันแปรตลอดเวลา อย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่มีความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งคงที่ทำให้สามารถวัดได้ 1.2) ไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรงจึงจะต้องวัดทางอ้อมโดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติอย่างสม่ำเสมอ 1.3) การแสดงออกในรูปทิศทางของความรู้สึกนึกคิด เช่น สนับสนุนหรือคัดค้านแล้วยังมีขนาดและปริมาณของความรู้สึกนึกคตินั้น ๆ ด้วย ดังนั้นนอกจากจะสามารถทราบทิศทางแล้วยังสามารถวัดความเข้มของเจตคติได้ด้วย 2) การวัดเจตคติใดก็ตามจะต้องมีสิ่งประกอบ 3 ประการ คือ ตัวบุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้าและการตอบสนอง 3) สิ่งเร้าที่นิยมใช้ คือ ข้อความวัดเจตคติ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายถึงคุณค่าคุณลักษณะของสิ่งนั้น เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก เช่น มาก ปานกลางน้อย เป็นต้น 4) การวัดเจตคติของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องใดสิ่งใดต้องพยายามถามคุณค่าและลักษณะในแต่ละด้านของเรื่องนั้นออกมาแล้วนำผลซึ่งเป็นส่วนประกอบหรือรายละเอียดปลีกย่อยมาผสมผสานสรุปรวมเป็นเจตคติของบุคคลนั้นเพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การวัดนั้น ๆ จะต้องครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ ครอบคลุมทุกลักษณะเพื่อให้การสรุปตรงตามความจริงมากที่สุด 5) ต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงของผลการวัดอย่างเป็นพิเศษกล่าวคือ ต้องพยายามให้ผลที่วัดได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทางและระดับ และช่วงของเจตคติเนื่องจากเจตคติประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการวัดเจตคติที่องค์ประกอบหนึ่ง ก็ย่อมบอกถึงเจตคติของบุคคลได้ ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2530, น. 9-22) กล่าวว่า การศึกษาเจตคติประกอบด้วย 6 วิธี ดังนี้ 1) การสังเกต หมายถึง การเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำข้อมูลที่สังเกตได้ไปอนุมานว่าบุคคลนั้นมีเจตคติต่อสิ่งนั้นอย่างไร สอดคล้องกับ Breckler (1984 อ้างถึงใน ธีระพร อุวรรณโน, 2535) ได้วัดเจตคติต่อครูจริงผ่านการสังเกตพฤติกรรม คือ ความสามารถในการเข้าใกล้ผู้ใดมากน้อยเท่าใด ในการวัดเจตคติทุกมาตร ขั้นแรกที่ต้องทำก่อนการสร้างมาตร คือ การกำหนดเป้าหมายของเจตคติ สิ่งสำคัญของการกำหนดเป้าหมายของเจตคติ คือ เป้าหมายของเจตคติต้องก่อให้เกิดการกระตุ้นต่อผู้ตอบในสิ่งเดียวกัน 2) การสัมภาษณ์ คือ วิธีการถามให้ตอบด้วยปากเปล่า ผู้เก็บข้อมูล

อาจจดบันทึกคำตอบหรืออัดเสียงตอบไว้ได้ แล้วนำมาวิเคราะห์คำตอบภายหลัง วิธีการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลครอบคลุมทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคต และสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่มีข้อจำกัดเพราะวิธีการสัมภาษณ์เป็นการตอบหรือเล่าพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ถูกศึกษาเล่าแต่พฤติกรรมที่ตนเองเห็นสมควรจะนำมาเปิดเผยหรือเล่าพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ 3) แบบสอบถามวิธีนี้ใช้กับผู้ที่มีการศึกษาพอสมควร คือ สามารถอ่านออกเขียนได้แบบวัดเจตคตินั้นจะมีข้อคำถามและคำตอบต่าง ๆ ไว้ให้เลือกตอบ โดยทำไว้เป็นมาตรฐานแบบแผนเดียวกันสำหรับผู้ตอบทุกคน การใช้แบบวัดเจตคติเป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติ เพราะใช้เวลาน้อยและได้คำตอบที่แท้จริงมากกว่าวิธีอื่น ซึ่งล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538, น.179 -191) ได้สรุปถึงแบบทดสอบเจตคติว่ามีอยู่ด้วยกัน 3 วิธี คือ 3.1) วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's Method) เป็นวิธีที่เรียกว่า ไพรออริอะ พรอช (Priori Approach) วิธีการนี้จะหาค่าของแต่ละมาตราของข้อความทางเจตคติก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิจัย และกำหนดค่ามาตรามีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 3.2) วิธีของลิเคิร์ต (Likert's Method) วิธีนี้กำหนดมาตราเป็น 5 ขั้น แต่ละขั้นจะกำหนดค่าไว้หลังจากไปรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมาแล้ว จึงมีชื่อว่า พอส เทียเรียไร แอ็พโพรช (Posteriori Approach) 3.3) วิธีของออสกู๊ด (Osgood's Method) เป็นวิธีวัดเจตคติโดยใช้ความหมายของภาษา (Semantic Differential Scales) มาใช้ในการสร้างมาตรา ซึ่งจากทั้ง 3 วิธีนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวัดโดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เขียนแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่กำหนดแล้ววัดจากความหมายของภาษาที่เขียนตอบออกมา

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูกับพฤติกรรมที่ดี มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก พบว่าเจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นปัจจัยการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก ในงานวิจัยของ สุนิย์รัตน์ บุญศิลป์ และสุรางค์ เบื้องเดช (2552) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความเป็นครูต่อเจตคติต่อวิชาชีพครูและคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูและคุณลักษณะความเป็นครูหลังเข้าร่วมโปรแกรมอบรมการพัฒนาความเป็นครูของนักศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอบรมการพัฒนาความเป็นครูของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ปนัดดา วัฒน (2554) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การปฏิบัติตาม

จรรยาบรรณวิชาชีพของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับอิทธิพลโดยรวมเชิงบวกจากเจตคติต่อวิชาชีพ

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่า ผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มากก็ย่อมเป็นผู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่ดีออกมามากด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรีได้รับการปรับเปลี่ยนเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมากก็ย่อมทำให้จิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้นเช่นกัน

3.4.3 แนวคิดการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมที่ดี

การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจซึ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและเอื้อให้บุคคลมีความสุข เกิดความพึงพอใจในชีวิตซึ่งหลักการของการสนับสนุนทางสังคมนั้นต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่าง “ผู้ให้” และ “ผู้รับ” นั่นคือแรงสนับสนุนโดยลักษณะของการติดต่อสื่อสารนั้นจะต้องประกอบด้วย 1) ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ “ผู้รับ” เชื่อว่ามีคนสนใจเอาใจใส่และมีความรักความหวังดีในตนอย่างจริงใจ 2) ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ “ผู้รับ” รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับในสังคม 3) ข้อมูลที่มีลักษณะที่ “ผู้รับ” เชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้ ซึ่งต้องมีปัจจัยนำเข้าอาจจะอยู่ในรูปข้อมูล ข่าวสาร วัตถุ สิ่งของหรือจิตใจและจะต้องช่วยให้ “ผู้รับ” ได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่เขาต้องการได้ (Handerson; อ้างถึงใน สุรินทร์ สวรรณศิลป์ 2535, น.10) ซึ่งการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) เป็นมวลประสบการณ์ทางสังคมซึ่งส่งเสริมความสุขทางใจมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) เป็นแหล่งของการเกิดปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ กลุ่มเพื่อน ครอบครัว นายจ้างหรือแม้แต่บุคคลอื่นใด 2) เป็นการเกิดขึ้นของปฏิสัมพันธ์หรือมวลประสบการณ์ที่เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์นั้น ๆ และ 3) เป็นผลที่ได้จากการนึกถึงการมีปฏิสัมพันธ์หรือประสบการณ์นั้นอีกอันจะทำให้บุคคลเพิ่มความเคารพและเห็นคุณค่าในตนเองรวมถึงสามารถเพิ่มพูนความรู้สึกลับมั่นคงปลอดภัยให้กับบุคคลนั้นอีกด้วย (Murphy; & Kupshik.1992: 51-53; cited Cassel. 1974) คอบบ์ (Cobb, 1976) ได้อธิบายการสนับสนุนทางสังคมว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลรวมถึงการได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำและสิ่งของต่าง ๆ จากกลุ่มบุคคลทางสังคมที่เป็นแหล่งประโยชน์ส่วนบุคคล ทำให้ได้รับรู้ว่าได้รับความรักใคร่ผูกพัน ได้รับความช่วยเหลือคำแนะนำ และสิ่งของ ทำให้รู้สึกว่ามีคนรักและสนใจ มีคนยกย่องเห็นคุณค่า รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความผูกพันซึ่งกันและกัน รวมถึงความสุขสบายที่ได้รับความช่วยเหลือและ/หรือข่าวสารข้อมูลที่บุคคลได้รับจากบุคคลอื่นที่ตนเองมีการติดต่อสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ

หรือไม่เป็นทางการ (สุริย์ กาญจนวงศ์. 2551:88; อ้างอิงจาก Wallston; et al.1983, pp.107-117) ฮัมบาร์ด, มูเนลเลนแคมป์และบราวน์ (Hubbard; Muhlenkamp; & Brown.1984: 266) ได้อธิบายว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นโครงสร้างที่มีหลายมิติ ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารในแง่ดีจนทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันโดยมีการคำนึงถึงแหล่งที่มาเสมอ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ เช่น การพูดปลอบโยน ให้กำลังใจ ห่วงใย การให้ความรัก ความอบอุ่น และการยอมรับ 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา หาทางออกที่ดี การให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา การลงโทษหรือการให้รางวัล การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกันหรือการตัดสินใจที่ดี และ 3) การสนับสนุนด้านวัสดุ เครื่องใช้ สอดคล้องกับ ฮาร์เบอร์ (Haber, 2003) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional support) คือ ความรู้สึกของความรักและห่วงใย การทำให้ไว้วางใจ รวมถึงความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของให้กับบุคคล เมื่อบุคคลรู้สึกว้าวุ่นเรื่องต่างๆ มีคนรับฟังและให้คุณค่า เขาก็จะพัฒนาการตระหนักในการดูแลสุขภาพ ดูแลตัวเองและเกิดควมมีคุณค่าในตนเอง เพราะการสนับสนุนทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งและคงที่กับสภาวะสุขภาพที่ดี 2) การสนับสนุนทางด้านสิ่งของและบริการ (Instrumental support) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมและการให้บริการซึ่งได้ช่วยบุคคลที่มีความต้องการโดยตรงยกตัวอย่างเช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และการซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ การสนับสนุนทางด้านการเป็นเครื่องช่วยที่ดีมีความสัมพันธ์กับการช่วยลดอาการของโรคเครียด (Psychosomatic) รวมถึงความทุกข์และความเจ็บป่วยทางอารมณ์ ขณะเดียวกันยังสามารถทำให้เพิ่มความพึงพอใจในชีวิตให้มากขึ้น และ 3) การสนับสนุนทางด้านข้อมูล (Information support) หมายถึง การให้คำแนะนำชี้แนะแนวทาง การให้ผลป้อนกลับ (Feedback) เพื่อช่วยให้บุคคลรับรู้สถานการณ์ของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่

จากความหมายของการสนับสนุนทางสังคมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับความเอาใจใส่ ความช่วยเหลือในด้านจิตใจ อารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร วัตถุสิ่งของ การเงิน แรงงานหรือบริการต่างๆ ทำให้ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมนั้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เหมาะสมที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดี

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมที่ดี ในงานวิจัยของ เมทนีและคนอื่นๆ (Metheny; et al.2008, p. 56) ได้เสนอว่า ในระดับอุดมศึกษา

บุคลากรผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพจิตสำหรับนักศึกษาควรใส่ใจในการพิจารณาการสนับสนุนทางสังคม ในฐานะที่เป็นตัวสร้างให้เกิดปฏิริยาการรองรับต่อความเครียดของนักศึกษา เพราะการสนับสนุนทางสังคมเป็นแหล่งในการจัดการกับความเครียดเพียงแหล่งเดียวที่สามารถพยากรณ์แบบจำลองของความเครียดได้ นอกจากนี้การช่วยเหลือให้นักศึกษา ได้เข้าร่วมกลุ่มบำบัดเพื่อการสนับสนุน (Support Groups) สำหรับนักศึกษารวมไปถึงการช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการสร้างมิตรภาพจะช่วยเพิ่มแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมได้ และรูเบล(Rubel. 2008) ได้ศึกษาพบว่า การใช้กลวิธีทางปัญญาและ อภิปญญามีความสัมพันธ์กับความถี่และความสำคัญของการสนับสนุนของพ่อแม่ครูและเพื่อนร่วมชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในงานวิจัยของ นันทินี ศุภมงคล(2547, น.169)ได้ศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีส่วนช่วยและเป็นประโยชน์ในการจัดการกับความวิตกกังวลของนิสิต นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยป้องกันไม่ให้นิสิตประเมิณสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสร้างความตึงเครียดให้กับนิสิตมากจนเกินไป เพราะจากการศึกษาการสนับสนุนทางสังคมกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 679 คน พบว่า นิสิตจะใช้กลวิธีจัดการกับปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมและแบบเผชิญกับปัญหามากที่สุด ซึ่งการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมนี้เองเป็นวิธีการจัดการกับปัญหาวิธีหนึ่ง โดยอาศัยแหล่งของการสนับสนุน ความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่รอบข้าง เช่น พ่อแม่ เพื่อนหรืออาจารย์ เพื่อขอคำปรึกษาได้แนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อช่วยขยายมุมมอง มองเห็นวิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลายขึ้นควบคู่กับการจัดการปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งใช้วิธีการเผชิญปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม พบว่า นิสิตที่มีความวิตกกังวลสูงมักจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมและใช้กลวิธีจัดการกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาที่ไม่มากนัก จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่มีส่วนช่วยป้องกันมิให้บุคคลประเมิณว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสร้างความตึงเครียดให้กับตนเองมากจนเกินไป ในงานวิจัยของ พลรพี ทุมมาพันธ์ (2554)ได้ศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมขณะเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกำกับตนเองร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมของครูและกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการกำกับตนเองเพียงอย่างเดียวสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ ไพศาล แยมวงษ์(2555)ได้ศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์ ครอบครัว และเพื่อนส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ความพึงพอใจ

ในชีวิตได้ร้อยละ 63.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 งานวิจัยของ ปรางค์ทอง อภิปุทธิกุล (2550) ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มผู้รับบริการแบบกระดูกและกล้ามเนื้อ กองแพทย์หลวง พระบรมมหาราชวัง เมื่อใช้โปรแกรมการควบคุมตนเองในผู้รับบริการกลุ่มแต่ละกลุ่มอาการปวด และการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำต่างมีพฤติกรรมการร่วมมือในการรักษาทางกายภาพบำบัดไม่แตกต่างกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมโดยนำมาร่วมพัฒนากับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู โดยการสนับสนุนทางสังคมครั้งนี้ ถูกประสานเข้าไปในโปรแกรมการทดลอง การวัดการสนับสนุนทางสังคมจึงกระทำในลักษณะของการตรวจสอบการจัดกระทำ (Manipulation check) โดยได้ตรวจสอบการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากการวัดการสนับสนุนทางสังคมว่าในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นนักศึกษาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามกระบวนการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหรือไม่

ส่วนที่ 4 การวิจัยผสมวิธี (Mixed Method)

การวิจัยแบบผสมวิธี เกิดจากแนวคิดพื้นฐานของกลุ่มสำนักคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatists) และสถานการณ์นิยม (Situationalist) ซึ่งสนับสนุนการใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเพื่อนำมาร่วมกันศึกษาหาคำตอบสำหรับปัญหาวิจัยเดียวกัน โดยเป็นการผสมกันในระดับปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) มีความเชื่อว่าความจริงมีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (Objective) สามารถจำแนกแฉกนับเป็นตัวเลขได้ชัดเจน และปรัชญาปรากฏการณ์นิยม (Phenomenologism) มีความเชื่อว่าความจริงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) โดยมีความหมายแปรเปลี่ยนไปตามบริบท ไม่ควรที่จะจำแนกเพราะจะทำให้หมดความหมายหรือลดความหมายของความจริงนั้นไป

Creswell and Plano Clark (2011) ได้เสนอลักษณะการผสมผสานออกเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการที่เกิดเป็นลำดับ (Sequential procedures) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัย ค้นหาคำตอบที่ต้องการโดยวิธีการหนึ่งๆ ในหลายๆ วิธี ซึ่งเริ่มจากวิธีการเชิงคุณภาพในการค้นหาวัตถุประสงค์และใช้วิธีการเชิงปริมาณในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยสามารถที่จะสรุปผลอ้างอิงกลับไปสู่ประชากรได้ ในทำนองเดียวกันการวิจัยอาจเริ่มจากการใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการทดสอบทฤษฎี แล้วใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการค้นหาข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนทฤษฎีนั้นๆ 2) กระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (Concurrent procedures) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเชิง

ปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ปัญหาหนึ่งๆ การวิจัยลักษณะนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการเชิงคุณภาพและปริมาณในเวลาเดียวกัน ทำการสรุปรวมเพื่ออธิบายปัญหาการวิจัย ดังนั้นการวิจัยรูปแบบนี้ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง จากนั้น ก็ใช้การวิเคราะห์ที่ต่างกันในการตอบคำถาม และ 3) กระบวนการเปลี่ยนรูป (Transformative procedures) การที่ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีคาบเกี่ยวกันในการออกแบบการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มุมมองนี้รวมไปถึงกรอบแนวคิดสำหรับปัญหาที่สนใจศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งการวิจัยในรูปแบบนี้จะรวมถึงวิธีการผสมที่เป็นลำดับหรือการผสมที่เกิดขึ้นพร้อมกัน

กระบวนการผสมวิธีดังกล่าวข้างต้น สามารถแบ่งรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีออกเป็น 6 รูปแบบ (Creswell & Plano Clark, 2011) สำหรับรายละเอียดของการวิจัยแบบผสมวิธี แต่ละประเภทมีดังต่อไปนี้ 1) การออกแบบคู่ขนานเข้าหากัน (Parallel convergent design) วิธีนี้มีลักษณะคล้ายการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangular) คือ นำผลการศึกษาสองวิธีในหัวข้อเดียวกันมาเปรียบเทียบกันว่าสอดคล้องกันหรือไม่ 2) การออกแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย (Explanatory sequential design) การออกแบบการวิจัยประเภทนี้ซึ่งเน้นการทำวิจัยแบบต่อเนื่อง เริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงปริมาณก่อน แล้วนำผลที่ได้ไปศึกษาอย่างเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นด้วยวิธีการเชิงคุณภาพในขั้นตอนที่สองเพื่อหาคำอธิบายประเด็นที่ค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะเจาะจงหรือเพื่อความเข้าใจผลการวิจัยในขั้นตอนแรกที่มีลึกลับมากขึ้น 3) การออกแบบต่อเนื่องเชิงสำรวจ (Exploratory sequential design) การออกแบบประเภทนี้เป็นการศึกษาต่อเนื่องสองขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาประเด็นการศึกษาที่ชัดเจน หลังจากนั้นจึงใช้วิธีเชิงปริมาณในขั้นตอนที่สองในการออกแบบวิธีนี้ บางครั้งนักวิจัยสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่เชื่อมต่อการวิจัยทั้งสองประเภท เช่น สร้างเครื่องมือจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพในขั้นตอนแรกเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนที่สอง ดังนั้นการออกแบบประเภทนี้บางครั้งจึงเรียกว่า การออกแบบพัฒนาเครื่องมือ (Instrument development design) หรือการออกแบบติดตามผลเชิงปริมาณ (Quantitative follow-up design) 4) การออกแบบเชิงซ้อน (Embedded Design) การออกแบบเชิงซ้อนเป็นการผสมเป็นการเชื่อมโยงการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณแทรกเข้าไปภายในการออกแบบดั้งเดิมของการวิจัยเชิงปริมาณหรือคุณภาพ โดยการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลชุดที่สองอาจเกิดขึ้นก่อนระหว่างหรือหลังการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยหลักก็ได้ในการออกแบบเชิงซ้อนบางประเภทข้อมูลบางชุดอาจใช้เป็นเพียงเพื่อสนับสนุนข้อมูลหลักของการวิจัยเท่านั้น 5) การออกแบบแปลงรูป (Transformative design) การออกแบบประเภทนี้เป็นการออกแบบที่ยึดแนวคิดเชิงทฤษฎีเป็นหลักและมักใช้ใน

การศึกษาความต้องการของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางทฤษฎีเป็นฐานในการเก็บข้อมูลแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นซึ่งในการออกแบบการวิจัยจะมีลักษณะเฉพาะตัวเน้นจุดประสงค์ทางทฤษฎีเป็นหลักมากกว่าจะยึดระเบียบวิธีวิจัยเป็นหลักเหมือนการวิจัยทั่วไป (Tashakkori & Teddlie, 1998) และ 6) การออกแบบหลายขั้นตอน (Multiphase design) การออกแบบหลายขั้นตอนเป็นการออกแบบของการวิจัยแบบผสมวิธีที่มีความสลับซับซ้อน เริ่มต้นจากการออกแบบที่เรียกว่าเป็นออกแบบแซนด์วิช (Sandwich design) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้วิจัยใช้การออกแบบเชิงปริมาณและคุณภาพสลับกันไปมาสามขั้นตอน เช่น ออกแบบเชิงคุณภาพก่อนแล้วตามด้วยเชิงปริมาณก่อนจบลงด้วยเชิงปริมาณอีกครั้งหนึ่ง

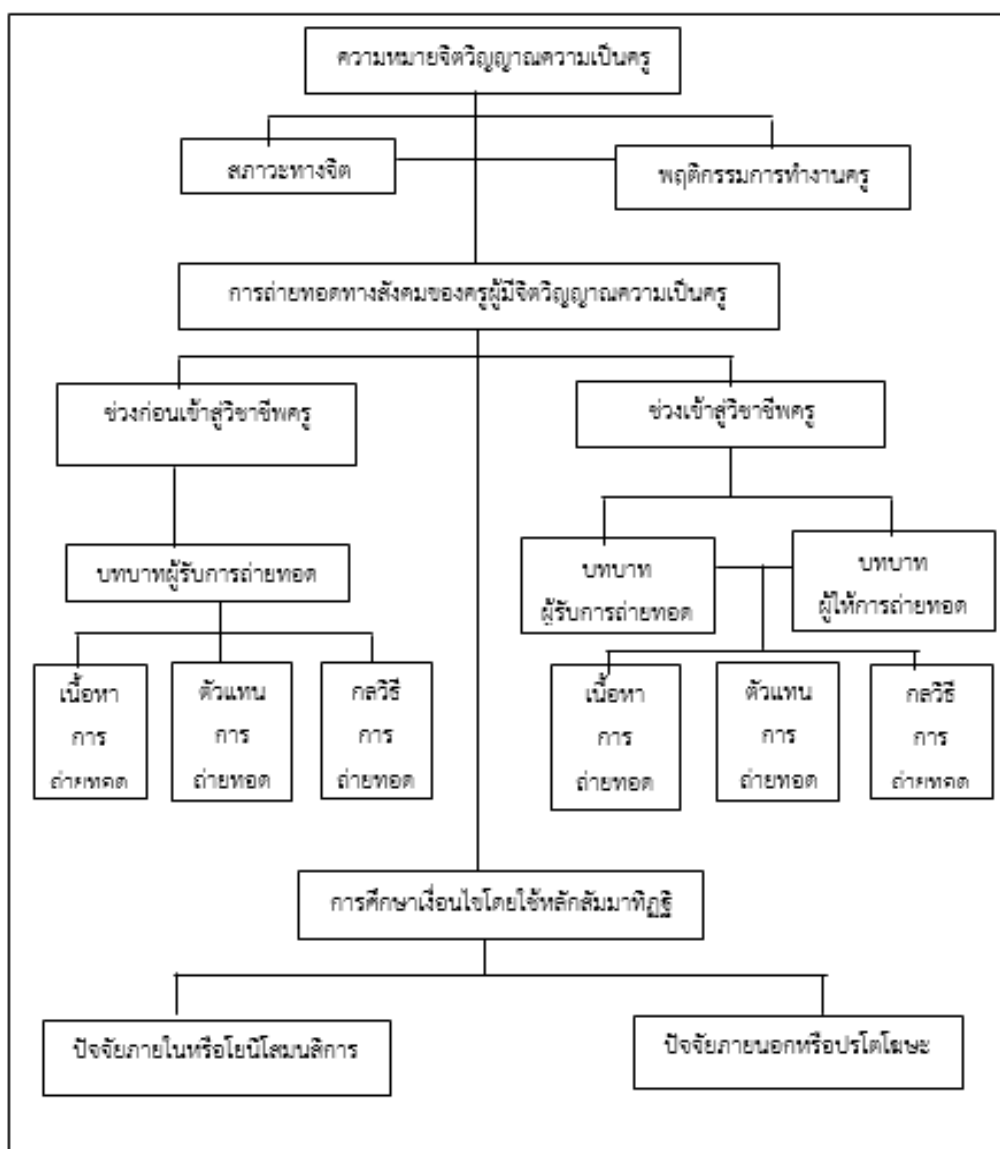
สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีแบบสำรวจตามลำดับ (Exploratory Design) ตามแนวของ Creswell and Clark (2011) เริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสังเคราะห์เอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย ทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และศึกษาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์และนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้ในการสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการวิจัยเชิงปริมาณ หลังจากนั้นเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) ชนิด 2 กลุ่ม แบ่งเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดก่อนการทดลองและวัดหลังเสร็จสิ้นการทดลอง เพื่อศึกษาผลของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แนวคิดจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย แนวคิดทฤษฎีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ และแนวคิดหลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา เพื่อตรวจสอบความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย เพื่อค้นหากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของ

อาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระยะ 1 คนละ 1 คน อาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่ามีผลหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยมีฐานคิดมาจากการศึกษาตามแนวทางพฤติกรรมศาสตร์ที่มองว่าการกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นเกิดขึ้นมาจากปัจจัยภายในของบุคคลและปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทสำคัญและมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งการสร้างโปรแกรมการทดลองอยู่บนเหตุผลเชิงตรรกะภายใต้เบื้องหลังแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) ตามจุดมุ่งหมายการศึกษาของคาลิช (Kalish, 1981) ได้เสนอว่ากระบวนการทางปัญญาและพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า กระบวนการทางปัญญา พฤติกรรมและผลกรรมมีลักษณะแบบปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) จึงกำหนดให้การวิจัยนี้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

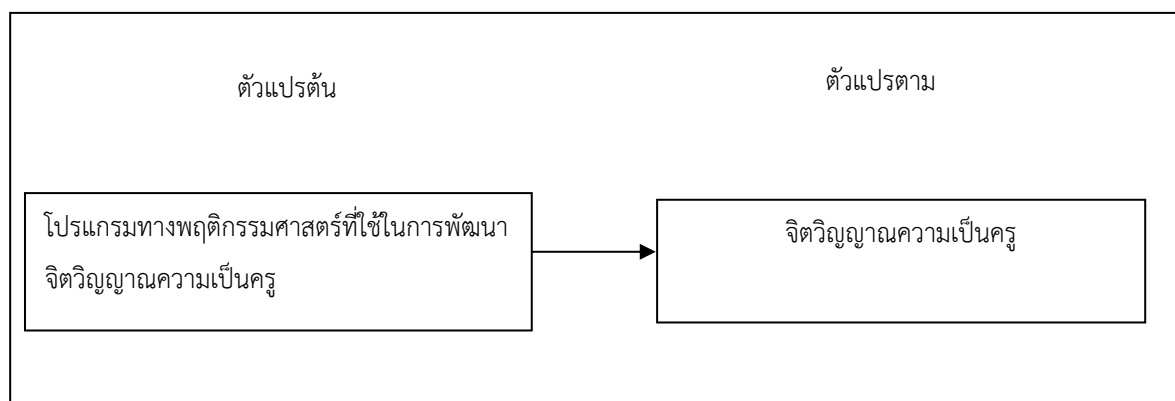
ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งภายใต้เงื่อนไขของบริบทและเวลา ข้อมูลของงานวิจัยเรื่องนี้เป็นข้อมูลที่เก็บจากกระบวนการจัดการความรู้ข้อมูลเป็นการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและบอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาชีพครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู แนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพและแนวคิดหลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา โดยขั้นตอนแรกของการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้การสังเคราะห์เอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูก่อนเพื่อให้ได้กรอบกว้างๆของความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยแล้วจึงตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากมุมมองของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้ได้ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยว่าความหมายมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ซึ่งผลจากการสังเคราะห์ที่ได้รับจะมีความกว้างขวางและลุ่มลึกมากกว่าที่จะได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่องและผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะช่วยทำให้ได้คำตอบปัญหาวิจัยที่ต้องการซึ่งมีลักษณะที่กว้างขวางและลึกซึ้งที่เป็นการศึกษาภายใต้บริบทของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเมื่อได้ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยแล้วก็เชื่อมโยงมาสู่การค้นหากลยุทธ์การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป ตามภาพประกอบ 6 ดังนี้

ภาพประกอบ 6 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1

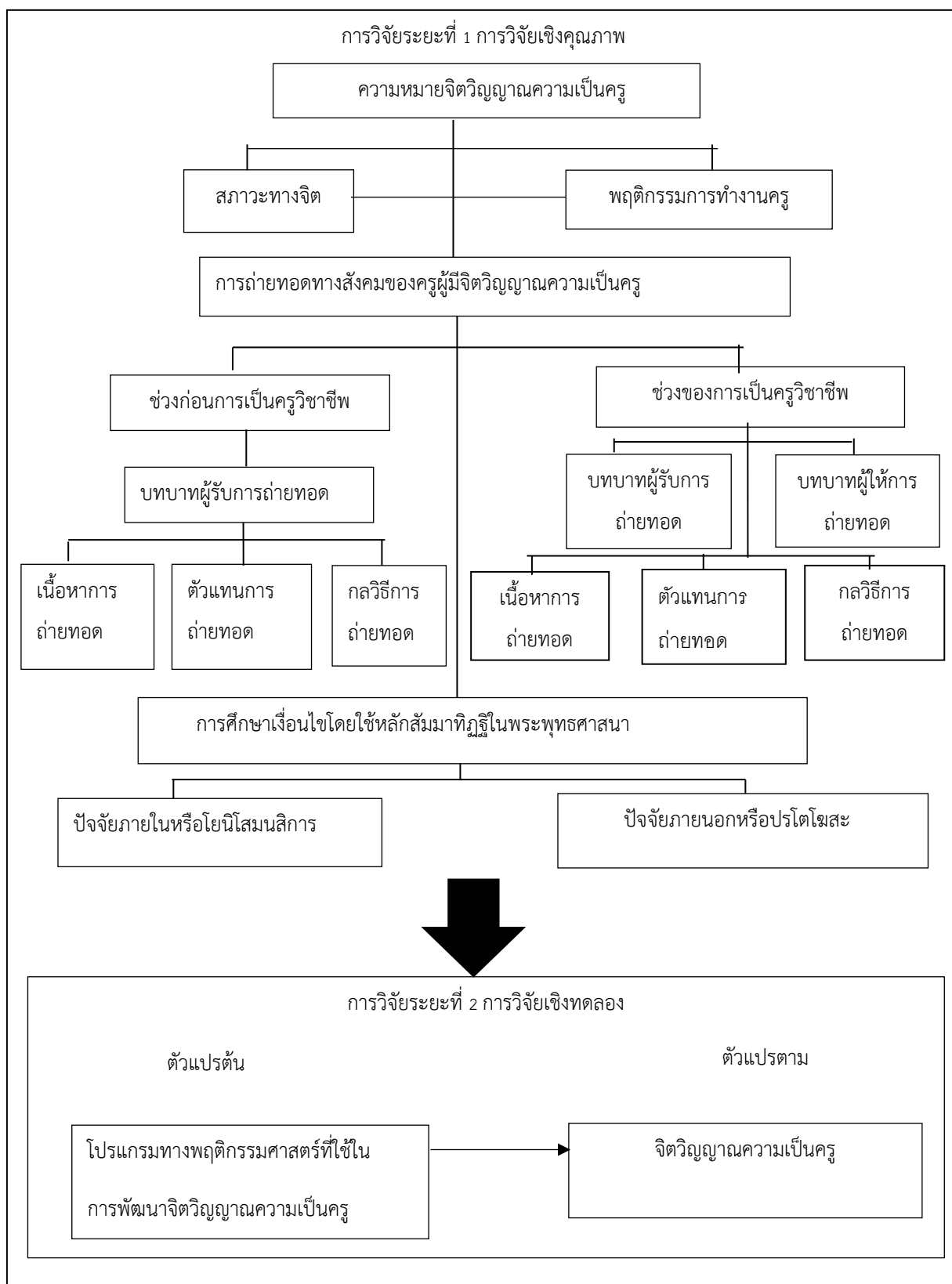
ระยะที่ 2 การศึกษาเชิงทดลอง ระยะนี้เป็นการวิจัยที่ต้องการพัฒนาให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจิตวิญญานความเป็นครูสูงขึ้นโดยนำแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) มาเป็นพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญา (กระบวนการทางปัญญา) ของนักศึกษาเพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (จิตวิญญานความเป็นครู) ตามความเชื่อของแนวคิดที่ว่ากิจกรรมทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรมสามารถจัดให้มีขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

อาจเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา วิธีการเปลี่ยนแปลงทางปัญญานั้นตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูราได้เสนอว่าวิธีการหนึ่ง ที่สามารถใช้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา คือ การให้บุคคลเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาวิชาชีพครูสังเกตตัวแบบตามภาพประกอบ 7 ดังนี้

ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2

จากกรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1 จึงนำมาสู่ข้อค้นพบในกรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรตามและตัวแปรต้นที่ได้มาใช้ในการสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามภาพประกอบ 8 ดังนี้

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ส่วนที่ 6 นิยามปฏิบัติการ

1. จิตวิญญานความเป็นครู หมายถึง การกระทำที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจิตใจในทิศทางบวก ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) การเห็นคุณค่าตนเองเป็นการยอมรับตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงานครุรวมทั้งให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูโดยมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู 2) ศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นความเชื่อในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู 3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครูเป็นการให้ความสำคัญของคุณค่าบทบาทหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเป็นแบบอย่างที่ดีของการแสดงออกที่เหมาะสมกับความเป็นครู และ 4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครูเป็นสภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลที่เป็นครูที่สัมพันธ์กับงานวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจิตวิญญานความเป็นครูร่วมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสร้างครอบคลุมนิยามจิตวิญญานความเป็นครู รวมทั้งสิ้น 32 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ คือ มากที่สุด (5 คะแนน) ถึงน้อยที่สุด (1 คะแนน) ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่มีจิตวิญญานความเป็นครูมากกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

2. เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง การประเมินของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มที่จะปฏิบัติตนที่แสดงถึงเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูหลังจากที่ได้ชมสื่อภาพยนตร์ที่จัดให้หรือเป็นความรู้สึกโดยส่วนรวมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นความรู้สึก ความคิดหรือแนวโน้มที่จะแสดงการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในทิศทางบวก ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาชีพครูโดยใช้การตั้งคำถามจากการกระทำของตัวแบบที่เป็นตัวละครครูที่ได้ชมจากสื่อที่จัดให้แล้วใช้การวัดเจตคติที่เป็นมาตรจำแนกความหมายโดยใช้คำคุณศัพท์มีติของภาษา ถ้าผู้ตอบแสดงความคิดเห็นในทิศทางบวก ความรู้สึกในทิศทางบวกและสนับสนุนถึงแนวโน้มที่จะแสดงเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแสดงว่าผู้ตอบมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

3. แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู หมายถึง การประเมินของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับความรู้สึกที่อยากจะเป็นครูตามตัวแบบที่เป็นตัวละครครูที่ได้ชมจากสื่อภาพยนตร์ที่จัดให้หรือเป็นความรู้สึกโดยส่วนรวมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นทางบวก ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูโดยใช้การตั้งคำถามจากการกระทำของตัวแบบที่เป็นตัวละครครูที่ได้ชมจากสื่อที่จัดให้แล้วใช้การวัดเจตคติที่องค์ประกอบด้านความรู้สึกเป็นมาตร

จำแนกความหมายโดยใช้คำคุณศัพท์มีติของภาษา ถ้าผู้ตอบแสดงความรู้สึกในทิศทางบวก แสดงว่าผู้ตอบมีแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู

4. การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง กิจกรรมการสนับสนุนทางสังคมครั้งนี้ถูกประสานเข้าไปในโปรแกรมการทดลอง การวัดการสนับสนุนทางสังคมจึงกระทำในลักษณะของการตรวจสอบการจัดกระทำ (Manipulation check) โดยได้ตรวจสอบการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านต่างๆ ตามกระบวนการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบบันทึกความถี่ในการสังเกตพฤติกรรม ดัดแปลงมาจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553) เป็นแบบประเมินจากแบบบันทึกความถี่ในการสังเกตจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูล ข่าวสาร สนับสนุนด้านอารมณ์และสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ ซึ่งแบบบันทึกความถี่ในการสังเกต เป็นการหำร้อยละความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คน ที่สังเกตพฤติกรรมเดียวกัน คือ จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

ส่วนที่ 7 สมมติฐานการวิจัยระยะที่สอง

นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์จะมีจิตวิญญาณความเป็นครูในระยะหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยผสมวิธีรูปแบบลำดับเวลาเชิงสำรวจ (Sequential Exploratory Mixed Methods Design) ของ Creswell; & Plano Clark (2011) โดยผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครุศาสตร์ในบริบทสังคมไทย เพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน และเพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนระยะที่ 2 ใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) ชนิด 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดก่อนการทดลองและหลังเสร็จสิ้นการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ และเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 1 การดำเนินงานวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 วัตถุประสงค์ โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสังเคราะห์ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครุศาสตร์ในบริบทสังคมไทย วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) สังเคราะห์ความหมายจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย

1.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เอกสารจิตวิญญาณความเป็นครู รายงานการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และการศึกษาอิสระฉบับสมบูรณ์ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของนักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูในช่วงปีพ.ศ. 2550–2560 จำนวน 17 เรื่อง ที่ปรากฏอยู่บนฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) และฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ทั้งหมดรวมถึงรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ปรากฏอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกมาเฉพาะ งานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 14 เรื่อง

1.2 ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู ที่เป็นทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณที่ได้มีนักวิจัยท่านอื่นได้ศึกษาไว้แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและรายงานการวิจัยที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม

2) สร้างแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยเพื่อบันทึกข้อมูลรายละเอียดของงานวิจัยความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูที่จำเป็นต่อการสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาโดยแบบสรุปดังกล่าวพัฒนาจาก สมเกียรติ โพธิ์สัตย์ รัตนา พันธุ์พานิช และโยธี ทองเป็นใหญ่. (2547)

3) นำแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

4) แบบบันทึกข้อมูลมีรายละเอียดของงานวิจัย ประกอบด้วยรายการต่างๆ โดยจัดทำเป็นตารางแสดงผลสรุปของแต่ละข้อมูลในหัวข้อต่างๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยมีข้อความเกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย ชื่องานวิจัย สถาบันผลิตงานวิจัย สาขาที่ผลิตผลงานวิจัย และปีการศึกษาที่ทำงานวิจัย รวม 6 ข้อ

ตอนที่ 2 รายละเอียดของงานวิจัยมีข้อความเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา สมมุติฐานการวิจัย การคัดเลือกตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ รวม 13 ข้อ

ข้อความทั้ง 2 ตอน รวมทั้งสิ้น 19 ข้อ ลักษณะของข้อความในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย เป็นข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับรายละเอียดงานวิจัยที่จำเป็นในการสังเคราะห์งานวิจัย

5) ผู้วิจัยนำแบบบันทึกข้อมูลไปทดลองบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายงานผลการวิจัยจำนวน 3 เรื่อง จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลที่บันทึก นำผล จากการบันทึกมาทำการวิเคราะห์ตามกระบวนการ เมื่อพบปัญหาในการจดบันทึกข้อมูลจากรายงานการวิจัยที่มีการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับปรุงเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บจริง

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สำนักรายชื่องานวิจัยเกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู ที่เผยแพร่/ตีพิมพ์ตั้งแต่ปีการศึกษาพ.ศ. 2550 - 2560 จากสิ่งพิมพ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือรวบรวมบทความวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาจากการสืบค้นหัวข้อวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์และจากการให้บริการสืบค้นข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีคำสำคัญในการสืบค้น (Key Word) ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครูหรือจิตวิญญาณครู เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักหอสมุดกลางของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่ปีการศึกษาพ.ศ. 2550 - 2560 เท่านั้น ผู้วิจัยรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู ได้ทั้งหมดจำนวน 17 เรื่อง ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าจำนวน 14 เรื่อง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย ดังนี้

2.1 ชนิดหรือประเภทของงานวิจัย เป็นงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือบทความวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูหรือจิตวิญญาณครู

2.2 ระยะเวลาที่รายงานผล/ตีพิมพ์ เป็นงานวิจัยและหลักฐานอ้างอิงทางวิชาการตั้งแต่ปีการศึกษาพ.ศ. 2550 – 2560

2.3 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เป็นงานวิจัยและหลักฐานอ้างอิงทางวิชาการที่สามารถค้นหารายงานฉบับเต็ม (Full Text) ได้

3. ดำเนินการศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อบันทึกในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยและบททบทวนงานวิจัยอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย

4. ดำเนินการศึกษาข้อมูลในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยเพื่อคัดเลือกและจำแนกประเภทของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู

1.5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยศึกษาข้อมูลในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยทั้งหมด จำนวน 14 เรื่อง ที่ได้จากการบันทึกข้อมูลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง แล้วแยกประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 เพื่อบรรยายสรุปข้อมูลเบื้องต้นของความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แก่ การจำแนกตามสถาบันการศึกษา สาขาที่ผลิตผลงานวิจัย ปีการศึกษาที่ผลิตผลงานวิจัย ประเภทของการวิจัย ระดับที่ผลิตงานวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง การตั้งสมมุติฐานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติพื้นฐานที่ใช้สถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ และสถิติทดสอบสมมุติฐาน ลงในตารางเพื่อแจกแจงความถี่แล้วแปลงเป็นค่าร้อยละ สรุปเชิงบรรยายเพื่อให้เห็นภาพรวมชัดเจนยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 เพื่อบรรยายสรุปผลงานวิจัยซึ่งได้จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากแบบสรุป ลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย จำนวน 14 เรื่อง โดยจำแนกตามประเภทของการวิจัย

2) ทำความเข้าใจความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อค้นหาความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คณะครู ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การคัดเลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยกำหนดกรอบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏโดยพิจารณาจากประวัติการก่อตั้งยุคแรกเริ่มที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกฐานะ โรงเรียนฝึกหัดครู เป็น "วิทยาลัยครู" ซึ่งมีจำนวน 17 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 4 แห่งดังนี้

- 1) วิทยาลัยครูนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นแห่งแรกที่จัดตั้งในภูมิภาคและเป็นแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) วิทยาลัยครูอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
- 3) วิทยาลัยครูอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
- 4) วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ซึ่งปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ส่งผลให้สถาบันราชภัฏทั่วประเทศได้รับการยกฐานะและปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา

สำหรับการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยกำหนดกรอบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจากการทบทวนเอกสาร การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด (Inclusion Criteria) โดยเน้นเลือกบุคคลที่สามารถถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูได้อย่างลึกซึ้งซึ่งตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นข้อมูลที่ได้จากข้อมูลหลัก ดังนี้

1) เป็นบุคลากรสายการสอนในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี

2) เป็นผู้ที่ได้รับผลการประเมินการสอน (มคอ.5) ในด้านที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูจากนักศึกษาวิชาชีพครูในระดับดีมาก

3) สร้างแบบคัดกรองพฤติกรรม (screening form) ที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูจากการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับเกณฑ์การประเมินตามโครงการ “ตามรอยเกียรติยศครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครู” ครั้งที่ 11 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการนำมาประยุกต์เพื่อสร้างแบบคัดกรองพฤติกรรม จำนวน 8 ข้อดังนี้

1. ปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยความรักความเมตตา เอาใจใส่ เอื้ออาทรชีวิตความเป็นอยู่ของลูกศิษย์อย่างใกล้ชิด

2. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ

3. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์

4. ให้ศิษย์ได้รู้จักตนเอง

5. ให้ศิษย์ได้รู้สึกถึงการมีคุณค่าตนเอง

6. เป็นผู้สร้างพลังใจให้ศิษย์ก้าวต่อไป

7. เป็นผู้ส่งเสริมคุณธรรมความดีและศรัทธา

8. เป็นผู้ส่งเสริมให้ศิษย์ได้รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ชุมชนและ

สิ่งแวดล้อม

4) จากนั้นนำแบบคัดกรองพฤติกรรมที่มีรายชื่ออาจารย์ครุศาสตร์ทุกคนที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป นำมาให้นักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป โดยใช้การเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) กลุ่มนักศึกษาครูสายวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 คน และกลุ่มนักศึกษาครูสายสังคมศาสตร์ จำนวน 5 คน ได้ทำการคัดเลือกอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูจากแบบคัดกรองพฤติกรรมที่แจกให้และผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในระหว่างที่นักศึกษาครูได้ทำแบบคัดกรองพฤติกรรม

5) นำรายชื่ออาจารย์ครุศาสตร์ที่นักศึกษาครูได้เลือกจากแบบคัดกรองมาจัดลำดับจากมากไปน้อยให้ได้ 5 รายชื่อ

6) นำรายชื่อ 5 รายชื่อมาให้อาจารย์ที่เป็นเพื่อนร่วมงานของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้รับการคัดเลือกจากนักศึกษาครูในเบื้องต้นแล้วมาให้อาจารย์ที่เป็น

เพื่อนร่วมที่อยู่ในสาขาวิชาเดียวกันช่วยพิจารณาคัดเลือกอีกครั้งพร้อมกับสัมภาษณ์ถึงลักษณะของการทำงานของอาจารย์ที่ได้รับคัดเลือกเพื่อตรวจสอบข้อมูลแล้วใช้ในการติดต่อนัดสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย คือ 1) อาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2) อาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 3) อาจารย์ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 4) อาจารย์ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.3 ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนของการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับอาจารย์คณะครุศาสตร์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่เป็นกรณีศึกษา พร้อมกับนัดวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์
- 2) เมื่อทำการนัดหมายเรียบร้อยแล้ว ในวันที่นัดหมายผู้วิจัยจะเริ่มจากการแนะนำตัวกับผู้ให้ข้อมูลและเล่าถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และมีการขออนุญาตบันทึกเสียง
- 3) เริ่มการเก็บข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก อาจารย์คณะครุศาสตร์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยเพื่อทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษาโดยระยะแรกจะสัมภาษณ์ในลักษณะการพูดคุยทั่ว ๆ ไปก่อน โดยใช้คำถามกว้างๆ แล้วจึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) โดยนักวิจัยได้เตรียมหัวข้อคำถามอย่างหลวมๆ โดยการร่างคำถามปลายเปิดที่มีคำสำคัญที่ต้องการเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหาวิธีการและตัวตน รวมทั้งใช้คำถามต่อยอดเพื่อค้นหาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพร้อมกับคำถามจะมีความยืดหยุ่นและพร้อมจะปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้สอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และจะมีการสรุปข้อมูลเป็นช่วงๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องกับกรณีศึกษา

4) เมื่อผู้วิจัยนำข้อมูลกลับมาลงบันทึกและจัดระบบของข้อมูลแล้ว ทุกครั้งผู้วิจัยจะนำข้อมูลกลับไปให้กรณีศึกษาที่ได้สัมภาษณ์มาก่อนได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุกครั้ง

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของการวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ ตัวผู้วิจัยเองและแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง โดยในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ตัวผู้วิจัย ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ตัวผู้วิจัยในฐานะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการวิจัย ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมก่อนเริ่มทำการวิจัยคือ ผ่านการเรียนรายวิชา วป 703 การวิจัยเชิงคุณภาพและรายวิชา วป 804 การปฏิบัติการวิจัย II รวมทั้งการฝึกภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย ได้แก่ ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาและแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายสิ่งที่ศึกษาได้

2) แนวคำถามสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ตามการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์แนวคิดที่ ชาย โพธิ์สีตา (2552, น. 283-284) ดังนี้

2.1) ผู้วิจัยกำหนดลักษณะการสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Questions) โดยมีการกำหนดแนวคำถามหลักแต่ในขณะเดียวกันอาจมีการสอบถามถึงประเด็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์

2.2) การเปิดเผยวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลได้รู้ว่าวัตถุประสงค์ของการวิจัยจะมีขึ้นเพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

2.3) ความรู้ที่ต้องการจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบเน้นการแสวงหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.4) ลักษณะข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นหาความรู้เชิงพรรณนาจากผู้ให้ข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลจะบรรยายให้ฟังถึงการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวตน และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.5) เป้าหมายของการสัมภาษณ์จะมุ่งเน้นเพื่อหาข้อมูลเชิงวิชาการโดยเน้นเหตุผลและการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์

2.6) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ออกแบบแนวคำถามตามแนวคิดและทฤษฎีที่ทบทวนมาโดยที่การออกแบบแนวคำถามจะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อสามารถเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างถึงผลที่ได้รับรวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ได้รับข้อมูลใหม่ๆ ที่อยู่นอกเหนือคำถามที่กำหนด โดยสร้างประเด็นหลักให้ผู้ตอบสามารถตอบได้กว้างและยืดหยุ่นซึ่งประเด็นคำถามเรียงลำดับตามเนื้อหาและปรับเปลี่ยนคำถามตามลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บอกเล่าประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกต่อประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการสนทนา ขณะเดียวกันผู้วิจัยรับฟังอย่างตั้งใจและตอบสนองต่อเรื่องราวที่ผู้ให้ข้อมูลพรรณนาออกมา พร้อมทั้งคอยกระตุ้นผู้ให้ข้อมูลทบทวนความคิดและความจำเกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้ และความเชื่อของตนเองโดยใช้คำถามสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) แนวคำถามหลัก (Main Question) ซึ่งเป็นประเด็นคำถามล่วงหน้าสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาและตอบความมุ่งหมายของการวิจัย โดยตั้งเป็นแนวคำถามประเด็นกว้างๆ (Interview Guide) 2) คำถามชักเพื่อขยายละเอียดเพิ่มเติมและชัดเจนมากขึ้น (Probing Question) ใช้คำถามชักหลังจากมีการสัมภาษณ์หรือสอบถามตามประเด็นคำถามหลัก ซึ่งบางคำตอบยังไม่ชัดเจนขาดรายละเอียด ดังนั้นการใช้คำถามชักเพื่อลงรายละเอียดมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็นหรือระหว่างการสัมภาษณ์เมื่อพบประเด็นใหม่ๆ ที่นอกเหนือจากคำถามหลักที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามชักช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดลึกลงไปในประเด็นนั้นๆ และ 3) คำถามเพื่อตามประเด็น (Follow-up Question) ใช้เมื่อพบประเด็นข้อมูลใหม่ที่มีความน่าสนใจและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยนำมาเป็นประเด็นคำถามระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกลงไปเกี่ยวกับหัวข้องานวิจัย มีตัวอย่างคำถามดังนี้

ตาราง 3 ตัวอย่างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์อาจารย์คณะครู
ศาสตร์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์	คำถามหลัก (Main Question)	คำถามชัก (Probing Question)
1. เพื่อตรวจสอบ ความหมายจิตวิญญาณ ความเป็นครูของอาจารย์ ผู้มีจิตวิญญาณความ เป็นครูในบริบท สังคมไทย	1. ความหมายจิตวิญญาณความเป็น ครูของอาจารย์ ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบท สังคมไทย	1.1 ถ้าพูดถึงจิตวิญญาณ ความเป็นครู ท่านนึกถึงอะไร 1.2 จากการสังเคราะห์เอกสาร จิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นความรู้สึกนึก คิดที่เกิดจากความตระหนักรู้ การเห็น คุณค่าตนเอง ศรัทธาในวิชาชีพ ให้ ความสำคัญความมีคุณค่าของบทบาท หน้าที่ มีความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุดรวมทั้งการเป็น แบบอย่างที่ดีของสังคมเพื่อสร้างค่านิยมที่ ดีให้สังคมต่อไป ท่านคิดอย่างไรจาก ความหมายนี้ในบริบทสังคมไทย 1.3 ลักษณะอะไรที่สะท้อนถึงจิตวิญญาณ ความเป็นครู 1.4 ช่วยเล่าตัวอย่างของการทำงานที่ สะท้อนถึงจิตวิญญาณความเป็นครู

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	คำถามหลัก (Main Question)	คำถามชัก (Probing Question)
2. เพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการ และตัวตนของอาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ	2. การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการ และตัวตนของอาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ	2.1 ก่อนที่ท่านจะเข้าสู่วิชาชีพครู ท่านเคยได้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่ 2.1.1 เนื้อหาที่ได้รับการถ่ายทอดมีเรื่องใดบ้าง 2.1.2 ท่านได้รับการถ่ายทอดเนื้อหาเหล่านั้นจากใคร 2.1.3 ท่านได้รับการถ่ายทอดเนื้อหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใด 2.2 เมื่อท่านเข้าสู่วิชาชีพครู ท่านได้ถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ลูกศิษย์อย่างไร 2.2.1 เนื้อหาที่ถ่ายทอดมีเรื่องใดบ้าง 2.2.2 วิธีการที่ใช้ถ่ายทอดมีวิธีการใดบ้าง 2.3 ในช่วงของการคงอยู่ในวิชาชีพจนถึงระยะมั่นคง ท่านคิดว่าจิตวิญญาณความเป็นครูในแต่ละช่วงถูกปลูกฝังและสั่งสมมาอย่างไร ตัวใดที่ต้องเริ่มก่อน

ตาราง 3 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	คำถามหลัก (Main Question)	คำถามชัก (Probing Question)
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ	3. เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ	3.1 เงื่อนไขอะไรบ้างที่ทำให้ท่านมีจิตวิญญาณความเป็นครู 3.1.1 เงื่อนไขภายใน 3.1.2 เงื่อนไขภายนอกหรือบริบทที่แวดล้อม 3.1.3 จากเงื่อนไขที่ท่านเล่ามา ท่านคิดว่าเงื่อนไขใดสำคัญมากที่สุด หรือต้องทำให้เกิดขึ้นก่อน

3) เครื่องบันทึกเสียง เป็นอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์ทุกครั้ง โดยผู้วิจัยจัดหามาเองและตรวจสอบความพร้อมทุกครั้งก่อนใช้งาน

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับอาจารย์คณะครุศาสตร์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครู การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหาวิธีการและตัวตน และศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ในลักษณะสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเตรียมประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ทุกครั้งเพื่อช่วยให้สามารถสัมภาษณ์ได้ครบทุกรายละเอียดที่ต้องการศึกษาแต่จะไม่นำออกมาอ่านเพื่อถามผู้ถูกสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและลักษณะของคำถามจะยืดหยุ่นตามบริบทในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ลักษณะคำถามในการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดที่สุดตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล (Emic view) และผู้วิจัยจะไม่ถามคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามชี้นำเพื่อให้ได้คำตอบตามมุมมองของผู้วิจัย (Etic view) เมื่อสัมภาษณ์จบในแต่ละประเด็น

คำถามผู้วิจัยจะทำการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ตรวจสอบข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์ว่าถูกต้องหรือไม่ ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของข้อมูล และเมื่อทำการสัมภาษณ์เสร็จ ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ซักถามในประเด็นที่สงสัยหรือต้องการถาม พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการแสดงออกทั้งกิริยาท่าทางและสีหน้าของผู้ให้ข้อมูลขณะดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2.6 การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับอาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏใช้การวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลและต้องดำเนินการต่อไปภายหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง กล่าวคือผู้วิจัยจะไม่แยกกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลออกจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจะเก็บข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาว่ายังขาดตกประเด็นใดซึ่งถ้าขาดตกประเด็นใดไปผู้วิจัยจะขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งกับผู้ให้ข้อมูลและเพื่อสร้างสมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และสร้างข้อสรุปเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีต่อไปสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปซึ่งหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและมีการตรวจสอบข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์การให้รหัสอยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกันดังนี้ (Corbin and Strauss, 1990; อ้างอิงจาก เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกซ์ กาญจนนา ตั้งชลทิพย์, 2552: 42-49)

1. การให้รหัสแบบเปิด (Open Coding) เป็นขั้นตอนของการลดทอนหรือแบ่งข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย เพื่อลดความซับซ้อนของเนื้อหา และทำให้มองเห็นประเด็นสำคัญๆ ชัดเจนขึ้นโดยวิธีการให้รหัสแบบเปิด (Open Coding) ผู้วิจัยอ่านข้อมูลดิบของแต่ละกรณีอย่างละเอียด จนกระทั่งเข้าใจและจับประเด็นหลักๆ ได้ เปลี่ยนประเด็นหลักเหล่านั้นให้เป็นรหัส (หรือสรุปสาระโดยย่อของประเด็นหลักนั้น ๆ) เพื่อแยกแยะจัดกลุ่มความหมายและเปรียบเทียบดูความเหมือนกับความต่างของข้อมูล ฉะนั้นการให้รหัสเปิด จึงเป็นการให้รหัสที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลดิบที่มีอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งคือให้ข้อมูลเป็นตัวนำ ซึ่งกรอบของการให้รหัสอาจมาจาก คำถาม และวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากประสบการณ์ หรือจากบันทึกภาคสนาม การลงรหัส open coding ของงานวิจัยเรื่องนี้มีแนวคำถามประกอบการวิเคราะห์เนื้อหา (unit of analysis) ดังนี้ 1) มีการแสดงพฤติกรรมอย่างไรของผู้ให้ข้อมูลหลักกับใครในสถานการณ์ใด 2) มีการรับรู้ ความรู้สึก อารมณ์ ความคิดอย่างไร 3) มีการรับรู้ ความคิด อารมณ์

ความรู้สึกอย่างไร 4) มีการเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลในทุกชั้นตอนมีหลักการที่สำคัญคือการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างเนื้อหาของหน่วยการวิเคราะห์ใหม่กับรหัสและหน่วยการวิเคราะห์เดิม (constant comparison) และการให้ข้อมูลเป็นตัวกำหนดรหัส โดยให้ผู้วิจัยกำหนดรหัสจากการตีความของตนเองแล้วระบุรหัสที่จะเป็นไปได้ทั้งหมดเพื่อทำการแลกเปลี่ยนระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา

ตาราง 4 ตัวอย่างการทำ Open Coding ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู

บันทึกข้อมูล (จากการถอดเทป)	รหัสเปิด (open-coding)
แต่ถ้าเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ทั่วๆ ไปจะมีการสอนในหมวดวิชาชีพครู ซึ่งถ้าได้สอนก็จะใส่ตัวนี้เข้าไป เพื่อให้เขาได้ตระหนักถึงความเป็นครูมืออาชีพมากกว่าที่จะมุ่งเป็นอาชีพครู ถ้าตัวเองได้สอนนะคือบางปีการศึกษาจะได้สอน ก็จะใส่ตัวนี้เพื่อให้เค้าตระหนักว่าการเป็นครูจะไม่ใช่แค่มาเรียนแล้วออกไปก็จบไปเป็นครูเท่านั้นหมายถึงต้องทำงานและมีใจที่จะต้องรักในการที่จะไปเป็นครู มุ่งไปที่ลูกศิษย์เป็นหลักจะเป็นแบบนั้นโดยให้ลูกศิษย์แต่ละคนได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองโดยเชื่อว่าสามารถสอนและถ่ายทอดวิชาความเป็นครูที่ได้รับไปสู่ลูกศิษย์ของเค้าในอนาคตได้ (T2)	เห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำมีคุณค่ากับศิษย์ในอนาคตได้
ที่ไม่เคยสายเพราะว่าตระหนักรู้ว่า สมมติว่าไม่ตรงต่อเวลาอะไรจะเกิดขึ้น เด็กที่เราสอนอีก 4 คน อีก 10 คนก็จะเป็นครูที่ไม่ตรงต่อเวลาแล้วเราเห็นสิ่งที่มีมันเป็นผลกระทบต่อดี (T9)	เห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำมีคุณค่ากับการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็น

ตาราง 5 ตัวอย่างการทำ Open Coding การถ่ายทอดทางสังคมของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

บันทึกข้อมูล (จากการถอดเทป)	รหัสเปิด (open-coding)
เราโชคดีที่เราเรียนในสมัยนั้นที่เราเจอคุณครูที่มีความเป็นครูสูง คุณครูที่สอนครูสมัยนั้นเนี่ยมาจากการเป็นครูคือมาจากโรงเรียนเลยมันก็จะส่งผลต่อการอธิบายนั่นเนี่ย สมัยนั้นคนที่เป็นครูครูศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มาจากโรงเรียนทั้งหมดเลยแล้วก็เป็ครูที่มีอายุเพราะฉะนั้นประสบการณ์หรือความเป็นครูในตัวของท่านมันทำให้เราซึมซับได้ง่ายขึ้นคือไปเห็นต้นแบบเลย คนที่เข้ามาเป็นผู้สอนในโครงการคุรุทายาทเนี่ยเป็นคุณครูที่สุดยอดครูทั้งนั้นเลยทั้งความรักและเมตตาต่อศิษย์ ความปรารถนาดีต่อศิษย์ ความเอื้ออาทรลูกศิษย์ หรือแม้แต่การเป็นที่ปรึกษาเราได้เห็นพวกนั้น (T11)	การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ
คุณครูนาฏศิลป์ซึ่งไม่เพียงแต่สอนนาฏศิลป์เท่านั้น หลังจากทีสอนทำรำท่าเต้นที่เป็นแบบมาตรฐานแล้ว สุดท้ายท่านให้ทุกคนแบ่งเป็นกลุ่มแล้วก็ไปคิดการแสดงมาเพื่อทำการสอบปลายภาค ในการสอบทุกคนจะต้องขึ้นเวทีในโรงอาหารเพื่อแสดงให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ที่กำลังรับประทานอาหารกลางวันในโรงอาหารได้เห็นทุกคนทำให้พวกเราตื่นตื่นที่ได้เตรียมการแสดงนั้นเป็นอย่างดี(T1)	การมอบหมายงาน

ตาราง 6 ตัวอย่างการทำ Open Coding เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

บันทึกข้อมูล (จากการถอดเทป)	รหัสเปิด (open-coding)
ก็จะขึ้นอยู่กับตัวเรา เค้าเรียกว่าอะไรนะที่ครูเป็นแม่พิมพ์นะ ซึ่งแต่ก่อนเราคิดว่าเราต้องทำตัวให้ดีเพื่อที่จะเป็นแม่พิมพ์ที่ดี แต่จริง ๆ แล้วมันไม่ใช่เนาะ คำว่าแม่พิมพ์มันหมายความว่า เราต้องปฏิบัติก่อนหรือทำวิถีชีวิตโดยดูตัวเราเองก่อนไม่ได้หมายถึงว่าเราพยายามทำตัวให้ดีเพื่อที่จะเป็นตัวอย่างให้กับนักศึกษา ไม่ใช่ เราไม่ได้พยายามอะไรแต่เราพัฒนาตัวเราตามวิถีของเรา จะดีหรือไม่ดีอะไรก็ไม่รู้ละโดยเรามีความเชื่อความศรัทธาโดยเราอยู่ในอาชีพนี้ด้วยตัวเราเองก่อน(T1)	เห็นว่าครูต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพ
ใช่ค่ะพี่เพื่อว่าหากเรารักและศรัทธาในตัวเองว่าเราทำได้เนะ เหมือนการสร้างพลังให้ตัวเองก่อนก็จะทำให้เราเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ค่ะ (T12)	เห็นว่าครูเป็นอาชีพที่ต้องเชื่อมั่นในตนเอง
อย่างที่พี่บอกไว้ว่าเราทำเพราะเรารักในอาชีพครูเราทำอะไรเราอยู่ตรงไหนก็ได้แต่คือทำให้มันดีที่สุดโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนไม่เคยต้องการคำชม (T3)	รักในอาชีพครู
ก็อย่างที่บอกว่าเราโดนอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวอันนี้เป็นสิ่งที่เรารู้ได้ แล้วเราก็ตัดใจที่จะทำมันมานั่นแหละพอเราทำแล้วเราก็มารู้สึกว่ามันชอบเป็นความภาคภูมิใจนะที่ได้มาเป็นอย่างนี้พี่ยังย้อนกลับไปว่าถ้าเราเป็นพยาบาลเราก็คงไม่เวิร์คหรือครูแล้วเราก็น่าจะเหมาะที่มาเป็นครู(T8)	ชอบในอาชีพครู

2. การให้รหัสตามแนวคิดสัมพันธ์กัน (Axial Coding) เป็นขั้นตอนของการเชื่อมโยงข้อมูลหรือแนวคิดย่อยให้เป็นหมวดหมู่ในประเด็นที่รวมกลุ่มกันได้เพื่อหาแบบแผนความสัมพันธ์รวมทั้งการหาคำอธิบายของแบบแผนความสัมพันธ์หรือสมมติฐานนั้น ๆ ทั้งนี้อาจต้องมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับรหัสที่ตั้งไว้แต่เดิมเพิ่มรหัสใหม่จนกระทั่งรหัสเหล่านี้อิ่มตัวหรือหนึ่ง (saturate) ขั้นตอนนี้เรียกว่าการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กันเป็นจุดที่ผู้วิจัยอาจสร้างสมมติฐานเบื้องต้นขึ้นได้ การให้รหัสในขั้นตอนนี้จึงเป็นการให้รหัสที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของรหัสที่ได้จากขั้นตอนแรก คือ การให้รหัสแบบเปิด กล่าวคือ เมื่อให้รหัสเปิดในเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยก็จะสามารถแยกแยะเอาข้อมูลที่ต่างกันออกและจัดกลุ่มข้อมูลที่เหมือนกันไว้

ด้วยกันหรือที่เรียกว่า “กลุ่มความหมาย” ก็จะทำให้มองเห็นแนวคิดและความหมายที่ซ่อนอยู่ชัดเจนขึ้น ดังตาราง 7-9

ตาราง 7 ตัวอย่างการเชื่อมโยงแนวคิดย่อย หรือการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding) เพื่อให้เกิดกลุ่มความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู

ข้อมูลดิบ	การให้รหัสแบบเปิด (open-coding)	การให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding)
ถ้าตัวเองได้สอนก็จะไต่สวนเพื่อให้เค้า ตระหนักว่าการเป็นครูจะไม่ใช่แค่มาเรียน แล้วออกไปก็จบไปเป็นครูเท่านั้นหมายถึง ต้องทำงานและมีใจที่จะต้องรักในการที่จะ ไปเป็นครู มุ่งไปที่ลูกศิษย์เป็นหลักโดยให้ลูก ศิษย์แต่ละคนได้ตระหนักถึงคุณค่าของ ตนเองโดยเชื่อว่าสามารถสอนและถ่ายทอด วิชาความเป็นครูที่ได้รับไปสู่ลูกศิษย์ของเค้า ในอนาคตได้ (T2)	เห็นว่าสิ่งที่ทำมีคุณค่ากับศิษย์ใน อนาคตได้	การเห็นคุณค่าตนเอง
พี่ไม่เคยสายเพราะว่าตระหนักรู้ว่า สมมติว่า ไม่ตรงต่อเวลาอะไรจะเกิดขึ้นเด็กที่เราสอน อีก 4 คน อีก 10 คนก็จะเป็นครูที่ไม่ตรงต่อ เวลาแล้วเราเห็นสิ่งที่มันเป็นผลกระทบต่อ เด็ก (T9)	เห็นว่าสิ่งที่ทำมีคุณค่ากับการ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็น	การเห็นคุณค่าตนเอง

ตาราง 8 ตัวอย่างการเชื่อมโยงแนวคิดย่อย หรือการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding) เพื่อให้เกิดกลุ่มความหมายการถ่ายทอดทางสังคมของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ข้อมูลดิบ	การให้รหัสแบบเปิด (open-coding)	การให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding)
สมัยนั้นคนที่เป็นครุครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มาจากโรงเรียนทั้งหมดเลยแล้วก็เป็นครูที่มีอายุ เพราะนั้นประสบการณ์หรือความเป็นครูในตัวของท่านมันทำให้เราซึมซับได้ง่ายขึ้นคือไปเห็นต้นแบบเลย คนที่เข้ามาเป็นผู้สอนในโครงการครูทายาทเป็นครูที่สืดยอดครูทั้งนั้นเลยทั้งความรักและเมตตาต่อศิษย์ ความปรารถนาดีต่อศิษย์ ความเอื้ออาทรลูกศิษย์ หรือแม้แต่การเป็นที่ปรึกษาเราได้เห็นพวกนั้น (T11)	การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ	กลวิธีการถ่ายทอด
คุณครูนาฏศิลป์ซึ่งไม่เพียงแต่สอนนาฏศิลป์เท่านั้น ท่านให้ทุกคนแบ่งเป็นกลุ่มแล้วก็ไปคิดการแสดงมาเพื่อทำการสอบปลายภาค ในการสอบทุกคนจะต้องขึ้นเวทีในโรงอาหารเพื่อแสดงให้กับนักเรียนคนอื่นๆที่กำลังรับประทานอาหาร กลางวันในโรงอาหารได้เห็นทุกคนทำให้พวกเราตื่นเต้นที่ได้เตรียมการแสดงนั้นเป็นอย่างดี(T1)	การมอบหมายงาน	กลวิธีการถ่ายทอด

ตาราง 9 ตัวอย่างการเชื่อมโยงแนวคิดย่อย หรือการให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding) เพื่อให้เกิดกลุ่มความหมายเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

ข้อมูลดิบ	การให้รหัสแบบเปิด (open-coding)	การให้รหัสตามแนวคิดที่สัมพันธ์กัน (Axial Coding)
คำว่าแม่พิมพ์เราต้องปฏิบัติก่อนหรือทำวิถีชีวิตโดยดูตัวเราเองก่อนไม่ได้หมายถึงว่าเราพยายามทำตัวให้ดีเพื่อที่จะเป็นตัวอย่างให้กับนักศึกษาแต่เราพัฒนาตัวเราตามวิถีของเรา จะดีหรือไม่ดีอะไรก็ไม่รู้ละโดยเรามีความเชื่อความศรัทธาอยู่ในอาชีพนี้ด้วยตัวเราเองก่อน (T1)	เห็นว่าครูต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพ	ความรู้เชิงประเมินค่าในวิชาชีพครู
ใช้ค่ะพี่เชื่อว่าหากเรารักและศรัทธาในตัวเองว่าเราทำได้นะ เหมือนการสร้างพลังให้ตัวเองก่อนก็จะทำให้เราเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ค่ะ (T12)	เห็นว่าครูเป็นอาชีพที่ต้องเชื่อมั่นในตนเอง	ความรู้เชิงประเมินค่าในวิชาชีพครู
อย่างที่พี่บอกไว้ว่าเราทำเพราะเรารักในอาชีพครูเราทำอะไรเราอยู่ตรงไหนก็ได้แต่คือทำให้มันดีที่สุดโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนไม่เคยต้องการคำชม (T3)	รักในอาชีพครู	ความพึงพอใจในวิชาชีพครู
เราก็ตั้งใจที่จะทำมันมานานแล้วพอเราทำแล้วเราก็มีความรู้สึกว่ามันชอบเป็นความภาคภูมิใจนะที่ได้มาเป็นแบบนี้ พี่ยังย้อนกลับไปว่าถ้าเราเป็นพยาบาลเราก็คงไม่เวิร์คหรอกดูแล้วเราก็น่าจะเหมาะที่มาเป็นครู (T8)	ชอบในอาชีพครู	ความพึงพอใจในวิชาชีพครู

การแยกแยะ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลในลักษณะนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถดึงเอาความหมายที่ซ่อนเร้นออกมา เพื่อความเข้าใจพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลให้ลึกซึ้ง โดยเฉพาะเมื่อนำไปวิเคราะห์เชื่อมโยงกับข้อมูลอื่น ๆ

2.7 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิง

คุณภาพ (Trustworthiness)

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยระยะที่ 1 (Lincoln; & Guba. 1985; Shenton. 2004) ดังต่อไปนี้

1. ความถูกต้องของข้อมูล (Credibility) คือการแสดงความสามารถที่จะยืนยันว่าขั้นตอนและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษามีความถูกต้องเชื่อถือได้ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Member checking) โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้เป็นประเด็นหลัก ประเด็นย่อย หัวข้อหลักและหัวข้อย่อย มาให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความถูกต้องว่าตรงกับการรับรู้หรือประสบการณ์หรือไม่ ถ้าไม่ตรงหรือมีความบิดเบือนจากที่ตอบจะได้ทำการปรับแก้ให้ถูกต้อง นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 คน ภายในพื้นที่คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเดียวกัน และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คน จากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่ามีความสอดคล้องตรงกันหรือไม่ (Data triangulation) ทั้งนี้ การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพจะอยู่ภายใต้การดูแลและการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ (Debriefing sessions between researcher and superiors) ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือโดยผู้วิจัยจะทำการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาในทุกระยะของการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ความไว้วางใจ (Dependability) หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าข้อค้นพบที่ได้มีความคงที่สามารถกระทำซ้ำได้ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายถึงการทำวิจัยที่มีขั้นตอนชัดเจนสามารถตรวจสอบขั้นตอนการทำวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ (In-depth methodological description) การหาหัวข้อหลักประเด็นย่อยและประเด็นหลัก (Categories, Sub-theme and Theme) จะได้รับการตรวจสอบและยืนยันผลจากอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพรวมทั้งได้รับการตรวจสอบยืนยันผลจากการอภิปรายร่วมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การยืนยันผล (Confirmability) หมายถึง การยืนยันเพื่อแสดงความเป็นกลางของข้อค้นพบจากการวิจัยว่าเกิดจากตัวของผู้ให้ข้อมูล มิใช่เกิดจากอคติหรือประสบการณ์เดิมของผู้วิจัยตรวจสอบได้โดยใช้การตรวจสอบร่องรอยการวิจัย (Audit trail) ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมหรือแสดงหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่สนามในการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยออกแบบและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนชัดเจน มีแนวคำถามสัมภาษณ์

เชิงลึก บันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึกบันทึกการถอดเทปแบบคำต่อคำและอ่านซ้ำเพื่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งถึงความหมายและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มากที่สุดและมีการบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยตระหนักดีว่าความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์เดิมของตนเองมีผลต่อการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และตีความผลการวิจัยได้ ดังนั้นข้อมูลจากการบันทึกดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในขณะดำเนินการวิเคราะห์และตีความผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนั้นในส่วนของการนำเสนอข้อมูลได้ใช้ถ้อยคำของผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการอ้างคำพูดประกอบ (Quotation) แม้ว่าจะมีการตัดคำพูดบางส่วนไปก็เพื่อให้มีการสื่อความหมายที่กระชับชัดเจนขึ้นโดยไม่ต้องคงความหมายเดิมไว้ให้มากที่สุด

2.8 การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจากอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คณะครุศาสตร์และนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวithาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิและรักษาจรรยาบรรณในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำเรื่องขออนุมัติโครงการต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยงานวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในมนุษย์ของคณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์ เพื่อให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามหลักการและแนวทางการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล เมื่อผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอเสนอการวิจัยที่รับรองจริยธรรม: SWUEC/E-096/61E ผู้วิจัยเริ่มต้นเก็บข้อมูลจากการแนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยวิธีการวิจัย ประสิทธิภาพความปลอดภัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยให้อาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คณะครุศาสตร์และนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวithาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทราบและลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ หากผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างไม่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย สามารถปฏิเสธหรือขอยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนี้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับ เปิดเผยเฉพาะผลสรุปการวิจัยในภาพรวมและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์สำหรับการวิจัยและงานวิชาการเท่านั้น

การเชื่อมโยงผลการวิจัยเชิงคุณภาพสู่งานวิจัยเชิงทดลอง

ในส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลเอกสารงานที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยการพรรณนาด้วยคำพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ แล้วนำความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา มาตรวจสอบความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู

เป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้ได้ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทของสังคมไทย แล้วนำความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา มาสร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อนำไปสร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู และใช้เป็นคำถามหลักเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Questions) ถึงกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู รวมทั้งการค้นหาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) ซึ่งผู้วิจัยต้องอ่านข้อมูลที่จัดระเบียบอย่างละเอียดเพื่อสรรหาข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับคำถามการวิจัย เมื่อพบข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับคำถาม การวิจัยตามที่ต้องการจะศึกษา ผู้วิจัยจะกำหนดรหัสแทนความหมายของกลุ่มข้อความเหล่านั้น ซึ่งเป็นการลงรหัสแบบอุปนัย (Inductive Coding) โดยข้อความที่ให้ ความหมายในลักษณะเดียวกันจะใช้รหัสที่เหมือนกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจัดแสดงข้อมูลโดยการนำหน่วยของข้อความที่ให้รหัสเรียบร้อยแล้วนำมาเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์รวมเป็นกลุ่มของประเด็นในการวิเคราะห์ ซึ่งการแสดงผลข้อมูลจะจัดกลุ่มประเภทของข้อความที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายโดยจะจัดแสดงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลที่มีรหัสเดียวกันมาทำการวิเคราะห์ สรุปและตีความซึ่งในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ทบทวนไว้ในบทที่ 2 มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งผลที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ ส่วนเงื่อนไขภายในที่ทำให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูคือเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ส่วนเงื่อนไขภายนอกที่ทำให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม จึงนำมาสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การดำเนินงานวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงทดลอง

ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบแผนการทดลอง

2.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.4 วิธีการดำเนินการทดลอง

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.6 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 19 สาขาวิชา จำนวน 689 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2561: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย จำนวน 20 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากรายชื่อโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน โดยได้รับโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน ได้รับกิจกรรมฝึกการวางแผนเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและฝึกการวางแผนกิจกรรมเสริมที่จะจัดให้แก่โรงเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยให้ทำกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกันกับกลุ่มทดลอง

2.2 แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลองที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) รูปแบบ Nonrandomized Control-Group Pretest-Posttest Design เป็นแบบแผนการทดลองที่มีการควบคุมบางส่วนใช้เมื่อไม่สามารถควบคุมสภาพการณ์การทดลองได้ทั้งหมดแบบแผนการทดลองนี้ซึ่งเหมาะกับการวิจัยทางการศึกษา (ชูศรี วงศ์รัตนะ และองอาจ นัยพัฒน์ 2551, น. 37) เนื่องจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาหลังจากที่ได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามโรงเรียนต่างๆ แล้ว ดังนั้นนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองจึงต้องมีความสะดวกที่จะเดินทางเข้ามา

ในมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกเดือนในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์เพื่อมาทำกิจกรรมที่จัดให้ ส่วนกลุ่มควบคุมจะเข้ามาในมหาวิทยาลัยราชภัฏตามที่คณะครุศาสตร์ได้กำหนดปฏิทินนัดหมายซึ่งนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์ต้องเข้ามาทุกคนเพื่อมารายงานผลให้คณะรับทราบ ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะมีการวัดก่อนการทดลองและวัดหลังเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง (pretest-posttest design) ซึ่งเป็นการศึกษาผลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามที่ได้จากการเปรียบเทียบผลการวัดตัวแปรตามก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการสุ่มอย่างง่าย โดยตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรจัดกระทำ คือการได้รับหรือไม่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนตัวแปรตามภายหลังการทดลองคือ จิตวิญญาณความเป็นครู โดยกลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูแต่มีการจัดกิจกรรมทักษะอื่น ๆ เช่น ฝึกการวางแผนเกี่ยวกับวิธีการเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ฝึกการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมที่จะทำให้แก่โรงเรียนที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีการติดตามผลจากที่ได้วางแผนกิจกรรมที่จะทำให้แก่โรงเรียนที่จะออกฝึกสอนว่าได้ทำกิจกรรมที่ได้วางแผนหรือไม่ เป็นต้น การเริ่มการทดลองทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะเข้าร่วมในกลุ่มประชุมพร้อมกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แนะนำการจัดกิจกรรมในการศึกษาครั้งนี้ และเป็นการทำความรู้จักกับผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ได้แสดงลักษณะแบบแผนการวิจัยดังตาราง

ตาราง 10 แบบแผนการทดลองของการใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

กำหนดแบบสุ่ม	Pre-test	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	Post-test
ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู			
กลุ่มทดลอง	T_{1E}	X	T_{2E}
กลุ่มควบคุม	T_{1C}		T_{2C}

คำอธิบายสัญลักษณ์:

X แทน ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ซึ่งจัดกระทำโดยผู้ทดลอง
 T_1 แทน การวัดก่อนที่จะทำการทดลอง (Pretest)
 T_2 แทน การวัดหลังจากที่ทำการทดลองแล้ว (Posttest)
 E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group) ได้รับการจัดกระทำตาม
 โปรแกรมพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group) ได้รับกิจกรรมอื่นเกี่ยวกับการฝึก
 วางแผนถึงวิธีการเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและฝึกการวางแผนกิจกรรมเสริมที่
 จะทำให้แก่โรงเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

T_{1E} T_{2E} แทน การวัดก่อนและวัดหลังในกลุ่มทดลองตามลำดับ

T_{1C} T_{2C} แทน การวัดก่อนและวัดหลังในกลุ่มควบคุมตามลำดับ

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีขั้นตอนการวิจัยในโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณ
 ความเป็นครูแก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึก
 ประสบการณ์วิชาชีพครู และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ

ในขั้นเตรียมการนี้ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าไปทำกิจกรรมและเก็บ
 ข้อมูลในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้วิจัยมีการประสานงานกับ
 มหาวิทยาลัยดังกล่าวเพื่อขออนุญาตทำวิจัยในมนุษย์ ดังนี้

ผู้วิจัยทำหนังสือจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ไปที่คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลโดยแนบเอกสารโครงร่างงานวิจัยพร้อม
 เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่คณบดีคณะครุศาสตร์ เพื่อติดต่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดทำวิจัยและ
 ติดต่อขอให้อาจารย์ที่ สำนักรวบรวมงานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยพร้อมเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่
 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์
 วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ขั้นดำเนินการ

ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดโครงการวิจัยกับกลุ่ม
 ตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพร้อมกัน พร้อมทั้งแนะนำตัวผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยที่มี
 ความรู้ความสามารถในการทำวิจัย จากนั้นดำเนินการดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลตัวแปรตาม คือ จิตวิญญาณความเป็นครูก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 10 คน รวมทั้งหมด 20 คน

เกณฑ์ในการคัดเข้าผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

3. สะดวกในการเดินทางที่จะเข้ามาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ของทุกเดือนตลอด 1 ภาคการศึกษาหลังจากที่ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้วเพื่อมาทำกิจกรรมตามที่กำหนดให้

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion criteria)

1. มีความประสงค์จะถอนตัวจากการวิจัย

2. ไม่สะดวกที่จะเดินทางเข้ามาในมหาวิทยาลัยราชภัฏหลังจากที่ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว

2. ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมแยกระหว่างห้องกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ให้อยู่คนละห้อง ซึ่งกลุ่มทดลองเป็นห้องเรียนที่มีหน้าต่างและประตูปิดมิดชิดในระหว่างทำกิจกรรมเพราะเป็นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู และเก็บข้อมูลตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการสนับสนุนทางสังคมที่นำมาพัฒนาในโปรแกรมเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าจิตวิญญาณความเป็นครูที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองนั้นเกิดจากชุดกิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู แต่จะได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น ฝึกการวางแผนเกี่ยวกับวิธีการเตรียมตัวที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ฝึกการวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมที่จะทำให้แก่โรงเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีการติดตามผลจากที่ได้วางแผนกิจกรรมที่จะทำให้แก่โรงเรียนที่ออกฝึกสอนว่าได้ทำกิจกรรมที่ได้วางแผนหรือไม่ เป็นต้น และดำเนินการวัดผลทันทีหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 11 สรุปการวัดผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รูปแบบการฝึกพัฒนา	วัดผลก่อนพัฒนาด้วยโปรแกรม (ระยะก่อนการทดลอง)	โปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู (ระยะทดลอง)	วัดผลหลังจากเสร็จสิ้นการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ใน 1 ภาคการศึกษา (ระยะหลังเสร็จสิ้นการทดลอง)
กลุ่มทดลอง	B1	X1	B2
กลุ่มควบคุม	B1	-	B2

หมายเหตุ B1- B2 คือ การวัดจิตวิญญาณความเป็นครู ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

B = การวัดผลการทดลอง

X = การให้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์

จากตาราง 11 ผู้วิจัยจัดให้มีการเก็บข้อมูลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2 ครั้ง ได้แก่ การเก็บข้อมูลก่อนการทดลองเป็นการเก็บข้อมูลของจิตวิญญาณความเป็นครูจากนั้นให้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ให้กับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ และทำการเก็บข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว 1 ภาคการศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งในการวิจัยนี้มีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำ คือ คือ โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์

2. ตัวแปรตาม คือ จิตวิญญาณความเป็นครู

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู

2. โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ศิษยานิยามทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยเพื่อสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูที่เป็นลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยระยะที่ 1 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย

1.3 กำหนดนิยามปฏิบัติการ และจิตวิญญาณความเป็นครู 4 องค์ประกอบ ซึ่งได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพในข้อที่ 1.2 มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเห็นคุณค่าตนเองเป็นการยอมรับตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงานครุรวมทั้งให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูโดยมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู

องค์ประกอบที่ 2 ศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นความเชื่อในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู

องค์ประกอบที่ 3 ตระหนักในบทบาทของการเป็นครูเป็นการให้ความสำคัญของคุณค่าบทบาทหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเป็นแบบอย่างที่ดีของการแสดงออกที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตน บุคลิกภาพทั่วไป กิริยาจาที่เหมาะสมกับวิชาชีพครูรวมทั้งการรู้จักการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อลดหนี้สินครู

องค์ประกอบที่ 4 ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครูเป็นสภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลที่เป็นครูที่สัมพันธ์กับงานวิชาชีพครู

1.4 สร้างข้อคำถามตามนิยามของจิตวิญญาณความเป็นครูที่กำหนดไว้โดยผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อคำถามการมีจิตวิญญาณความเป็นครู รวมทั้งสิ้น 70 ข้อ โดยนักศึกษาที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบจิตวิญญาณความเป็นครูสูงแสดงว่ามีจิตวิญญาณความเป็นครูมากกว่านักศึกษาวิชาชีพครูที่มีคะแนนจากแบบทดสอบจิตวิญญาณความเป็นครูต่ำ

1.5 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ด้านแบบวัดทางพฤติกรรมศาสตร์ 1 ท่าน และด้านแบบวัดทางจิตวิญญาณความเป็นครู 2 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการและตรวจสอบภาษา มีค่าความสอดคล้องของโปรแกรม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 แล้วนำมาปรับปรุงในเรื่องความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การใช้ข้อความให้กระชับและแก้ไขความซ้ำซ้อนของข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ

1.6 เมื่อได้รับแบบวัดจากผู้เชี่ยวชาญครบทั้ง 3 ท่านแล้วพร้อมกันได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะแล้วจึงนำข้อคำถามจากแบบสอบถามไปวิพากษ์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อให้ครอบคลุมกับนิยามปฏิบัติการ

1.7 นำแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญและจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว จำนวน 41 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เคยผ่านการเข้าร่วมปฐมนิเทศเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาจิตวิญญาณความเป็นครู มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่า อยู่ระหว่าง - 0.076 - 0.589 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 125) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (ณัฐภรณ์ หลาวทอง. 2559, น. 89) เพื่อปรับคำถามให้เหมาะสมได้คำตอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครู

1.8 นำข้อคำถามที่เลือกในข้อ 1.7 มาสรุปคำตอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบในภาพรวมเพื่อคัดเลือกและปรับข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 32 ข้อ

2. โปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ในการทดลองผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยสร้างเป็นละครภาพยนตร์สั้นให้มีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามจิตวิญญาณความเป็นครูตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการทดลองเป็นโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสร้างกิจกรรม 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) กิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 2) กิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ 3) กิจกรรมพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม ให้มีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามและเงื่อนไขของจิตวิญญาณความเป็นครู จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูนำมาสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อนำมาสร้างนิยามปฏิบัติการของจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย

2.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 เป็นตัวแปรเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู และการสนับสนุนทางสังคม รวมทั้งตัวแปรกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แก่ กลวิธีการถ่ายทอดการถ่ายทอดผ่านการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดี โดยนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ดังต่อไปนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) จากงานของคาลิช (Kalish. 1981) และแคชดิน (Kazdin : 1978) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ

2.2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura. 1986), ประทีป จินฉี (2540), สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2543) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาซึ่งให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ

2.2.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดกระบวนการการเสนอ ตัวแบบ (Modeling) จากงานของแบนดูรา (Bandura. 1975), ประทีป จินฉี (2540), นันทวัฒน์ ชุนชี (2546), ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2547), สุคนธรรส หุตะวัฒนะ (2550) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาซึ่งให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ

2.2.4 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนเจตคติของทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura. 1986), วีระพร อุวรรณโณ (2535), ประทีป จินฉี (2557) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาซึ่งให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ

2.2.5 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแรงบันดาลใจจากแนวคิดของ เอส.เอส.อนาคามี (2555), Bass & Avolio (1994) และงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลาและคณะ (2556) เพื่อนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาซึ่งให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ

2.2.6 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม จากงานวิจัยของพรทิพย์พา ธิมายอม (2554), มราพันธ์ ชะยะมังคะลา (2561) เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาซึ่งให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ

2.3. กิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดตามความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูที่ผู้วิจัยได้ทำการนิยามเชิงปฏิบัติการ

2.3.2 กำหนดแก่นของเรื่องโดยแต่ละเรื่องราวและบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นเรื่องราวการแสดงของตัวแบบที่ส่งผลของการกระทำอันเนื่องมาจากความรู้สึกอยากที่จะเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

2.3.3 นำบทละคร (ต้นฉบับ) จำนวน 3 เรื่อง พร้อมขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณารูปแบบ เนื้อหา ภาษาและความเหมาะสม

2.3.4 ทำการปรับปรุงบทละคร จัดทำฉบับร่าง และขั้นตอนการจัดกิจกรรม

2.3.5 นำบทละครและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน คือ คนแรกมีความเชี่ยวชาญทางโปรแกรมการฝึกอบรมและเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คนที่สองมีความเชี่ยวชาญทางด้านศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์และเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คนที่สามมีความเชี่ยวชาญทางสาขาวิชาจิตวิทยา คนที่สี่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสื่อและพฤติกรรมศาสตร์ และคนที่ห้ามีความเชี่ยวชาญทางด้านโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยทำการตรวจสอบพิจารณาเนื้อหาเรื่องราวภาษา และความเหมาะสมของบทละครแต่ละเรื่อง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมครอบคลุมนิยามปฏิบัติการและภาษาเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเห็นสอดคล้องกันคือ ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเนื่องจากเป็นกิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูจะใช้ระยะเวลาแค่ 3 ชั่วโมงไม่น่าจะเกิดการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มระยะเวลาจัดกิจกรรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเป็น 1 ภาคการศึกษา

2.3.6 จากนั้นนำกลับมาปรับปรุงแล้วนำมาทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาวิชาชีพรุ่นปีที่ 4 ที่เคยผ่านการเข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุ่นคณะครุศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งพบข้อบกพร่องที่ต้อง

แก้ไข คือ เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมของนักศึกษาค่อนข้างน้อยเกินไป นักศึกษาทำกิจกรรมที่กำหนดให้ไม่ทัน ผู้วิจัยทำการแก้ไขปรับปรุงโดยเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมย่อยเพิ่มออกไปอีกกิจกรรมละ 5 นาที

ตาราง 12 ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู

เวลาในแต่ละชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิด	ขั้นตอนกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียนจะกระทำ
20 นาที	1. ใช้การฟังเพลง “รางวัลของครู” เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	- แนวคิดใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบครูที่ใช้สร้างแรงบันดาลใจจาก การชมสื่อเพลง “รางวัลของครู”	2. ขั้นตอนกิจกรรม - ผู้วิจัยเริ่มสร้างบรรยากาศด้วยการเปิดสื่อเพลงรางวัลของครูที่ประกอบด้วยเสียงเพลงและภาพที่มีเนื้อหาของตัวละครครูในสื่อได้สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู - เปิดสื่อเพลงรางวัลของครู 2 รอบโดยรอบแรกใช้เพื่อนำเข้าสู่บรรยากาศ รอบที่สองเปิดหลังจากตั้งคำถามให้นักศึกษา	- นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูประกอบวิชาชีพครูในชั้นต้น
15 นาที	2. การใช้คำถามเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาครูเกิดแรงบันดาลใจหรือไม่ตามที่จัดสื่อให้ใจ		- ผู้วิจัยตั้งคำถามโดยมีแนวคำถามว่า 1) ข้อความใด/ภาพตรงไหนที่นักศึกษารู้สึกประทับใจมากที่สุด 2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับความ เป็นครู 3) แล้วนักศึกษายากจะเป็นครูไหม เพราะอะไร	- นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูประกอบวิชาชีพครูในชั้นต้น

2.4 กิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดตามความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูที่ผู้วิจัยได้ทำการนิยามเชิงปฏิบัติการ

2.4.2 กำหนดแก่นของเรื่องโดยแต่ละเรื่องราวและบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นเรื่องราวการแสดงของตัวแบบที่ส่งผลของการกระทำอันเนื่องมาจากความรู้สึกอยากที่จะเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

2.4.3 นำบทละคร (ต้นฉบับ) จำนวน 2 เรื่อง พร้อมขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณารูปแบบ เนื้อหา ภาษาและความเหมาะสม

2.4.4 ทำการปรับปรุงบทละคร จัดทำฉบับร่าง และขั้นตอนการจัดกิจกรรม

2.4.5 นำบทละครและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน คือ คนแรกมีความเชี่ยวชาญทางโปรแกรมการฝึกอบรมและเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คนที่สองมีความเชี่ยวชาญทางด้านศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์และเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คนที่สามมีความเชี่ยวชาญทางสาขาวิชาจิตวิทยา คนที่สี่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสื่อและพฤติกรรมศาสตร์ และคนที่ห้ามีความเชี่ยวชาญทางด้านโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยทำการตรวจสอบพิจารณาเนื้อหาเรื่องราวภาษา และความเหมาะสมของบทละครแต่ละเรื่อง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมครอบคลุมนิยามปฏิบัติการและภาษาเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเห็นสอดคล้องกันคือ ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเนื่องจากเป็นกิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู จะใช้ระยะเวลาแค่ 3 ชั่วโมงไม่น่าจะเกิดการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มระยะเวลาจัดกิจกรรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเป็น 1 ภาคการศึกษา

2.4.6 จากนั้นนำกลับมาปรับปรุงแล้วนำมาทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เคยผ่านการเข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งพบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมของนักศึกษาค่อนข้างน้อยเกินไป นักศึกษาทำกิจกรรมที่กำหนดให้ไม่ทัน ผู้วิจัยทำการแก้ไขปรับปรุงโดยเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมย่อยเพิ่มออกไปอีกกิจกรรมละ 5 นาที

ตาราง 13 ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

เวลาในแต่ละชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิด	ขั้นตอนกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียนจะกระทำ
10 นาที	1. ให้ชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว” เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	- แนวคิดที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบครูที่ใช้สร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจากการชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว”	2. <u>ขั้นตอนกิจกรรม</u> - ผู้วิจัยเปิดสื่อภาพยนตร์โรงเรียนปลายข้าวโดยใช้การวิเคราะห์สื่อเป็นภาพรวมซึ่งตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาของลูกศิษย์แต่ละคนแล้วเกิดความรู้สึกอยากจะช่วยเหลือลูกศิษย์เหล่านั้น	- นักศึกษาครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในขั้นต้น
15 นาที	2. ใช้คำถามเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาครูเริ่มเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	- แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนเจตคติตามแนวคิดของแบนคูรา องค์ประกอบด้านความรู้สึกและด้านความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับวิชาชีพครู	- ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามโดยมีแนวคำถามว่า (องค์ประกอบด้านความรู้สึก) 1) หากไหนหรือตรงจุดไหนที่นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจบทบาทครูมากที่สุด 2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับวิชาชีพครู 3) แล้วนักศึกษาคิดอยากจะประกอบวิชาชีพครูไหม เพราะอะไร (องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับวิชาชีพครู) 4) แล้ววิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร	- นักศึกษาครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านความรู้สึกและเกิดเจตคติด้านความรู้เชิงประเมินค่า

2.5 กิจกรรมการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.5.1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดตามความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูที่ผู้วิจัยได้ทำการนิยามเชิงปฏิบัติการ

2.5.2 กำหนดแก่นของเรื่องโดยแต่ละเรื่องราวและบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นเรื่องราวการแสดงของตัวแบบที่ส่งผลของการกระทำอันเนื่องมาจากความรู้สึกอยากที่จะเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

2.5.3 นำบทละคร (ต้นฉบับ) จำนวน 1 เรื่อง พร้อมขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณารูปแบบ เนื้อหา ภาษาและความเหมาะสม

2.5.4 ทำการปรับปรุงบทละคร จัดทำฉบับร่าง และขั้นตอนการจัดกิจกรรม

2.5.5 นำบทละครและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน คือ คนแรกมีความเชี่ยวชาญทางโปรแกรมการฝึกอบรมและเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คนที่สองมีความเชี่ยวชาญทางด้านศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์และเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คนที่สามมีความเชี่ยวชาญทางสาขาวิชาจิตวิทยา คนที่สี่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสื่อและพฤติกรรมศาสตร์ และคนที่ห้ามีความเชี่ยวชาญทางด้านโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยทำการตรวจสอบพิจารณาเนื้อหาเรื่องราวภาษา และความเหมาะสมของบทละครแต่ละเรื่อง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความเหมาะสมครอบคลุมนิยามปฏิบัติการและภาษาเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเห็นสอดคล้องกันคือ ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเนื่องจากเป็นกิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู จะใช้ระยะเวลาแค่ 3 ชั่วโมงไม่น่าจะเกิดการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มระยะเวลาจัดกิจกรรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเป็น 1 ภาคการศึกษา

2.5.6 จากนั้นนำกลับมาปรับปรุงแล้วนำมาทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เคยผ่านการเข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งพบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมของนักศึกษาค่อนข้างน้อยเกินไป นักศึกษาทำกิจกรรมที่กำหนดให้ไม่ทัน ผู้วิจัยทำการแก้ไขปรับปรุงโดยเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมย่อยเพิ่มออกไปอีกกิจกรรมละ 5 นาที

ตาราง 14 ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม

เวลาในแต่ละชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิด	ขั้นตอนกิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียนจะกระทำ
20 นาที	1. ให้อ่านวิเคราะห์เพื่อต่อยอดแนวโน้มที่นักศึกษาคาดว่าจะทำพฤติกรรมกรรมมีจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้น	- แนวคิดที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบครู	3. ขั้นสรุปกิจกรรม - ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องสั้น "ครูทอม" สันกับเท็ดดี้ ที่มีตัวละครครูได้รับการยกย่องจากศิษย์ว่าเพราะตัวละครครูจึงทำให้ศิษย์ประสบความสำเร็จจนได้เป็นหมอ	- คาดว่านักศึกษาครูมีแนวโน้มจะกระทำพฤติกรรมกรรมมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น
40 นาที	2. เพื่อต่อยอดว่านักศึกษาครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมในการที่จะกระทำถึงจิตวิญญาณความเป็นครู	- แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม	- ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาครูช่วยกันอ่านวิเคราะห์ค้นหาข้อมูลและอภิปรายร่วมกันโดยมีแนวคำถามว่า 1) หากไหนหรือตรงจุดไหนที่นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจบทบาทครูมากที่สุด 2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับวิชาชีพครู 3) แล้วนักศึกษายากจะประกอบวิชาชีพครูไหม เพราะอะไร 4) แล้ววิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร 5) แล้วถ้านักศึกษาเป็นตัวละครครูทอมสันักศึกษาจะทำอย่างไร 6) ตัวละครครูทอมสันทำพฤติกรรมอะไรแล้วได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับและการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของจากเท็ดดี้บ้าง - ผู้วิจัยได้สรุปว่าข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันค้นหานั้นเป็นพฤติกรรมที่ครูทอมสันได้แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับและการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของจากเท็ดดี้	

2.6 นำโปรแกรมทางพฤติกรรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 3 กิจกรรม ไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู มีจำนวน 3 กิจกรรมสำหรับกลุ่มทดลอง ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 2) กิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ 3) กิจกรรมการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม

2.4 วิธีการดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนการทดลอง

1.1 ออกแบบกิจกรรมและคัดเลือกวิเคราะห์บทละครจากสื่อภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรมในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1.2 ทำการสร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู

1.3 ฝึกผู้ช่วยนักวิจัย เนื่องจากการทดลองครั้งนี้ได้แบ่งนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จึงต้องมีผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยได้อธิบายขั้นตอนการทดลองและลักษณะของกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือจากคณบดีคณะครุศาสตร์และอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดฝึกอบรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่และคาบ กิจกรรมจัดฝึกอบรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึก เนื่องจากโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์นี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น หลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูเคยได้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนมาถึงชั้นปี 4 แล้วนั้น ซึ่งคาบกิจกรรมการฝึกอบรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกิจกรรมของคณะครุศาสตร์ที่จัดขึ้นทุกปีเพื่อให้

นักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีได้เตรียมความพร้อมที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรีในชั้นปี 5 ซึ่งช่วงของการจัดกิจกรรมนี้มีความเหมาะสมที่นักวิจัยจะเข้าไปจัดกิจกรรมโดยการใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งคิดว่าโปรแกรมนี้จะเพิ่มเติมและเพิ่มความมั่นใจให้แก่นักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรีไปยังโรงเรียนต่างๆ ได้

1.5 ติดต่oprสานกับอาจารย์ครุศาสตร์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดฝึกอบรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรี และประธานสาขาวิชา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดขั้นตอนในการทำวิจัยและขอความร่วมมือในการดำเนินการทดลอง

1.6 ผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์ครุศาสตร์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดฝึกอบรมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรีและประธานสาขาวิชา คัดเลือกนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรีเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มทดลอง ให้เป็นกลุ่มที่ได้ใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 2) กลุ่มควบคุม ให้เป็นกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู

1.7 ผู้วิจัยประสานประธานสาขาวิชาของนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู รวมถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ พร้อมเอกสารใบยินยอมให้นักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีเข้าร่วมโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ฯ ในครั้งนี้

1.8 ให้นักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการวัดระดับจิตวิญญาณความเป็นครูจากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผู้วิจัยได้ทำการบันทึกผลคะแนนของการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลองสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 2 ระยะทดลอง ใช้ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา/5 เดือน

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมในกลุ่มทดลอง โดยใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ใช้เวลาดำเนินการทั้งหมดจำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลาทั้งสิ้น 26 ชั่วโมง ตลอด 1 ภาคการศึกษาที่นักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรีออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ซึ่งได้แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 15 กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 600 นาที (10 ชม.)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 1		
20 นาที	- ผู้วิจัยแนะนำตัวและผู้ช่วยนักวิจัย สร้างสัมพันธภาพโดยใช้ รอยยิ้มและคำพูดที่นุ่มนวลที่แจ่มชัดวัตถุประสงค์ของการจัด โปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู	
20 นาที	- ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาเพลงและภาพของตัวแบบที่เป็นละคร ครูที่แสดงจิตวิญญาณความเป็นครู (เปิดเพลง 2 รอบ) เพื่อ กระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ	- สื่อเพลงจากยูทูบเรื่อง “รางวัลของครู”
15 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาวิชาชีพครูเริ่ม เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูบ้างไหม	- แบบบันทึกความคิดเห็นการ สร้างแรงบันดาลใจที่อยาก เป็นครู
10 นาที	- ผู้วิจัยเสนอตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์ที่มีตัวละครครูได้ แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อต่อยอดให้เกิดแรง บันดาลใจมากขึ้น	- สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลาย ข้าว
15 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามเพื่อต่อยอดว่านักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิด แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเพิ่มมากขึ้นไหม	- แบบบันทึกความคิดเห็นการ สร้างแรงบันดาลใจที่อยาก เป็นครู
20 นาที	- ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีตัวแบบเป็นตัวละครครูในเอกสาร เรื่องสั้น “ครูทอมสันกับเท็ดดี้”	- เอกสารเป็น ppt. เกี่ยวกับเรื่อง สั้นจำนวน 12 หน้า
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักศึกษาวิชาชีพครูช่วยกันอ่าน วิเคราะห์ค้นหาข้อมูลและอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับจิต วิญญาณความเป็นครูของตัวละครครู	- ประเด็นการอภิปราย
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่ให้นักศึกษาได้ช่วยกันอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย

ตาราง 15 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 2		
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและได้เกริ่นนำ ว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทดลองเมื่อวันที่ 14 พค.แล้ว ในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผ่านมาได้เจอปัญหา อะไรบ้างที่มีลักษณะคล้ายกับสื่อภาพยนตร์ที่ได้ดูบ้างหรือไม่	
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักศึกษาเขียนเล่าเรื่องปัญหาของเด็ก ในระหว่างออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่าเจอปัญหา อะไรบ้าง แล้วในบทบาทครูจัดการกับปัญหาอย่างไร แล้ว ได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไรบ้าง	- เอกสารใบงาน
50 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษานำเสนอ (คนละ 5 นาที) เรื่องราวปัญหา ที่ได้พบเจอมาให้เพื่อนฟังและช่วยกันวิเคราะห์พฤติกรรมที่ แสดงออกไปเหมาะสมกับบทบาทครูที่มีจิตวิญญาณความ เป็นครูหรือไม่	- ประเด็นการอภิปราย
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้เขียนเล่าถึงบทบาทที่ แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการ สนับสนุนอะไรบ้าง	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 3		
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและเกริ่นนำว่าจากครั้งที่แล้วที่ ได้เจอปัญหาเด็กแล้วได้ช่วยเหลือเด็กแล้วรู้สึกอย่างไรต่อ วิชาชีพครู แล้วถ้านักศึกษาเป็นตัวละครครูในสื่อภาพยนตร์ นี้จะทำอย่างไร	

ตาราง 15 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 3 (ต่อ)		
15 นาที	- ผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์ที่มีตัวละครเป็นครูตบอดที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู	- สื่อภาพยนตร์ “ครูผู้เป็นดวงประทีป”
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามเพื่อต่อยอดให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเกิดเจตคติที่ต่อวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น	- แบบบันทึกความคิดเห็นรวม
45 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาวิชาชีพครูช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของตัวละครครูว่าฉากไหนหรือตรงจุดไหนของตัวละครในสื่อที่ทำให้นักศึกษาจะเป็นครูในอนาคต และตัวละครครูได้แสดงพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครูอะไรบ้างแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไร	- ประเด็นการอภิปราย
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 4		
	- ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามให้นักศึกษาวิชาชีพครูเขียนส่งกลับทางอีเมลเพื่อคัดเลือกเรื่องราวที่ดีที่สุดในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	- เอกสารใบงาน
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและทบทวนจิตวิญญาณความเป็นครูว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง	

ตาราง 15 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 4 (ต่อ)		
30 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาที่เขียนเล่าเรื่องราวดีที่สุด 3 คน(คนละ 10 นาที) ออกมาให้เพื่อนฟังว่าในช่วงออกฝึกสอนได้พบบุคคลใดที่เป็นตัวแบบที่แสดงจิตวิญญาณความเป็นครู	- เอกสารใบงาน
60 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นตัวแบบจริงว่าได้แสดงพฤติกรรมอะไรบ้างที่แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู	- ประเด็นการอภิปราย
20 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย

ตาราง 16 กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 600 นาที (10 ชม.)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 1		
20 นาที	- ผู้วิจัยแนะนำตัวและผู้ช่วยนักวิจัย สร้างสัมพันธภาพโดยใช้รอยยิ้มและคำพูดที่นุ่มนวลชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู	
10 นาที	- ผู้วิจัยเสนอตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์ที่มีตัวละครครูได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครู	- สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว”
15 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาวิชาชีพครูเริ่มเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านความรู้สึกและด้านความรู้เชิงประมาณค่าต่อวิชาชีพครู	- แบบบันทึกความคิดเห็นการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ตาราง 16 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
20 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำการอภิปรายร่วมกันทั้งห้องและช่วยกันสรุปถึงจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาวิชาชีพครูเริ่มเกิดเจตคติที่ต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านแนวโน้มที่จะกระทำ	- ประเด็นการอภิปราย
20 นาที	- ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องสั้น“ครูทอมสันกับเท็ดดี้”	- เอกสารเป็น ppt. เกี่ยวกับเรื่องสั้นจำนวน 12 หน้า
40 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักศึกษาวิชาชีพครูช่วยกันอ่านวิเคราะห์ค้นหาข้อมูลและอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของตัวละครครูและผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่ให้นักศึกษาได้ช่วยกันอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 2		
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและได้เกริ่นนำว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทดลองเมื่อวันที่ 14 พค.แล้วในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผ่านมาได้เจอปัญหาอะไรบ้างที่มีลักษณะคล้ายกับสื่อภาพยนตร์ที่ได้ดูบ้างหรือไม่	
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักศึกษาเขียนเล่าเรื่องปัญหาของเด็กในระหว่างออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่าเจอปัญหาอะไรบ้าง แล้วในบทบาทครูจัดการกับปัญหาอย่างไร แล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไรบ้าง	- เอกสารใบงาน

ตาราง 16 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 2 (ต่อ)		
50 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษานำเสนอ (คนละ 5 นาที) เรื่องราวปัญหาที่ได้พบเจอมาให้เพื่อนฟังและช่วยกันวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกไปเหมาะสมกับบทบาทครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูหรือไม่	- ประเด็นการอภิปราย
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้เขียนเล่าถึงบทบาทที่แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการสนับสนุนอะไรบ้าง	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 3		
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและเกริ่นนำว่าจากครั้งที่แล้วที่ได้เจอปัญหาเด็กแล้วได้ช่วยเหลือเด็กแล้วรู้สึกอย่างไรต่อวิชาชีพครูแล้วถ้านักศึกษาเป็นตัวละครครูในสื่อภาพยนตร์นี้จะทำอะไร	
15 นาที	- ผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์ที่มีตัวละครครูเป็นครูตาบอดที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู	- สื่อภาพยนตร์ “ครูผู้เป็นดวงประทีป”
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามเพื่อต่อยอดให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเกิดเจตคติที่ต่อวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น	- แบบบันทึกความคิดเห็นรวม
45 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาวิชาชีพครูช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของตัวละครครูว่าจากไหนหรือตรงจุดไหนของตัวละครครูในสื่อที่ทำให้นักศึกษาจะเป็นครูในอนาคต และตัวละครครูได้แสดงพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครูอะไรบ้างแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไร	- ประเด็นการอภิปราย

ตาราง 16 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 3 (ต่อ)		
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 4		
	- ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามให้นักศึกษาวิชาชีพครูเขียนส่งกลับทางอีเมลล์เพื่อคัดเลือกเรื่องราวที่ดีที่สุดในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	- เอกสารใบงาน
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและทบทวนจิตวิญญาณความเป็นครูว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง	
30 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาที่เขียนเล่าเรื่องราวที่ดีที่สุด 3 คน(คนละ 10 นาที) ออกมาให้เพื่อนฟังว่าในช่วงออกฝึกสอนได้พบบุคคลใดที่เป็นตัวแบบที่แสดงจิตวิญญาณความเป็นครู	- เอกสารใบงาน
60 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นตัวแบบจริงว่าได้แสดงพฤติกรรมอะไรบ้างที่แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู	- ประเด็นการอภิปราย
20 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย

ตาราง 17 กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม 540 นาที (6 ชม.)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 1		
20 นาที	- ผู้วิจัยแนะนำตัวและผู้ช่วยนักวิจัย สร้างสัมพันธภาพโดยใช้รอยยิ้มและคำพูดที่นุ่มนวลชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดโปรแกรมการพัฒนาจิตวิญญาณอันมีความเป็นครู	
20 นาที	- ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องสั้น "ครูทอมสันกับเท็ดดี้" ที่มีตัวแบบเป็นตัวละครครูที่แสดงจิตวิญญาณอันมีความเป็นครู	- เอกสารเป็น ppt. เกี่ยวกับเรื่องสั้นจำนวน 12 หน้า
25 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักศึกษาครูช่วยกันอ่านวิเคราะห์ ค้นหาข้อมูลและอภิปรายร่วมกัน	- เอกสารใบงาน - แบบสังเกตความถี่ของพฤติกรรม
15 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปว่าข้อมูลที่ให้นักศึกษาได้ช่วยกันค้นหาถึงจิตวิญญาณอันมีความเป็นครูแล้วตัวแบบที่เป็นละครครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไรบ้าง	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 2		
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและได้เกริ่นนำว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทดลองเมื่อวันที่ 14 พค.แล้วในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผ่านมาได้เจอปัญหาอะไรบ้างที่มีลักษณะคล้ายกับสื่อภาพยนตร์ที่ได้ดูบ้างหรือไม่	
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามให้นักศึกษาเขียนเล่าเรื่องราวของเด็กในระหว่างออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่าเจอปัญหาอะไรบ้าง แล้วในบทบาทครูจัดการกับปัญหาอย่างไร แล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไรบ้าง	- เอกสารใบงาน

ตาราง 17 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 2 (ต่อ)		
50 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษานำเสนอ (คนละ 5 นาที) เรื่องราวปัญหาที่ได้อัปโหลดมาไว้เพื่อนฟังและช่วยกันวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกไปเหมาะสมกับบทบาทครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูหรือไม่	- ประเด็นการอภิปราย
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้เขียนเล่าถึงบทบาทที่แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการสนับสนุนอะไรบ้าง	- ประเด็นการอภิปราย
ครั้งที่ 3		
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและเกริ่นนำว่าจากครั้งที่แล้วที่ได้เจอปัญหาเด็กแล้วได้ช่วยเหลือเด็กแล้วรู้สึกอย่างไรต่อวิชาชีพครู แล้วถ้านักศึกษาเป็นตัวละครครูในสื่อภาพยนตร์นี้จะทำอย่างไร	
15 นาที	- ผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์ที่มีตัวละครครูเป็นครูตาบอดที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู	- สื่อภาพยนตร์ “ครูผู้เป็นดวงประทีป”
30 นาที	- ผู้วิจัยตั้งคำถามเพื่อต่อยอดให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น	- แบบบันทึกความคิดเห็นรวม
45 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาวิชาชีพครูช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูของตัวละครครูว่าจากไหนหรือตรงจุดไหนของตัวละครครูในสื่อที่ทำให้นักศึกษาจะเป็นครูในอนาคต และตัวละครครูได้แสดงพฤติกรรมกรรมกรมีจิตวิญญาณความเป็นครูอะไรบ้างได้รับการสนับสนุนทางสังคมอะไร	- ประเด็นการอภิปราย
10 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย

ตาราง 17 (ต่อ)

เวลา	โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์	สื่อที่ใช้
ครั้งที่ 4		
	- ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามให้นักศึกษาวิชาชีพครูเขียนส่งกลับทางอีเมลเพื่อคัดเลือกเรื่องราวที่ดีที่สุดในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป	- เอกสารใบงาน
20 นาที	- ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและทบทวนจิตวิญญาณความเป็นครูว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง	
30 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาที่เขียนเล่าเรื่องราวที่ดีที่สุด 3 คน(คนละ 10 นาที) ออกมาให้เพื่อนฟังว่าในช่วงออกฝึกสอนได้พบบุคคลใดที่เป็นตัวแบบที่แสดงจิตวิญญาณความเป็นครู	- เอกสารใบงาน
60 นาที	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นตัวแบบจริงว่าได้แสดงพฤติกรรมอะไรบ้างที่แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู	- ประเด็นการอภิปราย
20 นาที	- ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่นักศึกษาได้ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย	- ประเด็นการอภิปราย

ขั้นที่ 3 ระยะติดตามผล

เป็นระยะที่ให้กลุ่มตัวอย่างยุติการใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูไปแล้ว 1 ภาคเรียน และทำการวัดข้อมูลตัวแปรตามจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อขอใช้สถานที่ในการเก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยเชิงทดลอง

3. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมาแล้ว ผู้วิจัยประสานงานกับอาจารย์คณะครุศาสตร์ผู้รับผิดชอบจัดฝึกอบรมกิจกรรม ปฐมนิเทศก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประสานสาขาวิชาและนักศึกษาวิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

4. กลุ่มตัวอย่างให้คำยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดด้วยตนเองตามกำหนดเวลานัดหมาย ซึ่งแจ้งความสำคัญ วัตถุประสงค์การวิจัยและวิธีการตอบแบบทดสอบ

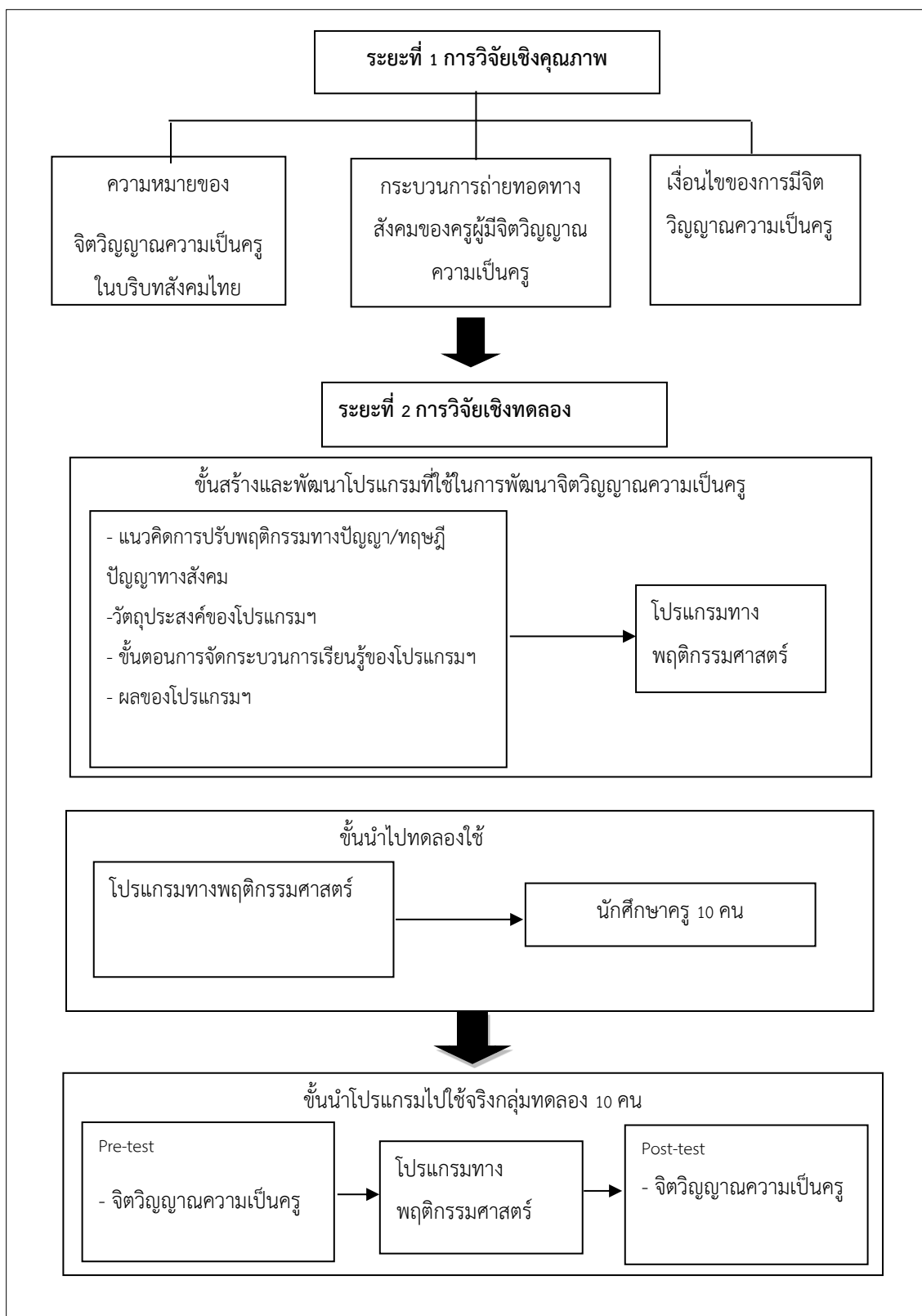
5. ผู้วิจัยรวบรวมแบบทดสอบทั้งหมดและตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแต่ละแบบทดสอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

2.6 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์และวิธีการทางสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแต่ละตัว ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percent) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ผลของการใช้โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลองมีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงกว่ากลุ่มควบคุมหรือไม่ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance: ANCOVA) เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแต่ละกลุ่มมีจำนวนน้อย (น้อยกว่า 30) คือ กลุ่มทดลองมีจำนวน 10 คน กลุ่มควบคุมมีจำนวน 10 คน และมีความแตกต่างกันในคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งได้มีการวัดก่อน (Pretest) ในทั้งสองกลุ่ม อาจเป็นปัจจัยแทรกซ้อนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการทางสถิติ คือ การใช้สถิติทดสอบที่ลดความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนหรือความแตกต่างของคะแนนภายในกลุ่ม ด้วยการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน คือ คะแนนวัดก่อน (Pretest) ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามเพื่อเป็นการยืนยันผลลัพธ์ของตัวแปรตามที่ได้รับผลมาจากโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ดังภาพประกอบ 9 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 9 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2

2.7 การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย งานวิจัยนี้ได้รับหนังสืออนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามหลักการและแนวทางการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลในแต่ละมหาวิทยาลัยเมื่อ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ข้อเสนอการวิจัยที่รับรองจริยธรรม: SWUEC/E-096/61E ผู้วิจัยเริ่มต้นเก็บข้อมูลจากการแนะนำตัวผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างทราบและยินยอมให้ข้อมูลและเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ หากกลุ่มตัวอย่างไม่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยสามารถปฏิเสธหรือขอยกเลิกได้ระหว่างการเก็บข้อมูลโดยไม่มีผลกระทบใดๆ หากระหว่างการให้ข้อมูลมีความสับสนอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่สะดวกให้ข้อมูลชั่วคราว ผู้วิจัยพิจารณาความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ถูกนำเสนอเป็นภาพรวม ใช้นามสมมติเพื่อปกปิดการบ่งชี้ตัวบุคคล และนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์เฉพาะสำหรับการวิจัยและงานวิชาการเท่านั้น ผู้วิจัยเก็บรักษาข้อมูลทั้งหมดไว้อย่างดีและไม่นำไปเผยแพร่แก่สาธารณชน การดำเนินงานวิจัยทั้งหมดทั้งนี้เพื่อรักษาความลับของข้อมูลและปกป้องผู้ให้ข้อมูลซึ่งถือเป็นสิทธิพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นการศึกษาวิจัยแบบลำดับเวลาเชิงสำรวจ (Sequential Exploratory Mixed Methods Design) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ตามลำดับดังนี้ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยด้วยการสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากมุมมองของอาจารย์ครุศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจการถ่ายทอดทางสังคมของครู ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1.1 การสังเคราะห์ความหมายจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครู

ตอนที่ 1.2 ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

1.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.2.2 ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู

1.2.2.1 จากมุมมองของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

1.2.2.2 ผลการตรวจสอบความหมายจากการสังเคราะห์เอกสารกับการสัมภาษณ์จากอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ตอนที่ 1.3 การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ตอนที่ 1.4 เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์

ส่วนที่ 2 การผสมผสานจากการวิจัยเชิงคุณภาพสู่การวิจัยปริมาณ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง

ตอนที่ 3.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3.2 การพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตอนที่ 3.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตามในแต่ละช่วงเวลาของการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานที่ได้มีการปรับคะแนนภายหลังการทดลองโดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate Variable) ของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ส่วนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1.1 การสังเคราะห์ความหมายจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครู

1.1.1 สรุปข้อมูลเบื้องต้นของเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 14 เรื่อง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกตามสถาบันการศึกษา สาขาที่ผลิตผลงานวิจัย ปีที่ผลิตผลงานวิจัย ประเภทของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติพื้นฐานที่ใช้ สถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ และสถิติทดสอบสมมติฐาน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแสดงภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึง พ.ศ. 2560 ว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นไปในทิศทางใดบ้าง โดยการแจกแจงความถี่และแสดงค่าร้อยละ ตามลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ตามตารางที่ 18

ตาราง 18 ความถี่และร้อยละ จำแนกตามลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 14 เรื่อง

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
1. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย	มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์	1	7.14
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	3	21.43
	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2	14.29
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	1	7.14
	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	1	7.14
	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	2	14.29
	มหาวิทยาลัยนเรศวร	1	7.14
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	2	14.29
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	1	7.14
2. สาขาที่ผลิตผลงานวิจัย	แผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	1	7.14
	การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์	1	7.14
	ศึกษาศาสตร์	6	42.86
	จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ	1	7.14
	หลักสูตรและการสอน	1	7.14
	การวัดผลและวิจัยการศึกษา	1	7.14
	การบริหารและพัฒนาการศึกษา	2	14.29
	วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา	1	7.14

ตาราง 18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
3. ปีการศึกษา	2553	1	7.14
	2554	2	14.29
	2556	1	7.14
	2558	3	21.43
	2559	4	28.57
	2560	3	21.43
4. ประเภทงานวิจัย	การวิจัยเชิงผสมวิธี	7	50.00
	การวิจัยเชิงคุณภาพ	3	21.43
	การวิจัยเชิงปริมาณ	4	28.57
5. ระดับงานวิจัย	หน่วยงาน/สถาบัน	8	57.14
	ปริญญาเอก	4	28.57
	ปริญญาโท	2	14.29
6. ตัวแปรตาม	แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู	1	7.14
	ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู	1	7.14
	การพัฒนาจิตวิญญาณของครูผู้สอน	2	14.29
	ความทุ่มเทในการทำงานของครู	1	7.14
	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู	2	14.29

ตาราง 18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และ	1	7.14
	จิตวิญญาณความเป็นครู		
	จิตวิญญาณความเป็นครู	1	7.14
	และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาและ		
	ความเป็นครูไทย		
	จิตวิญญาณความเป็นครู	5	35.71
7. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	สุ่มแบบแบ่งชั้น	5	35.71
	สุ่มแบบเจาะจง	4	28.57
	สุ่มแบบหลายขั้นตอน	2	14.29
	สุ่มอย่างง่าย	3	21.43
8. การตั้งสมมติฐาน	ไม่ได้ระบุ	7	50
	ไม่มี	3	21.43
	สองทาง	2	14.29
	ทางเดียว	2	14.29
9. การวิเคราะห์ข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์	2	14.29
	ด้วยโปรแกรม spss		
	การวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบปรากฏการณ์วิทยา- อัตถิภาวะเชิงประจักษ์ของ	4	28.57
	อาเมเดโอ จิออริจี		

ตาราง 18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
	วิเคราะห์โปรแกรม spss	6	42.86
	การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยสัมภาษณ์	1	7.14
	ผู้ทรงคุณวุฒิเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง วิเคราะห์โปรแกรม spss และโปรแกรมลิสเรล		
	วิเคราะห์โปรแกรม spssและโปรแกรมลิสเรล	1	7.14
10. ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	2	14.29
	แบบสอบถามปลายเปิด แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบ	1	7.14
	การเล่าเรื่อง (Story telling)	1	7.14
	แบบสอบถาม	5	35.71
	ศึกษาจากเอกสารและแบบสอบถามเชิงสำรวจ	1	7.14
	แบบทดสอบ,แบบวัดพฤติกรรมและแบบสอบถาม	1	7.14
	แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง,แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน,แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน,แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู,แบบบันทึกการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1	7.14
	ศึกษาจากเอกสาร	1	7.14

ตาราง 18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	1	7.14
11. สถิติพื้นฐานที่ใช้	ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความโด่ง ความเบ้	1	7.14
	ไม่มี	2	14.29
	ค่าความถี่,ค่าร้อยละ,ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน	1	7.14
	ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1	7.14
	ความถี่, ร้อยละ, ค่ามัธยฐานเลขคณิต, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2	14.29
	ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, และการวิเคราะห์เนื้อหา	1	7.14
	ไม่ได้ระบุ	1	7.14
	ค่าร้อยละ,ค่าเฉลี่ย,ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา	1	7.14
	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าต่ำสุด, ค่าสูงสุด, ค่าความเบ้และค่าความโด่ง	1	7.14
	ค่ามัธยฐาน,ค่าพิสัย, ค่าเฉลี่ย,ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน,ค่าความเบ้และความโด่ง	1	7.14
	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2	14.29

ตาราง 18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
12. สถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ	ความสัมพันธ์รายข้อและคะแนนรวม การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์สถิติทดสอบที การวิเคราะห์ค่าความยากและอำนาจจำแนก และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	1	7.14
	ไม่มี	3	21.43
	ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)	1	7.14
	ประเมินความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (CVI) ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่น (Reliability)	1	7.14
	ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก	1	7.14
	ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และค่าความเชื่อมั่น	5	35.71
	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก	1	7.14
	ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และความสอดคล้อง	1	7.14

ตาราง 18 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	ระดับตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
13. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน	ไม่ระบุสถิติทดสอบสมมติฐาน	1	7.14
	ไม่มี	3	21.43
	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และ	2	14.29
	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน		
	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) สกัด	1	7.14
	ปัจจัยด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและ		
	หมุนแกนแบบอโรโกนอลด้วยวิธีแวกซ์		
	การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนและ	1	7.14
	การทดสอบค่าที่		
	การทดสอบค่าที่	2	14.29
	การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา	1	7.14
	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการ	1	7.14
	วิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด		
	ด้วยการวิเคราะห์แบบกลุ่มพหุ		
	การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วย	1	7.14
	โปรแกรมลิสเรล		
	ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลด้วย	1	7.14
	โปรแกรมลิสเรล		

จากตารางแสดงว่า การรวบรวมงานวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ พบว่า สถาบันที่รวบรวมงานวิจัยจำนวนมากที่สุด คือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 3 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีจำนวน 2 เรื่องเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนสาขาวิชาที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากสาขาวิชาพบว่า มีงานวิจัยจากสาขาศึกษาศาสตร์/ครู
ศาสตร์ ผลิตงานวิจัยมากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมาคือ สาขาการบริหาร
ศึกษา มีจำนวน 2 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนสาขาวิชาที่เหลือมีจำนวนเท่ากันคือ 1 เรื่อง คิด
เป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากปีการศึกษาพบว่า มีงานวิจัยจากปีการศึกษา 2559
จำนวนมากที่สุด 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาคือปีการศึกษา 2558 กับ 2560 มีจำนวน
เท่ากันคือ 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมาคือปีการศึกษา 2554 คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วน
ปีการศึกษาที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากประเภทงานวิจัย พบว่ามีงานวิจัยจากงานวิจัยเชิงผลงาน
วิธีมากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3
เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมาเป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ
14.29 ส่วนประเภทงานวิจัยที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากระดับงานวิจัย พบว่า มีงานวิจัยจากงานวิจัยระดับ
หน่วยงาน/สถาบันมากที่สุด จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาเป็นงานวิจัยระดับ
ปริญญาเอก จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาเป็นงานวิจัยระดับปริญญาโท จำนวน 2
เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากตัวแปรตาม พบว่า มีงานวิจัยจากตัวแปรจิตวิญญาณ
ความเป็นครูมากที่สุด จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมา คือการพัฒนาจิตวิญญาณ
ของครูและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู มีจำนวน 2 เรื่องเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนตัว
แปรตามที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากวิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีงานวิจัยจาก
วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นมากที่สุด จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือวิธีการสุ่มแบบ
เจาะจง จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาคือวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 3 เรื่อง คิด
เป็นร้อยละ 21.43 และรองลงมาคือวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ
14.29 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากการตั้งสมมติฐาน พบว่า มีงานวิจัยจากการ
ตั้งสมมติฐานแบบไม่ได้ระบุสมมติฐานมากที่สุด จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือไม่
มีสมมติฐาน จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.43 ส่วนการตั้งสมมติฐานที่เหลือมีจำนวน 2 เรื่อง
เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีงานวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS มากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมาคือการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยตนเอง จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาคือการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม spss จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนงานวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า มีงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากสถิติพื้นฐาน พบว่า มีงานวิจัยที่ใช้สถิติพื้นฐานมากที่สุด คือ ความถี่, ร้อยละ, ค่ามัธยฐานและคณิตกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและงานวิจัยที่ไม่มีสถิติพื้นฐานที่ใช้ มีจำนวนเท่ากันคือ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนสถิติพื้นฐานที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากสถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า มีงานวิจัยจากการใช้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา(IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มากที่สุด จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ ไม่มีสถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.43 ส่วนงานวิจัยจากสถิติทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

การรวบรวมงานวิจัยจากสถิติทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีงานวิจัยที่ไม่มีสถิติทดสอบสมมติฐานมากที่สุดจำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมาคือการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนงานวิจัยจากสถิติทดสอบสมมติฐานที่เหลือมีจำนวนเท่ากัน คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตามลำดับ

1.1.2 สรุปการสังเคราะห์นิยามความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารงานวิจัย

จากการทบทวนความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู พบสาระสำคัญที่นักวิชาการได้นำเสนอไว้ ตามตารางที่ 19

ตาราง 19 สรุปตารางความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารงานวิจัย

นักวิชาการ	นิยาม
ณัฐภรณ์ หลาวทองและ ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553)	การปฏิบัติหน้าที่ครู การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค มีความเชื่อมั่นใน ศักยภาพของมนุษย์และการเสียสละในงานครู
ธรรมนันท์ทิศา แจ่มสว่าง (2554)	ตระหนักรู้ในความเป็นครู ปฏิบัติตนอยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มี เป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก และปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและ เมตตา
นรินทร์ สังข์รักษา (2554)	รักและเมตตาศิษย์อย่างเท่าเทียมกัน รักและผูกพันกับวิชาชีพครูและตั้งใจ จริง ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบัง อำพราง เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู เป็นตัวของตัวเอง มีความ เชื่อมั่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความรู้ดี รู้กว้างขวาง ลึกซึ้ง มีความคิดก้าวหน้ามี วิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นขยันตั้งใจทำงานเสียสละและเมื่อตัดสินใจทำแล้ว ต้องทำจนสำเร็จ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี รู้จักปรับตัวและ ปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อม มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและ ชุมชน เป็นคนช่างสังเกต การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน การทำงาน เชิงรุก การพูดจาไพเราะและให้เกียรติผู้เรียน มีความสามารถในการจัดสรร เวลาที่ดี ไม่เคยปฏิเสธงาน ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล ประหยัดและสอน ให้นักเรียนประหยัด ยึดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักชัย การถือว่า ลูกศิษย์เป็นแรงผลักดันมากที่สุด มีความสุขกับการสอนและเข้าใจในตัวลูก ศิษย์และการยกย่องให้เกียรติครูผู้สอนตนเอง
ภาวัต ตั้งเพชรเดโช (2556)	พฤติกรรมแสดงออกที่ดีของครูที่มีต่อศิษย์ ซึ่งบุคคลที่จะมาประกอบ วิชาชีพครูต้องพึงมีและพึงปฏิบัติและอุทิศตนอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คู่ คุณธรรมเพื่อเป็นกำลังในการที่จะสร้างประเทศชาติต่อไป

ตาราง 19 (ต่อ)

นักวิชาการ	นิยาม
กิตตินันท์ โนสุ และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2558)	การพัฒนาตนเอง ความมีเหตุผลในการปฏิบัติงาน ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ความวิริยะ อุตสาหะ ความมีเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ความดี ความรักศรัทธาในวิชาชีพ การปฏิบัติการสอน
สุพิชญา โคทวิ (2558)	การรับรู้และการแสดงออกถึงด้านจิตใจที่ดีงามควรค่าแก่การเคารพบูชาในลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าผู้อื่นและการเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ดวงใจ ชนะสิทธิ์; ชัยยุทธ มณีรัตน์ และพงศ์เทพ จิระโร (2559)	มีความเมตตาต่อศิษย์ บุคลิกภาพดี มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน ถ่ายทอดเป็น มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย มีจิตอาสาและจิต สาธารณะ
วัลนิกา ฉลากบาง (2559)	คุณลักษณะส่วนตัวและการมีคุณธรรมจริยธรรม ตระหนักรู้และปฏิบัติตนบน วิถีความเป็นครู รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความเชี่ยวชาญในการสอนและ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
สจิวรรณ ทรรพวาส (2559)	คุณลักษณะที่แสดงถึงพฤติกรรมที่เป็นที่ประจักษ์และน่าชื่นชมในการปฏิบัติ หน้าที่ครูทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยคุณธรรมจริยธรรมและ ความปรารถนาดี มีความเข้าใจที่จะพัฒนาศิษย์ตามศักยภาพด้วยความ จริงใจภายใต้ความสุขที่จะเกิดขึ้นจากทั้งสองฝ่าย
อรอุมา เจริญสุข (2559)	มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความรักและปรารถนาดีต่อ ศิษย์ เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ การอุทิศ ตนต่อองค์กร ความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง เพื่อวิชาชีพ
จันทร์ศมภ์ ภูติอริยวัฒน์ (2560)	รักและศรัทธาในวิชาชีพครู การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ มีคุณธรรม จริยธรรมครู การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การปฏิบัติตนตามหน้าที่ครู

ตาราง 19 (ต่อ)

นักวิชาการ	นิยาม
ปิยะวัฒน์ กรมระวรย, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุว รุ ผลพันธุ์ (2560)	มีศรัทธาในวิชาชีพครู มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความอดทน การรู้ บทบาทหน้าที่ มีความมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ มีความรักและเมตตาช่วยเหลือต่อ ศิษย์ มีความเข้าใจเคารพการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การเป็น แบบอย่างที่ดีของสังคม
อมรรัตน์ แก่นสาร และคณะ (2560)	มีความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ มีจิตวิทยา ในการสอน การเป็นแบบอย่างที่ดี การมีคุณธรรมและจริยธรรม ปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร

จากนิยามของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏใน
นิยามได้ตารางที่ 20

ตาราง 20 สรุปลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม

ลักษณะสำคัญที่ปรากฏ
• การปฏิบัติหน้าที่ครู • การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค • มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ • การเสียสละในงานครู • มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก • ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา มีความปรารถนาดี • ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง • เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู • มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี ถ่ายทอดเป็น มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย • รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อม • มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน • เป็นคนช่างสังเกต • การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน • การทำงานเชิงรุก • การพูดจาไพเราะ • การให้เกียรติผู้เรียน • มีความสามารถในการจัดสรรเวลาที่ดี • ผ่านปรนัยอดทนอย่างมีเหตุผล • มีการประหยัดและสอนให้นักเรียนประหยัด • มีความสุขกับการสอน • เข้าใจในตัวลูกศิษย์ • อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คู่คุณธรรม • มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง • มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน • มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ • ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ • มีความวิริยะ อุตสาหะ • มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ • มีความรักศรัทธาในวิชาชีพ

ตาราง 20 (ต่อ)

ลักษณะสำคัญที่ปรากฏ
• การเห็นคุณค่าในตนเอง • การเห็นคุณค่าผู้อื่น • การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ • บุคลิกภาพดี • มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน • จิตอาสาและจิตสาธารณะ • มีความเชี่ยวชาญในการสอน • เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ • มีความรับผิดชอบ • มีความอดทน • มีความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ • มีจิตวิทยาในการสอน • มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า ลักษณะการให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูสามารถอธิบายได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การให้ความหมายถึงสิ่งที่เป็นสภาวะทางจิต และ 2) การให้ความหมายถึง สิ่งที่เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนผ่านการทำงานครู ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้เชื่อมโยงถึงความรู้สึก นักคิดที่มีต่อวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่มใหม่เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดนิยามศัพท์คำว่าไว้เพื่อใช้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกในการตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย โดยแบ่งกลุ่มตามลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย หมายถึง เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) ความตระหนักรู้เห็นคุณค่าตนเอง (มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี ถ่ายทอดเป็น มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อมเป็นคนช่างสังเกต ความสามารถในการจัดสรรเวลาที่ดีมี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน มีความเชี่ยวชาญในการสอน มีจิตวิทยาในการสอน) 2) ศรัทธาในวิชาชีพ (มีความรักศรัทธาในวิชาชีพ มีความสุขกับการสอน มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์) 3) การให้

ความสำคัญมีคุณค่าของบทบาทหน้าที่ (การปฏิบัติหน้าที่ครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คู่คุณธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์ต่อ วิชาชีพ มีความรับผิดชอบ) 4) ความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด (การ เสียสละในงานครู การทำงานเชิงรุก ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน มี ความวิริยะ อุตสาหะ จิตอาสาและจิตสาธารณะ เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์มีความอดทน มี ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และ5) การเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม (ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความ รักและเมตตา มีความปรารถนาดี ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ ปิดบังอำพราง เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและ ชุมชน การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้านการพูดจาไพเราะ การให้เกิดริ้วรอยเรียน มีการประหยัด และสอนให้นักเรียนประหยัด เข้าใจในตัวลูกศิษย์ การเห็นคุณค่าผู้อื่น การเห็นคุณค่าของการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติ บุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร การปฏิบัติต่อศิษย์ โดยเสมอภาค)

ตอนที่ 1.2 ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์และ การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเงื่อนไขของการมีจิต วิญญาณความเป็นครู

1.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้เห็น ถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการมีจิต วิญญาณความเป็นครูทั้งการให้ความหมาย การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความ เป็นครูและเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ตามตารางที่ 21

ตาราง 21 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลัก

รายชื่อ	เพศ	สถานภาพ	ระดับ การศึกษา	ตำแหน่งทาง วิชาการ	ประสบการณ์ในการสอน คณะครุศาสตร์
ครูคนที่ 1	หญิง	สมรส	ปริญญาโท	ผศ.	25 ปี
ครูคนที่ 2	ชาย	หย่าร้าง	ปริญญาเอก	รศ.	25 ปี
ครูคนที่ 3	หญิง	สมรส	ปริญญาโท	ผศ.	22 ปี
ครูคนที่ 4	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	อาจารย์	19 ปี

ตาราง 21 (ต่อ)

รายชื่อ	เพศ	สถานภาพ	ระดับ การศึกษา	ตำแหน่งทาง วิชาการ	ประสบการณ์ในการสอน คณะครุศาสตร์
ครูคนที่ 5	หญิง	โสด	ปริญญาเอก	ผศ.	17 ปี
ครูคนที่ 6	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	20 ปี
ครูคนที่ 7	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	รศ.	25 ปี
ครูคนที่ 8	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	20 ปี
ครูคนที่ 9	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	27 ปี
ครูคนที่ 10	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	28 ปี
ครูคนที่ 11	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	15 ปี
ครูคนที่ 12	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	11 ปี
ครูคนที่ 13	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	35 ปี
ครูคนที่ 14	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	13 ปี
ครูคนที่ 15	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	ผศ.	25 ปี
ครูคนที่ 16	หญิง	สมรส	ปริญญาเอก	อาจารย์	12 ปี

จากตารางที่ 21 ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มเดียว คืออาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 16 ท่าน ซึ่งเป็นเพศหญิง 15 คนและเพศชาย 1 คน สถานภาพสมรส 14 คน สถานภาพหย่าร้าง 1 คนและสถานภาพโสด 1 คน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอก 14 คนและระดับปริญญาโท 2 คน ดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ 12 คน ดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ 2 คนและเป็นอาจารย์ 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการสอนคณะครุศาสตร์ตั้งแต่ 11 ปี ถึง 35 ปี และมีผลการประเมินการสอน (มคอ.5) ด้านจิตวิญญาณความเป็นครูทั้ง 16 คนอยู่ในระดับดีมาก

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นเป็นข้อมูลที่บอกเพียงรายละเอียดทั่วไปในภาพกว้างของคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วน

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่นำมาใช้ประกอบการทำความเข้าใจการให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยข้อมูลเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลักจะนำเสนอในส่วนต่อไปที่เป็นการบรรยายถึงความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในมุมมองของอาจารย์ครุศาสตร์ การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มิติตัวแทน เนื้อหาและกลวิธีการถ่ายทอด ตั้งแต่เริ่มเข้ามาสู่การเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู และระหว่างอยู่ในวิชาชีพครูในบทบาทของผู้รับการถ่ายทอดและบทบาทผู้ให้การถ่ายทอด รวมทั้งเงื่อนไขของการมี จิตวิญญาณความเป็นครู

1.2.2 ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู

1.2.2.1 จากมุมมองของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คน มีลักษณะร่วมของประเด็นหลัก “จิตวิญญาณความเป็นครู” คือ เหตุการณ์ที่ครูได้เคยประสบ ได้ยิน ได้ทำ แล้วเกิดความคิด ความรู้สึกที่เกี่ยวกับ 4 องค์ประกอบ คือ การเห็นคุณค่าตนเอง ศรัทธาในวิชาชีพ ตระหนักในบทบาทของการเป็นครูและการเป็นแบบอย่างที่ดี และยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ อธิบายดังต่อไปนี้

1) การเห็นคุณค่าตนเอง หมายถึง การที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้เรียนรู้จากการได้เห็น ได้ยิน ได้ปฏิบัติในช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูหรือช่วงของการเป็นครูวิชาชีพแล้วทำให้เกิด 3 ส่วนที่สำคัญแล้วเกิดการยอมรับตนเองเกี่ยวกับ 1) ความสามารถของตนเองในการทำงานครู 2) ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครู 3) มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ดังนี้

1.1 ความสามารถของตนเองในการทำงานครู เป็นการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับศิษย์ได้ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมศิษย์ได้ สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากภาระงานสอนได้ดี ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“ครูเชื่อในศักยภาพและความสามารถของครูว่าสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้มีกิจกรรมดึงดูดใจที่ทำให้เด็กอยากเรียนมากขึ้นได้”(ครูคนที่1)

“มั่นใจว่าสามารถสะท้อนศักยภาพของเราให้ลูกศิษย์เห็นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้วผ่านการสอน ผ่านการให้คำปรึกษา ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม” (ครูคนที่4)

“เราตระหนักรู้ว่าสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากภาระงานสอนเหล่านั้นได้ดีเช่นกัน” (ครูคนที่5)

“เราก็มั่นใจว่าเรามีฝีมือซึ่งในแต่ละหน่วยงานก็จะเชิญไปช่วยงาน” (ครูคนที่8)

“เชื่อว่าเราสามารถเรียนรู้จากหน้างานแล้วเอาตรงนั้นเป็นองค์ความรู้ของตัวเองเพื่อเอาไปปรับเวลาทีสอนได้” (ครูคนที่11)

“พื้รู้สึกว่าฉันอยู่ตรงนี้ฉันสามารถเป็นที่พึ่งของศิษย์ได้ ฉันสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมศิษย์ได้ ดีกว่าฉันนั่งอยู่เฉยๆ” (ครูคนที่12)

“เชื่อว่าเราสามารถเอาข้อผิดพลาดจากห้องที่หนึ่งที่สองมาปรับวิธีการสอนเพื่อใช้กับห้องที่สามได้” (ครูคนที่14)

1.2 การให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครู เป็นการยอมรับตนเองเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของการสร้างศิษย์ให้เป็นครูมืออาชีพ ความสำคัญของแต่ละลักษณะและอัตลักษณ์ของคนที่จะเป็นครู และความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ศิษย์ได้เห็นทั้งงานส่วนตัวและงานส่วนร่วมในวิชาชีพครู ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“จะเน้นให้ศิษย์ได้ตระหนักถึงความเป็นครูมืออาชีพมากกว่าที่จะมุ่งเป็นอาชีพครู” (ครูคนที่2)

“สิ่งที่เราได้ก็คือความทุ่มเทเวลาความมุ่งมั่นตั้งใจแล้วเราก็ทำเพื่อส่วนรวม เพื่ออาจารย์เพื่อนักศึกษาเพื่อคณะของเรา” (ครูคนที่3)

“จะสอดแทรกเรื่องการเห็นคุณค่าแห่งตนให้แก่ นักศึกษาตลอดเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญ” (ครูคนที่8)

“จะเน้นย้ำและปลูกฝังในเรื่องของการสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แก่นักศึกษาครูให้รู้ว่าคนนี้มีมาจากคณะครุศาสตร์ตัวตนของความเป็นครูนี้มันจะแตกต่างซึ่งเชื่อว่าส่วนนี้สำคัญ” (ครูคนที่7)

“ไม่เคยสายเพราะตระหนักว่าถ้าไม่ตรงต่อเวลาอะไรจะเกิดขึ้นซึ่งเรามองเห็นสิ่งที่มีนจะเป็นผลกระทบต่อบุคคลในอนาคตได้” (ครูคนที่9)

“การที่เราทำตัวเป็นตัวอย่างนั้นก็แสดงว่าเราได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นครูอยู่ในตัว” (ครูคนที่10)

“ถ้าเราตระหนักอยู่เสมอว่างานของเรามันเป็นงานที่เกิดประโยชน์มีคุณค่าและเป็นงานที่สำคัญมากต่อความงอกงามของใครหลายคน” (ครูคนที่11)

“ด้วยความที่เป็นครูการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนที่สำคัญและก็ต้องเยอะกว่าอาชีพอื่นเป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และการถ่ายทอดด้านต่างๆให้แก่ศิษย์” (ครูคนที่16)

1.3 ความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู เป็นการยอมรับตนเองเกี่ยวกับความสำเร็จในการสอบบรรจุและความสำเร็จตามเป้าหมายของการทำงาน ครู ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“เราก็ตื่นหัดสอบไปจนวันสุดท้ายของการสอบสอน ผลปรากฏว่าสอบได้ และได้บรรจุครั้งแรกที่สงขลา”(ครูคนที่6)

“แม้งานบางอย่างจะเป็นงานที่พี่ไม่เคยทำมาก่อนและพี่มองว่ายาก แต่พี่ก็ทำงานสำเร็จ”(ครูคนที่10)

“เราต้องสร้างเป้าหมายเพื่อให้เราไปถึงสิ่งนั้นจนวันนี้พี่ก็ได้มาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้วเป็นอาจารย์ที่สอนครูตามที่พี่ตั้งเป้าหมายไว้” (ครูคนที่13)

2) ศรัทธาในวิชาชีพ หมายถึง การที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้เรียนรู้จากการได้เห็น ได้ยิน ได้ปฏิบัติในช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูหรือช่วงของการเป็นครูวิชาชีพแล้วทำให้เกิด 2 ส่วนที่สำคัญคือ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทางที่ดีและ 2) การปฏิบัติงานในวิชาชีพครู ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทางที่ดี เป็นความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพครูว่าเป็นวิชาชีพที่ยิ่งใหญ่ สร้างบุญ สร้างแบบอย่างที่ดีได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“อาชีพครูต้องมีใจในการทำงานและมีใจที่จะรักในการที่จะไปเป็นครู” (ครูคนที่2)

“เชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีแต่สร้างบุญ” (ครูคนที่3)

“คนเป็นครูต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพครูว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ยิ่งใหญ่” (ครูคนที่5)

“เชื่อว่าคนเป็นครูต้องได้รับการบ่มเพาะและปลูกฝังแต่สิ่งที่ดีๆ มาจากครู” (ครูคนที่7)

“เพราะศรัทธาในอาชีพครูตั้งแต่แรกเพราะพี่เชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดีที่สุด” (ครูคนที่9)

“ตั้งใจเลือกอาชีพครูตั้งแต่แรก เพราะเชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดี” (ครูคนที่10)

“พี่เชื่อว่าคนเป็นครูต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี” (ครูคนที่12)

“ด้วยความรักในบทบาทหน้าที่ครูที่ตัวเองทำความศรัทธามันทำเพื่อเงินไม่ได้ ทำเพื่ออุดมการณ์ที่เราต้องการ” (ครูคนที่13)

“รากลึกของความเป็นครู คือไม่หวังอะไรจากศิษย์นอกจากได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จและได้ดีเพราะคนเป็นครูพร้อมที่จะช่วยเหลือศิษย์ตลอดเวลาทั้งในและนอกห้องเรียน” (ครูคนที่14)

“เชื่อว่าคนเป็นครูต้องมีความห่วงใยลูกศิษย์โดยคิดเหมือนลูกตัวเอง โดยไม่คิดว่าจะต้องได้ผลตอบแทนอะไรจากศิษย์” (ครูคนที่15)

“พีเชื่อว่าสิ่งสำคัญของคนเป็นครูต้องมีใจรักในอาชีพครูเป็นเบื้องต้น เพราะตัวพีรู้สึกรักและศรัทธาในอาชีพครู”(ครูคนที่16)

2.2 ความเชื่อของการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู เป็นการมองว่าคนที่ประกอบวิชาชีพครูต้องสามารถสร้างและพัฒนาศิษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ในการที่จะเป็นครูต้องส่งเสริมหรือว่าสามารถพัฒนาศิษย์ศิษย์ให้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ” (ครูคนที่1)

“เชื่อว่าคนที่เป็นครูนอกจากจะสอนให้ความรู้กับลูกศิษย์แล้วยังต้องเสียสละเวลาเพื่อช่วยให้ศิษย์ประสบความสำเร็จและสร้างให้ศิษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” (ครูคนที่3)

“สิ่งแรกเลยสำหรับคนที่จะเป็นครูคือความรัก รักในสิ่งที่เราทำ รักที่จะเป็นครู รักในอาชีพการสอน รักในการที่จะทำงานไม่ว่างานนั้นมันจะหนักแค่ไหน” (ครูคนที่5)

“คนที่จะเป็นครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็นทั้งการเข้าสอนต้องตรงเวลาทุกคาบ ต้องมีความอดทน ต้องสอนความรู้ใหม่ๆ” (ครูคนที่6)

“ต้องเชื่อมั่นว่าเราเป็นครูแล้วต้องสอนศิษย์ได้ ต้องสร้างความเชื่อมั่นตรงนั้นผู้เรียนถึงจะเกิดศรัทธา” (ครูคนที่8)

“เชื่อว่าคนเป็นครูมักจะทำอะไรด้วยความรักความผูกพันและความศรัทธาในสิ่งนั้น ถ้าทำแล้วสำเร็จถือว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์”(ครูคนที่9)

“สิ่งสำคัญสำหรับคนเป็นครูคือความรับผิดชอบต่อศิษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้หรือนุคลิกภาพคุณลักษณะต่าง ๆ คือความรับผิดชอบต่อคนเป็นครูทั้งหมด” (ครูคนที่11)

3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู หมายถึง การที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้เรียนรู้จากการได้เห็น ได้ยิน ได้ปฏิบัติ ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูหรือช่วงของการเป็นครูวิชาชีพ แล้วแสดงออกเกี่ยวกับ 3 ส่วน ดังนี้ 1) บทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ 2) การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ดังนี้

3.1 บทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นการถ่ายทอดทางวิชาการที่เป็นเนื้อหาวิชาความเป็นครูและเนื้อหาที่ไม่ใช่รายวิชาความเป็นครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ทุกชั้นปีจะใช้รูปแบบเดียวกันคือพยายามที่จะไม่บรรยายแต่จะเป็นการสรุปในกรณีที่เราได้สอนประเด็น แล้วก็พยายามสลับกิจกรรม” (ครูคนที่2)

“จะบอกตัวเองเสมอว่าเราต้องทำหน้าที่ของการสอนคนให้ศิษย์ได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” (ครูคนที่5)

“ก็เลยบอกศิษย์ว่าอย่ารู้เรื่องอะไรก็รวมกลุ่มกันมา แล้วก็สนทนากันถ้าเด็กอยากได้เราต้องแบบปรับสานต่อความรู้” (ครูคนที่11)

“เราก็จะบอกเรื่องมารยาท เน้นย้ำแม้กระทั่งการใช้คำพูดของศิษย์ต่อครูผู้สอน เราต้องสอนต้องพูดในสิ่งที่ผิด” (ครูคนที่15)

“บทบาทหน้าที่หลักของครู คือจะต้องเป็นผู้ให้ ผู้ให้คำสั่งสอน คือคนที่เป็นครูก็จะรู้เลยว่าจะต้องทำอะไร มันต้องเป็นอย่างไร” (ครูคนที่16)

3.2 การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข เป็นการให้ความช่วยเหลือร่วมรับรู้ความรู้สึกของศิษย์ คอยแนะนำและให้กำลังใจแก่ศิษย์ ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“เคยมีอยู่ปีหนึ่งนักศึกษาครูพันธุ์ใหม่ เกรดหลุดไปไม่ถึงเกณฑ์ก็เลยต้องไปคุยกับรองฝ่ายวิชาการว่าเป็นเด็กทุน นอกจากจะไม่ได้เข้ารับราชการแล้วต้องให้หนี้เป็นแสน” (ครูคนที่1)

“อย่างเช่นลูกศิษย์มีปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนทั้งเรื่องเงินทองเรื่องของอาหาร เรื่องของเสื้อผ้า เราเป็นครูถ้าเราช่วยได้เราก็ควรจะช่วยเหลือเขา” (ครูคนที่3)

“พี่เคยเห็นศิษย์โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก พี่ก็จะรู้สึกในสิ่งที่โพสต์ไม่ใช่ว่าผ่านเฉย แต่พี่จะร่วมรู้สึกโดยจะรอดูว่าเขาจะทำอะไรต่อ” (ครูคนที่11)

“คือไม่ใช่สอนอย่างเดียวแต่เราก็ต้องรับรู้สารทุกข์สุขดิบให้แก่ศิษย์” (ครูคนที่12)

“ก็จะมีบางคนที่ยินดีดีมากเพราะเป็นเด็กทัศนศิลป์เขาก็จะไปเที่ยวแล้วขาดเรียนก็จะเรียกเขามาคุยมาถามว่ามีปัญหาอะไรหรือเปล่า” (ครูคนที่15)

3.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมกับความเป็นครู เป็นการประพฤติปฏิบัติในการเข้าสอนตรงเวลา มีความรับผิดชอบต่อศิษย์ รู้จักการบริหารจัดการเงินเดือนครูที่ได้รับ รู้จักประหยัดใช้สอยกับวัสดุต่างๆ บุคลิกภาพ การแต่งกาย กิริยาวาจาที่เหมาะสมกับความเป็นครู ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“ปัญหาที่ยิ่งใหญ่ของครูในระดับประเทศก็คือหนี้สิน การที่ครูรู้ถึงการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายดังนั้นก็จะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดคือตัวอย่างของการไม่มีหนี้สิน” (ครูคนที่4)

“เป็นคนตรงต่อเวลาและใส่ใจนักศึกษาทุกคน ให้คำแนะนำ สอนอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ นี่คือผลการประเมินการสอนที่นักศึกษาได้สะท้อน” (ครูคนที่6)

“ครูอาจจะเป็นครูยุคเก่าเพราะฉะนั้นครูก็ต้องเป็นแบบอย่างให้ดูทั้งการใส่ใจ ห่วงใย การวางตัว การพูดการจาอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ควรทำอย่างไร” (ครูคนที่7)

“เรื่องภาษาสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนที่จะเป็นครูต้องพยายามแสดงความเป็นมิตรต่อศิษย์” (ครูคนที่8)

“เพราะฉะนั้นอีกตัวหนึ่งของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องปลดหนี้ให้ได้ แล้วสิ่งที่แก้ได้แล้วทำได้จริงที่ได้สอนเด็กก็คือ การทำบัญชีครัวเรือนแล้วหลังจากนั้นก็ไม่มีหนี้เลย” (ครูคนที่9)

“เราอาจจะคุ้นเคยกับครูที่มีลักษณะของความเมตตา ความหวังดีต่อศิษย์ เราก็เลยซึมซับบุคลิกภาพลักษณะของครูแบบนี้มา” (ครูคนที่10)

“ที่มองว่าปลายทางของคนที่เป็นครูต้องมีเอกลักษณ์ของการเป็นตัวแบบที่ดี ซึ่งพี่ได้แสดงตัวแบบให้ศิษย์ได้เห็นได้จากบุคลิกลักษณะการพูดจากับศิษย์” (ครูคนที่11)

“การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงพี่ก็จะแทรกให้กับเค้าคำว่าพอเพียงพี่ก็จะเริ่มต้นตั้งแต่การรู้จักประหยัด การใช้สิ่งของในห้อง การใช้ให้เกิดประโยชน์” (ครูคนที่12)

“คนที่เป็นครูต้องเป็นครูทุกที่เหมือนเป็นตัวแบบให้ศิษย์ดูทุกที่ทุกเวลา ด้วยไม่ใช่เฉพาะอยู่ในห้องเรียน” (ครูคนที่14)

“พี่เป็นทั้งตัวแบบภายใน เช่นเห็นคนที่ตกทุกข์ได้เราก็อยากไปช่วย ส่วนตัวแบบภายนอกพี่ก็แสดงออกมาให้เขาเห็นเวลาที่พี่สอนเพราะพี่จะสอนเต็มที่เต็มเวลา” (ครูคนที่15)

“เอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นครูคือเราต้องมีความตั้งใจเพื่อเพื่อหรือมีเมตตาต่อผู้ที่ไม่รู้ เป็นผู้รู้จักให้ ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเลย” (ครูคนที่16)

4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครู หมายถึง การที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้เรียนรู้จากการได้เห็น ได้ยิน ได้ปฏิบัติในช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูหรือช่วงของการเป็นครูวิชาชีพแล้ว แสดงออกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางใจในทิศทางบวกกับงานวิชาชีพครู 3 ส่วน คือ 1) คุณลักษณะของความกระตือรือร้น 2) การทุ่มเทอุทิศ และ 3) ความจดจ่อใส่ใจ ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างคำกล่าวของครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ดังนี้

4.1 คุณลักษณะของความกระตือรือร้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ครูจนเกิดพลังในการทำงานครู เกิดความยืดหยุ่นทางจิตใจสูงในขณะทำงานและมีความเพียรพยายามในการทำงานแม้จะเผชิญอุปสรรค ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“เราเป็นครูต้องมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นและพร้อมที่จะแก้ปัญหา ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับศิษย์เราในห้องเรียนก็ตาม” (ครูคนที่1)

“เราต้องไปสอนให้ตรงเวลา เรานัดค่าเด็กค่าไหนก็ต้องรักษาคำพูด ถึงเวลาต้องกระตือรือร้นที่จะไปสอนนี่คือความผูกพันในหน้าที่ของตัวเอง” (ครูคนที่4)

“เราเป็นครูต้องมีความยืดหยุ่นทางจิตใจสูงในขณะทำงาน เราต้องรู้จักกระตุกต่อมเด็ก ตัวนี้คือสิ่งสำคัญ” (ครูคนที่9)

“พี่รักในสิ่งไหนพี่ก็จะทำในสิ่งนั้นได้ดี แล้วถ้าเรารักที่จะเป็นต๋องนี้แล้วเราก็ต้องทำให้เด็กรักในสิ่งที่เราสอนที่เรากำลังเพียรพยายามทำในหน้าที่ของคนเป็นครู” (ครูคนที่11)

“คนเป็นครูก็ต้องมีความยืดหยุ่นทางจิตใจที่ค่อนข้างสูงเพราะพฤติกรรมไม่ดีของเด็กก็มีเยอะแต่เราก็ต้องอดทน ชี้แนะ” (ครูคนที่13)

“เราเป็นครู พี่ว่าคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ครูต้องมีความเพียรพยายามที่จะพัฒนาเด็กให้มีครบทุกด้านเลยเพราะฉะนั้นคนเป็นครูต้องมีสิ่งนี้” (ครูคนที่15)

4.2 คุณลักษณะของการทุ่มเทอุทิศ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ครูจนเกิดความรู้สึกเต็มใจและเสียสละตนในการทำงานครู ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“พี่เป็นลักษณะของครูที่ทำงานด้วยใจ จะเต็มทีกับการทำงาน ไม่ละเลยต่องาน มองว่าความสำเร็จของลูกศิษย์เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดจะประมาณนั้น” (ครูคนที่2)

“เราเป็นครูจะต้องมีความเสียสละอุทิศเวลาดูแลเอาใจใส่ลูกศิษย์ เพื่อที่จะให้เขาสามารถเรียนรู้แล้วสามารถอยู่ในสังคมและเติบโตได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป” (ครูคนที่3)

“พอพี่มานั่งอ่านผลการประเมินการสอนจากเด็กพี่เลยเข้าใจว่า เด็กบอกว่าพี่เป็นคนสอนเต็มที่ และเต็มที่ทุกครั้งที่ได้สอน” (ครูคนที่6)

“เราจะต้องทำให้เต็มที่ให้เต็มศักยภาพและต้องมีใจรักและผูกพันในบทบาทหน้าที่ครูด้วย เช่นจะไปเป็นครูอนุบาลคุณก็ต้องไปสอนเด็กหรือทำอะไรให้แก่เด็กด้วย” (ครูคนที่7)

“เราก็เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามคือพร้อมที่จะให้ความร่วมมือพร้อมที่จะดำเนินการ พร้อมที่จะช่วยเหลือแสดงตัวและไม่นิ่งดูตายในงานของเรา” (ครูคนที่8)

“พอทำงานก็มักจะได้รับความไว้วางใจและมอบหมายงานให้ ซึ่งพี่ก็คิดว่าพี่เต็มที่กับทุกงาน” (ครูคนที่10)

“พี่คิดว่าตัวเองเป็นคนทุ่มเท เสียสละที่จะสอนศิษย์นะคือเจอลูกศิษย์ที่ไหนอะไรอย่างไรก็ยังปรึกษาได้ พุดคุยได้ให้ความช่วยเหลือได้ ดูแลได้ตลอด” (ครูคนที่14)

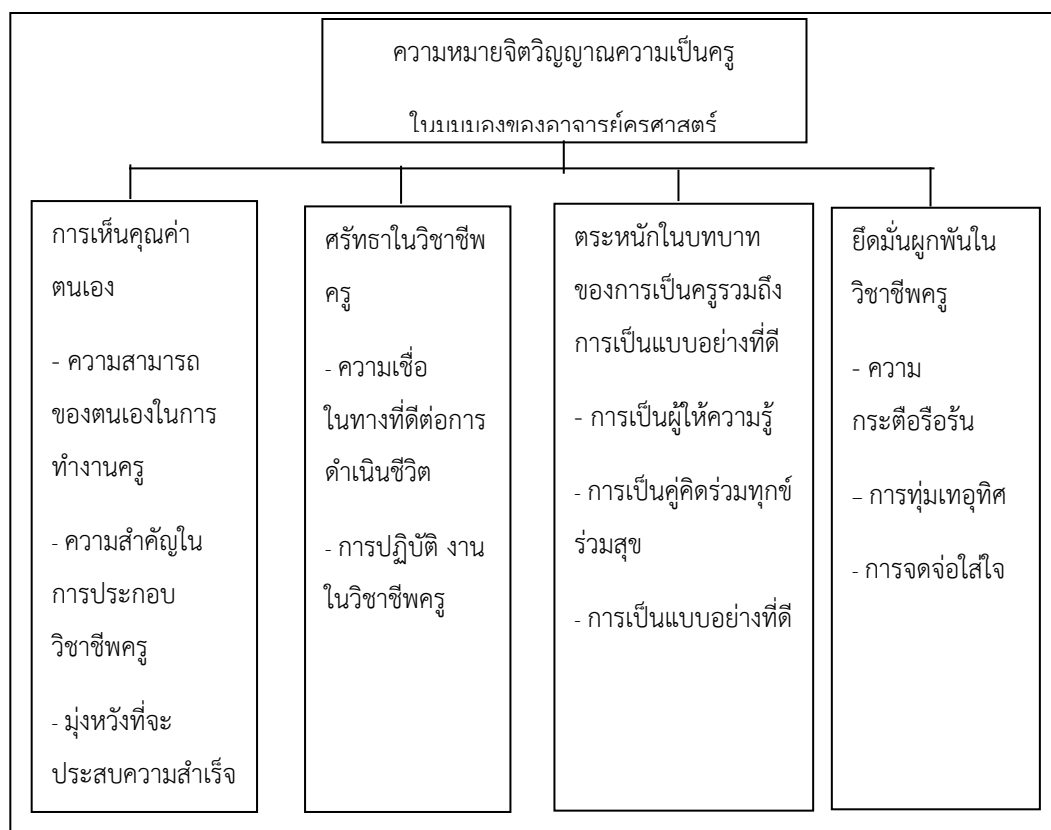
“พี่ก็พยายามมาสอนเสริมพื้นฐานความเป็นครูให้เด็กเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กได้ความรู้เต็มที่เหมือนกับเด็กปีก่อนๆ” (ครูคนที่16)

4.3 คุณลักษณะของความจดจ่อใส่ใจ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ครูจนเกิดความรู้สึกมุ่งมั่นและเป็นสุขในการทำงานยากที่จะถอนตัวออกจากงาน เหมือนเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วดังคำสัมภาษณ์ว่า

“เราไปสอนทุกครั้งเราก็มีความสุข บางทีสอนจนเลยชั่วโมง ไม่เหนื่อยที่จะสอนไม่เหนื่อยที่จะพูด” (ครูคนที่5)

โดยสรุป จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครู ในมุมมองของอาจารย์ครุศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจิตใจในทิศทางบวก 4 ประการ คือ การเห็นคุณค่าตนเอง ศรัทธาในวิชาชีพ ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดี และยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ โดยรายละเอียดที่แสดงออกให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูมีดังนี้ 1) การเห็นคุณค่าตนเอง หมายถึง การยอมรับตนเองเกี่ยวกับ ความสามารถของตนเองในการทำงานครู ให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครู และมุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู 2) ศรัทธาในวิชาชีพ หมายถึง ความเชื่อในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู 3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู หมายถึง การให้ความสำคัญของคุณค่าบทบาทหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเป็นแบบอย่างที่ดีของการแสดงออกที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ บุคลิกภาพ การแต่งกาย กิริยาวาจาที่เหมาะสมกับความเป็นครู และ 4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ หมายถึง สภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลที่เป็นครูที่สัมพันธ์กับงานวิชาชีพครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของความกระตือรือร้น การทุ่มเทอุทิศและการจดจ่อใส่ใจ

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์

1.2.2.2 ผลการตรวจสอบความหมายจากการสังเคราะห์เอกสารกับการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

จากวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย พบว่า เมื่อนำประเด็นย่อยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูมาเทียบกับลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยามจากงานวิจัยในอดีตที่ได้วิเคราะห์จากเอกสารจำนวน 14 เรื่องนั้น พบว่า มีลักษณะร่วมกันอยู่หลายประการเพียงแต่ใช้การเรียกที่อาจแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังตาราง 22

ตาราง 22 เทียบเคียงความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากการวิเคราะห์เอกสารกับการ
สัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์เอกสาร		ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก	
องค์ประกอบ	ลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1.ความ ตระหนักรู้เห็น คุณค่าในตัวเอง	1.1 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี ถ่ายทอดเป็น	1. การเห็น คุณค่าในตนเอง	1.1 ความสามารถของตนเองในการ ทำงานครู
	1.2 มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย		
	1.3 รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับ บริบทที่แวดล้อม		
	1.4 เป็นคนช่างสังเกต		
	1.5 ความสามารถในการจัดสรรเวลาที่มี		
	1.6 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง		
	1.7 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		
	1.8 มีจิตวิทยาในการสอน		
	1.9 การเห็นคุณค่าในตนเอง		1.2 การให้ความสำคัญในการ ประกอบวิชาชีพครู
	1.10 มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน		1.3 ความมุ่งมั่นที่จะประสบ ความสำเร็จในวิชาชีพครู
	1.11 มีความเชี่ยวชาญในการสอน		

ตาราง 22 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์เอกสาร		ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก	
องค์ประกอบ	ลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
2. ศรัทธาในวิชาชีพ	2.1 มีความรักศรัทธาในวิชาชีพ	2. ศรัทธาในวิชาชีพ	2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทางที่ดี
	2.2 มีความสุขกับการสอน		2.2 ความเชื่อของการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู
	2.3 มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์		
3. การให้ความสำคัญมีคุณค่าของบทบาทหน้าที่	3.1 การปฏิบัติหน้าที่ครู	3. ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู	3.1 บทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้
	3.2 มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก		3.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมกับความเป็นครู
	3.3 อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คุณธรรม		
	3.4 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ		
	3.5 มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ		
	3.6 มีความรับผิดชอบ		
4. ความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด	4.1 มีความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์	3.ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู	3.2 การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข

ตาราง 22 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์เอกสาร		ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก	
องค์ประกอบ	ลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
4. ความผูกพัน มุ่งมั่นกระทำ หน้าที่ให้เกิด ความสัมฤทธิ์ สูงสุด	4.2 ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล 4.3 มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน 4.4 มีความวิริยะอุตสาหะ 4.5 มีความอดทน	4. ยึดมั่นผูกพัน ในวิชาชีพครู	4.1 คุณลักษณะของความ กระตือรือร้น
	4.6 จิตอาสาและจิตสาธารณะ 4.7 การเสียสละในงานครู		4.2 คุณลักษณะของการทุ่มเทอุทิศ
	4.8 เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ 4.9 การทำงานเชิงรุก		4.3 คุณลักษณะของความจดจ่อใส่ใจ
5. การเป็นแบบ อย่างที่ดีของ สังคม	5.1 ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา 5.2 มีความปรารถนาดี 5.3 ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อน ครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง 5.4 เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู 5.5 มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 5.6 การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน 5.7 การพูดจาไพเราะ 5.8 การให้เกียรติผู้เรียน 5.9 มีการประหยัดและสอนให้นักเรียน ประหยัด 5.10 เข้าใจในตัวลูกศิษย์ 5.11 การเห็นคุณค่าผู้อื่น 5.12 การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่าง สันติ 5.13 บุคลิกภาพดี 5.14 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็น กัลยาณมิตร 5.15 การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค	3. ตระหนักใน บทบาทของการ เป็นครู	3.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสม กับความเป็นครู

ดังนั้น จากตารางข้างต้นเป็นการนำเสนอการเทียบเคียงความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า ประเด็นย่อยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความหมายคล้ายคลึงกันกับลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยามที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร ดังเช่น องค์ประกอบที่ 1 การเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย 1.1 ความสามารถของตนเองในการทำงานครู มีความหมายคล้ายคลึงกับ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดีถ่ายทอดเป็น มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อม เป็นคนช่างสังเกต ความสามารถในการจัดสรรเวลาที่มี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตวิทยาในการสอน 1.2 การให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครู มีความหมายคล้ายคลึงกับการเห็นคุณค่าตนเอง 1.3 ความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู มีความหมายคล้ายคลึงกับ มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน และมีความเชี่ยวชาญในการสอน เป็นต้น องค์ประกอบที่ 2 ศรัทธาในวิชาชีพ ประกอบด้วย 2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทางที่ดี มีความหมายคล้ายคลึงกับ มีความรักศรัทธาในวิชาชีพ และมีความสุขกับการสอน 2.2 ความเชื่อของการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูมีความหมายคล้ายคลึงกับ มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ เป็นต้น องค์ประกอบที่ 3 ทัศนคติในบทบาทของการเป็นครู ประกอบด้วย 3.1 บทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ มีความหมายคล้ายคลึงกับ การปฏิบัติหน้าที่ครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็กอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คู่คุณธรรม 3.2 การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข มีความหมายคล้ายคลึงกับ มีความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์ในองค์ประกอบของความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด 3.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมกับความเป็นครู มีความหมายคล้ายคลึงกับ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา มีความปรารถนาดี ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน การพูดจาไพเราะ การให้เกียรติผู้เรียน มีการประหยัดและสอนให้นักเรียนประหยัด เข้าใจในตัวลูกศิษย์ การเห็นคุณค่าผู้อื่นการเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ บุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค เป็นต้น องค์ประกอบที่ 4 ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครู ประกอบด้วย 4.1 คุณลักษณะของความกระตือรือร้น มีความหมายคล้ายคลึงกับ ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน มีความวิริยะอุตสาหะ มีความอดทน 4.2 คุณลักษณะของการทุ่มเทอุทิศ มีความหมายคล้ายคลึงกับ จิตอาสาและจิตสาธารณะ การเสียสละในงานครู 4.3 คุณลักษณะของ

ความจดจ่อใส่ใจ มีความหมายคล้ายคลึงกับ เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานเชิงรุก เป็นต้น

ดังนั้น จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย หมายถึง จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจิตใจในทิศทางบวก 4 ประการ คือ 1) การเห็นคุณค่าตนเองเป็นการยอมรับตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงานครูรวมทั้งให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูโดยมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู เทียบเคียงได้กับองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารในองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย 2) ศรัทธาในวิชาชีพเป็นความเชื่อในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู 3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครูเป็นการให้ความสำคัญของคุณค่าบทบาทหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเป็นแบบอย่างที่ดีของการแสดงออกที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตน บุคลิกภาพทั่วไป กิริยาอาการที่เหมาะสมกับวิชาชีพครูรวมทั้งการรู้จักการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อลดหนี้สินครู และ 4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพเป็นสภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลที่เป็นครูที่สัมพันธ์กับงานวิชาชีพครู

ตอนที่ 1.3 การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คน พบว่า ช่วงของการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู และช่วงเข้าสู่วิชาชีพครู อธิบายได้ดังนี้

1.3.1 ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักตั้งแต่วัยศึกษาเล่าเรียนจนเข้าสู่การเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูแล้วเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการมีจิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 3 มิติ คือ เนื้อหา ตัวแทนและกลวิธี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ดังนี้

1.3.1.1 มิติเนื้อหา เป็นการเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐาน ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ 1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู และ 2) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู เป็นรายวิชาที่ได้รับรู้ไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/ครุศาสตรบัณฑิตในช่วงของการเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู เช่น รายวิชาจิตวิทยา รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“ตอนที่เรียนครูชอบจิตวิทยามากกว่าเพราะอาจารย์แต่ละท่านจะ

ค่อนข้างเข้าใจอกเข้าใจความเป็นมนุษย์ที่ไม่ค่อยจะดีพร้อมทุกสิ่งทุกอย่าง” (ครูคนที่ 1)

“พี่ได้ไปฝึกสอนที่โรงเรียนมารีย์รู้สึกใหม่มากตอนนั้นมีสื่ออะไรบ้างวิธีจัดกิจกรรมอะไรบ้างที่ใหม่ๆเขาจะตื่นเต้นเพราะเขาไม่รู้แล้วเราก็เลยรู้สึกเหมือนเราเก่ง” (ครูคนที่3)

“อาจารย์นิเทศก็เป็นคนที่เต็มเต็มวิชาชีพครูให้แก่เรา คือท่านก็จะให้ข้อเสนอแนะปรับเทคนิคการสอนพฤติกรรมแบบนี้ควรแก้อย่างไร ช่วยเด็กได้อย่างไร” (ครูคนที่8)

“การฝึกสอนก็เป็นประสบการณ์หนึ่งที่เราสร้างแรงบันดาลใจ มันหล่อหลอมทำให้พี่เป็นครูที่ดีในวันนี้ได้” (ครูคนที่13)

2) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู เป็นเนื้อหาที่เกิดจากการสอนเสริมและสอดแทรกขึ้นมาจากครูผู้สอนในรายวิชาชีพครูในช่วงของการเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู อย่างเช่น เรื่องการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การช่วยเหลือกันและเรื่องความเสียสละอดทน เป็นต้น ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“สมัยพี่เป็นนักศึกษาจะต้องถูกบังคับให้ไปอยู่ในหอพักเพราะการมาอยู่หอพักร่วมกันเป็นในเรื่องของการปรับตัว การพึ่งพาอาศัยกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษาครู” (ครูคนที่4)

“ยุคนั้นเราต้องชวนขวายหาไปเติมเต็มทำเองเรียนรู้อะไรเองหมดทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งมีการบ่มเพาะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้เราไปสวดมนต์ไหว้พระตอนเย็นแล้วจะต้องไปพัฒนาคุณธรรมซึ่งเป็นกระบวนการปลูกฝังที่ชัดเจนและเอื้อต่อการเรียนรู้เหมือนกัน” (ครูคนที่7)

“ช่วงที่ออกฝึกสอนทำให้รู้ว่าบทบาทหน้าที่ความเป็นครูมันไม่ใช่แค่งานสอน มันมีงานอื่นแล้วก็ได้เรียนรู้ในทุกงานมันก็ทำให้เรามีความรู้ตรงนี้เพิ่มขึ้น” (ครูคนที่8)

1.3.1.2 ตัวแทนการถ่ายทอด เป็นการได้รับการถ่ายทอดความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มเพื่อนร่วมสถานศึกษา กลุ่มครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนที่ออกฝึกสอน กลุ่มสื่อ กลุ่มครอบครัว และกลุ่มสังคมเพื่อนบ้าน ดังตัวอย่างสัมภาษณ์นี้

1) กลุ่มอาจารย์ เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“อาจารย์ที่สอนมีความความแม่นยำและชัดเจนในด้านเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ และยังสอนในเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม” (ครูคนที่2)

“อาจารย์ที่ปรึกษาได้สอนและพาทำกิจกรรมละครเล็กทั้งที่เป็นนิทานทั้งเป็นหุ่นเชิดเหมือนหนังตะลุงอาจารย์กำลังสะท้อนความรับผิดชอบร่วมกัน” (ครูคนที่3)

“อาจารย์มักจะปลุกฝังมาตลอดเวลาคือเรื่องการแต่งกายที่เหมาะสมกับความเป็นครู รวมทั้งอาจารย์พยายามใช้คำพูดที่ค่อนข้างสุภาพกับศิษย์”(ครูคนที่4)

“อาจารย์คอยกำลังใจเราเวลาที่เราท้อเพราะว่าบางที่เราทำงานกลุ่มทำงานส่วนรวมหรือกิจกรรมของคนแล้วเรารู้สึกเหนื่อย รู้สึกท้อ” (ครูคนที่8)

“อย่างโครงการคุรุทายาทสิ่งหนึ่งที่ครูมักจะคอยปลุกฝังคือรุ่นพี่ รุ่นน้อง และเพื่อนต้องรักกันและคอยช่วยเหลือกัน” (ครูคนที่11)

“อาจารย์ไม่ได้สอนให้เราทุกเรื่องแต่อาจารย์กำลังทำเป็นแบบอย่างให้เราดูหมดเลยทั้งบุคลิกภาพของครูควรเป็นอย่างไร” (ครูคนที่12)

“สิ่งที่พี่ได้รับมาจากอาจารย์สมัยที่พี่เรียนแล้วพี่ก็ได้นำไปถ่ายทอดต่อให้กับลูกศิษย์คือความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลาและจริงใจกับเด็กที่เราสอนด้วย” (ครูคนที่14)

“อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทจะคอยโทรถามงาน อย่าวาง พุดจาดี พุดจา เพราะทุกอย่างเอื้อเพื่อเมื่อแต่ละอย่าง” (ครูคนที่16)

2) กลุ่มเพื่อนร่วมสถานศึกษา เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“พอมารเรียนปริญญาโท ด้วยความเป็นจิตวิทยาให้คำปรึกษาพี่ก็ได้เพื่อนๆ ที่คอยช่วยเหลือกัน เน้นๆเลยคือการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม”(ครูคนที่2)

“วิธีการก็คือพวกพี่จะช่วยกันติวให้กัน เพราะทุกคนคือเพื่อนร่วมรุ่นแล้วเราถูกบังคับด้วยเกรด”(ครูคนที่11)

“เพื่อนที่เรียนในกลุ่มคุรุทายาทถ้าได้อะไรมาเกี่ยวกับสื่อเทคนิคการสอนใหม่ๆก็มาแบ่งเพื่อน บางทีก็มาชิลล์และเวลารายงานก็ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม” (ครูคนที่3)

3) กลุ่มครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนที่ออกฝึกสอน เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ครูพี่เลี้ยงที่นี่ดีมากคอยใส่ใจ ตอนที่พี่เข้าไปเขาก็สอนให้ดูก่อนแล้วเขาก็จะมีกฎที่ใช้ในห้องว่ามีกฎอะไรบ้างก็ต้องเรียนรู้กับเขาไม่งั้นก็คุมชั้นเรียน”(ครูคนที่8)

4) กลุ่มสี่ เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กัน ได้เห็น ได้ชม ได้ฟังสื่อต่างๆ แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“เรื่องปลาลาก ครูชอบมากเป็นเรื่องของครูคนหนึ่งที่ได้ไปบรรจุและตายที่นั่นซึ่งพี่ก็นำแนวคิดนี้มาใช้กับตัวพี่ในทุกวันนี้” (ครูคนที่2)

“แล้วที่นี้เราเรียนเราก็ไปอ่านมีหนังสือท่องเที่ยวเมืองนรกในห้องสมุดแล้วที่นี้ก็เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีแต่สร้างบุญก็เลยนำแนวคิดหลักธรรมมาใช้ในการเป็นครู” (ครูคนที่3)

5) กลุ่มครอบครัว เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“อย่างพ่อพี่คือจะดูแลลูกศิษย์ดีแล้วก็รับผิดชอบงานเป็นนายทะเบียนพี่อาจจะเห็นตรงนี้แล้วก็ซึมซับว่าคนเป็นครูต้องซื่อสัตย์และก็ต้องเป็นห่วงลูกศิษย์” (ครูคนที่3)

“ยายมักจะเล่าให้ฟังว่ายายทวดตาทวดเป็นครูพอโตขึ้นมาเราก็ตัดสินใจเลือกเรียนครูตั้งแต่ต้นก็เลยทำให้เรามีบุคลิกภาพที่เป็นครูแบบนี้” (ครูคนที่5)

“อาจเป็นเพราะว่าครอบครัวเราได้ถูกปลูกฝังมาในเรื่องเต็มที่กับงานเต็มที่กับนักศึกษาเพราะว่าแม่เคยเป็นอดีตคนบดีเคยรักษาการอธิการแต่เกษียณไปแล้ว” (ครูคนที่6)

“พ่อแม่เป็นครู ญาติพี่น้องเป็นครู ปู่ย่าตายาย เป็นครูหมดครอบครัวก็เป็นส่วนสำคัญมากในการหล่อหลอมให้เราก็มามีบุคลิกภาพลักษณะของครูที่ดีมา” (ครูคนที่7)

“เราเห็นแบบอย่างจากพ่อ คือ พ่อเป็นคนขยันทำงาน เป็นคนรักงานมาก” (ครูคนที่8)

“สมัยเด็กที่บ้านเป็นที่จอดพักของครูใหญ่ที่มาประชุมแล้วก็ขี่ม้ามาจะนั้นบ้านก็จะเป็นเหมือนหอพัก ครูก็จะเป็นอะไรที่อยู่ใน DNA เพราะว่าเห็นอยู่ตรงนั้น” (ครูคนที่9)

“ส่วนหนึ่งก็มาจากพ่อก็คือมันถูกซึมซับโดยที่เราที่คุ้นเคยเพราะคุณพ่อก็เป็นครูใหญ่มีครูน้อยที่มาหา ก็เป็นครูที่มีบุคลิกภาพลักษณะคล้ายพ่อด้วย” (ครูคนที่10)

“เราเกิดมาจากตรงนั้นจริงๆ แล้วก็ไปโรงเรียนกับแม่ตั้งแต่เด็กเราก็ยังอยู่ประจวบกับพ่อแม่อยู่ก็เห็นการทำงานของเขาก็อ่านหนังสือแล้วเข้ามาในตัวพี่” (ครูคนที่11)

“เห็นพ่อไปทำงานสอนหนังสือตั้งแต่เล็กจนโตคือโตขึ้นก็อยากเป็นครูเหมือนพ่อเลยแล้วแม่ก็เป็นครูเหมือนกัน” (ครูคนที่13)

6) กลุ่มสังคมเพื่อนบ้าน เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์แล้วเกิดการเรียนรู้ที่ตีบทบาบทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เพื่อนบ้านจะมีลูกๆ ของท่านประกอบอาชีพครูแล้วก็ทำหน้าที่ได้รับใช้คนในชุมชนแล้วทางครอบครัวให้ดูเป็นเยี่ยงอย่าง” (ครูคนที่4)

1.3.1.3 กลวิธีการถ่ายทอด เป็นการได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ การบรรยายและเทคนิคการจดจำ การมอบหมายงาน การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

1) การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่เป็นครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าดูแลและถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“อาจารย์ที่สอนพี่ก็จะพาลงศึกษาจริงและทำให้พี่ดูเป็นตัวอย่างในระหว่างที่อาจารย์ปฏิบัติงานจริง พี่ก็เรียนรู้จากสิ่งที่เค้าแสดงให้เห็น” (ครูคนที่2)

“ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องของการแต่งกายของ รวมทั้งเวลาท่านสื่อสารกับผู้ปกครองหรือคนในชุมชนท่านเป็นตัวอย่างที่ดี” (ครูคนที่4)

“อาจารย์ก็จะนั่งฟังให้เราพูดจบ แล้วเป็นอย่างไรต่อจนเราก็จะค่อยๆ เจียบลง เลียนแบบท่าทีของอาจารย์ นี่คือนี่ที่ได้คือการสื่อสารการให้เกียรติลูกศิษย์” (ครูคนที่5)

“แบบอย่างที่ดีคืออาจารย์แม่จะคอยให้กำลังใจลูกศิษย์เสมอเนี่ยแหละคือครูดี ครูที่ไม่ใช่ให้ความรู้อย่างเดียวแต่เป็นครูที่คอยอยู่เคียงข้างศิษย์” (ครูคนที่7)

“คนที่เข้ามาเป็นผู้สอนในโครงการคุรุทายาทเป็นคุณครูที่สวดมนต์ครุฑทั้งนั้นเลยทั้งความรักและเมตตา ความปรารถนาดีและเอื้ออาทรลูกศิษย์ หรือแม้แต่การเป็นที่ปรึกษาเราได้เห็นพวกนั้นมา” (ครูคนที่11)

“สิ่งที่อาจารย์พาพี่ลงมือทำพาพี่ครีเอตงานมันทำให้พี่ได้ซึมซับความรู้ ทำให้พี่ได้มาแบบไม่รู้ตัวมากมายทั้งทักษะชีวิตและกระบวนการได้มาแบบไม่รู้ตัว” (ครูคนที่12)

“อาจารย์สมัยประถมพี่รู้สึกว่าคุณเป็นแบบอย่างที่ดีแล้วพี่ก็รู้สึกประทับใจท่านก็คือท่านเอาใจใส่ ตั้งใจสอน ผิดก็ว่าไปตามผิด ถูกก็ว่าไปตามถูก” (ครูคนที่14)

“รู้สึกประทับใจท่านอาจารย์สมัยปริญญาโท ท่านเป็นแบบอย่างที่ดี ท่านน่ารัก นุ่มนวล อ่อนโยน แล้วท่านก็ซื่อสัตย์กับตัวเอง” (ครูคนที่16)

2) การบรรยายและเทคนิคการจัดจำ เป็นกลวิธีการถ่ายทอดของทาง คณะครุศาสตร์ที่มีลำดับขั้นตอนตามลำดับเนื้อหาจนกว่านักศึกษาครูจะสามารถเรียนรู้และ ปฏิบัติงานได้ ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“อาจารย์ที่ปรึกษาประจำห้องท่านก็มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต เช่น ท่านก็จะจัดกิจกรรมโฮมรูมตลอดสัปดาห์ที่เรียน” (ครูคนที่4)

3) การมอบหมายงาน เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่เป็นการจัดเนื้อหา ประสพการณ์ชุดเดียวกันพร้อมกันได้เรียนรู้ในสิ่งเดียวกันและพร้อมกันเป็นกลุ่ม ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“สุดท้ายท่านให้ทุกคนแบ่งเป็นกลุ่มแล้วก็ไปคิดการแสดงมาเพื่อทำการ สอบปลายภาคทุกคนจะต้องขึ้นเวทีในโรงอาหารเพื่อแสดงให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ที่กำลังรับประทานอาหาร กลางวันได้เห็นทุกคน ทำให้พวกเราตื่นเต้นและได้เตรียมการแสดงนั้นเป็นอย่างดี”(ครูคนที่1)

“มีกิจกรรมโปรแกรมให้ทำละครเด็กทั้งที่เป็นนิทานทั้งเป็นหุ่นเชิดเหมือน หนังสติ่ง ฉะนั้นนี่คือกิจกรรมเสริมเป็นละครเล่านิทานแล้วมันก็จะสะท้อนไปยังครูบ้านนอก ที่เป็นคนเขียนบทแล้ว ก็จะสอดแทรกเรื่องคุณธรรมของครูผู้เสียสละอะไรอย่างนี้จนกระทั่งถูกยิงตาย” (ครูคนที่3)

4) การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่เป็นการจัดเนื้อหาในการอบรมตามกำหนดเวลาที่แน่นอนซึ่งสัมพันธ์กับ หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิตแต่ละชั้นตอน ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“แต่ละปีทางโครงการจะมีจัดค่ายซัมเมอร์ก็พานักศึกษาโครงการนี้ไปดู โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ได้รับรางวัลต่างๆและก็มีครูต้นแบบมาเป็นครูวิทยากรฉะนั้นก็จะเห็นตัวอย่างในระหว่าง เรียนก็คือกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ช่วยให้เรามองเห็นภาพว่าครูที่ดีที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นอย่างไร” (ครู คนที่3)

“จะเชิญครูที่เป็นปูชนียบุคคลที่เคยได้รับรางวัลในสาขาต่างๆ มาเป็น วิทยากรให้ความรู้ เป็นประจำซึ่งนักศึกษาครูทายาทจะไม่มีปิดเทอม” (ครูคนที่4)

“พี่ซึมซับจากเพื่อนคนอื่น ๆ คือพี่ทำชมรมพี่เล่นสโมสรมักศึกษา พี่เล่น องค์การตรงนี้ เราก็เรียนรู้ในหลายๆมิติ” (ครูคนที่6)

“อธิการสมัยก่อนให้นักศึกษาครูตื่นตีห้าแล้วต้องเป็นนักศึกษาครูคุรุทายาทเท่านั้นที่มาชนอิฐชนปูนชนทรายมาถมตรงนี้ของมหาวิทยาลัย พอเราโตขึ้นเราเพิ่งรู้ว่าท่านกำลังปลุกฝังความอดทนให้แก่เรา อดทนในการทำในสิ่งที่คุณไม่ถนัด” (ครูคนที่12)

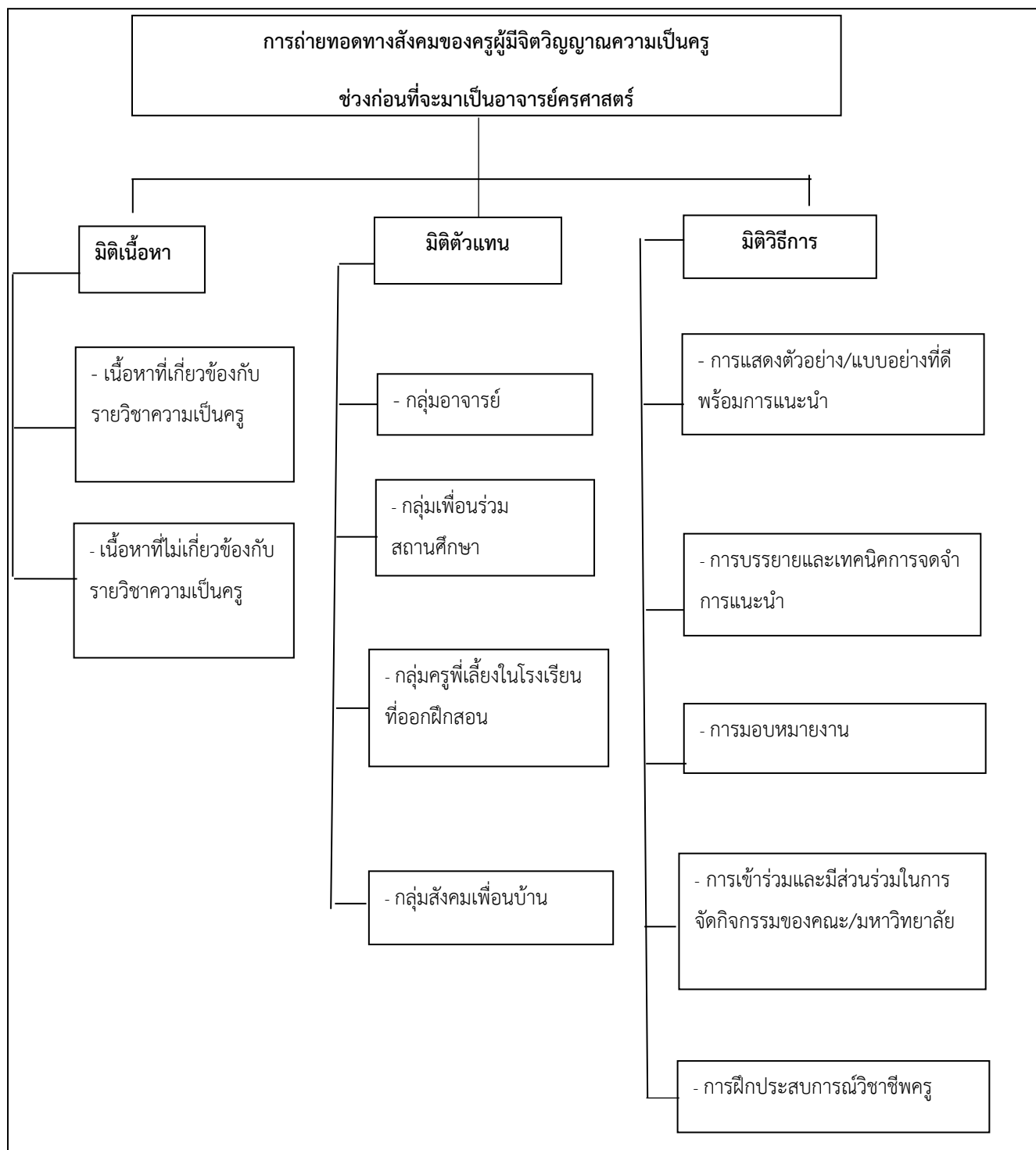
5) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่เป็นโปรแกรม เนื้อหาการฝึกอบรวมตามหลักสูตรครุศาสตร์ที่จัดแยกสำหรับนักศึกษาครูอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“คิดว่าปี่สี่คือฝึกประสบการณ์ ได้หลักการพร้อมที่จะออกไปปฏิบัติพอไปปฏิบัติเนี่ยแหละได้เยอะเทคนิคต่างๆ พร้อมทั้งจะก้าวไปเป็นครูได้อย่างเต็มตัว”(ครูคนที่7)

“เราก็อาศัยว่าไปเรียนรู้ประสบการณ์โรงเรียนปิยะชาติโรงเรียนของพระเทพกิตติ์นันทนพอสสมควร”(ครูคนที่13)

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู
ความเป็นครูช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู
ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู

1.3.2 ช่วงเข้าสู่วิชาชีพครู หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์โดยได้รับและเคยถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับการมีจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งออกเป็น 2 บทบาท คือ 1) บทบาทผู้รับ และ 2) บทบาทผู้ให้ ประกอบด้วย 3 มิติ คือ เนื้อหา ตัวแทนและกลวิธี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ดังนี้

1.3.2.1 บทบาทผู้รับ

1.3.2.1.1 มิติเนื้อหา เป็นการได้รับการถ่ายทอดเนื้อหาที่เป็นการเรียนรู้เพื่อให้ได้รู้จักวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น เรียนรู้บทบาทหน้าที่ครู ลักษณะการทำงานของครู การอยู่ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มวิชาชีพ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพทำให้อาจารย์ครุศาสตร์มีทักษะทางสังคมและพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กรเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่ 1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู และ 2) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู ดังคำสัมภาษณ์ว่า

1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู เป็นเนื้อหาในรายวิชาที่ได้รับไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/ครุศาสตรบัณฑิต เช่น เทคนิคการสอนและการออกนิเทศนักศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“เรื่องของกระบวนการวิธีการสอนเทคนิคต่าง ๆ อันนี้อาจารย์ในสาขาที่เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงเรามีความรู้อยู่มากช่วยถ่ายทอดความรู้ให้เรา”(ครูคนที่8)

“อาจารย์ในสาขาคอยแนะนำเพราะว่าเราเป็นอาจารย์น้องใหม่ อย่างเช่นเวลาออกไปนิเทศนักศึกษาเราก็ยังนิเทศไม่เป็นก็จะมีอาจารย์ผู้ใหญ่ไปด้วย”(ครูคนที่13)

2) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู เป็นเนื้อหาที่สอนเสริมและสอดแทรกขึ้นมาในช่วงของการเป็นสมาชิกใหม่ เช่น การทำงานเป็นทีมและวัฒนธรรมองค์กรสิ่งที่เราควรปฏิบัติเมื่อเข้ามาทำงานในองค์กร เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เวลาออกนิเทศนักศึกษาไปไกลถึงชัยภูมิสาขาเราก็เหมารถคู่ไปนิเทศด้วยกัน เพราะอาจารย์เหล่านี้จะเน้นในเรื่องของการทำงานเป็นทีม”(ครูคนที่2)

“ครั้งแรกเลยที่ได้อาจารย์ผู้ใหญ่ในสาขาหลายท่านที่คอยเป็นพี่เลี้ยงให้พี่คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรเรา” (ครูคนที่2)

“สมศ.เริ่มมาตรวจจะกลับบ้าน 5-6 ทุ่มเพราะต้องทำงาน ประกันก็จะต้องอยู่ช่วยกันกับครูในคณะคือจะไม่ทิ้งกัน ทำงานจะไม่ทิ้งให้ลูกน้องทำโดดเดี่ยว” (ครูคนที่3)

“เมื่อก่อนจะอยู่ด้วยกันรักกลมเกลียวกัน อาจารย์ผู้ใหญ่ก็เคารพจะทำอะไรก็เชื่อผู้ใหญ่จริงๆ เลยนะ คือไปกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนออกนิเทศ” (ครูคนที่7)

“อาจารย์ทุกคนที่รู้จักเราเขาก็จะพยายามบ่มเพาะอีกทีหนึ่งว่าต้องอย่างนั้นอย่างนี้วางตัวแบบนี้ อาจารย์ก็จะบอกในเรื่องการวางตัว” (ครูคนที่8)

“เราไม่ได้มาแบบบอกมายี่ห้อฝั่งเราเป็นลูกศิษย์แล้วมันก็ถูกเพาะบ่มโดย the way of life ไปโดยไม่รู้สึกตัว ต้องเป็นคนผู้น้อย ต้องบริการอาจารย์” (ครูคนที่10)

“เคยไปทำงานกับอดีตคนบดีท่านหนึ่ง สอนเรื่องการทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมองค์กรเราคือการมีสัมมาคารวะ การเคารพผู้ใหญ่” (ครูคนที่15)

“เค้าจะสอนในเรื่องของทักษะการวางตัวอะไรต่าง ๆ แต่ในส่วนของการให้ความเป็นอิสระ ในส่วนของการบริหารจัดการเองได้” (ครูคนที่16)

1.3.2.1.2 บทบาทผู้รับผิดชอบตัวแทน เป็นการเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพและกลุ่มสื่อ ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

1) กลุ่มเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพ เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วเกิดการเรียนรู้ที่ดีเกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ตอนนั้นก็มาคุยกับอาจารย์ในสาขาด้วยว่าพี่เค้าสอนมาอย่างไร เหมือนมาดีเบตกันเหมือนมาแลกเปลี่ยนกันกับคนในสาขา” (ครูคนที่1)

“สิ่งที่เรารู้สึกว่าท่านไม่เคยหวงของ หวงความรู้พร้อมให้ตลอดเวลา ท่านมีความเป็นครูสูง อะไรที่ดีก็ส่งเสริม อะไรที่ตึงไปท่านก็บอก” (ครูคนที่2)

“แต่พอมาทำงานที่คณะครุศาสตร์ เราก็ไปช่วยอาจารย์ พอเราเห็นตัวอย่างเห็นคนที่เสียสละก็เอามาเป็นตัวอย่างมันก็ช่วยให้เรามีความสุขในการทำงานและมีทิศทางชัดเจนมากขึ้นก็เข้ามาจนถึงทุกวันนี้” (ครูคนที่3)

“อดีตประธานโปรแกรมฯ คอยดูแลเหมือนเราเป็นญาติพี่น้อง คอยให้คำแนะนำ สิ่งหนึ่งที่เรารู้จักจากท่านคือความอ่อนน้อมถ่อมตน แล้วก็ความมีน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน” (ครูคนที่5)

“สมัยก่อนจะแชร์กัน สิ่งที่แชร์ก็คือวิชาที่สอนไปแล้วก็จะถ่ายทอดให้น้องๆ ก็คือยกไปหมดเลย เอาทั้งตำราให้ เอาคำอธิบายรายวิชา เอาทั้งข้อสอบยกให้หมด แล้วก็แนะนำกัน” (ครูคนที่7)

“เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับงานก็จะมีเพื่อนร่วมงานที่ช่วยได้ เพราะฉะนั้นเพื่อนร่วมงานจะมาช่วยคลี่คลายงานเราตรงนี้ได้” (ครูคนที่9)

“คุณท่านอาจารย์อาร์สอนซึ่งท่านเป็นคนดีในสมัยนั้นและอยู่ห้องพักติดกันก็จะเรียนรู้จากที่ท่านเป็นตัวอย่างจนทุกครั้งที่เจอกันจะมีความสุขทุกครั้ง” (ครูคนที่10)

“คุณอาจารย์ผู้ใหญ่เอา บางทีอาจารย์ผู้ใหญ่ก็จะมานั่งคุยด้วยว่าเราสอนวิชาเดียวกันต้องอย่างนั้นะเดี๋ยวอาจารย์จะเล่าให้ฟังเราก็จะจดจำ” (ครูคนที่15)

“แล้วก็มีเพื่อนที่สอนวิชาเดียวกัน มีการพูดคุยกันว่าเป็นแบบไหน มีด้วยหรือแบบนี้ ก็ปรึกษาได้เฉพาะกับคนที่ไม่หวงนะ คนที่หวงเราก็ไม่ปรึกษานะ” (ครูคนที่16)

2) กลุ่มสื่อ เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันได้เคยเห็น เคยอ่าน เคยได้ชม ได้ฟังแล้วเกิดการเรียนรู้ที่ดีเกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“พี่ชอบอ่านแนวคิดเกี่ยวกับประตูลูกธรรมะ อย่างเช่นพี่เคยอ่านหนังสือหลวงพ่อบุญมาเล่มแรกยังจำได้ แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพครูด้วย” (ครูคนที่5)

1.3.2.1.3 บทบาทผู้รับมิติกลวิธี เป็นการได้รับการถ่ายทอดความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐานมากมายในการสร้างประสบการณ์ให้กับอาจารย์ครุศาสตร์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ประกอบด้วย 2 กลวิธี ได้แก่ 1) การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ และ 2) การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

1) การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกลวิธีที่มีผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูในการดูแลและถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ตอนที่พี่ทำงานคนที่เห็นชัดคืออาจารย์สองท่านนี้เขามีความมุ่งมั่นเสียสละสูงกลับบ้านค่ำมิดึกตื่นคือถ้าไม่เสร็จต้องทำให้เสร็จ” (ครูคนที่3)

“เมื่อก่อนนี้วิชาชีพรูจะแน่นอาจารย์คนเก่าๆ ศาสตร์เก่าๆ คำจะบ่มเพาะเต็มเต็มคำจะสอนความเป็นครูจะเห็นตั้งแต่การแต่งกาย การพูดจา เวลาจะให้นักศึกษาเข้ามาพบ การออกนิเทศ การฝึกประสบการณ์ ซึ่งพี่ได้ตรงนั้น” (ครูคนที่7)

“ก็จะมีอาจารย์ในสาขาก็เป็นอาจารย์เอนั้นแหละเป็นทั้งตัวแบบให้ดูและก็คอยชี้แนะว่าต้องทำอย่างนั้นต้องทำอย่างนี้” (ครูคนที่8)

“เราก็จะมีความทิ้งในความเป็นครูของอาจารย์ในคณะครูศาสตร์หลายๆ ท่านที่เป็นตัวแบบให้เราได้เรียนรู้จากท่านเหล่านั้นนับตั้งแต่การวางตัวอย่างไรบ้าง” (ครูคนที่13)

“พอดีว่าตอนนั้นเรียนรู้บุคลิกภาพการเป็นครูจากอาจารย์ท่านหนึ่ง ต้นแบบก็คือท่านการปรับแก้กิจกรรมการเรียนการสอน การเสียสละเวลา” (ครูคนที่14)

“ท่านคนบดที่ท่านมีความเป็นครুক่อนข้างสูง ท่านให้อภัยทุกคน ท่านจะสอนเรื่องนี้ให้พี่เยอะมากแล้วพี่ก็ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นมาจากท่าน” (ครูคนที่15)

“ยุคแรกๆ ที่นี้ยังมีอาจารย์เก่าๆ อยู่จะสอนทุกอย่าง การเข้าใจเด็กไม่ใช่จะสอนอย่างเดียวเราจะต้องสอนในเรื่องคุณธรรม เราต้องสอดแทรกทุก” (ครูคนที่16)

2) การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมคณะครูศาสตร์/มหาวิทยาลัย เป็นกลวิธีที่มีการจัดเนื้อหาในการอบรมตามกำหนดเวลาที่แน่นอนอย่างมีขั้นตอน ดังตัวอย่างสัมภาษณ์นี้

“มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ในเรื่องของการปลูกฝังจิตวิญญาณการเพิ่มสมรรถนะในวิชาชีพของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา” (ครูคนที่4)

1.3.2.2 บทบาทผู้ให้

1.3.2.2.1 มิติเนื้อหา เป็นบทบาทผู้เคยให้การถ่ายทอดเนื้อหาประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่ 1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู และ 2) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ดังนี้

1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู เป็นเนื้อหาในรายวิชาที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/คุรุศาสตรบัณฑิต เช่น รายวิชาแบบเรียนรวม รายวิชาจิตวิทยา รายวิชาการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย รายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา รายวิชาการวัดและประเมินผล รายวิชาจิตวิทยาออกแบบการเรียนรู้ รายวิชาการศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาท้องถิ่นและรายวิชาวัดผลการศึกษา ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ก็จะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือส่วนแรกวิชาเอกกับส่วนที่สองคือ วิชาชีพครูซึ่งจะเรียนตั้งแต่ปี 3 ขึ้นไปคือผ่านการเรียนครุมาแล้ว 2 ปี”(ครูคนที่1)

“ตั้งแต่จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการแนะแนว แล้วก็จิตวิทยาการปรึกษา อันนี้คือในส่วนของวิชาชีพครูต้องเรียนอันนี้ทั้งหมด” (ครูคนที่2)

“จะเป็นเนื้อหาที่สะท้อนถึงความเป็นครู จิตวิทยาความเป็นครูนี้จะได้สอนนักศึกษาทุกคนที่เรียนครุเพราะเป็นวิชาชีพครู” (ครูคนที่5)

“เนื้อหาที่สอนก็เป็นในส่วนของรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา” (ครูคนที่6)

“พี่ได้สอนการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยเรื่องความเป็นครู ถ้าเข้าไปในสัปดาห์แรกก็จะทวนเลย” (ครูคนที่7)

“รายวิชาชีพครูสอนเรื่องของการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องของการวิจัยก็จะมีลักษณะของการต่อยอดความเป็นอาชีพให้กับเค้ารู้” (ครูคนที่10)

“พี่สอนวิชาจิตวิทยาออกแบบการเรียนรู้เพราะเวลาที่เด็กเรียนในหลักสูตรเราก็มองว่าเด็กก็เรียนสะสมความรู้ไปเรื่อย ๆ” (ครูคนที่11)

“ส่วนใหญ่ในรายวิชาพี่ก็จะสอดแทรกความเป็นครูในทุก รายวิชา แต่ถ้าตอนนี้ก็จะได้อสอนแค่รายวิชาการศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาท้องถิ่น” (ครูคนที่12)

“เน้นการกระทำอย่างวิชาวิจัยวัดผลเราสอนทฤษฎีอย่างเดียวไม่ได้แล้ว อย่างวัดผลมันต้องลงสร้างข้อสอบเลย”(ครูคนที่13)

“รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู คือในช่วงปีแรกเราก็ไม่ได้ลุ่มลึกในเรื่องของการสอนเท่าไรแต่ทุกวันนี้ก็ค่อนข้างถนัดเพราะเราสอนมานาน” (ครูคนที่16)

2) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู เป็นเนื้อหาที่สอนเสริมและสอดแทรกขึ้นมาในรายวิชาความเป็นครู เช่น สร้างแรงบันดาลใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ บทบาทหน้าที่ ความเมตตาในวิชาชีพครู การแต่งกายที่เหมาะสม เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์และการทำงานเป็นทีม ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“เค้าจะเป็นอย่างไรก็คือมุ่งหวังให้เค้ารู้ รู้ในที่นี้ก็หมายถึงการที่เราเน้นย้ำให้รู้ในเรื่องของการเห็นคุณค่าตนเอง” (ครูคนที่2)

“จะเป็นลักษณะให้เด็กได้ทำงานด้วยกัน ตัวนี้ก็เป็นเรื่องของการทำงานเป็นทีม ให้ได้ฝึกที่จะทำงานเป็นทีม”(ครูคนที่2)

“ทุกวิชาที่สอนจะใส่เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเรื่องของทักษะที่จะไปจัดการเรียนรู้ แล้วอีกตัวหนึ่งที่พยายามทำให้เด็กเห็นคือความซื่อสัตย์ทางวิชาการ” (ครูคนที่2)

“ปี 4 เริ่มไปสังเกตการสอนแล้วเริ่มลงโรงเรียน ครูต้องเอาใจใส่เด็กในห้องเรียนเป็นพิเศษทำให้ศิษย์รู้ว่าเป็นหน้าที่ไม่ใช่เอาแต่สอนเด็กเท่านั้น” (ครูคนที่3)

“ก็ช่วงเวลาเราสอนก็จะเป็นแบบอย่างให้ศิษย์ได้เรียนรู้จากตัวเราในเรื่องของการเข้าชั้นเรียน การแต่งกาย การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับความเป็นครู” (ครูคนที่3)

“เรื่องของการสอนลูกศิษย์ปลูกฝังลูกศิษย์ในเรื่องของการให้การมีศรัทธาในวิชาชีพ การแต่งกายหรือแม้แต่การใช้คำพูดเพื่อให้ศิษย์ได้เห็น” (ครูคนที่4)

“สัปดาห์แรกก็จะสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูก่อน โดยให้เค้าเห็นความสำคัญของอาชีพครูก่อน” (ครูคนที่5)

“จะฝึกให้ศิษย์เป็นคนมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ทำงานละเอียดรอบคอบ งานทุก ๆ ชิ้นที่ให้ทำล้วนมีประโยชน์ต่อตัวศิษย์จะบอกเค้าแบบนี้ตลอด” (ครูคนที่ 6)

“จะบอกศิษย์ว่าคุณจะต้องทำให้เต็มที่ให้เต็มศักยภาพและต้องมีใจรักและผูกพันในบทบาทหน้าที่ครูด้วยในช่วงที่ออกฝึกสอน” (ครูคนที่7)

“สิ่งแรกที่จะถ่ายทอดให้เขาคือศรัทธาจะสอนในเนื้อหาสาระแต่จะขอบสอดแทรกทักษะต่างๆ เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพก่อนในเบื้องต้น” (ครูคนที่8)

“อันแรกจะสอนให้เด็กมีความเชื่อว่าครูต้องมีภาระหน้าที่อย่างไรบ้างและอะไรบ้างคือเข้าใจความหมายของคำว่าครูให้เห็นความสำคัญของวิชาชีพครู” (ครูคนที่9)

“สิ่งแรกที่จะสอนก่อนเข้าสู่เนื้อหาคือที่จะพูดเสมอถึงเรื่องความเมตตา การตอกย้ำความเป็นอาชีพให้กับเค้าว่าเป็นอาชีพที่ได้ทั้งบาปและบุญ” (ครูคนที่10)

“ที่ว่าสิ่งนี้สำคัญต้องให้เขาเข้าใจว่าวิชาชีพครูมันคืออะไร หน้าที่ครูเลยตั้งแต่วันเข้ากิจกรรมปฐมนิเทศต้องมีความเข้าใจชัดเจน” (ครูคนที่11)

“ในช่วงเวลาสองอาทิตย์แรกที่จะไม่ลงอะไรเลยนอกจากเรื่องของเจตคติ” (ครูคนที่1)

“พี่ก็จะเน้นย้ำให้เค้าเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าของสังคม และเห็นคุณค่าคนที่อยู่รอบตัวเราความรับผิดชอบต่อน้ำที่” (ครูคนที่12)

“เราต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเพื่อสร้างศรัทธาในวิชาชีพ ครูให้เกิดก่อนแล้วคาบสองพอมีอะไรก็ค่อยสอดแทรก” (ครูคนที่13)

“อันดับแรกความรับผิดชอบตรงต่อเวลาเพราะนั่นเป็น คุณสมบัติของครูแล้วก็ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมอันนี้ก็จะปลูกฝังให้ตลอดเลย” (ครูคนที่14)

“ครั้งแรกจะสอนให้เด็กเกิดความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูแล้วก็จะบอกเด็กว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทรงเกียรติมากเพราะฉะนั้นเราต้องระลึกอยู่เสมอ” (ครูคนที่15)

“ในส่วนที่สำคัญที่พี่จะเริ่มสอนคือในเรื่องของความรักและศรัทธา ในวิชาชีพครู เพราะคนเป็นครูต้องจะเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังและพัฒนาให้ศิษย์เรื่อย ๆ” (ครูคนที่16)

1.3.2.2 มิติ ตัวแทน เป็นการที่ เคย ให้ การ ถ่าย ทอด ความ รู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ในหลักสูตรคณะครุศาสตร์ กลุ่มเพื่อน/รุ่นพี่ กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย และกลุ่มสื่อต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) กลุ่มอาจารย์ในหลักสูตรคณะครุศาสตร์ เป็นตัวแทนที่เคยมี ปฏิสัมพันธ์กันแล้วเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังคำ สัมภาษณ์ว่า

“ถ้าเป็นทางด้านแนะแนวก็จะเชิญครูแนะแนวที่เป็นต้นแบบมา ช่วยในเรื่องของการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน” (ครูคนที่2)

“เน้นให้เด็กได้ออกแบบการเรียนรู้และลงไปสอนร่วมกับอาจารย์อีก สองท่านเขาจะสอนวิชาวิทยาศาสตร์ออกแบบการสอนร่วมกัน” (ครูคนที่11)

2) กลุ่มเพื่อน/รุ่นพี่ เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วทำให้เกิด การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“จะต้องให้เค้าได้แชร์เพราะยึดหลักว่าความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้อง เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นก็จะเป็นการจับคู่ให้ได้แชร์ก็จะใช้รูปแบบนี้” (ครูคนที่2)

“ก็แล้วแต่กิจกรรมเพื่อที่จะให้เขาเรียนรู้ซึ่งกันและกันเมื่อเขา ไปอยู่ในสังคมที่อื่นมันต้องไปด้วยกัน” (ครูคนที่8)

“สนุกกันมากทั้งห้องไม่มีใครยอมใครทุกคนไปเอาหลักฐานตัวเองมาแล้วพวกเขาไปหาข้อมูลมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังเอง” (ครูคนที่ 13)

“พี่จะสอนง่ายขึ้นเพราะเด็กเขาพร้อม 100% เลยได้มาจากรุ่นพี่คือเด็กที่ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลใหญ่ๆ มาจากรุ่นพี่น่าจะมากจากการรับน้องคะ” (ครูคนที่ 15)

3) กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“คณะจะมีโครงการหรือกิจกรรมเสริมให้ส่วนใหญ่แต่คณะจะจัดให้เป็นภาพรวมโดยจะมีกิจกรรมเพื่อที่จะเสริมคุณลักษณะความเป็นครู” (ครูคนที่ 2)

“กองพัฒนาเด็กกองกิจการเขาก็จะมีกิจกรรมของเขาตลอดส่วนเจ้าหน้าที่คณะจะช่วยเหลือเมื่อนักศึกษามีปัญหาที่จะช่วยอย่างเต็มที่” (ครูคนที่ 15)

4) กลุ่มสื่อต่าง ๆ เป็นตัวแทนที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันได้เห็น ได้ชม ได้ฟังสื่อต่างๆ แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ถ้าจะมีรวมก็สื่อวีดีโอมากกว่าซึ่งทุกครั้งที่เข้าไปสอนสิ่งแรกเลยจะนำเพลงความเป็นครูแล้วก็จะพูดให้เค้าเห็นว่าอาชีพครูนี้มันยิ่งใหญ่และสำคัญ” (ครูคนที่ 5)

“เราก็จะใช้วิธีให้เด็กช่วยกันคิดว่าแนวคิดปรัชญานี้ควรจะเป็นอย่างไโดยอนุญาตให้ค้นผ่านอินเทอร์เน็ตได้ อนุญาตให้ไปห้องสมุดได้” (ครูคนที่ 15)

1.3.2.2.3 มิติกลวิธี เป็นการเคยให้การถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานในการสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดี ประกอบด้วย 3 กลวิธี ได้แก่ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ จนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู การบรรยายและเทคนิคการจดจำจากกรณีศึกษาและการมอบหมายงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกลวิธีการถ่ายทอดโดยให้ตัวเองเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูในการดูแลและถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ถ้าเราเป็นครูในห้องคนที่ เป็นโมเดลที่ดีที่สุดที่จะให้เด็กพิเศษอยู่ในห้องก็จะเป็นตัวครูเอง จะปฏิบัติอย่างไรก็จะมาจากครูที่ยืนอยู่หน้าห้อง” (ครูคนที่ 1)

“ใช้ตัวเองเป็นแบบอย่างมองว่าทุกอย่างสามารถทำได้ และพัฒนาได้แม้ว่าแต่ละคนจะมาจากต่างโรงเรียนกัน” (ครูคนที่2)

“เป็นตัวอย่างแบบที่เราแสดงออกทั้งแบบต่อหน้าและลับหลังมันก็ต้องสม่ำเสมอทั้งในเรื่องของการเข้าชั้นเรียน การแต่งกาย การใช้คำพูด” (ครูคนที่3)

“การเป็นตัวอย่างที่ดีของเราจะบอกถึงวิถีการใช้ชีวิตของเรา รวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตคิดว่าตัวอย่างที่ดีที่สุดของผมคือการไม่มีหนี้สิน การเก็บออม” (ครูคนที่4)

“เราได้รับสิ่งเหล่านี้มาแล้วเรารู้สึกว่าเราชอบแล้วพื้นที่ของความ เป็นกันเองระหว่างครูกับศิษย์” (ครูคนที่5)

“เป็นแบบอย่างในการเข้าสอนตรงเวลาทุกคาบ สอนให้นักศึกษาฝึกความอดทน” (ครูคนที่6)

“ตอนนั้นคือบ่มเพาะในเรื่องพวกนี้โดยพยายามทำตัวเป็นแบบอย่างให้ดูทั้งการแต่งกาย ความอ่อนน้อมถ่อมตน การใช้วาจาที่สุภาพกับเค้า” (ครูคนที่7)

“สิ่งสำคัญที่สุดเราจะให้เขาเป็นได้ก็เราก็ต้องเป็นตัวอย่างแต่การเป็นตัวอย่างนั้นให้เขามีความรู้สึกรักศรัทธาในตัวเราต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างทุกทาง” (ครูคนที่9)

“ส่วนที่เราคิดว่าเราทำได้เราก็จะทำให้ดูว่าครูเป็นอย่างไรภายใต้ความเมตตา ภายวจาใจจะไม่ลงโทษด้วยความรุนแรงก็จะยึดเมตตาเป็นหลัก” (ครูคนที่10)

“ครูเป็นคนที่อยู่ในที่แจ้งและสายตาสายตามาที่เราแต่ถ้าวันไหนเราแต่งตัวดูดีลูกศิษย์เขาจะซึมซับ” (ครูคนที่11)

“เวลาพินัดเค้าบูบ พี่ก็ต้องมาก่อนเพราะกำลังสอนเค้าในเรื่องของความตรงต่อเวลาในเรื่องของวินัย ความรับผิดชอบ” (ครูคนที่12)

“เราต้องทำให้เด็กเห็นก่อน ให้เห็นไม่พอเราต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดสิ่งนั้นแล้วจะซึมซับเข้าไปในตัวเขา” (ครูคนที่13)

“การเป็นแบบอย่างที่ดีรู้สึกว่าได้ผลมากคือถ้าเราสอนยังไงแล้วเราไม่ทำเขาก็จะมองว่ามันดีแต่พูด แต่ถ้าเราทำด้วยเขาจะรู้สึกว่าเขามีตัวต้นแบบ” (ครูคนที่15)

“เหมือนเค้าจะเห็นครูเป็นตัวอย่างอีกทีหนึ่ง แล้วก็สังเกตจากสิ่งที่เค้าแสดงออกมาว่าบางอย่างก็เป็นคำพูดของเรา บางอย่างก็เป็นท่าทีของเรา” (ครูคนที่16)

2) การบรรยายและเทคนิคการจดจำจากกรณีศึกษา เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่คณะครุศาสตร์เคยจัดให้มีการถ่ายทอดแบบกำหนดขั้นตอนตามลำดับของเนื้อหา ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“สิ่งสำคัญก็คือเราก็ต้องยกตัวอย่างสิ่งที่เราได้รับมาจากที่ในระหว่างมีประสบการณ์ในการเรียนหรือในการทำงานที่เป็นตัวอย่าง” (ครูคนที่3)

“จะมีการยกกลุ่มวิชาชีพในสังคมปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับนับถือให้มีการอภิปราย” (ครูคนที่4)

“ทักษะการเข้าสังคมคือไอคิวต้องใช้เทคนิคการสอนทุกครั้ง เราจะต้องเติมเต็มสิ่งเหล่านี้เข้าไปจับเอาสถานการณ์นั้นเข้ามา” (ครูคนที่7)

“เทคนิคที่เขียรรู้ให้เค้าเห็นความสำคัญของอาชีพนี้โดยใช้การยกกรณีศึกษาเพราะเป็นคนที่ชอบเล่าเรื่อง” (ครูคนที่9)

“เวลาที่สอนในคลาสพี่จะเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมาของพี่ให้ฟังแล้วเด็กจะชอบฟังมาก” (ครูคนที่13)

“เราก็จะสอนเค้าตลอดว่านักเรียนที่จะมาเรียนกับเราก็จะต้องให้ความรักความเมตตาก็คือ มากกว่าการเป็นครูกับศิษย์เฉยๆ” (ครูคนที่14)

“ก็ต้องบอก ทั้งสั่งทั้งสอนนะ ไม่ใช่แต่เนื้อหาละ บอกถึงวิธีปฏิบัติเวลาไปนิเทศ ต้องปฏิบัติอย่างไร ต้องวางตัวอย่างไร” (ครูคนที่16)

3) การมอบหมายงาน เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่เป็นการจัดเนื้อหาประสบการณ์ชุดเดียวกันพร้อมกันได้เรียนรู้ในสิ่งเดียวกันและพร้อมกันเป็นกลุ่ม ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ว่า

“ให้เค้าไปทำโครงการค่ายภาษาอังกฤษก็ให้เค้า KM กัน เค้าก็ช่วยกันรับผิดชอบในหน้าที่อย่างเต็มที่” (ครูคนที่1)

“สอนกระบวนการทำงานกลุ่มไปด้วยว่าต้องทำงานอย่างไร จะลดการบรรยายลงให้นักศึกษาได้ทำความเข้าใจในสาระแล้วก็ออกมาแชร์” (ครูคนที่2)

“ในคาบสอนส่วนใหญ่จะแบ่งกลุ่มให้กับเด็กแล้วให้เค้าจัดการกันเอง แต่เราก็จะพูดเป็นภาพรวมว่างานกลุ่มก็ต้องให้” (ครูคนที่5)

“ให้เขาสรุปงานของตัวเอง โดยมีคำสั่งให้เพื่อฝึกให้ศิษย์ได้
 หารับข้อมูล การสั่งงานต้องชัดเจน” (ครูคนที่6)

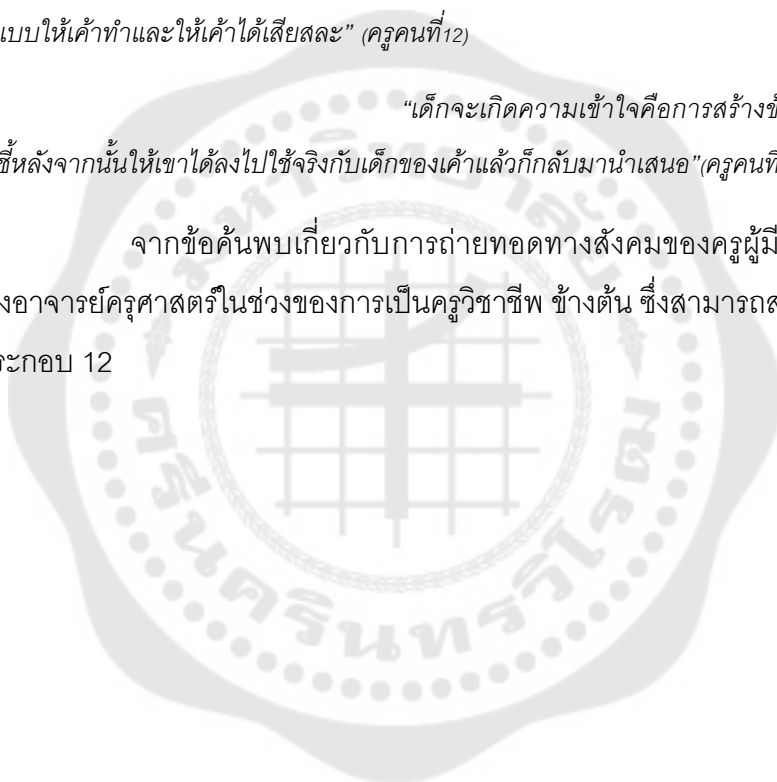
“สอนเด็กทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งในรายวิชาที่ต้องเอาความคิด
 มารวมกัน แนวความคิดสร้างสรรค์ เสร็จแล้วก็มาสรุปให้เพื่อนฟัง”(ครูคนที่9)

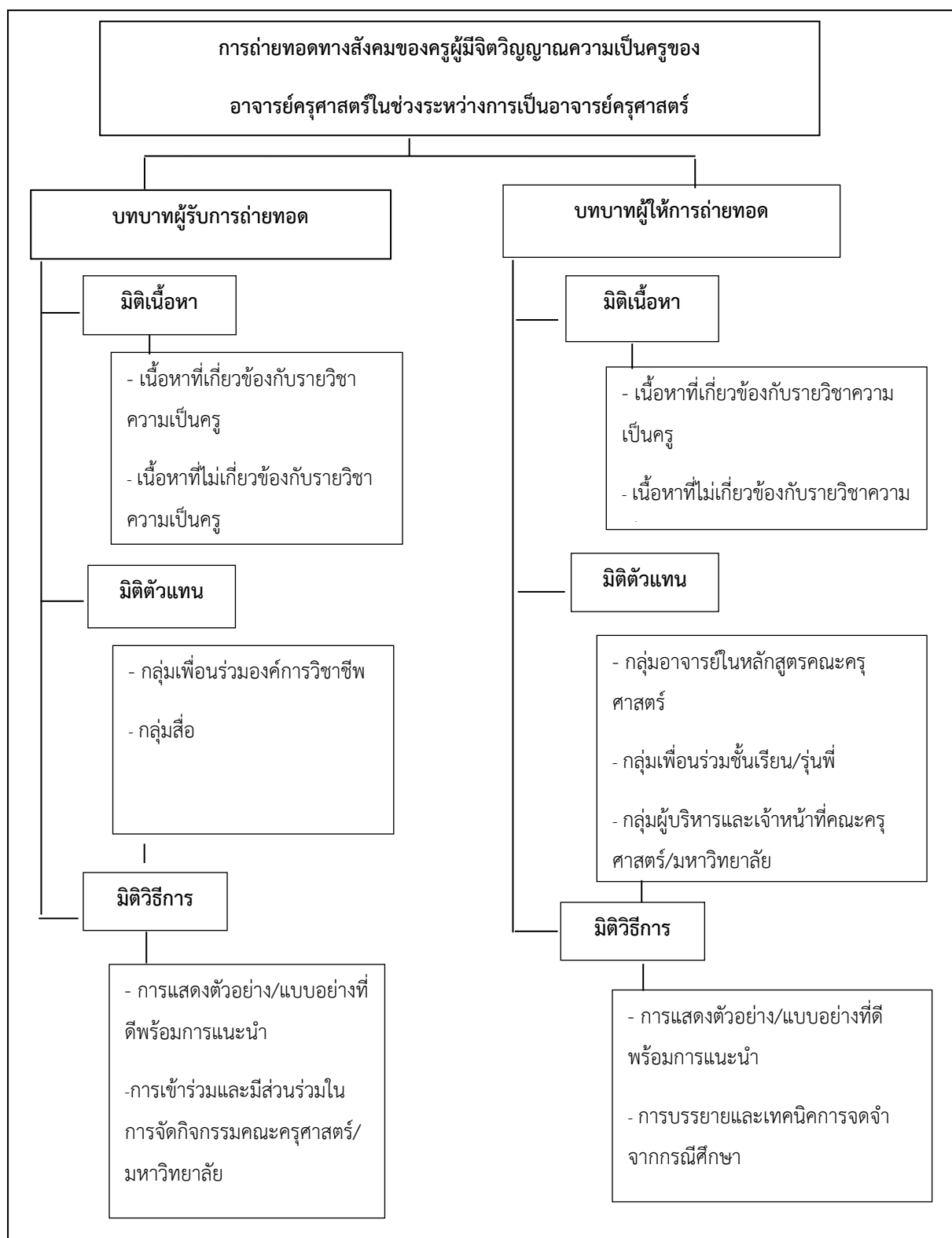
“ให้เด็กลงเรียนโดยมีอาจารย์สามท่านช่วยถ่ายทอดให้ในแต่ละ
 ละด้าน แล้วให้เด็กกลับมาสะท้อนผลให้อาจารย์ทั้งสามฟัง”(ครูคนที่11)

“พี่จะให้เค้าลงมือทำเอง เห็นเองและค้นพบด้วยตัวเองโดย
 เราจะออกแบบให้เค้าทำและให้เค้าได้เสียสละ” (ครูคนที่12)

“เด็กจะเกิดความเข้าใจคือการสร้างข้อสอบในรายวิชาของ
 เขามีตัวบ่งชี้หลังจากนั้นให้เขาได้ลงไปใช้จริงกับเด็กของเค้าแล้วก็กลับมานำเสนอ”(ครูคนที่13)

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความ
 เป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ในช่วงของการเป็นครูวิชาชีพ ข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้
 ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 การถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู
ในช่วงระหว่างการเป็นอาจารย์ครุศาสตร์

โดยสรุป จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู สามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้อาจารย์ครุศาสตร์ได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยได้รับทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวตน แล้วนำกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้รับมานั้นนำมาใช้ถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูต่อให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครู

ตอนที่ 1.4 เจื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คน พบเจื่อนไขที่เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครู อธิบายได้ดังนี้

1.4.1 เจื่อนไขภายในตัวบุคคล เกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 2 เจื่อนไข คือ 1) เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ 2) แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู

1.4.1.1 เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึกในทางที่ดีต่อวิชาชีพครู เกิดความคิดว่าวิชาชีพครูให้คุณมากกว่าโทษ และเกิดแนวโน้มในการกระทำที่แสดงออกถึงการเป็นครูที่ดี ดังนี้

1) ความรู้สึกในทางที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ การที่กลุ่มตัวอย่างมองว่าในการทำบทบาทหน้าที่ครูที่ดีได้นั้นย่อมเกิดจากรัก ความชอบ ความภูมิใจและความสุขใจในวิชาชีพครูรวมทั้งความห่วงใยที่มีต่อศิษย์

“เราทำเพราะเรารักในอาชีพครู เราทำอะไรเราอยู่ตรงไหนก็ได้คือทำให้มันดีที่สุดโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนไม่เคยต้องการคำชม” (ครูคนที่3)

“ด้วยอาชีพครูที่คิดว่าลูกศิษย์ก็น่าจะมีส่วนที่เสริมให้ตัวที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น เพราะพี่จะห่วงใยเค้าตลอด แม้แต่เรื่องบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่ออาชีพครู การพูดจา การนำเสนองาน อักษร ร กับ ล คำควบกล้ำ พี่จะห่วงเค้าเรื่องนี้เพราะเค้าคือครู” (ครูคนที่6)

“พอเราทำอาชีพครูแล้วเราก็มีความรู้สึกว่าชอบ เป็นความภาคภูมิใจที่ได้มาเป็น พี่ยังนึกย้อนกลับไปว่าถ้าเราเป็นพยาบาลเราก็คงไม่เวิร์คหรอกอยู่แล้ว อาชีพที่เหมาะสมกับเราที่สุดก็น่าจะเป็นครู”(ครูคนที่8)

“คือโอกาสที่ดีที่พี่ได้สอนรายวิชาความเป็นครูด้วยทำให้พี่ได้เห็นศิษย์ได้สัมผัสใกล้ชิดกับศิษย์รู้สึกดีในงานครูเพิ่มขึ้นและรู้สึกอยากพัฒนาศิษย์แบบนี้ไปเรื่อย ๆ” (ครูคนที่9)

“พี่ชอบในงานสอน พี่มีความสุขทุกครั้งเวลาได้อยู่กับเด็ก ๆ พี่เลยใช้ใจที่
พี่มีต่อวิชาชีพนี้คอยให้กำลังใจตัวเองทุกครั้ง” (ครูคนที่ 11)

“พี่รู้สึกรักในงานครู อาจเพราะว่าตัวเด็กด้วยและก็สิ่งที่สะท้อนมาจากตัว
เด็กด้วยมันทำให้พี่ได้จิตวิญญาณจากการสอนและจากตัวเด็กด้วย” (ครูคนที่ 12)

“น่าจะเป็นความสุขใจที่ได้ทำงานครู สุขที่ได้เห็นใครคนหนึ่งมีการ
เปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกมีบุคลิกภาพในทิศทางที่ดีทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น” (ครูคนที่ 12)

“ด้วยใจก็รักในงานครูเป็นพื้นฐานแล้ว พอมาเจอเด็กยิ่งทำให้พี่รักในงาน
ครูและรู้สึกห่วงใยศิษย์ บางอย่างพี่ก็ดูเค้าแต่ก็อย่างที่บอกก็จะโทรตามตลอดถ้าเค้าไม่มาเรียนเพราะเราก็คอย
เห็นเค้าประสบความสำเร็จ” (ครูคนที่ 13)

“เรารักในงานครู อาชีพครูเป็นสิ่งที่พี่ภาคภูมิใจอยู่แล้ว แต่พอมาเห็นศิษย์
จบการศึกษาแล้วมีหน้าที่การงานที่ดีแล้วกลับมาไหว้พี่ก็ยิ่งภูมิใจมากขึ้นเพราะคือผลผลิตที่เราสร้างมาถึงจะ
ไม่ได้สร้างคนเดียวแต่ก็มีส่วนหนึ่งเล็ก ๆ ที่อยู่ตรงนั้น” (ครูคนที่ 15)

“ทุกวันนี้ที่เวลาเข้าไปในชั้นเรียนพี่จะมีความสุข มีความสุขมากกว่าอยู่ใน
สำนักงานเพราะเด็กสมัยนี้กล้าที่จะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่าง ๆ” (ครูคนที่ 16)

2) เกิดความคิดว่าวิชาชีพครูให้คุณมากกว่าโทษ คือ กลุ่มตัวอย่างมองว่า
วิชาชีพครูสร้างความมั่นคงในชีวิต สร้างบุญกุศลให้กับสังคม และสร้างวิถีคิดให้เกิดพลังบวกพลัง
ในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้

“ก็มองว่าเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว เป็นอาชีพ
ที่มีเกียรติได้รับการยอมรับนับถือของคนในชุมชนก็สูงด้วย...คิดว่าอาชีพครูสามารถชี้นำสังคมได้และเป็นวิชาชีพ
ที่สร้างบุญกุศลให้กับสังคม” (ครูคนที่ 4)

“พี่เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้บุญ เป็นอาชีพที่ดี ได้ช่วยเหลือคน” (ครู
คนที่ 5)

“พี่เชื่อว่าหากเรารักและศรัทธาในงานครู บอกตัวเองว่าเราทำได้นะ
เหมือนการสร้างพลังให้ตัวเองจะทำให้เราเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้” (ครูคนที่ 12)

“พี่เชื่อว่าอาชีพเราสร้างคนแล้วก็ได้บุญด้วย” (ครูคนที่ 15)

“พี่คิดว่าอาชีพนี้ก็โอเคนะ มันใช่เราทำให้เราองงานแต่ด้านบวกมากกว่า
ด้านลบ” (ครูคนที่ 16)

3) แนวโน้มในการกระทำที่แสดงออกถึงการเป็นครูที่ดี คือ กลุ่มตัวอย่างได้แสดงออกที่สะท้อนถึงการเป็นครูที่ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คำว่าแม่พิมพ์หมายความว่า เราต้องปฏิบัติก่อนหรือทำวิถีชีวิตโดยตัวเราเองก่อนเราต้องพัฒนาตัวเราตามวิถีของเราโดยเราต้องมีความเชื่อ ความศรัทธาอยู่ในอาชีพนี้ด้วยตัวเราเองก่อน” (ครูคนที่1)

“พี่มองว่างานครูเป็นอาชีพที่เราต้องทุ่มเทยังเวลาได้สอนนักศึกษาพอเราได้ลงมือทำก็กลายเป็นการเสริมแรงที่ดีกับบางห้องที่ดีมันก็เลยเห็นผล ผลมันก็เลยเป็นการเสริมแรงคือเราหารางวัลจากการเสริมแรงมันไม่ใช่รางวัลจากข้างนอก ไม่ได้มองว่าใครจะเห็นไม่เห็น แต่มองจากสิ่งที่มีมันเกิดขึ้นในห้องเรียนเพราะฉะนั้นพี่คิดว่าเป็นการทำหน้าที่ตนเองให้สมบูรณ์ ถ้าหายไปหนึ่งครั้งถือว่ามันเป็นการทิ้งหน้าที่” (ครูคนที่2)

“เราคิดว่าบางทีอย่างครู คำว่าครูคือผู้ให้ ผู้เสียสละ เราก็คิดอย่างนั้นคือทำไปก็ไม่ได้หวังอะไรอย่างทุกตำแหน่งทุกหน้าที่ที่ทำงานมันสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามภารกิจที่เราได้รับมอบหมาย คือ ความรับผิดชอบ อันไหนที่มันโดยภารกิจโดยหน้าที่เราก็ต้องทำเพราะบางทีอย่างเด็กโทรศัพท์มาอาจารย์หาอาจารย์จะเข้ามาใหม่คะหนูจะให้เซ็นบางที่เรายู่ข้างนอกเราก็ต้องเข้ามาเซ็นให้อย่างนี้” (ครูคนที่3)

“พี่เชื่อว่าพี่เป็นคนหนึ่งที่ช่วยเหลือคนแล้วก็สร้างคนให้มีทักษะต่าง ๆ ตรงนั้นได้มากเพราะพี่เชื่อว่าถ้าพี่เต็มที่กับลูกศิษย์ที่ผ่านมือพี่รอบละ 30-40 คน ก็น่าจะเติบโตไปได้อาจจะไม่ 100% แต่เชื่อว่าครั้งหนึ่งเขาอาจจะเดินรอยตามเราหรือเรียนรู้ไปกับเรา เราน่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีได้” (ครูคนที่8)

“เราเป็นครูก็ต้องมีความรักความเมตตากับศิษย์ ไม่ได้เอาคะแนนเป็นที่ตั้ง ไม่ได้เอาเกณฑ์เป็นที่ตั้งแต่เอาตัวศิษย์ว่าเขามีพัฒนาการอย่างไร มีอะไรเราก็พร้อมที่จะช่วย พร้อมที่จะให้” (ครูคนที่14)

1.4.1.2 แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างเคยเห็นเคยสัมผัสบุคคลที่ทำงานครูแล้วเกิดจุดเริ่มต้นของความปรารถนาที่อยากจะเป็นครูให้ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เราเห็นครูสอนเราแล้วท่านให้เกียรติเราเคารพเรา ท่านมีพื้นที่ให้กับเรา แล้วเรารู้สึกว่าเราเติบโตในพื้นที่นั้น แล้วเราทำให้รู้สึกได้ว่า เราอยากเป็นครูแบบนี้” (ครูคนที่5)

“เป็นความตั้งใจที่อยากจะทำพัฒนาประเทศโดยเริ่มต้นจากตรงนี้ จนมาเป็นครูก็จะบอกทุกคนเสมอ ว่าวันนี้ครูไม่ได้สอนแค่เด็กปีหนึ่ง เด็กปีสอง เพื่อที่จะให้ขึ้นปีสามแต่ครูกำลังสอนคนไปเป็นครูจะพูดคำนี้ทุกรอบทุกครั้งเลย” (ครูคนที่6)

“มีเป้าหมายอยากพัฒนาคนที่จะออกไปเป็นครู จนวันนี้ได้มาเป็นครูของครู และได้พัฒนาเค้าให้เป็นครูที่ดีตามเป้าหมายครูที่งามกายงามใจงามวิชาการคือมันสมบูรณ์” (ครูคนที่7)

“มีพ่อเป็นครูทำให้ได้ซึมซับการทำงานของพ่อมาตั้งแต่เด็กเลยทำให้รู้สึกดีในวิชาชีพครูและตั้งใจจะเป็นครูให้ได้โดยตอนนั้น”(ครูคนที่10)

“สิ่งที่อาจารย์ปลูกฝังมาให้กับพี่อาจจะตรงจุดนี้ด้วยที่ทำให้พี่อยากเป็นครูให้ได้ อาจารย์ก็ใช้เวลาในการปลูกฝังเราแล้วทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้เราเห็นตลอด” (ครูคนที่12)

1.4.2 เจื่อนไขจากสภาพแวดล้อม เป็นเจื่อนไขหนึ่งที่ไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลโดยตรง แต่มาจากสภาพแวดล้อมรอบข้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำไปสู่จิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบเจื่อนไขประการเดียว คือ การสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างได้แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นครูที่ดีแล้วได้รับการช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ สังคม สิ่งของ หรือข้อมูล แล้วทำให้ตัวอาจารย์ครุศาสตร์สามารถเผชิญและตอบสนองต่อการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น ซึ่งการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ และ 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการยอมรับโดยการให้โอกาสทำงานที่สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูรวมทั้งการได้รับกำลังใจในการทำงานด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เนื่องจากคณะให้โอกาสผู้สอนและยอมรับในตัวผู้สอนว่าสามารถออกแบบการสอนได้ตามที่ผู้สอนถนัด ผู้สอนที่มาต่างสาขากันอาจจะนิยามจิตวิญญาณความเป็นครูต่างกัน เราก็เลยมีแนวทางที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ถามว่ามันทำให้เกิดได้ไหม มันก็ได้แต่เพียงไม่ใช่เป้าหมายเดียวกัน อย่างพี่ก็มีเป้าหมายของพี่ตามความคิดที่พี่ทำในขณะที่อาจารย์ท่านอื่นก็มีเป้าหมายของเค้า เพราะฉะนั้นมันเลยทำให้ผลลัพธ์ของนักศึกษาที่ออกมาวัดได้ตรงกันก็แค่นั้นเอง” (ครูคนที่1)

“การยอมรับของบุคคลในพื้นที่นี้มองว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งนี้เติบโตมาจากวิทยาลัยครู มีประวัติที่ยาวนานมานี้แหละคือปัจจัยสนับสนุนตัวหนึ่งถือว่าได้ทำให้รู้ว่าใครที่จะมาเรียนครูที่นี่คือดีซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักดันที่ทำให้ตัวอาจารย์เองได้ยืนอยู่ตรงนี้ว่าฉันจะต้องทำให้ลูกศิษย์ฉันรักษาคณาภาพต่อไป”(ครูคนที่7)

“การได้รับโอกาสในการทำงานที่นอกเหนือจากภาระงานสอนก็คือการที่ตัวเองได้มีโอกาสทำงานอย่างอื่นเนื่องจากว่าแต่ก่อนสอนอยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์แล้วย้ายมานี้ แล้วเค้าก็ให้ทำ

หน้าที่เป็นเลขฯ ของสาขาวิจัยบ้างให้ทำงานนั้นงานนี้บ้าง เลยทำให้เราได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้เรื่องอื่นได้” (ครูคนที่9)

“อาจด้วยบุคลิกภาพการแต่งกายของพี่ที่ใครมองก็คือครู เลยทำให้ผู้บริหารให้โอกาสพี่ได้สอนในรายวิชาชีวศศฯ รวมทั้งการได้กลับเข้ามาสอนในคณะครุศาสตร์แห่งนี้ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เรียนครูในสมัยปริญญาตรี แล้วทำให้ได้กลับมาพบอาจารย์ที่เคยสอนเรา ท่านก็จะคอยให้กำลังใจ” (ครูคนที่10)

2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง กลุ่มตัวอย่างได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ช่วยหาทางออกที่ดี การให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกันหรือการตัดสินใจที่ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อดูจากผลการประเมินแล้วพบว่าเค้ารู้สึกชอบในสิ่งที่เราพยายามเป็นตัวแบบให้เค้าทั้งในเรื่องของการตรงต่อเวลา การควบคุมอารมณ์ ความโปร่งใสในการแจ้งคะแนน รวมทั้งกิจกรรมที่เราพยายามคิด พยายามสรรหาในแต่ละสัปดาห์เพื่อพวกเค้ามัน feedback กลับมาว่าเค้าชอบ สนุก ตื่นเต้น กับสิ่งเหล่านี้ ก็เลยรู้สึกหายเหนื่อยและทำให้อยากทำต่อไปเพื่อนักศึกษา เพื่อความสำเร็จของเค้าต่อไป”(ครูคนที่2)

“ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนกลายเป็นว่ากลุ่มคนใกล้ชิดพี่ก็คือเพื่อนร่วมงานก็จะคิดไปคล้ายๆกัน ส่วนใหญ่ก็คืองานรีบงานเร่งก็เร่งนะแต่คือไม่เครียดไม่ด่ากันไม่จู้กันไรจ้ะมันก็เลยชิน ก็จะชอบคล้ายๆกัน แต่บางทีบางคนที่หงุดหงิดเราก็ต้องใจเย็นๆ เอาเพราะถ้าเราใจเย็นเขาก็จะเกรงใจ เขาก็จะรู้สึกที่เราก็ต้องฝึกใจเย็นบ้างเพราะระดับนี้มันสอนยากแต่ตัวแบบทำให้เขาเห็นแล้วเขารู้สึกดีเขาก็จะไหลมาตามเราเอง” (ครูคนที่3)

“เพื่อนร่วมงานก็มีส่วนสนับสนุนที่สำคัญกับพี่นะเพราะได้แลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ปัญหาของศิษย์ได้ เพราะบางครั้งเราต้องไปสอนต่างสาขา พอเรามีเพื่อนที่อยู่สาขานั้นก็จะเล่าปัญหาที่เจอให้เพื่อนฟังเพื่อจะได้ช่วยเหลือศิษย์แล้วทำให้เราอยากที่จะช่วยเหลือศิษย์คนอื่นต่อไปอีก”(ครูคนที่6)“

“เพื่อนร่วมงานคอยสนับสนุนช่วยเหลือกันมาตลอด ว่างก็ช่วยกันเติมเต็ม ทำงานกิจกรรมอะไรบริการวิชาการเป็นกลุ่มเป็นก้อน”(ครูคนที่7)

“เพื่อนร่วมงานก็จะคอยเติมเต็มอาจารย์ที่อาวุโสที่เราเคารพนับถือท่านก็ให้ข้อคิดดีๆ เราก็เอาไปใช้เติมเต็มในการทำงานการทำกิจกรรมหรือการสอนอันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญแล้วพี่ก็โชคดีที่เจออาจารย์ผู้ใหญ่มากๆที่เราให้คำแนะนำพูดคุยๆคือต้องจริงใจบางทีมีเวลาพี่ก็จะขอบคุณกับอาจารย์นะ”(ครูคนที่8)

“ทีมงานในการทำงานร่วมกันนะที่คอยช่วยเหลือสนับสนุน ถ้าเราเจอทีมที่เวิร์คการทำงานก็จะไหลลื่นไปเรื่อย ๆ เหนื่อยกายแต่ไม่เหนื่อยใจ พี่เชื่อว่าทีมเวิร์คที่ดีก็ช่วยเราได้แหละ”(ครูคนที่11)

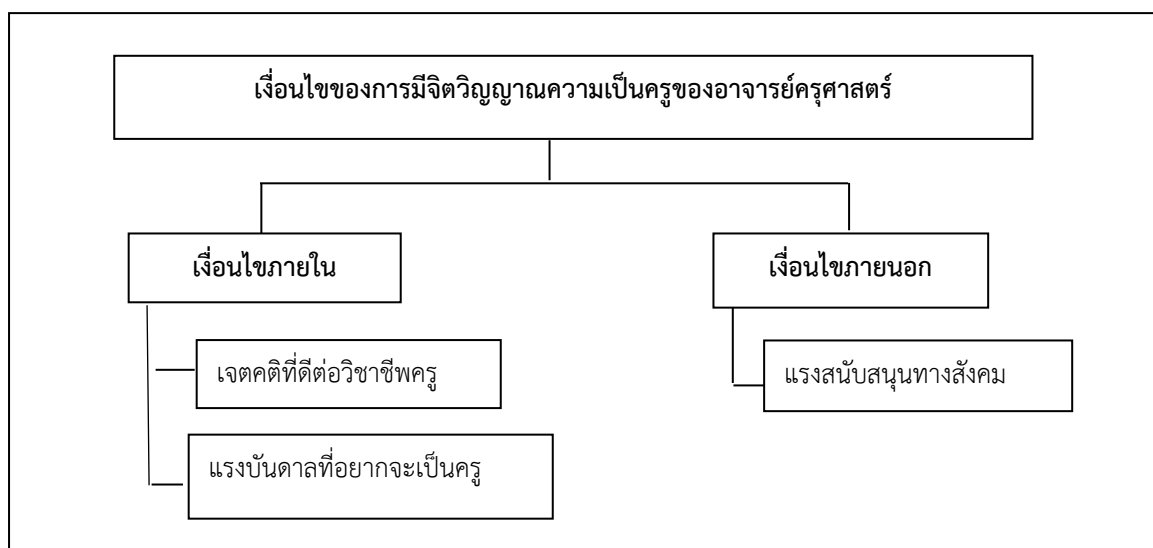
“สิ่งที่สะท้อนมาจากตัวเด็กด้วยเป็นตัวส่งเสริมสนับสนุนทำให้เราได้จิตวิญญาณ ความเป็นครูจากการสอนเพิ่มขึ้น...นอกจากพี่จะเตรียมการสอนจากเอกสารประกอบการสอนด้วยตัวเองแล้ว พี่ยังได้รับสื่อวิดีโอจากอาจารย์ร่วมสาขาวิชาเดียวกันที่คอยแบ่งปันให้พี่นำสื่อไปใช้ในการสอนเพื่อให้กิจกรรมมีความน่าสนใจมากขึ้น” (ครูคนที่12)

“เพื่อนร่วมงานที่นี้จะน่ารัก น้อง ๆ จะให้ความเคารพพี่เสมอถึงแม้ว่าภาษาวิชาการเราจะต่างกันเนื่องจากว่าศัพท์เมื่อ 40 ปีที่แล้วเขาจะไม่ใช้ศัพท์แบบนี้แต่น้อง ๆ ก็คือพยายามที่จะเข้าใจเราโดยที่เรา ก็พยายามจะเข้าใจน้องคือเทียบศัพท์ว่ามันใช้คำนี้หรือเปล่า ศัพท์คนละศัพท์เลยนะเพราะการเรียนรู้มันจะไม่เหมือนกัน น้อง ๆ ก็จะเข้าใจพี่แล้วก็พยายามดึงพี่รุ่นแบบนั้นลงมาด้วยแล้วเราก็พยายามไม่คิดว่าเราคือผู้อาวุโส นะที่น้อง ๆ จะต้องเข้ามาเสมอเราก็จะใช้วิธีเพื่อนร่วมงานทุกคน”(ครูคนที่15)

“พี่เป็นจังหวะที่โชคดีนะที่เข้ามาแล้วมีผู้ใหญ่อยู่เพราะฉะนั้นในกลุ่มของพี่ พี่ก็จะคบผู้ใหญ่ อย่างพี่ก็ถือว่าเป็นน้องน้อยในกลุ่ม ซึ่งในคณะคำก็จะมียุวกกลุ่มที่อายุไล่ๆกัน กลุ่มเด็ก ๆ ก็จับกับกลุ่มเด็ก ๆ ก็มีกลุ่มนี้ละที่มีแต่ป๊าๆ แต่พี่อายุเด็กสุดเพราะตอนพี่มาทำงานก็มากลุ่มคนแก่เลยนะ คือเราก็ไม่ได้หมายถึงว่าเราดีนะ แต่พอเราอยู่ในกลุ่มอาวุโสกว่านะเราก็จะได้รับถ่ายทอดคำแนะนำที่ดีๆอะไรดีหรือควรปฏิบัติแบบอย่างที่เราเห็นพี่ไปก็จะเป็นแบบหลายๆ เหมือนครู” (ครูคนที่16)

โดยสรุป จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูสามารถสรุปได้ว่า การที่อาจารย์ครุศาสตร์ได้เคยประสบพบเห็น เคยได้ยิน เคยได้ทำแล้วเกิดความรู้สึกชอบในวิชาชีพครู เกิดความคิดที่ดีต่อวิชาชีพครูเป็นอาชีพที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เกิดความเชื่อที่ดีในงานครูแล้วทำให้บุคคลเกิดแนวโน้มที่จะกระทำถึงจิตวิญญาณความเป็นครู โดยแบ่งออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขภายใน ได้แก่ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 13

แผนภาพประกอบ เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์

ภาพประกอบ 13 เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์

ส่วนที่ 2 การผลานวิธีจากการวิจัยเชิงคุณภาพสู่การวิจัยปริมาณ

การวิจัยระยะที่ 1 ที่ศึกษาเพื่อสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสาร จิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากมุมมองของอาจารย์ในบริบทของสังคมไทยเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา วิธีการและตัวแทน และเพื่อศึกษาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งการวิจัยระยะที่ 1 เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจเพื่ออธิบายความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การค้นหาระบบการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและค้นหาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยระยะที่ 1 นี้ทำให้ทราบนิยามปฏิบัติการของจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย ซึ่งนำไปสู่การสร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูในการวิจัยระยะที่ 2 และจากผลการวิจัยระยะที่ 1 สามารถระบุกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบ (Modeling) ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้นำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมในโปรแกรมเพื่อพัฒนาให้กลุ่มตัวอย่างมีจิตวิญญาณความเป็นครู และจากผลการวิจัยระยะที่ 1 สามารถระบุเงื่อนไขที่เป็นตัวแปรสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้นำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างกิจกรรมของโปรแกรมพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิต

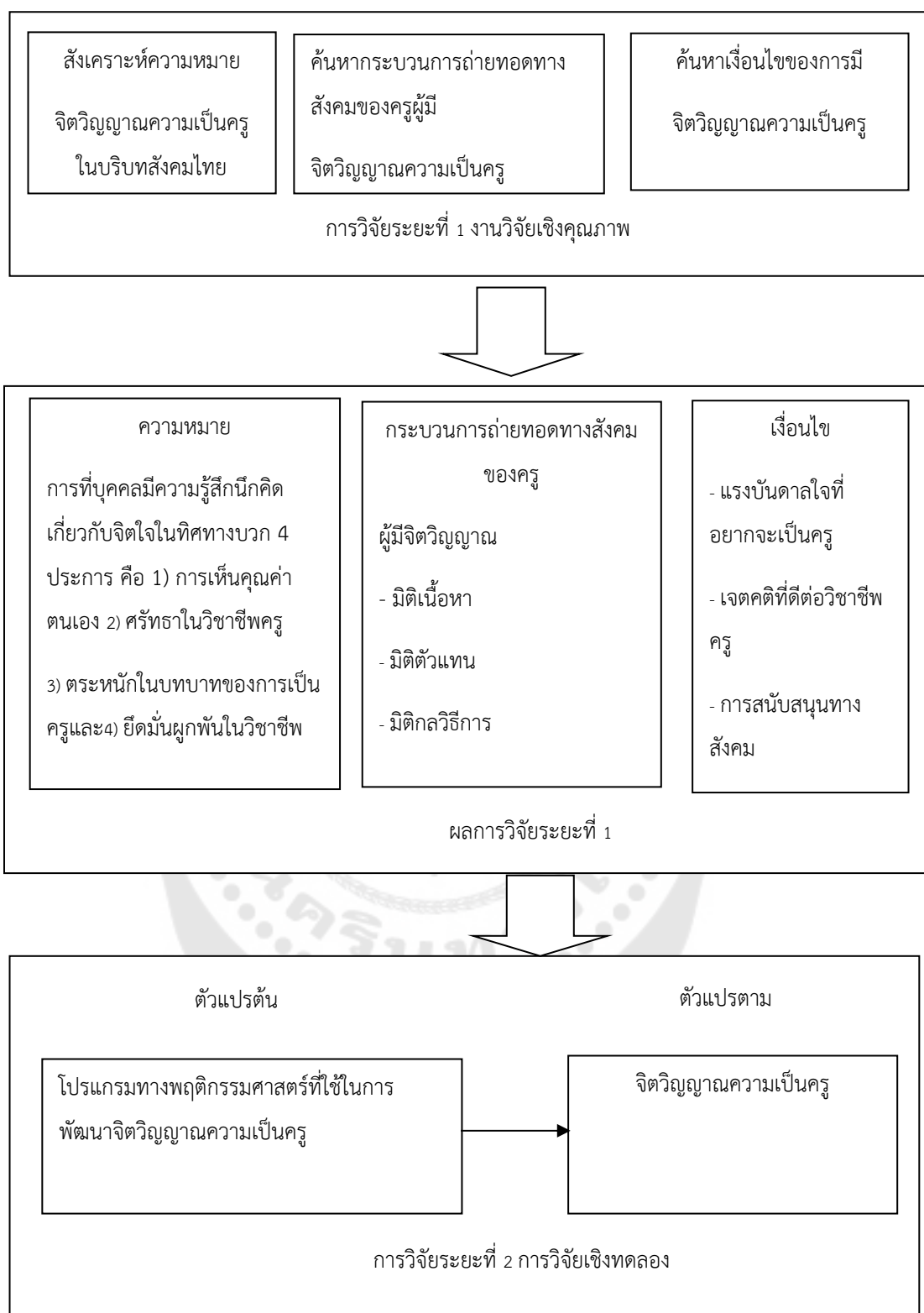
วิญญานความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำองค์ความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบอย่างเป็นระบบนำไปปฏิบัติเพื่อการแก้ไข้ปัญหา

การวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญานความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ที่ได้ตัวแปรต้นมาจากข้อค้นพบระยะที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยใช้ตัวแปรการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำเป็นกระบวนการส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบนแนวคิด Interaction ด้วยการใช้ตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู โดยทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองเห็นตัวแบบของการแสดงจิตวิญญานความเป็นครูผ่านตัวละครครูจากสื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับตัวแบบที่มีแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู และได้รับแรงเสริมทางบวกจากลูกศิษย์เป็นการที่ตัวละครครูได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จทำให้ตัวละครครูเกิดแรงใจในการทำงานครูเพราะการได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จถือเป็นรางวัลของตัวละครครูที่จะให้แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญานความเป็นครูต่อไป ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูอยากจะเป็นครูตามตัวละครครูที่เป็นตัวแบบเพื่อให้ได้รับแรงเสริมทางบวกเหมือนตัวละครครูที่เป็นตัวแบบนั้น และต่อยอดเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเพิ่มมากขึ้นโดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบจากสื่อภาพยนตร์อีกเรื่องเกี่ยวกับการที่ตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาของลูกศิษย์แล้วอยากที่เข้าไปช่วยเหลือศิษย์และได้รับแรงเสริมทางบวกจากลูกศิษย์เป็นการที่ตัวละครครูรู้สึกภูมิใจและตั้งใจที่ได้ช่วยเหลือลูกศิษย์เหล่านั้นให้ได้กลับมาเรียนจนจบพร้อมกับเพื่อนๆ และช่วยเหลือศิษย์ให้สามารถกลับมาเป็นคนดีได้ตามที่ตัวละครครูต้องการ อันเป็นผลให้นักศึกษาครูได้ตระหนักถึงประโยชน์และพร้อมแสดงจิตวิญญานความเป็นครูได้

นอกจากนี้ยังใช้ตัวแปรเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบที่เป็นสื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับครูที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและได้รับแรงเสริมทางบวกจากลูกศิษย์เป็นการที่ตัวละครครูได้ช่วยเหลือศิษย์และสามารถเปลี่ยนแปลงให้ศิษย์กลับมาเป็นคนดีได้ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดีต่อวิชาชีพครูและเกิดความคิดว่าวิชาชีพครูดีและมีประโยชน์ที่ได้ช่วยเหลือเด็กทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและอยากจะประกอบวิชาชีพครูตามตัวละครครูที่เป็นตัวแบบเพื่อให้ได้รับแรงเสริมทางบวกเหมือนตัวละครครูที่เป็นตัวแบบนั้น และต่อยอดเพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้นโดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองได้ตอบคำถามและช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อต่อยอดว่านักศึกษาวิชาชีพครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับกระบวนการเปลี่ยนแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ร่วมกับแนวคิด Homogeneity

เป็นการค่อยๆ ลดอิทธิพลจากภายนอกด้วยการใช้ตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองอ่านเอกสารเรื่องสั้น “เท็ดดี้ สตูดิวดาร์ต และครูทอมป์สัน” หลังจากให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้มีการวางแผนที่จะแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วเพื่อตอกย้ำให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นตัวแปรทั้ง 4 ตัว จึงถูกนำมาสร้างเป็นกิจกรรมของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาให้กลุ่มตัวอย่างมีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงขึ้นโดยนำแนวทางการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) มาเป็นพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญา (กระบวนการทางปัญญา) ของนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (จิตวิญญาณความเป็นครู) ตามความเชื่อของแนวคิดที่ว่ากิจกรรมทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรมสามารถจัดให้มีขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้ ผู้วิจัยได้เริ่มจากกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครูศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 19 สาขาวิชา และกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสมัครใจและสะดวกเดินทางมาเข้าร่วมโปรแกรมนี้ เพราะโปรแกรมนี้นี้ต้องมีการสมัครใจเข้าร่วมเนื่องจากโปรแกรมที่ใช้พัฒนากลุ่มตัวอย่างให้มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงขึ้นนั้นเป็นการนำแนวทางการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) มาเป็นพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญา (กระบวนการทางปัญญา) ของนักศึกษาครูเพื่อส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (จิตวิญญาณความเป็นครู) ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เป็นนักศึกษาที่ต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังจากที่คณะครูศาสตร์ได้มีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศให้แล้วหลังจากนั้นปล่อยให้ให้นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจนครบ 1 ภาคเรียนแล้วจึงมีการนัดหมายนักศึกษาเข้ามาสัมมนาในคณะครูศาสตร์ซึ่งเป็นระบบของการออกฝึกสอนของคณะครูศาสตร์ ซึ่งตัวผู้วิจัยเองไม่สามารถบังคับนักศึกษากลุ่มที่ออกฝึกสอนให้มาเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นในทุกเดือนจนครบ 1 ภาคการศึกษาได้จึงเป็นข้อจำกัดในการเลือกนักศึกษาที่ออกฝึกสอนไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏและสามารถกลับมาให้ข้อมูลเราได้ซึ่งนัดพบกันในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยจึงกำหนดเลือก 1 สาขาวิชาที่เป็นทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยนำโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2 ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยที่นำข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นตัวแปรตามของการปรับพฤติกรรมและเป็นตัวแปรต้นในการสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis) พบว่าทั้งตัวแปรเงื่อนไขภายนอกและตัวแปรเงื่อนไขภายในของบุคคลมีผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู โดยผู้วิจัยมีความเชื่อว่าหากบุคคลได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา่อมส่งผลดีกว่าการปรับพฤติกรรมโดยตรง และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่คงทน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาสังคม (Bandura, 1986) เชื่อว่าการทำให้บุคคลได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) และเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน (Cognitive) จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ผู้วิจัยจึงได้มีการจัดกระทำเพื่อลดความคลาดเคลื่อนอันเกิดจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้ศึกษาด้วยกลุ่มตัวอย่าง การเลือกสถิติวิเคราะห์ และกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาบุคคลและเงื่อนไขของการทดลอง การจัดกระทำตัวแปรอื่นที่ไม่ได้เลือกเพื่อเป็นการยืนยันผลการทดลองมาจากโปรแกรมอย่างแท้จริง เช่น การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แตกต่างกันระหว่างบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีความสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 ที่ทำให้ทราบกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดที่ค้นพบคือการเสนอตัวแบบซึ่งนำมาเป็นเทคนิคในการสร้างกิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้าปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาตามแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม และจากข้อค้นพบเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์ในระยะที่ 1 นำมาสร้างเป็นกิจกรรมของโปรแกรมฯ ตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาเพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก ด้วยการมุ่งปรับที่ตัวแปรทางปัญญา 2 ตัวที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แก่ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ด้วยการใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบซึ่งได้จากตัวแปรการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำซึ่งเป็นเทคนิคที่ได้จากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเพิ่มการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกด้วยตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม โดยคาดหวังว่านักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มทดลองหลังจากได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วจะเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้น โดยทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า จิต

วิญญานความเป็นครูของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองประเภทกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) รูปแบบ (Non-Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design) เป็นการศึกษาผลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามที่ได้จากการเปรียบเทียบผลการวัดตัวแปรตามก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) อยู่ในสาขาวิชาเดียวกันและมหาวิทยาลัยราชภัฏเดียวกันเพื่อเป็นการควบคุมสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้เหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม และทำกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบการวัดก่อนการทดลอง (Pretest) และวัดหลังการทดลอง (Posttest) ในระหว่างการทดลองนั้น กลุ่มทดลองจะได้รับ ครูคนที่reaครูคนที่menครูคนที่คือ โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องวิธีการเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการวางแผนกิจกรรมเสริมที่จะทำให้แก่นหน่วยงาน/โรงเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และหลังเสร็จสิ้นการอบรมทั้ง 2 กลุ่ม ถูกวัดค่าตัวแปรตามอีกครั้ง (Posttest) แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยข้อจำกัดความสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมทุกเดือนในวันเสาร์หรืออาทิตย์นัดพบกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพรู้ได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามระบบของคณะครุศาสตร์และจำนวนผู้ดำเนินการทดลองที่ได้สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโปรแกรมฯ ที่กำหนดไว้ และการประเมินผลของโปรแกรมฯ จากแบบบันทึกความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ จึงกำหนดขนาดตัวอย่างในครั้งนี้ไว้ 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย จำนวน 20 คนแบ่งนักศึกษาวิชาชีพรู้ที่เป็นกลุ่มทดลอง 10 คน และนักศึกษาวิชาชีพรู้ที่เป็นกลุ่มควบคุม 10 คน

ก่อนการนำเสนอ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{x}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
$\bar{x}_{ad}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้ว
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	หมายถึง	จำนวนนักศึกษาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

SS	หมายถึง	ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of Square)
df	หมายถึง	ขั้นของความอิสระ (Degree of freedom)
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
ES	หมายถึง	ค่าอิทธิพล (Effect size) แบบอิสระต่อกัน (Independent)

ภายหลังการทดลองใช้โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณ ความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ประมวลผลการวิจัยระยะที่ 2 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและประเมินผลโปรแกรมฯ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติทดสอบ ANCOVA ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

การตรวจสอบการแจกแจงปกติ ด้วยการตรวจสอบค่าความโด่ง (Skewness) และความเบ้ (Kurtosis) ควบคู่กับการใช้สถิติ shapiro - wilktest เนื่องในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 50 คน คือ กลุ่มตัวอย่าง 20 คน กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2558, น. 391) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จากการทดสอบด้วยตัวแปรตามจิตวิญญาณความเป็นครูในระยะก่อนการทดลองมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ (Shapiro-Wilk= .01, $p < .05$) แต่ระยะหลังการทดลองมีการแจกแจงแบบปกติ (Shapiro-Wilk= .09, $p > .05$) และเมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Kurtosis) และความโด่ง (Skewness) พบว่า คะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูในระยะก่อนการทดลอง มีความเบ้ = .88 และมีความโด่ง = -1.22 ส่วนในระยะหลังการทดลอง พบว่า มีความเบ้ = .68 และมีความโด่ง = -.98 ซึ่งมีค่าความเบ้และความโด่งไม่เกินบวกลบสอง จึงสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (George & Mallery, 2010)

จากการตรวจสอบข้อตกลงข้างต้น จะเห็นได้ว่า ข้อมูลในการศึกษานี้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้นจึงนำไปสู่การทดสอบที่ใช้พารามิเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ส่วนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาในแต่ละช่วงเวลาของการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐาน ตามรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสมัครใจและสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมทุกเดือนในวันเสาร์หรืออาทิตย์นัดพบกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามระบบของคณะครุศาสตร์ จำนวน 1 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์-ภาษาไทย จำนวน 20 คน โดยมีการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 10 คน ให้ได้รับโปรแกรมฯ และกลุ่มควบคุม 10 คน ไม่ได้รับโปรแกรมฯ รายละเอียดลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร แสดงในตาราง 23

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรม

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง (n=10)		กลุ่มควบคุม (n=10)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ				
- หญิง	10	100.00	9	90.00
- ชาย	-	-	1	10.00
2. พ่อแม่/เครือญาติ ประกอบอาชีพครู				
- มี	5	50.00	5	50.00
- ไม่มี	5	50.00	5	50.00

จากตาราง 23 พบว่า กลุ่มทดลองเป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 และเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10

พ่อแม่/เครือญาติของกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพครู พบว่า ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพ่อแม่/เครือญาติ ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และไม่มีพ่อแม่/เครือญาติ ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อให้ทราบว่าเมื่อนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ได้ทำกิจกรรมในโปรแกรมฯ แล้วสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมได้หรือไม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมฯ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการสร้างโปรแกรมฯ

1.1 ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปสาเหตุของจิตวิญญาณความเป็นครูและ ลักษณะและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู มีรายละเอียด ดังนี้

1) สาเหตุของจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า จากที่ผ่านมาการปฏิบัติหน้าที่ครูของผู้ประกอบวิชาชีพครูยังประสบกับปัญหา กล่าว คือ จากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนได้สำรวจความคิดเห็นครูสอนดีจำนวน 210 คน โดยกลุ่มตัวอย่างกระจายใน 4 ภูมิภาคของประเทศเพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครูและแนวทางการส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นซึ่งพบ 6 ปัญหาที่สำคัญที่กลายเป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู ซึ่งหนึ่งในปัญหาคือครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ ขณะทีครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว 16.49% (รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. 2558, น. 1) จากผลการสำรวจมีข้อสังเกตน่าสนใจที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ครูยังไม่ประสบผลสำเร็จและคุณภาพการศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรซึ่งประการหนึ่งคือครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูตามมาตรฐานวิชาชีพ (สจ๊ววรรณ ทรรพพสุ. 2559, น. 4)

2) ลักษณะและตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงจิตวิญญาณความเป็นครูสรุปได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2560 จำนวน 14 เรื่อง สรุปได้ว่าลักษณะการให้ความหมายของจิตวิญญาณความเป็นครูสามารถอธิบายได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การให้ความหมายถึงสิ่งที่เป็นสภาวะทางจิต และ 2) การให้ความหมายถึง สิ่งที่เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนผ่านการทำงานครู ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้เชื่อมโยงถึงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่มใหม่เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดนิยามศัพท์คร่าวๆไว้เพื่อใช้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกในการตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย โดยแบ่งกลุ่มตามลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย หมายถึง เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) ความตระหนักรู้เห็นคุณค่าตนเอง (มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี ถ่ายทอดเป็น มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อมเป็นคนช่างสังเกต ความสามารถในการจัดสรรเวลาที่ดีมี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน มีความเชี่ยวชาญในการสอน มีจิตวิทยาในการสอน) 2) ศรัทธาในวิชาชีพ (มีความรักศรัทธาในวิชาชีพ มีความสุขกับการสอน มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์) 3) การให้ความสำคัญมีคุณค่าของบทบาทหน้าที่ (การปฏิบัติหน้าที่ครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็กอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คู่คุณธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ) 4) ความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด (การเสียสละในงานครู การทำงานเชิงรุก ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน มีความวิริยะ อุตสาหะ จิตอาสาและจิตสาธารณะ เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ มีความอดทน มีความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และ 5) การเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม (ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา มีความปรารถนาดี ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้านการพูดจาไพเราะ การให้เกียรติผู้เรียน มีการประหยัดและสอนให้นักเรียนประหยัด เข้าใจในตัวลูกศิษย์ การเห็นคุณค่าผู้อื่น การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ บุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค)

1.2 นำข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ และพัฒนาเครื่องมือแนวคำถามสัมภาษณ์ ดัง

ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 เพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย เพื่อค้นหากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเพื่อค้นหาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์

1.3 นำข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มี จิตวิญญาณความเป็นครู คือเทคนิคการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ ส่วนเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม นำมาสร้างโปรแกรมพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ด้วยการออกแบบกิจกรรม และจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ได้แก่ บทละคร สื่อภาพยนตร์ แบบบันทึกความคิดเห็น และแบบสังเกตความถี่ของพฤติกรรม และวิเคราะห์บทละคร สื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับสถานการณ์ของตัวละครครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่นำมาใช้เป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาโดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura (1986) เป็นเทคนิคการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาโดยนำข้อค้นพบด้านเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูจากการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างกิจกรรม ได้แก่

ก) ตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ร่วมกับตัวแปรการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูจากการเห็นตัวแบบที่เป็นตัวละครครูจากสื่อภาพยนตร์ที่จัดให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง

ข) ตัวแปรเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ร่วมกับตัวแปรการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจากการเห็นตัวแบบที่เป็นตัวละครครูจากสื่อภาพยนตร์ที่จัดให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง

ค) ตัวแปรการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นกิจกรรมพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมที่จัดให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองเมื่อได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูแล้ว

การสร้าง 3 กิจกรรมนี้เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู มีรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1 กิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เป็นกิจกรรมแรกสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง ที่มุ่งปรับตัวแปรภายในด้วยการสร้างการเรียนรู้ (Learning) จากการได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) ที่เกี่ยวกับการมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้

พฤติกรรมเปลี่ยน โดยเริ่มการปรับกระบวนการทางปัญญาด้วยการใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบจากสื่อภาพยนตร์เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาก่อนและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก มีกิจกรรมหลายรูปแบบประกอบด้วย 1) การนำเสนอเนื้อหาเพลงและตัวละครครูที่เป็นตัวแบบที่สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูผ่านสื่อยูทูบจำนวน 1 เรื่อง โดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้ฟังเพลง “รางวัลของครู” เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 2) การแสดงเนื้อหาและตัวแบบผ่านสื่อยูทูบ เช่น เนื้อหาเพลงที่สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู การแสดงปฏิภพของครูกับศิษย์ การแต่งกายของครู 3) การสังเกตตัวแบบจากสื่อยูทูบ เช่น ตัวละครครูที่แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู 4) สรุปสาระสำคัญของการสังเกตตัวแบบ เช่น ข้อความใด/ภาพตรงไหนที่รู้สึกประทับใจมากที่สุด คิดอย่างไรกับความ เป็นครู แล้วอยากจะเป็นครูใหม่เพราะอะไร 5) การนำเสนอตัวละครครูที่เป็นตัวแบบที่สะท้อนถึงครูที่มี จิตวิญญาณความเป็นครูผ่านสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว” เพื่อตอกย้ำให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเพิ่มมากขึ้น 6) มีการแสดงตัวแบบผ่านสื่อ เช่น การเห็นคุณค่าตนเอง ศรัทธาในวิชาชีพครู ตระหนักในบทบาทหน้าที่ครู การเป็นแบบอย่างที่ดีและการยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครู 7) การสังเกตตัวแบบจากสื่อยูทูบ เช่น ตัวละครครูที่แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู 8) สรุปสาระสำคัญของการสังเกตตัวแบบ เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมอย่างไร และรู้สึกอย่างไร 9) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ฉากไหนหรือตรงจุดไหนของสื่อภาพยนตร์นี้ที่รู้สึกประทับใจตัวละครครูมากที่สุด คิดอย่างไรกับความ เป็นครู แล้วอยากจะเป็นครูใหม่เพราะอะไร 10) การทบทวนพฤติกรรมหลัก เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมอย่างไรบ้างที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ก่อนทำกิจกรรมอื่นต่อไป

13.2 กิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เป็นกิจกรรมที่สองสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง ที่มุ่งปรับตัวแปรภายในด้วยการสร้างการเรียนรู้ (Learning) จากการได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) เกี่ยวกับครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้เกิดพฤติกรรมเปลี่ยน โดยเริ่มการปรับกระบวนการทางปัญญาด้วยการใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาก่อนและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก มีกิจกรรมหลายรูปแบบ ประกอบด้วย 1) การนำเสนอตัวละครครูที่เป็นตัวแบบที่สะท้อนถึงครูที่มี จิตวิญญาณความเป็นครูผ่านสื่อภาพยนตร์ จำนวน 1 เรื่อง โดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้ชมสื่อภาพยนตร์เรื่อง “โรงเรียนปลายข้าว” เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาวิชาชีพครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 2) การแสดงตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์ เช่น การเห็นคุณค่าตนเอง ศรัทธาในวิชาชีพครู ตระหนักในบทบาทหน้าที่ครู การเป็นแบบอย่างที่ดีและการยึดมั่นผูกพันใน

วิชาชีพครู 3) การสังเกตตัวแบบจากสื่อ เช่น ตัวละครครูที่แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู 4) สรุปสาระสำคัญของการสังเกตตัวแบบ เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมอย่างไร และรู้สึกอย่างไร 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านความรู้สึก เช่น ฉากไหนหรือตรงจุดไหนที่นักศึกษารู้สึกประทับใจบทบาทครูมากที่สุดนักศึกษาคิดอย่างไรกับวิชาชีพครู แล้วนักศึกษาอยากจะประกอบวิชาชีพครูไหม 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับวิชาชีพครู เช่น วิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร 7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านแนวโน้มที่จะกระทำตาม เช่น ช่วยกันวางแผนว่าการจะเป็นครูที่ดีแล้วจะทำพฤติกรรมอะไรบ้างที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายภายในกลุ่มถึงสถานการณ์สมมติตามประเด็นที่กำหนดให้ ช่วยกันสรุปถึงพฤติกรรมที่ครูควรกระทำที่สะท้อนถึงจิตวิญญาณความเป็นครู 8) การทบทวนพฤติกรรมหลัก เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมอย่างไรบ้างที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ก่อนทำกิจกรรมต่อไป

13.3 กิจกรรมการพัฒนารับแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นกิจกรรมที่สามสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง ที่ต้องการปรับเปลี่ยนตัวแปรการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม โดยการลดอิทธิพลจากภายนอกด้วยการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมที่แสดงถึงจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วถึงได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีกิจกรรมหลายรูปแบบ ประกอบด้วย 1) นักศึกษาวิชาชีพครูได้รับเอกสารเรื่องสั้น“ครูทอมสันกับเท็ดดี้” ที่มีตัวละครครูแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู 2) การสังเกตตัวแบบจากเอกสาร เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู 3) สรุปสาระสำคัญของการสังเกตตัวแบบ เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมอย่างไร และรู้สึกอย่างไร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ฉากไหนหรือตรงจุดไหนที่รู้สึกประทับใจบทบาทครูมากที่สุด คิดอย่างไรกับวิชาชีพครู อยากจะประกอบวิชาชีพครูไหมเพราะอะไร แล้ววิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร ถ้านักศึกษาเป็นตัวละครครูทอมสันนักศึกษาจะทำอย่างไร ตัวละครครูทอมสันทำพฤติกรรมอะไรแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านอะไรบ้าง (ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับและด้านวัตถุสิ่งของ) จากเท็ดดี้บ้าง 5) การทบทวนพฤติกรรมหลัก เช่น ตัวละครครูแสดงพฤติกรรมอย่างไรบ้างที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านอะไรบ้าง (ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอารมณ์ ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับและด้านวัตถุสิ่งของ)

ขั้นที่ 2 ระหว่างการพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมดังนี้

2.1 คัดเลือกกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 สาขาวิชา ที่สมัครใจและสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ทุกเดือนในวันเสาร์หรืออาทิตย์นัดพบกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ตามระบบของคณะครุศาสตร์ มีความสมัครใจและยินยอมเข้าร่วมโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

2.2 การทดลองใช้ (tryout) โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูกับนักศึกษาวิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายกิจกรรมในโปรแกรมฯ

2.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับชั้นปีที่ 4 และให้นักศึกษานำความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในโปรแกรมฯ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองใช้ (tryout)

2.4 ดำเนินการปรับแก้ไขกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมโดยเพิ่มเวลาการทำกิจกรรมมากขึ้นเนื่องจากเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู โดยปรับการจัดกิจกรรมครั้งแรกให้เป็น 3 ชั่วโมงครึ่ง และเพิ่มกิจกรรมต่อยอดทุกเดือนจนครบ 1 ภาคเรียน

ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู หลังจากทำการปรับแก้ไขจากการทดลองใช้ ตามตาราง 24

ตาราง 24 ภาพรวมของกิจกรรม วัดอุปประสงค์ของกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการปรับปรุงกิจกรรมทาง
ปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม

ครั้งที่	เวลา	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
1-5	600 นาที่ (10 ชม.)	การ พัฒนา แรง บันดาลใจ ที่อยากจะ เป็นครู	เพื่อพัฒนาแรง บันดาลใจที่ อยากจะเป็น ครู	สื่อภาพยนตร์ จำนวน 3 เรื่อง - สื่อเพลงจากยูทูบ “รางวัลของครู” - สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลาย ข้าว” - สื่อภาพยนตร์ “ครู ผู้เป็นดวงประทีป” - บุคคลจริงที่พบ เห็นในโรงเรียนที่	การนำเสนอตัว แบบ - ตัวแบบ สัญลักษณ์ - ตัวแบบที่มีชีวิต จริง
				ออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู	

ตาราง 24 (ต่อ)

ครั้งที่	เวลา	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
1-5	600 นาที่ (10 ชม.)	การ พัฒนา เจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพ ครู	เพื่อพัฒนาเจต คติที่ดีต่อ วิชาชีพครู	สื่อภาพยนตร์ จำนวน 2 เรื่อง - สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลาย ข้าว” - สื่อภาพยนตร์ “ครู ผู้เป็นดวงประทีป” - บุคคลจริงที่พบ เห็นในโรงเรียนที่ ออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู	การนำเสนอตัว แบบ - ตัวแบบ สัญลักษณ์ - ตัวแบบที่มีชีวิต จริง
1-5	540 นาที่ (6 ชม.)	การ พัฒนา การได้ รับแรง สนับสนุน ทางสังคม	เพื่อพัฒนาแรง สนับสนุนทาง สังคม	- เอกสารเรื่องสั้น “ครูทอมสัน กับเท็ดดี้” - สื่อภาพยนตร์ “ครู ผู้เป็นดวงประทีป” - บุคคลจริงที่พบ เห็นในโรงเรียนที่ ออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู	การนำเสนอตัว แบบ - ตัวแบบ สัญลักษณ์ - ตัวแบบที่มีชีวิต จริง

ขั้นที่ 3 หลังการพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ดำเนินการทดลองโปรแกรมฯ ดังนี้

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาโทที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์-ภาษาไทย จำนวน 20 คน ที่สมัครใจและสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ทุกเดือนในวันเสาร์หรืออาทิตย์นัดพบกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาโทตามระบบของคณะครุศาสตร์ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน

3.2 ดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามขั้นตอนของโปรแกรมฯ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองเข้ารับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลาทั้งสิ้น 26 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาโทและการวางแผนว่าจะทำกิจกรรมเสริมอะไรให้แก่หน่วยงาน/โรงเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพใช้เวลา 4 ชั่วโมง

3.3 วัดคะแนนแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อประเมินผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับปริญญาโท ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตามในแต่ละช่วงเวลาของการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้มีการปรับคะแนน

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม คือ จิตวิญญาณความเป็นครูในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในแต่ละช่วงเวลาของการทดลอง ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 25

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในแต่ละช่วงเวลาของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง/ตัวแปร	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
กลุ่มทดลอง (n=10)				
จิตวิญญาณความเป็นครู	136.20	8.404	153.12	1.185
กลุ่มควบคุม (n=10)				
จิตวิญญาณความเป็นครู	137.50	11.306	143.48	1.185

จากตาราง 25 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{x}_{\text{ad}} \text{ กลุ่มทดลอง} = 153.12$, $\bar{x}_{\text{ad}} \text{ กลุ่มควบคุม} = 143.48$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองสมมติฐานที่ได้มีการปรับคะแนนภายหลังการทดลองโดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate Variable) ของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ก่อนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) พบว่า เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น (ภาคผนวก) จึงสามารถใช้สถิติวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ในการทดสอบสมมติฐานได้ สามารถแสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมดังตาราง 26 ดังนี้

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของจิตวิญญาณความเป็นครูในระยะหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate variable)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ES
ตัวแปรร่วม	212.93	1	212.93	15.21	.001	.47
กลุ่มการทดลอง	463.31	1	463.31	33.08		
ความคลาดเคลื่อน	238.01	17	14.00			

จากตาราง 26 พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{x}_{ad}$ กลุ่มทดลอง = 153.12, $\bar{x}_{ad}$ กลุ่มควบคุม = 143.48) โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ในระดับกลาง แสดงว่าความแตกต่างของคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นผลมาจากอิทธิพลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้างต้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยผสมวิธีแบบสำรวจตามลำดับ (Sequential Exploratory Mixed Methods Design) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 มีความมุ่งหมายของการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่

1. เพื่อสังเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากมุมมองของอาจารย์ในบริบทของสังคมไทย
2. เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยระยะที่ 2 มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1 ข้อ ได้แก่

4. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยครั้งนี้เริ่มด้วยการวิจัยระยะที่ 1 โดยวิธีการศึกษาแบบเฉพาะกรณี (Case Study) เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 แห่ง แห่งละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน ที่มีลักษณะเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposeful Selection) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยเครื่องมือแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Inter) และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Content Analysis) เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้ใช้สร้างเครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 2

เมื่อเข้าสู่การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา

2562 1 สาขาวิชา จำนวน 20 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 10 คน และสุ่มเข้ากลุ่มควบคุม 10 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สะดวกเดินทางมาและมีความสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมนี้ เพราะโปรแกรมนี้นี้ต้องการสมัครใจเข้าร่วมเนื่องจากโปรแกรมที่ใช้พัฒนากลุ่มตัวอย่างให้มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงขึ้นนั้นเป็นการนำแนวความคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) มาเป็นพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญา (กระบวนการทางปัญญา) ของนักศึกษาครู เพื่อส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (จิตวิญญาณความเป็นครู) ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เป็นนักศึกษาที่ต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังจากที่คณะครุศาสตร์ได้มีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศให้แล้วหลังจากนั้นปล่อยให้นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจนครบ 1 ภาคเรียนแล้วจึงมีการนัดหมายนักศึกษาเข้ามาสัมมนาในคณะครุศาสตร์ซึ่งเป็นระบบของการออกฝึกสอนของคณะครุศาสตร์ ซึ่งตัวผู้วิจัยเองไม่สามารถบังคับนักศึกษากลุ่มที่ออกฝึกสอนให้มาเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นในทุกเดือนจนครบ 1 ภาคการศึกษาได้จึงเป็นข้อจำกัดในการเลือกนักศึกษาที่ออกฝึกสอนไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏและสามารถกลับมาให้ข้อมูลเราได้ซึ่งนัดพบกันในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) การพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู 2) การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 3) การพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม จัดกระทำในกลุ่มทดลอง ทั้งหมดจำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลาทั้งสิ้น 26 ชั่วโมง ตลอด 1 ภาคการศึกษาที่นักศึกษาวิชาชีพครูออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนแบบวัดตัวแปรตามเป็นแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู แบบวัดดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการมีจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 70 ข้อ มีค่าความสอดคล้องของโปรแกรม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.33-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ปรับคำถามให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการวัด และปรับภาษาข้อความให้กระชับเหมาะสมสอดคล้องกับจิตวิญญาณความเป็นครู รวมทั้งสิ้น 32 ข้อ วัดก่อนการทดลองและวัดหลังการทดลอง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าด้วยสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร และค่าความโค้ง ส่วนการวิเคราะห์ผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่

ค่าความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) เพื่อทดสอบที่ว่าจิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1

2.2 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัย 4 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

ผลการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครูศาสตร์ในบริบทของสังคมไทย เพื่อค้นหากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1.1 ผลการตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครูศาสตร์ในบริบทของสังคมไทย พบว่าข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครูศาสตร์มีลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงจิตวิญญาณความเป็นครูที่เป็นข้อค้นพบใหม่จากการสัมภาษณ์อาจารย์ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องรู้จักการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อการปลดหนี้สินครู แต่เมื่อนำองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครูศาสตร์มาเทียบเคียงกับงานวิจัยในอดีตที่ได้วิเคราะห์จากเอกสารจำนวน 14 เรื่องนั้น พบว่า มีลักษณะร่วมกันอยู่หลายประการเพียงแต่ใช้การเรียกที่อาจแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย เช่น ความตระหนักรู้เห็นคุณค่าตนเอง อาจใช้ชื่อเรียกว่าความศรัทธาในตนเอง เป็นต้น ผู้วิจัยจึงใช้

ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครุศาสตร์เป็นหลัก แล้วนำผลการวิเคราะห์จากเอกสารมาเทียบเคียงความหมาย สรุปได้ว่า จิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับจิตใจในทิศทางบวก 4 ประการ คือ 1) การเห็นคุณค่าตนเองเป็นการยอมรับตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการทำงาน ครูรวมทั้งให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูโดยมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู 2) ศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นความเชื่อในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู 3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครูเป็นการให้ความสำคัญของคุณค่าบทบาทหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเป็นแบบอย่างที่ดีของการแสดงออกที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตน บุคลิกภาพทั่วไป กิริยวาจาที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู รวมทั้งการรู้จักการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อลดหนี้สินครูและ 4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครูเป็นสภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลที่เป็นครูที่สัมพันธ์กับงานวิชาชีพครู

1.1.2. กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่าแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู และช่วงเข้าสู่วิชาชีพครู ดังนี้

1) ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมมี จิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา ตัวแทนและกลวิธีการถ่ายทอด ดังนี้

1.1) การถ่ายทอดในมิติเนื้อหา หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วัยศึกษาเล่าเรียนจนเข้าสู่การเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูแล้วเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครูในมิติเนื้อหาที่ได้รับในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/ ครุศาสตรบัณฑิตในช่วงของการเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู เช่น การทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลในรายวิชาจิตวิทยา บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในงานครู ในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น และเนื้อหาที่เกิดจากการสอนเสริมและสอดแทรกขึ้นมาในรายวิชาชีพครูในช่วงของการเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู เช่น เรื่องการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ต่อการช่วยเหลือกันและเรื่องความเสียสละอดทน เป็นต้น จนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

1.2) การถ่ายทอดในมิติตัวแทน หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วัยศึกษาเล่าเรียนจนเข้าสู่การเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูแล้วเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครูซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เคยมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเกี่ยวกับวิชาชีพครูบทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการ

ทำงานของครูที่ดีผ่านตัวแทนการถ่ายทอดที่ประกอบด้วยกลุ่มตัวแทน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มเพื่อนร่วมสถานศึกษา กลุ่มครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนที่ออกฝึกสอน กลุ่มสื่อ กลุ่มครอบครัว และ กลุ่มสังคมเพื่อนบ้าน เป็นต้น จนทำให้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

1.3) การถ่ายทอดในมิติกลวิธี หมายถึง หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วัยศึกษาเล่าเรียนจนเข้าสู่การเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูแล้วเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครูผ่านกลวิธีการถ่ายทอดในการสร้างประสบการณ์ให้กับกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงาน of ครูที่ดี ประกอบด้วย 5 กลวิธี ได้แก่ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ การบรรยายและเทคนิคการจดจำ การมอบหมายงาน การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น จนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มี จิตวิญญาณความเป็นครู

2) ช่วงเข้าสู่วิชาชีพครู หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์เคยได้รับและเคยถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งออกเป็น 2 บทบาท คือ 1) บทบาทผู้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู และ 2) บทบาทผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูมีเนื้อหา ตัวแทนและกลวิธีการถ่ายทอด ดังต่อไปนี้

2.1) บทบาทผู้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์แล้วกลายเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครุศาสตร์เคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา ตัวแทนและกลวิธีการถ่ายทอดจนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนี้

2.1.1) บทบาทผู้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหาหมายถึง กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับการถ่ายทอดเนื้อหาที่เป็นการเรียนรู้เพื่อให้ได้รู้จักวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น เรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงาน of ครูที่ถูกต้อง เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน of สมาชิกกลุ่มวิชาชีพ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพทำให้อาจารย์ครุศาสตร์มีทักษะทางสังคมและพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กรเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาที่ต้องใช้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู ได้แก่ เทคนิค กระบวนการเตรียมรายละเอียดของเนื้อหาที่ใช้สอน และวิธีการนิเทศนักศึกษาครู เป็นต้น รวมทั้งเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้อง with รายวิชาความเป็นครูแต่

ต้องเรียนรู้เพื่อที่จะเข้าสู่การเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครุศาสตร์ ได้แก่ การทำงานเป็นทีมและวัฒนธรรมองค์กรสิ่งที่เราควรปฏิบัติเมื่อเข้ามาทำงานในองค์กร เป็นต้น

2.1.2) บทบาทผู้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติ ตัวแทน หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์แล้วกลายเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครุศาสตร์แล้วเคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครูซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เคยมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมแล้วเกิดการเรียนรู้ที่ดีเกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดีผ่านตัวแทนการถ่ายทอดประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนร่วมองค์กรวิชาชีพและกลุ่มสื่อ เป็นต้น จนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

2.1.3) บทบาทผู้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติ กลวิธี หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์แล้วกลายเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครุศาสตร์เคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูผ่านกลวิธีการถ่ายทอดในการสร้างประสบการณ์ให้กับอาจารย์ครุศาสตร์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดีประกอบด้วย 2 กลวิธี ได้แก่ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมคณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย เป็นต้น จนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

2.2) บทบาทผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครุศาสตร์แล้วกลายเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครุศาสตร์เคยได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติเนื้อหา ตัวแทนและกลวิธีการถ่ายทอดจนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนี้

2.2.1) บทบาทผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติ เนื้อหา หมายถึง กลุ่มตัวอย่างได้เคยให้การถ่ายทอดเนื้อหาที่เป็นการเรียนรู้เพื่อให้ได้รู้จักวิชาชีพครู ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ถูกต้อง เรียนรู้การอยู่ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มวิชาชีพ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพทำให้อาจารย์ครุศาสตร์มีทักษะทางสังคมและพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กรเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหาในรายวิชาที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/ครุศาสตรบัณฑิต เช่น บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในรายวิชาแบบเรียนรวม การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลในรายวิชาจิตวิทยา การวางแผนโครงการ

เพื่อการพัฒนาเด็กในรายวิชาการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย การวางแผนการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา การสร้างข้อสอบเกี่ยวกับวิชาชีพครูในรายวิชาการวัดและประเมินผล รายวิชาจิตวิทยาออกแบบการเรียนรู้ รายวิชาการศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาท้องถิ่นและรายวิชาวัดผลการศึกษา เป็นต้น และเนื้อหาที่สอนเสริมและสอดแทรกขึ้นมาในรายวิชาความเป็นครู เช่น การสร้างแรงบันดาลใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ บทบาทหน้าที่ ความเมตตาในวิชาชีพครู การแต่งกายที่เหมาะสม เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

2.2.2) บทบาทผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติตัวแทนช่วงหมายถึง ชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครูศาสตร์แล้วกลายเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครูศาสตร์แล้วเคยให้การถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาชีพครูซึ่งกลุ่มตัวอย่างเคยให้การถ่ายทอดร่วมกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูเกิดการเรียนรู้ที่ดีเกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดีผ่านตัวแทนการถ่ายทอดประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ในหลักสูตรคณะครูศาสตร์ กลุ่มเพื่อน/รุ่นพี่ กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คณะครูศาสตร์/มหาวิทยาลัย และกลุ่มสื่อต่าง ๆ จนทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูเกิดจิตวิญญาณความเป็นครู

2.2.3) บทบาทผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูในมิติกลวิธี หมายถึง ช่วงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเสมือนการเริ่มต้นทำงานวิชาชีพครูในคณะครูศาสตร์แล้วกลายเป็นสมาชิกใหม่ของคณะครูศาสตร์เคยให้การถ่ายทอดความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานมากมายเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูผ่านกลวิธีการถ่ายทอดในการสร้างประสบการณ์ให้กับอาจารย์ครูศาสตร์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครูและลักษณะการทำงานของครูที่ดีประกอบด้วย 3 กลวิธี ได้แก่ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ จนทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู การบรรยายและเทคนิคการจดจำจากกรณีศึกษาและการมอบหมายงาน เป็นต้น

1.1.3 เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์คณะครูศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีเงื่อนไขที่เป็นทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครู โดยเงื่อนไขภายในตัวบุคคลเป็นเงื่อนไขที่เกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดของแต่ละบุคคลหรือเรียกว่า จิตลักษณะ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ พบเงื่อนไขภายในตัวบุคคลที่มาจากมุมมองของอาจารย์ครูศาสตร์ ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือ 1) แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู และ 2) เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ส่วนเงื่อนไขจากสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลโดยตรงแต่มาจากสภาพแวดล้อมรอบข้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำไปสู่จิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครูศาสตร์ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบเงื่อนไขประการเดียว คือ การสนับสนุนทางสังคม

จากความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการวิจัยคุณภาพที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นนิยามปฏิบัติการในการสร้างแบบวัดของตัวแปรตามนำกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในประเด็นของการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ มาใช้เป็นเทคนิคการเสนอตัวแบบในการจัดสภาพแวดล้อมและนำเงื่อนไข 3 ประเด็นสำคัญร่วมกับนิยามปฏิบัติการความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูมาสร้างกิจกรรมในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูในการวิจัยระยะที่ 2

1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 4 โดยผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

1.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 สาขาวิชา จำนวน 20 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง 19 คน (ร้อยละ 95.0) และเพศชาย จำนวน 1 คน (ร้อยละ 5) และเมื่อจำแนกด้านพ่อแม่/เครือญาติที่ประกอบอาชีพครู พบว่า มีพ่อแม่/เครือญาติ ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 10 คน (ร้อยละ 50.0) และไม่มีพ่อแม่/เครือญาติ ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 10 คน (ร้อยละ 50.0)

1.2.2 สรุปผลการวิจัยในความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 4

จากความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 4 เพื่อสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมฯ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการพัฒนาโปรแกรมฯ

1.1 ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปสาเหตุของจิตวิญญาณความเป็นครูและ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู

1.2 นำข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบมโนทัศน์ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ และพัฒนาเครื่องมือแนวคำถามสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างเครื่องมือ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 เพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย เพื่อค้นหากระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มี จิตวิญญาณความเป็นครู และเพื่อค้นหาเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 นำข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มี จิตวิญญาณความเป็นครูที่เป็นกลวิธีการถ่ายทอดของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 16 คนที่เคยได้รับและเคยใช้ถ่ายทอดมากที่สุด คือ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ ส่วนเงื่อนไขของการมี จิตวิญญาณความเป็นครู คือ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการสนับสนุนทางสังคมซึ่งตัวแปรเหล่านี้ได้นำมาสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ด้วยการออกแบบกิจกรรม และจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ได้แก่ บทละคร สื่อภาพยนตร์ แบบบันทึกความคิดเห็นและแบบสังเกตความถี่ของพฤติกรรม และวิเคราะห์บทละคร สื่อภาพยนตร์เกี่ยวกับสถานการณ์ของตัวละครครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่นำมาใช้เป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาโดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura (1986) เป็นเทคนิคการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาโดยนำข้อค้นพบด้านเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูจากการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างกิจกรรม ได้แก่

ก) ตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ร่วมกับตัวแปรการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกิจกรรมการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูจากการเห็นตัวแบบที่เป็นตัวละครครูจากสื่อภาพยนตร์ที่จัดให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง

ข) ตัวแปรเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ร่วมกับตัวแปรการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกิจกรรมการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจากการเห็นตัวแบบที่เป็นตัวละครครูจากสื่อภาพยนตร์ที่จัดให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลอง

ค) ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม เป็นกิจกรรมพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมที่จัดให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองเมื่อได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วจึงได้ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ระหว่างการพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมดังนี้

2.1 คัดเลือกกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 สาขาวิชา ที่สมัครใจและสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ทุกเดือนในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์โดยนัดพบกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามระบบของคณะครุศาสตร์แล้วต้องมีความสมัครใจและยินยอมเข้าร่วมโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

2.2 การทดลองใช้ (Try out) โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูกับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายกิจกรรมในโปรแกรมฯ

2.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และให้นักศึกษานันทึกความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในโปรแกรมฯ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองใช้ (Try out)

2.4 ดำเนินการปรับแก้ไขกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมโดยเพิ่มเวลาการทำกิจกรรมมากขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโปรแกรมการทดลองเนื่องจากเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูจึงได้ปรับการจัดกิจกรรมครั้งแรกให้เป็น 3 ชั่วโมงครึ่ง และเพิ่มกิจกรรมต่อยอดทุกเดือนจนครบ 1 ภาคเรียน

ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนา จิตวิญญาณความเป็นครู หลังจากทำการปรับแก้ไขจากการทดลองใช้ ตามตาราง 28

ตาราง 27 ภาพรวมของกิจกรรมวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโดยใช้แนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมทาง
ปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม

ครั้งที่	เวลา	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
1-5	600 นาที (10 ชม.)	การพัฒนาแรง บันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู	เพื่อพัฒนาแรง บันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู	สื่อภาพยนตร์จำนวน 3 เรื่อง - สื่อเพลงจากยูทูบ “รางวัล ของครู” - สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียน ปลายข้าว” - สื่อภาพยนตร์ “ครูผู้เป็นดวง ประทีป” - บุคคลจริงที่พบเห็นใน โรงเรียนที่ออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	การนำเสนอ ตัวแบบ - สื่อ สัญลักษณ์ - มีชีวิตจริง
1-5	600 นาที (10 ชม.)	การพัฒนาเจตคติ ที่ดีต่อวิชาชีพครู	เพื่อพัฒนาเจตคติ ที่ดีต่อวิชาชีพครู	สื่อภาพยนตร์จำนวน 2 เรื่อง - สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียน ปลายข้าว” - สื่อภาพยนตร์ “ครูผู้เป็นดวง ประทีป” - บุคคลจริงที่พบเห็นใน โรงเรียนที่ ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู	การนำเสนอ ตัวแบบ - สื่อ สัญลักษณ์ - มีชีวิตจริง
1-5	540 นาที (6 ชม.)	การพัฒนาการ สนับสนุนทาง สังคม	เพื่อพัฒนาการ สนับสนุนทาง สังคม	- เอกสารเรื่องสั้น “ครูหอมสัน กับเท็ดดี้” - สื่อภาพยนตร์ “ครูผู้เป็นดวง ประทีป” - บุคคลจริงที่พบเห็นใน โรงเรียนที่ออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	การเสริมแรง

ขั้นที่ 3 หลังการพัฒนาโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ดำเนินการทดลองโปรแกรมฯ ดังนี้

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 สาขาวิชา 20 คน ที่สมัครใจและสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ทุกเดือนในวันเสาร์หรืออาทิตย์นัดพบกันที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียน หลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามระบบของคณะครุศาสตร์ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน

3.2 ดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามขั้นตอนของโปรแกรมฯ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองเข้ารับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 5 ครั้ง ใช้เวลาทั้งสิ้น 26 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการเตรียมตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการวางแผนว่าจะทำกิจกรรมเสริมอะไรให้แก่หน่วยงาน/โรงเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพใช้เวลา 4 ชั่วโมง

3.3 วัดคะแนนแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อประเมินผลของโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2.3 สรุปผลการวิจัยในความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 4

จากความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 4 เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยสรุปผลการประเมินโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักศึกษากลุ่มทดลองประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x}=4.6$) 2. มีความเข้าใจง่าย ($\bar{x}=4.8$) 3. มีความเหมาะสม ($\bar{x}=4.8$) 4. มีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ($\bar{x}=5$) ด้านวิทยากร ประกอบด้วย

5. สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี ($\bar{x} = 5$) 6.สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบเป็นกันเองให้
 ความสนใจต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 5$) 7. มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ($\bar{x} = 5$) ด้านการจัดกิจกรรม
 ประกอบด้วย 8. เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นกลุ่ม ($\bar{x} = 5$)
 9. เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.8$) 10. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่
 ละกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.6$) 11. การจัดกิจกรรมดำเนินไปตามลำดับขั้นตอน ($\bar{x} = 4.7$)
 12. สื่อประกอบการสอนที่ใช้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำ ($\bar{x} = 5$) 13. เอกสาร/ใบ
 งาน เขียนอ่านเข้าใจง่ายสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำ ($\bar{x} = 4.7$) 14. ความพึงพอใจในภาพรวมต่อ
 กิจกรรมในโปรแกรมนี้ ($\bar{x} = 4.8$) โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการ พบว่า นักศึกษา
 กลุ่มทดลองมีระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิต
 วิญญาณความเป็นครูทุกด้านในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 2 การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธีตามลำดับ 2 ระยะ โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพ และ
 ตามด้วยงานวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ระยะตามความมุ่งหมาย
 ของการวิจัย ดังนี้

2.1 การอภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณ
 ความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครู
 ศาสตร์ในบริบทของสังคมไทย จากข้อค้นพบผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

2.1.1 ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย

ข้อค้นพบจากการตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบท
 สังคมไทยจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครูร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาจารย์ครู
 ทั้ง 16 คน พบว่า การที่บุคคลมีความรู้สึกรักนึกถึงเกี่ยวกับจิตใจในทิศทางบวก 4 ประการ คือ
 1) การเห็นคุณค่าตนเอง หมายถึง การยอมรับตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการ
 ทำงานครุรวมทั้งให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครูโดยมีความมุ่งหวังที่จะประสบ
 ความสำเร็จในวิชาชีพครู นั่นก็เพราะว่าคนที่จะเป็นครูที่ดีหรือคนที่จะเป็นครูวิชาชีพต้องมีความ
 มั่นใจ มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน คือ มีความรู้ดี มีความสามารถ มีทักษะในการศึกษาอบรมศิษย์
 ในทุก ๆ ด้าน มีความประพฤติดี วางตัวดี เอาใจใส่ดูแลศิษย์ดีเพราะเชื่อว่าสิ่งที่ทำมีคุณค่าและมี
 ให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครู เทียบเคียงแนวคิดของ กลิคแมนและโรสส์-กรอดินัน
 (Glickman; & Ross-Grodinon. 1998, p. 362) ที่พบว่าครูที่แท้จริงต้องรู้จักผสมผสานวิธีการสอน

อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนอย่างสูงสุด เทียบเคียงงานวิจัยของ สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ (2545) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าตนเองในวิชาชีพครูและแนวเป็นความรู้สึกของครูและแนวที่มีต่อวิชาชีพ มีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพ และเทียบเคียงงานวิจัยของ สุพิชญา โคทวิ. (2558) ที่พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) ศรัทธาในวิชาชีพครู หมายถึง ความเชื่อในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู นั้น เพราะว่าคนที่จะมาเป็นครูที่ดีก็ต้องมีความเชื่อเบื้องต้นว่าครูสามารถพัฒนาเด็กให้เป็นคนดีของสังคมได้ และสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ในงานครูได้ด้วยใจรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เทียบเคียงแนวคิดของ เคอร์โนชาน, แมคคอร์มิค และไวท์ (Kernochan, McCormick; & White. 2007) ที่พบว่า ครูที่มีจิตวิญญาณครูต้องมีความเมตตา กรุณา (Compassion) สติ (Mindfulness) และอนัตตา (Selflessness) ในการเรียนการสอนและต้องสอนนักเรียนให้มีความเห็นความเชื่อ ความสามารถที่แตกต่างจากครูได้ เทียบเคียงงานวิจัยของ สจิวรรณ ทรรพพสุ. (2559) ที่พบว่า ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องศรัทธาในวิชาชีพครูโดยแสดงออกด้วยความชื่นชมและตระหนักว่าอาชีพครูมีเกียรติ สำคัญและจำเป็นต่อสังคมรวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู 3) ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู หมายถึง การให้ความสำคัญของคุณค่าบทบาทหน้าที่ในบทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้ การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข และการเป็นแบบอย่างที่ดีของการแสดงออกที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู นั้น เพราะว่าครูที่ดีต้องรู้และเข้าใจในหน้าที่ครูอย่างดี นอกจากบทบาทหน้าที่ด้านวิชาการที่ครูต้องมีความถนัดลึกในศาสตร์ของตน แล้วยังต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยเหลือศิษย์โดยไม่ต้องไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ต้องปฏิบัติกับศิษย์อย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งการใช้คำพูดที่สุภาพให้เกียรติผู้อื่น การแต่งกายที่สะอาดจนถึงความเป็นครูเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ศิษย์ได้เรียนรู้จากครูผู้สอนในทุกด้าน เทียบเคียงแนวคิดของ ปาจักซ์ และเบลส (Pajak & Blaise. 1989) พบว่า ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและมักจะมีความเป็นมิตร ดูแลเอาใจใส่ เข้าใจ ยอมรับและอดทนต่อนักเรียนของตน เทียบเคียงแนวคิดของ พลามเมอร์ (Palmer. 2003) ที่พบว่า ครูที่มีจิตวิญญาณครูแสดงออกโดยครูมิได้ลังเลใจในการช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เด็กด้อยโอกาส เด็กที่เรียนอ่อนให้เด็กได้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง เทียบเคียงงานวิจัยของ ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) ที่พบว่า ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องตระหนักไว้ในความเป็นครูซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกรับรู้ แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่ออาชีพครู และเทียบเคียงงานวิจัยของ สจิวรรณ ทรรพพสุ (2559) ที่พบว่า ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ครูและสถานการณ์ปฏิบัติตนตามหลักการครองตนครองคนและครองงานเพื่อให้

การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดี และ4) ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ หมายถึง สภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลที่เป็นครูที่สัมพันธ์กับงานวิชาชีพครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของความกระตือรือร้น การทุ่มเทอุทิศและการจดจ่อใส่ใจ นั่นเพราะว่าคนที่จะเป็นครูต้องมีพลังในการทำงานสูง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และมุ่งมั่นทุ่มเทให้งานอย่างเต็มที่ และความยึดมั่นผูกพันในการทำงานไม่ใช่ลักษณะการเสพติดการทำงาน (Workaholics) เพราะคนที่ยึดมั่นผูกพันในงานจะมีความสุขและสนุกในการทำงาน อาจกล่าวได้ว่าความยึดมั่นผูกพันในงานเกี่ยวข้องกับการทุ่มเททางกาย (Hands) สมอ (Head) และจิตใจ (Heart) อย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน (Rich, Lepine, & Crawford, 2010) ดังนั้นการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมนั้นจะมีความซับซ้อน คือการที่บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นกระทำโดยอาศัยตำแหน่งทางสังคมและการปฏิบัติตนตามบทบาท การที่สมาชิกในสังคมจะแสดงบทบาทของตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในสถานการณ์หนึ่ง ๆ บุคคลจะแสดงเอกลักษณ์เฉพาะเรื่องนั้นออกมา ซึ่งทำให้บุคคลมีความผูกพันที่จะเป็นบุคคลแบบนั้น (Stryker, 2000) เทียบเคียงแนวคิดของ เบอร์กและไรซ์ (Burke; & Reitzes, 1981: 88) ที่พบว่า ความยึดมั่นผูกพันในบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเอกลักษณ์ในฐานะที่เป็นกระบวนการควบคุมพฤติกรรมโดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีแบบแผนที่ค่อนข้างถาวร เทียบเคียงงานวิจัยของภาวัต ตั้งเพชรเดโช. (2558) ที่พบว่า ความทุ่มเทในการทำงานเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำของครูที่แสดงออกถึงการทำงานด้วยความมุ่งมั่น เต็มกำลังความสามารถ เสียสละเวลาและถือว่างานคือสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต ทั้งนี้จากความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2

2.1.2 กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครูและช่วงเข้าสู่วิชาชีพครู โดยอธิบายแบ่งตามมิติเนื้อหา ตัวแทน และกลวิธีการถ่ายทอด ดังนี้

1) เนื้อหาการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูทั้งสองช่วงพบว่า ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต/ศึกษาศาสตรบัณฑิตเป็นเนื้อหาที่เน้นให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานครู เช่น กลุ่มรายวิชาจิตวิทยา รายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น และเมื่อเข้าสู่วิชาชีพครูในบทบาทของครูผู้สอนในช่วงเริ่มต้นของการเป็นอาจารย์ครุศาสตร์เคยได้รับการถ่ายทอดเนื้อหา เช่น กระบวนการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาวิชาชีพครูและวิธีการออกนิเทศนักศึกษาวิชาชีพครู

เป็นต้น และเคยถ่ายทอดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครู เช่น กลุ่มรายวิชาจิตวิทยา รายวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รายวิชาการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย รายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา รายวิชาการวัดและประเมินผล เป็นต้น ส่วนที่สองเป็นเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครูซึ่งเกิดจากการสอนเสริมหรือสอดแทรกขึ้นมาจากครูผู้สอนหรือจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งไม่ได้มีการระบุรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนโดยเกิดจากผู้บริหารได้ให้อาสาครูผู้สอนใช้การถ่ายทอดเนื้อหาได้ตามความถนัดและความเหมาะสมเพียงแต่มีเป้าหมายร่วมกันคือเน้นเสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครู เช่น เรื่องการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การช่วยเหลือกัน ความเสียสละอดทน การทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมองค์กร การสร้างแรงบันดาลใจ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ บทบาทหน้าที่ครู ความเมตตาในวิชาชีพครู การแต่งกายที่เหมาะสม เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ซึ่งจากที่นำเสนอข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นเนื้อหาการถ่ายทอดที่มีส่วนสำคัญทำให้บุคคลเกิดจิตวิญญาณความเป็นครู นั้นแสดงว่าการที่บุคคลจะก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูแล้วเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูได้นั้นต้องได้รับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมมาเป็นระยะเวลายาวนานทั้งการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของสังคมของบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมซึ่งวัฒนธรรมนี้รวมถึงบรรทัดฐาน ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูโดยได้รับการถ่ายทอดทั้งด้านกายภาพ (Physical) จิตใจ (Mental) และทักษะทางด้านสังคม (Social Skills) เพื่อให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ที่แสดงออกถึงครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูได้อย่างเต็มที่ เทียบเคียงได้กับแนวคิดเนื้อหาในการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของ เซาว์และคณะ (Chao, O'Leary-Kelly, Wolf, Klein, and Gardner. 1994, pp. 734-735) ที่พบว่า ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร เป้าหมาย ค่านิยม และบรรทัดฐานที่เฉพาะเจาะจงขององค์กรหรือกลุ่มวิชาชีพ ประวัติวัฒนธรรม ความเชื่อ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ขององค์กร เป็นเนื้อหาที่ช่วยพัฒนาบุคคลให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูได้ เทียบเคียงกับงานวิจัยที่ได้ศึกษาการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูของ สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ (2545) ที่พบว่าบุคคลซึมซับเอกลักษณ์วิชาชีพครูและแนวโน้มในมิติของความรู้สึกลึกเป็นปมเด่นและลักษณะเด่นทางบุคลิกภาพตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพครูและแนวทางการได้รับเนื้อหาต่าง ๆ ได้แก่ การรู้เป้าหมาย การใช้ภาษาเฉพาะในงานการรับรู้ประสิทธิภาพในงาน การเมืองในองค์กร และเทียบเคียงกับงานวิจัยการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ของ สจ๊วตธรณ ทรรพพสุ. (2559) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มวิชาชีพครูเป็นสิ่ง

แรกที่จะต้องพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกของความเป็นครูโดยปลูกฝังความเป็นครูให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ครูเพราะเนื้อหาส่วนนี้สามารถช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดจิตวิญญาณความเป็นครูได้

2) ตัวแทนการถ่ายทอดทั้งสองช่วงที่เหมือนกัน คือ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มเพื่อนและกลุ่มสื่อ ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู พบว่า มีกลุ่มพี่เลี้ยงในโรงเรียนที่ออกฝึกสอน กลุ่มครอบครัวและกลุ่มสังคมเพื่อนบ้านที่เพิ่มเข้ามาในช่วงนี้ และช่วงการเป็นครูวิชาชีพ ในบทบาทผู้รับการถ่ายทอด พบว่า มีกลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย ที่เพิ่มเข้ามาจะเห็นได้ว่าตัวแทนมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูเพราะการที่อาจารย์ครุศาสตร์จะเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ครู ลักษณะการทำงานของครูที่ถูกต้อง การอยู่ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มวิชาชีพครู คุณลักษณะทางบุคลิกภาพของวิชาชีพครู ซึ่งเนื้อหาต่าง ๆ นี้ ทำให้บุคคลเกิดทักษะทางสังคมและพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์การวิชาชีพครูได้นั้นย่อมเกิดจากอิทธิพลของตัวแทนการถ่ายทอด เทียบเคียงได้กับแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมของ สเมลเซอร์ (Smelser. 1998, pp. 110-113) ที่พบว่า การที่คนเรียนรู้ทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมของตนและคนจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนจากการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม คนทั้งหลายจึงกลายเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมของเขาโดยผ่านทางอิทธิพลของพ่อแม่ ครู เพื่อนและตัวแทนอื่นๆ และเทียบเคียงได้กับแนวคิดการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของ สเตตันและฮันท์ (Station & Hunt. 1992, pp. 118-120) ที่พบว่า ปฏิสัมพันธ์เชิงการถ่ายทอดวิชาชีพกับตัวแทนในระยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพระหว่างการศึกษาวิชาชีพครูก่อนประจำการ เช่น อาจารย์ผู้สอนและเพื่อนนักศึกษาส่งผลให้บุคคลได้รับผลลัพธ์ของการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครู เทียบเคียงกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ ธรรมรักษาสีทธิ (2557) พบว่า ตัวแทนในการถ่ายทอดของนักออกแบบฯ ที่สำคัญ 5 กลุ่ม คืออาจารย์ในหลักสูตรการศึกษา รุ่นพี่ในสถาบันการศึกษา เพื่อนในสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาเอกชนและกลุ่มสื่อมวลชน เทียบเคียงกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์ (2545) พบว่า ผู้สอนในโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของครูแนะแนว และเทียบเคียงกับงานวิจัยของ สมพล มาสุปรีดี (2548) พบว่า ตัวตลกได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนร่วมงาน จากสื่อ เช่น หนังสือของต่างประเทศ แต่สำหรับในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแทนที่สำคัญในการถ่ายทอดเป็นกลุ่มพี่เลี้ยงในโรงเรียนที่ออกฝึกสอน กลุ่มครอบครัว กลุ่มสังคมเพื่อนบ้าน และกลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้ที่แตกต่างกับตัวแทนที่สำคัญของอาชีพอื่น

3) กลวิธีการถ่ายทอดทั้งสองช่วงของอาจารย์ครุศาสตร์ที่เหมือนกัน คือ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ การบรรยายและเทคนิคการจดจำ การมอบหมาย

งาน และการเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัยและกลวิธีการถ่ายทอดที่แตกต่างกัน คือ ช่วงก่อนเข้าสู่การเป็นอาจารย์ในคณะครุศาสตร์ พบว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่เพิ่มเข้ามา ซึ่งจากข้อค้นพบการแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ เป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่อาจารย์ครุศาสตร์ทุกท่านเคยได้รับและเคยใช้ถ่ายทอดมากที่สุด นั่นเพราะว่าครูผู้สอนมีความเชื่อว่าตัวแบบเป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่ศิษย์สามารถเรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้มากที่สุดโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมจากครูผู้สอนที่ได้แสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างด้านการถ่ายทอดทางวิชาการ แบบอย่างด้านการใช้วาจาที่สุภาพ แบบอย่างด้านการแต่งกายที่เหมาะสมกับความเป็นครู รวมทั้งความประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ของครูที่แสดงถึงการเป็นครูที่ดีที่ลูกศิษย์ได้สังเกตเห็นจากครูผู้สอนแล้วเกิดความสนใจในสิ่งที่ได้สังเกตเห็นแล้วคิดอยากจะทำตามครูผู้สอนเมื่อได้ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือเมื่อไปประกอบวิชาชีพครู เทียบเคียงได้กับแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura, A. 1986, pp. 178-186) ได้กล่าวว่าตัวแบบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลคือช่วยให้บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ หรือทักษะใหม่ๆ มีผลทำให้เกิดการระงับ (Inhibition) หรือการยุติการระงับ (Disinhibition) และช่วยให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออกหรือถ้าเคยแสดงออกแล้วแต่ไม่ค่อยได้แสดงออกมากนักให้แสดงออกมากขึ้น เทียบเคียงกับแนวคิดกลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพของ แวน แมนเนท และเชน (Van Mannen & Schein. 1979, pp. 247) ที่พบว่า ตัวแบบเป็นกลวิธีการถ่ายทอดโดยมีการจัดผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าและมีตำแหน่งใกล้เคียงกัน ให้การดูแลและถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ให้กับพนักงานใหม่ในการทำงานอย่างใกล้ชิด และเทียบเคียงได้กับงานวิจัยที่ได้เสนอส่วนที่เสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของ ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) ที่พบว่า การมีครูของตนเองเป็นต้นแบบของการทำงานเป็นครูที่ดีและยังได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับครูต้นแบบของตนเองในลักษณะต่าง ๆ เช่น ได้พบเห็นการกระทำหรือการแสดงออกของครูต้นแบบที่ปฏิบัติต่อนักเรียนหรือมีโอกาสได้ใกล้ชิดและได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูต้นแบบจะทำให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูได้

และจากประเด็นนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาสองช่วงระยะเวลาก่อนการเข้าสู่วิชาชีพครู และช่วงระหว่างการเป็นครูวิชาชีพครูเนื่องจากผู้วิจัยมองว่าหน้าที่ในความรับผิดชอบของคณะครุศาสตร์ที่สามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครูในชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะขึ้นชั้นปีที่ 5 ได้คือในช่วงเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้มากกว่า และคณะครุศาสตร์ได้มองเห็นความสำคัญว่าหากมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาในช่วง

นี้จะทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้นด้วย เทียบเคียงได้กับแนวคิดของแคทซ์ และคาห์น (Katz; & Kahn. 1978, pp. 377-378) พบว่า การถ่ายทอดทางสังคมในระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมล่วงหน้า (Anticipatory Socialization) เป็นการถ่ายทอดและฝึกให้บุคคลรู้จักบทบาทในวัยผู้ใหญ่ในด้านต่างๆ ก่อนที่จะเข้าสู่บทบาทนั้นอย่างเต็มตัวตามกระบวนการที่สังคมกำหนดไว้ โดยการถ่ายทอดความรู้ บรรทัดฐานและคุณค่าภายในระบบการศึกษา และเป็นการเตรียมสมาชิกเพื่อเข้าสู่วิชาชีพ หรือองค์การต่างๆ ซึ่งเมื่อนักศึกษาจบออกไปประกอบวิชาชีพครูแล้วคณะครูศาสตร์จะไม่สามารถจัดกิจกรรมหลังจากนั้นได้เพราะอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของทางคณะครูศาสตร์ซึ่งน่าจะเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนหรือของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาในสองช่วงระยะเวลานี้

ทั้งนี้จากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยได้เลือกกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ ซึ่งเป็นกลวิธีการถ่ายทอดที่อาจารย์ครูศาสตร์ทุกท่านเคยได้รับและเคยใช้ในการถ่ายทอดมากที่สุด นำมาเป็นสิ่งเฝ้าในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อใช้ร่วมเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

3. เงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครูศาสตร์

การมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ครูศาสตร์เกี่ยวข้องกับ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขภายใน ประกอบด้วย 2 มูลเหตุ คือ แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ส่วนเงื่อนไขภายนอกประกอบด้วย 1 มูลเหตุ คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม นั่นเพราะว่าการที่บุคคลได้เคยมีประสบการณ์ทั้งทางตรงที่ดีและประสบการณ์ทางอ้อมที่ดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครู ทั้งที่เคยได้เห็นเคยได้ยินเรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นครู แล้วทำให้เกิดความรู้สึกสนใจเกิดแรงปรารถนาที่อยากจะเป็นครูขึ้นมาโดยรู้สึกว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดีมีประโยชน์และเกิดความคาดหวังว่าอยากที่จะเป็นครูที่ดีในอนาคต นั่นเพราะว่าการที่บุคคลได้เคยมีประสบการณ์ทางตรงที่ดีและประสบการณ์ทางอ้อมที่ดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครูทั้งเคยได้เห็นเคยได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นครู แล้วทำให้เกิดความรู้สึกสนใจเกิดแรงปรารถนาที่อยากจะเป็นครูขึ้นมาโดยรู้สึกว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดีมีประโยชน์ และเกิดความคาดหวังว่าอยากจะเป็นครูที่ดีในอนาคต เทียบเคียงแนวคิดหลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา ว่าเป็นความเห็นชอบหรือปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะธรรมทั้งหลายเป็นทางเกิดแห่งแนวคิดที่ถูกต้องเป็นต้นทางของความดีงามทั้งปวงซึ่งการปฏิบัติของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับความสามารถ พลังของความคิดบวกและระดับสติปัญญาของแต่ละคนซึ่งต้องอาศัยเหตุปัจจัย 2 อย่างนี้เสมอ คือ (1)

ปรโตโมสะเป็นการฟังเสียงจากผู้อื่นเพื่อการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก คือ การรับฟัง คำแนะนำสั่งสอน การศึกษาเล่าเรียนการสนทนาซักถามอยู่บนฐานแห่งความดี เทียบเคียง งานวิจัยของ นรินทร์ สังข์รักษา (2554, น. 25) ที่พบว่าปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมการอบรมบ่มเพาะ ลูกศิษย์ด้วยหัวใจ คือการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาตัวครู และ (2) โยนิโสมนสิการเป็นการใช้ ความคิดที่ถูกวิธี รู้จักคิด คิดเป็นระบบ มองสิ่งทั้งหลายโดยใช้สติพิจารณาเพื่อให้เห็นตามสภาวะ และตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย เทียบเคียงงานวิจัยของ ปิยะวัฒน์ กรมระววย, ไชยยศ ไพ วิทยศิริธรรมและยุวี ผลพันธิน (2560) ที่พบว่าปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อ จิตวิญญาณความเป็นครู คือ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เทียบเคียงงานวิจัยของนรินทร์ สังข์รักษา (2554, น. 25) ที่พบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งเสริมการอบรมบ่มเพาะลูกศิษย์ด้วยหัวใจ คือ การสร้างแรงบันดาลใจ/กำลังใจ เทียบเคียงงานวิจัยของ ธรรมนันท์กา แฉ่งสว่าง (2554) ที่พบว่า แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครูเป็นส่วนเสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนั้นจากปัจจัยที่ก่อเกิด สัมมาทิฐิทั้งสองอย่างนี้จะต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่ง ไปไม่ได้ และตั้งอยู่บน ฐานแห่งความถูกต้องตามหลักธรรมและสอดคล้องกับเหตุผล ซึ่งจากประเด็นข้อค้นพบในงานวิจัย นี้ก็เช่นเดียวกันอาจารย์ครุศาสตร์มีจิตวิญญาณความเป็นครูได้นั้นก็เกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัยเช่นกัน คือ ปัจจัยภายในที่เป็นแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และปัจจัย ภายนอกที่เป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ซึ่งจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้เช่นกัน ทั้งนี้จากสองปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสร้างโปรแกรมทางพฤติกรรม ศาสตร์เพื่อใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2

2.2 การอภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่าจิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มทดลองในระยะหลังการ ทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรม ศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู มีคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูสูงกว่า นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องมาจากนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึก ประสพการณ์วิชาชีพครู กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณ ความเป็นครูได้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาอันเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยใช้ โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา

(Cognitive Behavioral Modification: CBM) ด้วยการเรียนรู้จากการสังเกตผ่านตัวแบบตามทฤษฎีปัญญาสังคมของแบนดูรา โดยโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่ใช้ในการวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการสร้างให้นักศึกษาในกลุ่มทดลองเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูขึ้นมาก่อนโดยการกระตุ้นเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูนั้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบจากสื่อเรื่อง “รางวัลของครู” ที่มีเนื้อหาเพลงและภาพของตัวละครที่แสดงพฤติกรรมการมีแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูแล้วได้รับการเสริมแรงทางบวกเมื่อนักศึกษาได้เห็นตัวแบบตัวละครครูได้รับการเสริมแรงทางบวกทำให้นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูตามตัวแบบทั้งนี้เพราะตัวเสริมแรงทางบวกที่ตัวละครได้รับดังกล่าวทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองเกิดความรู้สึกอยากปฏิบัติตามตัวแบบ เพื่อให้ได้ตัวเสริมแรงเหมือนกับตัวแบบบ้าง (Vicarious reinforcement) ซึ่งผลที่ได้รับคือนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองเริ่มเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้มีการตอกย้ำเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจเพิ่มมากขึ้นด้วยการให้นักศึกษากลุ่มทดลองได้ดูตัวแบบของตัวละครที่มีแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูจากสื่อต่าง ๆ ซ้ำอีกจำนวน 5 ครั้ง จากสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “โรงเรียนปลายข้าว” และสื่อเรื่อง “รางวัลของครู” เป็นต้น ซึ่งการที่นักศึกษาได้รับการตอกย้ำให้ดูตัวแบบซ้ำแล้วซ้ำอีกนี้ส่งผลทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎี โยเหลาและคณะ (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการประเมินผลจากภาพยนตร์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินผลลัพธ์ของการชมภาพยนตร์สร้างแรงบันดาลใจที่จัดขึ้นในปีการศึกษา 2555 ที่มีต่อจิตใจและพฤติกรรม พบว่า การชมภาพยนตร์สร้างแรงบันดาลใจได้และแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นมีผลต่อพฤติกรรมที่ดีในอนาคต

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูซึ่งเป็นตัวแปรปัจจัยภายในอีกตัวหนึ่งที่มีผลต่อการเพิ่มจิตวิญญาณความเป็นครูที่ได้จากข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูนั้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้สึก องค์ประกอบด้านความรู้คิดและองค์ประกอบด้านแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรม ผู้วิจัยเริ่มพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านความรู้สึกเพราะเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึก โดยใช้สื่อภาพยนตร์เรื่อง “โรงเรียนปลายข้าว” ที่ตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาของลูกศิษย์ทั้งติดเกม ติดยาเสพติด ตั้งครรภในวัยเรียน ขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น เมื่อตัวละครครูได้ช่วยลูกศิษย์เหล่านั้นให้พ้นจากสภาพปัญหาต่าง ๆ นั้นได้ตัว

ละครครูก็ได้แสดงให้เห็นถึงรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือศิษย์ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาที่สังเกตตัวแบบนี้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อวิชาชีพครู

ขั้นต่อมาผู้วิจัยได้พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าด้วยการให้นักศึกษาได้ดูตัวแบบที่แสดงให้เห็นว่า ตัวละครครูเชื่อว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดีมีประโยชน์เพราะช่วยเปลี่ยนแปลงให้ศิษย์ที่ไม่ดีให้กลายเป็นคนที่ดีได้ (B พฤติกรรมของตัวละครครู) แล้วตัวละครครูรู้สึกภูมิใจที่ช่วยเปลี่ยนแปลงให้ศิษย์เป็นคนที่ดีได้ (C+การเสริมแรงทางบวก) ซึ่งการเห็นตัวแบบทำพฤติกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาที่สังเกตตัวแบบนี้เกิดความรู้ว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูองค์ประกอบด้านแนวโน้มที่จะกระทำโดยใช้คำถามเชื่อมโยงจากสื่อที่ได้ชมเรื่อง “โรงเรียนปลายข้าว” ว่าถ้านักศึกษาเป็นครูวิชาชีพแล้วจะแสดงพฤติกรรมการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านแนวโน้มที่จะกระทำอย่างไรบ้าง โดยให้นักศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มแล้วให้สถานการณ์สมมติ เช่น ถ้านักศึกษาได้เจอกับเด็กนักเรียนที่ติดยาแบบตัวละครปราชญ์แล้วในบทบาทครูจะทำอย่างไรหรือถ้านักศึกษาได้เจอกับเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนแบบตัวละครจ๊อบ แล้วในบทบาทครูจะทำอย่างไร เป็นต้น และช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายภายในกลุ่มถึงสถานการณ์สมมติและร่วมกันอภิปรายทั้งห้อง รวมทั้งผู้วิจัยได้สรุปถึงพฤติกรรมที่ครูควรกระทำที่แสดงถึงเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูทั้งสามองค์ประกอบอีกครั้งดังนั้นการที่ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามและสถานการณ์สมมติเหล่านั้นให้ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นสิ่งที่เร้าเข้าไปจัดกระทำกระบวนการทางปัญญาที่เป็นการได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) ของนักศึกษาวิชาชีพครูอันเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้มีการต่อยอดเพื่อให้เกิดเจตคติเพิ่มมากขึ้นด้วยการให้นักศึกษากลุ่มทดลองได้ดูตัวแบบของตัวละครที่มีการแสดงถึงเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจากสื่อต่างๆ ซ้ำอีกจำนวน 5 ครั้ง จากสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “โรงเรียนปลายข้าว” เป็นต้น

จากวิธีการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูทั้ง 3 องค์ประกอบดังกล่าวเป็นผลทำให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น นั่นเพราะว่าการที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้สังเกตเห็นตัวแบบแล้วเกิดความรู้สึกอยากจะทำประกอบวิชาชีพครู แล้วเกิดความคิดว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีประโยชน์ มีคุณค่าส่งผล ให้นักศึกษาเกิดแนวโน้มที่จะทำวิชาชีพครู

จึงมีผลทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น ซึ่งตัวแปรนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระบวนการทางปัญญาแล้วส่งผลทำให้พฤติกรรมการณ์จิตวิญญาณความเป็นครูของกลุ่มทดลองเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นมากด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด

การปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavioral Modification: CBM) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรปัจจัยภายนอกของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การสนับสนุนทางสังคมมาร่วมพัฒนาในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูในครั้งนี้ด้วย ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูทั้งสามองค์ประกอบแล้ว โดยผู้วิจัยได้ให้การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารเป็นเอกสารเรื่องสั้น “ครูทอมสันกับเท็ดดี้” เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นรูปแบบของการมีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีผลทำให้นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูเกิดขึ้น โดยเริ่มจากผู้วิจัยได้แจกเอกสารเรื่องสั้นเป็นตัวอย่างที่ตัวละครครูได้แสดงจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาวิชาชีพครูช่วยกันอ่านวิเคราะห์ค้นหาข้อมูลซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร แล้วผู้วิจัยได้ต่อยอดการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นอีกครั้งโดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มย่อยร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่ออภิปรายระหว่างกลุ่มในประเด็นตัวอย่างเช่น ตัวละครครูทอมสันทำพฤติกรรมอะไรแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านใดบ้างจากเท็ดดี้ (ด้านข้อมูลข่าวสาร/ด้านอารมณ์/ด้านวัตถุสิ่งของ) เป็นต้น และสุดท้ายผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการสนับสนุนทางสังคมอีกครั้งเพื่อเป็นการต่อยอดการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารให้แก่นักศึกษาครูซึ่งมีผลทำให้นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นจากการที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้ฝึกกิจกรรมพัฒนาตัวแปรภายในที่เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาผ่านทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อมไปพร้อมกันจาก 3 กิจกรรมในโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นได้ส่งผลให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้นเช่นกันโดยพิจารณาจากคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งในช่วงก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย 136.20 ซึ่งในช่วงหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 152.90 ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาในพื้นที่ครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเหมือนกันคือ งานวิจัยของ สุพิชญา โคทวี (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่กระบวนการทางปัญญากับนักศึกษาครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการศึกษาและความเป็นครูไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดจิตวิญญาณของครู เสนอเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนทางสังคม โดยผลการวิจัยนี้ยืนยันว่าหากนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้รับการฝึกฝนด้านการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและพัฒนากการสนับสนุนทางสังคมทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มนี้มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 สำหรับอาจารย์ครุศาสตร์และผู้ที่อยู่ในสายการสอนนักศึกษาวิชาชีพครูซึ่งเป็นผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครูโดยตรงควรนำตัวแปรแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการสนับสนุนทางสังคมมาใช้พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูควบคู่กับการพัฒนาทางวิชาการได้ เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการพัฒนากการสนับสนุนทางสังคมเพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีเพิ่มมากขึ้น

3.1.2 สำหรับสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูที่สนใจนำโปรแกรมนี้ไปใช้ นอกจากผู้ใช้จะต้องศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู การสนับสนุนทางสังคมและคู่มือการใช้โปรแกรมอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องแล้ว ผู้ใช้ต้องมีความเชื่อในศักยภาพและคุณค่าของนักศึกษาครู แต่ละคน มีความรู้เกี่ยวกับนักศึกษาแต่ละคนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาทของครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักศึกษาและสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจให้เกิดขึ้นด้วย

3.1.3 สำหรับสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูที่สนใจในการใช้โปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนเงื่อนไขการเสริมแรงให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาแต่ละคนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ใช้โปรแกรมเป็นครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาสามารถที่จะให้นักศึกษาแต่ละคนกำหนดสิ่งเสริมแรงได้อย่างหลากหลายซึ่งจะทำให้ นักศึกษามีแรงจูงใจในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้มากขึ้น

3.1.4 สำหรับสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูสามารถนำโปรแกรม นี้ไปใช้ในการฝึกอบรมได้โดยตรงหรือสามารถบูรณาการสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาชีพครู อาทิเช่น รายวิชาความเป็นครู จิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น หรือนำไปบรรจุเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีอื่นๆ ได้

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งสร้างความรู้ใหม่ เพื่อเสนอเป็นทางเลือกในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อแก้ไขปัญหาขาดจิตวิญญาณของครูวิชาชีพที่ยังคงพบปัญหาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ยังคงมีให้เห็นผ่านการนำเสนออย่างต่อเนื่อง ด้วยการค้นหาแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครูในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมระดับบุคคล โดยเริ่มจากการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และเงื่อนไขของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของอาจารย์ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงและใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้ ผลการวิจัยทำให้ทราบความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูในบริบทสังคมไทย กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งข้อค้นพบนี้ได้รับการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ แล้วนำไปสู่การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติแก้ไขปัญหาขาดจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนั้น ในการพัฒนาการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

อาจต้องใช้เวลาเพิ่มมากขึ้นโดยขยายระยะเวลาในช่วงของการเปลี่ยนแปลงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มมากขึ้นตามมาและควรมีการตรวจสอบว่าแนวคิดนี้ถูกต้องหรือไม่ และระยะเวลาที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใดจึงจะสามารถพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.2.2 เนื่องจากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของกลุ่มตัวอย่างจึงต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากความสมัครใจและความสะดวกในการเดินทางเข้ามาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อทำกิจกรรมตอกย้ำการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูในทุกๆ เดือนในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียนหลังจากที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ครูยังโรงเรียนต่าง ๆ จึงต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น เพื่อจะได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยสามารถแบ่งกลุ่มสูง-ต่ำ ที่มีความแตกต่างกันได้อย่างชัดเจนมาเข้ารับการทดลอง

3.2.3 ควรมีการศึกษาในลักษณะการติดตามผลการทดลองระยะยาวเพื่อดูว่าจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ยังคงทนในระยะเวลานานเพียงใด

บรรณานุกรม

- Bandura, Albert. (1969). *Principles of behavior modification*. Holt, New York. : Rinehart and Winston.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action : A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Bandura, Ross and Ross, 1963. "Imitation of Film-Mediated Aggressive Models, "*Child Development and Behavior*. By Freda Rebeisky and Lym Dorman. New York: Alfred A.Knapf.
- Burke, P. J.; & Reitzes, D. C. (1981). The Link Between Identity and Role Performance. *Social Psychology Quarterly*. 44(2): 83-92.
- Chao, G. M., O'Leary-Kelly, A., Wolf, S., Klein, H., & Gardner, P. (1994). Organizational socialization: Its content and consequences. *Journal of Applied Psychology*, 79(5), 730-743.
- Cobb, S. (1976). Social Support as a Moderator of Life Stress. *Psychosomatic Medicine*. 38(5): 300-314.
- Cohen, H.A. (1981). *The Nurse's for Professional Identity*. Menlo Park : Addison-Wesley.
- Creswell, J.W., Plano Clark V.L. (2009). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Creswell J.W., Plano Clark V.L. (2011). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed method approach*. 3th ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Ellis, A. (1979) *Humanistic psychotherapy*. New York : McGraw-Hill.
- Forter, R.L. (1997). Addressing epistemological and practical issues in multi-method research: A procedure for conceptual triangulation. *Adv. Nurs. Sci.* 20: 253-258.
- Fulmer (2007). The Relationship between Inspiration as a Psychological Construct, Temperament, and Positive Effect. DISSERTATION Department Special Education, Counseling, and Student Affairs College of Education KANSAS STATE UNIVERSITY Manhattan, Kansas.
- Gilbert, G. B. (1979). The relationship of moral reasoning to conduct problems and

intelligence.

Dissertation Abstracts International, 40(9), 4961-A.

Goldfried. M.R. (1973). Reduction of generalized anxiety through a variant of systematic desensitization. M.R. Goldfried & M. Merbaum (Eds.) *Behavior change through self-control*. New York : Academic Press.

Gonzalez, Metzler, and Newton (2011). The Influence of a Simulated 'Pep Talk' on Athlete Inspiration, Situational Motivation, and Emotion. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 6 (3) 2, 445-459.

Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann, W. B., Jr. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 504–528.

Glickman, C.D.; & Ross – Godeon, J. M. (1998). Supervision of Instruction : a Developmental Approach. 4 th. ed. Needham Heights : Ellyn & Bacon.

Guay, Vallerand, and Blanchard. (2000). On the Assessment of Situational Intrinsic and Extrinsic Motivation: The Situational Motivation Scale. Article in Motivation and Emotion. 24(3), 175-213.

Hayden, J. (1995). "Professional Socialization and Health Education Preparation," *Journal of Health Education*. 26(5):271-276.

Haber. (2003). *Health Promotion and Aging*. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company.

Hessong, R. F., & Weeks, T. H. (1987). *Introduction to education*. New York: Macmillan.

Hubbard, P.; Muhlenkamp, A.F; & Brown, N. (1984). The Relationship between Social Support and Self-Care Practices. *Nursing Research*. 33(5) :266-270.

Kalish , H. (1981). *Learning : Principles and Applications*. New York : McGraw – Hill.

Katz, D., Kahn, R.L. (1978). *The Social Psychology of Organizations*, 2nd ed. New York: Wiley.

Kazdin, A. E. (1978) *History of behavior modification: Experimental foundations of contemporary research*. MD. Baltimore: University Park Press.

Keisler, Charles A; Collins; Barry E; & Miller Norman. (1969). *Attitude Change*. New York;

John Wiley and Sons.

- Kernochan, R. A., McCormick, D.W., and White, J. A. (2007). *Spirituality and the management teacher: Reflections of three Buddhists on compassion, mindfulness, and selflessness in the classroom*. *Journal of Management Inquiry*, 16(1): 61-75.
- Lacey, C. (1987). "Professional Socialization of Teacher," in *The International Encyclopedia of teaching and teacher education*. Edited by Michael, J.D. Oxford : Pergamon Press.
- Lang, P. J. (1985). The cognitive psychophysiology of emotion: Fear and anxiety. In A. H. Tuma & J. D. Maser (Eds.), *Anxiety and the anxiety disorders* (p. 131–170). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Lowson, H.A.. (1992). "Beyond the New Conception of Teacher Induction," *Journal of Teacher Education*. 43(3): 163-173.
- Meichenbaum, D.H. & Goodman, J. (1971, October). Training impulsive children to talk to themselves: A means of developing self-control. *Journal of Abnormal Psychology*, 77, 115-126.
- Metheny, Kenneth B.; Tovar, B.E. Roque; & Curlette, William L. (2008). Perceived Stress, Coping Resources, and Life Satisfaction among U.S. and Mexican College Students: A Cross-Cultural Study. *Anales de Psicología*. Universidad de Murcia: Murcia. Espana. 24(1): 49-59.
- Milyavskaya et.al (2011). Inspired to get there: The effects of trait and goal inspiration on goal progress. *Personality and Individual Differences*, 52, 56–60.
- Murphy, Philip Michael.; & Kupshik, Gary Allan. (1992). *Loneliness, Stress and Well-being: A Helper's Guide*. New York: Chapman and Hall, Inc.
- Ostroff, C. & Kozlowski, S. W. J. (1992 December). Organizational Socialization as a Learning Process: the Role of Information Acquisition. *Personal Psychology*. 45 (4): 849-874.
- Pajak, E. & Blaise, J. (1989). The impact of teacher's personal lives on professional role enactment: A qualitative analysis. *American Educational Research Journal*. (26) 2,

283-310.

- Palmer, C. (2003). "The physical and economic accounts for UK fisheries." Report prepared For the UK Office for National Statistics (ONS), London. London. Web only: www.nationalstatistics.gov.uk/downloads/theme_environment/UKfisheries_accounts.pdf
- Rubel,D.P. (2008). *Perceived Classmate, Teacher, and Parent Support and Self-Regulated Learning Skills during Middle School*. Dissertation, Ph.D. New York: Graduate School of Education, University of Fordham University.
- Sorenson, Herbert. *Psychology in Education*. McGraw-Hill Book Company, Inc., New York. 1948.535 pp.
- Siegel. (1968). Professional Socialization in Two Baccalaureate Programs. *Nursing Research*. 17(5):403-407.
- Simpson,I.H. (1979). *From Students to Nurse: A Longitudinal Study of Socialization*. Cambridge : Cambridge university Press.
- Synder, C.R. & Blaise, J. (1989). *Positive psychology: The scientific and practical exploration of human strengths*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication, Inc.
- Staton, A.Q. & Hunt, S.L. (1992). "Teacher socialization : Review and Conceptualization," *Communication Education*. 41(2):109-137.
- Streubert, H.J.; & Carpenter D.R. (2003). Triangulation as a Qualitative Research Strategy, pp.299-309, Lippincott Willum & Wilkins, Philadephia.
- Stryker,S. and Statham, Anne. (1985). " Symbolic Interaction and Role Theory ". in *The Handbook of Social Psychology*. Edited by Linsey, D. & Aronson, E. p. 311 – 378. 3rd ed. New York : Newbery Award Records.
- Super, D.E. (1975, July) . *How people make and might be helped to make career choices*. Paperpresented at the CRAC/NICEC Seminar, King's College, Cambridge, England.
- Tashakkori A, & Teddlie C. (1998). *Mixed Methodology: combining qualitative and quantitative approaches*. California: Sage Publications.
- Thrash, T. M., & Elliot, A. J. (2003). Inspiration as a Psychological Construct, *Journal of*

Personality and Social Psychology, 84, 871-889.

Van Maanen, J. & Schein, E.H. (1979). " Toward a Theory of Organizational

Socialization ,"In *Research in Organization Behavior*. Edited by Staw, B. p.209-264. Greenwich:JAI.

Zeichner, K.M. & Gore, J.M. (1990). " Teacher Socialization " In *Handbook of Research on Teacher Education*. Edited by Houston, W.R., Hoowson, R. & Sikula, J. p.329-348. New York : Macmillan.

กมลวรรณ คารมปราชญ์. (2553). กระบวนการกล่อมเกลาก่อนการเมืองด้านจริยธรรมของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). "ข่าวที่ 595/2560 ศธ.หารือความร่วมมือกับฟินแลนด์ เพื่อร่วมผลิตและพัฒนาคุณภาพครูและหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู." สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก <https://www.moe.go.th/websm/2017/nov/595.html>

กิตินันท์ โนสุ; และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2557). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดภาคเหนือตอนบน. *วารสารการวิจัยภาษาและสังคม*, 8(1), 53-65.

ครูสภา. (2558). *มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=253>.

ครูบ้านนอก. (2562). "ถึงเวลาปลูก จิตวิญญาณความเป็นครู ก่อนจะไปถึงการศึกษาไทย 4.0." สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2563, จาก <https://www.kroobannok.com/81870>.

งามตา วรินทร์านนท์. (2545). *เอกสารประกอบคำสอน วป 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์*. กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จรัส อุณัฐิวัฒน์. (2548). *กลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมขององค์การที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันในองค์การสำหรับพนักงานสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ*. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์ศรี ภูติอริยวัฒน์. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 2. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 10(3), 1738-1757.

ชาย โพธิ์ลีตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

ชูชาติ พวงมาลี. (2550). คุณลักษณะของครูมืออาชีพของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี. ถ่ายเอกสาร.

ชูศรี วงศ์รัตนและองอาจ นัยพัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ญาดา นิลประดิษฐ์. (2553). การเปรียบเทียบกิจกรรมเสริมความเป็นครูของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน: การวิจัยแบบผสม. ปรินญานิพนธ์ คศ.ม. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดาราวรรณ ต๊ะปิ่นตา. (2535). การลดความวิตกกังวลของพยาบาลประจำการที่ดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ ด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนความคิดร่วมกับการฝึกสติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุฎิบัณฑิต. (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ดุฎิ โยเหลา; และคนอื่นๆ. (2553). การสร้างเครื่องมือประเมินและตัวชี้วัดระดับการพัฒนาจิตวิญญาณสำหรับบุคลากรด้านสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2558, จาก <http://thaissf.org/sh063/>.

ดุฎิ โยเหลา; และคนอื่นๆ. (2556). การประเมินผลจากภาพยนตร์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2558). การพัฒนาระบบการสอนด้านจิตพิสัยเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 7(2), 93-107.

ดวงใจ ชนะสิทธิ์; ชัยยุทธ มณีรัตน์; และพงศ์เทพ จิระโร. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย

, 8(1), 107-131.

ดวงใจ ชนะสิทธิ. (2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาควัดตะวันออก. ปรินิพนธ์. ปร.ด.(วิจัย วัดผล
และสถิติทางการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2530). ชุดฝึกอบรม : การสร้างเสริมคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน.
สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานก.พ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคนอื่น ๆ. (2531). ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม
และจริยธรรมของข้าราชการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ:
สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

ณัฐสุภรณ์ หลาวทอง; และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2553). การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความ
เป็นครู. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 23 (1): 25-54.

ณัฐสุภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์วัลย์ สุทิน. (2539). การลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่นโดยรูปแบบการปรับพฤติกรรม
ด้วยปัญญา. ปรินิพนธ์ คศ.ด. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ธนกร ชุสุขเสริม. (2560). การประยุกต์ใช้สัมมาทิฐิเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย. วารสาร
ธรรมทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 17(2), 215-227.

ธราญา จิตรชญาวนิช.(2560). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระพร อุวรรณโณ. (2535). เจตคติ: การศึกษาตามแนวทฤษฎีหลัก. ภาควิชาจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ธีระพร อุวรรณโณ. (2558). เจตคติ. เอกสารประกอบการเรียนสาขาวิชาจิตวิทยาและจิตวิทยา
พัฒนาการ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ธีรวัฒน์ เลื่อนฤทธิ์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้คัดสรรการปฏิบัติงานมาตรฐานวิชาชีพครู. ปรินิพนธ์
คศ.ม.(การวิจัยจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง. (2554). ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู :

- การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. ปริญญาโท วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธวัชชัย เพ็งพินิจ. (2550). ศาสตร์ว่าด้วย “จิตวิญญาณความเป็นครู.” วารสารสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนดุสิต, 7(2), 48-52.
- ธวัชชัย เพ็งพินิจ. (2558). วิถีสู่ “จิตวิญญาณครู”. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2560
จาก dusithost.dusit.ac.th/~nongkhai/nongkhai/2549/0082.pdf
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2554). การสังเคราะห์ความรู้ทางด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ จากเรื่องเล่าความสำเร็จของครูและนักเรียนในระบบการศึกษา : การพัฒนาหน่ออ่อนทางการศึกษา สร้างจิตปัญญาในการเรียนรู้สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 2(2): 21-30.
- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันท์นิ ศุภมงคล. (2547). ความวิตกกังวล การสนับสนุนทางสังคมและกลวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตนักศึกษา. วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุหงา วัฒนา. (2533). เอกสารคำสอนวิชาหลักการสอน. พระนครศรีอยุธยา: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.
- เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกัจ กาญจนนา ตั้งชลทิพย์. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การจัดการข้อมูล การตีความ และการหาความหมาย. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- บังอร โสฬส. (2537). บทบาทของการอบรมถ่ายทอดสังคมขององค์การในการพัฒนาลักษณะผู้นำทัศนคติ และประสิทธิผลในการทำงาน. วารสารจิตวิทยา. 1(1): 99-114.
- ปฏางค์ สุจินตามณีชัย; และคนอื่นๆ. (2558). การยอมรับตนเองและบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่พยากรณ์ความฉลาดทางจิตวิญญาณของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์ : 115-126.
- ปนัดดา วัฒน. (2554). ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาโท วท.ม. (สาขาวิชาสถิติประยุกต์). กรุงเทพฯ:

คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประทีป จินฉี. (2540). *วิชาการวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม*. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทีป จินฉี. (2557). หลักการวิเคราะห์พฤติกรรม. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*: 57-64.

ประทีป จินฉี; และคนอื่นๆ. (2558). *การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตด้วยการจัดการเรียนการสอนบนฐานทฤษฎีปัญญาสังคมผ่านสื่อวีดิทัศน์ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประยุทธ์ จันทร์โอชา. 2559.ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 338/2559 ประชุม Super Board ด้านการศึกษา. สืบค้นวันที่

ปรางค์ทอง อภิปุทธิกุล. (2550). การใช้โปรแกรมการควบคุมตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือในการรักษาทางกายภาพบำบัดกลุ่มผู้ป่วยระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ กองแพทย์หลวงพระบรมมหาราชวัง. ปรินิพนธ์พนธ์ วทม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร. (2551). สภาพแวดล้อมในการทำงานและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของการปรับตัวในการทำงานของนายทหารชั้นประทวนของกองทัพบกที่บรรจุเข้ารับราชการใหม่สังกัดเหล่ากำลังรบ : การศึกษา 3 ระยะ.

ปรินิพนธ์พนธ์ วท.ด.(วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปิยะวัฒน์ กรมระรวย,ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรมและยุวรี ผลพันธ์. (2560). โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 10(3), 836-852.

ผู้จัดการออนไลน์. (2563). “5 ครูหื่นมุกดาหาร ช่มชื่นเด็ก 14.” สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2563, จาก <https://mgronline.com/online/section/detail/9630000048604>.

พนอม แก้วกำเนิด. (2552). *จิตวิญญาณความเป็นครู*. สืบค้นวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558.

จาก http://surakorn.blogspot.com/2014_02_01_achived.html.

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9. (2558). *ครุตามแนว*

พระราชดำรัส. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2560. จาก <http://myisayunee.blogspot.com/>

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์

- ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- พรณิ ช. เจนจิต. (2539). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน แกรมมี่ จำกัด.
- พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (มปป.) *The Power of Inspiration การสื่อสารเพื่อสร้างพลังแห่งแรงบันดาลใจ* ของ ผู้นำ. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2560. จาก http://www.drphot.com/images/journal/2553/ceo_tips/Article_inspiration_communicate20%20Jan%202010.pdf.
- พรณรงค์ สิงห์สำราญ. (2554). จิตวิญญาณความเป็นครู. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2559. จาก <http://www.learners.in.th/blog/p-seeam/316004>.
- พรทิพย์พา ธิมายอม. (2554). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้รับบริการอัมพาตครึ่งซีก. ปรินญานิพนธ์ ปร.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงผกา คงวัฒนานนท์. (2556). การใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธีเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัยสุขภาพ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 21(7), 648-657.
- พลรพี ทุมมาพันธ์. (2554). ผลการใช้โปรแกรมกำกับตนเองร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมของครูที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล แยมวงษ์. (2555). การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพศาล หวังพานิช. (2530). เอกสารประกอบการอบรมการวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภูเบศร์ สมุทรจักร. (2552). *Inspiration พลังแห่งลมหายใจไฟในการทำงาน*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2559. จาก http://www.dpu.ac.th/laic/upload/content/file/article_instructor/ta57/14_79_2552.pdf.
- ภาณุภา แจ่มดอน. (2551). กระบวนการเข้าสู่อาชีพและสภาพการทำงานของผู้รับงานไปทำที่บ้าน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาเมือง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.

ภาวัต ตั้งเพชรเดโช. (2556). *จิตวิญญาณความเป็นครูกับความก้าวหน้าในอาชีพที่พยากรณ์ความ
ทุ่มเทในการทำงานของครู*. ปรินูญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่าย
เอกสาร.

มานี แสงหิรัญ. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษาในการเลือกเรียนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏ*. อุดรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
ถ่ายเอกสาร.

มิสขนิษฐา สิงห์เพ็ชร. (2558). *การสร้างแรงบันดาลใจจากข้อคิดคำคมเพื่อใช้ในการสร้างแฟ้มสะสม
ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558*. กรุงเทพฯ: กลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.

มราพันธ์ ชะยะมังคะลา. (2561). *ประสิทธิผลของโปรแกรมเชิงพฤติกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนา
ความสามารถทางดนตรีของนักเรียนเปียโน: การวิจัยผลงานวิจัย*. ปรินูญานิพนธ์ ปร.ด.
(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2551). *คนไทยเชื่อมั่นครูในปีนี้นี้น่ากว่าปีก่อน*. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม
2559. จาก http://dusitpoll.dusit.ac.th/2551/2551_001.html.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมี
บุ๊คส์พับลิเคชันส์.

รุ่งนภา จิตรโรจน์รักษ์. (2558). *ผลการสำรวจความเห็นครูสอนดี*. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2559.
จาก www.kruthai.info/view.php?article_id=3693.

รัตน์ บัณฑิต. (2552). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ละเอียด แจ่มจันทร์; จินตนา อาจสันเทียะ; และสุภาวดี สมจิตต์. (2556). *ทัศนคติและแรงบันดาลใจ
ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ในการเตรียมความพร้อมเพื่อสอบขึ้นทะเบียนรับ
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์
หลุยส์. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2550). *นโยบายและทิศทางการผลิตและพัฒนาครูภายใต้การดำเนินการของ
รัฐบาลปัจจุบัน*. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2559. จาก

https://www.moe.ac.th/websm/news_apro7/news_aps163.html.

- วิไล พังสอาด. (2542). การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณะ บรรจง. (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของเอกลักษณ์นักศึกษาครูและการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นครูนักวิจัยที่มีต่อพฤติกรรมครูนักวิจัยของนักศึกษาครูในยุคปฏิรูปการศึกษา. ปรินุณยานิพนธ์ วศ.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลนิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู : คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(2), 123-128.
- สจิวรรณ ทรรพสุ. (2559). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา. ถ่ายเอกสาร.
- สุคนธรส นุตะวัฒน์. (2550). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปรินุณยานิพนธ์ วศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุเทพ ธรรมะตระกูล; และอนูวัติ คุณแก้ว. (2555). การศึกษาคูณลักษณะของครูยุคใหม่. เพชรบูรณ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สุพิชญา โคทวิ. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา ไททะยศพิศาล. (2554). ครูที่ดี. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2559. จาก <https://www.l3nr.org/posts/415136>
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2542). ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินุณยานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). *สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนิย์รัตน์ บุญศิลป์ และสุรางค์ เปื้องเดช. (2552). *ผลของโปรแกรมการพัฒนาความเป็นครูต่อเจตคติวิชาชีพครูและคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี*.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.

สุนันทา สุวรรณศิลป์.(2535). การสนับสนุนทางสังคมของชุมชนในการป้องกันและรักษาโรคพิษสุนัข

บ้า: การศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตร

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรีย์ กาญจนวงศ์. (2551). *จิตวิทยาสุขภาพ. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*

มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม: โรงพิมพ์มูลนิธิมหาวิทยาลัยนครปฐม.

สุวรรณา วิริยะประยูร. (2529). *ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก ต่อ*

การเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการเนื่องจากสมอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(จิตวิทยา

การศึกษา) กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2549). *ครู. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2559. จาก*

<https://221.128.79.198/kunkroo/modules.php?name=new&Life=articles&sid=1165>

แสงดาว วัฒนาศกุลเกียรติ.(2547).การศึกษาเจตคติและการเปลี่ยนเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ใน

วัยเรียนของนักเรียนวัยรุ่นโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมเกียรติ โภชิตย์; รัตนา พันธุ์พานิช; และโยธี ทองเป็นใหญ่. (2547). *คู่มือการทบทวนอย่างเป็น*

ระบบ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

สมบัติ ศรีทองอินทร์. (2549). *รูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุ*

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.

สมพล มาสุปรีดี. (2548). *“ตัวตลก”: กระบวนการเข้าสู่อาชีพและการดำรงอาชีพ*. ปริญญาานิพนธ์

สม.ม.(สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สมโภชน์ เขี่ยมสุภาสิต. (2560). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ. (2545). *ปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์*

วิชาชีพและพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนว. ปริญญาานิพนธ์ วท.ด.

- (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2538). การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยการใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกรที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ชั้นปีที่ 1. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2537). การกำหนดแนวทางในการออกไปอนุญาตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). “การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัดการเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย” วันที่ 6-8 พฤษภาคม 2557 สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- สำนักส่งเสริมวิชาการงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2561). ข้อมูลสถิตินักศึกษา. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2561. จาก <http://apro.nrru.ac.th/>.
- อมรรัตน์ แก่นสาร. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- อมรรัตน์ แก่นสาร; และคนอื่นๆ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(1), 7-15.
- อรอุมา เจริญสุข. (2559). การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 29(2), 189-208.
- อ้อมเดือน สดมณี ;พรเทพ เสถียรนพแก้ว ;และสุษุมล เกษมสุข.(2548).รายงานการวิจัยฉบับที่ 98

เรื่อง ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมทักษะและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมประหยัคน้ำ
และไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อโณทัย งามวิชัยกิจ.(2558). การวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ. วารสารการจัดการ
สมัยใหม่, 13(1), 1-12.

อังสนา ภัทรายุทธวรรตณ. (2533). ผลของการใช้กิจกรรมฝึกให้คิดและการเสริมแรงพฤติกรรม
เอื้อเฟื้อที่มีต่อการเพิ่มพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์. ค.ม.(จิตวิทยา) :
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก ก
ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย

MF4Version1:15/7/2555

ใบรับรองวิทยะกรรมมาจากรั้วของชัย.สพ.มหาวิทยาลัย

หมายเลขเอกสารวิจัย 5/WUEC-086/G1E

[illegible]

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: ผลของโปรแกรมการดูแลสุขภาพสตรีที่มีโรคอ้วนต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ชื่อผู้วิจัย/หัวหน้าทีม: นภาพร ประดิษฐ์กุล นิสิตเอก

สังกัด: สถาบันวิจัยสุขภาพชุมชนสาธารณสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

เอกสารที่ส่ง: 1. แบบรายงานผลการวิจัย
2. โครงร่างการวิจัย
3. เอกสารที่ส่งผู้ให้คำแนะนำ
4. หนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนโครงการวิจัย

លេខទំនាក់ទំនង៖ ០៩៥ ២៣២២២២២

1. สมมติฐานวิจัยการวิจัย	ฉบับที่ 2 ปี 2560 ฉบับที่ 5 ปี 2561
2. โครงการการวิจัย	ฉบับที่ 2 ปี 2560 ฉบับที่ 5 ปี 2561
3. บทคัดย่อของวิทยานิพนธ์การวิจัย	ฉบับที่ 2 ปี 2560 ฉบับที่ 5 ปี 2561
4. วิทยานิพนธ์การวิจัยฉบับสมบูรณ์และการวิเคราะห์การวิจัย	ฉบับที่ 2 ปี 2560 ฉบับที่ 5 ปี 2561

16-5199

ក្រុមប្រឹក្សាវិទ្យាល័យ បុរីស័ក្ខ

การรวมกลุ่มของผู้มีบทบาทในการพัฒนาการวิจัยและการให้บริการแก่ชุมชนเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยที่นำไปปฏิบัติ

[illegible]

(ឈ្មោះ) សមាជិក/ក្រុម គណៈកម្មាធិការ ក្រសួងប្រៃសណីយ៍

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ชัยเกียรติยศ

๑. ขบวนการ-สหประชาชาติ การปฏิวัติประชาชนโลก สหพันธ์ประชาชาติ สหประชาชาติ และอื่นๆ

WITHDRAWN : 5/4/UC/E-C96/2551

วันที่ให้การรับรอง : 07/06/2561

วันหมดอายุใบรับรอง : 07/03/2532.

MF-04-version-2.0
วันที่ 18 ต.ค. 61

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-096/2561E (คือใบรับรองครั้งที่ 1)

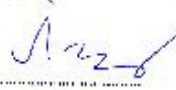
ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ดำเนินการโดยคณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยนี้จะดำเนินการด้วยความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับ และ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: เปรียบเทียบการทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นคน
ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาว ระกัลกร ชาญ
สังกัด: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เอกสารที่รับรอง: รายงานความก้าวหน้าของงานวิจัย
ข้อเสนอแนะ:
เอกสารที่พิจารณาพบเห็น:

รายงานความก้าวหน้าของงานวิจัย

(ลงชื่อ)
(นางสาว ปัทมาธิ บุญเพ็ญ)

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ดำเนินการโดย

(ลงชื่อ)
(ศาสตราจารย์สุรพร ภัทรสุวรรณ์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ดำเนินการโดย

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E-096/2561

วันที่ให้การรับรอง : 08/06/2562,

วันหมดอายุใบรับรอง : 07/06/2563

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับกลุ่มอาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู
3. โปรแกรมกิจกรรมการดำเนินการกลุ่มควบคุม
4. การวิเคราะห์ตัวแบบสื่อภาพยนตร์เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจ พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม
5. การวิเคราะห์ตัวแบบจากเอกสารเพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม
6. แบบวัดพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครู
7. แบบบันทึกความคิดเห็นแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนทางสังคม
8. แบบสังเกตความถี่พฤติกรรมแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคม

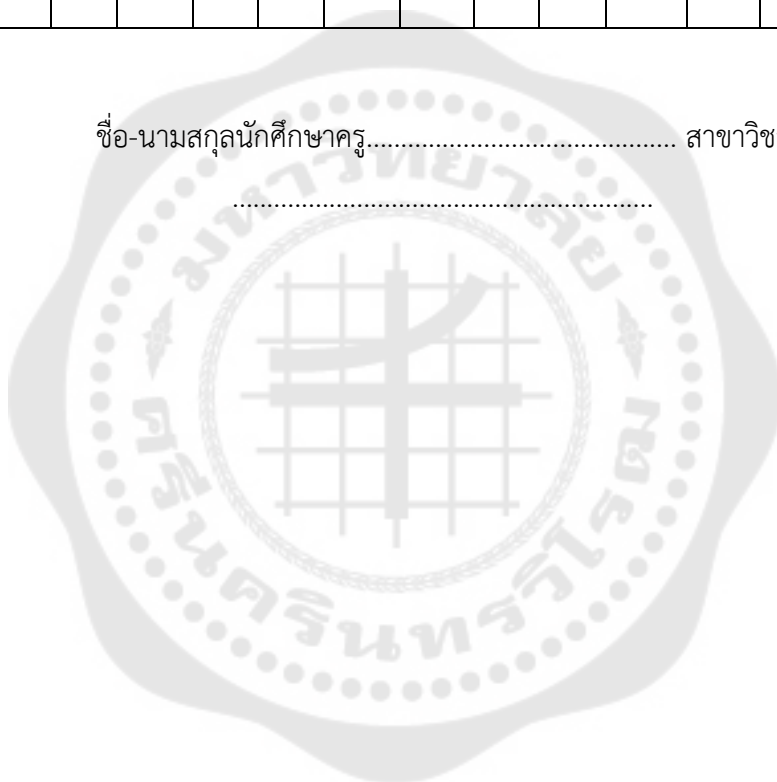
1. แบบคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มอาจารย์ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

[illegible]

6. เป็นผู้สร้างพลัง ใจให้แก่ศิษย์ก้าว ต่อไป															
7. เป็นผู้ส่งเสริม คุณธรรมความดี และศรัทธา															
8. เป็นผู้ส่งเสริม ให้ศิษย์ได้รู้จักการ อยู่ร่วมกับผู้อื่น ชุมชน และ สิ่งแวดล้อม															

ชื่อ-นามสกุลนักศึกษาครู..... สาขาวิชา

.....

2. โปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

โปรแกรมใหม่ที่มีผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาใช้เวลา 3.30 ชั่วโมง						
เวลาในแต่ละขั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5	
20 นาที	กิจกรรม ทำความเข้าใจ รู้จัก	เพื่อเตรียม ความพร้อม ให้กับ นักศึกษาครู		1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> -ผู้วิจัยแนะนำตัวและ ผู้ช่วยนักวิจัย -สร้างสัมพันธภาพโดยใช้ รอยยิ้มและคำพูดที่ นุ่มนวลชี้แจงวัตถุประสงค์ ในการจัดโปรแกรมการ พัฒนาจิตวิญญาณความเป็น ครูไปพร้อมกัน ระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมและแยกย้าย ไปตามห้องเรียนที่ได้จัดไว้ สำหรับห้องทดลองและ ควบคุม	-รับฟังการชี้แจง โครงการ	-ทำความเข้าใจ กันระหว่าง ผู้วิจัยและ นักศึกษาครู
						สิ่งที่คาดการณ์ ส่วนร่วมใน การทำ กิจกรรม

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
			ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะจบปี 5			
		-แนวคิดเกี่ยวกับ จิตวิญญาณความ เป็นครู ของนักศึกษา วิชาชีพครู	- ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนใน การทำกิจกรรมและแจก แบบวัดจิตวิญญาณความ เป็นครู	-ฟังรายละเอียด และสำคัญ ขั้นตอนของ กิจกรรมและ -ทำแบบวัดก่อน เรียน (Pre- test)	แบบวัด จิต วิญญาณ ความ เป็น ครู		ก่อนการเข้า โปรแกรม คะแนนจาก แบบวัดจิต วิญญาณ ความ เป็น ครู
กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู							
20 นาที	กิจกรรม เริ่ม สร้างแรง บันดาลใจ	1. ใช้การฟัง เพลง “รางวัล ของครู” เพื่อ กระตุ้นให้เกิด แรงบันดาลใจ ที่อยากจะเป็น ครู	- แนวคิดใช้ กระบวนการ เรียนรู้จากการ สังเกตตัวละคร ที่เป็นตัวแบบที่ แสดงพฤติกรรม แรงบันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู	2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม “การกระตุ้นแรงบันดาลใจ ที่อยากจะเป็นครู” -ผู้วิจัยเริ่มสร้างบรรยากาศ ด้วยการเปิดสื่อเพลง รางวัลของครูที่ ประกอบด้วยเสียงเพลง และภาพที่มีเนื้อหาของ			

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
			จากการชมสื่อเพลง "รางวัลของครู"	ตัวละครครูในสื่อได้แสดงถึงแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู โดยตัวละครครูหนุ่มพบกับศิษย์ทั้งการสอน การดูแลเอาใจใส่ศิษย์ทำให้ตัวละครครูได้ใกล้ชิดศิษย์และได้เห็นสภาพปัญหาของศิษย์แล้วตัวละครครูจึงรู้สึกอยากที่จะเข้าไปช่วยเหลือศิษย์แล้วตัวละครครูก็ได้รับการเสริมแรงทางบวกคือรู้สึกภูมิใจที่ช่วยเหลือศิษย์ได้จนศิษย์ประสบความสำเร็จ (ได้แบบสรุปเนื้อหาจากสื่อเพลงมาทำตารางโปรแกรมด้วย)	-ให้นักศึกษาสังเกตพฤติกรรมของตัวละครครูแล้วบันทึกผลตามข้อคำถามของผู้วิจัย 3 ข้อ	-สื่อเพลงจากยูทูบ "รางวัลของครู" (7 นาที) -ปากกา -แบบบันทึก -ความ คิดเห็น สร้างแรงบันดาลใจ บันทึกลงที่อยากประกอบวิชาชีพครู	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึก -ความคิดเห็นต่อการสร้างแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	

เวลาใน แต่ละขั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
			ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
			-เปิดสื่อเพลงรางวัลของครู 2 รอบโดยรอบแรกใช้เพื่อ นำเข้าสู่บรรยากาศ รอบที่ สองเปิดหลังจากตั้งคำถาม ให้นักศึกษา				
15 นาที		2. การใช้ คำถามเพื่อ ตรวจสอบว่า นักศึกษาครู เริ่มเกิดแรง บันดาลใจ บันดาลใจ หรือไม่ตามที่ จัดสื่อให้	-ผู้วิจัยตั้งคำถามโดยมีแนว คำถามว่า 1) ชื่อความใจ/ภาพ ตรงไหนที่นักศึกษาครูรู้สึก ประทับใจที่สุดแล้วตัวละครครูได้รับ การเสริมแรงทางบวกอะไร 2) แล้วนักศึกษาครูคิด อย่างไรกับความเป็นครู 3) แล้วนักศึกษาครูอยากจะเป็นครู เป็นครูไหม เพราะอะไร	-ให้นักศึกษา ตอบคำถามโดย บันทึกผลโม แบบบันทึก ความคิดเห็น การสร้างแรง บันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู			

เวลาในแต่ละขั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
10 นาที	กิจกรรมต่อยักษ์ให้เกิดแรงบันดาลใจ	1. ใช้การชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว” เพื่อต่อยักษ์ให้นักศึกษาครูได้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	- แนวคิดใช้กระบวนการเรียนรู้จากกรณีศึกษาตัวละครครูที่เป็นตัวแบบครูที่แสดงพฤติกรรม การสร้างแรงบันดาลใจที่บันดาลใจที่อยากจะเป็นครูจากการชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว”	“การต่อยักษ์แรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู” -ผู้วิจัยเปิดสื่อภาพยนตร์โรงเรียนปลายข้าวโดยใช้การวิเคราะห์สื่อเป็นภาพรวมซึ่งตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาของลูกศิษย์ที่ดิ้นรนและดิ้นรนทำ ให้ไม่มาเรียนเห็นสภาพปัญหาของศิษย์ที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้ต้องออกจากโรงเรียนและเห็นสภาพปัญหาของศิษย์ที่อ่านหนังสือไม่ออกเพราะไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพียงเพราะไม่มีบัตรประชาชนตัวละคร ครูจึงรู้สึกอยากจะช่วยเหลือลูกศิษย์เหล่านั้นให้ได้กลับมาเป็นคนดีและ	-ให้นักศึกษา สังเกตพฤติกรรมของตัวละครครูแล้วบันทึกผลตามข้อคำถามของผู้วิจัย 3 ข้อ	-สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว”(10 นาที) -ปากกา -แบบบันทึก ความ คิดเห็น สร้างแรงบันดาลใจ บันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึก ความคิดเห็น สร้างแรงบันดาลใจ บันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				ได้กลับมาเรียนจนจบ พร้อมกับเพื่อนๆ อีกครั้ง (ได้แบบสรุปเนื้อหาจากสื่อ ภาพยนตร์มาทำตาราง โปรแกรมด้วย)				
15 นาที		2. ใช้คำถาม เพื่อตรวจสอบ ว่านักศึกษาครู ได้เกิดแรง บันดาลใจที่ บันดาลัยที่ อยากจะเป็น ครูเพิ่มมากขึ้น		- ผู้วิจัยตั้งคำถามโดยมี แนวคำถามว่า 1) ฉากไหนหรือตรงจุด ไหนของสื่อภาพยนตร์นี้ที่ นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจตัว ละครครูมากที่สุดแล้วตัว ละครครูได้รับการ เสริมแรงอย่างไร 2) แล้วนักศึกษาคิด อย่างไรกับความเป็นครู 3) แล้วนักศึกษาอยากจะเป็น ครูไหม เพราะอะไร	- ให้นักศึกษา ตอบคำถามโดย บันทึกผลใน แบบบันทึก ความคิดเห็น การสร้างแรง บันดาลใจที่ บันดาลัยที่ อยากจะเป็นครู			

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่4 กำลังจะจบปี 5			
กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู								
10 นาที	กิจกรรม เริ่มสร้าง เจตคติที่ ดีต่อ วิชาชีพ ครู	1.ให้ชมสื่อ ภาพยนต์ “โรงเรียน ปลายข้าว” เพื่อกระตุ้นให้ นักศึกษาครู เกิดเจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพครู	- แนวคิดที่ใช้ กระบวนการ เรียนรู้จากการ สังเกตตัวละครครู จากตัวแบบแล้ว ตัวละครครูได้รับ การเสริมแรงอะไร จากการชมสื่อ ภาพยนต์ “โรงเรียนปลาย ข้าว”	ขั้นต้นนักเรียนกิจกรรม “พัฒนาเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครู” -ผู้วิจัยเปิดสื่อภาพยนต์ โรงเรียนปลายข้าวโดยใช้ การวิเคราะห์สื่อเป็น ภาพรวมซึ่งตัวละครครูได้ เห็นสภาพปัญหาของลูก ศิษย์ที่ติดเกมและติดยาทำ ให้ไม่มาเรียน เห็นสภาพ ปัญหาของศิษย์ที่ตั้งครรภ์ ในวัยเรียนทำให้ต้องออก จากโรงเรียน และเห็น สภาพปัญหาของศิษย์ที่ อ่านหนังสือไม่ออกเพราะ ไม่ได้รับโอกาสทาง	-ให้นักศึกษาครู เกิดเจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพครูใน ขั้นต้น	-สื่อ ภาพยนต์ “โรงเรียน ปลาย ข้าว”(10 นาที) -ปากกา -แบบ บันทึก ความ คิดเห็นการ มีเจตคติที่ ดีต่อ วิชาชีพครู	-วิเคราะห์ ข้อมูลจาก แบบบันทึก ความ คิดเห็นการ มีเจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพ ครู	

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				ได้กลับมาเรียนจนจบ พร้อมกับเพื่อนๆ อีกครั้ง (ได้แบบสรุปเนื้อหาจากสื่อ ภาพยนตร์มาทำyataวาง โปรแกรมด้วย)				
15 นาที		2. ใช้คำถาม เพื่อตรวจสอบ ว่านักศึกษาครู ได้เกิดแรง บันดาลใจที่ บันดาลใจที่ อยากจะเป็น ครูเพิ่มมากขึ้น		- ผู้วิจัยตั้งคำถามโดยมี แนวคำถามว่า 1) ฉากไหนหรือตรงจุด ไหนของสื่อภาพยนตร์นี้ที่ นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจตัว ละครครูมากที่สุดแล้วตัว ละครครูได้รับการ เสริมแรงอะไร 2) แล้วนักศึกษาคิด อย่างไรกับความเป็นครู 3) แล้วนักศึกษาอยากจะเป็น เป็นครูไหม เพราะอะไร	- ให้นักศึกษา ตอบคำถามโดย บันทึกผลใน แบบบันทึก ความคิดเห็น การสร้างแรง บันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู			

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะจบปี 5			
กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู								
10 นาที	กิจกรรมเริ่มสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	1. ให้ชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว” เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	- แนวคิดที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวละครครูจากตัวแบบแล้วตัวละครครูได้รับการเสริมแรงอะไรจากการชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว”	ขั้นตอนกิจกรรม “พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู” -ผู้วิจัยเปิดสื่อภาพยนตร์โรงเรียนปลายข้าวโดยใช้การวิเคราะห์สื่อเป็นภาพรวมซึ่งตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาของลูกศิษย์ที่ดื้อแกล้งและดื้อยาทำให้ไม่มาเรียน เห็นสภาพปัญหาของศิษย์ที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้ต้องออกจากโรงเรียน และเห็นสภาพปัญหาของศิษย์ที่อ่านหนังสือไม่ออกเพราะไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพียงพอเพราะไม่มีบัตรประชาชน ตัวละคร	-ให้นักศึกษาครูสังเกตพฤติกรรมของตัวเองที่ติดตามบันทึกคำถามของผู้วิจัย 3 ข้อ	-สื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว” (10 นาที) -ปากกา -แบบบันทึกความคิดเห็นการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	-นักศึกษาครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในขั้นต้น	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกความคิดเห็นการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

เวลาในแต่ละขั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
			ผู้วิจัย	นักศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ 4 กำลังระดับ 5			
			ซึ่งรู้สึกอยากจะช่วยเหลือลูกศิษย์เหล่านั้นให้ได้กลับมาเป็นคนดีและได้กลับมาเรียนจนจบพร้อมๆ กับเพื่อนๆ อีกครึ่ง (ได้แบบสรุปเนื้อหาจากสื่อภาพยนตร์มาท้ายตารางโปรแกรมด้วย)				
15 นาที (ตอบเฉพาะคำถามข้อ 1-4 เท่านั้น)	2. ใช้คำถามเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาครูเริ่มเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู องค์ประกอบด้านความรู้ และมีความรู้เชิงประเมินค่า	แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติตามแนวคิดของแบบสุรา	- ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามโดยมีแนวคำถามว่า (องค์ประกอบด้านความรู้) 1) ฉากไหนหรือตรงจุดไหนที่นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจ บทบาทครูมากที่สุดแล้วตัวละครครูได้รับการเสริมแรงอะไร 2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับวิชาชีพครู	- ให้นักศึกษาตอบคำถามโดยบันทึกผลในแบบบันทึก ความคิดเห็น การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู		- นักศึกษาครูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ด้านความรู้ และเกิดเจตคติ ด้านความรู้เชิงประเมินค่า	

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				3) แล้วให้นักศึกษาอยากจะทำประกอบวิชาชีพครูใหม่เพราะอะไร				
				(องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับวิชาชีพครู) 4) แล้ววิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร				
20 นาที (ตอบเฉพาะคำถามข้อ 5 เท่านั้น)	ใช้คำถามเพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาครูเริ่มเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแนวคิดตามแนวคิดของเบนดูราองค์ประกอบด้านแนวโน้มที่จะกระทำ	แล้วนักศึกษาจะวางแผนอย่างไรต่อที่จะเป็นครูที่ดีแล้วจะทำพฤติกรรมอะไรที่จะสะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู 51) โดยผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาจับ 1 และ 2 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มเพื่อช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายภายในกลุ่มถึงสถานการณ์สมมติตามประเด็นต่อไปนี้	ให้นักศึกษาตอบคำถามโดยบันทึกผลในแบบบันทึกความคิดเห็นการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	-นักศึกษาคูเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกความคิดเห็นการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู		

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
			ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
			กลุ่มที่ 1 ถ้านักศึกษาได้เจอกับเด็กนักเรียนที่ติดยาแบบตัวละครปรากฏแล้วในบทบาทครูจะทำอย่างไร กลุ่มที่ 2 แล้วถ้านักศึกษาได้เจอกับเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนแบบตัวละครจบ แล้วในบทบาทครูจะทำอย่างไร 5.2) ให้นักศึกษาทำการอภิปรายร่วมกันทั้งห้องและช่วยกันสรุปสิ่ง พฤติกรรมที่ครูควรกระทำที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู				พฤติกรรม เจตคติที่ดี ต่อวิชาชีพ ครู

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
20 นาที	กิจกรรมพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม	1.ให้อ่านวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการสนับสนุนด้านข่าวสาร	- แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม	ขั้นตอนกิจกรรม “การพัฒนาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู” -ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องสั้น “ครูหอมกลิ่นกับเตีตตี้” ที่มีตัวละครครูได้ไปทบทวนประวัติของเด็กชายเตีตตี้ตั้งแต่ชั้นป.1 จนถึงชั้น ป.4 ทำให้ตัวละครครูได้เข้าใจในตัวเด็กที่เติบโตมากขึ้นจนตัวละครครูเกิดความรู้สึกอายใจในการกระทำของตนที่ผ่านมามาตัวละครครูจึงได้เลิกสอนหนังสือเลิกสอนการเขียนและเลิกสอนเลขคณิตแต่คุณครูเริ่มหันมาสอนหัวใจ	-ให้นักศึกษาสังเกตพฤติกรรมของตัวละครครูแล้วบันทึกผลตามข้อคำถามของผู้วิจัย 6 ข้อ	-เอกสาร เป็น ppt. เกี่ยวกับเรื่องสั้น จำนวน 12 หน้า -ปากกา -แบบ -บันทึก -ความ -คิดเห็น -รวม -แบบ -สังเกต -ความถี่ -ของ -พฤติกรรม	คาดว่านักศึกษาครูมีแนวโน้มจะกระทำพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึก -วิเคราะห์ความคิดเห็นรวม -วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต -ประเมินผลของพฤติกรรม

เวลาใน แต่ละขั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาธุรกิจปี 4 กำลังจะจบปี 5			
				เด็ก ๆ จนได้รับการยกย่อง จากศิษย์ว่าเพราะตัวละครครู จึงทำให้ได้ตีดีประสบ ความสำเร็จจนได้เป็นหมอ (ได้ แบบสรุปเนื้อหาจากสื่อ ภาพยนตร์มาทำตาราง โปรแกรมด้วย)				
40 นาที		2. เพื่อตอกย้ำว่า นักศึกษาครู ได้รับการ สนับสนุนด้าน ข้อมูลข่าวสาร	แนวคิดเกี่ยวกับ สนับสนุนทางสังคม	- ผู้วิจัยให้นักศึกษาครู 1) ช่วยกันอ่านวิเคราะห์ค้นหา ข้อมูล 2) อภิปรายรวม กันโดยมีแนวคำถามว่า ตัวละครครูทอมสันทำ พฤติกรรมอะไรแล้วได้รับการ สนับสนุนทางสังคมด้านใดบ้าง จากที่ดีดี (ด้านข้อมูล ข่าวสาร/ด้านอารมณ์/ด้าน วัสดุสิ่งของ) 3) ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการ สนับสนุนทางสังคมอีกครั้ง	- ให้นักศึกษาตอบ คำถามโดยบันทึก ผลในแบบบันทึก ความคิดเห็นรวม			

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
30 นาที		เพื่อวัดระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพระดับปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมประชุมพิเศษเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู		3. ขึ้นสรุปกิจกรรม 1) ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นการจัดโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตั้งแต่กิจกรรมครั้งแรกจนถึงกิจกรรมสุดท้ายให้นักศึกษาวิชาชีพครูฟังอีกครั้งและกล่าวปิดการจัดโครงการนี้ 2) ทดสอบหลังเรียน (Post-test) หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง		แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู	นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น	หลังสิ้นสุดโปรแกรมคะแนนจากแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู

เวลาในแต่ละขั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่4 กำลังจะขึ้นปี 5			
กิจกรรมต่อกายำโปรแกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-กันยายน พ.ศ.2562								
ครั้งที่ 2 เสาร์ที่ 15 มิ.ย. 62/ (3 ชั่วโมง)	กิจกรรมต่อกายำแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	1.ใช้การเขียนเล่าเรื่องถึงปัญหาที่เจอเพื่อต่อกายำแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	-แนวคิดเกี่ยวกับแรงบันดาลใจ การเปลี่ยนเจตคติและการสนับสนุนทางสังคม	- (13.00-13.20น.) ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษาและได้เกริ่นนำว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทดลองเมื่อวันที่ 14 พค.แล้วในช่วงที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผ่านมาได้เจอปัญหาอะไรบ้างที่มีลักษณะคล้ายกับสื่อภาพยนตร์ที่ได้ดูบ้างหรือไม่ - (13.20-13.50น.) แล้วผู้วิจัยได้ตั้งคำถามให้นักศึกษาเขียนเล่าเรื่องปัญหาของเด็กในระหว่างออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่าเจอปัญหาอะไรบ้างแล้วในบทบาทครูจัดการกับปัญหาอย่างไร	-ให้นักศึกษาเขียนเล่าเรื่องตามคำถามที่กำหนดให้ -ให้นักศึกษาสังเกตพฤติกรรมที่เพื่อนได้เขียนเล่าถึงสิ่งที่แสดงในบทบาทครูแล้ววิเคราะห์ว่าบทบาทนี้เหมาะสมกับความเป็นครูหรือไม่	-ปากกา -แบบบันทึกความ คิดเห็น	-นักศึกษาครูเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคม	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกความคิดเห็น -วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตความตั้งใจพฤติกรรม

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				แล้วได้รับการสนับสนุน อะไรบ้าง - (13.50-14.40น.) นักศึกษานำเสนอ (คนละ 5 นาที) เรื่องราวปัญหาที่ได้ พบเจอมาให้เพื่อนร่วมห้อง ฟังและช่วยกันวิเคราะห์ พฤติกรรมที่แสดงออกไป เหมาะสมกับบทบาทครู หรือไม่ - (14.40-15.00น.) ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลที่ นักศึกษาได้เขียนเล่าถึง บทบาทที่แสดงถึงการมี จิตวิญญาณความเป็นครู แล้วได้รับการสนับสนุน อะไรบ้าง				

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				ทางโรงเรียนเห็นว่าครูไอซ์ เป็นคนตกบอดจะสอนคน ตาบอดได้อย่างไรจึงให้ครู ไอซ์ไปอยู่ในส่วนอื่นที่ไม่ใช่ งานสอน แต่ด้วยอุดมการณ์ ของความเป็นครูของครู ไอซ์จึงแสดงบทบาทหน้าที่ ครูจนทำให้คนรอบข้าง ยอมรับในตัวครูไอซ์และ ครูไอซ์สามารถพัฒนาศิษย์ จนประสบความสำเร็จ ตามที่ได้คิดไว้				-วิเคราะห์ ข้อมูลจาก แบบสังเกต ความถี่ของ พฤติกรรม

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				- ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามโดยมีแนวคำถาม กิจกรรมที่ 1 ดอกหญ้าให้ เกิดแรงบันดาลใจที่ อยากจะเป็นครูเห็น มากขึ้น โดยใช้คำถามดังนี้ 1) ฉากไหนหรือตรงจุด ไหนของสื่อภาพยนตร์นี้ที่ นักศึกษาได้ประทับใจ มากที่สุดแล้วตัวละครครู ได้รับการเสริมแรง ทางบวกอะไร 2) แล้วนักศึกษาคิด อย่างไรเกี่ยวกับการเป็นครู 3) แล้วนักศึกษาอยาก เป็นครูไหม เพราะอะไร วัตถุประสงค์ที่อยากเป็น ครู				

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				กิจกรรมที่ 2 ออกมาให้เกิดการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านความรู้สึกละและความรู้เชิงประเมินค่าที่มีต่อวิชาชีพครูโดยใช้คำถามดังนี้ 1) ฉากไหนหรือตรงจุดไหนที่นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจบทบาทครูมากที่สุดและตัวละครครูได้รับการเสริมแรงทางบวกอะไร 2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับวิชาชีพครู 3) แล้วนักศึกษาอยากชมปรชกอบวิชาชีพครูไหมเพราะอะไร 4) แล้ววิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร				

เวลาในแต่ละขั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
			ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
			กิจกรรมที่ 3. ดอกร้าให้เกิดการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้วยกันแน่วแน่ที่จะกระทำที่สะท้อนถึง การมีจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้น 1) ฉากไหนหรือตรงจุดไหนของตัวละครในสื่อที่ทำให้ นักศึกษาจะเป็นครูในอนาคต 2) ตัวละครครูไอซ์ทำพฤติกรรมอะไรแล้วได้รับการสนับสนุนอะไร				
ครั้งที่ 4 เสาร์ที่ 24 ส.ค.62 (3 ชั่วโมง)	กิจกรรม ดอกร้า แรงบันดาลใจที่อยากจะทำอย่างเจตคติที่เป็นครูที่ดีที่	- แนวคิดใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตจากตัวละครที่เป็นตัวแบบพฤติกรรมแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	1. ใช้การเขียนเล่าเรื่องถึงบุคคลที่นักศึกษาได้พบเจอในช่วง บันดาลใจที่อยากจะทำอย่างเจตคติที่เป็นครูที่ดีที่	- ให้นักศึกษาเขียนเล่าเรื่องตามคำถามที่กำหนดให้แล้วส่งกลับมาทาง	-แบบบันทึกกิจกรรม	-นักศึกษาครูได้เห็นตัวแบบจริงแล้วทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่บันดาลใจที่อยากจะเป็นครู	-วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึก

เวลาในแต่ละชั้น	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะกระทำ	การประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะจบปี 5			
	ติดต่อ วิชาชีพครู และการ สนับสนุน ด้านข้อมูล ข่าวสาร	ออกฝึกสอนแล้ว ทำให้เกิดแรง บันดาลใจที่ บันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู เพิ่มมากขึ้น เกิด เจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครูเพิ่ม มากขึ้นเมื่อได้รับ การสนับสนุน ทางสังคมจาก บุคคลที่ได้พบ เจอ	เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ครู และการสนับสนุน ทางสังคม	แล้วได้รับการสนับสนุนทาง สังคมอะไรบ้าง - (13.00-13.20น.) ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษา และได้คัดเลือกเรื่องราวที่ นักศึกษาเขียนเล่าที่ดีที่สุด จำนวน 3 คนที่ได้ส่งกลับมา ทางอีเมลล์ก่อนที่จะนัดหมาย มาต่อย่างกิจกรรมในวันนี้ - (13.20-13.50น.) ผู้วิจัยคัดเลือกนักศึกษาที่เขียน ดีที่สุดให้ออกมาเล่าเรื่องที่ได้ พบบุคคลซึ่งเป็นตัวแบบที่ทำให้ ให้นักศึกษา เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เกิดเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้นเมื่อ ได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยเล่าให้เพื่อนในห้องฟัง	อีเมลล์ -ให้นักศึกษา สังเกตพฤติกรรม ตัวแบบที่เพื่อนได้ เขียนเล่าถึงตัว แบบที่ได้พบเจอ ในช่วงออกฝึกสอน แล้วทำให้เกิดแรง บันดาลใจที่ บันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู เกิดเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับการ สนับสนุนทาง สังคม		เกิดเจตคติที่ดีต่อ วิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับการ สนับสนุนทาง สังคมที่ได้พบเจอ	

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
				- (13.50-15.00น.) ผู้วิจัยให้นักศึกษาที่ได้นั่ง ฟังเรื่องเล่าของเพื่อน ช่วยกันวิเคราะห์ถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เป็น ตัวแบบจริงว่าได้แสดง พฤติกรรมอะไรบ้างที่ สะท้อนถึงการมี จิตวิญญาณความเป็นครูที่ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู เกิดเจต คติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น เมื่อได้รับการสนับสนุน ทางสังคม				

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะ กระทำ	การ ประเมินผล
			ผู้วิจัย	นักศึกษาหญิงปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
ครั้งที่ 5 จันทร์ที่ 2 ก.ย.62 (3 ชั่วโมง)	วัดจิต วิญญาณ ความ เป็นครู หลังจัด กิจกรรม ต่อย้ำ ในหนึ่ง เทอม	-แนวคิดเกี่ยวกับ จิตวิญญาณความ เป็นครู เพื่อวัดระดับ จิตวิญญาณ ความเป็นครู ของนักศึกษา วิชาชีพครูหลัง การจัด กิจกรรมต่อย้ำ ในหนึ่ง เทอม	- (8.30-12.00 น.) นักศึกษาเข้ากิจกรรมตาม ตารางคณะจัดให้ - (13.00-14.00 น.) ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนและ แจกแบบวัดจิตวิญญาณ ความเป็นครูหลังการ ทดลองครั้งที่ 2	-ฟังรายละเอียด และทำแบบวัด หลังเรียน (Pre- test) ครั้งที่ 2	-แบบ วัดจิต วิญญาณ ความเป็น ครู	นักศึกษามี จิตวิญญาณ ความเป็นครู เพิ่มขึ้น	หลังสิ้นสุด กิจกรรม ต่อย้ำ คะแนนจาก แบบวัดจิต วิญญาณ ความเป็น ครู

3. โปรแกรมกิจกรรมการค้าเป็นการกลุ่มควบคุม

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะกระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่4 กำลังจะชั้นปี 5			
8.00-8.30น.	ลงทะเบียนรับหนังสือส่งตัวและเอกสารประกอบการฝึก							
3 ชั่วโมง	1. เพื่อปฐมนิเทศ ก่อนการออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู 2. เพื่อให้ให้นักศึกษา มีความรู้เพิ่มเติม ตามประเด็นและ สาระตามต้องการ 3. เพื่อให้ให้นักศึกษา มีความตระหนักใน การปฏิบัติหน้าที่ ของการเป็น นักศึกษาฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู	1. เพื่อปฐมนิเทศ ก่อนการออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู 2. เพื่อให้ให้นักศึกษา มีความรู้เพิ่มเติม ตามประเด็นและ สาระตามต้องการ 3. เพื่อให้ให้นักศึกษา มีความตระหนักใน การปฏิบัติหน้าที่ ของการเป็น นักศึกษาฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู	คอมพิวเตอร์ ความรู้เรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1. เรื่องของขบวนการฝึก ประสบการณ์ 2. เรื่องปฏิบัติการ ปฏิบัติการสอน 3. เรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึก ประสบการณ์ 4. เรื่องระเบียบและข้อ ปฏิบัติระหว่าง การ ปฏิบัติการสอน 5. เรื่องการประเมิน ผลการปฏิบัติ การสอนใน สถานศึกษา	คอมพิวเตอร์ ความรู้เรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1. เรื่องของขบวนการฝึก ประสบการณ์ 2. เรื่องปฏิบัติการ ปฏิบัติการสอน 3. เรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึก ประสบการณ์ 4. เรื่องระเบียบและข้อ ปฏิบัติระหว่าง การ ปฏิบัติการสอน 5. เรื่องการประเมิน ผลการปฏิบัติ การสอนใน สถานศึกษา	1. นักศึกษามี ความพร้อม 2. นักศึกษามี ความรู้เพิ่มเติม ตามประเด็นและ สาระ ต้องการ 3. นักศึกษามี ความตระหนักใน การปฏิบัติหน้าที่ ของการเป็น นักศึกษาฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู			

เวลาใน แต่ละชั่วโมง	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะกระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
10 นาที	กิจกรรม ทำความเข้าใจ รู้จัก	เพื่อเตรียมความพร้อม พร้อมให้กับนักศึกษา ครู		1. ชื่นแต่เรียนความหมาย - ผู้วิจัยแนะนำตัวและผู้ช่วย นักวิจัย - สร้างสัมพันธภาพโดยให้รอยยิ้ม และคำพูดที่นุ่มนวลชัดเจน วัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรม การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็น ครูไปพร้อมกันระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุมและแยก ย้ายไปตามห้องเรียนที่ได้จัดไว้ สำหรับห้องทดลองและควบคุม	- รับฟังการชี้แจง โครงการ		- ให้ความรู้จักกัน ระหว่างผู้วิจัยและ นักศึกษาครู	สังเกตการณ์ ส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรม
30 นาที		เพื่อวัดระดับจิต วิญญาณความเป็นครู ของนักศึกษาวิชา ครู	- แนวคิด เกี่ยวกับ จิตวิญญาณ ความเป็นครู	2. ขึ้นดำเนินการกิจกรรม - ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนในการทำ กิจกรรมและแจกแบบวัดจิต วิญญาณความเป็นครู	- ฟังรายละเอียด และลำดับขั้นตอน ของกิจกรรมและ - ทำแบบวัดก่อน เรียน (Pre-test)	แบบวัด จิต วิญญาณ ความเป็น ครู		คะแนนจาก แบบวัดจิต วิญญาณความ เป็นครู

เวลาใน แต่ละขั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะกระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะจบปี 5			
45 นาที		1. เพื่อให้ให้นักศึกษา ได้มีวิธีการเตรียม ตัวก่อนออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพ 2. เพื่อให้ให้นักศึกษา ได้ฝึกวางแผน กิจกรรมเสริมที่ ตั้งใจจะทำให้ หน่วยงาน/ โรงเรียนที่ออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพ	-แนวคิด การฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพ ครู	ผู้วิจัยแจกประเด็นคำถาม กิจกรรมดังนี้ 1. นักศึกษามีวิธีการเตรียม ตัวที่จะออกฝึกประสบการณ์ วิชาชีพอย่างไรบ้าง 2. ให้นักศึกษาแสดงวางแผน ว่าจะทำกิจกรรมเสริมอะไร ให้แก่งาน/โรงเรียนที่ ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	-เขียนวิธีการ เตรียมตัว	-แบบ บันทึก	นักศึกษาได้เขียน วิธีการเตรียมตัว ก่อนออกฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู	-การตีความ จากแบบ บันทึกที่ นักศึกษา เขียนตอบ
30 นาที		เพื่อวัดระดับ จิตวิญญาณความ เป็นครูของ นักศึกษาวิชาชีพครู	แนวคิด เกี่ยวกับจิต วิญญาณ ความเป็น ครู	- ผู้วิจัยแจกแบบวัด จิตวิญญาณความเป็นครู ทดสอบหลังเรียน (Post- test)	- ทำแบบวัด จิตวิญญาณ ความเป็นครู (Post-test)	-แบบวัด จิต วิญญาณ ความ เป็นครู	นักศึกษาวิชาชีพ ครูได้ทำแบบวัด จิตวิญญาณความ เป็นครู	-คะแนนจาก แบบวัดจิต วิญญาณ ความเป็นครู

เวลาใน แต่ละชั้น	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิด	วิธีดำเนินการ		สื่อ/ อุปกรณ์	ผลที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะกระทำ	การ ประเมินผล
				ผู้วิจัย	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 กำลังจะขึ้นปี 5			
ครั้งที่ 2 จันทร์ที่ 2 ก.ย.62 (3 ชั่วโมง)	วัดจิต วิญญาณ ความ เป็นครู หลังการ ทดลอง ครั้งที่ 2	เพื่อวัดระดับจิต วิญญาณความ เป็น ครูของนักศึกษา วิชาชีพครูหลังการ ทดลองครั้งที่ 2	แนวคิด เกี่ยวกับจิต วิญญาณ ความเป็น ครู	- (8.30-12.00 น.) นักศึกษาเข้ากิจกรรมตาม ตารางคณะจัดให้ - (13.00-13.30 น.) ผู้วิจัยให้นักศึกษาเขียนเล่า ว่าจากที่ได้วางแผนกิจกรรม ที่คิดว่าจะทำให้แก่โรงเรียน ที่จะออกไปฝึกสอนในวันที่ 14 พ.ค. นั้น เมื่อไปฝึกสอนแล้ว ได้ทำกิจกรรมที่ได้วางแผน หรือไม่	-ทั้งรายละเอียด คำถามจาก ผู้วิจัยแล้วเขียน ลงในบันทึก กิจกรรมที่แจก ให้ -ทำแบบวัดหลัง เรียน (Pre- test) ครั้งที่ 2	-แบบวัด จิต วิญญาณ ความ เป็นครู	นักศึกษาจะมี จิตวิญญาณความ เป็นครูเพิ่มขึ้น	หลังสิ้นสุด กิจกรรม คะแนนจาก แบบวัดจิต วิญญาณ ความเป็นครู
				- (13.30-14.00 น.) ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบวัด จิตวิญญาณความเป็นครูหลัง การทดลองครั้งที่ 2				

4. การวิเคราะห์ตัวแบบสื่อภาพยนตร์เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

4.1 การวิเคราะห์ตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู

การวิเคราะห์ A → B → C⁺

- A หมายถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย
 B หมายถึงพฤติกรรมเป้าหมาย
 C⁺ หมายถึงผลที่เกิดขึ้นตามหลังแล้วทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น

เรื่อง “เพลงรางวัลของครู” ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สื่ออยู่รูปเป็นภาพรวมของตัวละครครูที่แสดงพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

A → B →

ตัวละครครูจากสื่อเป็นลักษณะของครูที่มีความทุ่มเทกับศิษย์ทั้งการสอนการดูแลเอาใจใส่ศิษย์ ทำให้ตัวละครครูได้ใกล้ชิดศิษย์และได้เห็นสภาพปัญหาของศิษย์ทั้งที่มีพฤติกรรมของการไม่ตั้งใจเรียนในระหว่างครูได้ทำการสอน การแต่งกายของศิษย์ที่ไม่เรียบร้อยครูจึงได้กล่าวตักเตือนและลงโทษศิษย์ รวมทั้งการที่ตัวละครครูได้พบเห็นนักเรียนหญิงสูบบุหรี่ในห้องน้ำโรงเรียนครูจึงได้ทำการลงโทษด้วยไม้เรียวหน้าเสาธงทำให้ศิษย์คนนั้นรู้สึกโกรธเคืองตัวละครครูจึงได้หนีโรงเรียนไปกับชายหนุ่มซึ่งตัวละครครูก็ได้ตามไปและพบว่าศิษย์ของตนเองกำลังจะถูกชายหนุ่มทำร้ายและตัวละครครูก็ได้ช่วยให้ศิษย์รอดปลอดภัยจากการโดนทำร้ายโดยชายหนุ่มทำร้าย นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ทะเลาะกันของศิษย์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนตัวละครครูได้วิ่งเข้าไปห้ามแต่โดนศิษย์ผลักทำให้ศีรษะของตัวละครครูไปชนกับขอบโต๊ะมีแผลแต่ตัวละครครูก็ได้โกรธศิษย์เพราะตัวละครครูเชื่อว่าอาชีพครูคือการช่วยเหลือให้ศิษย์ไม่ทะเลาะกันและเป็นคนดีให้ได้จากการที่ตัวละครครูเป็นคนทุ่มเทและใส่ใจศิษย์ทำให้ตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาศิษย์ที่สวมใส่รองเท้านักเรียนที่ขาดมาเรียนและไม่มีแม่กระแทกข้าวกลางวันมารับประทานตัวละครครูได้มองเห็นศิษย์คนนั้นอดข้าว

ตัวละครครูอยากที่จะช่วยเหลือศิษย์ให้ศิษย์ทุกคนได้เรียนจนจบและมีงานทำที่ดีทุกคน

การที่ตัวละครครูได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จทำให้ตัวละครครูเกิดแรงใจในการทำงานครูเพราะการได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จถือเป็นรางวัลของตัวละครครูที่จะให้แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครูต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ตัวแบบผ่านสื่อภาพยนตร์เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

การวิเคราะห์ A → B → C⁺

- A หมายถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย
 B หมายถึงพฤติกรรมเป้าหมาย
 C⁺ หมายถึงผลที่เกิดขึ้นตามหลังแล้วทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น

เรื่อง “โรงเรียนปลายข้าว” ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สื่ออยู่รูปเป็นภาพรวมของตัวละครครูที่แสดงพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

A → B → C⁺

การที่ตัวละครครูได้เห็นสภาพปัญหาของลูกศิษย์ที่ติดเกมและติดยาทำให้ไม่มาเรียน เห็นสภาพปัญหาของศิษย์ที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนทำให้ต้องออกจากโรงเรียน และเห็นสภาพปัญหาของศิษย์ที่อ่านหนังสือไม่ออกเพราะไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพียง

ตัวละครครูอยากจะช่วยเหลือลูกศิษย์เหล่านั้นให้ได้กลับมาเรียนจนจบพร้อมกับเพื่อนๆ อีกครั้ง

ตัวละครครูรู้สึกภูมิใจและตื่นตันใจที่ได้ช่วยเหลือลูกศิษย์เหล่านั้นให้ได้กลับมาเรียนจนจบพร้อมกับเพื่อนๆ และช่วยเหลือศิษย์ให้สามารถกลับมาเป็นคนดีได้ตามที่ตัวละครต้องการ

5. การวิเคราะห์ตัวแบบจากเอกสารเพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู พัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและพัฒนากการสนับสนุนทางสังคม

การวิเคราะห์ A → B → C⁺

- A หมายถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย
 B หมายถึงพฤติกรรมเป้าหมาย
 C⁺ หมายถึงผลที่เกิดขึ้นตามหลังแล้วทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น

เรื่อง “เท็ตตี้ สตูดิโอ และครูทอมป์สัน”

A → B → C⁺

การที่ตัวละครครูได้ทบทวนประวัติของเด็กชายเท็ดดีตั้งแต่ชั้นป.1 จนถึงชั้น ป.4 ทำให้ตัวละครครูได้เข้าใจในตัวเด็กเท็ดดีมากขึ้นว่าเมื่อก่อนเด็กชายเท็ดดีเป็นเด็กที่ฉลาดและร่าเริง ทำงานเรียบร้อย มารยาทดี เป็นเด็กที่น่ารักมากและเป็นเด็กที่เรียนเก่งมากเพื่อนชอบกันทุกคน แต่เมื่อเด็กชายเท็ดดีได้สูญเสียคุณแม่ไปและคุณพ่อของเขาที่ไม่ค่อยให้ความรักความสนใจเด็กชายเท็ดดีเท่าไรทำให้เด็กชายเท็ดดีเปลี่ยนไปเป็นเด็กที่ไม่ยอมเข้าสังคมและไม่ค่อยสนใจการเรียนเท่าที่ควร ไม่ค่อยมีเพื่อน และหลับในห้องเรียน ซึ่งจากการที่ตัวละครครูได้ทบทวนประวัติของเด็กชายเท็ดดีทำให้ตัวละครครูเกิดความรู้สึกสับสนในการกระทำของตนเองที่ผ่านมาโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเด็กชายเท็ดดี แม้กระทั่งวันแรกของการสอนชั้น ป.5 ซึ่งมีเด็กชายเท็ดดีเรียนอยู่ด้วยตัวละครครูได้บอกว่าการรักเด็กทุกคน ทั้งๆที่ตัวละครครูไม่รักเท็ดดีเพราะตัวละครครูได้สังเกตเห็นว่าเด็กชายเท็ดดีเป็นเด็กตัวเล็กๆ ทำทางซี้เกียจ ไม่ค่อยเล่นตีกกับเด็กคนอื่นเท่าไร เสื้อผ้าสกปรก และตัวเหม็นซึ่งอยู่ตลอดเวลาแถมบางทีเท็ดดีก็เกรงด้วย ทำให้ตัวละครครูรู้สึกสนุกกับการตรวจงานของเท็ดดีด้วยหมึกสีแดงกากบาทหนาๆ และใส่ตัว 'F' ตัวใหญ่ๆ ลงไปบนหัวกระดาษ

เมื่อตัวละครครูได้อ่านทบทวนประวัติของเด็กชายเท็ดดีแล้วตัวละครครูเกิดความรู้สึกสับสนในการกระทำของตนเองที่ได้เคยกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเด็กชายเท็ดดีในที่ผ่านมา ตัวละครครูจึงได้เริ่มเปลี่ยนความคิดความรู้สึกครั้งแรกกับเด็กชายเท็ดดีในวันคริสต์มาสโดยเลือกเปิดกล่องของขวัญของเด็กกลางกองของขวัญอื่นๆ แม้ว่าของขวัญของเท็ดดีถูกห่ออย่างหยาบๆ ในกระดาษลูกฟูกหนาๆ ที่ได้มาจาก 'ลุงใส่กับข้าว' โดยมีเด็กบางคนเริ่มหัวเราะเมื่อเห็นว่าเท็ดดีให้กำไลลูกปัดที่ไม่ครบเส้นและขวดน้ำหอมที่เหลือน้ำหอมอยู่แค่ก้นขวดแก่ตัวละครครู แต่ตัวละครครูก็ได้หยุดเสียงหัวเราะของเด็กๆ เมื่อตัวละครครูได้เอ่ยขึ้นว่ากำไลเส้นนั้นสายเหลือนกเมื่อสวมมันไว้ที่ข้อมือและฉีดน้ำหอมไปบนข้อมือด้วยซึ่งในวันนั้นเองเด็กชายเท็ดดีอยู่รอนเฝ้าเพื่อที่จะพบกับตัวละครครูว่า 'ครูทอมป์สันครับ วันนี้ครูตัวหอมเหมือนที่แม่ผมเคยหอมเลยครับ' หลังจากนั้นนักเรียนทุกคนกลับบ้านหมดตัวละครครูก็ได้นั่งร้องไห้อย่างนั้นเป็นชั่วโมงๆ เพราะยังรู้สึกสับสนและรู้สึกแค้นเข้าไปอีกที่ตัวละครครูเคยแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีกับเด็กชายเท็ดดีและในวันนั้นเองที่ตัวละครครูได้เลิกสอนหนังสือ เลิกสอนการเขียนและเลิกสอนเลขคณิตแต่คุณครูเริ่มหันมาสอนที่ใจเด็กๆ แทน หลังจากนั้นตัวละครครูก็ได้เอาใจใส่เท็ดดีเป็นพิเศษ เมื่อตัวละครครูพยายามช่วยเขา จิตใจของเขาก็กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ยิ่งตัวละครครูได้ให้กำลังใจเท็ดดีเท่าไร เขาก็ยิ่งตอบรับเร็วขึ้นเท่านั้น ภายในสิ้นปีนั้นเท็ดดีได้กลายเป็นเด็กที่ฉลาดที่สุดในห้อง แม้ว่าตัวละครครูจะบอกว่าครูรักเด็กทุกคนเท่ากัน แต่เท็ดดีได้กลายเป็น 'ศิษย์โปรด' ของตัวละครครูไปแล้ว และหลังจากนั้นเท็ดดีได้เขียนจดหมายถึงตัวละครครูมาตลอดโดยในข้อความได้บอกตลอดว่าตัวละครครูยังเป็นครูที่ดีที่สุดที่เขาเคยมี และหลังจากนั้นสี่ปีผ่านไปเท็ดดีได้เขียนจดหมายถึงตัวละครครูว่าเขาได้รับปริญญาตรีแล้วเขาตัดสินใจที่จะเรียนต่ออีกนิดซึ่งจดหมายนั้นได้อธิบายว่าตัวละครครูยังเป็นครูคนที่ดีที่สุดที่เขาเคยมีแต่ตอนนี้ชื่อของเขายาวขึ้นอีกหน่อยจดหมายนั้นลงชื่อว่า 'นพ. ทีโอดอร์ เอฟ สตูดคาร์ด' และในฤดูใบไม้ผลิได้มีจดหมายจากหมอเท็ดได้เชิญให้ตัวละครครูมานั่งในที่สำหรับพ่อแม่เจ้าบ่าวในงานแต่งงานซึ่งตัวละครครูก็ได้ตอบตกลงและได้ใส่กำไลข้อมือเส้นที่มีลูกปัดหายไปหลายลูกและฉีดน้ำหอมที่เท็ดดีจำได้ว่าแม่เขาฉีดตอนที่ฉลองเทศกาลคริสต์มาสครั้งสุดท้ายด้วยกันตัวละครครูกับศิษย์ได้กอดกันกลมและคุณหมอเท็ดก็กระซิบในหูตัวละครครูว่า 'ขอบคุณมากนะครับที่คุณครูเชื่อในตัวผม ขอขอบคุณมากที่ทำให้ผมรู้สึกเป็นคนสำคัญและแสดงให้เห็นว่าผมสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้' ตัวละครครูกระซิบตอบพร้อมน้ำตานองหน้าว่า 'หมอเท็ดเธอเข้าใจผิดแล้วเธอต่างหากที่สอนครูว่าครูสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้ ครูไม่เคยรู้จักการสอนจนกระทั่งครูได้พบได้รู้จักเธอนั่นแหละ'

ตัวละครครูได้เลือกเปิดกล่องของขวัญของเท็ดดีกลางกองของขวัญอื่นๆ ในวันคริสต์มาสแม้ว่าของขวัญของเท็ดดีถูกห่ออย่างหยาบๆ ในกระดาษลูกฟูกหนาๆ ที่ได้มาจาก 'ถุงใส่กับข้าว' และได้สวมกำไลลูกปัดที่ไม่ครบเส้นและขวดน้ำหอมที่เหลือน้ำหอมอยู่แค่ก้นขวด ครูได้รับการสนับสนุนทางสังคมทางด้านอารมณ์จากเท็ดดีที่ได้เห็นคุณค่าจากสิ่งที่ตัวครูได้ทำเท็ดดีจึงได้เดินมาบอกครูว่าวันนี้ครูตัวหอมเหมือนที่แม่เคยหอมเลยครับ

ตัวละครครูได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการได้อ่านบททวนประวัติของเด็กชายเท็ดดีแล้วทำให้ตัวละครครูเกิดความรู้สึกละเอียดใจในการกระทำของตนที่ได้เคยกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเด็กชายเท็ดดีจนทำให้ตัวละครครูได้เริ่มเปลี่ยนวิธีการสอนหนังสือ เลิกสอนการเขียนและเลิกสอนเลขคณิตแต่คุณครูเริ่มหันมาสอนที่ใจเด็กๆ แทน

ตัวละครครูได้เอาใจใส่เท็ดดีเป็นพิเศษเมื่อตัวละครครูพยายามช่วยเท็ดดี จิตใจของเขาก็กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ยิ่งตัวละครครูได้ให้กำลังใจเท็ดดีเท่าไร เขาก็ยิ่งตอบรับเร็วขึ้นเท่านั้น ตัวละครครูได้รับการสนับสนุนทางด้านอารมณ์จากเท็ดดีโดยได้เห็นการตอบสนองที่ดีของเท็ดดีจนกลายเป็นเด็กที่ฉลาดที่สุดในห้อง

ตัวละครครูได้กอดคุณหมอเท็ดในงานแต่งของคุณหมอเท็ดแล้วหมอเท็ดก็กระซิบในหูตัวละครครูว่า 'ขอบคุณมากนะครับที่คุณครูเชื่อในตัวผม ขอบคุณมากที่ทำให้ผมรู้สึกเป็นคนสำคัญและแสดงให้เห็นว่าผมสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้' ตัวละครครูกระซิบตอบพร้อมน้ำตานองหน้าว่า 'หมอเท็ดเธอเข้าใจผิดแล้ว เธอต่างหากที่สอนครูว่าครูสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้ ครูไม่เคยรู้จักการสอนจนกระทั่งครูได้พบได้รู้จักเธอนั่นแหละ' จากพฤติกรรมของตัวละครครูนี้ได้รับการสนับสนุนด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับจากหมอเท็ดดี

6. แบบวัดพฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ที่เข้าร่วมปฐมนิเทศเพื่อเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์

ชื่อ.....รหัสประจำตัวนักศึกษา.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวท่าน โดยการเติมคำในช่องว่างและทำเครื่องหมาย

✓ ลงใน ☐ ตรงกับสภาพตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ 1.ชาย ☐ 2.หญิง

2. พ่อแม่/เครือญาติ ประกอบอาชีพครู ☐ 1. มี ☐ 2. ไม่มี

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในระดับความรู้สึกนึกคิดที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักศึกษา โดยในแต่ละช่องมีตัวเลขกำกับที่แสดงถึงระดับความรู้สึกนึกคิดซึ่งมีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึก/นึกคิดในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึก/นึกคิดในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึก/นึกคิดในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึก/นึกคิดในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านมีความรู้สึก/นึกคิดในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการคำถาม	ระดับความรู้สึก/นึกคิด				
		5	4	3	2	1
ด้านการเห็นคุณค่าตนเอง						
1.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าการใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ฉันทำได้					
2.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์เป็นสิ่งสำคัญที่ฉันทำได้					
3.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าฉันสามารถออกแบบวิธีการสอนที่มีกิจกรรมที่ดึงดูดใจแก่ศิษย์ได้					
4.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าฉันสามารถสะท้อนศักยภาพของความเป็นครู					

	ในขณะที่ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ให้ศิษย์เห็นได้					
5.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าฉันสามารถสำรวจและปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ					
6.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าฉันช่วยเหลือศิษย์ให้บรรลุเป้าหมายได้					
7.	ถ้าฉันได้สอน ฉันเชื่อว่าฉันปฏิบัติงานการสอนได้ตรงเวลาอย่างสม่ำเสมอ					
ข้อที่	รายการคำถาม	ระดับความรู้สึกรู้สึก/นึกคิด				
		5	4	3	2	1
ด้านศรัทธาในวิชาชีพ						
8.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าพลังแห่งความรักในอาชีพส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน					
9.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าความสำเร็จของศิษย์เป็นเป้าหมายที่สำคัญของคนเป็นครู					
10.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าความสุขของคนเป็นครูคือการได้เป็นผู้ให้					
11.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าอาชีพครูเป็นการสร้างเด็กให้มีความรู้ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญ					
12.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าคนเป็นครูมีความสุขทุกครั้งที่ได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จ					
13.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันเชื่อว่าการประกอบวิชาชีพครูเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตฉันมีความหมายมากขึ้น					
14.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันรู้สึกอายที่จะบอกใคร ๆ ว่าฉันเป็นครู					
15.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันไม่เชื่อว่าการที่คนมาทำอาชีพครูเป็นเพราะได้ทำบุญมาดี					
ด้านตระหนักในบทบาทของการเป็นครู						
16.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าครูควรอบรมสั่งสอนศิษย์ทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม					
17.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าครูควรเตรียมการสอนทุกครั้งก่อนเข้าคาบสอน					
18.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าครูควรเข้าสอนตรงเวลา					
19.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าครูมีความตั้งใจที่จะสอนนักเรียน เพื่อให้เขาได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทน					

20.	ถ้าฉันเป็นครู เมื่อรู้ว่าศิษย์ได้รับความผิดหวังฉันคิดว่าครูต้องรู้สึกเห็นใจและเข้าใจความรู้สึกนั้นของศิษย์					
21.	ถ้าฉันเป็นครู เมื่อศิษย์มีปัญหาฉันคิดว่าครูใส่ใจที่จะมองปัญหาของศิษย์อย่างลึกซึ้งไม่ผิวเผิน					
22.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าครูควรใช้คำพูดที่สุภาพตลอดเวลา กับศิษย์					
23.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าครูควรแต่งกายด้วยชุดสุภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครู					
24.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่า การทำความเข้าใจพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ใช่หน้าที่ครู					
25.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องมีพลังในการทำงาน					
26.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องมีแรงบันดาลใจในการทำงาน					
27.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูมีการอ้างเกียรติแห่งวิชาชีพครู					
ข้อที่	รายการคำถาม	ระดับความรู้สึก/นึกคิด				
		5	4	3	2	1
28.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องมีความเพียรพยายามในการทำงาน แม้จะเผชิญอุปสรรค					
29.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องยินดีให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทุกอย่างถึงแม้ว่ากิจกรรมนั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน					
30.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องมีความรู้สึกท้าทายในการทำงาน					
31.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องมีความสนใจที่จะให้ความร่วมมือในกิจการของสถาบันเป็นอย่างดี					
32.	ถ้าฉันเป็นครู ฉันคิดว่าอาชีพครูต้องทำงานหนักแต่ได้ผลตอบแทนต่ำ เป็นเรื่องไม่คุ้มค่า					

7. แบบบันทึกความคิดเห็นแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการ สนับสนุนทางสังคม

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกความคิดเห็นการพัฒนาแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครู

คำชี้แจง ให้นักศึกษานำความคิดเห็นของตนเองตามรายการข้อคำถามที่กำหนดให้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กระตุ้นแรงบันดาลใจโดยใช้การฟังเพลง “รางวัลของครู”

- 1) ข้อความใด/ภาพตรงไหนที่นักศึกษารู้สึกประทับใจตัวละครมากที่สุด แล้วตัวละครครูได้รับการ
การเสริมแรงทางบวกอะไร

.....

.....

แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับอาชีพครู

.....

.....

.....

แล้วนักศึกษอยากจะเป็นครูไหม เพราะอะไร

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 ตอกย้ำให้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นครูเพิ่มมากขึ้นโดยให้ชมสื่อภาพยนตร์
“โรงเรียนปลายข้าว”

- 1) ฉากไหนหรือตรงจุดไหนของสื่อภาพยนตร์นี้นักศึกษารู้สึกประทับใจมากที่สุด แล้วตัวละครครู
ได้รับการเสริมแรงทางบวกอะไร

.....

.....

.....

- 2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับอาชีพครู

.....

.....

.....

3) แล้วนักเรียนอยากจะเป็นครูไหม เพราะอะไร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกความ

คิดเห็น

(.....)

ส่วนที่ 2 แบบบันทึกความคิดเห็นเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านความรู้สึกรู้สึกและความรู้เชิงประเมินค่า

คำชี้แจง ให้นักศึกษานำความคิดเห็นของตนเองตามรายการข้อคำถามที่กำหนดให้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กระตุ้นการมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูโดยการชมสื่อภาพยนตร์ “โรงเรียนปลายข้าว”

1) ฉากไหนหรือตรงจุดไหนที่นักศึกษาครูรู้สึกประทับใจบทบาทตัวละครมากที่สุดแล้วตัวละครครูได้รับการเสริมแรงอะไร

.....

.....

2) แล้วนักศึกษาคิดอย่างไรกับวิชาชีพครู

.....

.....

3) แล้วนักเรียนอยากจะเป็นครูไหม เพราะอะไร

.....

.....

4) แล้ววิชาชีพครูมีประโยชน์หรือโทษอย่างไร

.....

.....

ส่วนที่ 2 การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูด้านแนวโน้มที่จะกระทำ

5) แล้วนักศึกษาจะวางแผนอย่างไรต่อที่จะเป็นครูที่ดีแล้วจะทำอะไรที่สะท้อนถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาครูแบ่งเป็น 2 กลุ่มเพื่อช่วยกันวิเคราะห์และอภิปรายภายในกลุ่มถึงสถานการณ์สมมติตามประเด็นต่อไปนี้

1. ถ้านักศึกษาได้เจอกับเด็กนักเรียนที่ติดยาแบบตัวละครปราชญ์แล้วในบทบาทครูจะอย่างไร

.....

.....

2. แล้วถ้านักศึกษาได้เจอกับเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนแบบตัวละครจิบ แล้วในบทบาทครูจะอย่างไร

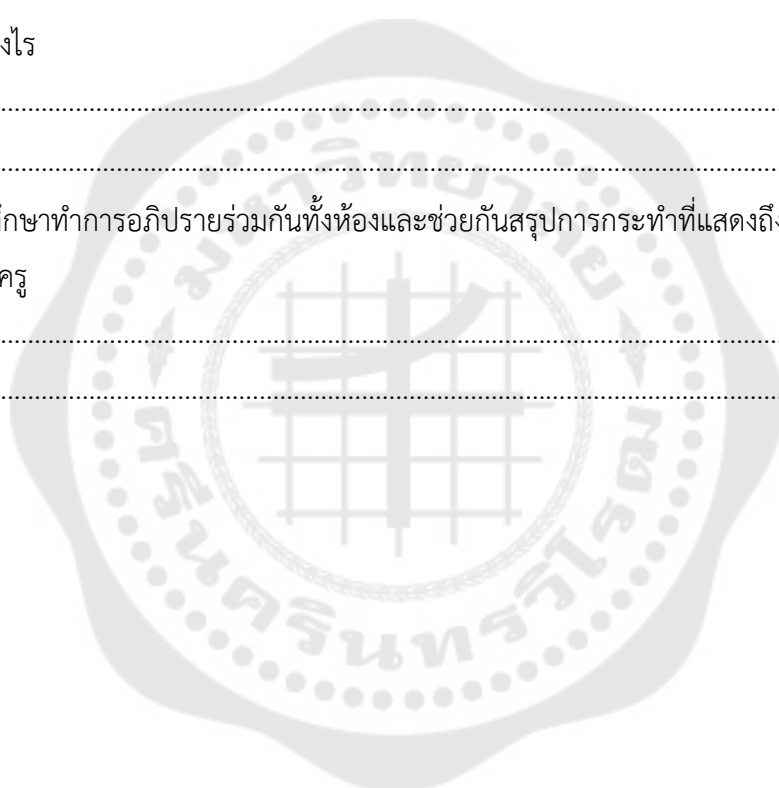
.....

.....

3. ให้นักศึกษาทำการอภิปรายร่วมกันทั้งห้องและช่วยกันสรุปการกระทำที่แสดงถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

.....

.....

8. แบบสังเกตความถี่ของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้วได้รับการสนับสนุนทางสังคม

รายชื่อนักศึกษา	จำนวนครั้งที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมของนักศึกษาทุกคน (10 คน)									
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	ครั้งที่ 6	ครั้งที่ 7	ครั้งที่ 8	ครั้งที่ 9	ครั้งที่ 10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกความคิดเห็น

(.....)

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ถัดดาวลัย เกษมเนตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือวัดทาง
พฤติกรรมศาสตร์และด้านจิตวิทยาญาณความเป็นครู
ข้าราชการบำนาญ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม
วิชาชีพครูและด้านจิตวิทยาญาณความเป็นครู
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
3. ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือวัดทาง
ศึกษาศาสตร์และด้านจิตวิทยาญาณความเป็นครู
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมร แสงอรุณ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรพงษ์ พวงเล็ก ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและด้านพฤติกรรมศาสตร์
คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาศุภร์ จันประเสริฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยเชิงคุณภาพและด้าน
พฤติกรรมศาสตร์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. อาจารย์ ดร.ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาญาณความเป็นครูและ
ด้านวิจัยคุณภาพ
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยบูรพา

8. อาจารย์ ดร.คันธทรัพย์ ชมพูพาทย์

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพครูและ
ด้านวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ง
การตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น
ของแบบวัดพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก รายข้อ (r)	Cronbach's Alpha if Item Deleted	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก รายข้อ (r)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	.165	.821	22	.089	.823
2	.348	.818	23	.182	.821
3	.450	.819	24	.364	.817
4	.344	.817	25	.389	.816
5	.330	.818	26	.562	.811
6	.405	.815	27	.513	.812
7	.589	.811	28	.493	.815
8	.572	.811	29	.484	.813
9	.242	.820	30	.310	.819
10	.623	.810	31	.178	.837
11	.436	.816	32	.396	.817
12	.393	.817	33	.408	.818
13	.360	.818	34	.336	.817
14	.390	.818	35	.482	.816
15	.414	.816	36	.463	.817
16	.224	.820	37	.464	.812
17	-.076	.824	38	.249	.819
18	.222	.820	39	.537	.811
19	.181	.830	40	.526	.814
20	.233	.829	41	.215	.827
21	.199	.820			
ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.82					

ภาคผนวก จ

1. การวิเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครู
2. ตารางการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย
3. ตารางเทียบเคียงความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการวิเคราะห์เอกสาร
4. การวิเคราะห์เนื้อหาความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู
5. การวิเคราะห์เนื้อหาการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู
6. การวิเคราะห์เนื้อหาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

1. การวิเคราะห์ความหมายจิตวิญญาณตามเป็นครูจากเอกสารจิตวิญญาณความเป็นครู

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
1	การวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบการศึกษาระดับปริญญาโท	1. มองเห็นคุณค่าในอาชีพครู 2. ความเชื่อว่าอาชีพครูคือการทำบุญ 3. หัวใจในการทำงานอยู่ที่ลูกศิษย์ 4. ความมุ่งมั่นทำงานเพื่อเด็ก 5. ทำงานด้วยความต้องการจากภายใน 6. มีแรงพลังในการทำงาน 7. เป็นครูตลอดเวลา 8. วางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี 9. มีความรักและเมตตาต่อเด็ก	การที่ครูให้ความสำคัญ ตระหนักว่าอาชีพของตนนั้นมีสร้างประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม การที่ครูยอมรับว่าการทำงานในอาชีพครูเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง และยอมรับว่าผลของการตั้งใจปฏิบัติงานครูอย่างดีทำให้ตนเองได้รับผลแห่งการทำความดีตามมา การที่ครูมีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเป็นการพัฒนาเด็ก และมีการปฏิบัติโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลัก การที่ครูมีความตั้งใจลงมือทำ ด้วยความทุ่มเทแรงกาย แรงใจ สติปัญญา เวลา และทรัพยากรโดยไม่ย่อท้อ ในการกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือให้ได้ได้ประสบความสำเร็จและได้รับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ครูกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามความต้องการหรือความพึงพอใจของตนเองโดยไม่ขึ้นกับสิ่งจูงใจจากภายนอก การกระทำในกิจกรรมต่างๆ ของครูที่แสดงให้เห็นถึง การทำงานอย่างทุ่มเท มีความเสียสละ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และเป็นการกระทำอย่างมีความสุข การที่ครูทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้กับกับการปฏิบัติหน้าที่ครู ตระหนักถึงบทบาทและการทำหน้าที่และความตั้งใจในการทำหน้าที่ครูให้กับผู้เรียนตลอดชีวิตหรือเท่าที่ตนเองจะสามารถทำได้ การที่ครูมีการปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบสังคมและมีความประพฤติที่เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นตัวอย่างให้แก่ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ การกระทำของครูต่อเด็กด้วยความรักเสมือนเป็นลูกของตนเอง ดูแลอย่างใกล้ชิด มีความปรารถนาดีต่อเด็ก การช่วยเหลือให้ได้ได้ได้รับโอกาสที่ดีขึ้น

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
		10. สังเกตและเอาใจใส่เด็ก	การที่ครูให้ความสนใจ เอื้ออาทร ต่อเด็ก และใช้ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสไปสัมผัสกับความรู้สึก เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็กเพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก
		11. ใช้เหตุผลในการลงโทษเด็ก	การที่ครูรู้จักใช้การให้เหตุผลเพื่ออธิบาย ชี้แจงให้เห็นถึงเหตุผลของการกระทำที่เด็กทำผิดก่อนการลงโทษ
		12. การพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์เพื่อการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก	การที่ครูมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และแก้ไข ในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานครูเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้น
		13. ให้ความสำคัญกับการปลูกจิตสำนึกที่ดี	การที่ครูเห็นว่ากรอบบรรทัดฐานปลูกฝังความคิดและการกระทำเกี่ยวกับความดีกับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ
		14. เชื่อในความสามารถและเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนา	การที่ครูยอมรับในความสามารถของแต่ละบุคคล และยอมรับว่าบุคคลมีความสามารถที่แตกต่างกัน รวมถึงหาช่องทางให้เด็กแสดงความสามารถ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไขความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้น
		15. ถ่ายทอดความรู้ที่มีโดยไม่ปิดบัง	การที่ครูเต็มใจถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองมีให้เด็กหรือผู้อื่นได้รับความรู้อย่างเต็มที่ สอนหรือให้ความรู้เต็มความสามารถของตน
		16. ยึดหลักเสมอภาคและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียม	การที่ครูยอมรับในความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ ไม่มีความอคติหรือลำเอียงเลือกปฏิบัติกับนักเรียน คำนึงถึงความรู้สึกและเคารพในสิทธิที่เด็กควรจะได้รับ

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
2	การวิจัยเชิงผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ การสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงสำรวจใช้การ วิเคราะห์องค์ประกอบ	1. การปฏิบัติตนตามหน้าที่ครู	การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ในการอบรมสั่งสอน มีความรักในวิชาชีพ คำสั่งความเจริญงอกงามของศิษย์ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
		2. การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค	การปฏิบัติงานอย่างเที่ยงธรรม ขอบด้วยเหตุผล ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ความยุติธรรมในบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสั่งเกิดจากการให้ความเสมอภาคต่อบุคคลโดยไม่คำนึงถึงอามิสสินจ้าง และความชอบพอส่วนตัว
		3. ความเชื่อในศักยภาพมนุษย์	ความเชื่อมั่น ศรัทธาในความเป็นมนุษย์ เห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีพื้นฐานการเป็นคนดี เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้
		4. การเสียสละในงานครู	การให้ความรู้และเวลาด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนหรือคำนึงถึงความสะดวกสบายของตนเองเป็นหลัก ความเสียสละในบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสั่งเกิดได้จาก การอุทิศเวลา การทุ่มเททำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
3	การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและวิเคราะห์เอกสาร	1) การรักและเมตตาศึกษ้อย่างเท่าเทียมกัน 2) การรักและผูกพันกับวิชาชีพครูและตั้งใจจริง 3) การช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง 4) การเป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู 5) การเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่น 6) การไม่รู้ไม่เรียน 7) การมีความรู้ดี รู้กว้างขวาง สึกซึ่ง 8) การมีความคิดก้าวหน้า มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 9) การมีความมุ่งมั่นขยันตั้งใจในการทำงานเสียสละและเมื่อตัดสินใจทำแล้วต้องทำสำเร็จ 10) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี 11) การรู้จักปรับตัวและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อม 12) การมีความสามารถสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 13) การเป็นคนช่างสังเกต 14) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆด้าน 15) การทำงานเชิงรุก 16) การพูดจาไพเราะและให้เกียรติผู้เรียน 17) การมีความสามารถในการจัดสรรเวลาที่ดี 18) การไม่เคยปฏิเสธงาน 19) การผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล	(ในวารสารงานวิจัยนี้ไม่ได้ให้ความหมายรายละเอียดข้อ)

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
3 (ต่อ)		20) การประหยัต์และสอนให้นักเรียนประหยัต์ 21) การยัต์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักชัย 22) การถือว่าลูกศิษย์เป็นแรงผลักดันมากที่สุด 23) การมีความสุขกับการสอนและเข้าใจในตัวลูกศิษย์ 24) การยกย่องให้เกียรติครูผู้สอนตนเอง	

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
5 (ต่อ)		2. องค์ประกอบด้านความมีเหตุผลในการปฏิบัติงาน 3. องค์ประกอบด้านความยุติธรรม	2.1 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิด และความเชื่อ 2.2 การสนับสนุนความคิดริเริ่มในทางที่ถูกต้องของเพื่อนร่วมงาน 2.3 การใช้แนวทางในการแก้ปัญหา โดยวิธีการทางปัญญาและสันติวิธี 2.4 ปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักแห่งเหตุผล ปราศจากอคติ 2.5 การยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตน ด้วยความเต็มใจ 2.6 มีความเป็นประชาธิปไตย 2.7 การใช้หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา 2.8 การยอมรับความผิดที่มีเหตุผลโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 2.9 ปฏิบัติงานโดยไม่เกิดอคติในเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดผลเสียต่องานในหน้าที่ 3.1 มีการติดตามและประเมินผลผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย 3.2 การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน 3.3 การแก้ไข ปรับปรุง ข้อบกพร่องที่เกิดจากการเรียนการสอน 3.4 การใช้ผลการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนางานในหน้าที่อยู่เสมอ 3.5 การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับ จากการเรียนรู้กับประสบการณ์ชีวิตจริง 3.6 การคิดค้น สร้างสื่อ นวัตกรรม การเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ๆ 3.7 การแสวงหาแนวทาง วิธีการปรับปรุงงาน ที่รับผิดชอบอยู่เสมอ 3.8 ให้ความสำคัญ มุ่งมั่นในการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่แตกต่างจากเดิม

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
5 (ต่อ)		4. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.1 การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสถาบันเป็นอย่างดี 4.2 การอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพครู 4.3 มีความตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้วิชาชีพครูเป็นที่ยกย่อง 4.4 มีความจริงใจในความรับผิดชอบต่อวิชาชีพครู 4.5 การให้เกียรติแก่ผู้ร่วมวิชาชีพครู 4.6 การธำรงเกียรติแห่งวิชาชีพครู
		5. องค์ประกอบด้านความรู้รอบรู้เฉพาะ	5.1 มีความขยันตั้งใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย 5.2 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน 5.3 มีความเต็มใจอุทิศเวลาในการปฏิบัติงานที่ 5.4 การรู้ถึงหน้าที่และปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ 5.5 ปฏิบัติงานการสนองตรงเวลาเสมอๆ
		6. องค์ประกอบด้านความมีเมตตา กรุณา	6.1 มีความปรารถนาดีต่อศิษย์ 6.2 มีความเอื้ออาทรต่อศิษย์ 6.3 มีความเมตตาต่อศิษย์ 6.4 การยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักศาสนา
		7. องค์ประกอบด้านความเสียสละต่อวิชาชีพ	7.1 การให้เกียรติผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน 7.2 มีความตระหนักในคุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และสถานภาพของบุคคล 7.3 ไม่ยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต 7.4 ไม่แสวงหาประโยชน์จากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ 7.5 ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับด้วยความเสมอภาค

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
5 (ต่อ)		8. องค์ประกอบด้านความดี	8.1 มีความสุภาพอ่อนโยน 8.2 มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่น 8.3 มีความเสียสละ 8.4 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
		9. องค์ประกอบด้านความรัก ศรัทธาในวิชาชีพ	9.1 มีความรักในวิชาชีพครูยิ่งกว่าวิชาชีพใด 9.2 มีความศรัทธาในวิชาชีพครูมากกว่าวิชาชีพอื่น 9.3 มีความมุ่งมั่น ตั้งใจเข้ามาเป็นครูเป็นอันดับแรก
		10. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติการสอน	10.1 การได้รับการยกย่องนับถือในเชิงภูมิปัญญาและเชี่ยวชาญในด้านการอบรมสั่งสอน 10.2 การคิดค้น วิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 10.3 สามารถประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่จัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน
6	การวิจัยเชิงผสานวิธี ประกอบด้วยการเก็บ ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิง คุณภาพ	1. บุคลิกดี 2. มีเมตตาต่อศิษย์ 3. รอบรู้ในสาขาวิชาชีพ 4. มีเทคนิคการสอนดี 5. มีจิตอาสา	(ในการสร้างงานวิจัยไม่ได้ระบุรายละเอียดในแต่ละข้อไว้)

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
7	กระบวนการวิจัยและพัฒนานา (R&D) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู และการสัมพันธ์) และการวิจัยเชิงทดลอง	1. การเห็นคุณค่าในตนเอง 2. การเห็นคุณค่าผู้อื่น 3. การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ	การที่บุคคลมีการรับรู้และแสดงออกถึงความรับผิดชอบในหน้าที่หรือต่อบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูหรือสิ่งที่ทำด้วยความสุขความเต็มใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์โดยประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตนให้แก่บุคคลอื่น การที่บุคคลมีการรับรู้และแสดงออกถึงความเสียสละในการปฏิบัติงานโดยทุ่มเททำงานไม่หวังผลตอบแทนรวมทั้งมีความรักเมตตาผู้อื่นและสรรพสิ่งรอบตัวให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความรักความเต็มใจ การที่บุคคลมีการรับรู้และแสดงออกถึงการเคารพผู้อื่น โดยยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่น รวมทั้งเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้เกียรติต่อกันคำพึงสัจดีใจผู้อื่น แสดงต่อผู้อื่นเสมอไม่ว่าเราต้องการให้ผู้อื่นแสดงต่อเรา รวมทั้งมีการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคมสามารถประพฤติปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้ไม่สร้างปัญหาและทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น มีการคิดดีหรือคิดบวกรู้จักคิดวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่ถูกผิดได้อย่างมีเหตุผล คิดในสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองผู้อื่นและส่วนรวม รวมทั้งมีการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกที่ดีงามในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคมและส่วนรวม
8	การวิจัยเชิงสำรวจ	1. เมตตาต่อศิษย์ 2. บุคลิกภาพดี 3. มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน 4. ถ้อยทอดเป็น 5. มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย 6. จิตอาสา จิตสาธารณะ	ในการสำรวจงานวิจัยไม่ได้ระบุรายละเอียดในแต่ละข้อไว้)

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
9	บทความวิชาการ	จิตสำนึกตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมซึ่งทำให้เกิดการไม่ผู้ ค้นหาสร้างสรรค์ ถ้อยพอด ปุจฉาวิสัชนาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้ง ของศิษย์ เพื่อร่วมงานและคนในสังคม	
10	การวิจัยเชิงสามวิธี ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ(การ สนทนากลุ่ม)	1. ความศรัทธาในตนเองและวิชาชีพครู 2. ความเชื่อมั่นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน 3. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 4. ความเป็นกัลยาณมิตรในวิถีแห่งความเป็นครู 5. การปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ครู	การแสดงความออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและในอาชีพครู ด้วย ตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญ และจำเป็นต่อสังคม ที่ปฏิบัติงานด้วยความ เต็มใจและอุทิศใจรวมทั้งปกป้อง เกียรติภูมิของวิชาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์วิชาชีพครู การแสดงความออกด้วยความมั่นใจว่าผู้เรียนเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ภายใต้ศักยภาพและบริบทที่มีความแตกต่างกัน โดยให้วิธีการในการพัฒนาที่ หลากหลายที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนทั้งในลักษณะเป็นรายบุคคลและกลุ่ม การเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นไม่แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อความรู้เท่าทันวิทยาการที่เปลี่ยนแปลง เพื่อนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อวิชาชีพครู และการ ดำรงชีวิตที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้วิชาชีพครูให้ประสบผลสำเร็จ และสร้างสรรคความเจริญให้กับชุมชน และท้องถิ่น การเป็นผู้ที่เฝ้ายามพร้อมด้วยคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพครูด้วยการชี้แนะ ช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแล ให้ความรักและความเมตตาแก่ศิษย์ ให้ความสำคัญสำเร็จตามความสามารถของตนเองและดำเนินชีวิต ด้วยความก้าวหน้าด้วยดี การปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ครู และสถานการณ์ปฏิบัติงานตามหลักการสอนตน ครอง คน และครองงานเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมศิษย์และผู้อื่นให้ ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับ

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย
10 (ต่อ)		6. ความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาและชุมชนอย่างสร้างสรรค์	ความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อร่วมงานในการปฏิบัติงานตามภารกิจในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาในการที่เชื่อมโยงไปสู่การนำชุมชนมาร่วมพัฒนาคุณภาพการจัดการจัดการศึกษา และการนำศักยภาพของสถานศึกษาไปพัฒนาชุมชน และสังคมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน
11	การวิจัยผลสามวิธี ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คุณลักษณะจิตวิญญาณ ความเป็นครู ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดจิตวิญญาณความเป็นครู	1. ความสามารถในการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ความรักและปรารถนาดีต่อศิษย์ 3. เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ 4. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ 5. การอุทิศตนต่อองค์กร 6. ความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน 7. ความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อวิชาชีพ	(ในการรายงานวิจัยไม่ได้รับรายละเอียดในแต่ละข้อไว้)

เล่มที่	แบบแผนการวิจัย	ความหมาย	คำอธิบาย (ในวารสารงานวิจัยไม่ได้ระบุรายละเอียดในแต่ละข้อไว้)
12	การวิจัยเอกสารวิธี ระยะที่ 1 การกำหนด กรอบแนวคิดการวิจัยโดย ศึกษาเอกสารงานวิจัยและ การสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาตัว บ่งชี้จิตวิญญาณความเป็น ครู โดยสอบถาม ผู้เกี่ยวข้อง ระยะที่ 3 การทดสอบ ความสอดคล้องของโมเดล โครงสร้างตัวบ่งชี้จิต วิญญาณความเป็นครู ของ ครูสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิง ประจักษ์	1. ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ 2. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ 3. ด้านการมีจิตวิทยาในการสอน 4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 5. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม 6. ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ 7. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็น กัลยาณมิตร	

13	การวิจัยเชิงสำรวจ	1. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 2. การเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ 3. คุณธรรมจริยธรรมครู 4. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 5. การปฏิบัติตามหน้าที่ครู	(ในวารสารงานวิจัยไม่ได้รับบูรณาการโดยอัตโนมัติข้อไว้)
14	การวิจัยเชิงปริมาณ SEM	1. ความศรัทธาในวิชาชีพครู 2. ความรับผิดชอบ 3. ความเสียสละ 4. ความอดทน 5. การรู้บทบาทหน้าที่ 6. ความมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ 7. ความรักและเมตตาช่วยเหลือศิษย์ 8. ความเข้าใจต่อการพบเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 9. การเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม	(ในวารสารงานวิจัยไม่ได้รับบูรณาการโดยอัตโนมัติข้อไว้)

2. ตารางการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยจิตวิญญาณความเป็นครู

ความหมาย	เลขที่เอกสารเกี่ยวกับความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. มองเห็นคุณค่าในอาชีพครู	✓		✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ความเชื่อว่าอาชีพครูคือการทำบุญ	✓				✓					✓		✓	✓	
3. หัวใจในการทำงานอยู่ที่ลูกศิษย์	✓		✓								✓			✓
4. ความมุ่งมั่นในงานเพื่อเด็ก	✓		✓											✓
5. ทำงานด้วยความต้องการจากภายใน	✓		✓		✓		✓	✓		✓				✓
6. มีแรงพลังในการทำงาน	✓		✓	✓	✓	✓					✓			✓
7. เป็นครูตลอดเวลา	✓	✓	✓	✓	✓						✓	✓	✓	
8. วางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
9. มีความรักและเมตตาต่อเด็ก	✓		✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓		✓
10. สังเกตและเอาใจใส่เด็ก	✓		✓									✓		
11. ใช้เหตุผลในการลงโทษเด็ก	✓		✓											

ชื่อผู้วิจัย	ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	แบบแผนการวิจัย	ประเด็นวิจัย/ข้อค้นพบ
5.กิตติวัฒน์ โสสุและ เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์	2558	องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ จิตวิญญาณ ความเป็นครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาใน จังหวัดภาคเหนือ ตอนบน	ศึกษาองค์ประกอบและ ตัวบ่งชี้พร้อมทั้งยืนยันความ เที่ยงตรงตาม สภาพจริงของจิตวิญญาณ ความเป็นครูถึงกับสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัด ภาคเหนือตอนบน	กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู จำนวน ทั้งสิ้น 840 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบ หลายชั้นตอน	การวิจัยเชิงเอกสาร วิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการ สังเคราะห์งานวิจัย และการวิเคราะห์ องค์ประกอบ	ผลการวิจัย พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดภาคเหนือตอนบน มี 10 องค์ประกอบ 57 ตัวบ่งชี้ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 66.14 ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาตนเอง มี 10 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านความเอื้อเฟื้อในทางปฏิบัติ มี 9 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านความยึด ใจในสิ่งที่ทำ มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการปฏิบัติงานตามบรรณารักษ์ มี 6 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านความรับผิดชอบ มี 5 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านความเอื้อเฟื้อต่อ ผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ 7) ด้านความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ มี 5 ตัวบ่งชี้ 8) ด้านความ ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ มี 3 ตัวบ่งชี้ และ 10) ด้านการ ปฏิบัติงานตามบรรณารักษ์ มี 3 ตัวบ่งชี้ จากการนำตัวบ่งชี้ไปทดสอบกับกลุ่มที่จัด ปฐกถา มี 5 องค์ประกอบ 57 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 57 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง
6.ดร.ใจ ชะสิทธิ์	2558	การพัฒนาศักยภาพ ของบุคลากร ด้านจิตวิทยา เพื่อ พัฒนาจิตวิญญาณ ความเป็นครู ของบุคลากร สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาใน จังหวัดภาคเหนือ ตอนบน	1) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครู 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครู 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครู 4) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครู 5) เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครู	ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือบุคลากร ครูสอนในชั้นเรียน มี 3 ที่เรียน ประถมศึกษา ประถมศึกษา 1/2557 จำนวน 108 คน ใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย	การวิจัยเชิงเอกสารวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการ สังเคราะห์งานวิจัย และการวิเคราะห์ องค์ประกอบ	ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 2) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 3) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 4) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 5) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 6) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 7) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 8) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 9) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 10) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคลากร ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

ชื่อผู้วิจัย	ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	แบบแผนการวิจัย	ประเด็นวิจัย/ข้อค้นพบ
7.สุทธิดา โคทวี	2558	การพัฒนา รูปแบบการเรียน การสอนเพื่อ สร้างเสริม จิตวิญญาณ ความเป็นครู โดยใช้แนวคิด จิตปัญญา ศึกษา สำหรับนักศึกษา ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏอุตรดิตถ์	เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนตามแนวคิดจิต ปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมจิต วิญญาณความเป็นครู สำหรับ นักศึกษาครุศาสตร์ ในสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์	ขอเสนอองค์ประกอบของรูปแบบ ออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ที่นำของรูปแบบการ เรียนการสอนที่เป็นแนวคิดพื้นฐานในการ พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 ตัวรูปแบบการเรียน การสอนประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการประเมินผล การสอบ การวัดผลประเมินผล 2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล 2.1) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 7 คน มี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 5 ประสบการณ์ด้านการสอนในต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งสอนในระดับอุดมศึกษาโดยเป็น ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญใน สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการวัด และประเมินผล และการนำแนวคิดจิต ปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการ สอน 2.2) นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ในสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้น ปีที่ 1 จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช้กลุ่ม ตัวอย่างตัวอย่างในการทดลอง ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียน การสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความ	การวิจัยเชิงสถาน วิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการ เก็บข้อมูลเชิง ปริมาณและเชิง คุณภาพ	ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของรูปร่างที่ผู้วิจัยกำหนดความเป็นครู คือ 1) การ เห็นคุณค่าในตนเอง มีความรับผิดชอบหน้าที่ มีความรับผิดชอบในวิชาชีพครู และเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพ 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น มีความเสียสละ มีความ รักและเมตตาผู้อื่นและตรงต่อหน้าที่ 3) การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ 4) การเห็นคุณค่าในตนเอง 5) การเห็นคุณค่าของสังคม 6) การเห็นคุณค่าของ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น 7) การเห็นคุณค่าในตนเอง 8) การเห็นคุณค่าในการพัฒนาจิตวิญญาณ ความเป็นครู 9) การเห็นคุณค่าในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู 10) การเห็นคุณค่าในการ สอนและสิ่งที่ต้องการให้เด็กกับนักเรียน ส่วนด้านกระบวนการที่นำมาใช้พัฒนา ผู้เรียน ได้แก่ การทำหนังสือ คู่มือเรียนแบบ การทำเอกสารสื่อ การทำเอกสารสื่อ อย่างใดหรือหรือ การขอข้อมูลความรู้ 2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบที่ 1 ที่นำของรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็น แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 คือ รูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอนการวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนการ สอนมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Check in) 2) การแลกเปลี่ยน เรียนรู้หรือการเรียนรู้ (Conceptualization) 3) การสรุปบทเรียน (Conclusion) 4) การพิจารณาด้วยใจอย่างใดหรือหรือ (Conceptualization) รูปแบบการเรียน การสอนมีความเหมาะสมในระดับดีมาก และผู้เรียนได้ใช้รูปแบบการเรียนการ สอนที่มีความเหมาะสมในระดับดีมากที่สุดและ 3) ผู้เรียนได้ใช้รูปแบบการเรียน สอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการเรียนแบบเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งมีผลการเรียนรู้นับว่ามีความรู้ จิต วิญญาณความเป็นครูในแง่ของการเรียนรู้นักเรียนมีความรู้ในวิชาชีพและ จิตวิญญาณความเป็นครูที่สูงขึ้นก่อนเรียน

ชื่อผู้วิจัย	ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แบบแผนการวิจัย	ประเด็นวิจัย/ข้อค้นพบ
อ. ศวรงค์ จงนะสิทธิ์, อียูธ มณีรัตน์และ พงศ์เทพ ชีระโร	2559	จิตวิญญาณ ความเป็นครูของ นักศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครปฐม	1) ระบุจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 2) เปรียบเทียบ ระดับจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวนกลุ่ม ภาค ปวศ กับกลุ่ม วิชา กิจกรรมที่เข้าร่วม รายได้ ผู้ปกครอง เกษตเฉลี่ย และชั้น ปีของนักศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 สปีศึกษาใน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 310 คน ใช้ วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน	การวิจัยเชิงสำรวจ	ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านบุคลิกภาพดี ด้านเทคนิคการสอน และด้านความรอบรู้ด้านลำดับ 2) ผล การวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า ภาค ปวศ ไม่มีความ/อาจวิชา รายได้ผู้ปกครอง เกษตเฉลี่ย และชั้นปีของนักศึกษาเป็นระดับจิตวิญญาณ เป็นครูแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกิจกรรมที่ เข้าร่วมต่างกันมีระดับจิตวิญญาณความเป็นครูในภาพรวมไม่แตกต่าง
9. วิไลดา ฉลาบทง	2559	จิตวิญญาณ ความเป็นครู: คุณลักษณะ ของครูมืออาชีพ	เพื่อศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นครู : คุณลักษณะสำคัญของ ของครูมืออาชีพ	ไม่ได้ระบุไว้ในรายการ	บทสัมภาษณ์	ผลของการมีจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า การมีจิตวิญญาณความเป็นครูจะ ก่อให้เกิดผลต่อตัวครูถึงสองใน 3) 1) ช่วยพัฒนาหรือยกระดับความดีและทักษะ ที่จำเป็นในการสอน 2) มีศีลธรรม คุณธรรม และมีไหวพริบสติปัญญาที่มาก 3) มี ความเอื้อเฟื้อและเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น 4) มองบวกเรียนรู้

10. สิริวรรณ พรพุด	2559	กลยุทธ์การ พัฒนาจิต วิญญาณความ เป็นครูเพื่อ ส่งเสริมความ เป็นครูวิชาชีพ ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏสวนสุนันทา	เพื่อ 1) ศึกษาจิตวิญญาณ ความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา 2) เพื่อ ศึกษาแนวทางการพัฒนาจิต วิญญาณความเป็นครูวิชาชีพ 3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การ พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครู วิชาชีพ	วัดคุณประสิทธิ์	กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 5 ที่อยู่ระหว่างการศึกษาโปรแกรมการวิชาชีพ ครูในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2556 จาก 6 คณะ 18 สาขาวิชา ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะ วิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ รวมนิสิตทั้งหมด 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่าง ง่าย มีลักษณะการกระจายค่อนข้างปกติ คณะ และสาขาวิชา	นักศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเชิงครู จำนวน 175 คน จากการศึกษาผล ผู้รับการ ครูต้นแบบ หรือครูผู้สอน และ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จำนวน 8 คน สนทนากลุ่ม จำนวน 14 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน	การวิจัยเชิงสถาน วิจัย ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิง ปริมาณและเชิง คุณภาพ(การ สนทนากลุ่ม)	ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยการรวม และรายงาน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของครูผู้ทรงคุณ กิจสำคัญความเป็นครูต้นแบบ เน้นการสร้างความรู้และการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ เปลี่ยนแปลงและคาดหวังด้านความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนารูปแบบ จิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 กลุ่ม และกลยุทธ์ 12 กลุ่ม	ประเด็นวิจัยเชิงต้นแบบ	ผลการวิจัยพบว่า 1) ไม่แตกต่างจิตวิญญาณความเป็นครูที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นมี ความสอดคล้องกับนิสิตและผู้เรียนประจำ ซึ่งการนำมาใช้จากค่าไค-สแควร์ที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 12.274$, $df = 9$, $p =$ 0.198, RMSEA = 0.030, RMR = 0.004, GFI = 0.991, AGFI = 0.973) และ 2) ไม่แตกต่างจิตวิญญาณความเป็นครูระหว่างนิสิตเพศชายและเพศหญิงมี ความไม่เปลี่ยนแปลงของรูปแบบในเพศ และมีความไม่เปลี่ยนแปลง ด้านการมีต่อสัมพันธภาพที่การติดต่อขอตัวแปรสังคมได้พบความสัมพันธ์ ภายนอก หรือสัมพันธภาพที่การติดต่อขอตัวแปรสังคมได้พบความสัมพันธ์ $\chi^2/df = 1.253$, RMSEA=0.036, CFI=0.996, RFI=0.977, NFI=0.984)
11. อรพมา เจริญสุข	2559	การตรวจสอบ ความพึง พอใจของ นิสิตต่อการ พัฒนาจิต วิญญาณความ เป็นครู ของนิสิต หลักสูตร การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยราช ภัฏสวนสุนันทา	1) ตรวจสอบความพึงพอใจ โครงสร้างของโมเดลการวัดจิต วิญญาณความเป็นครูของนิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒและ ครุสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราช ภัฏสวนสุนันทา	วัดคุณประสิทธิ์	กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 5 ที่อยู่ระหว่างการศึกษาโปรแกรมการวิชาชีพ ครูในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2556 จาก 6 คณะ 18 สาขาวิชา ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะ วิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะ ศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ รวมนิสิตทั้งหมด 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่าง ง่าย มีลักษณะการกระจายค่อนข้างปกติ คณะ และสาขาวิชา	การวิจัยเชิงสถาน วิจัย ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิง ปริมาณและเชิง คุณภาพ(การ สนทนากลุ่ม)	ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยการรวม และรายงาน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของครูผู้ทรงคุณ กิจสำคัญความเป็นครูต้นแบบ เน้นการสร้างความรู้และการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ เปลี่ยนแปลงและคาดหวังด้านความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนารูปแบบ จิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 กลุ่ม และกลยุทธ์ 12 กลุ่ม	ประเด็นวิจัยเชิงต้นแบบ	ผลการวิจัยพบว่า 1) ไม่แตกต่างจิตวิญญาณความเป็นครูที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นมี ความสอดคล้องกับนิสิตและผู้เรียนประจำ ซึ่งการนำมาใช้จากค่าไค-สแควร์ที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 12.274$, $df = 9$, $p =$ 0.198, RMSEA = 0.030, RMR = 0.004, GFI = 0.991, AGFI = 0.973) และ 2) ไม่แตกต่างจิตวิญญาณความเป็นครูระหว่างนิสิตเพศชายและเพศหญิงมี ความไม่เปลี่ยนแปลงของรูปแบบในเพศ และมีความไม่เปลี่ยนแปลง ด้านการมีต่อสัมพันธภาพที่การติดต่อขอตัวแปรสังคมได้พบความสัมพันธ์ ภายนอก หรือสัมพันธภาพที่การติดต่อขอตัวแปรสังคมได้พบความสัมพันธ์ $\chi^2/df = 1.253$, RMSEA=0.036, CFI=0.996, RFI=0.977, NFI=0.984)	

13. จันทร์ นฤชัยวัฒน์	2560	การเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถาน ศึกษากับแรงจูง ใจในการทำงาน ของครูผู้สอน ต่อจิตวิญญาณ ความเป็นครู โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มีแผนการเขต พื้นที่การศึกษา มีแผนการเขต 2	1) เพื่อศึกษาร่วมกับจิต วิญญาณความเป็นครูระดับ การปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา และ ระดับแรงจูงใจในการทำงาน ของครูโรงเรียนสังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผน กทบ.2 เขต 2) เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษากับจิต วิญญาณความเป็นครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มีแผนกทบ.2 เขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจในการทำงาน ของครูกับจิตวิญญาณความเป็น ครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผนกทบ.2 เขต 2 และ 4) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงาน เปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาและแรงจูงใจใน การทำงานของครูผู้สอนต่อ จิตวิญญาณความเป็นครู โรงเรียนสังกัดสำนักงาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผน กทบ.2 เขต 2	ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มีแผนการเขตพื้นที่ จำนวน 360 คน	การวิจัยเชิงสำรวจ	ผลการวิจัยพบว่า 1) จิตวิญญาณความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อแรงจูงใจในระดับมาก และ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผน กทบ.2 เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับหัวหน้างานในระดับที่อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.05 3) จิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มีแผนการเขต 2 3) แรงจูงใจในการทำงานของครู ความสัมพันธ์กับหัวหน้างานในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กับจิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผน กทบ.2 เขต 2 และ 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำบริหาร สถานศึกษาและแรงจูงใจในการทำงานของครูสถานภาพร่วมกันพบการมี จิตวิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผน กทบ.2 เขต 2 ได้ร้อยละ 23.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยแรงจูงใจในการทำงานของครูมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน ด้านนโยบายและการบริหารด้านความปลอดภัยและประโยชน์ของโรงเรียน และภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการสร้างงานมีผลต่อจิต วิญญาณความเป็นครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผน กทบ.2 เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
--------------------------	------	---	---	---	-------------------	---

ชื่อผู้วิจัย	ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	แบบแผนการวิจัย	ประเด็นวิจัย/ข้อค้นพบ
14. วิยะวัฒน์ กมลวรรณ, โยเยศ ไพวิทยศิริธรรมและ อุรวิ ผลทับนิน	2560	โมเดลเชิงสภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ จิตวิญญาณ ความเป็นครู ความ	เพื่อพัฒนาผลตรวจตอบ ความสอดคล้องของโมเดลเชิง สาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิต วิญญาณความเป็นครูที่ พัฒนาขึ้นกับข้อเสนอแนะ ปัจจัย	ข้าราชการครูผู้ศึกษานิเทศก์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 675 คน ได้มาจากการสุ่ม ชั้นตอน	การวิจัยเชิง ปริมาณ SEM	โมเดลเชิงสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูมีความสอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูตามแบบสำรวจของจิต วิญญาณความเป็นครูได้ร้อยละ 83.7

3. ตารางเทียบเคียงความหมายจิตวิญญาณความเป็นครูจากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการวิเคราะห์เอกสาร

ผลการวิเคราะห์เอกสาร		ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก	
องค์ประกอบ	ลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1. ความตระหนักรู้เห็นคุณค่าในตัวเอง	1.1 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดีถ่ายทอดเป็น	1. การเห็นคุณค่าในตนเอง	1.1 ความสามารถของตนเองในการทำงานครู
	1.2 มีเทคนิคการสอนดีและหลากหลาย		
	1.3 รู้จักปรับตัวและปรับการสอนให้เข้ากับบริบทที่แวดล้อม		
	1.4 เป็นคนช่างสังเกต		
	1.5 ความสามารถในการจัดสรรเวลาที่มี		
	1.6 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง		
	1.7 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		
	1.8 มีจิตวิทยาในการสอน		
	1.9 การเห็นคุณค่าในตนเอง		1.2 การให้ความสำคัญในการประกอบวิชาชีพครู
	1.10 มีความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพของตน		
	1.11 มีความเชี่ยวชาญในการสอน		1.3 ความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู
2. ศรัทธาในวิชาชีพ	2.1 มีความรักศรัทธาในวิชาชีพ	2. ศรัทธาในวิชาชีพ	2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทางที่ดี
	2.2 มีความสุขกับการสอน		
	2.3 มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์		2.2 ความเชื่อของการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู
3. การให้ความสำคัญมีคุณค่าของบทบาทหน้าที่	3.1 การปฏิบัติหน้าที่ครู	3. ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู	3.1 บทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้
	3.2 มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก		
	3.3 อบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้คู่คุณธรรม		
	3.4 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ		
	3.5 มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ		
	3.6 มีความรับผิดชอบ		

ผลการวิเคราะห์เอกสาร		ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก	
องค์ประกอบ	ลักษณะหรือตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในนิยาม	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
4. ความผูกพันมุ่งมั่นกระทำหน้าที่ให้เกิดความสัมฤทธิ์สูงสุด	4.1 มีความผูกพันระหว่างครูกับลูกศิษย์		3.2 การเป็นคู่คิดร่วมทุกข์ร่วมสุข
	4.2 ผ่อนปรนยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล		
	4.3 มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน	4. ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครู	4.1 คุณลักษณะของความกระตือรือร้น
	4.4 การทำงานเชิงรุก		
	4.5 มีความวิริยะอุตสาหะ		4.2 คุณลักษณะของการทุ่มเทอุทิศ
	4.6 จิตอาสาและจิตสาธารณะ		4.3 คุณลักษณะของความจดจ่อใส่ใจ
	4.7 การเสียสละในงานครู		
5. การเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม	4.8 มีความอดทน		
	4.9 เป็นผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์		
	5.1 ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา	3.ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู	3.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมกับความเป็นครู
	5.2 มีความปรารถนาดี		
	5.3 ช่วยเหลือด้วยการถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครูและลูกศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง		
	5.4 เป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และเพื่อนครู		
	5.5 มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน		
	5.6 การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน		
	5.7 การพูดจาไพเราะ		
	5.8 การให้เกียรติผู้เรียน		
	5.9 มีการประหยัดและสอนให้นักเรียนประหยัด		
	5.10 เข้าใจในตัวลูกศิษย์		
	5.11 การเห็นคุณค่าผู้อื่น		
	5.12 การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ		
	5.13 บุคลิกภาพดี		
	5.14 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร		
	5.15 การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค		

4. การวิเคราะห์เนื้อหาความหมายจิตวิญญาณความเป็นครู

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
การเห็นคุณค่า ตนเอง	ความสามารถของ ตนเองในการทำงานครู	คิดว่าตนเองสามารถ ออกแบบวิธีการสอนที่มี กิจกรรมที่ดึงดูดใจแก่ศิษย์ ได้	ครูเชื่อว่าถ้ามีเด็กคนหนึ่งในห้องเรียนของครูที่ไม่ทำ การบ้านมาและมาลอกคำตอบในคาบหรือคุยกัน การที่มา เรียนสายมาถึงก็เล่นไลน์หลังบ้างต้นบ้าง ครูเชื่อใน ศักยภาพและความสามารถของครูว่าสามารถปรับเปลี่ยน วิธีการสอนให้มีกิจกรรมดึงดูดใจที่ทำให้เด็กอยากเรียน มากขึ้นได้ (ครูคนที่1)
		คิดว่าตนเองสามารถ สะท้อนศักยภาพของความ เป็นครูในขณะปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ให้ศิษย์เห็น ได้	เรามั่นใจว่าเราสามารถสะท้อนศักยภาพของเราให้ลูกศิษย์ เห็นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้วผ่านการสอน ผ่านการ ให้คำปรึกษา ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม (ครูคนที่4)
		คิดว่าตนเองสามารถทำสิ่ง ต่างๆ ได้บรรลุเป้าหมาย	เราตระหนักไว้ว่าเราเป็นผู้ที่มีความสามารถหรือมีคุณค่า พอที่สอนเด็กได้และสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจาก ภาระงานสอนเหล่านั้นได้ดีเช่นกัน(ครูคนที่5)
		คิดว่าตนเองสามารถ ช่วยเหลือเพื่อนร่วม องค์กรได้บรรลุเป้าหมาย	เราก็เชื่อว่าเรามีฝีมือซึ่งในแต่ละหน่วยงานก็จะเชิญพี่ไป ช่วยงาน ซึ่งพี่จะมีความคิดที่ไม่เหมือนคนอื่นตรงที่ว่าถ้า ใครเรียกพี่ไปใช้ พี่มีความรู้สึกว่าเขาให้เกียรติพี่ พี่ก็จะไป ช่วยเพราะพี่เป็นคนอย่างนี้ก็มีหลายคนถามว่าแล้วทำไม ต้องทำเยอะขนาดนี้ ก็บอกไปว่าไม่ได้เยอะไม่ได้เกินกำลัง พี่(ครูคนที่8)
		คิดว่าตนเองสามารถ พัฒนาการสอนได้บรรลุ เป้าหมาย	เวลาที่สอนในรายวิชาก็มักจะบอกกับตัวเองเสมอว่าถ้าเด็ก ไม่ตั้งใจเรียนถือว่าไม่ประสบความสำเร็จในการสอน เพราะเวลาสอนแต่ละเดือนแต่ละปีไม่เหมือนกันแต่จะ เรียนรู้จากการสอนครั้งก่อนหน้าเสมอ เพราะเชื่อว่าเรา สามารถเรียนรู้จากหน้างานแล้วเอาตรงนั้นเป็นองค์ความรู้ ของตัวเองเพื่อเอาไปปรับได้(ครูคนที่11)
			จะเป็นเด็กสามกลุ่มที่เป็นปีแรกที่ได้สอนในช่วงแรกที่เข้า มาก็รู้สึกได้ว่าห้องแรกที่สอนจะไม่ดีเท่าไร แต่ว่าห้องที่ สามมันจะดีมาก เพราะเชื่อว่าเราสามารถเอาข้อผิดพลาด จากห้องที่หนึ่งที่สองมาปรับวิธีการสอนเพื่อใช้กับห้องที่ สามได้ (ครูคนที่14)
		คิดว่าตนเองสามารถ ช่วยเหลือศิษย์ได้บรรลุ เป้าหมาย	ตอนฝึกสอนมีนักเรียนอนุบาลคนหนึ่งเห็นหน้าที่ค่าที่ ตลอด จนได้มารู้ว่าโดนแม่เลี้ยงตีที่แพลตฟอร์มที่เล่นมี ความรู้สึกว่าฉันอยู่ตรงนี้ฉันสามารถเป็นที่พึ่งของเธอได้ ฉันสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเธอได้ ตีว่าฉันนั่งอยู่เฉยๆ (ครูคนที่12)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
	การให้ความสำคัญในการทำงานครู	เห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับศิษย์ในอนาคตได้	จะเน้นให้ศิษย์ได้ตระหนักถึงความเป็นครูมีอาชีพมากกว่าที่จะมุ่งเป็นอาชีพครู เพื่อให้เค้าตระหนักว่าการเป็นครูจะไม่ใช่แค่มาเรียนแล้วออกไปก็จบไปเป็นครูเท่านั้นหมายถึงต้องทำงานและมีใจที่จะต้องรักในการที่จะไปเป็นครู (ครูคนที่2)
			จะสอดแทรกเรื่องการเห็นคุณค่าแห่งตนให้แก่นักศึกษาตลอดเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าถ้าศิษย์ไม่มีตรงนี้เขาจะไปต่อไม่ได้แล้วบางครั้งถ้ามีอะไรเข้ามาเยอะๆ เขาก็จะทำร้ายตัวเองบางทีมันมีเยอะแยะมากมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ของเขา(ครูคนที่8)
		เห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับองค์การ	ด้วยความที่เป็นลูกศิษย์ที่นี้อาจารย์ก็อยากให้มาช่วยงานอาจารย์ที่เป็นเลขาฯคณะครุศาสตร์แล้วอาจารย์ก็เป็นหัวหน้าหลักสูตร พักก็เป็นผู้ช่วยสองอันเลยก็คิดว่าทำงานให้มหาวิทยาลัย แล้วพิกี่มาเป็นคณบดีที่นี้ต่อมาก็หล่อหลอมมาตั้งแต่เรียนสิ่งที่เราได้ก็คือความทุ่มเทเวลาความมุ่งมั่นตั้งใจแล้วเราก็อำนาจเพื่อส่วนรวม เพื่ออาจารย์เพื่อนักศึกษาเพื่อคณะของเรา(ครูคนที่3)
การเห็นคุณค่าตนเอง (ต่อ)	การให้ความสำคัญในการทำงานครู (ต่อ)	เห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับการสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของนักศึกษาครู	เคยรู้เคยเห็นพื้นฐานครูในอดีตเป็นอย่างไรและก็เป็นนักศึกษาครูมาแล้ว ก็มักจะเน้นย้ำและปลูกฝังในเรื่องของการสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แก่นักศึกษาครูให้รู้ว่าคนนี้มาจากคณะครุศาสตร์ตัวตนของความเป็นครูนี้มันจะแตกต่างซึ่งเชื่อว่าส่วนนี้สำคัญ (ครูคนที่7)
		เห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็น	ไม่เคยสายเพราะตระหนักรู้ว่าถ้าไม่ตรงต่อเวลาอะไรจะเกิดขึ้น สมมติเด็กที่เราสอนมี 10 คน 10 คนนี้ก็จะเป็ครูที่ไม่ตรงต่อเวลา ซึ่งเรามองเห็นสิ่งที่มีนจะเป็นผลกระทบต่อด็กในอนาคตได้ (ครูคนที่9)
			การที่เราทำตัวเป็นตัวอย่างนั้นก็แสดงว่าเราได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของความเป็นครูอยู่ในตัวอยู่แล้วเชื่อว่ามันมีความสำคัญและเราสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็นได้ (ครูคนที่10)
		เห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับบทบาทหน้าที่ครู	ถ้าเราตระหนักรู้อยู่เสมอว่าตอนนีเราเป็นใครทำหน้าที่อะไรแล้วสิ่งที่เราทำมันมีคุณค่ากับสังคมมากแค่ไหนเราจะไม่ค่อยมีคำถามว่าทำไปเพื่ออะไร ถ้าเรามองว่างานของเรามันเป็นงานที่เกิดประโยชน์มีคุณค่าและเป็นงานที่สำคัญมากต่อความองงามของใครหลายคน (ครูคนที่11)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เห็นว่าสิ่งที่ตนเองทำมีคุณค่ากับอาชีพครู	ด้วยความที่เป็นครูการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนที่สำคัญและก็ต้องเยอะกว่าอาชีพอื่นเพราะครูมันเป็นต้นแบบต้องถ่ายทอดต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังไว้สูงว่าครูจะต้องเป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และการถ่ายทอดด้านต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์ (ครูคนที่16)
	ความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู	คิดว่าตนเองมีความสามารถและสามารถสอบบรรจุครูได้บรรจุเป้าหมาย	ยังจำได้เลยว่าวันแรกๆ คนไปสอบสาขานี้ไม่กี่คน ผลปรากฏว่าคนเจอข้อสอบก็ค่อยๆ หายหายไปกัน เราก็ยืนหยัดสอบไปจนวันสุดท้ายของการสอบสอน ผลปรากฏว่าสอบได้และได้บรรจุครั้งแรกที่สงขลา (ครูคนที่6)
		คิดว่าตนเองสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างเต็มที่และบรรลุเป้าหมาย	พี่ก็เชื่อว่าอาจารย์ที่นี่ค่อนข้างไว้วางใจในตัวพี่และมักจะมอบหมายงานให้พี่ทำ แม้งานบางอย่างจะเป็นงานที่พี่ไม่เคยทำมาก่อนและพี่มองว่ายาก แต่พี่ก็ทำงานสำเร็จ (ครูคนที่10)
		คิดว่าตนเองสามารถเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ตามเป้าหมาย	เราต้องสร้างเป้าหมายเพื่อให้เราไปถึงสิ่งนั้น พี่ก็ไม่คิดว่าจะได้มาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแต่พี่พยายามที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้มาทำในสิ่งที่เราได้ตั้งเป้าหมายไว้ จนวันนี้พี่ก็ได้มาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้วเป็นอาจารย์ที่สอนครูตามที่พี่ตั้งเป้าหมายไว้ (ครูคนที่13)
ศรัทธาในวิชาชีพ	ความเชื่อเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทางที่ดี	เชื่อว่าคนเป็นครูต้องมีใจรักในอาชีพ	อาชีพครูต้องมีใจในการทำงานและมีใจที่จะรักในการที่จะไปเป็นครู (ครูคนที่2)
		เชื่อว่าครูเป็นอาชีพที่สร้างบุญกุศล	เชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีแต่สร้างบุญ ไม่ได้ทำบาปเลย หากเปรียบกับบางอาชีพอาจจะเป็นเรื่องของการทำบาปเข้ามาเกี่ยวข้อง (ครูคนที่3)
		เชื่อว่าคนเป็นครูต้องศรัทธาในวิชาชีพ	มีความศรัทธา คนเป็นครูต้องมีความศรัทธาในวิชาชีพครูว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ยิ่งใหญ่ (ครูคนที่5)
		เชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดีที่สุด	เพราะศรัทธาในอาชีพครูตั้งแต่แรก เมื่อมีคนมาทัก มาท้วงติง พี่ก็ไม่เถียง ก็ไม่เปลี่ยน เพราะพี่เชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดีที่สุด (ครูคนที่9)
		เชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดีและมั่นคง	ตั้งใจเลือกอาชีพครูตั้งแต่แรก เพราะเชื่อว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดี มันคง และเป็นอาชีพของตัวเองในการทำมาหากินในชีวิตนี้ (ครูคนที่10)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
ศรัทธาใน วิชาชีพ(ต่อ)	ความเชื่อเกี่ยวกับ วิชาชีพครูในทางที่ดี (ต่อ)	เชื่อว่าสิ่งที่ครูได้รับการ ปลูกฝังมาเป็นสิ่งที่ดี	เชื่อว่าคนเป็นครูต้องได้รับการบ่มเพาะและปลูกฝังแต่สิ่งที่ดีๆ มาจากครู (ครูคนที่7)
		เชื่อว่าครูเป็นตัวอย่างที่ดี	พี่เชื่อว่าคนเป็นครูต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี (ครูคนที่12)
		เชื่อว่าพลังแห่งความรักใน อาชีพจะทำให้หน้าที่ครูอย่าง เต็มที่	ด้วยความรักในบทบาทหน้าที่ครูที่ตัวเองทำ พี่เคยเป็นครู เอกชนมาก่อน เราก็รักในอาชีพครูแต่มันไม่ใช่สิ่งที่เรา ต้องการมัน ซึ่งจะมีเงื่อนไขขององค์การเข้ามาเกี่ยวข้อง ความศรัทธามันทำเพื่อเงินไม่ได้ ทำเพื่ออุดมการณ์ที่เรา ต้องการ(ครูคนที่13)
		เชื่อว่ารากลึกของความเป็น ครูคือการเห็นศิษย์ประสบ ความสำเร็จ	รากลึกของความเป็นครู คือไม่หวังอะไรจากศิษย์นอกจาก ได้เห็นศิษย์ประสบความสำเร็จและได้ดีเพราะคนเป็นครู พร้อมที่จะช่วยเหลือศิษย์ตลอดเวลาทั้งในและนอก ห้องเรียน (ครูคนที่14)
		เชื่อว่าครูมีความห่วงใย ศิษย์เหมือนแม่ที่ห่วงใยลูก โดยไม่หวังผลตอบแทน	เชื่อว่าคนเป็นครูต้องมีความห่วงใยลูกศิษย์โดยคิดเหมือน ลูกตัวเอง โดยไม่คิดว่าจะต้องได้ผลตอบแทนอะไรจาก ศิษย์ (ครูคนที่15)
		เชื่อว่าสิ่งที่สำคัญของครู ต้องมีใจรักในอาชีพเป็น เบื้องต้น	พี่เชื่อว่าสิ่งที่สำคัญของคนเป็นครูต้องมีใจรักในอาชีพครูเป็น เบื้องต้น เพราะตัวพี่รู้สึกรักและศรัทธาในอาชีพครู(ครูคน ที่16)
ศรัทธาใน วิชาชีพ(ต่อ)	ความเชื่อของการ ปฏิบัติงานในวิชาชีพ ครู	เชื่อว่าครูพัฒนาศิษย์ได้	เราต้องเชื่อในวิชาชีพเราก่อนว่า ในการที่จะเป็นครูต้อง ส่งเสริมหรือว่าสามารถพัฒนาศิษย์ศิษย์ให้เรียนรู้ได้อย่าง เต็มที่และเต็มศักยภาพ (ครูคนที่1)
		เชื่อมั่นว่าครูต้องเสียสละ ตน	เชื่อว่าคนที่เป็นครูนอกจากจะสอนให้ความรู้กับลูกศิษย์ แล้วยังต้องเสียสละเวลาเพื่อช่วยให้ศิษย์ประสบ ความสำเร็จและสร้างให้ศิษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ครูคน ที่3)
		เชื่อว่าพลังแห่งความรักใน อาชีพส่งผลให้เกิดความ มุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน	สิ่งแรกเลยสำหรับคนที่จะเป็นครูคือความรัก รักในสิ่งที่เรา ทำ รักที่จะเป็นครู รักในอาชีพการสอน รักในการที่จะ ทำงานไม่ว่างานนั้นมันจะหนักแค่ไหน นักศึกษาจะเยอะ หรือแม้แต่ว่าจะมีเรื่องอะไรต่าง ๆ เข้ามาก็ตาม แต่เรายัง ทำมันได้เพราะเรารักมัน(ครูคนที่5)
		เชื่อว่าครูเป็นตัวอย่างที่ดีให้ ศิษย์เห็นได้	คนที่จะเป็นครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็น ทั้งการเข้า สอนต้องตรงเวลาทุกคาบ ต้องมีความอดทน ต้องสอน ความรู้ใหม่ๆ ให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันซึ่งผลที่ได้รับจากการที่เราทำหน้าที่ครู คือ ผลการประเมินจากศิษย์ที่สะท้อนออกมาว่าศิษย์รู้สึกชอบ ในสิ่งที่เราได้ทำออกมาให้ศิษย์เห็น(ครูคนที่6)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เชื่อมั่นว่าครูต้องสอนศิษย์ได้	ต้องเชื่อมั่นว่าเราเป็นครูแล้วต้องสอนศิษย์ได้ ต้องสร้างความเชื่อมั่นตรงนั้นผู้เรียนถึงจะเกิดศรัทธา (ครูคนที่8)
		เชื่อว่าความสำเร็จของศิษย์เป็นเป้าหมายที่สำคัญของครู	เป้าหมายของครูคือการได้เห็นศิษย์ประสบผลสำเร็จ เพราะเชื่อว่าคนเป็นครูมักจะทำอะไรด้วยความรักความผูกพันและความศรัทธาในสิ่งนั้น ถ้าทำแล้วสำเร็จถือว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์(ครูคนที่9)
		เชื่อว่าครูต้องมีความรับผิดชอบต่อศิษย์ในทุกเรื่อง	สิ่งสำคัญสำหรับคนเป็นครูคือความรับผิดชอบต่อศิษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้หรือบุคลิกภาพคุณลักษณะต่างๆ ที่จะต้องเกิดกับศิษย์มันคือความรับผิดชอบต่อคนเป็นครูทั้งหมด (ครูคนที่11)
ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู	บทบาทของการเป็นผู้ให้ความรู้	ให้ความรู้ที่สนุกสนานหลากหลาย	ทุกชั้นปีจะใช้รูปแบบเดียวกันคือพยายามที่จะไม่บรรยายแต่จะเป็นการสรุปในกรณีที่ได้สับสนประเด็น แล้วก็พยายามสลับกิจกรรม เช่น สอนแบบจิ๊กซอว์แบบนี้เด็กก็จะสนุกสนาน เอาจริงว่าลืมหืมหรือว่าบางครั้งก็ไม่กลุ่มใหญ่ แต่ยังไงก็ต้องให้เค้าได้แชร์เพราะยึดหลักว่าความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น (ครูคนที่2)
		ให้ความรู้เต็มที่แก่ศิษย์	จะบอกตัวเองเสมอว่าเราต้องทำหน้าที่ของการสอนคนให้ศิษย์ได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ครูคนที่5)
		ให้ความรู้ศิษย์ทุกเรื่องที่อยากรู้	อย่างครึ่งหนึ่งศิษย์อยากรู้ข้อมูลของการสมัครครูคืนถิ่น ศิษย์ก็มาบอกว่าครูครับเราเปิดห้องเรียนดีกว่า เราก็เพิ่งรู้ว่าศิษย์เริ่มมีความกระหายในการเรียนรู้ ก็เลยบอกศิษย์ว่าอยากรู้อะไรก็รวมกลุ่มกันมา แล้วก็สนทนากัน ถ้าเด็กอยากได้เราต้องแบบสืบสานต่อความรู้ (ครูคนที่11)
		สอนสิ่งที่ถูกหรือผิดได้อย่างตรงไปตรงมา	เราก็จะบอกเรื่องมารยาท เน้นย้ำแม้กระทั่งการใช้คำพูดของศิษย์ต่อครูผู้สอน เราต้องสอนต้องพูดในสิ่งที่ผิด ค่อยๆพูด ค่อยๆบอกว่ามันคืออะไรผิดถูกให้ตัดสินใจเอง เพราะสังคมไทยระบบเกื้อหนุน มันผิดก็ไม่รู้ ถูกก็ไม่ว่าแต่พวกเราในฐานะครูของเราต้องช่วยเหลือ (ครูคนที่15)
		บทบาทหลักของครูคือผู้ให้ความรู้ศิษย์	บทบาทหน้าที่หลักของครู คือจะต้องเป็นผู้ให้ ผู้ให้คำสั่งสอน คือคนที่เป็นครูก็จะรู้เลยว่าจะต้องทำอะไร มันต้องเป็นอย่างไร(ครูคนที่16)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
	การเป็นคู่คิดร่วม ทุกข์ร่วมสุข	ร่วมแก้ปัญหาเพื่อให้ศิษย์ ได้รับราชการครูพันธุ์ใหม่	เคยมีอยู่ปีหนึ่งนักศึกษาครูพันธุ์ใหม่ เกรดหลุดไปไม่ถึง เกณฑ์พอดีวิชาของครูเป็นวิชาเทอมสุดท้ายให้เกรด C ไป แล้ว เด็กคนนี้ก็เดินเข้ามาหาแล้วก็บอกว่า อาจารย์ครับ ผมขอเกรดปี ก็เลยบอกว่าตอนที่ครูให้เราทำงานทำไมเรา ไม่ทำ พอถึงวันนี้คุณมาขอเกรดนะครูให้ไม่ได้หรอก อีกวัน หนึ่งก็มานั่งรอแบบนั้นแหละก็เลยต้องไปคุยกับรองฝ่าย วิชาการว่าเป็นเด็กทุน นอกจากจะไม่ได้เข้ารับราชการ แล้วต้องใช้หนี้เป็นแสน (ครูคนที่1)
		ร่วมแก้ปัญหาลูกศิษย์ขาด แคลนข้าวของเครื่องใช้ที่ เกี่ยวกับการเรียน	อย่างเช่นลูกศิษย์มีปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนทั้ง เรื่องเงินทองเรื่องของอาหาร เรื่องของเสื้อผ้า เราเป็นครู ถ้าเราช่วยได้เราก็ควรจะช่วยเหลือเขาเช่นถ้าคนไหนมีชุดมากมี เหลือหรือที่ที่จบไปแล้วก็เอามาบริจาคให้น้องหรือบางคน ไม่มีข้าวกินก็มาแบ่งเพื่อนบ้างคนละนิดละหน่อยให้เพื่อน ได้กิน แล้วก็ครูก็แบ่งให้เขาซึ่งครูต้องเป็นคนนำ(ครูคนที่3)
		ร่วมรับรู้และแก้ไข พฤติกรรมของศิษย์ให้ เหมาะสม	ที่เคยเห็นศิษย์โพสต์ข้อความบนเฟซบุ๊ก ที่ก็จะรู้สึกในสิ่งที่ โพสต์ไม่ใช่ว่าผ่านเฉย แต่ก็จะร่วมรู้สึกโดยจะรอดูว่าเขาจะ ทำอะไรต่อ เรากำลังดูว่าเขาจะใช้วิธีไหน มากกว่าที่เราจะ ไปโต้ตอบที่หน้าवलล์ตรงนั้น สิ่งสำคัญคือร่วมรู้สึกกับ พฤติกรรมบางอย่างของศิษย์ที่อาจไม่พึงประสงค์แล้วก็หา วิธีการช่วยเขา(ครูคนที่11)
			ก็จะมีความคนที่อื่นดีมากกว่าเพราะเป็นเด็กทัศนศิลป์เขาก็จะ ไปเที่ยวแล้วขาดเรียนก็จะเรียกเขามาคุยมาถามว่ามี ปัญหาอะไรหรือเปล่า เราก็บอกจะให้คุยกับแม่ให้ไหมเขา ก็บอกทำไมต้องคุยก็ครูจะให้เธอไปเลิกเหล้าคือเธอจบแล้ว เธอต้องไปเป็นครูเขาก็เลยบอกว่าขอปรับตัวหนึ่งไม่ ต้องบอกแม่นะ ตอนนี้เริ่มลดน้อยลงแล้ว(ครูคนที่15)
		ร่วมรับรู้สารทุกข์สุกดิบของ ศิษย์	คือไม่ใช่สอนอย่างเดียวแต่เราก็ต้องรับรู้สารทุกข์สุกดิบ ให้แก่ศิษย์(ครูคนที่12)
ตระหนักใน บทบาทของการ เป็นครู(ต่อ)	การเป็นแบบอย่างที่ดี ที่เหมาะสมกับ ความเป็นครู	ตัวแบบของการไม่มีหนี้สิน การเก็บออม	ในส่วนของการเป็นตัวอย่างที่ดี ปัญหาที่ยิ่งใหญ่ของครูใน ระดับประเทศก็คือหนี้สิน การที่ครูรู้ถึงการจัดทำบัญชี รายรับรายจ่ายจะช่วยทำให้เราสามารถปลดหนี้สินหรือ สามารถทำให้หนี้สินที่มีอยู่ได้ลดน้อยถอยลงไป ดังนั้นการ ที่จะให้ผมเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดคือตัวอย่างของการไม่มี หนี้สิน การเก็บออม(ครูคนที่4)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		ตัวแบบของการปลดหนี้ จัดทำบัญชีครัวเรือน	การเป็นตัวอย่างจะใช้ตลอดเวลาเตือนตนตลอดเวลา มี ระยะหนึ่งที่ได้ไปสอนในวิชาพื้นฐานเรื่องความเป็นครู ซึ่ง เป็นวิชาที่ต้องปฏิบัติ เพราะฉะนั้นจะไม่มีสายเพราะว่า จะต้องเป็นต้นแบบให้นักศึกษาครู ซึ่งตัวนี้ถือว่าสำคัญ ...เพราะฉะนั้นอีกตัวหนึ่งของการมีจิตวิญญาณความเป็น ครูต้องปลดหนี้ให้ได้ แล้วสิ่งที่แก้ได้แล้วทำได้จริงที่ได้สอน เด็กก็คือ การทำบัญชีครัวเรือนแล้วก็หลังจากนั้นก็ไม่ใช่เป็น หนี้มาเลย(ครูคนที่9)
		ตัวแบบของการรู้จัก ประหยัด	การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงที่ก็จะแทรกให้กับเค้าคำว่า พอเพียงที่ก็จะเริ่มต้นตั้งแต่การรู้จักประหยัด การใช้ สิ่งของในห้อง การใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ พอเพียงเค้าก็จะเบียดเวลาไปทำอย่างอื่นที่มันจะก่อให้เกิด วิญญานครูเค้าหายได้ พิจารณาทำเป็นตัวอย่างให้ศิษย์ดูทุก อย่างแล้วเขาก็จะซึมซับต้นแบบของเราเอง(ครูคนที่12)
		ตัวแบบของการตรงต่อ เวลา	อาจารย์เป็นคนตรงต่อเวลาและใส่ใจนักศึกษาทุกคน เวลา นำเสนองานหากไม่ถูกต้องตรงไหนก็คอยให้คำแนะนำ สอนอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ นี่คือผลการประเมิน การสอนที่นักศึกษาได้สะท้อนออกมาให้ได้เห็นว่าสิ่งที่ ทำให้เขาเห็นเขารับรู้ได้ (ครูคนที่6)
		ตัวแบบของการใช้วาจาที่ สุภาพ	ครูมีภาพติดในใจ ครูอาจจะเป็นครูยุคเก่าถือว่าเป็นยุค โบราณห้าสิบอัพขึ้นไปถึงเป็นคนโบราณ เพราะฉะนั้นครูก็ ต้องเป็นแบบอย่างให้ดูทั้งการใส่ใจ ห่วงใย การวางตัว การ พูดการจาอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ควรทำอย่างไร(ครูคนที่7)
			เรื่องภาษาสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนที่จะเป็นครูต้อง พยายามแสดงความเป็นมิตรต่อศิษย์ ไม่รู้ว่าปัญหาเขาคือ อะไร ถ้าเราไม่มีกัลยาณมิตรเรื่องของภาษาหรือสุนทรียะ ทางภาษาไม่ดีมันก็จะทำให้เป็นจุดบอดกับเขาแล้วเขาก็จะ ไม่อยากเรียนได้(ครูคนที่8)
		ตัวแบบของลักษณะความ เมตตาต่อศิษย์	เราอาจจะคุ้นเคยกับครูที่มีลักษณะของความเมตตา ความหวังดีต่อศิษย์เพราะครูสมัยแต่ก่อนต้องยอมรับเลย ว่าครูสมัยแต่ก่อนมีความเมตตาสูง เราเคยเห็นครูอยู่ใน หมู่บ้านแล้วก็เมตตา เรา ก็เลยซึมซับบุคลิกภาพลักษณะของครูแบบนี้มา(ครู คนที่10)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		ตัวแบบของการเอื้อเพื่อแผ้วเมตตาผู้อื่น	เราเป็นครูต้องเป็นแบบอย่างให้ศิษย์เห็น อย่างเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นครูคือเราต้องมีจิตใจเอื้อเพื่อแผ้วหรือมีเมตตาต่อผู้ที่ไม่รู้ เป็นผู้รู้จักให้ ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเลย น่าจะเป็นบุคคลที่ไม่นิ่งดูตาย คือ ถ้าเราเห็นบุคคลใดที่ต้องการความช่วยเหลือ บุคคลใดที่ยังไม่รู้หรือยังไม่มีความรู้ เราก็มักต้องบอกต้องสอนการเป็นผู้ให้การเป็นผู้ถ่ายทอด(ครูคนที่16)
		ตัวแบบทางด้านจิตใจ	ที่เป็นทั้งตัวแบบภายใน เช่นเห็นคนข้างถนนเราก็มักจะไปช่วยเหลือ เห็นคนที่ตกทุกข์ได้เราก็มักจะไปช่วย ก็คิดว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ส่วนตัวแบบภายนอกที่ก็แสดงออกมาให้เขาเห็นเวลาที่สอนเพราะที่จะสอนเต็มที่เต็มเวลา (ครูคนที่15)
ตระหนักในบทบาทของการเป็นครู(ต่อ)	การเป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมกับความเป็นครู (ต่อ)	ตัวแบบของบุคลิกภาพของคนเป็นครู	ที่มองว่าปลายทางของคนที่เป็นครูต้องมีเอกลักษณ์ของการเป็นตัวแบบที่ดี ซึ่งก็ได้แสดงตัวแบบให้ศิษย์ได้เห็นได้จากบุคลิกลักษณะการพูดจากับศิษย์ การปฏิบัติอันนี้ก็เห็นในเชิงกายภาพอยู่แล้ว(ครูคนที่11)
		ตัวแบบของการวางตัวที่ดีตลอดเวลา	คนที่เป็นครูต้องเป็นครูทุกที่เหมือนเป็นตัวแบบให้ศิษย์ดูทุกที่ทุกเวลาด้วยไม่ใช่เฉพาะอยู่ในห้องเรียน อยู่ในโรงเรียนเท่านั้นเมื่อออกจากห้องเรียนไปแล้วก็ต้องเป็นครูให้ศิษย์เห็น(ครูคนที่14)
ยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพครู	ความกระตือรือร้น	กระตือรือร้นมุ่งมั่นในการทำงานครู	เราเป็นครูต้องมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นและพร้อมที่จะแก้ปัญหา ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นกับศิษย์เราในห้องเรียนก็ตาม เราจะต้องตั้งคำถามเพื่อให้ศิษย์ได้ไขว่คว้าภาพหรือเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อให้เขาไขว่คว้าภาพของเขาให้ได้ (ครูคนที่1)
		กระตือรือร้นที่จะไปสอน	เราต้องไปสอนให้ตรงเวลา เรานัดค่าเด็กคำไหนก็ต้องรักษาคำพูด ถึงเวลาต้องกระตือรือร้นที่จะไปสอนนี่คือความผูกพันในหน้าที่ของตัวเอง(ครูคนที่4)
		ยึดหยุ่นทางจิตใจสูงในขณะทำงานครู	เราเป็นครูต้องมีความยึดหยุ่นทางจิตใจสูงในขณะทำงาน เราต้องรู้จักกระตุกต่อมเด็ก ตัวนี้คือสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นถ้าเรารู้จักเด็กเราจะกระตุกต่อมเด็กที่มันตรงจริตของเขาก็จะขึ้น เด็กบางคนมันดื้อก็เอาใจใส่มากขึ้น เด็กเขาจะรู้สึกให้ความสำคัญเมื่อคุณครูให้เวลากับเขา เราก็มักให้ความเท่าเทียม(ครูคนที่9)
			คนเป็นครูก็ต้องมีความยึดหยุ่นทางจิตใจที่ค่อนข้างสูง เพราะพฤติกรรมไม่ดีของเด็กก็มีเยอะแต่เราก็ต้องอดทน ชี้แนะ แล้วพยายามทำความเข้าใจแล้วเขาก็จะกลับมาขอโทษเราว่าสิ่งที่เขาทำไม่ถูกต้องแต่เราก็ไม่เป็นไรแต่ใช้เหตุผลบอกเขา (ครูคนที่13)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เพียรพยายามในงานครู	ที่รักในสิ่งไหนที่ก็จะทำในสิ่งนั้นได้ดี แล้วถ้าเรารักที่จะเป็น ตรงนี้แล้วเราก็ต้องทำให้เด็กรักในสิ่งที่เราสอนที่เรากำลัง เพียรพยายามทำในหน้าที่ของคนเป็นครู (ครูคนที่11)
			เราเป็นครู พี่ว่าคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ครูต้องมีคือความ เพียรพยายามที่จะพัฒนาเด็กให้มีครบทุกด้านเลย เพราะฉะนั้นคนเป็นครูต้องมีสิ่งนี้(ครูคนที่15)
	การทุ่มเทอุทิศ	เต็มที่กับการทำงานครู	ที่เป็นลักษณะของครูที่ทำงานด้วยใจ จะเต็มที่กับการ ทำงาน ไม่ละเลยต่องาน มองว่าความสำเร็จของลูกศิษย์ เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดจะประมาณนั้น (ครูคนที่2)
		เสียสละอุทิศเวลาเพื่องาน ครู	เราเป็นครูจะต้องมีความเสียสละอุทิศเวลาดูแลเอาใจใส่ลูก ศิษย์เพื่อที่จะให้เขาสามารถเรียนรู้แล้วสามารถอยู่ในสังคม และเติบโตได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป(ครูคนที่3)
		เต็มที่กับการสอน	พอพี่มานั่งอ่านผลการประเมินการสอนจากเด็กที่เลย เข้าใจว่า เด็กบอกว่าพี่เป็นคนสอนเต็มที่ และเต็มที่ทุกครั้ง ที่ได้สอน (ครูคนที่6)
		เต็มที่ที่จะใช้ความ พยายามในการทำงานครู	เราจะต้องทำให้เต็มที่ให้เต็มศักยภาพและต้องมีใจรักและ ผูกพันในบทบาทหน้าที่ครูด้วย เช่นจะไปเป็นครูอนุบาล คุณก็ต้องไปสอนเด็กหรือทำอะไรให้แกเด็กด้วย” (ครูคนที่ 7)
ยึดมั่นผูกพันใน วิชาชีพครู(ต่อ)	การทุ่มเทอุทิศ(ต่อ)	เต็มที่ที่จะให้ความร่วมมือ ในงานครู	เราก็เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามคือพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ พร้อมที่จะดำเนินการ พร้อมที่จะช่วยเหลือแสดงตัวและไม่ นิ่งดูตายในงานของเรา(ครูคนที่8)
		เต็มที่กับหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายในงานครู	ส่วนในเรื่องของการทำงานที่นี้พี่ค่อนข้างผูกพันเพราะพี่ เรียนที่นี้และสอนที่นี้ ดังนั้นพี่มักจะเต็มที่กับหน้าที่ที่ได้รับ พอทำงานก็มักจะได้รับความไว้วางใจและมอบหมายงานให้ ซึ่งพี่ก็คิดว่าพี่เต็มที่กับทุกงาน(ครูคนที่10)
		ทุ่มเทเสียสละในงานครู	พี่คิดว่าตัวเองเป็นคนทุ่มเท เสียสละที่จะสอนศิษย์นะคือ เจอลูกศิษย์ที่ไหนอะไรอย่างไรรักยังปรึกษาได้ พูดคุยได้ให้ ความช่วยเหลือได้ ดูแลได้ตลอด(ครูคนที่14)
			ครั้งหนึ่งคณะครุศาสตร์เคยเอาเด็กไปฝากไว้กับคณะ วิทยาศาสตร์ให้เด็กสาขาเดียวกันเรียนด้วยกัน แต่เด็ก คณะครุศาสตร์กลับได้รับการดูแลที่ไม่เท่าเทียมกับเด็ก คณะวิทยาศาสตร์ พี่ก็พยายามมาสอนเสริมพื้นฐานความ เป็นครูให้เด็กเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กได้ความรู้เต็มที่เหมือนกับ เด็กปีก่อนๆ (ครูคนที่16)
	ความจดจ่อใส่ใจ	เป็นสุขในการทำงาน เหมือนเวลาผ่านไปอย่าง รวดเร็ว	เราไปสอนทุกครั้งเราก็มีความสุข บางทีสอนจนเลยชั่วโมง ไม่เหนื่อยที่จะสอนไม่เหนื่อยที่จะพูดเพราะว่าเราคิดเสมอ ว่าเด็กที่นั่งอยู่ข้างหน้าเราเนี่ย แค่ว่าเติบโตเป็นต้นไม้นั้น ใหม่ซึ่งเรากำลังใส่ปุ๋ยพรวันดินให้กับเค้า” (ครูคนที่5)

5. การวิเคราะห์เนื้อหาการถ่ายทอดทางสังคมของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
ช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพครู			
มิติเนื้อหา	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู	ได้เรียนในรายวิชาจิตวิทยา	ตอนที่เรียนคณะครุศาสตร์พบว่าอาจารย์หลายท่านมีส่วนในการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งตอนที่เรียนครูชอบจิตวิทยามากกว่าเพราะอาจารย์แต่ละท่านจะค่อนข้างเข้าอกเข้าใจความเป็นมนุษย์ที่ไม่ค่อยจะตีพร้อมทุกสิ่งทุกอย่าง (ครูคนที่1)
		ได้เรียนรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมา	ที่ได้ไปฝึกสอนที่โรงเรียนมารู้สึกใหม่มากตอนนั้น เพราะเป็นโรงเรียนเอกชนซึ่งเขายังไม่ค่อยชินเรื่องการเตรียมความพร้อม เขาจะสอนเด็กอ่านเขียนภาษาอังกฤษอย่างเดียว แต่ครูที่เลี้ยงจะค่อนข้างเข้าใจเพราะฉะนั้นช่วงนั้นมีสื่ออะไรบ้างวิธีจัดกิจกรรมอะไรบ้างที่ใหม่ๆเขาจะตื่นเต้นเพราะเขาไม่รู้พอเราไปแล้วเราก็ก็นึกเหมือนเราเก่ง (ครูคนที่3)
		ได้เรียนรู้เทคนิคการสอนพฤติกรรมในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	อาจารย์นี้เขาก็เป็นคนที่ดีมีวิชาชีพครูให้แก่เรา คือท่านก็จะให้ข้อเสนอแนะปรับเทคนิคการสอนพฤติกรรมแบบนี้ควรแก้อย่างไร ช่วยเด็กได้อย่างไร (ครูคนที่8)
		ได้แรงบันดาลใจในการทำงานครูจากการได้เรียนรายวิชาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	การฝึกสอนก็เป็นประสบการณ์หนึ่งที่สร้างแรงบันดาลใจที่ได้ไปฝึกสอนที่โรงเรียนปิยะชาติซึ่งเป็นโรงเรียนของพระเทพฯ ในช่วงนี้ถึงแม้ว่าจะเป็นแค่ครูฝึกสอนแต่ก็รู้สึกว่าได้เรียนรู้การเป็นครูจากประสบการณ์จริงเมื่อเจออุปสรรคก็สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาได้ต้องขอบคุณประสบการณ์ในการออกฝึกครั้งนั้น มันเลหล่อหลอมทำให้มันเป็นครูที่ดีในวันนี้ได้ (ครูคนที่13)
	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู	ได้เรียนรู้เรื่องการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	สมัยที่เป็นนักศึกษาจะต้องถูกบังคับให้ไปอยู่ในหอพัก เพราะเจตนาของผู้บริหารสถานศึกษาหรือเบื้องหลังของการมาอยู่หอพักก็คือ คุณต้องมาเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพราะการมาอยู่หอพักร่วมกันเป็นเรื่องของการปรับตัว การพึ่งพาอาศัยกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษาครู (ครูคนที่4)
		ได้เรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากการทำกิจกรรมกับผู้อื่น	ครูรู้สึกว่าตัวเองเป็นรุ่นครูจริงๆ ถ้าเปรียบกับรุ่นในปัจจุบันและรู้สึกภูมิใจที่เกิดในยุคนี้ เพราะยุคนั้นเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เราต้องชวนเขาหาไปเติมเต็มทำเองเรียนรู้เองหมดทุกสิ่งทุกอย่างแม้กระทั่งมีการบ่มเพาะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้เราไปสวดมนต์ไหว้พระตอนเย็นแล้วจะต้องไปพัฒนาคุณธรรมซึ่งสะท้อนเรื่องสังคมก็คือการช่วยเหลืองานกัน การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการปลูกฝังที่ชัดเจนและเอื้อต่อการเรียนรู้เหมือนกัน (ครูคนที่7)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ครูที่นอกเหนือจากภาระงานสอน	ช่วงที่ออกฝึกสอนในตอนนั้นมันเป็นหลักสูตร 4 ปี ฝึกสอนสองเทอมและเทอมสุดท้ายก่อนจบก็ทำให้รู้ว่บทบาทหน้าที่ความเป็นครูมันไม่ใช่แค่งานสอน มันมีงานอื่นแล้วก็มีกิจกรรมค่อนข้างมากเมื่อเราไปอยู่ในโรงเรียนไม่ว่าวันสำคัญวันกิจกรรมอะไรก็แล้วแต่หรืองานโรงเรียนที่โรงเรียนเขาจัดให้มี ก็ได้เรียนรู้ในทุกงานมันก็ทำให้เรามีความรู้ตรงนี้เพิ่มขึ้น(ครูคนที่8)
ตัวแทนการถ่ายทอด	กลุ่มอาจารย์	เคยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สอน	อาจารย์ที่สอนมีความเป็นตัวแบบที่ดีทั้งในเรื่องความแม่นยำและชัดเจนในด้านเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ มีความละเอียดรอบคอบในการสอน และยังสอนในเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม (ครูคนที่2)
ตัวแทนการถ่ายทอด (ต่อ)	กลุ่มอาจารย์ (ต่อ)	เคยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สอน	สิ่งหนึ่งที่ผมจำได้ดี คือ อาจารย์มักจะปลูกฝังมาตลอดเวลาคือเรื่องการแต่งกายที่เหมาะสมกับความเป็นครู รวมทั้งอาจารย์พยายามใช้คำพูดที่ค่อนข้างสุภาพกับศิษย์ ซึ่งสิ่งนี้เองที่ผมสังเกตเห็นและทุกวันนี้ผมก็ค่อนข้างจะพิถีพิถันในเรื่องของการแต่งกายและการใช้คำพูดกับศิษย์(ครูคนที่4)
			สิ่งที่ได้รับมาจากอาจารย์สมัยที่พี่เรียน แล้วพี่ก็ได้นำไปถ่ายทอดต่อให้กับลูกศิษย์พี่ หนึ่งก็คือความรับผิดชอบต่อตรงต่อเวลาที่เป็นครูเราต้องมารับผิดชอบนักศึกษาโดยมีความตรงต่อเวลา สองคือจริงใจ จริงจังกับเด็กนักศึกษาที่เราสอนด้วย (ครูคนที่14)
		เคยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ที่ปรึกษา	มีอาจารย์ที่ปรึกษาได้สอนและพาทำกิจกรรมละครเล็กทั้งที่เป็นนิทานทั้งเป็นหุ่นเชิดเหมือนหุ่นตะลุง พวกเราทำกันเองแล้วก็สร้างฉากเองซึ่งอาจารย์กำลังสะท้อนในเรื่องของความรับผิดชอบต่องานร่วมกัน (ครูคนที่3)
			อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทจะคอยโทรถามงาน อย่างไม่พูดจาดี พูดจาเพราะทุกอย่างเอื้อเพื่อแผ้วแผ้วทุกอย่าง ที่อาจซึมซับตรงนี้มาจากอาจารย์เพราะพี่รู้สึกว่าคุณอาจารย์เป็นต้นแบบที่ดีมากเลยเราสงสัยอะไรก็ถาม ตรวจงานเร็วอะไรต่าง ๆ (ครูคนที่16)
		เคยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ในสาขาวิชา	อาจารย์ในสาขาวิชาเอกเป็นส่วนที่สำคัญมาก อาจารย์คอยกำลังใจเราเวลาที่เรารู้สึกท้อเพราะว่าบางทีเราทำงานกลุ่ม ทำงานส่วนรวมหรือกิจกรรมของคณะแล้วเรารู้สึกเหนื่อย รู้สึกท้อ อาจารย์ก็จะคอยเข้ามาปลอบมาให้กำลังใจ ให้มุมมองที่ดีแก่เรา (ครูคนที่8)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			ครั้งแรกที่มาเรียนครูประถมวัย อาจารย์พาสอนปรบมือ ตัดกระดาษ ตอนนั้นพี่ก็ยังไม่เข้าใจที่อาจารย์สอนแต่พอ จบมาถึงรู้ว่าอาจารย์ไม่ได้สอนให้เราทุกเรื่องแต่อาจารย์ กำลังทำเป็นแบบอย่างให้เราดูหมดเลยทั้งบุคลิกภาพของ ครูประถมวัยควรเป็นอย่างไร ทำที่ที่เราต้องแสดงกับเด็กเป็น อย่างไรอาจารย์ไม่ได้แลคเซอร์ให้เราตลอดเวลา แต่ตัว อาจารย์ทำให้เราเห็นตลอดเวลา (ครูคนที่12)
		เคยได้รับการถ่ายทอดจาก อาจารย์ผู้รับผิดชอบ โครงการครูทายาท	อย่างโครงการครูทายาทสิ่งหนึ่งที่ครูมักจะคอยปลูกฝังคือ รุ่นพี่ รุ่นน้องและเพื่อนต้องรักกันและคอยช่วยเหลือกัน เพราะครูจะบอกว่าคุณกำลังจะเป็นกลุ่มคนที่จะไปช่วยคน และพัฒนาคน และด้วยความที่ครูที่มาสอนกลุ่มครูครู ทายาทคือครูที่จบครุมาจริงๆ ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ได้รับจากครู คือการแต่งกาย เพราะการแต่งกายที่ดีที่เหมาะสมมันก็จะ สะท้อนถึงบุคลิกภาพของครูซึ่งตัวนี้พี่ก็ได้มา (ครูคนที่11)
	กลุ่มเพื่อนร่วม สถานศึกษา	เคยได้รับการถ่ายทอดจาก เพื่อนร่วมชั้นเรียน	พอมาเรียนปริญญาโท ด้วยความเป็นจิตวิทยาให้ คำปรึกษาพี่ก็ได้เรียนรู้จากทั้งอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนๆ ที่ คอยช่วยเหลือกัน แน่ๆเลยคือการทำงานเป็นทีม การมี ส่วนร่วม(ครูคนที่2)
		เคยได้รับการถ่ายทอดจาก เพื่อนร่วมรุ่น	ตอนที่พี่ไปเรียนจะมีทั้งเด็กสายวิทย์และสายศิลป์ คนที่1 สายวิทย์นี่ก็เก่งมากอยู่ทีมมส. ส่วนสายศิลป์ก็มาเรียน ด้วยกันแล้วที่นี้สองสายนี้มันคนละขั้วกันแล้วก็มาอยู่ ด้วยกันแล้วเวลาที่เรียนวิชาหนักๆ ก็จะช่วยพวกสายวิทย์ ไม่ได้ วิธีการก็คือพวกพี่จะช่วยกันติวให้กัน เพราะทุกคน คือเพื่อนร่วมรุ่นแล้วเราถูกบังคับด้วยเกรด(ครูคนที่11)
ตัวแทนการ ถ่ายทอด (ต่อ)	กลุ่มเพื่อนร่วม สถานศึกษา (ต่อ)	เคยได้รับการถ่ายทอดจาก เพื่อนในกลุ่มครูทายาท	เพื่อนที่เรียนในกลุ่มครูทายาท เรียนปี 1 ปี 2 ถ้าได้ อะไรมาใหม่ๆเกี่ยวกับทั้งเรื่องสื่อเรื่องเทคนิคการสอน ใหม่ๆก็มาแบ่งเพื่อนบางที่ก็มาซีล็คถ้าได้เป็นรูปภาพก็มา อัดแจกกันและเวลารายงานก็ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม(ครู คนที่3)
	กลุ่มครูพี่เลี้ยงใน โรงเรียนที่ออกฝึกสอน	เคยได้รับการถ่ายทอดจาก ครูพี่เลี้ยง	ครูพี่เลี้ยงที่นี้ดีมากคอยใส่ใจ ตอนที่พี่เข้าไปเขาให้สอนให้ ดูก่อนแล้วเขาก็จะมีกฎที่ใช้ในห้องว่ามีกฎอะไรบ้างก็คือ ต้องเรียนรู้กับเขาไม่งั้นก็คุมชั้นเรียนไม่ได้ แล้วเขาก็ช่วย สอนในบางกิจกรรมค่อยๆ แทรกซึมไป ครูพี่เลี้ยงค่อนข้าง ที่จะใส่ใจให้ความรักความอบอุ่นแล้วก็แนะนำเรื่องต่างๆ ก็ จะทำให้เราไม่รู้สึกอึดอัด คือสมัยก่อนไม่รู้ในความรู้สึก ที่เหมือนระหว่างพี่กับครูพี่เลี้ยงจะรักกันจะจริงใจต่อกัน เหมือนพี่น้องแล้วเดี๋ยวนี้เวลาเจอกันก็ยังทักกัน ติดต่อกัน ยังคิดถึงกันอยู่(ครูคนที่8)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
	กลุ่มสื่อ	เคยได้รับการถ่ายทอดจากหนังสือนิยาย	จะว่าไปแล้วมันเป็นช่วงที่เหมือนในนิยายที่ครูเคยอ่านมาจริงๆ ไม่รู้ว่าน้องเคยอ่านไหมนะ เรื่องปลากง ครูชอบมาก เป็นเรื่องของครูคนหนึ่งที่ได้ไปบรรจุและตายที่นั่น โดยได้ใช้ชีวิตครูในการสอนนักเรียนที่นั่นจนกระทั่งตายที่นั่น มันก็ไม่ใช่มีความสุขอย่างเดียวหรอก ความทุกข์มันก็มี แต่เป็นความทุกข์ที่เกิดจากความทุกข์กายมากกว่าทุกข์ใจซึ่งพี่ก็นำแนวคิดนี้มาใช้กับตัวพี่ในทุกวันนี้(ครูคนที่2)
			แล้วที่นี้เราเรียนเราก็ไปอ่านมีหนังสือท้องถิ่นเมืองนครในท้องสมุด เพื่อนพี่จะมีกลุ่มหนึ่งที่สนใจคล้ายๆกันก็ไปเยี่ยมมาแล้วก็ยืมต่อกันเป็นเล่มเล็กๆ อ่านจบก็สอนอะไรเราเยอะ แล้วที่นี้ก็เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีแต่สร้างบุญ ไม่ได้ทำบาปเลยคือถ้าเป็นอาชีพอื่นก็อาจบาป นี่ก็เลยเป็นส่วนหนึ่งที่พี่นำแนวคิดหลักธรรมมาใช้ในการเป็นครูทุกวันนี้(ครูคนที่3)
	กลุ่มครอบครัว	เคยได้รับการถ่ายทอดจากพ่อที่เป็นครู	อย่างพ่อพี่คือจะดูแลลูกศิษย์ดีแล้วก็รับผิดชอบงานเป็นนายทะเบียนโรงเรียนด้วยต้องทำผลการเรียนทำเกรดเด็ก ช่วงปิดเทอมก็มานั่งทำเกรดนั่งเซ็นตบิสุทธิใบอะไรเยอะๆ เมื่อก่อนนี่พ่อเป็นครูใหญ่ด้วยและแม่ก็จะบอกว่าพ่อเป็นนายทะเบียนต้องซื้อสัตย์ พี่อาจจะเห็นตรงนั้นแล้วก็ซึมซับว่าคนเป็นครูต้องซื้อสัตย์และก็ต้องเป็นห่วงลูกศิษย์ (ครูคนที่3)
			เราเห็นแบบอย่างจากพ่อ คือพ่อเป็นคนขยันทำงาน เป็นคนรักงานมากจนตอนเด็กๆ เราไม่เข้าใจว่าทำไมเสาร์-อาทิตย์ พ่อจะต้องขับรถมาอ้อมดึก ทำไมไม่ไปเที่ยวเลย ทำไมต้องวนดูด้วยความห่วงใยของหน้าที่ แต่ตอนเด็กเราไม่เข้าใจพอโตเราก็ซึมซับมา พอตอนพี่เป็นรองคณบดี ถ้าวันหยุดพี่ก็จะขับรถเข้ามาวนดูนะโดยเฉพาะตึกที่ตัวเองอยู่ในฐานะที่เราเป็นผู้บริหารเราก็จะเช็คความเรียบร้อยไหม ถ้าเรียบร้อยเราก็ไปทำธุระอย่างอื่นอันนี้ก็คือความห่วงใยที่อาจจะโดนปลูกฝังแล้วเราก็จะรับบาทหน้าที่เราคืออะไร (ครูคนที่8)
			ส่วนหนึ่งก็มาจากพ่อก็คือมันถูกซึมซับโดยที่เราไม่รู้เลยว่าเพราะคุณพ่อก็เป็นครูใหญ่มีครูน้อยที่มาหา สังคมบ้านนอกแต่ก่อน ถ้าเป็นสิ้นเดือนเค้าก็จะเจอกันเราก็มีความรู้สึกว่าคุณเคยกับครู เพราะฉะนั้นจบไปจะไปเป็นอะไรก็ไปเป็นครูประมาณนี้แล้วก็ไปเป็นครูที่มีบุคลิกภาพลักษณะคล้ายพ่อด้วย (ครูคนที่10)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
ตัวแทนการ ถ่ายทอด (ต่อ)	กลุ่มครอบครัว(ต่อ)	เคยได้รับการถ่ายทอดจาก พ่อแม่ที่เป็นครู	สมัยเด็กที่บ้านเป็นที่จอดพักของครูใหญ่ที่ครูใหญ่มา ประชุมแล้วก็ขึ้นมาจะนอนบ้านก็จะเหมือนกับหอพัก ครูก็จะเป็นอะไรที่อยู่ใน DNA เพราะว่าเห็นอยู่ตรงนั้นซึ่ง เราก็กฎมึนใจแต่ก่อนก็มีคนพูดว่าทั้งพ่อทั้งแม่ซึ่งก็เป็นครู ก็แตกต่างจากคนอื่น เป็นครูที่ไม่มีหนี้เป็นครูที่พึ่งต่อบุคคล อื่น เป็นครูที่พึ่งแก่สังคม เป็นครูซึ่งไม่เฉพาะว่าจะหมายถึง เฉพาะแต่ตัวเองแต่หมายถึงทุกคนก็ได้กินได้อยาก แต่ไม่ได้ หมายถึงว่าได้กินได้อยากเพราะงอมืองอเท้าแต่ทุกคนก็จะ มีการงานตามวัยของเค้า คนนี้ไปเอาข้าวหมู คนนี้เลี้ยง หมู คนนี้ไปตกปลา คือทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ซึ่ง สิ่งนี้ที่คิดว่าได้ซึมซับอยู่ในตัวพี่ (ครูคนที่9)
			เราเกิดมาจากตรงนั้นจริงๆ แล้วก็ไปโรงเรียนกับแม่ตั้งแต่ เด็กเราก็ยังอยู่ประมณกับพ่อแม่อยู่ที่เห็นการทำงานของ เขาแล้วก็สำหรับตัวพี่เองพ่อแม่เป็นแบบอย่างในการเป็น ผู้ให้แล้วก็เป็นผู้นำสื่อชุมชนเป็นคนที่ทำชาวบ้านเขาทำ อย่างประเพณีสภากาชาดที่บ้านพ่อแม่จะเป็นคนนำเพราะ พ่อจะเป็นครูใหญ่แม่ก็เป็นคุณครูตั้งแต่กับหมู่บ้านเพราะ นั้นลูกศิษย์เขาก็จะเชื่อมั่นแล้วเสียงของครูสมัยก่อนดังนะ ดังในที่นี่หมายความว่าคือเขาจะให้ความเคารพคุณครูนั้น พาทำอะไรเขาก็ทำในสิ่งนั้น แล้วนั้นมันก็หล่อหลอมแล้วเข้า มาในตัวพี่ (ครูคนที่11)
		เคยได้รับการถ่ายทอดจาก พ่อแม่และญาติพี่น้องที่ เป็นครู	ถ้าเป็นคนสมัยโบราณก็คือพ่อแม่ถ้าได้รับราชการเป็นครู ก็ ถือว่าพ่อแม่ประสบความสำเร็จ มีความสุขก็คือแบบว่า นอนตายตาหลับ คือพ่อแม่เป็นครู ญาติพี่น้องเป็นครู ปู่ย่า ตายาย เป็นครูหมด เพราะฉะนั้นจะเห็น step พ่อได้ตรงนี้ พ่อแม่ก็ดีใจว่าลูกได้เรียนครูซึ่งครอบครัวก็เป็นส่วนสำคัญ มากในการหล่อหลอมให้เราเลือกเรียนครูและเราก็ซึมซับ บุคลิกภาพลักษณะของครูที่ดีจากครอบครัวเรา” (ครู คนที่7)
			พ่อกับแม่ก็เป็นครูมันแบบซึมซับมาด้วยความแบบ ถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น ปู่ก็เป็นครู มันถูกถ่ายทอดโดยสายเลือด แบบว่าซึมซับโดยพันธุกรรมแบบเกิดมาก็ถูกเชื้ทว่าเป็นครู นะ ก็อาศัยว่าพ่อแม่เป็นตัวแบบ พ่อเป็นผู้ให้ผู้เสียสละคือ ทำเพื่อคนอื่นมันไม่ใช่แค่เป็นครูแล้วบอกกล่าวมันต้องมีใจ ด้วยใจที่อยากจะให้คุณครู เห็นพ่อไปทำงานสอนหนังสือ ตั้งแต่เล็กจนโตคือโตขึ้นก็อยากเป็นครูเหมือนพ่อเลยแล้ว แม่ก็เป็นครูเหมือนกัน(ครูคนที่13)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยได้รับการถ่ายทอด เรื่องเล่าจากบุคคลใน ครอบครัวที่ เป็นครู	ยายมักจะเล่าให้ฟังว่ายายทวดตาทวดเป็นครูและท่านก็จะ เล่าให้ฟังว่าไปสอนเด็ก คือตอนเด็กเราก็ได้แค่ฟัง จากนั้น พอโตขึ้นมาเราก็ตัดสินใจเลือกเรียนครูตั้งแต่ต้นแล้วก็เลย ได้เรียนครูป.ตรีที่จบที่วิทยาลัยพลศึกษาซึ่งบางสิ่งเราคิดว่า เราอาจจะซึมซับจากสิ่งที่ยายเล่าให้ฟังตอนที่เรารู้สึกว่า เป็นครูต้องมีลักษณะอย่างไรก็เลยทำให้เรามีบุคลิกภาพที่ เป็นครูแบบนี้(ครูคนที่5)
		เคยได้รับการถ่ายทอด จากแม่ที่เป็นครู	อาจเป็นเพราะว่าครอบครัวเราได้ถูกปลูกฝังมาในเรื่องให้ เต็มที่กับงานเต็มที่กับนักศึกษาเรื่องของครอบครัวก็มีผล จริงๆนะเพราะว่าเวลาเราไม่สบายใจอะไรแล้วว่าเอ๊ะทำไม วันนี้สอนแล้วเด็กคนนี้มีเด็กถามเรื่องนี้แม่ก็จะสอน เพราะว่าแม่เคยเป็นอดีตคนบดีแล้วเคยรักษาการอธิการ แต่เกษียณไปแล้ว(ครูคนที่6)
ตัวแทนการ ถ่ายทอด (ต่อ)	กลุ่มสังคมเพื่อนบ้าน	เคยได้รับการถ่ายทอด จากสังคมเพื่อนบ้าน	ด้วยสังคมในต่างจังหวัดอาชีพหลักๆ ที่เราจะคุ้นเคยก็มีไม่กี่ อาชีพและหนึ่งในกลุ่มอาชีพเหล่านั้นก็คืออาชีพครูซึ่งมี เพื่อนบ้านจะมีลูกๆ ของท่านประกอบอาชีพครูแล้วก็ทำ หน้าที่ได้รับใช้คนในชุมชนแล้ว ทางครอบครัวของผมเองก็ บอกให้ลูกๆทุกคนให้ทำตามครอบครัวของเพื่อนบ้านนั้น เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเพื่อนบ้านนั้น โดยให้ดูเป็น เยี่ยงอย่าง (ครูคนที่4)
กลวิธีการ ถ่ายทอด	การแสดงตัวอย่าง/ แบบอย่างที่ดีพร้อมการ แนะนำ	เคยได้เห็นแบบอย่าง การทำงานครูที่ดีจาก อาจารย์ผู้สอน	อาจารย์ที่สอนที่ก็จะพาลงศึกษาจริงและทำให้พี่ดูเป็น ตัวอย่างในระหว่างที่อาจารย์ปฏิบัติงานจริง พี่ก็เรียนรู้จาก สิ่งที่เค้าแสดงให้เห็น (ครูคนที่2)
		เคยได้เห็นแบบอย่าง การแต่งกายของครูที่ดี จากครูผู้สอน	ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการแต่งกายของครู การ แต่งกายของท่านจะเรียบร้อย รวมทั้งเวลาท่านสื่อสารกับ ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนท่านเป็นตัวอย่างที่ดี เวลาอยู่ใน ห้องเรียนท่านก็เป็นคนพูดชัดเจนพูดเสียงดังฟังชัด นอก ห้องเรียนเวลาอยู่ในชุมชนท่านก็พูดจาปราศรัยกับ ผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี และนี่คือสิ่งที่ผมได้เรียนรู้จากท่าน ที่ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผมเห็นในสมัยผมยังเด็ก (ครู คนที่4)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยได้เห็นแบบอย่าง การวางตัวที่เหมาะสม กับการเป็นครูที่ดีจาก อาจารย์ผู้สอน	ทุกครั้งที่เรายคุยกับอาจารย์ อาจารย์จะรับฟังเรา พอ อาจารย์รับฟังเรา เราารู้สึกว่าอาจารย์ก็เคารพเราเวลาเรานั่ง เรียนในห้องหรือทำงาน เราเข้าไปอาจารย์คะ สวัสดีคะเรา จะเป็นคนช่างพูดหน่อยเราก็นั่งๆ ปู๊ปปี้บ่เถียง พูดง่ายๆ ว่า ชอบเถียงอาจารย์ ถ้าเป็นอาจารย์บางท่านก็จะเขม่นก็จะดุ เรา แต่อาจารย์ที่นั่นไม่ดุ อาจารย์ก็จะนั่งฟังให้เราพูดจบ แล้วเป็นอย่างไรต่อจนเราก็จะค่อยๆ เจริญบลง เปลี่ยนแบบ ท่าทีของอาจารย์ นี่คือการที่ได้ก็คือการสื่อสาร อาจารย์ให้ เกียรติลูกศิษย์ อาจารย์เป็นกันเอง อาจารย์มีพื้นที่ให้เราได้ พูดทั้งหมดนี้เป็นตัวแบบให้เราได้รู้สึกว่าการชื่นชมศรัทธาครู แล้วก็นำสิ่งเหล่านี้มาใช้(ครูคนที่5)
		เคยได้เห็นแบบอย่าง การอบรมการสอนศิษย์ ให้เป็นคนดีจากอาจารย์ ที่ปรึกษา	แบบอย่างที่ดีที่ทำให้ให้เป็นครูแบบนี้ก็คืออาจารย์ที่ปรึกษา พี่ พี่จะเรียกว่าอาจารย์แม่จะมีความรู้ในเรื่องการอบรมการ สอนให้ลูกศิษย์เป็นนักศึกษาครูที่ดี เพราะอาจารย์แม่จะ คอยให้กำลังใจลูกศิษย์เสมอนี้แหละคือครูดี ครูที่ไม่ใช่ให้ ความรู้อย่างเดียวแต่เป็นครูที่คอยอยู่เคียงข้างศิษย์ (ครูคน ที่7)
		เคยได้เห็นแบบอย่าง การอบรมการสอนศิษย์ ให้เป็นคนดีจากอาจารย์ ผู้สอน	สิ่งที่อาจารย์พาพี่ลงมือทำพาพี่ที่ครีเอตงานมันทำให้พี่ได้ซึม ซับความรู้ ทำให้พี่ได้มาแบบไม่รู้ตัวมากมายทั้งทักษะชีวิต และกระบวนการได้มาแบบไม่รู้ตัว แล้วเราเข้าถึงอาจารย์ ได้ เราสัมผัสถึงความเมตตาได้ สัมผัสได้ว่าเขาพร้อมที่จะ รับรู้เรื่องของเราทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน แล้วอาจารย์ก็ได้สอนความพอเพียงทุกอย่างนะคะ ให้ รู้จักประหยัด ให้อะไรสักอย่างที่มีอยู่แล้วบ้าง แต่ อาจารย์มาเติมเต็มให้ตรงนี้อีกมันก็เลยทำให้พี่เห็นอาจารย์ เป็นตัวแบบที่ดีและพี่ก็นำมาถ่ายทอดไปให้ศิษย์ที่เช่นกัน (ครูคนที่12)
		เคยได้เห็นครูที่เป็น ต้นแบบการมีจิต วิญญาณความเป็นครู อย่างแท้จริงจากการ เป็นนักศึกษาครูครู ทายาท	สมัยนั้นคนที่เป็นครูครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์จะมาจาก โรงเรียนทั้งหมดเลยแล้วก็เป็นครูที่มีอายุเพราะฉะนั้น ประสบการณ์หรือความเป็นครูในตัวของท่านทำให้เราซึม ซับได้ง่ายขึ้นคือไปเห็นครูที่เป็นต้นแบบเลย คนที่เข้ามา เป็นผู้สอนในโครงการคุรุทายาทเป็นคุณครูที่สุดยอดเยี่ยม ทั้งนั้นเลยทั้งความรักและเมตตาต่อศิษย์ ความปรารถนาดี ต่อศิษย์ ความเอื้ออาทรลูกศิษย์ หรือแม้แต่การเป็นที่ ปรึกษาเราได้เห็นพวกนั้นมา (ครูคนที่11)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
กลวิธีการ ถ่ายทอด(ต่อ)	การแสดงตัวอย่าง/ แบบอย่างที่ดีพร้อมการ แนะนำ(ต่อ)	เคยได้เห็นแบบอย่าง การทำงานครูที่เป็นครู ได้ทุกที่ทุกเวลาเพื่อศิษย์ ดีจากครูผู้สอน	อาจารย์สมัยประถมที่รู้สึกว่าคุณเป็นแบบอย่างที่ดีแล้วที่ก็ รู้สึกประทับใจท่านก็คือท่านเอาใจใส่ ตั้งใจสอนแล้วท่านก็ ดูแลลูกศิษย์เป็นอย่างดี ผิดก็ว่าไปตามผิด ถูกก็ว่าไปตาม ถูก คือเหมือนเข้มงวดอยู่แต่ก็ถือว่าเข้มงวดอยู่ในระเบียบ วินัย พอออกนอกโรงเรียนไปท่านก็จะไปอีกสถานะหนึ่งก็ จะเป็นเหมือนเป็นกันเอง แต่ยังช่วยเหลือศิษย์เสมอจึงเป็น ที่มาของคำที่พี่บอกว่าความเป็นครูก็ต้องเป็นทุกที่ทุกเวลา ทุกสถานที่ ก็คือพร้อมให้ความช่วยเหลือนักศึกษาทุกที่ทุก เวลา (ครูคนที่14)
		เคยได้เห็นแบบอย่าง การเป็นครูที่มีความ ซื่อสัตย์ต่อตัวเองและต่อ ศิษย์จากอาจารย์ผู้สอน สมัยเรียนปริญญาโท	รู้สึกประทับใจท่านอาจารย์สมัยปริญญาโท ท่านเป็น แบบอย่างที่ดี ท่านน่ารัก นุ่มนวล อ่อนโยน แล้วท่านก็ ซื่อสัตย์กับตัวเอง ท่านจะบอกว่าภาษาอังกฤษครูก็ไม่ค่อย เก่งนะ ถ้าก็จะบอกนักศึกษาอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ อายนักศึกษา แล้วที่ก็ยึดท่านเป็นแบบอย่างคืออะไรที่เรา ก็บอกศิษย์ อะไรที่เราไม่รู้หรือไม่มั่นใจก็จะบอกศิษย์ว่า คาบหน้าเดียวครูเอาคำตอบมาให้โดยที่เราในฐานะครูสอน ครูเราจะไม่สอนในสิ่งที่เราไม่รู้โดยตอบมั่วๆไปเพื่อให้ศิษย์ จำคำตอบที่ผิด นี่คือนิสัยที่พี่ยึดอาจารย์เป็นแบบอย่างเสมอ (ครูคนที่16)
	การบรรยายและเทคนิค การจัดจำ	เคยได้รับฟังการ บรรยายแง่คิดที่ดีในคาบ กิจกรรมโฮมรูม	อาจารย์ที่ปรึกษาประจำห้องท่านก็จะมีอิทธิพลต่อการ ดำเนินชีวิต เช่น ท่านก็จะจัดกิจกรรมโฮมรูมตลอดสัปดาห์ที่ เรียนตอนนั้นอาจารย์จะเข้าโฮมรูมทุกวันๆละ 5 นาที แม้ว่าท่านจะไม่มีชั่วโมงสอนเราโดยตรง ในฐานะที่ท่านเป็น อาจารย์ที่ปรึกษาท่านก็จะเข้ามาให้แง่คิด มาติดตาม สอบถามปัญหาที่เกิดขึ้น สอบถามความเป็นอยู่ขณะรับ สภาพการเรียนนะครับ (ครูคนที่4)
	การมอบหมายงาน	เคยได้รับการมอบหมาย งานในการทำงานกลุ่ม	คุณครูนาฏศิลป์ซึ่งไม่เพียงแต่สอนนาฏศิลป์เท่านั้น หลังจากที่สอนทำรำทำเต้นที่เป็นแบบมาตรฐานแล้ว สุดท้ายท่านให้ทุกคนแบ่งเป็นกลุ่มแล้วก็ไปคิดการแสดงมา เพื่อทำการสอบปลายภาค ในการสอบทุกคนจะต้องขึ้นเวที ในโรงอาหารเพื่อแสดงให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ที่กำลัง รับประทานอาหารกลางวันในโรงอาหารได้เห็นทุกคน ทำ ให้พวกเราตื่นเต้นและได้เตรียมการแสดงนั้นเป็นอย่างดี(ครู คนที่1)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			มีกิจกรรมโปรแกรมอีกอันหนึ่งให้แต่ละเด็กทั้งที่เป็นนิทานทั้งเป็นหุ่นเชิดเหมือนหนังตะลุง ฉะนั้นเวลาว่างก็คือมาทำกิจกรรมให้เด็กเล่นนิทานลูกหมูสามตัว สุดสาครทำจนไปแสดงที่อื่นด้วยเป็นละครเวที รุนน้องแสดงบ้างรุ่นเราแสดงบ้าง อย่างรุ่นพี่เล่นเรื่องครุบ้านนอกก็เป็นละครเวทีเลยเปิดให้คนนอกมาดูเปิดขายบัตร 5 บาท 10 ฉะนั้นนี่คือกิจกรรมเสริมเป็นละครเล่นนิทานแล้วมันก็สะท้อนไปยังครุบ้านนอก ที่เป็นคนเขียนบทแล้วก็จะสอดแทรกเรื่องคุณธรรมของครุผู้เสียสละอะไรอย่างนี้จนกระทั่งถูกยิงตาย (ครุคนที่3)
	การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย	เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายพัฒนานักศึกษาครูคุรุทายาทที่คณะจัดให้	แต่ละปีทางโครงการจะมีจัดค่ายซัมเมอร์ก็พานักศึกษาโครงการนี้นักศึกษาครูทั้งเอกปฐมเมื่อก่อนมีสองเอกคือประถมศึกษากับการศึกษาปฐมวัยก็ไปดูโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ได้รับรางวัลต่างๆและก็มีครุต้นแบบมาเป็นครุวิทยากรก็เชิญวิทยากร คร.กิตติวรรณ อมาตย์กุล มาให้ความรู้เขาเป็นครุผู้เสียสละก็คือเป็นตัวอย่างครุที่มีอุดมการณ์มีจิตวิญญาณความเป็นครุ เราเห็นเรารู้สึก คืออาจารย์เขาทำมาเยอะเขาอยากให้เราเยอะฉะนั้นก็จะเห็นตัวอย่างในระหว่างเรียนก็คือกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยได้ช่วยให้เรามองเห็นภาพว่าครุที่ดีที่มีจิตวิญญาณความเป็นครุเป็นอย่างไร (ครุคนที่3)
Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
กลวิธีการถ่ายทอด(ต่อ)	การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของคณะ/มหาวิทยาลัย(ต่อ)	เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายพัฒนานักศึกษาครูคุรุทายาทที่คณะจัดให้	จะเชิญครุที่เป็นปูชนียบุคคลที่เคยได้รับรางวัลในสาขาต่างๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ เป็นประจำซึ่งนักศึกษาคูรทายาทจะไม่มียัดเยียดแต่จะใช้ช่วงปิดเทอมเข้าค่ายพัฒนาศักยภาพของการเป็นนักศึกษาคูรทายาท ในแต่ละกิจกรรมก็มีคะแนนกำกับด้วยซึ่งมีเกณฑ์การผ่านในกิจกรรมในแต่ละวัน ถ้าได้คะแนนในกิจกรรมรวมแล้วน้อยกว่า 60% กิจกรรมในซัมเมอร์นั้นจะไม่ผ่าน คุณจะต้องมีการอบรมในซัมเมอร์ต่อไป (ครุคนที่4)
		เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาครูคุรุทายาทที่มหาวิทยาลัยจัดให้	อธิการสมัยก่อนให้นักศึกษาคูรตื่นตีห้าแล้วต้องเป็นนักศึกษาคูรคุรุทายาทเท่านั้นที่มาชนอธิษฐานปูนชนทรายมาถ่มตรงนี้ของมหาวิทยาลัย ตอนนั้นเราคิดแบบเด็กเราอยากนอนให้อิ่ม แต่พอเราโตขึ้นเราเพิ่งรู้ว่าท่านกำลังปลูกฝังความอดทนให้แก่เราแล้วก็รู้จักความเสียสละให้คนอื่นแล้วก็ได้ความอดทน อดทนในการทำในสิ่งที่คุณไม่ถนัด (ครุคนที่12)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยได้เข้าร่วมทำกิจกรรมของชมรมสโมสรที่คณะจัดให้	ที่ซิมซัปจากเพื่อนคนอื่นๆ คือพี่ทำชมรมที่เล่นสโมสรมักศึกษา ที่เล่นองค์การตรงนี้ เราก็ดูเรียนรูในหลายๆมิติ ที่นี้มันก็สามารถเอามาซัพพอร์ตตอนเราเรียนวิชาชีพครูได้ ในเรื่องของการทำงานการเป็นผู้นำผู้ตามเรื่องของการบริหารจัดการ อันนี้มันก็เพิ่มเติมกับตัวเราเพราะฉะนั้นพี่ถือว่าพี่ได้เปรียบคนอื่นพอสมควรในฐานะที่เราเป็นนักกิจกรรม (ครูคนที่8)
	การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	เคยได้รับเทคนิคการทำงานครูในช่วงออกฝึกประสบการณ์	คิดว่าปี่สี่คือฝึกประสบการณ์ได้อะไรเยอะ จากเดิมที่เราเรียนสามปีมาได้ทฤษฎี ได้หลักการพร้อมที่จะออกไปปฏิบัติพอไปปฏิบัติมันแหละคิดว่าได้เยอะเทคนิคต่างๆ ไม่ต้องพูดถึงเลยพร้อมที่จะก้าวไปเป็นครูได้อย่างเต็มตัว(ครูคนที่7)
		เคยได้รับการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	ตอนนั้นฝึกสอนแค่ทอมเดียวแล้วก็ไปอีกที่หนึ่งแต่บ้านเราอยู่ไกลเราไปอยู่ที่ไหนก็ได้เขาก็จะบอกมาให้ไปฝึกสอนโรงเรียนใกล้บ้านแต่เราบ้านไกลเราก็อาศัยเข้าไปเรียนรูประสบการณ์โรงเรียนปิยะชาติโรงเรียนของพระเทพกิตินันต์พอสมควรคือเด็กกับเราก็คือใกล้เคียงกัน เหมือนเขากล้าที่จะมาเล่าอะไรให้เราฟังเหมือนเพื่อนเหมือนเป็นพี่กับน้องคุยกันได้ทุกเรื่อง แล้วเราก็ได้เพิ่มเติมที่ได้อะไรมากกว่าอุดมการณ์เราเอาความรู้ไปถ่ายทอดและเด็กก็ตั้งใจฟัง เมื่อมีปัญหาอะไรเราก็แก้ไขปัญหาคือเป็นช่วงที่เต็มที่ที่สุดได้ใช้อุดมการณ์ได้ใช้ความรู้ ความสามารถมากที่สุด ฝึกสอนเสร็จก็มาเป็นครู(ครูคนที่13)
ช่วงเข้าสู่วิชาชีพครูบทบาทผู้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู			
มิติเนื้อหา	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มรายวิชาความเป็นครู	เคยได้เรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนการสอน	เรื่องของกระบวนการวิธีการสอนเทคนิคต่าง ๆ อันนี้อาจารย์ในสาขาที่เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงเรามีความรู้ดีมาก ช่วยถ่ายทอดความรู้ให้เราได้อย่างมากในช่วงที่เราเริ่มมาทำงานในคณะครุศาสตร์ครั้งแรก (ครูคนที่8)
		เคยได้เรียนรู้กระบวนการนิเทศนักศึกษาวิชาชีพครู	อาจารย์ในสาขาคอยแนะนำเพราะเราเป็นอาจารย์น้องใหม่อย่างเช่นเวลาออกไปนิเทศนักศึกษาเราก็ยังไม่เป็นก็จะมีอาจารย์ผู้ใหญ่ไปด้วยบางครั้งเราก็บอกว่าขอไปด้วยขอไปเรียนรู้วิธีการนิเทศแต่เขาจะไม่สอนโดยตรงแต่ใช้การกระทำให้เราเห็นและเป็นตัวแบบให้เราดูเราก็ไปดูเวลาอาจารย์เขาออกไปนิเทศเป็นอย่างไร(ครูคนที่13)
	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู	เคยได้เรียนรู้ลักษณะการทำงานเป็นทีม	พี่โชคดีมากที่เข้ามาแล้วมาพบอาจารย์ผู้ใหญ่ที่เมตตาที่เวลาออกนิเทศนักศึกษาไปไกลถึงชัยภูมิสาขาเราก็เหมารถตู้ไปนิเทศด้วยกัน เพราะอาจารย์เหล่านั้นจะเน้นในเรื่องของการทำงานเป็นทีม สาขาเราไปไหนก็แห่กันไปหมด(ครูคนที่2)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
มิติเนื้อหา(ต่อ)	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู(ต่อ)	เคยได้เรียนรู้ลักษณะการทำงานเป็นทีม	ถ้าไม่มีประสบการณ์สมัยเรียนเราจะไม่รู้จักการเสียสละคือช่วงนั้นช่วงเริ่มเปิดปีแรกรุ่นบุกเบิกก็จะกลับบ้านค่าพอบเปิดได้ปีที่ 2 สมศ.เริ่มมาตรวจจะกลับบ้าน 5-6 ทุ่มเพราะต้องทำงานประกันก็ต้องอยู่ช่วยกันกับครูในคณะคือจะไม่ทิ้งกัน ทำงานจะไม่ทิ้งให้ลูกน้องทำโดดเดี่ยวเพราะถามว่าใครรับผิดชอบ เรารับผิดชอบแล้วเราต้องรู้ไหมเราต้องรู้ไม่ใช่เราบริหารแบบไม่รู้ไม่ได้แล้วจะไปบอกว่ามอบรองไปแล้วไม่ได้ คณบดีต้องรู้ทุกเรื่องถึงคุณจะมีมอบให้เขาทำถูกต้องแต่คุณต้องเข้าใจงานคุณบอกว่าผมไม่รู้หรือให้เขาไปทำแล้วไม่ได้ เราต้องเอาใจใส่บางทีก็ล้วงลูกใจ (ครูคนที่3)
			เคยไปทำงานกับอดีตคณบดีท่านหนึ่ง ท่านก็จะสอนเรื่องความรักโดยนิสัยเป็นครูก็จริงแต่ตอนนั้นยังมีความรู้สึกที่ต้องชนะต้องเก่งต้องที่สุดไม่สนใจคนอื่น ท่านก็ได้สอนเรื่องการทำงานเป็นทีม คือเราจะเก่งคนเดียวไม่ได้เราต้องสอนน้อง ๆ ต่อไป น้องก็เก่งกันเพราะว่าคำว่าเก่งคนเดียวไม่ได้ได้เก่งเลยนะแต่ถ้าเก่งทั้งทีมมันเป็นสิ่งที่ยอดเยี่ยมมาก ท่านก็จะบอกว่าความรักที่มีต่อเพื่อนร่วมงานนี้สำคัญมาก (ครูคนที่15)
		เคยได้เรียนรู้วัฒนธรรมองค์กรในช่วงแรกเริ่มของการทำงานครู	ครั้งแรกเลยที่ได้อาจารย์ผู้ใหญ่ในสาขาหลายท่านที่คอยเป็นที่เลี้ยงให้พี่คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรว่าองค์กรเราถ้าไม่มีสอนก็ต้องเข้าที่ทำงานตลอดเพื่อเวลาที่มีประชุมอะไรสามารถที่จะเรียกประชุมได้หรือสามารถที่จะปรึกษาหารือเกี่ยวกับสาขาได้ตลอดเวลา (ครูคนที่ 2)
		เคยได้เรียนรู้วัฒนธรรมองค์การในการเคารพอาจารย์ผู้ใหญ่ที่อาวุโสกว่า	เมื่อก่อนจะอยู่ด้วยกันรักกลมเกลียวกัน อาจารย์ผู้ใหญ่ก็เคารพ จะทำอะไรก็เชื่อผู้ใหญ่จริงๆ เลยนะ คือไปกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนออกนิเทศ ก็ไปเป็นสายรถตู้คันหนึ่งแล้วก็แวะกินข้าวตามจุดนั้นนะ (ครูคนที่7)
			เรามาสอนในคณะครุศาสตร์ มาสอนในสถาบันที่มีคนสอนเป็นแต่อาจารย์เราแล้วที่เป็นอาจารย์เราก็มียุติแต่เราก็เป็นระดับอาจารย์ที่เกษียณไปปีสองปีเพราะฉะนั้นเป็นอาจารย์เรา เราก็จะมีนิสัยเป็นแบบผู้น้อย เราไม่ได้มาแบบอกผายไหล่ผึ่งเราเป็นลูกศิษย์แล้วมันก็ถูกเพาะบ่มโดย the way of life ไปโดยไม่รู้สึกตัว ต้องเป็นคนผู้น้อย ต้องบริการอาจารย์แล้วพอนาน ๆ เข้ามันก็ไม่ได้ฝืนความรู้สึกเราแต่ก่อนเราจะพูดเสียงดังๆ อาจารย์ก็อยู่ใกล้ๆ อะไรประมาณนี้ ท่านอาจารย์คะ ท่านอาจารย์ขามันก็เลยไม่รู้ตัวเพราะถูกเพาะบ่มเมื่อมาอยู่ที่นี่(ครูคนที่10)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			ท่านสอนดีมากเลยท่านจะสอนโดยการพาไป พาห้องๆไป ให้อาจารย์ ท่านบอกว่าจะต้องเป็นคนอย่างนี้เป็นผู้นำคนพาไปให้คนอื่นนั้นคนนี้อ่า ท่านก็จะพาไปเลยก็ถ้าต่อไปไม่มีผมหมายถึงคนบดก็จะมีคนพาให้เพราะฉะนั้นต้องทำให้เป็นธรรมเนียม ท่านบอกว่าวัฒนธรรมองค์กรเราคือการมีสัมมาคารวะ การเคารพผู้หลักผู้ใหญ่(ครูคนที่15)
		เคยได้เรียนรู้การวางตัวที่เหมาะสมกับอาชีพครู	อาจารย์ทุกคนที่รู้จักเราเขาก็จะพยายามบ่มเพาะอีกทีหนึ่งว่าต้องอย่างนั้นอย่างนี้วางตัวแบบนี้ เพราะบางทีเรากับนักศึกษาป.ตรี ช่วงอายุไม่ได้ต่างกันมากอาจารย์ก็จะบอกในเรื่องการวางตัว (ครูคนที่8)
มิติเนื้อหา(ต่อ)	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู(ต่อ)	เคยได้เรียนรู้การวางตัวที่เหมาะสมกับอาชีพครู	เค้าจะสอนในเรื่องของทักษะการวางตัวอะไรต่าง ๆ แต่ในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาให้ความเป็นอิสระ ในส่วนของการบริหารจัดการเองได้(ครูคนที่16)
ตัวแทนการถ่ายทอด	กลุ่มเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพ	เคยได้รับการแลกเปลี่ยนความรู้จากอาจารย์รุ่นพี่ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า	ตอนนั้นก็มาคุยกับอาจารย์ในสาขาด้วยว่าพี่เค้าสอนมาอย่างไร เหมือนมาตีเบตกันเหมือนมาแลกเปลี่ยนกันกับคนในสาขาว่าแต่ละคนสอนอย่างไร มีอะไร บางทีเราก็บอกไปว่าเรามีปัญหาแบบนี้จะแก้ยังไง จะให้ทำอย่างไร อาจารย์รุ่นพี่ก็จะมีประสบการณ์มากกว่าก็จะแนะนำเราก็จะคุยกันแล้วเราก็จะเอาไปปรับในห้อง มันก็จะดีขึ้น (ครูคนที่1)
		เคยได้รับการถ่ายทอดวิธีการสอนจากอาจารย์ผู้ใหญ่ในสาขา	แม้แต่วิธีการสอนท่านอาจารย์ผู้ใหญ่ในสาขาก็จะนำ ppt. มาให้เรา แล้วเราก็สามารถปรับเพื่อใช้ในการสอนได้เลยตามสไตล์เรา ซึ่งนี่คือสิ่งที่เรารู้สึกว่าท่านไม่เคยหวงของหวงความรู้ ท่านพร้อมให้ตลอดเวลา ท่านมีความเป็นครูสูง เมตตาเราตลอดนะ อะไรที่ดีก็ส่งเสริม อะไรที่ติงไปท่านก็บอก (ครูคนที่2)
			เนื่องจากว่าพี่มาโดยเป็นการโอนมาจากกระทรวงโดยมีลักษณะที่ว่าเราน่าจะเก่งแล้ว เราต้องแอบครูพักลักจำ เราไม่ได้สอนเก่งเพราะเราไม่ได้สอนมานานแล้วถึงแม้ว่าจะจบ ด็อกเตอร์แล้วแต่เราไม่ได้สอนมานานแล้วเราก็เครียดมาก ก็เลยแอบดูท่านอาจารย์อาร์สอนซึ่งท่านเป็นคนดีในสมัยนั้นและอยู่ห้องพักติดกัน ก็จะเรียนรู้จากที่ท่านเป็นตัวอย่างแบบจนทุกครั้งที่เราเจอท่านเราก็มีความสุขทุกครั้ง (ครูคนที่10)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			ดูอาจารย์ผู้ใหญ่ว่า ตอนนั้นก็อายุไม่เยอะก็แบบถ่ายเอกสารแล้วเอาไปให้ก็จะแอบไปดูแล้วบางทีอาจารย์ผู้ใหญ่มักรู้ว่าเราร้องเรียนด้วยกันต้องอย่างนี้นะเดี๋ยวอาจารย์จะเล่าให้ฟังเราก็จะจดจำ (ครูคนที่15)
		เคยได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการสอนจากเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพ	สมัยก่อนจะแชร์กันเพราะอายุน้อย สิ่งที่เราทำคือวิชานี้สอนไปแล้วก็จะถ่ายทอดให้น้องๆ ก็คือยกไปหมดเลย เอาทั้งตำราให้ เอาคำอธิบายรายวิชา เอาทั้งข้อสอบยกให้หมด แล้วก็แนะนำกัน (ครูคนที่7)
		เคยได้รับการถ่ายทอดความเสียสละจากอาจารย์ที่เคยสอนจนกลายมาเป็นเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพ	แต่พอมาทำงานที่คณะครุศาสตร์ก็มาช่วยโรงเรียนสาธิตต่อพี่มาสอนที่โปรแกรมปฐมวัยแต่ก็ไปช่วยโรงเรียนสาธิตคือมีแต่ปฐมวัยอย่างเดียวไม่มีชั้นประถมก็ไปช่วยเป็นฝ่ายวิชาการช่วยเป็นรองผอ. ซึ่งอาจารย์ของพี่เองเป็นผอ. โรงเรียนตอนนั้น เราก็ไปช่วยอาจารย์ด้วย พอเราเห็นตัวอย่างเห็นคนที่เสียสละแล้วก็เห็นผลจริง ๆ จากการพัฒนาเด็กในพื้นที่เราก็เอามาเป็นตัวอย่างมันก็ช่วยให้เรามีความสุขในการทำงานและมีทิศทางชัดเจนมากขึ้นก็ใช้มาจนถึงทุกวันนี้ (ครูคนที่3)
		เคยได้รับการถ่ายทอดความอ่อนน้อมถ่อมตนจากเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพในครั้งแรกที่เข้าสู่วิชาชีพครู	ครั้งแรกที่มาสอนคณะครุศาสตร์ก็ได้ติดประธานโปรแกรมฯ คอยดูแลแต่ตอนนี้ท่านเกษียณไปแล้ว ท่านเป็นเพื่อนร่วมงานที่น่ารักมากตั้งแต่มาท่านดูแลเหมือนเราเป็นญาติพี่น้องกันจริงๆ ท่านไม่ใช่ดูแลแต่ในเรื่องของงานแต่ดูแลในชีวิตส่วนตัว ท่านคอยบอกคอยให้คำแนะนำ สิ่งหนึ่งที่เรารู้จากท่านคือความอ่อนน้อมถ่อมตน แล้วก็ความมีน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน(ครูคนที่5)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
ตัวแทนการถ่ายทอด(ต่อ)	กลุ่มเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพ(ต่อ)	เคยได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนร่วมองค์การวิชาชีพ	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับงานก็จะมีเพื่อนร่วมงานที่ช่วยได้ เพราะฉะนั้นเพื่อนร่วมงานจะมาช่วยคลี่คลายงานเราตรงนี้ลงได้ แต่จะต้องใช้คำว่าร้องขอเป็นขอปรึกษาหน่อยขอคำแนะนำหน่อย เพราะว่าต้องเป็นโมเดลคนดีก็เชื่อว่าเชื่อในน้องน้อยมีความสามารถในเรื่องไอซีที พี่คนกลางมีความสามารถในระบบ ส่วนผู้อาวุโสมีประสบการณ์ มีความชำนาญการ ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างกัน เราไม่ใช่เรื่องว่าถ้าฉันแก่แล้ว เธอไม่เหมือนฉันนะไม่ใช่ ก็อย่างเวลาจะทำอะไรก็ว่าด้วยเรื่องกีฬา กีฬาประเภททีมก็ไม่มีใครเก่ง เธอเล่นเก่งแค่ไหนถ้าคนยิงประตูไม่ยอมยิงก็ไม่ได้นะคือทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน (ครูคนที่9)
			แล้วก็ก็มีเพื่อนที่สอนวิชาเดียวกัน มีการพูดคุยกันว่าเป็นแบบไหน มีด้วยเธอแบบนี้ ก็ปรึกษาได้เฉพาะกับคนที่ไม่หวงนะ คนที่หวงเราก็ไม่ปรึกษานะ(ครูคนที่16)
	กลุ่มสื่อ	เคยได้รับการถ่ายทอดจากหนังสือธรรมะ	พี่ชอบอ่านแนวคิดเกี่ยวกับประตูลู่ธรรมะ อย่างเช่นพี่เคยอ่านหนังสือหลวงพ่อบุญมาเล่มแรกยังจำได้ ท่านเขียนเอาไว้ว่า เอาขยะมาใส่ใจไว้ทำไม คำพูดของคอนันท์เหมือนกับขยะเนาะๆ เราก็เอามาใส่ไว้ในถัง ขังเอาไว้ในใจเรานั้นก็เหม็นสิ เหม็นออกซึ่งคำพูดบางคำพูดมันก็เปลี่ยนวิธีคิดเราได้เหมือนกันพี่ก็เริ่มศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพครูด้วย(ครูคนที่5)
กลวิธีการถ่ายทอด	การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ	เคยได้เห็นแบบอย่างการทำงานของครูผู้ที่เสียสละ	ตอนที่พี่ทำงานคนที่เห็นชัดคืออาจารย์พงศ์กับอาจารย์เซ่ง เพราะว่าสองคนนี้เขามีความมุ่งมั่นเสียสละสูง เสียสละเหมือนกันอาการเดียวกันกลับบ้านค่ำมืดดึกตื่นคือถ้าไม่เสร็จต้องทำให้เสร็จคือสิ่งหนึ่งที่เห็นชัดๆเลย แล้วก็กระบวนการคิดอย่างทำงานกับอาจารย์สมทรงความเป็นครูเห็นเลยแล้วเราก็เอาตัวอย่างมา อย่างอาจารย์จะสอนว่าทำงานจะต้องตั้งใจทำให้ดีทำกับใครก็ได้และบอกเลยว่าไม่ต้องไปประจบเพราะถ้าเราประจบ พอเขาไม่มีอำนาจวาสนาแล้วเราจะอยู่กับใครไม่ได้ ถ้าทำคือทำงานให้ดี อยู่กับใครก็ทำแบบนี้ อยู่กับใครก็ได้ไม่ได้มีปัญหาหนักก็ชัดเจน พี่ก็ใช้หลักคิดแบบนี้คือทำงานก็ทำให้เต็มที่ไม่ได้เอาเปรียบใครคือทำงานก็ให้สำเร็จมองที่เป้าหมายว่าเป้าหมายเป็นแบบนี้เราก็ต้องทำแบบนี้ (ครูคนที่3)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยได้เห็นแบบอย่างการแต่งกาย การใช้วาจาที่เหมาะสมกับความเป็นครู	เมื่อก่อนนี้วิชาชีพครูจะเน้นอาจารย์คนเก่าๆ ศาสตร์เก่าๆ เค้าจะบ่มเพาะเติมเต็มเค้าจะสอนความเป็นครูเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้เพราะฉะนั้นคนที่เข้ามาก็คือเป็นผู้บริหารยุคก่อนก็คือยุคอาจารย์ตอนนี่ซึ่งเกยชิดกันไปหมดแล้ว อันนั้นจะเห็นตั้งแต่การแต่งกาย การพูดจา เวลาจะให้นักศึกษาเข้ามาพบ การออกนิเทศ การฝึกประสบการณ์ ซึ่งพี่ได้ตรงนั้น (ครูคนที่7)
		เคยได้เห็นแบบอย่างการอบรมบ่มเพาะศิษย์ที่ดี	ก็จะมีอาจารย์ในสาขาที่เป็นอาจารย์เรานั้นแหละเป็นทั้งตัวแบบให้ดูและก็คอยชี้แนะคือด้วยความที่เราเป็นลูกศิษย์อาจารย์ทุกคนที่รู้จักเราเขาก็จะพยายามบ่มเพาะอีกทีหนึ่งว่าต้องทำอย่างนั้นต้องทำอย่างนี้ ครูคนที่8)
		เคยได้เห็นแบบอย่างการวางตัวที่เหมาะสมกับการเป็นครู	ตอนที่เข้ามาสอนเราเป็นเด็กเราไม่ได้เรียนรู้ความเป็นครูในระดับศาสตร์ที่สูงขึ้น เรายังมีความทึ่งในความเป็นครูของอาจารย์ในคณะครุศาสตร์หลายๆ ท่านที่เป็นตัวแบบให้เรา เราก็ได้เรียนรู้จากท่านเหล่านั้นโดยเขาก็ไม่บอกหรือแค่เราดูว่าแต่ละคนเป็นอย่างไรมีการวางตัวอย่างไรบ้าง (ครูคนที่13)
กลวิธีการถ่ายทอด(ต่อ)	การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ(ต่อ)	เคยได้เห็นแบบอย่างที่ดีของการเสียสละเวลาในงานครู	พอคิดว่าตอนนั้นเรียนรู้บุคลิกภาพการเป็นครูจากอาจารย์ท่านหนึ่งซึ่งท่านได้เกยชิดไปแล้วแต่พี่โชคดีเพราะตอนที่มาทำงานที่คณะครุศาสตร์ท่านได้กลับเข้ามาช่วยงานคณะทำให้พี่ได้รู้จักกับท่าน แล้วท่านก็เข้ามาช่วยสอนได้พูดคุยกับท่านและได้แลกเปลี่ยนมุมมองความเป็นครูจากท่านต้นแบบก็คือท่านรวมทั้งการปรับแก้กิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ก็จากท่านด้วย ได้เรียนรู้การเสียสละเวลาที่เราเห็นได้จากตัวของท่าน(ครูคนที่14)
		เคยได้เห็นแบบอย่างที่ดีของการให้อภัยเพื่อนร่วมองค์กรวิชาชีพ	ท่านคณบดีท่านมีความเป็นครูค่อนข้างสูง ท่านให้อภัยทุกคนแม้กระทั่งคนที่ด่าท่าน ท่านไม่ถือสาท่านบอกว่าบางทีเรื่องมันผ่านไปแล้วก็ให้มันจบอย่าไปยึดติดท่านจะสอนเรื่องนี้ให้พี่เยอะมากแล้วพี่ก็ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้นมาจากท่าน (ครูคนที่15)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยได้เห็นแบบอย่างที่ดีของครูที่มีความเมตตาศิษย์	เพียงโชคดีช่วงที่พี่เข้ามาคณะครุศาสตร์ในยุคแรกๆ ที่นี่ยังมีอาจารย์เก่าๆ อยู่ แต่ช่วงนี้หายไปหมดแล้วซึ่งรุ่นพี่ยังถือว่ายังได้รับอิทธิพลจากคนเก่าอยู่แล้วท่านก็สอนทุกอย่างจริงๆ เรียกพ่ออ้วนซึ่งเป็นต้นแบบของความเป็นครูสมัยก่อนมาก แกจะสอนทุกอย่างมาก สอนในเรื่องของการเข้าใจเด็ก การดูอะไรอย่างนี้ การสอนไม่ใช่จะสอนอย่างเดียวเราจะต้องสอนในเรื่องคุณธรรม เราต้องสอดแทรกทุกอย่าง แกจะสอดแทรกในเนื้อหาแล้วก็จะจำได้ว่าตอนเข้าไปใหม่ๆ เราก็ตามติดอาจารย์ผู้ใหญ่ เหล่านั้น ไปนิเทศ เราก็ต้องประกบกับอาจารย์ผู้ใหญ่ เราก็จะเห็นกระบวนการอะไรต่าง ๆ แกก็จะสอน มันค่อนข้างดีแล้วเรารู้สึกได้ว่าครูเค้าก็มีบุคลิกภาพในลักษณะของเค้าซึ่งพี่ก็รู้สึกว่าครูมีเมตตาและแต่ละคนลึกๆ นะถึงว่าจะปากร้ายแต่ว่าลึกๆ ก็ใจดีนะให้อภัยและเมตตาให้แกเด็ก(ครูคนที่16)
	การเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม คณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย	เคยได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยได้จัดให้	ในองค์กรมีการพัฒนาหน่วยการสอนของอาจารย์หรือการเพิ่มสมรรถนะการสอนของอาจารย์ประจำ โดยล่าสุดก็มีการเชิญรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมาเป็นวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องของการปลูกฝังจิตวิญญาณการเพิ่มสมรรถนะในวิชาชีพของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาซึ่งท่านก็จะมีการเชื่อมโยงมาตรฐานในต่างประเทศกับมาตรฐานของคุรุสภาภายใต้การกำกับของฯ สกอ. ว่าทิศทางหรือแนวโน้มในอนาคตจะเป็นอย่างไร (ครูคนที่4)
ช่วงเข้าสู่วิชาชีพครูบทบาทผู้ให้การถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู			
มิติเนื้อหา	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู	เคยให้การถ่ายทอดเนื้อหาวิชาแบบเรียนรวมแก่นักศึกษาครู	ก็จะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือส่วนแรกวิชาเอกกับส่วนที่สองคือวิชาชีพครูซึ่งเป็นรายวิชาแบบเรียนรวม ซึ่งในเรื่องของรายวิชาในเอกก็ต้องเรียนสะสมไปแต่ละชั้นปี แต่รายวิชาชีพครูก็จะเรียนตั้งแต่ปี 3 ขึ้นไปคือผ่านการเรียนครูมาแล้ว 2 ปี (ครูคนที่1)
		เคยให้การถ่ายทอดเนื้อหากลุ่มรายวิชาจิตวิทยา	เนื้อหาของเรাজิตวิทยาก็จะเป็นเนื้อหาจิตวิทยาสำหรับครูตั้งแต่จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการแนะแนว แล้วก็จิตวิทยาการปรึกษา อันนี้คือในส่วนของวิชาชีพครูคือพวกนี้ต้องเรียนอันนี้ทั้งหมด ตัวนี้มันก็จะหลอมความเป็นครูไปหมดเลย (ครูคนที่2)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
มิติเนื้อหา(ต่อ)	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ รายวิชาความเป็นครู(ต่อ)	เคยให้การถ่ายทอด รายวิชากลุ่มพื้นฐาน วิชาชีพครู	ก็ในคาบสอนอาจจะเป็นเนื้อหาวิชาการด้วยและอาจจะเป็นเนื้อหาที่สะท้อนถึงความเป็นครู <u>จิตวิทยาความเป็นครู</u> นี้จะได้สอนนักศึกษาทุกคนที่เรียนครูเพราะเป็นวิชาชีพครู (ครูคนที่5)
		เคยให้การถ่ายทอด รายวิชาการประกัน คุณภาพการศึกษาให้ นักศึกษาวิชาชีพครู	เนื้อหาที่สอนก็เป็นในส่วนของรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งนักศึกษาได้สะท้อนออกมาว่าอาจารย์สอนให้เรารอบคอบใส่ใจรายละเอียดของงาน มีวิธีการสอนที่ไม่เหมือนใครมีการพูดที่ทำให้นักศึกษาสนใจตลอดเวลาที่ได้เรียนด้วย อาจารย์สอนดีมากทำให้เข้าใจ (ครูคนที่6)
		เคยให้การถ่ายทอด รายวิชาการวิจัยทาง การศึกษาปฐมวัย เรื่องความเป็นครู	ที่ได้สอนการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยเรื่องความเป็นครู ถ้าเข้าไปในสัปดาห์แรกก็จะทวนเลยเพราะเป็นปีสุดท้าย แล้วปีสี่เราจะพยายามมองอดีตมาว่าคือเป็นรุ่นๆ รุ่นนี้เราจะเอานันมาคุยกับเค้า มีการยกตัวอย่างอาจจะเป็นครูรุ่นเก่าสอนหมดทั้งเรื่องการปัดน้ำปิดไฟ (ครูคนที่7)
		เคยให้การถ่ายทอดกลุ่ม รายวิชาชีพครู	ด้วยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของที่เป็นรายวิชาชีพครู สอนเรื่องของการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องของการวิจัย ก็จะมีลักษณะของการต่อยอดย้ำความเป็นอาชีพให้กับเค้ารู้ (ครูคนที่10)
		เคยให้การถ่ายทอด รายวิชาจิตวิทยา ออกแบบการเรียนรู้	ที่สอนวิชาจิตวิทยาออกแบบการเรียนรู้เพราะเวลาที่เด็กเรียนในหลักสูตรเราก็มองว่าเด็กก็เรียนสะสมความรู้ไปเรื่อย ๆ แต่เวลามาเจอเด็กที่ต้องใช้ความรู้ในปี 5 เด็กลืมนไปหมดแล้ววิชาพวกนี้ด้วยกระบวนการที่เราออกแบบให้เด็กเรียนในห้องเรียนใช้แล้วเห็นผลไม่เห็นผลก็กลับมา discuss กันทุกครั้ง(ครูคนที่11)
		เคยให้การถ่ายทอด รายวิชาการศึกษา ปฐมวัยกับการพัฒนา ท้องถิ่น	ส่วนใหญ่ในรายวิชาที่ก็จะสอดแทรกความเป็นครูในทุกรายวิชา แต่ถ้าตอนนี้ก็จะได้อสอนแค่รายวิชาการศึกษาปฐมวัยกับการพัฒนาท้องถิ่น(ครูคนที่12)
		เคยให้การถ่ายทอด รายวิชาวิจัยวัดผล	เน้นการกระทำอย่างวิชาวิจัยวัดผลเราสอนทฤษฎีอย่างเดียวไม่ได้แล้ว อย่างวัดผลมันต้องลองสร้างข้อสอบเลย(ครูคนที่13)
		เคยให้การถ่ายทอด รายวิชาจิตวิทยาสำหรับ ครู	ก็วิชาที่ที่สอนก็เป็นรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู คือในช่วงปีแรกเราก็ไม่ได้ลุ่มลึกในเรื่องของการสอนเท่าไรหรอกแต่วันนี้ก็ค่อนข้างถนัดเพราะเราสอนมานาน(ครูคนที่16)
	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับ รายวิชาความเป็นครู	เคยให้การถ่ายทอดเรื่อง ของการเห็นคุณค่า ตนเอง	เค้าจะเป็นอย่างไรก็คือมุ่งหวังให้เค้ารู้ รู้ในที่นี้ก็หมายถึงการที่เราเน้นย้ำให้รู้ในเรื่องของการเห็นคุณค่าตนเอง (ครูคนที่2)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยให้การถ่ายทอดเรื่องการทำงานเป็นทีม	เรามีเอกสารให้เราจะมุ่งให้เค้าแปลความตามเอกสารคือมุ่งให้เค้าได้เห็นตัวนั้นมากกว่าจะเป็นผู้สอนอธิบายจะเป็นลักษณะให้เด็กได้ทำงานด้วยกัน ตัวนี้ก็เป็นเรื่องของการทำงานเป็นทีม ให้ได้ฝึกที่จะทำงานเป็นทีม(ครูคนที่2)
		เคยให้การถ่ายทอดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความซื่อสัตย์ทางวิชาการ	ทุกวิชาที่สอนจะใส่เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเรื่องของทักษะที่จะไปจัดการเรียนรู้ แล้วอีกตัวหนึ่งที่พยายามทำให้เด็กเห็นคือความซื่อสัตย์ทางวิชาการ ให้ตระหนักถึงข้อนี้ ดังนั้นงานอะไรก็ตามที่ได้มอบหมายให้จะต้องไม่ลอกกัน ถ้าลอกกันก็คือใส่ copy เด็กก็รับรู้ว่าถ้าเรียนกับอาจารย์คนนี้ห้ามลอกเพราะว่าครูอ่านทุกตัวเพราะฉะนั้นจึงพยายามเน้นให้เด็กรู้ว่าผิดเพราะอยากให้ตระหนักข้อนี้ เรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ (ครูคนที่2)
มิติเนื้อหา(ต่อ)	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู(ต่อ)	เคยให้การถ่ายทอดเรื่องบทบาทหน้าที่ครูที่ต้องเอาใจใส่ดูแลศิษย์นอกจากหน้าที่สอน	ปี 4 เริ่มไปสังเกตการสอนแล้วเริ่มลงโรงเรียนตรงนี้ก็เริ่มมีกิจกรรมพัฒนาเด็กที่มีปัญหาในโรงเรียนในห้องเรียน <u>ครูต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษให้ศิษย์รู้ว่า</u> เป็นหน้าที่ไม่ใช่เอาแต่สอนเด็กปกติตรงนี้ก็จะต้องให้เขาเข้าใจ เวลาเรียนกลุ่มวิชาชีววิทยาระดับการศึกษาแบบเรียนรวมเด็กเรียนอยู่แล้วก็จะมีวิชาเลือกของวิชาเอกก็จะมีเรื่องการจัดการสำหรับเด็กที่บกพร่องก็จะต้องย้่าให้ศิษย์เข้าใจว่ามีหน้าที่ช่วยพัฒนาเด็กเหล่านั้นด้วย(ครูคนที่3)
			จะบอกลูกศิษย์ทุกคนว่าเราเป็นครูมีหน้าที่สอนหนังสือถ้าเกิดปัญหาทางพฤติกรรมเรามีหน้าที่เป็นผู้หาสาเหตุแต่เรา <u>ไม่ได้มีหน้าที่ไปพิพากษา</u> เช่น ศิษย์มาสายครูจะต้องบอกว่าอะไรทำให้ศิษย์มาสายเราก็อาจจะใช้วิธีการเรียกไปพบเป็นการพูดคุยกัน ครูจะไม่มีโกรธในตัวเด็กแต่ครูจะเฝ้าหาสาเหตุแล้วก็ช่วยเหลือศิษย์ นี่คือนหน้าที่ครู (ครูคนที่ 5)
		เคยถ่ายทอดเรื่องบทบาทหน้าที่ครูที่ดีรวมทั้งบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครู	ถ้าพูดถึงในคาบสอนนักศึกษาครู ก็ช่วงเวลาเราสอนก็จะแบบอย่างให้ศิษย์ได้เรียนรู้จากตัวเราในเรื่องของการ <u>เข้าชั้นเรียน การแต่งกาย การใช้คำพูดอย่างไรที่เหมาะสมกับความเป็นครู</u> (ครูคนที่3)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยถ่ายทอดเรื่องบทบาทหน้าที่ครูที่ดี	จะฝึกให้ศิษย์เป็นคนมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ทำงานละเอียดรอบคอบ งานทุก ๆ ชิ้นที่ให้อำนาจมีประโยชน์ต่อตัวศิษย์ทั้งนั้น จะบอกเค้าแบบนี้ตลอด (ครูคนที่ 6)
			คุณจะต้องทำให้เต็มที่ให้เต็มศักยภาพและต้องมีใจรักและผูกพันในบทบาทหน้าที่ครูด้วย เช่น เป็นครูอนุบาลคุณก็ต้องไปสอนเด็กหรือทำอะไรให้เด็กเค้าเป็นอะไร โดยยึดถือว่าปรัชญาหรือว่าแนวคิดให้รู้ว่ถ้าเราจะไปสอนเด็กเอานี้เค้าจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างไรคือเติมตรงนี้เข้าไปให้ชัดให้ลงลึกตรงนั้น...เรื่องการแต่งกายก็สำคัญเหมือนกัน ทำอย่างไรศิษย์เราจะแต่งกายแบบไม่ปรี ไม่สั้น ก็จะมีการยกตัวอย่างมีการเปรียบเทียบ มีการพูดการคุยแล้วก็แบ่งกลุ่ม มีการเล่นบทบาทสมมติ เพื่อให้ศิษย์ได้รู้จักแยกแยะพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครู(ครูคนที่7)
			อันแรกจะสอนให้เด็กมีความเชื่อว่าครูต้องมีภาระหน้าที่อย่างไรบ้างและอะไรบ้างคือต้องให้เด็กเข้าใจความหมายของคำว่าครูก่อน เพราะกำลังสอนให้เขาได้เห็นความสำคัญของวิชาชีพครู(ครูคนที่9)
			ที่ว่าสิ่งนี้สำคัญต้องให้เขาเข้าใจว่าวิชาชีพครูมันคืออะไร ตั้งแต่ปี 1 มาเรียนแล้วคุณจะต้องทำอะไรบ้างต้องเจออะไรบ้างจบไปต้องทำอะไรบ้าง คือให้ศิษย์ได้รู้หน้าที่ครูเลยตั้งแต่วันเข้ากิจกรรมปฐมนิเทศต้องมีความเข้าใจชัดเจนว่าครูแต่ละยุคสมัยไม่เหมือนกันสมัยเราก็เท่านั้น แล้วสมัยนั้นมันต้องรู้อะไรบ้างต้องรู้เรื่อง PLC หรือเปล่าคือเราจะต้องใส่อะไรเข้ามาไม่ใช่รอจบปี 5...เวลาที่ปฐมนิเทศศิษย์พวกวิชาชีพครูจะต้องให้ความสำคัญมาก เพราะศิษย์มาจากหลากหลายที่แล้วบางทีใส่เสื้อยืดมาอบรมก็จะบอกลูกศิษย์ทุกคนว่าขอค่าไหนดะหว่าง 2 คำ นี่คือคำที่หนึ่งนี้หรือครู คำที่สองนี้แหละครู ก็เลยคิดว่าค่าไหนดให้ครูดูดี ให้เค้าฝึกคิด (ครูคนที่11)
		เคยถ่ายทอดเรื่องบทบาทหน้าที่ครูที่ดีและการมีคุณธรรมจริยธรรมของคนเป็นครู	อันดับแรกความรับผิดชอบตรงต่อเวลาจะให้เค้ามากเลยเพราะมันเป็นคุณสมบัติของครูแล้วก็ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมอันนี้ก็ปลูกฝังให้ตลอดเลย (ครูคนที่ 14)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
มิติเนื้อหา(ต่อ)	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู(ต่อ)	เคยถ่ายทอดเรื่องศรัทธาในวิชาชีพครู	เรื่องของการสอนลูกศิษย์ปลูกฝังลูกศิษย์ในเรื่องของการให้การมีศรัทธาในวิชาชีพ (ครูคนที่4)
			สิ่งแรกที่จะถ่ายทอดให้เขาในตอนแรกคือศรัทธา นั่นหมายถึงว่าเวลาเราเข้ามาในห้องเรียนผู้เรียนจะต้องเกิดศรัทธาในตัวครูเบื้องต้น เช่น ครูเราหรือนี่ ครูเราสอนได้ยังไงอะไรประมาณนี้คือมีความมั่นใจในตัวครูแล้วเกิดศรัทธาในวิชาชีพครูตามมาได้ (ครูคนที่8)
		เคยถ่ายทอดเรื่องรักและศรัทธาในวิชาชีพครู	ครั้งแรกจะสอนให้เด็กเกิดความรักและศรัทธาในวิชาชีพครูแล้วก็จะบอกเด็กว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทรงเกียรติมาก เพราะฉะนั้นเราต้องระลึกอยู่เสมอว่ามันเป็นอาชีพที่ทุกคนอยากเป็นไม่ว่าจะด้วยวิธีไหนเขาก็อยากเป็นดังนั้นเราต้องศรัทธาในอาชีพเรา(ครูคนที่15)
		เคยถ่ายทอดเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้เห็นคุณค่าในตนเอง	เรื่องของการสร้างแรงบันดาลใจ เขียวให้เค้าเห็นคุณค่าของเค้าในลักษณะนั้นก็เป็นตัวหนึ่งที่ทำให้คิดว่าจะทำให้เค้าเกิดความภาคภูมิใจ สร้างแรงบันดาลใจให้เชื่อว่ามีคุณค่า เชื่อว่าเป็นไปได้และเชื่อว่าทำได้ (ครูคนที่9)
		เคยถ่ายทอดเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดศรัทธาในวิชาชีพครู	การที่เราจะสร้างเด็กสักคนหนึ่งเราต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเพื่อสร้างศรัทธาในวิชาชีพครูให้เกิดก่อนแล้วคาบสองพอมืออะไรก็ค่อยสอดแทรกต้องดูจังหวะและโอกาสในสถานการณ์นั้นโดยการสร้างแรงบันดาลใจอาจมาจากเรื่องเล่าซึ่งใช้ถ่ายทอดกับเด็กได้ (ครูคนที่13)
		เคยถ่ายทอดเรื่องเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในสัปดาห์แรกของการเรียนการสอน	สัปดาห์แรกก็จะสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูก่อน โดยให้เค้าเห็นความสำคัญของอาชีพครูก่อน (ครูคนที่5)
			ส่วนใหญ่ที่ก็สอนในเนื้อหาสาระแต่จะสอดแทรกทักษะต่างๆ ก็ยกตัวอย่างความเป็นครู จรรยาบรรณ จิตวิญญาณความเป็นครู หรือบางที่เราก็โยนประเด็นว่าถ้าเป็นคุณ คุณจะทำอะไรในสถานการณ์นั้นเพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพก่อนในเบื้องต้น(ครูคนที่8)
			ในช่วงเวลาสองอาทิตย์แรกที่จะไม่ลงอะไรเลยนอกจากเรื่องของเจตคติ ความคิดเพราะการศึกษาพิเศษมีลักษณะอย่างหนึ่งก่อนว่าต้องเชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพ เชื่อว่ามีความแตกต่างแต่เป็นสิ่งที่สวยงาม (ครูคนที่1)
		เคยถ่ายทอดเรื่องความตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู	ก็จะมีลักษณะของการตอกย้ำความเป็นอาชีพให้กับเค้าว่าอาชีพนี้มันเป็นอาชีพที่ได้ทั้งบาปและบุญ ทำตัวถูกบาปก็บาป ทำตัวถูกบุญก็บุญ (ครูคนที่10)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยถ่ายทอดเรื่องการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น	พี่ก็จะเน้นย้ำให้เค้าเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าของตัวเอง และเห็นคุณค่าคนที่อยู่รอบตัวเรา (ครูคนที่12)
		เคยถ่ายทอดเรื่องความเมตตาของครูที่ต้องมีแก่ศิษย์	สิ่งแรกที่จะสอนก่อนเข้าสู่เนื้อหาคือที่จะพูดเสมอถึงเรื่องความเมตตา เพื่อยกให้ศิษย์ได้รู้จักพฤติกรรมที่แสดงถึงความเมตตาซึ่งคือสิ่งที่คนเป็นครูจะต้องมีอยู่ในตัว ให้ศิษย์ได้ตระหนักให้เห็นถึงความเมตตาในครูก่อน(ครูคนที่10)
		เคยถ่ายทอดเรื่องความรักความปรารถนาดีของครูที่ต้องมีแก่ศิษย์	ไม่ใช่เราจะสอนอย่างเดียวแต่เราก็ต้องรับรู้สารทุกข์สุขดิบให้แก่ศิษย์เราก็คอยสอดแทรกในเรื่องของความรักความปรารถนาดีให้แก่ศิษย์คือจะแทรกเข้าไปตรงจุดนี้ตลอด” (ครูคนที่12)
มิติเนื้อหา(ต่อ)	เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายวิชาความเป็นครู(ต่อ)	เคยถ่ายทอดเรื่องการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อสังคม	ที่จะปลูกฝังศิษย์มาตลอดคือความรับผิดชอบหน้าที่ คือสิ่งที่ศิษย์จะรู้สึกได้เมื่อรู้จักหน้าที่แล้ว คือความเสียสละความสุข การอุทิศตนให้กับผู้อื่นตรงนี้ที่ศิษย์จะได้มา จะกลายเป็นผู้ให้โดยที่ศิษย์ก็ไม่รู้ตัวคือการอุทิศตน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม(ครูคนที่12)
			ในส่วนที่สำคัญที่พี่จะเริ่มสอนคือในเรื่องของความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เพราะคนเป็นครูต้องจะเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังและพัฒนาให้ศิษย์เรื่อย ๆ เพราะการที่ศิษย์จบออกไปจะเป็นครูที่ดีมันก็ต้องขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดของครู ซึ่งถ้าเราใส่ตั้งแต่คาบแรกจนวันที่ศิษย์เรียนจบห้าปี พี่คิดว่าเค้าน่าจะได้จากสิ่งที่เราใส่ให้เค้า...พอในปีถัดไปเราก็ก็นึกมาคิดว่า เราจะมานั่งแต่เนื้อหาไม่ได้ มันต้องแฝงอะไรต่าง ๆ เข้าไปมันต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม บุคลิกภาพต่าง ๆ เข้าไป (ครูคนที่16)
มิติตัวแทน	กลุ่มอาจารย์หลักสูตรคณะครุศาสตร์	เคยให้การถ่ายทอดร่วมกับอาจารย์ในสาขาวิชาเอก	ถ้าเป็นทางด้านแนะแนวก็จะเชิญครูแนะแนวที่เป็นต้นแบบมาช่วย อย่างเช่นในเรื่องของการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน เล่าจากประสบการณ์ตรงหรือว่ามีอาชีพด้านการปรึกษาอันนี้เด็กได้รับเต็มๆ คือเค้าจะได้มีโอกาสในการเป็นผู้รับหรือสมาชิกกลุ่มรวมถึงตอนนั้นเราให้มืออาชีพมาhrenด้อมฝึก ให้เค้าได้เป็นผู้นำกลุ่มก่อนที่จะมาเรียนแล้วเค้าก็จะไปนำกลุ่มได้จะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการ ที่เด็กต้องเจอ เด็กต้องได้เจอมืออาชีพของแต่ละเอก (ครูคนที่2)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยให้การถ่ายทอดร่วมกับอาจารย์ในคณะครุศาสตร์แต่ต่างสาขาวิชา	เน้นให้เด็กได้ออกแบบการเรียนรู้และลงไปสอนแล้วร่วมกับอาจารย์อีกสองท่านเขาจะสอนวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเด็กกลุ่มนี้คือเด็กวัยเวลาที่เราให้เขาออกแบบการเรียนรู้การสอนมันต้องเป็นวิชาวิทย์อยู่แล้วเพราะฉะนั้น 3 คนนี้มาออกแบบการสอนร่วมกัน(ครูคนที่11)
	กลุ่มเพื่อน/รุ่นพี่	เคยให้การถ่ายทอดร่วมกับนักศึกษาครูร่วมชั้นเรียนเดียวกัน	สอนแบบจิ๊กซอว์เด็กจะสนุกसानเอารางวัลมาล่อ แต่จะต้องให้เค้าได้แชร์เพราะยึดหลักว่าความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ถ้าไม่ได้กลุ่มสัก 3-5 คนก็จะเป็นการจับคู่ให้ได้แชร์ก็จะใช้รูปแบบนี้ (ครูคนที่ 2)
			ก็แล้วแต่กิจกรรมเพื่อที่จะให้เขาเรียนรู้ซึ่งกันและกันเมื่อเขาไปอยู่ในสังคมที่อื่นมันต้องไปด้วยกัน คือ วงแตกได้ไหมเถียงกันได้ไหม ได้แต่วงแตกไม่ได้เพราะถ้าคุณจะนำเสนองานไม่ได้เพราะคุณไม่มีชิ้นงานเถียงบนพื้นฐานของเหตุผลแล้วก็ต้องจบแล้วก็ทำงานต่อไปข้างหน้า ตรงนี้เป็นสิ่งที่เขาจะเรียนรู้เพราะว่าการอยู่กับคนอื่นได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จมันเป็นเรื่องยาก(ครูคนที่8)
			แต่ที่สนุกมากคือแนวโน้มการศึกษาไทยเด็กไปเอาข้อมูลมาเถียงกันแบบไม่ยอมกันไปหาหลักฐานกันมาถ้าคิดว่าความคิดตัวเองถูก สนุกกันมากทั้งห้องไม่มีใครยอมใครทุกคนไปเอาหลักฐานตัวเองมาคือต้องยอมรับว่าเด็กเขาเรียนพิเศษเยอะหลักฐานเต็มไปหมดเลยเด็กเขาเก่งก็เล่าให้ฟังแล้วเราก็สนุกกับเขาไปด้วย คราวนี้ไม่เรียกอาจารย์แล้วพวกเขาไปหาข้อมูลมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังเอง(ครูคนที่13)
มิติตัวแทน(ต่อ)	กลุ่มเพื่อน/รุ่นพี่(ต่อ)	เคยให้การถ่ายทอดร่วมกับนักศึกษาครูซึ่งเป็นรุ่นพี่ของนักศึกษาครูในรุ่นปัจจุบันที่สอน	พี่จะสอนง่ายขึ้นเพราะเด็กเขาพร้อม 100% เลยได้มาจากรุ่นพี่คือเด็กที่ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลใหญ่ๆ มาจากรุ่นพี่น่าจะมากจากการรับน้องค่ะ พอเด็กเข้ามาก็ไม่รู้ว่าจะเจออะไรเพราะเราไม่ได้เจอเขาแต่เบ็ดเสร็จแล้วออกมาเขาสามารถทำผลิตภัณฑ์ขึ้นนี้ออกมาให้มันงดงามได้แล้วสบายมากเลยในการสอนแต่ติดกับปีที่ไม่มีกรรับน้องเหนื่อยมากเลยแล้วออกมาก็ได้สวยงามแบบรุ่นที่มีการรับน้องจากรุ่นพี่ (ครูคนที่15)
	กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์/มหาวิทยาลัย	เคยให้การถ่ายทอดร่วมกับคณะครุศาสตร์และมหาวิทยาลัย	คณะจะมีโครงการหรือกิจกรรมเสริมให้ส่วนใหญ่แต่คณะจะจัดให้เป็นภาพรวมโดยจะมีกิจกรรมเพื่อที่จะเสริมคุณลักษณะความเป็นครูให้ ส่วนมหาวิทยาลัยจะเน้นกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ของสาขาวิชาเอกจะลงในคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละสาขาวิชาเอกซึ่งจะเหมือนกันทุกโปรแกรม เพียงแต่โปรแกรมไหนจะจัดมากจัดน้อย (ครูคนที่2)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		เคยให้การถ่ายทอดร่วมกับคณะครุศาสตร์	กองพัฒนาเด็กกองกิจการเขาก็จะมีกิจกรรมของเขาตลอดเวลาอย่างเช่นกิจกรรมในการทำบุญแล้วก็การแข่งกีฬาเขาก็จะเสริมเข้ามา ส่วนเจ้าหน้าที่คณะจะช่วยเหลือเมื่อนักศึกษามีปัญหา ก็จะช่วยอย่างเต็มที่โดยที่ไม่ต้องร้องขอ (ครูคนที่15)
	กลุ่มสื่อ	เคยให้การถ่ายทอดร่วมโดยใช้สื่อวีดีโอ	ถ้าจะมีร่วมก็มีสื่อทางวีดีโอ เช่น เพลงรางวัลของครู พระคุณที่สามจะใช้สื่อวีดีทัศน์ วีดีโอมากกว่าซึ่งทุกครั้งที่เราเข้าไปสอนสิ่งแรกเลยจะนำวีดีทัศน์เกี่ยวกับเพลงความเป็นครูแล้วก็พูดให้เค้าเห็นว่าอาชีพครูนี้มันมันยิ่งใหญ่แค่ไหนมันสำคัญอย่างไร (ครูคนที่5)
		เคยให้การถ่ายทอดร่วมโดยใช้สื่อแนวคิดจากเว็บไซต์	เราก็จะใช้วิธีให้เด็กช่วยกันคิดว่าแนวคิดปรัชญานี้ควรจะเป็นอย่างไรโดยอนุญาตให้ค้นผ่านอินเทอร์เน็ตได้ อนุญาตให้ไปห้องสมุดได้(ครูคนที่15)
มิติกลวิธีการถ่ายทอด	การแสดงตัวอย่าง/แบบอย่างที่ดีพร้อมการแนะนำ	เคยใช้ตัวครูเองเป็นแบบอย่างการถ่ายทอดบทบาทหน้าที่ที่ครูควรปฏิบัติต่อศิษย์	เราต้องเป็นตัวแบบในการแก้ปัญหา ก่อนว่ามันมีหลายวิธีคิด แต่ถ้าคุณจะใช้วิธีนี้จะคิดในมิติของครูหรือเราใช้ความเป็นครูในการตัดสินใจมันควรจะออกมาเป็นแบบไหน ถ้าเราเป็นครูในห้อง เราจะบอกเลยว่าคนที่ เป็นโมเดลที่ดีที่สุดที่จะให้เด็กพิเศษอยู่ในห้องก็จะเป็นตัวครูเอง เด็กในห้องจะปฏิบัติอย่างไรกับเด็กพิเศษก็จะมาจากครูที่ยืนอยู่หน้าห้อง (ครูคนที่1)
		เคยใช้ตัวครูเองเป็นแบบอย่างการถ่ายทอดบทบาทหน้าที่ครูที่ดี	ทำให้เค้าเห็นว่า ครูมีอาชีพกับครูที่มีอาชีพเป็นครูไม่เหมือนกันโดยใช้ตัวเองเป็นแบบอย่างมองว่าทุกอย่างสามารถทำได้ และพัฒนาได้แม้ว่าแต่ละคนจะมาจากต่างโรงเรียนกัน แต่เมื่อมาเรียนที่นี่แล้วสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้มีความองงามเพิ่มขึ้นได้อีก และอีกตัวที่พยายามเป็นอยู่ในทุกวันนี้คือเป็นตัวแบบในด้านของการเป็นครูไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตรงต่อเวลา ไม่กินเวลาเด็กและก็ไม่ให้เด็กเสียโอกาส อาจจะเลิกก่อนเล็กน้อยแต่ไม่เคยจะกินเวลาเด็กหรือว่าให้เด็กเลิกโดยไม่มีเหตุผลอันควร เป็นตัวแบบตัวนี้ (ครูคนที่2)
			การเป็นแบบอย่างสำคัญมากเพราะว่าเขาอยู่กับเรา เราเป็นบุคคลตัวอย่างนอกจากพ่อแม่เขาแล้วเขาก็จะดูเราเป็นตัวอย่างแบบที่เราแสดงออกทั้งแบบต่อหน้าและลับหลังมันก็ต้องสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในเรื่องของการเข้าชั้นเรียน การแต่งกาย การใช้คำพูดอย่างไรที่เหมาะสมกับความเป็นครู (ครูคนที่3)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
มิติกลวิธีการ ถ่ายทอด(ต่อ)	การแสดงตัวอย่าง/ แบบอย่างที่ดีพร้อม การแนะนำ(ต่อ)	เคยใช้ตัวครูเองเป็น แบบอย่างการถ่ายทอด รูปแบบการดำเนินชีวิตใน การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายเพื่อเป็นแบบอย่าง ครูที่ดีต้องไม่มีหนี้สิน	การเป็นตัวอย่างที่ดีของเรา เราจะบอกถึงวิถีการใช้ชีวิต ของเรารวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิตในเรื่องของการทำบัญชี รายรับรายจ่าย เราต้องสอนให้เค้ารู้สถานะของตัวเองเรา ต้องสอนและต้องประเมินตนเองจริง ๆ ได้ว่ารายรับของ ครูเท่าไรและรายจ่ายที่มันเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ขึ้นอยู่กับ แต่ละบุคคล การที่ครูรู้ถึงการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย จะช่วยทำให้เค้าสามารถปลดหนี้สินหรือสามารถทำให้ หนี้สินที่เขามีอยู่ได้ลดน้อยถอยลงไป เพราะปัญหาของ สังคมที่จับจ้องอยู่ตอนนี้คือ หนี้สินของครูจะพอกัน แก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งปัญหาเรื่องนี้ก็แก้กันมานานแล้วก็ยัง ไม่ประสบผลสำเร็จในปัจจุบัน ดังนั้นผมคิดว่าตัวอย่างที่ดี ที่สุดของผมคือการไม่มีหนี้สิน การเก็บออม (ครูคนที่4)
		เคยใช้ตัวครูเองเป็น แบบอย่างของการให้ความ เป็นกันเองระหว่างครูกับ ศิษย์	เราได้รับสิ่งเหล่านี้มาแล้วเรารู้สึกว่าเราชอบแล้วพื้นที่ของ ความเป็นกันเองระหว่างครูกับศิษย์ มันทำให้เด็กเติบโต ทางจิตวิญญาณของความเป็นครู เค้าก็จะรู้สึกเข้ามาหาเรา อย่างใกล้ชิด Gap ที่มันค้นอยู่นั้นก็จะมี เมื่อมันไม่มีมัน จะทำให้เรากับเค้าใกล้ชิดกันมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ที่เราได้รับ มาเป็นสิ่งที่ที่ดีเราก็นำมาสู่ลูกศิษย์แล้วก็ถ่ายทอดสู่ ลูกศิษย์ (ครูคนที่5)
		เคยใช้ตัวครูเองเป็น แบบอย่างของการตรงต่อ เวลา	อาจารย์เป็นแบบอย่างในการเข้าสอนตรงเวลาทุกคาบ อาจารย์สอนให้นักศึกษาฝึกความอดทน สอนความรู้ใหม่ๆ ให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่มารับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ นี่คือผลการประเมินการสอนที่ศิษย์ได้ สะท้อนออกมาให้เราได้รับ (ครูคนที่6)
			เวลาพินัดเค้าปืบ พี่ก็ต้องมาก่อนเพราะกำลังสอนเค้าใน เรื่องของความตรงต่อเวลาในเรื่องของวินัย ความ รับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ความ รับผิดชอบต่อสังคม พี่คิดว่าเรื่องเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้อง ปลูกฝังให้แก่เค้าเพราะว่าอนาคตเค้าต้องไปเป็นครู(ครูคน ที่12)
		เคยใช้ตัวครูเองเป็น แบบอย่างของการแต่งกาย บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับ ความเป็นครู	ตอนนั้นคือบ่มเพาะในเรื่องพวกนี้โดยพยายามทำตัวเป็น แบบอย่างให้ดูทั้งการแต่งกาย ความอ่อนน้อมถ่อมตน การ ใช้วาจาที่สุภาพกับเค้า (ครูคนที่7)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			สิ่งสำคัญที่สุดเราจะให้เขาเป็นได้ก็เราก็ต้องเป็นตัวอย่าง แต่การเป็นตัวอย่างนั้นส่วนหนึ่งที่ทำให้ได้ใจเด็กก็คือเรื่อง ให้เค้ามีส่วนร่วมกับเราเพราะฉะนั้นการเรียกชื่อเด็ก การ สัมผัสการอะไรต่างๆของเค้า ซึ่งตัวเองโดยฐานก็เป็นครู <u>พละมาก่อนก็จะทำให้เขามีความรู้สึกว่าศรัทธาในตัวเรา</u> <u>ต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างทุกทาง แม้แต่การแต่งกาย</u> <u>พูดจาอะไรต่างๆ (ครูคนที่9)</u>
			ก่อนออกจากบ้านก็ดูตัวเองจะเน้นเรื่องการแต่งกายเขา เพราะว่าคือครูเป็นคนที่อยู่ในที่แจ้งและสายตาทุกสายตา มาที่เราแต่ถ้าวันไหนเราแต่งตัวดูดีลูกศิษย์เขาจะซึมซับเลย โดยที่ไม่เคยรู้ว่าลูกศิษย์เขาก็เฝ้ามองอยู่ เวลาที่เขาจะ เขียนสะท้อนเขาจะบอกว่าหนูเห็นการแต่งการของครูแล้ว หนูชอบ (ครูคนที่11)
มิติกลวิธีการ ถ่ายทอด(ต่อ)	การแสดงตัวอย่าง/ แบบอย่างที่ดีพร้อม การแนะนำ(ต่อ)	เคยใช้ตัวครูเองเป็น แบบอย่างของความเมตตา ที่ครูควรมีต่อศิษย์แม้แต่ การลงโทษศิษย์	ส่วนที่เราคิดว่าเราทำได้เราก็จะทำให้ดูว่าครูเป็นอย่างไรงี้ <u>ภายใต้ความเมตตา ภายวจาใจ ลงโทษว่าด้วยการลงโทษ</u> <u>ก็จะไม่ลงโทษด้วยความรุนแรงก็เป็นประมาณว่าให้เค้า</u> <u>เห็นด้วยตัวเอง จะยึดเมตตาเป็นหลักเพราะฉะนั้นมันก็เกิด</u> <u>สองด้านเหมือนกันก็เหมือนกับว่าพอเค้าผิดแล้วเค้าก็ไม่ผิด</u> <u>ก็ได้ เพราะว่าคล้ายกับว่าครูใจดี ก็เคยคิดเหมือนกันว่า</u> <u>แล้วจะรู้ได้อย่างไร ก็ต้องหาข้อตัดสินให้กับตัวเองว่าบางที่</u> <u>พอถึงเค้ารับไม่ได้เค้าก็รับไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องปล่อยเค้าไป</u> <u>แต่เราก็ต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง (ครูคนที่10)</u>
		เคยใช้ตัวครูเองเป็น แบบอย่างของการสร้าง แรงบันดาลใจให้ศิษย์เห็น	<u>เราต้องทำให้เด็กเห็นก่อน ให้เห็นไม่พอเราต้องสร้างแรง</u> <u>บันดาลใจให้เกิดสิ่งนั้นเมื่อเขาเกิดแรงบันดาลใจแล้วจะซึม</u> <u>ซับเข้าไปในตัวเขาแต่ไม่ได้ทีเดียวหรอกมันต้องใช้การ</u> <u>กระทำ (ครูคนที่13)</u>
		เคยใช้ตัวครูเป็นแบบอย่าง ของการกระทำที่เหมาะสม กับความเป็นครูที่ดี	<u>การเป็นแบบอย่างที่ดีรู้สึกว่าได้ผลมากคือถ้าเราสอนยังงี้</u> <u>แล้วเราไม่ทำเขาก็จะมองว่ามันดีแต่พูด แต่ถ้าเราทำด้วย</u> <u>เขาจะรู้สึกว่าเขามีตัวต้นแบบ (ครูคนที่15)</u>
			<u>บางที่เค้าก็สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของเรานะคล้ายกับ</u> <u>สิ่งที่เราพูดนะ เหมือนเค้าจะเห็นครูเป็นตัวอย่างอีกทีหนึ่ง</u> <u>แล้วก็สังเกตจากสิ่งที่เค้าแสดงออกมาว่าบางอย่างก็เป็น</u> <u>คำพูดของเรา บางอย่างก็เป็นท่าทีของเราซึ่งก็ได้สะท้อน</u> <u>ว่ามีเราเป็นแบบอย่างเหมือนกัน(ครูคนที่16)</u>

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
มิติกลวิธีการ ถ่ายทอด(ต่อ)	การบรรยายและเทคนิค การจดจำจากกรณีศึกษา	เคยใช้การบรรยายโดย การยกตัวอย่าง ประสบการณ์จากการ เรียนและการทำงานมา ถ่ายทอดแก่ศิษย์	ค่อยๆสอดแทรกให้เค้าไป ปีหนึ่งยังน้องใหม่อยู่ซึ่งส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนเขาก็อยากเป็นครูแต่ที่ถามว่าส่วนที่ลึกๆของเค้าเป็นอุดมการณ์จริงๆ บางคนมีความมุ่งมั่นตั้งใจแล้วแต่บางคนอาจจะยัง ฉะนั้นสิ่งสำคัญก็คือเราก็ต้องยกตัวอย่างสิ่งที่เราได้รับมาจากที่ในระหว่างมีประสบการณ์ในการเรียนหรือในการทำงานที่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ความเสียสละและก็ความเชื่อว่าทุกคนเป็นคนดีได้ทุกคนพัฒนาได้ (ครูคนที่3)
		เคยใช้การบรรยายโดย การยกตัวอย่างเรื่องเล่า จากประสบการณ์จริง	เวลาที่สอนในคลาสทีจะเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมาของพี่ให้ฟัง กว่าจะมีวันนี้ของพี่ พี่ใช้ประสบการณ์เป็นตัวสอนเรื่องเล่าจากประสบการณ์แล้วเด็กจะชอบฟังมาก คือเราต้องทำให้เด็กเห็นก่อนให้เห็นไม่พอเราต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดสิ่งนั้นเมื่อเขาเกิดแรงบันดาลใจแล้วจะซึมซับเข้าไปในตัวเขาแต่ไม่ได้ที่เดียวหรอกมันใช้การกระทำเรื่อย ๆ(ครูคนที่13)
		เคยใช้การบรรยายโดย การยกตัวอย่างกลุ่ม วิชาชีพมาอภิปราย	จะมีการยกกลุ่มวิชาชีพในสังคมปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับนับถือให้มีการอภิปรายอยู่เสมอว่าวิชาชีพที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคมมีอะไรบ้าง และหนึ่งในอาชีพหลายคนอภิปรายกันก็คือวิชาชีพครู ดังนั้นการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสำคัญของวิชาชีพที่สังคมให้การยอมรับและพูดถึงรวมทั้งการพูดคุยกับลูกศิษย์บ่อย ๆ เป็นการสร้างความศรัทธาวิชาชีพให้ลูกศิษย์เราได้ภาคภูมิใจในวิชาชีพของเรา(ครูคนที่4)
มิติกลวิธีการ ถ่ายทอด(ต่อ)	การบรรยายและเทคนิค การจดจำจากกรณีศึกษา (ต่อ)	เคยได้ใช้การบรรยายโดย เน้นการเล่าเรื่องจาก กรณีศึกษาที่ได้พบเจอ	เทคนิคที่เขยริให้เค้าเห็นความสำคัญของอาชีพนี้โดยใช้การยกกรณีศึกษาเพราะเป็นคนที่ชอบเล่าเรื่อง อีกอย่างคือการได้มีโอกาสไปทำงานของต่างประเทศก็จะเล่าเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้เด็กฟังเค้าก็จะอัพตัวเอง ส่วนการใช้คำว่าซีเนี่ยมยังใช้ไม่ได้สำหรับเด็กปีหนึ่งปีสองเพราะฉะนั้นเราต้องโยงไปหาสิ่งที่เป็นองค์ความรู้หลังจากทำกิจกรรมเสร็จก็จะเชื่อมโยงให้เค้าฟังก่อน (ครูคนที่9)
		เคยใช้การบรรยายโดย การยกตัวอย่าง สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับวิชาชีพครู	ทักษะการเข้าสังคมคือไอคิวได้ แต่อีคิวอาจจะไม่ได้ การช่วยเหลือไม่มีเอื้อนเอ่ยการเข้ากลุ่ม การเห็นแก่ตัวอะไรพวกนี้คิดว่าจะต้องมาเติมเต็มไม่ใช่คุณเป็นนักศึกษาครูที่เก่งแต่ส่วนเหล่านี้เราจะต้องเติมเต็มเข้าไปเพราะถือว่าเป็นความเป็นครูเหมือนกัน จะต้องบ่มเพาะเด็กทำอะไรผู้ใหญ่เดินมาเค้าก็ต้องหลบก่อน การให้การอะไรหรือเทคนิคการสอนมันก็ทุกครั้งที่เราสอน เราจะต้องเติมเต็มสิ่งเหล่านี้เข้าไปแต่เราจะไม่พูดโดยตรงแต่เราจะจับเอาสถานการณ์นั้นเข้ามา (ครูคนที่7)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			คือต้องบอก ทั้งสิ่งทั้งสอนนะ ไม่ใช่แต่เนื้อหาเนาะ บอกถึงวิธีปฏิบัติเวลาไปเน็ต ต้องปฏิบัติอย่างไร ต้องวางตัวอย่างไร (ครูคนที่16)
	การมอบหมายงาน	เคยใช้การมอบหมายงานในการทำงานกลุ่ม	ให้เค้าไปทำโครงการค่ายภาษาอังกฤษก็ให้เค้า KM กัน เค้าก็ช่วยกันรับผิดชอบในหน้าที่อย่างเต็มที่ อย่างเช่น เค้าได้ไปพบเด็กที่มีความบกพร่องทางปัญญา เค้าก็รู้สึกไม่รังเกียจเมื่อน้องต้องถุยน้ลายใส่ ฉี่ราด อีใส่กางเกง เค้าก็สามารถดูแลและจัดการน้อง ๆ เหล่านั้นได้ แสดงว่าเค้ามีสปีริตของความเป็นครู เค้ารู้ว่าต้องจัดการอย่างไร โดยที่ไม่ได้แสดงสีหน้าว่าเค้ารังเกียจเด็ก (ครูคนที่1)
			พยายามที่จะไม่มอบงานนอกห้องเพราะว่ามันทำให้เราไม่เห็นกระบวนการก็จะเป็นลักษณะของการให้ทำงานกลุ่มในห้องแล้วก็สอนกระบวนการทำงานกลุ่มไปด้วยว่าต้องทำงานอย่างไร เพราะฉะนั้นวิธีสอนคือจะลดการบรรยายลงให้นักศึกษาได้ทำความเข้าใจในสาระ ถูกคิดไม่ว่ากันแต่ทำให้ทำความเข้าใจร่วมกันเป็นกลุ่ม แล้วก็ออกมาแชร์ให้เพื่อนในห้องได้เข้าใจแล้วเราก็อ่อยๆ ขวนมอว่าประเด็นสำคัญมันอยู่ตรงไหน สุดท้ายแล้วเค้าได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม แล้วก็เอาไปใช้ได้ตอนที่เค้าเป็นครู(ครูคนที่2)
		เคยใช้การมอบหมายงานในการทำงานกลุ่ม	ในคาบสอนส่วนใหญ่จะแบ่งกลุ่มให้กับเด็กแล้ว ให้เค้าจัดการกันเอง เรายังสังเกตเอาที่นี้ในกระบวนการเหล่านี้ส่วนใหญ่เราจะไม่ค่อยได้เข้าไปยุ่งกับเด็ก แต่เราก็จะพูดเป็นภาพรวมว่างานกลุ่มก็ต้องให้ช่วยกัน เพราะเราถือว่าเด็กโตแล้ว เด็กจะคิดได้เอง (ครูคนที่5)
มิติกลวิธีการถ่ายทอด(ต่อ)	การมอบหมายงาน(ต่อ)	เคยใช้การมอบหมายงานในการทำงานกลุ่ม	มาตรา 22-23 เป็นมาตราทักษะวิชาชีพ เราก็ค้นพบว่าเด็กเรียนแก้ปัญหาความยากจนไม่ได้ เราสร้างจิตของการเป็นนักธุรกิจขึ้นมาว่าลงทุนแค่นี้ทำอะไรจะได้ขนาดนี้ เพราะมีแค่นี้ มีโจทย์ให้เค้าแค่นั้นแล้วเค้าก็จะติดต่อของเค้าแล้วอีกอย่างหนึ่งถ้าเมื่อไหร่ครูเป็นหนี้แล้วพูดไม่ได้เลยนะเพราะฉะนั้นสิ่งที่แก้ได้แล้วทำได้จริงที่ได้สอนเด็กก็คือการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งในรายวิชาที่ต้องเอาความคิดมาร่วมกัน แนวความคิดสร้างสรรค์ สร้างคิดให้มีมูลค่าเพิ่ม เค้าได้ in case คืออะไร เงินเท่าไร เค้ามีโปรดักอะไร แล้วเค้ามีสินค้าที่เกิดขึ้นคืออะไรเสร็จแล้วก็มาสรุปให้เพื่อนฟัง(ครูคนที่9)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			ให้เด็กลงเรียนโดยมีอาจารย์สามท่านช่วยถ่ายทอดให้ในแต่ละด้าน โดยเด็กจะทำแผนต้องไปเรียนกับอาจารย์ตาเสร็จแล้วไปพบอาจารย์นัทคอยเติมทักษะวิชาชีพลงไปและพี่ก็จะเติมส่วนความเป็นครูเข้าไปแล้วก็ให้เด็กไปโรงเรียนเพื่อไปสอน อาจารย์ท่านไหนว่างก็ลงไปดู แล้วให้เด็กกลับมาสะท้อนผลให้อาจารย์ทั้งสามฟัง การที่เด็กลงเรียน 3 วิชาที่รู้สึกว่ามันตอบโจทย์ก็คือความสำคัญที่เราต้องชี้ให้เด็กเห็นว่าทุกอย่างมันถูกหลอมรวมกันคือ 1) บุคลากรสิ่งที่เกี่ยวข้องเข้ามา 2) เอาไว้ใช้ทันที ได้ผลไม่ได้ผลเอามาตรวจสอบกันเราต้องไม่บอกเขาว่าองค์ความรู้ที่ถูกต้องที่สุดเพราะบริบทที่เด็กเจออาจจะอนุบาลแบบหนึ่งที่ยื่นอีกแบบหนึ่งแล้วเขาจะทำอะไรคือกระบวนการสำคัญที่เด็กได้ไปคุ้นเคยกับโรงเรียนคือเราก็ลดบทบาทการสอนในห้องเรียนลงเด็กพอทำบ่อยๆเขาจะเริ่มปรับตัวเองถ้าเขาไปโรงเรียนแล้วเด็กมากอดเขาจะรู้สึกภูมิใจแล้วภาพแบบนั้นเราเห็นมันเจ๋งมากเลยแค่ไปเข้าค่าย 2 วันแล้วเด็กก็ติด (ครูคนที่11)
			ที่จะให้เค้าลงมือทำเอง เห็นเองและค้นพบด้วยตัวเองโดยเราจะออกแบบให้เค้าทำและให้เค้าได้เสียสละอย่างเช่นโครงการไปค่ายตชด. ครั้งแรกที่จะเอาเงินค่าวัสดุฝึกที่ไปออกค่ายตชด. พอหลังจากนั้นเสร็จพี่จะถามว่าแล้วจะทำต่อไหม เค้าบอกอยากทำ เลยถามว่าหนูอยากทำไปทำไม เค้าตอบว่าหนูสนใจเวลาเจอน้องๆตชด. หนูอยากหาเสื้อไปบริจาค ก็เลยบอกว่าถ้าอยากทำ ทำอย่างไรเค้าก็บอกว่าหาเงินคะอาจารย์ หาเงินทำอะไรเค้าประชุมกันแล้วบอกว่าอาจารย์หาหนูจะหาให้ได้หนึ่งหมื่น ทุกคนแบ่งงานกันเลย กลุ่มนี้เก็บขยะ เก็บขวด เก็บทุกอย่าง ส่วนกลุ่มนี้จะทำขนมขาย เค้าก็ลงเว็บไซต์ อีกกลุ่มหนึ่งก็ไปขายผ้ามือสองคะ เค้าจะแบ่งงานกันแล้วเค้าก็ได้เงินมาหนึ่งหมื่นหนึ่งพันซึ่งการทำงานครั้งนี้ไม่ใช่แค่ตัวเค้าครอบครัวเค้าทุกคนที่อยู่รอบตัวเค้าตรงจุดนั้นมันได้มากก็ทำให้เค้ามีความรู้สึกว่าเขาบอกว่าเค้าไม่คิดว่าตัวเค้าที่ทุ่มเงินไปตรงนี้อาไปให้โรงเรียนแล้วผู้ปกครองกับโรงเรียนมีความสุข (ครูคนที่12)
			ใช้การถ่ายทอดคือให้เค้าได้ลงมือปฏิบัติแล้วเด็กจะเกิดความเข้าใจคือการสร้างข้อสอบเสร็จ สร้างเสร็จในรายวิชาของเขามีตัวบ่งชี้หลังจากนั้นให้เขาได้ลงไปใช้จริงกับเด็กของเค้าแล้วก็กลับมานำเสนอ(ครูคนที่13)
		เคยใช้การมอบหมายงานรายบุคคล	ให้เขาสรุปงานของตัวเอง โดยมีคำสั่งให้เพื่อฝึกให้ศิษย์ได้หัดรับข้อมูล การสั่งงานต้องชัดเจน (ครูคนที่6)

6. การวิเคราะห์เนื้อหาเงื่อนไขการมีจิตวิญญาณความเป็นครู

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	ความรู้สึกลงในทางที่ดีต่อวิชาชีพครู	รู้สึกรักในวิชาชีพครู	เราทำเพราะเรารักในอาชีพครู เราทำอะไรเราอยู่ตรงไหนก็ได้คือทำให้มันดีที่สุดโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนไม่เคยต้องการค่าชม (ครูคนที่3)
			เรารักในงานครู อาชีพครูเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจอยู่แล้ว แต่พอมาเห็นศิษย์จบการศึกษาแล้วมีหน้าที่การงานที่ดีแล้วกลับมาไหวพริบที่ยังภูมิใจมากขึ้นเพราะคือผลผลิตที่เราสร้างมาถึงจะไม่ได้อสร้างคนเดียวแต่ก็มีส่วนหนึ่งเล็ก ๆ ที่อยู่ตรงนั้น (ครูคนที่15)
		รู้สึกรักห่วงใยศิษย์ที่จะไปเป็นครูในอนาคต	ด้วยอาชีพครูที่คิดว่าลูกศิษย์ก็จะมีส่วนที่เสริมให้ตัวที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น เพราะที่จะห่วงใยเค้าตลอด แม้แต่เรื่องบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่ออาชีพครู การพูดจา การนำเสนองาน อักษร ร กับ ล คำควบกล้ำ ที่จะห่วงใยเรื่องนี้เพราะเค้าคือครู (ครูคนที่6)
			ด้วยใจรักในงานครูเป็นพื้นฐานแล้ว พอมาเจอเด็กยิ่งทำให้พี่รักในงานครูและรู้สึกห่วงใยศิษย์ บางอย่างพี่ก็ดูเค้าแต่ก็อย่างทีบอกก็จะโทรตามตลอดถ้าเค้าไม่มาเรียนเพราะเราก็อยากเห็นเค้าประสบความสำเร็จ(ครูคนที่13)
		รู้สึกรักและสุขใจในวิชาชีพครู	พี่รู้สึกรักในงานครู อาจเพราะว่าตัวเด็กด้วยและสิ่งทีสะท้อนมาจากตัวเด็กด้วยมันทำให้พี่ได้จิตวิญญาณจากการสอนและจากตัวเด็กด้วย...น่าจะเป็นความสุขใจที่ได้ทำงานครู สุขที่ได้เห็นใครคนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกมีบุคลิกภาพในทิศทางที่ดีทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น(ครูคนที่12)
		รู้สึกชอบในวิชาชีพครู	พอเราทำอาชีพครูแล้วเรารู้สึกมีความสุข เป็นความภาคภูมิใจที่ได้มาเป็น พี่ยังนึกย้อนกลับไปว่าถ้าเราเป็นพยาบาลเราก็จะไม่เวิร์คหรอกอยู่แล้ว อาชีพที่เหมาะสมกับเรามากที่สุดก็น่าจะเป็นครู(ครูคนที่8)
		รู้สึกชอบและสุขใจในวิชาชีพครู	พี่ชอบในงานสอน พี่มีความสุขทุกครั้งเวลาได้อยู่กับเด็ก ๆ พี่เลยใช้ใจที่มีต่อวิชาชีพนี้คอยให้กำลังใจตัวเองทุกครั้ง (ครูคนที่11)
		รู้สึกสุขใจในการสอน	ทุกวันนี้ที่เวลาเข้าไปในชั้นเรียนพี่จะมีความสุข เพราะเด็กสมัยนี้กล้าที่จะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่าง ๆ (ครูคนที่16)
		รู้สึกดีในการทำงานครู	คือโอกาสที่ดีที่พี่ได้สอนรายวิชาความเป็นครูด้วยทำให้พี่ได้เห็นศิษย์ได้สัมผัสใกล้ชิดกับศิษย์รู้สึกดีในงานครูเพิ่มขึ้น และรู้สึกอยากพัฒนาศิษย์แบบนั้นไปเรื่อย ๆ (ครูคนที่9)
ความคิดที่ดีว่าวิชาชีพครูให้คุณมากกว่าโทษ		อาชีพครูสร้างบุญกุศล	คิดว่าอาชีพครูสามารถชี้นำสังคมได้และเป็นวิชาชีพที่สร้างบุญกุศลให้กับสังคม (ครูคนที่4)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		อาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้บุญ	ที่เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้บุญ เป็นอาชีพที่ดี ได้ช่วยเหลือคน(ครูคนที่5)
		อาชีพครูช่วยสร้างคน	ที่เชื่อว่าอาชีพครูสร้างคนแล้วก็ได้บุญด้วย (ครูคนที่15)
		อาชีพครูช่วยให้เราเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้	ที่เชื่อว่าหากเรารักและศรัทธาในงานครู บอกตัวเองว่าเราทำได้นะ เหมือนการสร้างพลังให้ตัวเองจะทำให้เราเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้(ครูคนที่12)
		อาชีพครูช่วยให้เรามองโลกในแง่บวก	ที่คิดว่าอาชีพนี้ก็โอเคเนะ มันใช่เราทำให้เรามองงานแต่ด้านบวกมากกว่าด้านลบ (ครูคนที่16)
เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู(ต่อ)	แนวโน้มในการกระทำที่แสดงออกถึงการเป็นครูที่ดี	ครูต้องปฏิบัติตัวให้เป็นวิถีชีวิตของคนเป็นครูที่ดี	คำว่าแม่พิมพ์หมายความว่า เราต้องปฏิบัติก่อนหรือทำวิถีชีวิตโดยดูตัวเราเองก่อนเราต้องพัฒนาตัวเราตามวิถีของเราโดยเราต้องมีความเชื่อ ความศรัทธาอยู่ในอาชีพนี้ด้วยตัวเราเองก่อน” (ครูคนที่1)
		ครูต้องทำบทบาทหน้าที่ครูให้ดีที่สุด	ที่มองว่างานครูเป็นอาชีพที่เราต้องทุ่มเทเวลาได้สอนนักศึกษาพอเราได้ลงมือทำก็กลายเป็นการเสริมแรงที่ดีกับบางห้องที่ดีมีนั้นก็เลยเห็นผล ผลมันก็เลยเป็นการเสริมแรงคือเราหารางวัลจากการเสริมแรงมันไม่ใช่รางวัลจากข้างนอกไม่ได้มองว่าใครจะเห็นไม่เห็น แต่มองจากสิ่งที่มันเกิดขึ้นในห้อง เรียนเพราะฉะนั้นที่คิดว่าเป็นการทำหน้าที่ตนเองให้สมบูรณ์ ถ้าหายไปหนึ่งครั้งถือว่ามันเป็นการทิ้งหน้าที่(ครูคนที่2)
			ที่เชื่อว่าเป็นคนหนึ่งที่ช่วยเหลือคนแล้วก็ได้บุญด้วยมีทักษะต่าง ๆ ตรงนั้นได้มากเพราะที่เชื่อว่าถ้าที่เติมที่กับลูกศิษย์ที่ผ่านมือที่รอบละ 30-40 คน ก็น่าจะเติบโตไปได้ อาจจะไม่ใช่ 100% แต่เชื่อว่าครึ่งหนึ่งเขาอาจจะเดินรอยตามเราหรือเรียนรู้ไปกับเรา เราน่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีได้ (ครูคนที่8)
		ครูต้องมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ครู	เราคิดว่าบางทีอย่างครู คำว่าครูคือผู้ให้ ผู้เสียสละ เราก็คิดอย่างนั้นคือทำไปก็ไม่ได้หวังอะไรอย่างทุกตำแหน่งทุกหน้าที่ที่ทำก็หวังให้งานมันสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามภารกิจที่เราได้รับมอบหมาย คือ ความรับผิดชอบ อันไหนที่มันโดยภารกิจโดยหน้าที่เราก็คือต้องทำเพราะบางทีอย่างเด็กโทรศัพท์มาอาจารย์เขาอาจารย์จะเข้ามาไหมคะหนูจะให้เซ็นบางทีเราอยู่ข้างนอกเราก็คือต้องเข้ามาเซ็นให้อย่างนี้ (ครูคนที่3)
		ครูต้องมีความรักความเมตตาศิษย์	เราเป็นครูก็ต้องมีความรักความเมตตากับศิษย์ ไม่ได้เอาคะแนนเป็นที่ตั้ง ไม่ได้เอาเกณฑ์เป็นที่ตั้งแต่เอาตัวศิษย์ว่าเขามีพัฒนาการอย่างไร มีอะไรเราก็คือพร้อมที่จะช่วย พร้อมที่จะให้(ครูคนที่14)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
แรงบันดาลใจที่ อยากจะเป็นครู	จุดเริ่มต้นในการที่จะ เป็นครู	เคยเห็นครูผู้สอนให้เกียรติ ศิษย์จนเกิดความตั้งใจจะ เป็นครู	เราเห็นครูสอนเราแล้วท่านให้เกียรติเราเคารพเรา ท่านมี พื้นที่ให้กับเราแล้วเรารู้สึกว่าเราเติบโตในพื้นที่นั้น แล้วเรา ทำให้รู้สึกว่าคุณอยากเป็นครูแบบนี้(ครูคนที่5)
		ตั้งใจที่จะพัฒนาประเทศ จนกลายมาเป็นครู	เป็นความตั้งใจที่อยากจะพัฒนาประเทศโดยเริ่มต้นจาก ตรงนี้ จนมาเป็นครูก็จะบอกทุกคนเสมอ ว่าวันนี้ครูไม่ได้ สอนแค่เด็กปีหนึ่ง เด็กปีสอง เพื่อที่จะให้ขึ้นปีสามแต่ครู กำลังสอนคนไปเป็นครูจะพูดคำนี้ทุกวันทุกครั้งที่เลย(ครูคน ที่6)
		อยากจะทำหน้าที่ที่จะไป เป็นครูจนกลายมาเป็นครู	มีเป้าหมายอยากพัฒนาคนที่จะออกไปเป็นครู จนวันนี้ ได้มาเป็นครูของครูและได้พัฒนาค่าให้เป็นครูที่ดีตาม เป้าหมายครูที่งามกายงามใจงามวิชาการคือมันสมบูรณ์ (ครูคนที่7)
		ได้สัมผัสการทำงานจากพ่อ จนเกิดความตั้งใจอยาก เป็นครู	มีพ่อเป็นครูทำให้ได้สัมผัสการทำงานของพ่อมาตั้งแต่เด็ก เลยทำให้รู้สึกดีในวิชาชีพครูและตั้งใจจะเป็นครูให้ได้เลย ตอนนั้น(ครูคนที่10)
		ได้รับการปลูกฝังที่ดีจากครู จนอยากที่จะเป็นครู	สิ่งที่อาจารย์ปลูกฝังมาให้กับพ่อจะตรงจุดนี้ด้วยที่ทำให้ พ่ออยากเป็นครูให้ได้ อาจารย์ก็ใช้เวลาในการปลูกฝัง เราแล้วทำเป็นตัวอย่างที่ดีที่เราเห็นตลอด(ครูคนที่12)
การสนับสนุน ทางสังคม	การสนับสนุนด้าน อารมณ์	ได้รับโอกาสจนเกิดการ ยอมรับในการทำงานครู จากคณะครุศาสตร์	เนื่องจากคณะให้โอกาสผู้สอนและยอมรับในตัวผู้สอนว่า สามารถออกแบบการสอนได้ตามที่ผู้สอนถนัด ผู้สอนที่มา ต่างสาขากันอาจจะนิยามจิตวิญญาณความเป็นครูต่างกัน เราก็เลยมีแนวทางที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ถามว่ามันทำ ให้เกิดได้ไหม มันก็ได้แต่เพียงไม่ใช่เป้าหมายเดียวกัน อย่างที่มีเป้าหมายของพี่ตามความคิดที่พี่ทำในขณะที่ อาจารย์ท่านอื่นก็มีเป้าหมายของเค้า เพราะฉะนั้นมันเลย ทำให้ผลลัพธ์ของนักศึกษาที่ออกมาวัดได้ตรงกันก็แค่ นั่นเอง (ครูคนที่1)
		ได้รับโอกาสในการสอนราย วิชาจากผู้บริหารคณะ ครุศาสตร์	อาจด้วยบุคลิกภาพการแต่งกายของพี่ที่ใครมองก็คือครู เลยทำให้ผู้บริหารให้โอกาสพี่ได้สอนในรายวิชาชีววิทยา รวมทั้งการได้กลับเข้ามาสอนในคณะครุศาสตร์แห่งนี้ซึ่ง เป็นสถานศึกษาที่เรียนครูในสมัยปริญญาตรี แล้วทำให้ได้ กลับมาพบอาจารย์ที่เคยสอนเรา ท่านก็จะคอยให้กำลังใจ (ครูคนที่10)
		ได้รับโอกาสที่ดีจากคณะครุ ศาสตร์ในการทำงานครูที่ นอกเหนือจากภาระงาน สอน	การได้รับโอกาสในการทำงานที่นอกเหนือจากภาระงาน สอนก็คือการที่ตัวเองได้มีโอกาสทำงานอย่างอื่น เนื่องจากว่าแต่ก่อนสอนอยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ แล้วย้ายมาที่นี่ แล้วเค้าก็ให้ทำหน้าที่เป็นเลขฯ ของสาขา วิจัยบ้างให้ทำงานนั่นงานนี้บ้าง เลยทำให้เราได้มีโอกาสที่ จะเรียนรู้เรื่องอื่นได้ (ครูคนที่9)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
		หน่วยงานที่ทำงานได้รับการยอมรับที่ดีจากบุคคลพื้นที่รอบข้างทำให้คนเป็นครูเกิดแรงผลักดันที่จะพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป	การยอมรับของบุคคลในพื้นที่นี้มองว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งนี้เติบโตมาจากวิทยาลัยครู มีประวัติที่ยาวนานมานี้แหละคือปัจจัยสนับสนุนตัวหนึ่งถึงว่าได้ทำให้รู้ว่าใครที่จะมาเรียนครูที่นี้คือดีซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนผลักดันที่ทำให้ตัวอาจารย์เองได้ยืนอยู่ตรงนี้ว่าฉันจะต้องทำให้ลูกศิษย์ฉันรักษาคุณภาพต่อไป(ครูคนที่7)
	การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	ได้รับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมวิชาชีพครูที่ดี	ที่อาจจะมีการแลกเปลี่ยนมิตรที่ดีในโปรแกรมคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ปรึกษากันตลอดเวลาเราก็จะรู้สึกว่าการนี้ได้เข้ามาเติมเต็มทำให้พี่อยากจะทำหน้าที่ครูที่ดีต่อไป(ครูคนที่2)
		ได้รับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานครูจากเพื่อนร่วมงานที่ดี	ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนกลายเป็นว่ากลุ่มคนใกล้ชิดที่ก็คือเพื่อนร่วมงานก็จะคิดไปคล้ายๆกัน ส่วนใหญ่ก็คืองานรับงานเร่งก็เร่งนะแต่ก็ไม่เครียดไม่ต่ากันไม่จู้จี้กันใครมันก็เลยชิน ก็เลยชอบคล้ายๆกัน แต่บางทีบางคนก็หงุดหงิดเราก็กังใจเย็นๆ เอาเพราะถ้าเราใจเย็นเขาก็จะเกรงใจ เขาก็จะรู้สึกว่าเขาต้องฝึกใจเย็นบ้างเพราะระดับนั้นมันสอนยากแต่ตัวแบบทำให้เขาเห็นแล้วเขารู้สึกว่าเขาจะไหลมาตามเราเอง(ครูคนที่3)
			เพื่อนร่วมงานถือมีส่วนสนับสนุนที่สำคัญกับพี่นะเพราะได้แลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ปัญหาของศิษย์ได้ เพราะบางครั้งเราต้องไปสอนต่างสาขา พอเรามีเพื่อนที่อยู่สาขานั้นก็จะเล่าปัญหาที่เจอให้เพื่อนฟังเพื่อจะได้ช่วยเหลือศิษย์แล้วทำให้เราอยากที่จะช่วยเหลือศิษย์คนอื่นต่อไปอีก(ครูคนที่6)
			เพื่อนร่วมงานคอยสนับสนุนช่วยเหลือกันมาตลอด ว่าก็ช่วยกันเติมเต็ม ทำงานกิจกรรมอะไรบริการวิชาการเป็นกลุ่มเป็นก้อน”(ครูคนที่7)
การสนับสนุนทางสังคม	การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร(ต่อ)	ได้รับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานครูจากเพื่อนร่วมงานที่ดี	ทีมงานในการทำงานร่วมกันนะที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนถ้าเราเจอทีมที่เวิร์คการทำงานก็จะไหลลื่นไปเรื่อยๆ เหนื่อยกายแต่ไม่เหนื่อยใจ พี่เชื่อว่าทีมเวิร์คที่ดีก็ช่วยเราได้นะคะ(ครูคนที่11)
			นอกจากพี่จะเตรียมการสอนจากเอกสารประกอบการสอนด้วยตัวเองแล้ว พี่ยังได้รับสื่อวีดีโอจากอาจารย์ร่วมสาขาวิชาเดียวกันที่คอยแบ่งปันให้พี่นำสื่อไปใช้ในการสอนเพื่อให้กิจกรรมมีความน่าสนใจมากขึ้น (ครูคนที่12)

Themes	Sub-Themes	Code	Quotations
			เพื่อนร่วมงานที่นี้จะน่ารัก นื่อง ๆจะให้ความเคารพที่เสมอถึงแม้ว่าภาษาวิชาการเราจะต่างกันเนื่องจากว่าศัพท์เมื่อ 40 ปีที่แล้วเขาจะไม่ใช้ศัพท์แบบนี้แต่นื่อง ๆก็คือพยายามที่จะเข้าใจเราโดยที่เราที่พยายามจะเข้าใจนื่องคือเทียบศัพท์ว่ามันใช่คำนี้หรือเปล่า ศัพท์คนละศัพท์เลยนะเพราะการเรียนมันจะไม่เหมือนกัน นื่อง ๆก็จะเข้าใจที่แล้วก็พยายามดึงที่ๆรูปแบบนี้ลงมาแล้วเราก็พยายามไม่คิดว่าเราคือผู้อาวุโสนะที่นื่อง ๆจะต้องเข้าหาเสมอเราจะใช้วิธีเพื่อนร่วมงานทุกคน(ครูคนที่15)
			ที่เป็นจังหวะที่โชคดินะที่เข้ามาแล้วมีผู้ใหญ่อยู่ เพราะฉะนั้นในกลุ่มของพี่ พี่ก็จะคบผู้ใหญ่ อย่างพี่ก็ถือว่า เป็นนื่องน้อยในกลุ่ม ซึ่งในคณะเค้าก็จะมีกลุ่มที่อายุไล่ๆ กัน กลุ่มเด็ก ๆก็จับกับกลุ่มเด็กๆ ก็มีกลุ่มนี้ละที่มีแต่ป๊าๆ แต่ที่อายุเด็กสุดเพราะตอนพี่มาทำงานก็มากลุ่มคนแก่เลยนะ คือเราก็ไม่ได้หมายถึงว่าเราดินะ แต่พอเราอยู่ในกลุ่ม อ้าวโสกว่านะเราก็จะได้รับถ่ายทอดคำแนะนำที่ดีๆว่าอะไรดีหรือควรปฏิบัติแบบอย่างที่เราเห็นไปก็จะเป็นแบบ เชยๆ เหมือนครู(ครูคนที่16)
		ได้รับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านพฤติกรรมศิษย์จากเพื่อนร่วมงานที่ดี	เพื่อนร่วมงานก็จะคอยเติมเต็ม บางทีเราก็หันหน้าเข้าหากัน ฉันทใจเด็กแบบนี้ๆ เธอทำอะไรก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันก็แนะนำลงทำแบบนื่องนี้ที่เราเคยเอามาทำให้เติมเต็มกันและกันแล้วก็ทำให้มีกำลังใจที่จะเดินข้ามอุปสรรคอะไรทำนองนี้ก็ช่วยกันได้ค่อนข้างดีเพราะเราแลกเปลี่ยนกัน...อาจารย์ที่อ้าวโสที่เราเคารพนับถือท่านก็ให้ข้อคิดดีๆ เราก็เอาไปใช้เติมเต็มในการทำงานการทำให้กิจกรรมหรือการสอนอันนี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญแล้วพี่ก็โชคดีที่เจออาจารย์ผู้ใหญ่ที่ดูแลเราให้คำแนะนำพุดๆๆคือต้องจริงใจบางทีมีเวลาพี่ก็จะขอบคุณกับอาจารย์นะ(ครูคนที่8)
		ได้รับข้อมูลย้อนกลับด้านการประเมินผลการสอนจากนักศึกษาวิชาชีพครู	อีกส่วนหนึ่งก็นักศึกษานะแหละที่เมื่อดูจากผลการประเมินแล้วพบว่าเค้ารู้สึกชอบในสิ่งที่เราพยายามเป็นตัวอย่างให้เค้าทั้งในเรื่องของการตรงต่อเวลา การควบคุมอารมณ์ ความโปร่งใสในการแจ้งคะแนน รวมทั้งกิจกรรมที่เราพยายามคิด พยายามสรรหาในแต่ละสัปดาห์เพื่อพวกเขา มัน feedback กลับมาว่าเค้าชอบ สนุก ตื่นเต้น กับสิ่งเหล่านี้ ก็เลยรู้สึกหายเหนื่อยและทำให้อยากทำต่อไปเพื่อนักศึกษา เพื่อความสำเร็จของเค้าต่อไป(ครูคนที่2)
			สิ่งที่สะท้อนมาจากตัวเด็กด้วยเป็นตัวส่งเสริมสนับสนุนทำให้เราได้จิตวิญญาณความเป็นครูจากการสอนเพิ่มขึ้น (ครูคนที่12)

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ ANCOVA

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ANCOVA

ก่อนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) มีรายละเอียดดังนี้

1) การแจกแจงของตัวแปรเป็นปกติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้มีจำนวน กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน การตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลจึงใช้การตรวจสอบความเบ้ และความโด่งของตัวแปรตามควบคู่ไปกับการใช้สถิติ Homogeneity test (กัลยา วาณิชบัญชา.2558: 172-178) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จากการทดสอบด้วยตัวแปรตามจิตวิญญาณความเป็นครูในระย่ก่อนการทดลองมีการแจกแจงแบบไม่เป็นโค้งปกติ (Shapiro-Wilk= .01, $p<.05$) แต่ระย่หลังการทดลองมีการแจกแจงแบบปกติ (Shapiro-Wilk= .09, $p>.05$) และเมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Kurtosis) และความโด่ง (Skewness) พบว่า คะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูในระย่ก่อนการทดลอง มีความเบ้ = .88 และมีความโด่ง = -1.22 ส่วนในระย่หลังการทดลอง พบว่า มีความเบ้ = .68 และมีความโด่ง = -.98 ซึ่งมีค่าความเบ้และความโด่งไม่เกินบวกลบสอง จึงสามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (George & Mallery, 2010)

2) ความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of Variance) ตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม คือความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบไม่ควรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ซึ่งจากการทดสอบด้วย Levene's Test เพื่อเปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน ($F=.229$, $p=ns$)

3) ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรตาม (Linearity) จากการตรวจสอบความเป็นเส้นตรงระหว่างคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูก่อนการทดลองในฐานะตัวแปรร่วม และคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูหลังการทดลองในฐานะตัวแปรตาม ผลการทดสอบพบว่า ทั้งสองตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน ($r=.45$, $p=s$)

4) การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความชันเส้นถดถอย จากการทดสอบความชันของคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูในระย่หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความชันของคะแนนจิตวิญญาณความเป็นครูหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ($F=3.19$, $p=ns$)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ประภัศร ชโลธร
วัน เดือน ปี เกิด	25 มีนาคม 2525
สถานที่เกิด	สุรินทร์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2548 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วนศาสตร์ชุมชน) จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ พ.ศ. 2558 ศีษาศาสตรบัณฑิต (การแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี พ.ศ. 2550 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน) จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม พ.ศ. 2562 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ